

ISSN 1899-5829

FORUM BIBLIOTEK MEDYCZNYCH

Medical
Library
Forum

R. 6

2013

Nr 1 (11)

Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego
przyznało środki finansowe na *Forum Bibliotek Medycznych*
(Decyzja Nr 535/ P-DUN/2013)

Czasopismo jest również współfinansowane przez uczelnie medyczne:
Bydgoszcz – CM UMK, Gdańsk – GUMed, Katowice – SUM, Lublin – UM, Łódź – UM,
Poznań – UM, Szczecin – PUM, Warszawa – CMKP, Warszawa – WUM, Wrocław – UM ,
>> *nie płacą: Białystok – UM, Kraków – CM UJ* <<

Punktowane przez MNiSW. Indeksowane przez Polską Bibliografię Lekarską
Rejestrowane przez katalogi bibliotek naukowych oraz Arianteę

FORUM BIBLIOTEK MEDYCZNYCH – Medical Library Forum: półrocznik / red.
nacz. Ryszard Żmuda. Łódź: Uniw. Med., 2013 (Łódź: Druk. i Introlig. „Oprawa”). – 2013 R.
6 nr 1 (11) s. 586, il., portr., tab., wykr., bibliogr., Sum., 24 cm, 300 egz., 50 zł

Rada Programowa: prof. dr hab. Marek Mirowski - przewodniczący (Łódź), prof. dr
hab. Maria Chosia (Szczecin), prof. dr hab. Gerard Drewa (Bydgoszcz)

Członkowie Redakcji: mgr Renata Birska (Lublin), mgr Dagmara Budek (Szczecin), mgr Da-
nuta Dąbrowska-Charytoniuk (Białystok), mgr inż. Anna Grygorowicz (Gdańsk), dr Bożena
Jaskowska (Rzeszów), dr Danuta Konieczna (Olsztyn), dr Barbara Niedźwiedzka (Kraków),
dr Krzysztof Nierzwicki (Bydgoszcz), dr Krzysztof Noga (Katowice), mgr Ewa
Nowak (Katowice), mgr Aniela Piotrowicz (Poznań), dr inż. Jolanta Przyłuska
(Łódź), mgr Renata Seweryniak (Warszawa) - sekretarz redakcji, mgr Renata Sła-
wińska (Wrocław), mgr Irmina Utrata (Warszawa), mgr Anna Uryga (Kraków),
dr Ryszard Żmuda (Łódź) - redaktor naczelny

Recenzent: prof. dr hab. Jadwiga Sadowska

Projekt okładki: lic. Agnieszka Gwoździńska

Skład komputerowy: mgr Joanna Krzewińska

Prace techniczne: Jolanta Piechota, Bożena Wcisło

Wersja on-line: mgr Piotr Kołodziejski

Korekta: mgr Anna Strumiłło, Jadwiga Ścierwicka

ISSN 1899-5829

Wydawca: Uniwersytet Medyczny w Łodzi
90-419 Łódź, al. Kościuszki 4
Sekcja ds. Wydawnictw Biblioteki Uniwersytetu Medycznego w Łodzi
90-151 Łódź, ul. Muszyńskiego 2

Druk: Drukarnia i Introligatornia OPRAWA Sp. z o.o.
90-019 Łódź, ul. Dowborczyków 17,
tel. 607 270 411, e-mail: oprawa@oprawa.biz

Adres Redakcji: Biblioteka Uniwersytetu Medycznego w Łodzi
90-151 Łódź, ul. Muszyńskiego 2, tel. 42 677 92 62, fax 42 679 06 56
e-mail: bg.sekretariat@umed.lodz.pl;
<http://cybra.lodz.pl/dlibra>; <http://www.bg.umed.lodz.pl>

SPIS TREŚCI

Forum Bibliotek Medycznych

Józef M a n d z i u k : Przedmowa Kierownika Katedry Historii Nowożytnej Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie	7
Ryszard Ż m u d a : Szósty rocznik <i>Forum Bibliotek Medycznych</i>	8

Uczelnie

Jan B e r n e r : Akademicka droga łódzkiej medycyny	10
--	----

Bibliotekarze

Danuta K o n i e c z n a : Informowanie społeczeństwa powinnością bibliotekarza i pracownika informacji naukowej. Na marginesie poglądów Abrahama Flexnera	75
Mirosław Z i ó ł e k , Marek D u b i ń s k i : Bibliotekarze dyplomowani Politechniki Wrocławskiej – ich pozycja i status w środowisku bibliotekarskim	80

Internet

Agata T r o j a n o w s k a : Informacja medyczna w internecie	89
Grażyna P r o k u r a t : Przemiany epoki internetu a sport	101
Tuulevi O v a s k a , Marie K ä l l b e r g , Witold K o z a k i e w i c z , Bogumila B r u c : The success story of the menu – how health libraries shared an innovative marketing tool	108

Czasopisma

Ryszard Ż m u d a : Jubileusz 10 – lecia <i>Kronikarza</i> (2002–2012): czasopisma Uniwersytetu Medycznego w Łodzi	117
---	-----

Archiwa

Anna K o z a : Państwowe Archiwa Centralne w Polsce: Archiwum Główne Akt Dawnych, Archiwum Akt Nowych, Narodowe Archiwum Cyfrowe	135
---	-----

Biblioteki

Piotr K r a j e w s k i : Zeskanowaliśmy, zdigitalizowaliśmy i opublikowaliśmy czyli cenne zbiory Biblioteki Głównej Gdańskiego Uniwersytetu Medycznego na jedno kliknięcie	155
Krzysztof Z i o ł o : Biblioteka Główna Politechniki Śląskiej w Gliwicach	168
Ewa D ą b r o w s k a : Miejsce Biblioteki Collegium Medicum UJ w sieci biblioteczno-informacyjnej Uniwersytetu Jagiellońskiego i jej współpracy z Biblioteką Jagiellońską	196
Marian B u t k i e w i c z : Biblioteka Główna Uniwersytetu Przyrodniczego w Lublinie	212
Tomasz P i e s t r z y ń s k i : Kontrola zarządcza i zarządzanie ryzykiem w bibliotece akademickiej – na przykładzie Biblioteki Uniwersytetu Łódzkiego	225
Aleksandra S i u c i a k : Biblioteka Muzeum Zamkowego w Malborku	238
Ewa R u d n i c k a : Zmiany kultury organizacyjnej biblioteki na przykładzie Biblioteki Uniwersyteckiej Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie	266
Aleksandra K o j d e r : Starodruki w zbiorach Biblioteki Głównej Pomorskiego Uniwersytetu Medycznego w Szczecinie	278
Piotr K u ł a k : Nie tylko wartość merytoryczna – o walorach artystycznych starych druków medycznych w Bibliotece Głównej Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego	288

Muzea

Zbigniew B e ł a : Muzeum Farmacji Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie	299
Katarzyna H a n i s z : Powstanie i rozwój Muzeum Farmacji Wydziału Farmaceutycznego Akademii Medycznej i Uniwersytetu Medycznego w Łodzi	339
Joanna J e ś m a n , Czesław J e ś m a n : Muzeum Polskiej Wojskowej Służby Zdrowia Wojskowej Akademii Medycznej i Uniwersytetu Medycznego w Łodzi	348
Anna P o n i e d z i a ł e k : Muzeum Uniwersytetu Medycznego im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu	365

Iwona Arabas, Magdalena Ciepłowska: Historia i współczesność Muzeum Farmacji im. mgr Antoniny Leśniewskiej Oddział Muzeum Historycznego miasta stołecznego Warszawy	374
---	-----

Sprawozdania

Agnieszka Młodzik, Agnieszka Jakubowska, Magdalena Cybulska, Malwina Pawlik, Czesław Jeśman: Czerwone Krzyże na Pancernym Szlaku – sesja naukowa i wystawa w Muzeum Uniwersytetu Medycznego w Łodzi (dawne Muzeum Polskiej Wojskowej Służby Zdrowia) Łódź, 21 I 2012 r.	386
Marek Dubiński, Jadwiga Wojtczak: Bibliotekarz uwolniony – deregulacja czy degradacja? – sprawozdanie z IV Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej, zorganizowanej 12-14 czerwca 2013 r. przez Bibliotekę Uniwersytecką im. J. Giedroycia w Białymstoku	395
Ewa Zygałło-Kozaczuk: Sprawozdanie z konferencji „Bezpieczna farmakoterapia – jeden problem, różne spojrzenia” Wrocław, 16-17 V 2013 r.	405

Informatory

Anna Ajdukiewicz-Tarkowska: Informator o muzeach medycznych i farmaceutycznych	413
--	-----

Słownik pracowników bibliotek medycznych

>>....– dyplomowani –....<<

– Cz. 1 –

Lucyna Smyk: Mgr Renata BIRSKA (ur. 1966) Lublin – AM/UM s. 441; Danuta Jaworska: Mgr Dagmara BUDEK (ur. 1964) Szczecin – PAM/PUM s. 446; Elżbieta Tymińska: Mgr Maria BUGNO (1916-1991) Gdańsk – AM s. 449; Katarzyna Hanisz: Lek. med. Julian DMITROWICZ (1912-1981) Łódź – AM s. 451; Ryszard Żmuda: Mgr Bolesław HOWORKA (ur. 1932) Poznań – AM/UM s. 454; Zofia Lipniacka: Mgr Zofia JASIŃSKA (1929-2013) Lublin – AM s. 469; Dagmara Buddek: Mgr Danuta JAWORSKA (ur. 1936) Szczecin – PAM s. 474; Halina Dusieńska: Mgr Samuel KLARREICH (1902-1976) Warszawa – AM s. 477; Danuta Dąbrowska-Charytoniuk: Mgr Krystyna KUBALA (ur. 1931) Białystok – AM s. 479; Anna Grygorowicz: Mgr Józefa de LAVAL (ur. 1937) Gdańsk – AM s. 481;

Ryszard Żmuda: Mgr inż. Stanisław LECZYCKI (ur. 1938) Wrocław – AM s. 486;
 Irmina Utrata: Mgr Mirosława MÜLDNER-KURPETA (ur. 1943) Warszawa – AM
 s. 489; Dagmara Budek: Mgr Weronika NIEZNANOWSKA (ur. 1932) Szczecin –
 PAM s. 493; Renata Birska: Mgr inż. Leokadia PATYRA (1930-2013) Lublin – AM
 s. 495; Ryszard Żmuda: Mgr Aniela PIOTROWICZ (ur. 1947) Poznań – AM/UM
 s. 497; Ryszard Żmuda: Mgr Jadwiga PIOTROWSKA (ur. 1928) Łódź AM s. 510;
 Katarzyna Dorocińska: Mgr Helena RATAJ (1918-2008) Gdańsk – AM s. 515;
 Ryszard Żmuda: Mgr Zdzisław SŁOMIŃSKI (1915-1989) Kraków – AM s. 518;
 Renata Birska: Mgr Lucyna SMYK (ur. 1938) Lublin – AM s. 521; Ryszard Żmu-
 da: Mgr Władysław SZOT (ur. 1926) Kraków AM/CM UJ s. 526; Agnieszka Czar-
 necka: Mgr Irmina UTRATA (ur. 1959) Warszawa – AM/WUM s. 530; Bolesław
 Howorka: Mgr Jan WALIŃSKI (1911-1983) Poznań – AM s. 533

Bibliografie

Piotr Tomasz Cichocki: Bibliografia zawartości *Kronikarza* (2002/2003-
 2011/2012) 537

Recenzja

Jadwiga Sadowska: *Forum Bibliotek Medycznych* 2013 R. 6 nr 1 (11) 580

Summary

Anna Wiśniewska: Summary of the *Medical Library Forum* 585

Ks. prof. dr hab. Józef Mandziuk
Warszawa – UKSW

**PRZEDMOWA KIEROWNIKA KATEDRY
HISTORII NOWOŻYTNEJ
UNIwersYTETU KARDYNAŁA STEFANA WYSZYŃSKIEGO
W WARSZAWIE**

Każde czasopismo naukowe przyczynia się do rozwoju kultury, która jest własnością człowieka. Kultura bowiem wywodzi się od człowieka, otrzymującego w darze ze spól zdolności - ewangelicznych talentów, które winien rozwijać i czynić je owocnymi. To człowiek, uprawiający wiedzę i sztukę, pracuje – jak nauczał bł. Jan Paweł II – nad udoskonaleniem rodziny ludzkiej i nad tym, aby dojść do kontemplacji Boga.

Od 2008 roku na polskim rynku wydawniczym ukazuje się systematycznie czasopismo „*Forum Bibliotek Medycznych*”, na łamach którego podejmowana tematyka powinna być inspiracją dla pracowników bibliotek naukowych innych typów. Artykuły opracowywane w aspekcie historycznym oraz informujące o bieżącej działalności wielu instytucji, m. in. archiwów, bibliotek, muzeów są cennym źródłem informacji dla Czytelników. Ponadto materiały bibliograficzne, biograficzne, dydaktyczne, informacyjne i konferencyjne stanowią ważną dokumentację aktywności środowiska medycznego.

Jako nauczyciel akademicki (od 1976 r.), związany w przeszłości z bibliotekoznawstwem, redaktor naczelny czasopisma historyczno-społecznego „*Saeculum Christianum*” (1994-2012) i wydawnictw informacyjnych, m. in. Słownika polskich teologów katolickich (t. 8 i 9), w pełni doceniam poniesiony trud w tym zakresie przez wiele osób. Życzę Redaktorowi Naczelnemu prezentowanego czasopisma Doktorowi Ryszardowi Żmudzie, z którym łączą mnie węzły przyjaźni poprzez wspólnego Promotora – o. prof. Hieronima E. Wyczawskiego, całej Redakcji i Radzie Programowej dużej satysfakcji z pracy społecznej dla dobra nauki i rozwoju kultury w naszym kraju oraz dalszych sukcesów edytorskich. Natomiast Państwu – Czytelnikom polecam wartościowe czasopismo o zasięgu ogólnopolskim, dotowane i punktowane przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego.

Dr Ryszard Żmuda
Łódź – UM

SZÓSTY ROCZNIK FORUM BIBLIOTEK MEDYCZNYCH

Oddajemy do rąk Szanownych Czytelników kolejny rocznik *Forum Bibliotek Medycznych*, który jest również udostępniony on line ze strony internetowej Biblioteki Uniwersytetu Medycznego w Łodzi (<http://bg.umed.lodz.pl>) i z platformy Łódzkiej Regionalnej Biblioteki Cyfrowej CYBRA (<http://cybra.lodz.pl/dlibra>).

Czasopismo o numerze ISSN 1899-5829, które powstało z inicjatywy dyrektorów medycznych bibliotek uczelnianych w 2013 roku uzyskało dofinansowanie Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego.

Rada Programowa, pod przewodnictwem prof. dr hab. Marka Mirowskiego i Redakcja *FBM*, uprzejmie dziękuje Pani Minister prof. dr hab. Barbarze Kudryckiej i zespołowi ekspertów ds. DUN, który decydował o przyznaniu funduszy na działalność upowszechniającą naukę MNiSW za wsparcie finansowe naszego przedsięwzięcia o zasięgu ogólnopolskim, które na mapie wydawniczej naszego kraju dołączyło do periodyków podejmujących m.in. problematykę z zakresu bibliotekarstwa i informacji naukowej na tle innych dyscyplin naukowych.

Prezentowany numer półrocznika zawiera następujące działy: uczelnie, bibliotekarze, internet, czasopisma, archiwa, biblioteki, muzea, sprawozdania, informatory, słowniki biograficzne, bibliografie, recenzje, sprawozdania, summary.

Zamieszczone artykuły i inne opracowania zostały przygotowane przez profesorów, doktorów i absolwentów różnych uczelni. Szczegółowa tematyka dotyczy:

– dziejów łódzkiej medycyny – UŁ, AM, WAM, UM (prof. dr hab. Jan Berner); poglądów Abrahama Flexnera o powinnościach bibliotekarzy i pracowników informacji naukowej (dr Danuta Konieczna); bibliotekarzy dyplomowanych Politechniki Wrocławskiej (mgr Mirosław Ziółek, mgr Marek Dubiński), Internetu (mgr Agata Trojanowska, mgr Grażyna Prokurat, Tuulevi Ovaska, Marie Källberg, mgr inż. Witold Kozakiewicz, mgr Bogumiła Bruc), czasopisma uczelnianego „Kronikarz” (dr Ryszard Żmuda, mgr Tomasz Piotr Cichocki), archiwów (mgr Anna Kozłowska), bibliotek (dr Marian Butkiewicz, mgr Ewa Dą-

browska, mgr Aleksandra Kojder, mgr Piotr Krajewski, mgr Piotr Kułak, mgr Tomasz Piestrzyński, mgr Ewa Rudnicka, mgr Aleksandra Siuciak, dr inż. Krzysztof Zioło), muzeów (mgr Anna Ajdukiewicz-Tarkowska, prof. dr hab. Iwona Arabas, mgr Magdalena Ciepłowska, prof. dr hab. Zbigniew Bela, dr Katarzyna Hanisz, prof. dr hab. Czesław Jeśman, mgr Joanna Jeśman, mgr Anna Poniedziałek).

W obecnym numerze *FBM* w „Słowniku pracowników bibliotek medycznych” zarejestrowano 22 hasła biograficzne, które obejmują dyrektorów – bibliotekarzy dyplomowanych. Brak 2 haseł. Z tej grupy zawodowej wydrukowano już w poprzednich numerach życiorysy z bibliografią podmiotową i przedmiotową, 1 profesora i 32 doktorów, a w następnym numerze będzie jeszcze 19 biobibliografii dyplomowanych, którzy pełnili m. in. funkcje wicedyrektorów i kierowników.

Autorom wyrażam gorące podziękowanie za nadesłane teksty i ilustracje oraz Współpracownikom za pomoc przy redagowaniu, składzie komputerowym i korekcie periodyku. Bez Państwa bezinteresownej pomocy praca zbiorowa nie byłaby do wykonania.

Jestem bardzo wdzięczny ks. prof. dr hab. Józefowi Mandziukowi, Kierownikowi Katedry Historii Nowożytnej Instytutu Nauk Historycznych i Społecznych Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie za łaskawe napisanie „Przedmowy” do naszego czasopisma.

Uprzejmie dziękuję prof. dr hab. Jadwidze Sadowskiej, Kierownikowi Katedry Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej Uniwersytetu w Białymstoku za zrecenzowanie jedenastego numeru *Forum Bibliotek Medycznych*.

W następnym numerze pragniemy przybliżyć Państwu ośrodki dydaktyczne i naukowe kształcące studentów bibliotekoznawstwa i informacji naukowej, których absolwenci w znacznym stopniu stanowią kadrę bibliotek naukowych w Polsce. Będziemy również kontynuować dotychczasową problematykę oraz zamieszczać nowe tematy sygnalizowane przez czytelników i użytkowników informacji naukowej.

Prof. dr hab. Jan Berner
Łódź – UM

AKADEMICKA DROGA ŁÓDZKIEJ MEDYCYNY

Abstract

Celebrating the 10th Anniversary of Medical University in Lodz (2002-2012) and 67th Anniversary of the medical faculties (1945-2012) became an opportunity to present the achievements and development of medicine in Lodz. These events also contributed to the rediscovery of the sources of its origin.

It dates back to the mid-nineteenth century, showing the fast development of hospital management and establishment of medical schools (1884-1916). Creation a branch of Free Polish University of Warsaw in Lodz (1928) and broad social activities contributed to the preparing of project to establish a medical academy in 1940. Unfortunately, The Second World War frustrated the plans. Nevertheless, preparations were continued in secret. After the liberation from occupation, in 1945, University of Lodz was established, and soon after rector of the University, professor Tadeusz Kotarbinski, appointed medical faculties.

In 1950 they were incorporated into newly founded Medical Academy of Lodz. In the structure of the Academy it was also a military medical faculty, which in 1958 was separated and transformed into Military Medical Academy of Lodz.

It should be noted that all successive rectors and employees of Academy, through great commitment contributed to current position of the school and its great tradition.

In order to develop of teaching, in 1976 the college authorities have decided to start the construction of modern Clinical Didactic Center in Lodz. After completion of first phase of the project, in 1996, Institute of Stomatology could be put to use.

In 1995, medical departments of the Academy celebrated 50th Anniversary. The celebrations brought together the highest authorities of the state and many distinguished domestic and foreign guests.

The need for reforms aimed at continuous improvement of the educational process had an impact on the important decision: to merge Medical Academy and Military Medical Academy into one stronger and more effective institution. As a result Medical University of Lodz was established in 2002 and has become the largest medical university in Poland, approaching to the group of leading medical schools in Europe.

Professor Paweł Górski, the current rector, summing up the achievements of our university during the Jubilee, said significant word: "For decades, amazing and passionate people has been creating the history

of our Alma Mater Lodzensis. We could be proud of their work, but we still have to remember that it obligate us and our successors”.

Streszczenie

Obchody 10-lecia Uniwersytetu Medycznego w Łodzi (2002-2012) i 67 rocznicy utworzenia Wydziałów Lekarskich (1945-2012) stały się okazją do zaprezentowania osiągnięć i rozwoju łódzkiej medycyny. Towarzyszące obchodom wydarzenia przyczyniły się również do ponownego odkrycia źródeł powstawania wyższego szkolnictwa medycznego w Łodzi.

Historia łódzkiej medycyny sięga drugiej połowy XIX wieku, kiedy to nastąpił szybki rozwój szpitali i szkół medycznych (1884-1916). Utworzenie w Łodzi oddziału Warszawskiej Wolnej Wszechnicy Polskiej (1928) oraz szerokie działania społeczne przyczyniły się do powstania projektu utworzenia Akademii Medycznej w Łodzi w 1940 roku. Niestety, II wojna światowa zniweczyła te ambitne plany. Niemniej jednak przygotowania do powstania Uczelni były kontynuowane w konspiracji. Po wyzwoleniu z okupacji, w 1945 roku powstał Uniwersytet Łódzki, a wkrótce potem ówczesny rektor tej uczelni, profesor Tadeusz Kotarbiński, powołał Wydziały Medyczne UŁ. W 1950 roku zostały one włączone do nowoutworzonej Akademii Medycznej w Łodzi. W strukturze Akademii znalazł się również wojskowy wydział medyczny. W późniejszym czasie wydział ten został wydzielony ze struktur uczelni i przekształcony w Wojskową Akademię Medyczną w Łodzi (1958).

Należy zauważyć, że wszyscy kolejni rektorzy i pracownicy Akademii Medycznej, poprzez swoje wielkie zaangażowanie przyczynili się do obecnej, znaczącej pozycji uczelni w Polsce i Europie oraz jej bogatej i pięknej tradycji.

Celem władz uczelni zawsze był ciągły rozwój systemu i warunków nauczania. Stąd, między innymi, decyzja z 1976 r., na mocy której postanowiono o rozpoczęciu budowy nowoczesnego Centrum Klinicznego-Dydaktyczno w Łodzi. Po zakończeniu pierwszej fazy tego projektu, w 1996 roku, został oddany do użytku Instytut Stomatologii.

Warto również wspomnieć, iż w roku 1995, Wydziały Medyczne Akademii obchodziły 50. rocznicę powstania. Uroczystości z tym związane zgromadziły przedstawicieli najwyższych władz państwa oraz wielu znamienitych gości z kraju i z zagranicy.

Potrzeba reform mających na celu ciągle doskonalenie procesu edukacyjnego miała również wpływ na ważną decyzję o połączeniu Akademii Medycznej i Wojskowej Akademii Medycznej w jedną silniejszą i bardziej skuteczną instytucję. W wyniku tych przemian, w 2002 roku powstał Uniwersytet Medyczny w Łodzi i z miejsca stał się największym Uniwersytetem Medycznym w Polsce. Obecnie zbliża się on do ścisłego grona wiodących uczelni medycznych w Europie.

Profesor Paweł Górski, obecny rektor, podsumowując dorobek naszej uczelni podczas Jubileuszu, powiedział znaczące słowa: „Przez dziesiątki lat, dzięki zaangażowaniu i pasji wspaniałych ludzi stworzona została historia naszej Alma Mater Lodzensis. Możemy być dumni z pracy tych ludzi, ale wciąż musimy pamiętać, że ich sukces zobowiązuje obecnie nas, a w przyszłości i naszych następców.”

Jubileusz 10-lecia Uniwersytetu Medycznego w Łodzi stał się okazją do przedstawienia osiągnięć medycyny i jej nauczania, a także nowych kierunków rozwoju, mogących sprostać wymogom nauki i potrzebom współczesnego świata.

Równocześnie stworzył możliwości przypomnienia interesujących, a nawet wyjątkowych prazródół powstawania wyższego szkolnictwa i tradycji łódzkiej medycyny. Tym bardziej, że w pamięci mieszkańców Łodzi i naszego regionu tkwiły od dawna tradycje kontaktów z wyższymi uczelniami. Pojawiały się również próby zorganizowania wyższych zakładów naukowych. Miały na to wpływ również studia łódzian na

prastarym Uniwersytecie Jagiellońskim. Według zapisów tam zachowanych, w albumach Uczelni znajdują się nazwiska kilkunastu łódzian, którzy w tej słynnej uczelni zdobywali stopnie naukowe i zaszczytne tytuły.

Znane są również próby Rady Miejskiej i zaangażowanych łódzian w XIX wieku otwarcia instytutu politechnicznego. Niestety, po upadku powstania styczniowego 1863 roku, próby te nie powiodły się. Rozwijało się wówczas intensywnie łódzkie szpitalnictwo. Po wcześniej powstałym Szpitalu p. w. św. Aleksandra (1864), o kierunku ogólnym i chorób wenerycznych, już w roku 1884 został otwarty Szpital św. Anny o profilu wielooddziałowym, a później kolejne szpitale. Powstały towarzystwa lekarskie, aptekarskie, dobroczynności i fundacje. Dzięki wspólnym działaniom towarzystw, inicjatywom społecznym, a także ofiarności łódzian, zostały wszczęte badania nad stanem sanitarnym i zdrowotnością mieszkańców Łodzi i regionu. Działalność ta świadczy o szerokim zaangażowaniu i rozumieniu znaczenia rozwoju łódzkiej medycyny.

Wykład Jubileuszowy na Uroczystości obchodów 10 lecia Uniwersytetu Medycznego
w Auli Kongresowej

Od prawej: Rektor prof. Paweł Górski (UM), Rektor prof. Włodzimierz Nykiel (UŁ),
Rektor prof. Ewa Małecka-Tendera (SUM), Rektor (b. AM) prof. Jan Berner

Praźródła powstania Uniwersytetu Medycznego

W latach 1896-1909 na terenie szpitali i powstałych ośrodków profilaktycznych, leczniczych i naukowo-badawczych rozwinęła się działalność dydaktyczna. Powstały znane w historii łódzkiej medycyny szkoły. Twórcami tych szkół byli wybitni lekarze i przyszli nauczyciele akademicki:

Prof. Seweryn STERLING – kawaler Krzyża Niepodległości, nauczający w Wolnej Wszechnicy Polskiej w Warszawie, założył Szkołę Ftyzjatryczną.

Prof. Jan MAZURKIEWICZ – późniejszy profesor Uniwersytetów: Jagiellońskiego i Warszawskiego, wraz z dr. Karolem Jonscherem był inicjatorem budowy Szpitala Psychiatrycznego w Kochanówce (1902), stworzył szkołę neuropsychiatryczną.

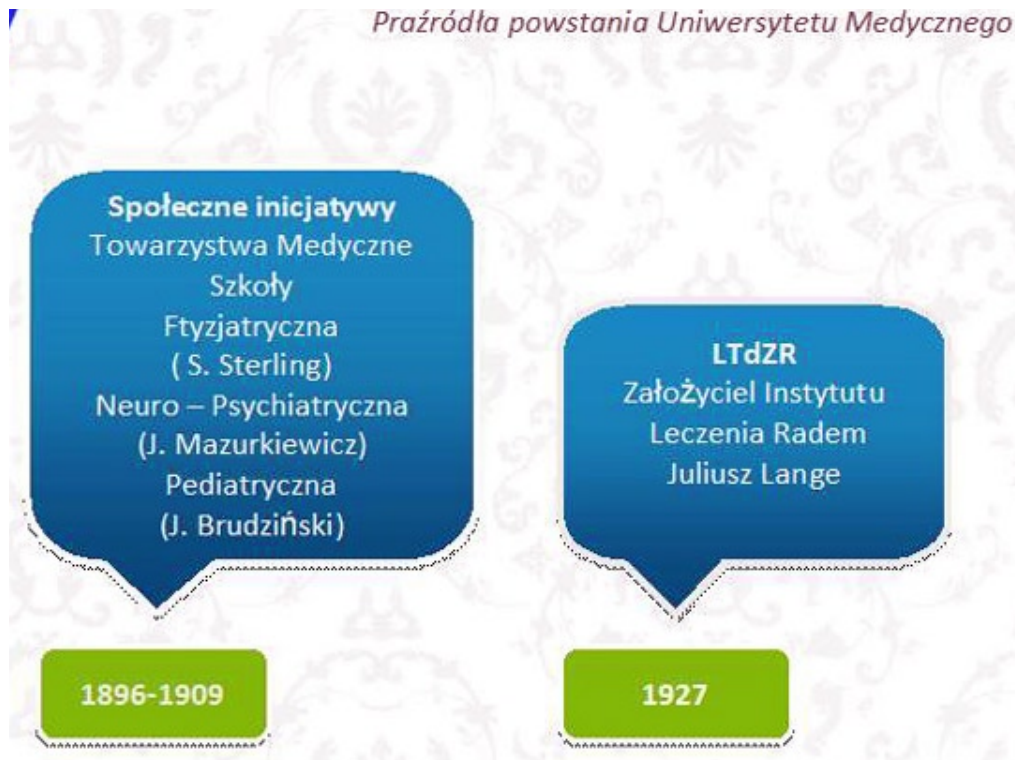

Prof. Józef BRUDZIŃSKI – twórca Szkoły Pediatrycznej, która powstała i rozwinęła się w ufundowanym przez rodziny Herbstów i Geyerów Szpitalu Dziecięcym im. Anny-Marii (1905), obecnie dr. Janusza Korczaka. W roku 1916 prof. Brudziński został Rektorem Uniwersytetu Warszawskiego.

Dr Juliusz LANGE – inicjator utworzenia Łódzkiego Towarzystwa do Zwalczania Raka, które rozpoczęło swoją działalność 28 lutego 1927 roku dla zwalczania nowotworów, ale także w zakresie szkolnictwa medycznego.

Praźródła powstania Uniwersytetu Medycznego

Wkrótce w tym samym roku otwarto Instytut Leczenia Radem. Naczelnym lekarzem został dr J. Maybaum, współpracujący ze specjalistami w zakresie chorób wewnętrznych, ginekologii, radioterapii i radiologii, chirurgii i dermatologii. Zostały nawiązane kontakty z Instytutem Radowym im. Marii Skłodowskiej-Curie w Paryżu (1929). Powstała fundacja popierająca badania naukowe nad nowotworami (1935). Od 1926 roku działa w Łodzi pierwszy oddział w Szpitalu św. Józefa, przy ul. Drewnowskiej 75, dla chorych na raka, gdzie stosowano leczenie radem pod kierunkiem dr. Wacława Kędzierskiego.

Wszystkie te działania sprzyjały także powstaniu przyszłego szkolnictwa i pozostawiały istotny i trwały ślad na akademickiej drodze łódzkiej medycyny.

Budowane w latach 1905-1936 kolejne wielooddziałowe łódzkie szpitale mogły stanowić znakomitą i przygotowaną bazę dla przyszłych klinik uniwersyteckich. Wymieniając niektóre z nich, możemy dziś potwierdzić te przewidywania:

- W Szpitalu fundacji I. E. Poznańskich (S. Sterlinga), budowanym w 1890 roku, powstały Kliniki Kardiologii i Kardiochirurgii,

- W Szpitalu „Betlejem” (1905) do lat 70. działały Kliniki Położnictwa i Ginekologii, w Szpitalu im. M. Pirogowa (1930) – III Klinika Chirurgiczna (do 2002),
- W Szpitalu Ubezpieczalni Społecznej im. Prezydenta Ignacego Mościckiego (1930), obecnie im. Norberta Barlickiego – kliniki i zakłady uniwersyteckie, w Szpitalu Wojskowym (1936) – kliniki WAM, w Szpitalu Polskiego Czerwonego Krzyża (1936) – Klinika Dermatologiczna.

Dzięki dynamicznemu rozwojowi szpitalnictwa łódzkiego, aktywności towarzystw lekarskich i aptekarskich, inicjatywom społecznym, a także ofiarności łódzian zostały wszczęte istotne badania naukowe. Obejmowały one ocenę stanu sanitarnego, stan i potrzeby zdrowotne mieszkańców Łodzi i regionu. Świadczy to o szerokim zaangażowaniu i rozumieniu znaczenia rozwoju łódzkiej medycyny. Utworzenie łódzkiego oddziału Warszawskiej Wolnej Wszechnicy Polskiej (od 1928 r.) i jej olbrzymiej popularności wśród młodzieży, wskazywało na potrzebę wyższej uczelni w Łodzi tym bardziej, że wszechnica nie posiadała Wydziału Lekarskiego.

Szpital im. Norberta Barlickiego

Dlatego też postulat powstania w Łodzi Akademii Lekarskiej z inicjatywy profesora Wincentego Tomaszewicza w roku 1928 uzyskał niezwykle i szerokie poparcie.

Prof. Wincenty Tomaszewicz
Studia na Uniwersytecie w Moskwie, od 1920 roku w Polsce, w Łodzi

Prof. W. Tomaszewicz rozpoczął akcję na rzecz Akademii Lekarskiej wielokrotnymi wystąpieniami w prasie i na licznych spotkaniach. Uzyskał poparcie towarzystw lekarskich, władz miejskich i przedstawicieli grup wyznaniowych. Niestety, realizacja założeń została spowolniona przez ostry kryzys gospodarczy w latach 1929-1934.

Profesor W. Tomaszewicz poświęcając czas na budowę Szpitala im. Prezydenta Ignacego Mościckiego, działał nadal nad utworzeniem wyższej szkoły lekarskiej, wspierany przez działaczy społecznych i miejskich. Inspektor szpitalnictwa miejskiego w Łodzi, dr St. Stańczak na ogólnopolskim zjeździe szpitalnictwa w dniach 2-4 października 1938 roku w Warszawie miał szerokie i udokumentowane wystąpienie. Wykazał, że łódzkie szpitalnictwo jest w pełni przygotowane dla potrzeb klinicznych i naukowych wyższej uczelni lekarskiej.

Wkrótce zostało powołane Stowarzyszenie Wyższej Uczelni lekarskiej z prezesem biskupem K. Tomczakiem, prof. W. Tomaszewiczem, prezydentem Łodzi Mikołajem Godlewskim, ośmioma lekarzami i fabrykantem Ryszardem Geyerem. Stowarzyszenie zarejestrowano w Urzędzie Wojewódzkim już w grudniu 1938 roku. Uzyskano również poparcie ówczesnego ministra Kościałkowskiego. Rozpoczęto przygotowania bazy klinicznej w wytypowanych szpitalach, a kadra nauczająca miała być rekrutowana spośród profesorów z Warszawy, Poznania oraz łódzkich lekarzy.

Komitet organizacyjny postanowił niezwłocznie przystąpić do budowy gmachu uczelni. Miejsce dla rektoratu wyznaczono przy ul. Rokicińskiej. Plan rozpoczęcia działalności wyższej uczelni lekarskiej (Akademii Lekarskiej) przewidywał inaugurację roku akademickiego na dzień 1 października 1940 roku. Prasa łódzka pisała wówczas: „... sprawa założenia Akademii Lekarskiej w Łodzi posuwa się szybkimi krokami ku realizacji”.

Druga wojna światowa wszystkie te plany przekreśliła, ale łodzianie nie zrezygnowali z zamierzeń i planów utworzenia wyższej uczelni lekarskiej, mimo okupacji hitlerowskiej. W ramach utworzonych struktur polskiego państwa podziemnego powstała komisja delegatury Rządu Londyńskiego na kraj. W skład komisji wchodził: prof. Bolesław Wilanowski (prawnik), adwokat Henryk Kurnatowski, doc. dr med. Tadeusz Pawlikowski. Opracowano w 1943 roku plan powołania pełnowydziałowego Uniwersytetu w Łodzi po zakończeniu wojny.

Wobec aresztowania (23 XI 1943) mec. Henryka Kurnatowskiego, członka Komisji ds. utworzenia w Łodzi wyższej uczelni lekarskiej, komisja została zmuszona do bardziej ścisłej konspiracji oraz ograniczenia swojej działalności, a jej członkowie zostali

rozproszeni. Mecenas H. Kurnatowski został wywieziony do obozu koncentracyjnego w Mauthausen, a żona Halina wraz z siostrą Zofią wywieziona do obozu KL Auschwitz, gdzie zmarła.

Mecenas Kurnatowski współpracuje w obozie z grupą konspiracyjną, dokonując kopii kartotek więźniów różnych narodowości, które po wyzwoleniu przez wojska amerykańskie, przekazuje władzom alianckim. Ułatwia to ocenę działalności obozu i powrót do rodzinnego kraju, po zakończeniu tej akcji wraca w 1953 roku do Polski. Profesor Tadeusz Pawlikowski wyłączony z dalszych prac, wraca po zakończeniu wojny do działań na rzecz powstania uczelni w tymczasowym dziekanacie Wydziału Lekarskiego (1945), a następnie współorganizuje Wydział Lekarski w Śląskiej Akademii Medycznej. Profesor Bolesław Wilanowski kontynuuje prace nad utworzeniem uczelni w Łodzi, przebywając w klasztorze w Piotrkowie Trybunalskim, gdzie schronił się po aresztowaniach. Po zakończeniu wojny już w roku 1945 bierze udział w konferencji na temat uruchomienia uczelni akademickiej w Łodzi.

Powołanie wydziałów medycznych na Uniwersytecie Łódzkim

Prace nad utworzeniem wyższej uczelni z wydziałami medycznymi rozpoczęły się tuż po wyzwoleniu Łodzi spod okupacji niemieckiej w styczniu 1945 roku. Brali w nich udział: prof. B. Wilanowski, prof. W. Tomaszewicz, prof. J. Żukowski oraz profesorowie z Warszawy, Lwowa i Wilna, kolejno przybywający do Łodzi.

Na organizowanych licznych konferencjach władze miasta reprezentował tymczasowy prezydent. J. Waltratus, a także delegat Ministerstwa Zdrowia F. Przesmycki.

Dnia 17 lutego 1945 roku odbyła się konferencja z udziałem licznych zebranych, wśród nich profesorów: Bolesława Wilanowskiego, Juliana Żukowskiego, Włodzimie-

rza Dzwonkowskiego, Narcyza Łubnickiego i Józefa Rynkowskiego, którzy wysłuchali sprawozdania byłego rektora Wolnej Wszechnicy Polskiej, prof. Teodora Viewegera. Dyskutowano różne koncepcje uruchomienia uczelni akademickiej w Łodzi. Różnice zdań były tak duże, że nie ustalono ostatecznego wyboru koncepcji.

Natomiast komisja organizacyjna wydziałów medycznych w składzie: W. Tomaszewicz, J. Jakubowski, F. Przesmycki, E. Sym popierała powołanie wydziałów medycznych w ramach Uniwersytetu lub samodzielnego Uniwersytetu Medycznego. Współpracowała w tym czasie więcej z Ministerstwem Zdrowia, kierowanym przez dr. Franciszka Litwiną.

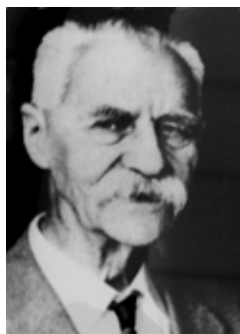
Władzom miasta również zależało na szybkim uruchomieniu szkolnictwa wyższego. Prezydent Łodzi wystąpił 28 lutego 1945 roku w tej sprawie z memoriałem do Ministerstwa Oświaty. Profesor W. Tomaszewicz już 15 marca uzyskał zgodę Ministra Oświaty na rozpoczęcie działalności dydaktycznej w dziedzinie medycyny.

Mimo trudności materialnych, lokalowych, a także organizacyjnych, rozpoczęto również realizowanie koncepcji utworzenia w Łodzi uczelni o charakterze politechnicznym.

Natomiast utworzenie Uniwersytetu z wydziałami medycznymi przyjmować zaczęło coraz bardziej realne kształty. Zwłaszcza, że po zgodzie Ministra Oświaty na działalność dydaktyczną, rozpoczął pracę tymczasowy Dziekanat Wydziału Lekarskiego w składzie: dziekan prof. W. Tomaszewicz, profesorowie: Jerzy Jakubowski, Feliks Przesmycki, Ernest Sym, Franciszek Zwierzchowski, Julian B. Żukowski, doc. dr med. Tadeusz Pawlikowski i dr med. Tadeusz Wasilewski.

Do Dziekanatu zaproszono prof. Jana Muszyńskiego, celem zorganizowania Wydziału Farmacji i prof. Alfreda Meissnera – Wydziału Stomatologii.

Dnia 24 maja 1945 roku Rada Ministrów uchwaliła dekret, powołujący Uniwersytet Łódzki o 3 wydziałach (humanistyczny, matematyczno-przyrodniczy i prawno-ekonomiczny). Pierwszym Rektorem został prof. Tadeusz Kotarbiński i po przyjęciu kierownictwa Uniwersytetu podjął decyzję powołania w ramach Uniwersytetu Wydziałów: Lekarskiego, Farmaceutycznego i Stomatologicznego.

JM Rektor Uniwersytetu Łódzkiego – prof. zw. Tadeusz KOTARBIŃSKI (1886-1981), pionier prakseologii polskiej, twórca filozofii koncepcji reizmu i etyki niezależnej, przewodniczący Polskiego Towarzystwa Filozoficznego. Doktor *honoris causa* Akademii Medycznej w Łodzi (1970) oraz Uniwersytetów: w Brukseli, Krakowie, Florencji, Oxfordzie i Bratysławie.

Powołanie Wydziałów Medycznych na Uniwersytecie Łódzkim
27 sierpnia 1945 roku
(decyzją Rektora UŁ prof. Tadeusza Kotarbińskiego)

Rozporządzeniem Ministerstwa Oświaty ogłoszono utworzenie wydziałów medycznych 27 sierpnia 1945 roku.

Inauguracja roku akademickiego odbyła się 28 października 1945 roku. Przemówienie programowe wygłosił prof. Tadeusz Kotarbiński na centralnej uroczystości w Teatrze Powszechnym. Łódź stała się miastem uniwersyteckim, a dążenia i zapal kilku pokoleń ziściły się.

Prorektorami ds. wydziałów medycznych Uniwersytetu Łódzkiego zostali:

- Prof. Zygmunt Szymanowski (1945-1946), twórca Katedry i Zakładu Bakteriologii i Immunologii UŁ.
- Prof. Eugeniusz Wilczkowski (1947-1948), twórca i organizator I Katedry i Kliniki Psychiatrii
- Prof. Jerzy Jakubowski (1948-1949), twórca łódzkiej szkoły kardiologicznej, internista, kierownik II Kliniki Chorób Wewnętrznych.

Rektor UŁ
prof. Tadeusz Kotarbiński

Prorektorzy ds. Wydziału Medycznego
prof. Z. Szymanowski (1945 – 1946), bakteriolog
prof. E. Wilczkowski (1947 - 1948), psychiatra
prof. J. Jakubowski (1948 – 1949), chor. wew.

Dziekani Wydziału Lekarskiego UŁ

1945-1946
Prof. Wincenty Tomaszewicz

1946-1947
Prof. Janusz Sobański

1947-1949
Prof. Stefan Bagiński

Prof. Wincenty Tomaszewicz

Prof. Janusz Sobański

Prof. Stefan Bagiński

Dziekani Wydziału Lekarskiego (1945-1949)

- Prof. Wincenty TOMASZEWICZ (1945/1946) - wybitny chirurg, twórca szkoły chirurgicznej, późniejszy kierownik III Kliniki AM. Prodziekanem Wydziału był prof. Janusz Sobański.
- Prof. Janusz SOBAŃSKI (1946/1947) - twórca i pierwszy kierownik Katedry i Kliniki Chorób Oczu. Autor cenionych prac naukowych w kraju i za granicą. Prodziekanem Wydziału Lekarskiego w roku akademickim 1946/1947 był prof. Stefan Bagiński.
- Prof. Stefan BAGIŃSKI (1947-1949) - pierwszy kierownik Katedry i Zakładu Histologii i Embriologii, pierwszy przewodniczący Wydziału IV Łódzkiego Towarzystwa Naukowego.

Dziekani Wydziału Stomatologicznego UŁ (1945-1949)

- Prof. Alfred MEISSNER (1945/1946) - wybitna postać w dziejach stomatologii, pionier polskiej chirurgii stomatologicznej i plastycznej. Wynalazca nowych metod i narzędzi chirurgicznych. Były rektor Akademii Stomatologicznej w Warszawie.
- Prodziekanem Wydziału był prof. Janusz BARDACH - założyciel Kliniki Chirurgii Szczękowo-Twarzowej, współorganizator kursów chirurgii plastycznej - rekonstrukcyjnej w Katedrze Onkologii AM w latach 1992-1994, profesor chirurgii rekonstrukcyjnej Uniwersytetu Iowa - USA w latach 1972-1995.

Prof. Alfred Meissner

Prof. Janusz Bardach

- Prof. Franciszek ZWIERZCHOWSKI (1946-1948) - kierownik Katedry Dentystryki Zachowawczej, autor wielu udoskonaleń w chirurgii stomatologicznej.
- Prof. Aleksander PRUSZCZYŃSKI (1948/1949) - twórca szkoły anatomii patologicznej, znanej w kraju i za granicą. Doktor honoris causa Akademii Medycznej w Łodzi (1975).

Prof. Franciszek Zwierzchowski

Prof. Aleksander Pruszczyński

Dziekani i prodziekani Wydziału Farmaceutycznego UŁ (1945-1949)

- Prof. Jan MUSZYŃSKI - organizator i pierwszy dziekan Wydziału Farmaceutycznego, twórca Katedry Farmakognozji i Uprawy Roślin. Był profesorem Uniwersytetu Wileńskiego. Pionier ziołolecznictwa.
- Prodziekanem Wydziału był prof. Adam CZARTKOWSKI (1945-1951) - kierownik Katedry i Zakładu Botaniki Farmaceutycznej.

Prof. Jan Muszyński

Rada Wydziału Lekarskiego Uniwersytetu Łódzkiego (1948).

Od lewej strony: siedzą – Maurycy Bornsztajn, Eugeniusz Wilczkowski, Stefan Bagiński, Janusz Sobański, Emil Leyko, Jerzy Jakubowski, Wanda Rudowicz, Antonina Klesowa, Stanisław Kapuściński, Eufemiusz Herman, Emil Misiewicz, Tadeusz Wasilewski, Artur Ber, Emil Paluch, Antoni Dmochowski, Marian Stefanowski, Witold Niepołomski, Bronisław Puchowski, Jerzy Szulc, Jerzy Rutkowski, Aleksander Pruszczyński, Józef Wacław Grott, Benedykt Dylewski, Witold Lipiński, Wincenty Tomaszewicz, Franciszek Venulet, Jan Szmurło, Zygmunt Szymanowski, Feliks Przesmycki, Tadeusz Kotarbiński; stoją - Henryk Lewenfisz-Wojnarowski, Wacław Markert

Studenci wydziałów medycznych Uniwersytetu Łódzkiego

Zainteresowanie młodzieży studiami na utworzonych wydziałach medycznych UŁ przekraczało przewidywania. Liczba studentów systematycznie wzrastała i w roku 1948 stanowiła 40% wszystkich studentów na Uniwersytecie Łódzkim.

Studenci medycyny na UŁ

Wydziały medyczne/ rok akademicki	Wydział Lekarski	Wydział Farmaceutyczny	Wydział Stomatologiczny
1945/1946	876	227	1219
1946/1947	931	229	989
1947/1948	1361	366	1147
1948/1949	1680	393	1354
1949/1950	1942	414	1220

Współtwórcy zakładów, klinik, katedr wydziałów medycznych UŁ (1945-1950)

Prof. Stanisław Adamski (chirurgia), prof. Janusz Bardach (chirurgia szczęk.-twarz., plastyczna), prof. Edmund Bartkowiak (ortopedia), prof. Artur Ber (endokrynologia), prof. Antoni Blichowski (chirurgia), prof. Bolesław Broda (botanika farm.), doc. Wacław Całka (anatomia prawidł.), prof. Jadwiga Teresa Chmielnicka (toksykologia), prof. Andrzej Chomiczewski (mikrobiologia), prof. Adam Czartkowski (biotechn. farm.), prof. Antoni Czernielewski (dermatologia), prof. Władysław Czerucki (chirurgia), prof. Antoni Dmochowski (biochemia), prof. Jan Dobek (radiologia), dr Józef Dziadek (historia med. farm.), prof. Bronisław Filipowicz (chemia fiz.), prof. Mieczysław Fuchs (stomatologia), prof. Janina Golańska-Landsbergerowa (stomatologia), prof. Stanisław Kapuściński (dermatologia), prof. Rościśław Kadłubowski (biologia), prof. Józef Laskowski (patomorfologia, onkologia), prof. Henryk Lewenfisz-Wojnarowski (otolaryng.), prof. Emil Leyko (farmakologia), prof. Tadeusz Lipiec (chemia nieorg., analit.), prof. Witold Lipiński (choroby zakaźne), prof. Jerzy Lutowiecki (dermatologia), prof. Alojzy Maciejewski (chirurgia dziec.), prof. Wacław Markert (choroby wewn.), prof. Eugeniusz Michalski (chemia analit., bionieorg.), prof. Emil Misiewicz (radiologia), prof. Włodzimierz Musiał (choroby wewn. - kardiologia), doc. Wojciech Pogorzelski (dyrektor org. UŁ, psychiatria), prof. Stanisław Pokrzywnicki (anestezjologia), prof. Feliks Przesmycki (bakteriologia), prof. Bronisław Puchowski (medycyna sąd.), prof. Franciszek Redlich (pediatria), prof. Jerzy Rutkowski (chirurgia), prof. Mściwój Semerau-Siemianowski (choroby wewn.), prof. Józef Skarżyński (chemia med.), prof. Wacław Sosnowski (choroby płuc), prof. Kazimierz Sroczyński (pedia-

tria), prof. Lucjan Stempień (neurochirurgia), prof. Franciszek Venulet (patofizjologia), prof. Jerzy Waleszkowski (neurochirurgia), prof. Tadeusz Wasilewski (anatomia prawidł.), prof. Mieczysław Wierzuchowski (fizjologia), prof. Eugeniusz Wilczkowski (psychiatria), prof. Regina Zielińska-Sowicka (pediatria), prof. Franciszek Zwierzchowski (stomatologia).

Powołanie Akademii Medycznej

Dnia 2 sierpnia 1949 roku Rada Ministrów podjęła decyzję o wyłączeniu wydziałów medycznych z uniwersytetów i powołaniu akademii medycznych w Polsce.

Akademia Medyczna w Łodzi rozpoczęła działalność 1 stycznia 1950 roku. Rok później (1951) powstał na Akademii Fakultet Wojskowy z 5 katedrami, przekształcony w 1958 roku w Wojskową Akademię Medyczną im. gen. bryg. prof. Bolesława Szareckiego.

Między wrześniem 1949 roku a listopadem 1951 dokonano podziału funkcji, majątku pomiędzy UŁ i AM pod kierunkiem dr. Wojciecha Pogorzelskiego – pełnomocnika Ministerstwa Zdrowia i zastępcy dyrektora administracyjnego, doświadczonego pracownika w zakresie działalności klinik i zakładów wydziałów medycznych Franciszka Kicińskiego. Zorganizowano własne struktury w ramach Wydziału Lekarskiego z Oddziałem Stomatologii i Wydziału Farmaceutycznego. Powstały zakłady, pracownie, kliniki, katedry, a później instytuty specjalistyczne i biblioteka.

Powołanie Akademii Medycznej

24.X.1949 r. - Rozporządzenie Rady Ministrów

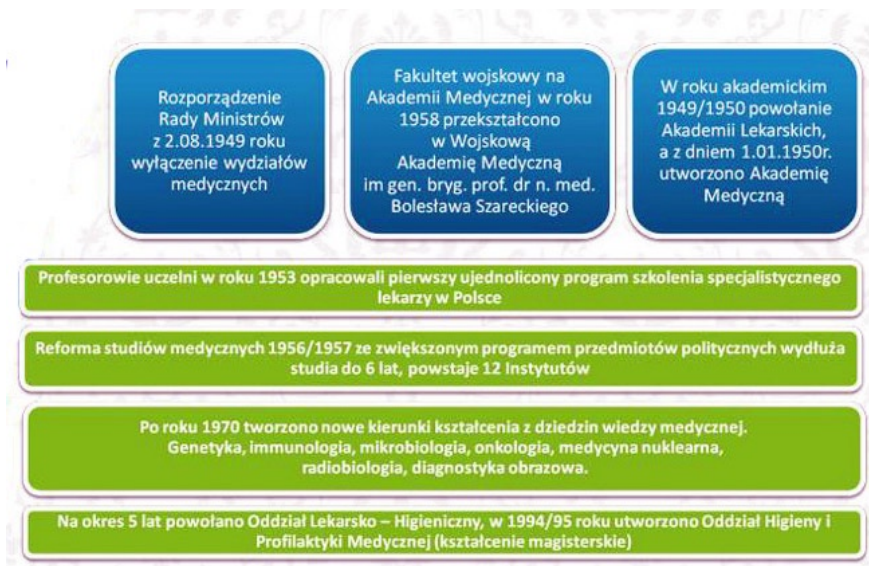
1.I.1950 r. - Rozpoczęcie działalności

1951 r. - Oddział Wojskowy (5 Katedr)

• Zorganizowanie własnych struktur w ramach wydziałów:

Lekarskiego z Oddziałem Stomatologicznym i Farmacji, Katedr, Klinik, Zakładów, Szpitali, Pracowni, Bibliotek, Instytutów Specjalistycznych

Rektorzy – Komendanci WAM

Pierwszym rektorem Wojskowej Akademii Medycznej (lata 1958-1965) został gen. bryg. prof. zw. dr wszechnauk lekarskich Marian GARLICKI (1908-2002), wybitny chirurg ortopeda, traumatolog. Ordynator Oddziału Chirurgicznego Szpitala Wojennego nr 604 (1939), z-ca szefa służby zdrowia okręgu lwowskiego AK, lekarz wojskowy w Lublinie, Poznaniu i Warszawie. Profesor i rektor Śląskiej Akademii Medycznej (1952-1957), kierownik Katedry i Kliniki Ortopedycznej Akademii Medycznej w Warszawie, specjalista krajowy ds. ortopedii i traumatologii. Doktor honoris causa Wojskowej Akademii Medycznej (1973).

Gen. bryg. prof. zw. Marian Garlicki

Kolejnymi rektorami – komendantami Wojskowej Akademii Medycznej byli:

- gen. bryg. prof. zw. dr hab. med. Wiesław ŁASIŃSKI (1915-2010) - wybitny lekarz i anatom, doktor honoris causa WAM. Pełnił funkcję rektora WAM w latach 1965-1972.
- płk doc. dr hab. med. Józef BARANCEWICZ (1925-1997) - specjalista medycyny wojskowej, epidemiolog. Funkcję rektora WAM pełnił w latach 1972-1975.
- gen. bryg. prof. dr hab. med. Jerzy BOŃCZAK (1928-1988) - zajmował się higieną i historią medycyny. Rektorem WAM był w latach 1975-1978.
- płk prof. dr hab. med. Tadeusz BRZEZIŃSKI (1929-2010) - specjalista chorób płuc, historii medycyny i etyki lekarskiej. Pełnił funkcję rektora WAM w latach 1978-1981.
- gen. bryg. prof. dr hab. med. Władysław TKACZEWSKI (1925-2006) - specjalista kardiolog i gastroenterolog. Rektor WAM w latach 1981-1991.
- gen. bryg. prof. dr hab. med. Henryk CHMIELEWSKI (ur. 1934) - neurolog, pełnił funkcję rektora WAM od 1991 do 1998 roku.
- płk prof. zw. dr hab. med. Jan CHOJNACKI (ur. 1943) - gastroenterolog, funkcję rektora pełnił w latach 1998-2002.
- płk prof. dr hab. med. Krzysztof ZEMAN (ur. 1951) - pediatra, kardiolog dziecięcy, immunolog. Był ostatnim rektorem WAM, pełnił funkcję w roku 2002.

gen. bryg. prof. zw. dr hab.
Wiesław Łasiński

płk doc. dr hab.
Józef Barancewicz

gen. bryg. prof. dr hab.
Jerzy Bończak

płk prof. dr hab.
Tadeusz Brzeziński

gen. bryg. prof. dr hab.
Władysław Tkaczewski

gen. bryg. prof. dr hab.
Henryk Chmielewski

płk. prof. dr hab.
Jan Chojnacki

płk prof. dr hab.
Krzysztof Zeman

Zastępcy (Prorektorzy) ds. Nauki i Szkolenia

1958-1966: płk prof. Jan Leńko, urolog; 1966-1973: płk prof. Marek Kański, biochemik; 1973-1974: płk prof. Leszek Cieciora, embriolog, histolog; 1974-1981: płk dr hab. Władysław Tkaczewski, internista, kardiolog; 1981-1984: płk prof. Andrzej Kulig, patomorfolog; 1984-1991: płk prof. Hieronim Bartel, embriolog, histolog; 1991-1998: płk prof. Józef Kędziora, biochemik, fizjolog; 1998-2002: płk prof. Krzysztof Zeman, pediatra, immunolog; 2002: płk prof. Zbigniew Baj, patofizjolog, internista

Zastępcy (Prorektorzy) ds. Klinicznych

1958-1968: płk prof. Andrzej Himmel, internista; 1968-1970: płk. prof. Jan Bromowicz, neurochirurg; 1970-1973: płk prof. Mieczysław Strzałko, neurolog; 1973: płk prof. Zdzisław Ruszcak, dermatolog; 1973-1981: płk prof. Zdzisław Rydzyński, psychiatra; 1981-1984: płk prof. Kazimierz Trznadel, internista, nefrolog

Od 1984 połączono stanowiska zastępcy ds. klinicznych i zastępcy ds. dydaktycznych.

1984-1986: płk prof. Henryk Chmielewski, neurolog; 1986-1991: płk prof. Stefan Szram, patomorfolog; 1991-1998: płk prof. Henryk Goch, internista, kardiolog; 1998-2002: płk prof. Marek Luciak, internista

Komendanci – Dziekani Wydziału Lekarskiego WAM

1958-2002: płk dr Bolesław Gwóźdź (1958-1959), płk doc. dr hab. Józef Borsuk (1959-1964), płk doc dr hab. Jan Chomiczewski (1964-1971), płk doc. dr hab. Władysław Tkaczewski (1971-1974), płk doc. dr hab. Kazimierz Trznadel (1974-1977), płk doc dr hab. Andrzej Kulig (1977-1980), płk doc. dr hab. Hieronim Bartel (1980-1984), płk doc. dr hab. Stefan Szram (1984-1987), płk doc. dr hab. Jan Goch (1987-1991), płk prof. dr hab. Jan Chojnacki (1991-1998), płk prof. dr hab. Krzysztof Zeman (1998), płk prof. dr hab. Józef Kocur (1998-2001), płk prof. dr hab. Jan Błaszczyk (2001-2002)

Centrum Kliniczno-Dydaktyczne

Po roku 1970 tworzone nowe kierunki kształcenia, jak: genetyka, immunologia, mikrobiologia, radiologia czy diagnostyka obrazowa, onkologia i medycyna nuklearna. Na okres 5 lat powołano Oddział Lekarsko-Higieniczny wbrew istniejącym zastrzeżeniom. W roku akademickim 1994/1995 utworzono w ramach kształcenia magisterskiego oddział higieny i profilaktyki medycznej.

Doskonalenie struktur wpływało korzystnie na budowanie naukowej, dydaktycznej i klinicznej pozycji Uczelni w kraju i za granicą. W dziedzinie klinicznej poza szpitalami akademickimi na bazie miejsko-wojewódzkiej, zwanej niechętnie „obcej”, pozostawało blisko 50% klinik. Działalność naukowa niektórych z tych klinik nie zawsze miała zapewnione optymalne warunki badawcze i dydaktyczne.

W celu poprawy sytuacji lokalowej Uczelni, usprawnienia działalności dydaktycznej oraz utworzenia nowoczesnie wyposażonych miejsc szpitalnych w aglomeracji łódzkiej, a także uwolnienia bazy obcej, powstał w 1975 roku projekt budowy Centrum Kliniczno-Dydaktycznego (CKD) – autorem jest znany architekt – łódzianin Janusz Wyżnikiewicz. Odwołano się do koncepcji z 1946 roku utworzenia Uniwersyteckiego

Centrum Kliniczno-Dydaktyczne AM/UM

Pierwszy demokratycznie wybrany dziekan
Wydziału Lekarskiego AM
– doc. dr hab. Jan BERNER

- **Powstanie NZS w Uczelni**
walka o demokrację i wolność,
wolne wybory władz uczelni
- **Rozkwit Solidarności 1980 r.**
przewodniczący w AM
dr Marek Nalewajko

Centrum z oddziałami klinicznymi na ok. 1500 łóżek szpitalnych z zapleczem technicznym. Wszczęto działania umożliwiające uzyskanie terenu w okolicy ulic: Pomorskiej i Czechosłowackiej, obejmującego ok. 55 ha, a następnie przygotowanie projektu budowy.

W roku 1975 plan budowy został przyjęty, a rok później wkopano kamień węgielny. Przewidywano dla CKD budynek 18-piętrowy dla 24 klinik (Instytut Stomatologii, obiekty dydaktyczne i współpracujące, m. in. odpowiednio wyposażony rozległy blok operacyjny, Zakład Diagnostyki Obrazowej i inne)

W latach 80. doszło w naszym kraju do epokowych przemian – powstał NSZZ Solidarność. Na terenie naszej Uczelni organizacja dynamicznie rozwijała się pod kierownictwem dr. Marka Nalewajko i grupy aktywnych, oddanych kolegów m. in.: prof. Andrzeja Alichniewicza, doc. Jana Bernera, Piotr Czarneckiego, doc. Witolda Chrzastowskiego, doc. Lucjan Jakubowskiego, dr Marka Nalewajko, J. Sobieszczuka, W. Przesmyckiego, Z. Orłowskiego. Powstał również współpracujący Niezależny Związek Studentów (NZS), wzmacniający toczącą się walkę o demokrację i prawdziwą wolność. W listopadzie 1981 roku ukazał się pierwszy numer pisma *Amicus*, ukazujący cele niezależnego związku, a także sytuację nauki w warunkach ustroju totalitarnego. Szerokie poparcie, nieustępliwość, jak również skłonność stron, rozważających porozumienie, pozwoliło na uzyskanie zgody na wolne wybory władz Uczelni z udziałem reprezentantów studentów.

Należy z satysfakcją podkreślić, że już w styczniu 1981 roku ponad 2 182 pracowników AM było członkami „Solidarności”. Byli wśród nich profesorowie, adiunkci, asystenci i pracownicy administracji różnych specjalności. Działalność Związku po wprowadzeniu stanu wojennego 13 grudnia 1981 roku została przerwana do czerwca 1983. Idee i dążność do przemian pozostały.

Kontynuacja budowy CKD również się spowolniła, a ograniczone środki finansowe Ministerstwa Zdrowia pogłębiły ten proces. Później wystąpiły dodatkowe trudności w związku z rozpoczęciem budowy Centrum Zdrowia Matki Polki. W celu poprawienia tej sytuacji, zawiązała się Fundacja Akademii Medycznej (1991), a w 1993 roku powołany został Oddział Kształcenia Podyplomowego.

Niezależnie od wielostronnych trudności, problemów i kłopotów finansowych, różnicy poglądów, nauczyciele akademicki – wśród nich rektorzy, dziekani, pracownicy naukowo-dydaktyczni i klinicyści – swoją pracą, osiągnięciami tworzyli i rozwijali pozycję oraz tradycje naszej akademickiej medycyny.

Rektorzy AM

Prof. dr hab. med. Emil PALUCH (1904-1954) - pierwszy rektor Akademii Medycznej w Łodzi (1950-1954), kierownik Zakładu Higieny Ogólnej i Społecznej UŁ/AM. Stypendysta Fundacji Rockefellera, studiował w Szkole Zdrowia Publicznego Uniwersytetu Harvard (1937). Rozpoczął pionierskie badania nad pylicą azbestową. Twórca ośrodka toksykologii przemysłowej i polikliniki chorób zawodowych. Członek Rady Naukowej Ministerstwa Zdrowia, wielu towarzystw naukowych oraz Międzynarodowej Komisji Medycyny Pracy i Sekcji Pylicy Płuc. Założyciel i redaktor czasopisma *Medycyna Pracy*.

Prof. dr med. Aleksander GOLDSCHMIED - kierownik Katedry i Kliniki Chorób Zakaźnych, rektor AM w latach 1954-1955. Naczelnny lekarz uzdrowiska w Uzbańsku na Ukrainie (1940), organizator I Kliniki Chorób Wewnętrznych w Lublinie (1944), konsultant wojewódzki w dziedzinie chorób wewnętrznych (1948), kierownik Kliniki Chorób Wewnętrznych Akademii Lekarskiej i AM w Łodzi. Prowadził badania nad glikemią oraz leczenia snem choroby wrzodowej żołądka i nadczynności tarczycy. Kierownik Katedry i Kliniki Chorób Zakaźnych AM (1954-1956). Dyrektor Zarządu Wyższych Szkół Medycznych Ministerstwa Zdrowia (1955). Członek Rady Naukowej Instytutu Balneologicznego Komitetu PAN oraz wielu towarzystw naukowych i komitetów redakcyjnych czasopism. W roku 1956 wyjechał za granicę.

Prof. zw. dr med. Marian STEFANOWSKI (1897-1979) - kierownik I Katedry i I Kliniki Chirurgii, rektor AM w latach 1955-1968. Twórca szkoły chirurgicznej, wybitny chirurg, kierownik badań nad rakiem żołądka i trzustki. Członek honorowy Towarzystwa Chirurgów Polskich, Polskiego Towarzystwa Lekarskiego, Związku Lekarzy Polskich w USA, rzeczywisty - Łódzkiego Towarzystwa Naukowego. Współtwórca WAM, doktor *honoris causa* AM (1970) i WAM (1973).

Prof. zw. dr hab. med. Tadeusz Ewaryst PAWLIKOWSKI (1904-1985) - pionier i twórca łódzkiej endokrynologii, rektor AM w latach 1968-1972. Odbił kampanię wrześniową 1939 jako lekarz-podchorąży. Podczas okupacji był członkiem tajnego Komitetu Organizacji Wyższego Szkolnictwa w Łodzi. Był organizatorem Wydziału Lekarskiego Śląskiej Akademii Medycznej (1948-1950) i pierwszym dziekanem tego Wydziału. Doktor *honoris causa* Śląskiej AM (1975). Prowadził badania nad tkanką chromochłonną nadnerczy. Współtwórca nauki o gruczołach wewnętrznego wydzielania. Dziekan Wydziału Lekarskiego Akademii Medycznej w Łodzi (1965-1968). Specjalista w pediatrii z uwzględnieniem endokrynologii. Doktor *honoris causa* AM w Łodzi (1975). Członek honorowy krajowych i zagranicznych towarzystw naukowych, redaktor *Endokrynologii Polskiej*.

Prof. zw. dr hab. chemii Antoni KOTELKO (1921-1982) - organizator i kierownik Katedry Technologii Chemicznej Środków Leczniczych, dyrektor Instytutu Technologii i Chemii Leków (1978-1982), dziekan Wydziału Farmaceutycznego (1965-1969), prorektor ds. nauki AM (1969-1972), rektor AM (1972-1981). Kierownik pionierskich badań nad syntezą związków chemicznych, stosowanych w lecznictwie, zajmował się technologią środków leczniczych. Rozwinął kontakty zagraniczne, przyczynił się do rozpoczęcia budowy CKD.

Prof. zw. dr hab. Leszek WOŹNIAK (ur. 1925) - był pierwszym demokratycznie wybranym rektorem AM (1981-1987). Twórca pierwszej w Polsce Katedry Onkologii, znakomity patomorfolog, był twórcą szkoły patomorfologii w onkologii. Kontynuator budowy CKD. Doktor *honoris causa* Akademii Medycznej w Łodzi (1996). Inicjator zorganizowania w Łodzi opieki paliatywnej, był prezesem Stowarzyszenia Hospicjum Łódzkie. Członek Polskiego Towarzystwa Onkologicznego - prezes Zarządu Głównego, Polskiego Towarzystwa Patomorfologów, Łódzkiego Towarzystwa Naukowego, Regionalnego Społecznego Komitetu do Walki z Rakiem w Łodzi - prezes. Autor karykatur portretowych.

Prof. zw. dr hab. med. Marek PAWLIKOWSKI (ur. 1933) - badania i dorobek naukowy dotyczą głównie neuroendokrynologii, dziedziny badającej powiązanie między układem nerwowym i hormonalnym. Nawiązał kontakty z Uniwersytetem Claude-Bernarda w Lyonie. Był kierownikiem Zakładu Doświadczalnej Endokrynologii i Diagnostyki Hormonalnej oraz dyrektorem Instytutu Endokrynologii (1975-1977, 1990-2004). Pełnił funkcję prodziekana ds. nauki Wydziału Lekarskiego AM (1981), prorektora (1984) i rektora AM (1987-1990) oraz profesora endokrynologii i chorób metabolicznych na Wydziale Lekarskim w Lyonie (1992-1993). Doktor *honoris causa* Akademii Medycznej w Łodzi i Śląskiej Akademii Medycznej. Prezes Polskiego Towarzystwa Neuroendokrynologii, przewodniczący Wydziału IV Łódzkiego Towarzystwa Naukowego, wiceprezes Unii Polskich Pisarzy Lekarzy.

Prof. zw. dr hab. med. Jan BERNER (ur. 1932). Specjalista chirurg, kierownik Katedry Onkologii (1996-2002), Kliniki Chirurgii Onkologicznej AM (1978-2002), Konsultant chirurgii woj. Sieradzkiego (1988). Dziekan Wydziału Lekarskiego AM (1981-1987). Rektor AM (1990-1996). Kontynuator budowy CKD, ukończył budowę Instytutu Stomatologii i otworzył w 1996 r. W ramach współpracy z Uniwersytetem UCB w Lyonie umożliwił studentom AM V, VI odbywanie studiów 1-2 semestry oraz staże specjalistyczne asystentom klinik.

Organizował wzajemne spotkania pracowników naukowych obu uczelni, V Ogólnopolską konferencję sekcji onkologicznej Tow. Chir. Pol. (1988) oraz obchody 50 lecia Łódzkich Wydziałów Medycznych (1995). W roku 1997 otrzymał tytuł Doktora honoris causa Uniwersytetu Claude Bernarda w Lyonie. Rozszerzył kontakty z Ośrodkami naukowymi i klinicznymi w USA (Iowa, Dallas), Holandii (Amsterdam, Nijmegen), Białorusi (Grodno).

Rozwinął chirurgię onkologiczną w Łodzi. Brał udział w wielośrodkowych badaniach nad rozpoznawaniem i leczeniem raka żołądka. Wprowadził m. In. oszczędzające operacje raka jelita grubego i przerzutów nowotworowych do wątroby oraz badanie węzła wartowniczego w czerniaku.

Zastosował biomateriały rodzimej produkcji (Tricomed) do operacji rekonstrukcyjnych. W roku 1981 wykonał pierwszą w Polsce operację oszczędzającą pierś u chorej na raka.

Jest członkiem wielu towarzystw naukowych krajowych (Towarzystwa Chirurgów Polskich od 1957 roku, sekretarzem Łódzkiego Oddziału (1971-1978), Polskiego Towarzystwa Onkologicznego – sekretarzem gen. (1978-1982) oraz międzynarodowych (ESSO, WFSO, I C S, EORTCorg). Członek Rady Ochrony Zdrowia przy Prezydencie Rzeczypospolitej (1993-1995). Członek honorowy Polskiego Towarzystwa Onkologicznego, Polskiego Towarzystwa Chirurgii Onkologicznej, Łódzkiego Towarzystwa Naukowego, Warszawskiego Towarzystwa Onkologicznego i Łódzkiego Towarzystwa Onkologicznego. Honorowy obywatel Pabianic.

Prof. zw. dr hab. med. Henryk STĘPIEŃ (ur. 1948) - kierownik Zakładu Diagnostyki Hormonalnej, z-ca dyrektora Instytutu Endokrynologii AM (od 1982), kierownik I Katedry Endokrynologii UM (od 2009), dziekan Wydziału Lekarskiego, prorektor ds. nauczania i wychowania AM (1987-1990, 1993-1996), rektor AM (1996-2002). Zajmuje się problemami immuno-neuro-endokrynologii: autor hipotezy wyjaśniającej mechanizm odczynu rozrostowego przysadki w przebiegu pierwotnej niedoczynności tarczycy. Prowadził pionierskie badania nad wpływem czynników nerohormonalnych, hormonów grasicy i tkankowych czynników wzrostowych w regulacji wzrostu i różnicowania komórek układu limfoidalnego, a także badania dające podstawę do terapii gruczolaków przysadki. Pracował jako visiting professor w McMaster University, Hamilton, Kanada (1991). Pełnił funkcję koordynatora krajowego programu Unii Europejskiej (akcja COST 0602) (2008). Jako rektor AM kontynuował budowę CKD, wszczął przygotowa-

nia do powstania Uniwersytetu Medycznego w Łodzi. Jest członkiem Polskiego Towarzystwa Endokrynologicznego, Polskiego Towarzystwa Neuroendokrynologicznego, International Society of Neuroendocrinology, European Neuroscience Association i innych w kraju i za granicą. Członek komitetów redakcyjnych m.in. *Diabetologii Polskiej*, *Open Cancer Journal*.

Prof. zw. dr hab. med. Tadeusz ROBAK (ur. 1949) - kierownik Kliniki Hematologii AM/UM w Łodzi, praktykujący lekarz internista, konsultant wojewódzki w hematologii, specjalista chorób wewnętrznych, farmakologii klinicznej, hematologii i transplantologii klinicznej. Pełnił funkcję prorektora ds. nauki (1996-2001) oraz ostatniego rektora AM w Łodzi (2002). Był współtwórcą Uniwersytetu Medycznego w Łodzi. Koordynował wielośrodkowe badania kliniczne w Polsce, dotyczące leczenia przewlekłej białaczki limfatycznej. Wykazał dużą aktywność terapeutyczną kładrybiny u chorych na białaczkę włochatokomórkową i opracował optymalne metody leczenia. Wykonał pierwszy w regionie łódzkim przeszczep szpiku kostnego. Wyróżniony przez Międzynarodowe Forum w Hematologii i Onkologii (IRPC) tytułem „Eminent Scientist of the Year 2010”, redaktor naczelny *Acta Hematologica Polonica*, członek rad redakcyjnych pism zagranicznych. Wprowadził łódzką hematologię do światowej medycyny.

Prorektorzy AM

1950-1954: prof. dr. Jerzy Jakubowski, internista, kardiolog; prof. dr. Wacław Markert, internista, ds. Nauki; prof. dr. Aleksander Pruszczyński, anatomopatolog, ds. Nauki; prof. dr hab. Józef Sieroszewski, położnik-ginekolog, ds. Nauczania

1954-1955: prof. dr. Wacław Markert, ds. Nauki; prof. dr. Aleksander Pruszczyński, ds. Nauki

1955-1968: prof. dr hab. Tadeusz Lipiec, farmaceuta, ds. Dydaktyki 1955-1962; prof. dr hab. Aleksander Radziwiński, laryngolog, ds. Klinicznych 1955-1959; prof. dr hab. Zofia Jerz-

manowska, chemik, farmaceuta, ds. Dydaktyki 1962-1968; prof. dr hab. Józef Sieroszewski, ds. Klinicznych 1962-1965; prof. dr hab. Stanisław Cwynar, psychiatra, ds. Nauczania 1965-1968; prof. dr hab. Mieczysław Fuchs, stomatolog 1965-1968; prof. dr hab. Kazimierz Sroczyński, pediatra, ds. Klinicznych 1967-1968

1968-1972: prof. dr hab. Stanisław Cwynar, psychiatra, ds. Nauczania 1968-1969; prof. dr hab. inż. Zofia Jerzmanowska, chemik, farmaceuta, ds. Dydaktyki 1968-1969; prof. dr hab. Kazimierz Sroczyński, pediatra, ds. Klinicznych 1968-1969; prof. dr hab. inż. Antoni Kotelko, chemik, farmaceuta, ds. Nauki 1969-1972

1972-1981: prof. dr hab. Janusz Indulski, med. pracy, ds. Nauki 1972-1977; prof. dr hab. Henryk Rafalski, higienista, ds. Rozwoju Uczelni 1972-1973, 1975-1981; prof. dr hab. Krzysztof Stengert, anestezjolog, ds. Nauczania 1972-1974; prof. dr hab. Kazimierz Rybiński, chirurg, endokrynolog ds. Klinicznych 1977-1981; prof. dr hab. Leszek Woźniak, patomorfolog, onkolog, ds. Nauki 1974-1981; prof. dr hab. Jerzy Rożniecki, internista, pulmonolog, ds. Nauczania 1978-1981

1981-1987: prof. dr hab. Jerzy Piotrowski, farmaceuta, chemik, toksykolog, ds. Nauki 1981-1985; prof. dr hab. Zygmunt Fiedorczuk, med. sądowa, ds. Nauczania 1981-1984; prof. dr hab. Jerzy Brzeziński, neurochirurg, ds. Klinicznych 1981-1987; prof. dr hab. Jerzy Mikucki, farmaceuta, bakteriolog, mikrobiolog, ds. Rozwoju i Organizacji 1984-1987; prof. dr hab. Andrzej Kurnatowski, patomorfolog, ds. Nauczania 1984-1987; prof. dr hab. Marek Pawlikowski, endokrynolog, ds. Nauki 1985-1987

1987-1990: prof. dr hab. Jerzy Mikucki, ds. Rozwoju i Organizacji 1987-1990; prof. dr hab. Barbara Dębiec, pediatra, ds. Nauki; prof. dr hab. Wacław Dec, położnik-ginekolog, ds. Nauczania i Wychowania 1987-1990; prof. dr hab. Adam Sołtysiak, chirurg, ds. Klinicznych i Kształcenia Podyplomowego 1987-1990

1990-1996: prof. dr hab. Janusz Greger, biochemik, ds. Nauczania i Wychowania 1990-1993; prof. dr hab. Henryk Stępień, endokrynolog, ds. Nauczania i Wychowania 1993-1996; prof. dr hab. Julian Liniecki, med. nuklearna, ds. Nauki 1990-1996; prof. dr hab. Jerzy Bodalski, pediatra, ds. Klinicznych i Kształcenia Podyplomowego 1990-1996

1996-2002: prof. dr hab. Dariusz Brykalski, med. nuklearna, ds. Klinicznych i Kształcenia Podyplomowego 1996-2002; prof. dr hab. Ryszard Dąbrowski, farmaceuta, patofizjolog, ds. Nauczania i Wychowania 1996-2002; prof. dr hab. Tadeusz Robak, internista, hematolog, ds. Nauki 1996-2002

2002: prof. dr hab. Paweł Górski, internista, pulmonolog, ds. Klinicznych; prof. dr hab. Andrzej Joss, chirurg, ds. Nauczania i Wychowania; prof. dr hab. Henryk Stępień, endokrynolog, ds. Nauki

Wydział Lekarski Dziekani

1948-1958: prof. dr Stefan Bagiński, histolog, kierownik Katedry i Zakładu Histologii

1958-1962: prof. dr hab. Tadeusz Wasilewski, anatom, kierownik Katedry i Zakładu Anatomii Prawdłowej

1962-1965: prof. dr hab. Stanisław Cwynar, psychiatra, kierownik Kliniki Psychiatrycznej
 1965-1968: prof. dr hab. Tadeusz Pawlikowski, endokrynolog, pediatra, dyrektor Instytutu Endokrynologii AM
 1968-1972: prof. dr hab. Zenon Torzecki, patomorfolog, dyrektor Instytutu Patologii
 1972-1981: prof. dr hab. Andrzej Kurnatowski, patomorfolog, kierownik Zakładu Anatomii Prawidłowej
 1981-1987: doc. dr hab. Jan Berner, pierwszy demokratycznie wybrany dziekan, chirurg-onkolog, kierownik Kliniki Chirurgii Onkologicznej
 1987-1990: prof. dr hab. Janusz Greger, lekarz-biochemik, kierownik Zakładu Biochemii
 1990-1996: prof. dr hab. Dariusz Brykalski, specjalista w dziedzinie medycyny nuklearnej
 1996-2002: prof. dr hab. Andrzej Joss, chirurg, kierownik Kliniki Chirurgii Ogólnej i Naczyniowej, dyrektor Instytutu Chirurgii

Prodziekani

Prof. Janusz Sobański 1950-1951; prof. Henryk Lewenfish-Wojnarowski 1951-1952; prof. Eugeniusz Herman 1952-1954; doc. dr Adam Kwaskowski, ds. Fakultetu Wojskowego 1954-1955; doc. dr Maksym Nikonorow 1954-1955, ds. Fakultetu Wojskowego; prof. dr hab. Tadeusz Wasilewski, ds. Nauczania 1951-1958; prof. dr Bronisław Filipowicz, ds. Nauki 1951-1960, 1962-1965; prof. dr hab. Alojzy Maciejewski, ds. Klinicznych 1951-1958; prof. dr hab. Jerzy Lutowiecki, ds. Klinicznych 1958-1960; prof. dr hab. Stanisław Cwynar, ds. Nauczania 1960-1962; prof. dr hab. Tadeusz Pawlikowski, ds. Nauki 1960-1965; prof. dr Jerzy Szapiro 1960-1962; prof. dr hab. Włodzimierz Musiał, ds. Klinicznych 1962-1965; prof. dr hab. Kazimierz Sroczyński, ds. Klinicznych 1962-1968; prof. dr hab. Janusz Bardach, ds. Nauczania 1962-1968; prof. dr hab. Andrzej Alichniewicz, ds. Klinicznych 1962-1968; prof. dr hab. Zenon Torzecki, ds. Nauczania 1965-1968; prof. dr hab. Waldemar Fortak, ds. Nauczania 1968-1972; prof. dr hab. Wacław Sosnowski, ds. Klinicznych 1968-1972; prof. dr hab. Antoni Prusiński, ds. Nauki 1972-1981; prof. dr hab. Leszek Woźniak, ds. Nauki 1974-1975; prof. dr hab. Jerzy Rożniewicz, ds. Klinicznych 1974-1975; prof. dr hab. Zygmunt Fiedorczuk, ds. Nauczania 1975-1981; prof. dr hab. Kazimierz Rybiński, ds. Klinicznych 1974-1977; prof. dr hab. Julian Liniecki, ds. Nauki 1977-1981; prof. dr hab. Marek Pawlikowski, ds. Nauki 1981-1984; prof. dr hab. Jerzy Bodalski, ds. Nauczania 1981-1987; prof. dr hab. Barbara Dębicz, ds. Nauki 1984-1987; prof. dr hab. Janusz Greger, ds. Nauczania 1981-1990; prof. dr hab. Dariusz Brykalski, ds. Nauki 1987-1990; prof. dr hab. Henryk Stępień, ds. Nauczania 1987-1990; prof. dr hab. Andrzej Joss, ds. Nauczania 1987-1993; prof. dr hab. Ryszard Dąbrowski, ds. Nauczania 1990-1996; prof. dr hab. Józef Drzewoski, ds. Nauki 1990-1996; prof. dr hab. Bożydar Latkowski, ds. Kształcenia Podyplomowego 1993-1996; prof. dr hab. Janusz Greger, ds. Oddziału Zdrowia Publicznego 1994-2001; prof. dr hab. Wielisław Papierz, ds. Nauczania 1996-2002; prof. dr hab. Kazimierz Jędrzejewski, ds. Nauki 1996-2002;

Wydział Lekarsko – Dentystyczny

Dziekan

1949-1951: prof. dr Aleksander Pruszczyński, anatomopatolog, twórca Łódzkiej Szkoły Anatomopatologów

Prodziekani

Prof. dr Janina Galasińska-Landsbergowa, twórca Łódzkiej Szkoły Protetyki Stomatologicznej 1952-1953; prof. dr Tadeusz Wasilewski 1953-1957; prof. dr hab. Mieczysław Fuchs 1957-1964; prof. dr hab. Janusz Bardach 1965-1965; prof. dr hab. Zbigniew Pankiewicz 1965-1969; prof. dr hab. Andrzej Kurnatowski 1969-1972; prof. dr hab. Bogusław Gołąb 1972-1977; prof. dr hab. Henryk Zalech 1978-1981; prof. dr hab. Włodzimierz Józefowicz 1981-1986; prof. dr hab. Natalia Wojtowicz 1986-1990; prof. dr hab. Halina Plewińska 1990-1996; prof. dr hab. Magdalena Wochna-Sobańska, ds. Nauki 1996-2002;

Wydział Farmaceutyczny

Dziekani

1945-1951: prof. dr Jan Muszyński, farmaceuta, kierownik Katedry i Zakładu Farmakognozji

1951-1956: prof. dr Adam Czartkowski, farmaceuta, kierownik Katedry i Zakładu Botaniki Farmaceutycznej

1956-1966: prof. dr Feliks Modrzejewski, farmaceuta, kierownik Katedry i Zakładu Farmacji Stosowanej

1966-1969: prof. dr inż. Antoni Kotelko, chemik, kierownik Katedry i Zakładu Technologii Chemicznej Środków Leczniczych

1969-1972: prof. dr Bolesław Broda, farmaceuta, kierownik Katedry i Zakładu Botaniki Farmaceutycznej

1972-1981: prof. dr hab. Stefan Groszkowski, farmaceuta, kierownik Katedry i Zakładu Chemii Farmaceutycznej

1981-1987: prof. dr hab. Henryk Młodecki, kierownik Katedry i Zakładu Nauki o Środkach Spożywczych

1987-1993: prof. dr hab. Wanda Lasota, farmaceuta, dyrektor Instytutu Badania Środowiska i Bioanalizy

1993-1999: prof. dr hab. Ryszard Wierzbicki, biochemik, kierownik Zakładu Biochemii

1999-2002: prof. dr hab. Daria Orszulak-Michalak, farmaceuta, kierownik Zakładu Biofarmacji

Prodziekani

Prof. dr Adam Czartkowski 1945-1951; prof. dr fil. mgr farm. Feliks Modrzejewski 1951-1956; prof. dr hab. Zofia Jerzmanowska, ds. Studenckich 1956-1964; prof. dr hab. Regina Zielińska-Sowicka, ds. Nauczania 1964-1966; prof. dr Bolesław Broda 1966-1969; prof. dr hab. Stefan Groszkowski 1969-1972; prof. dr hab. Tadeusz Tkaczyński, ds. Nauki 1969-1972; prof.

dr hab. Jerzy Sykulski 1972-1976; prof. dr hab. Wanda Lasota 1972-1981; prof. dr hab. Jerzy Mikucki, ds. Nauczania 1976-1981; prof. dr hab. Krzysztof Kostka, ds. Nauki 1981-1987; dr hab. prof. AM Stefan Grudziński, ds. Nauczania 1981-1987; prof. dr hab. Ryszard Wierzbicki, ds. Nauki 1987-1993; prof. dr hab. Lucjan Świątek, ds. Nauczania 1987-1993; dr hab. prof. AM Józefa Lorenc, ds. Oddziału Analityki Medycznej 1990-1996; prof. dr hab. Maria Wolbiś, ds. Dydaktyki 1993-1996; prof. dr hab. Andrzej Szmigielski, ds. Naukowo-Organizacyjnych 1993-1996; dr hab. prof. AM Aleksander Chmiel, ds. Nauki 1996-1996; prof. dr hab. Daria Orszulak-Michalak, ds. Dydaktyki 1996-1999; prof. dr hab. Jadwiga Szymańska, ds. Nauki 1999-2002; prof. dr hab. Ewa Brzezińska, ds. Dydaktyki 1999-2002; dr Teresa Olczyk-Andryszek, ds. Oddziału Kształcenia Podyplomowego 1999-2002

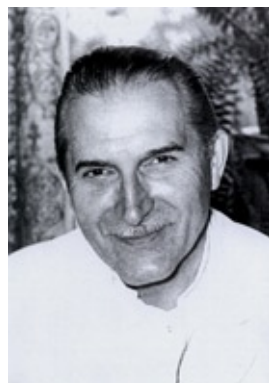

Rektorat Akademii Medycznej – Uniwersytetu Medycznego w Łodzi

Osiągnięcia

Na rozwój wydziałów medycznych naszej Uczelni, jej uznanie w regionie łódzkim, kraju i poza jego granicami, miały wpływ osiągnięcia wszystkich naszych pracowników i zaangażowana praca kilku pokoleń, wśród których było wielu pionierów - twórców tego dzieła. Przypomnijmy niektóre z tych osiągnięć:

- Pierwszy w Polsce przeszczep serca (1969)

Dokonał tego prof. zw. dr hab. med. Jan MOLL (1912-1990), kierownik Kliniki Kardiologii AM w Łodzi, doktor *honoris causa* Akademii Medycznej w Białymstoku. Członek wielu międzynarodowych towarzystw chirurgicznych. Twórca aparatu „sztuczne serce” (1955), wykonał pierwszą w Polsce operację wszczepienia pomostów aortalno-wieńcowych w chorobie wieńcowej. W 1961 roku wykonał pierwszą w Polsce operację na otwartym sercu, w 1969 - przeszczep serca, a w 1970 roku - transplantację nerek. W latach 1963-1990 w Klinice Kardiologii wykonano pod kierunkiem prof. Molla blisko 100 operacji u kobiet ciężarnych. Najciężej chorych kardiologicznie w ciąży operowano w warunkach sali operacyjnej kardiochirurgii. Prof. Jan Moll przeprowadził szereg operacji serca, tętniaków aorty, wprowadził do kardiochirurgii protezy naczyniowe. Rozwinął szeroko działania naukowe i doprowadził do szkolenia lekarzy w kardiochirurgii.

- Utworzenie łódzkiej diabetologii

Prof. dr hab. med. Wacław GROTT (1894-1973) - kierownik I katedry i Kliniki Chorób Wewnętrznych, twórca łódzkiej diabetologii i ośrodka diabetologii, liczącego się w kraju. Rozwinął szeroko badania naukowe w zakresie chorób wewnętrznych.

- Rozwinięcie działalności badawczo-naukowej w dziedzinie neurologii

Prof. zw. dr hab. med. Eufemiusz HERMAN (1895-1985) - kierownik Kliniki Neurologicznej, prowadził szeroką działalność badawczo-naukową w dziedzinie neurologii, obejmującą diagnostykę i terapię semiologię kliniczną z opisem dotąd nieznanymi objawów i zespołów jednostek chorobowych. Zwrócił uwagę na występowanie i leczenie infekcji. Doktor *honoris causa* Akademii Medycznej w Łodzi (1975).

- Stworzenie łódzkiej szkoły patomorfologii

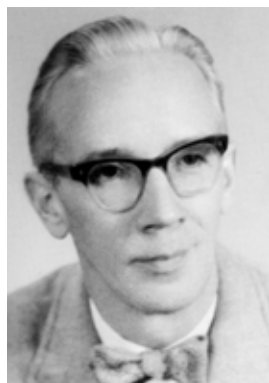
Prof. zw. dr hab. med. Aleksander PRUSZCZYŃSKI (1902-1981) - kierownik Katedry Anatomii Patologicznej AM oraz Zakładu Anatomii Patologicznej WAM, specjalista w zakresie patologii, cytologii i onkologii, twórca łódzkiej szkoły patomorfologii. Wykazał, że choroba nowotworowa jest wieloczynnikową, a uwarunkowania genetyczne mają istotne znaczenie. Prowadził badania nad patomorfologią i patomechanizmami nowotworów do dziś doceniane. Prorektor Akademii Medycznej w Łodzi i jej doktor *honoris causa* (1975).

- Osiągnięcia w dziedzinie farmacji

Prof. zw. dr hab. Zofia JERZMANOWSKA (1906-1999) - organizator (1945) i kierownik Zakładu, a następnie Katedry Chemii Organicznej. Prowadziła unikalne badania nad związkami flawonoidalnymi i składem krajowych roślin. Wybrana Kobieta Roku w USA (1994). Prorektor i doktor *honoris causa* Akademii Medycznej w Łodzi (1975).

- Stworzenie łódzkiej szkoły chirurgii

Prof. zw. dr hab. med. Andrzej ALICHNIEWICZ (1918-1990) - kierownik III Kliniki Chirurgicznej AM, konsultant regionalny chirurgii, prodziekan Wydziału Lekarskiego ds. klinicznych (1965-1968). Twórca szkoły współczesnej chirurgii żołądka i dwunastnicy, chorób naczyń obwodowych i patofizjologii chirurgicznej. Jako pierwszy w Polsce propagował oszczędzające operacje u chorych z wrzodem dwunastnicy. Zmodyfikował diagnostykę i leczenie chorób dróg żółciowych, rozwinął leczenie chorób naczyń obwodowych, stosował protezy naczyniowe współpracując z jednostką badawczo-rozwojową w zakresie biomateriałów (Tricomed). Utworzył Zakład Chirurgii Doświadczalnej i powołał Zespół ds. przeszczepiania wątroby. Rozwinął

współpracę z zagranicznymi ośrodkami chirurgicznymi (USA, Francja, Anglia). Był pionierem w zakresie badań nad zaburzeniami równowagi kwasowo-zasadowej w chirurgii. Tworząc oddział pooperacyjny (Klinika Anestezjologii i Chirurgii), dał podwaliny OIOM-u.

- Opracowanie nowych metod zwalczania umieralności okołoporodowej

Prof. zw. dr hab. med. Józef SIEROSZEWSKI (1909-1987) - kierownik Katedry i I Kliniki Położnictwa i Chorób Kobiety, prorektor ds. nauczania (1953-1955) i ds. klinicznych (1962-1966) AM w Łodzi. Był twórcą szkoły ginekologiczno-położniczej, prowadził pionierskie badania nad wstrząsem w położnictwie, opracował metody zwalczania umieralności okołoporodowej, wykonywał unikalne zabiegi operacyjne z zakresu urologii ginekologicznej oraz oszczędzające operacje w przypadkach mięśniaków macicy. Współpracował z Instytutem Radiowym w Warszawie i Ośrodkiem Onkologicznym w Łodzi.

- Rozwinięcie chirurgii endokrynologicznej

Prof. zw. dr hab. med. Kazimierz RYBIŃSKI (1924-2011) - kierownik Kliniki Chirurgii Endokrynologicznej, prorektor ds. klinicznych AM w Łodzi. przyczynił się do rozwoju chirur-

gii endokrynologicznej. Brał udział w pierwszym w Polsce przeszczepie serca i przeszczepach nerek. Przyczynił się do założenia Europejskiego Towarzystwa Chirurgii Endokrynologicznej.

- Wdrożenie metod nieinwazyjnej diagnostyki chorób krążenia u dzieci

Prof. zw. dr hab. med. Barbara DĘBIEC (ur. 1923) - dyrektor Instytutu Pediatrii i kierownik I Kliniki Pediatrycznej (1957-1994), prodziekan i prorektor AM w Łodzi. Przyczyniła się do wdrożenia metod nieinwazyjnej diagnostyki chorób krążenia u dzieci oraz prac w patofizjologii i ocenie stanu zdrowia. Stworzyła pierwszą w Polsce poradnię kardiologiczną dla dzieci. Była koordynatorem centralnego programu badań rozwojowych (7 ośrodków krajowych), dotyczących wczesnej diagnostyki i leczenia płodów i noworodków z wadami i chorobami układu krążenia.

- Rozwój mikrobiologii i wirusologii

Prof. zw. dr hab. med. Jerzy MIKUCKI (1930-2009) - organizator i kierownik Zakładu Mikrobiologii Farmaceutycznej, kierownik Katedry Mikrobiologii Wydziału Lekarskiego i Międzywydziałowej Katedry, prodziekan ds. nauczania i wychowania na Wydziale Farma-

ceutycznym, organizator Oddziału Analityki Medycznej, prorektor ds. ds. budowy Centrum Kliniczno-Dydaktycznego (1984-1990), a następnie pełnomocnik Rektora ds. budowy CKD (1990-2002). Dzięki nieustraszonemu zaangażowaniu Profesora, mimo wielu trudności, budowa CKD nie przestała być kontynuowana. Autor i współautor oryginalnych prac doświadczalnych i poglądowych w zakresie mikrobiologii i wirusologii. Był członkiem Rady Fundacji AM i Instytutu Stomatologii oraz Komitetu Mikrobiologii PAN. Pełnił funkcję wiceprzewodniczącego Zarządu Głównego Polskiego Towarzystwa Mikrobiologów i Łódzkiego Towarzystwa Naukowego.

- Nowe metody diagnozowania, leczenia i operowania w położnictwie i ginekologii

Prof. zw. dr hab. med. Teresa PAJSZCZYK-KIESZKIEWICZ (1930-2012) - kierownik Kliniki Patologii Ciąży (1980-2000), przewodnicząca Komisji Fizjologii Płodu i Rozrodu PAN (1962-1982), sekretarz ZG Polskiego Towarzystwa Ginekologicznego i Wydziału IV Łódzkiego Towarzystwa Naukowego. Opracowała metody rozpoznawania i leczenia wad rozwojowych macicy i własne metody operacji. Wprowadziła badania toksoplazmozy u kobiet w ciąży. Zajmowała się ciężarnymi, chorymi kardiologicznie, współpracując z kardiologami, pediatrami, chirurgami, anestezjologami i koagulologami w celu bezpiecznego prowadzenia ciąży. Wprowadziła unikalną metodę rozwiązywania najcięższych chorych na operacyjnej sali kardiochirurgicznej. Współpracowała z ośrodkami zagranicznymi, m. in. w Paryżu. Była autorką licznych prac naukowych i cennych wydań książkowych: „Pięćdziesięciolecie dyplomu 1953-2003”. Łódź 2003; „65-lecie wydziałów medycznych 1945-2010”. Łódź 2010; „Doktoraty i habilitacje w latach 1971-1990 na Wydziale Lekarskim Akademii Medycznej w Łodzi”. Łódź 2012.

Tradycyjne spotkanie przyjaciół, przedstawicieli świata naukowego i kolegów z Uczelni organizowane przez prof. Teresę Pajszczyk-Kieszkiewicz (w środku)

Stoją od lewej Henryk Stępień, Elżbieta Stępień, Lidia Berner, Marek Pawlikowski, Alicja Liszewska, Leszek Woźniak, Mariola Woźniak, Jan Berner, Bożena Pawlikowska, Jan Guzek, Stanisław Liszewski, Barbara Mikucka, Jadwiga Joss, Jerzy Mikucki

Współtwórcy zakładów, klinik i katedr, budujący swą działalnością pozycję wydziałów Akademii Medycznej w Łodzi (1950-2002)

Prof. Janusz Alwasiak (neuropatomorfologia), prof. Piotr Arkuszewski (chirurgia szczęk.), prof. Jacek Bartkowiak (biologia nukl., cytogenetyka), dr Lucyna Bieńkiewicz (neonatologia), prof. Jerzy Bodalski (pediatria, diabetologia), prof. Tadeusz Bogdanik (interna), prof. Bazyli Bogorodzki (okulistyka), prof. Kazimierz Bojanowicz (gastrologia), prof. Halina Bolińska-Sołtysiak (kardiologia), prof. Grażyna Broniarczyk-Dyła (dermatologia), prof. Dariusz Brykalski (medycyna nukl.), prof. Hanna Brzezińska (laryngologia dziec.), prof. Andrzej Brzeziński (diagnostyka labor.), prof. Jerzy Brzeziński (neurochirurgia), prof. Adam Bukowczyk (psychiatria), prof. Danuta Chlebna-Sokół (propedeutyka pediatrii), doc. Stanisław Ciechowicz (medycyna rodzin., interna), prof. Leszek Ciesielski (chirurgia), prof. Witold Chrzanowski (nefrologia), prof. Stanisław Cwynar (psychiatria), prof. Wacław Dec (ginekologia i położnictwo), dr Jacek Danowski (działacz NSZZ „Solidarność”), prof. Zofia Danielewicz-Stysiak (stomatologia), prof. Ryszard Dąbrowski (patofizjologia), prof. Barbara Dębiec (pediatria), prof. Maria Dębiec-Rychter (cytogenetyka), prof. Stefan Dmochowski (interna), prof. Józef Drzewoski (interna, farmakologia klin.), prof. Tomasz Durko (otolaryngologia), prof. Antoni Jan Dziatkowiak (kardiocirurgia), dr Marek Edelman (kardiologia), prof. Zygmunt Fiedorczuk (medycyna sąd.), prof. Jan Fijałek (historia med.), doc. Włodzimierz Fijałkowski (położnictwo, ginekologia), prof. Władysław Fortak (histologia-embriologia), prof. Marek Gniazdowski (chemia), doc. Andrzej Godlewski (histologia biol., parazytologia), prof. Jan Goldstein (chirurgia plast.), prof. Bogusław Gołąb (anatomia prawidł.), prof. Maria Lucyna Gołębiowska (pediatria), prof. Janusz Greger (biochemia), prof. Stefan Grudziński (technologia leków), prof. Maciej Gryczyński (oto-

laryngologia, audiologia). prof. Jan W. Guzek (patofizjologia), prof. Janusz Indulski (medycyna pracy), prof. Alicja Iwaszkiewicz-Zasłonka (anestezjologia), prof. Zbigniew Jagodziński (neurochirurgia dzieci.), prof. Jadwiga Jankowska (chirurgia dzieci.), prof. Marek Jarosz (psychiatria), prof. Leszek Jeromin (urologia), prof. Kazimierz Jędrzejewski (anatomia prawidł.), prof. Andrzej Joss (chirurgia), prof. Włodzimierz Józefowicz (stomatologia), prof. Luba Judkiewicz (zaburzenia krzep. krwi), prof. Bogdan Kałużewski (genetyka), prof. Michał Karasek (morfologia, endokrynologia), prof. Andrzej Klimek (neurologia), prof. Bogumił Kmiec (cytofizjologia), prof. Alina Komorowska (ginekologia, położnictwo), prof. Radzisław Kordek (patomorfologia), prof. Krzysztof Kostka (chemia), prof. Barbara Kotelko (synteza i techn. leków), prof. Maria Królikowska (ginekologia, położnictwo), prof. Julia Kruk-Jeromin (chirurgia plast.), prof. Euzebiusz Krykowski (interna, kardiologia), prof. Maria Krzemińska-Pakuła (kardiologia), prof. Zbigniew Krzemiński (mikrobiologia), prof. Stanisław Krzysztoporski (ginekologia, położnictwo), prof. Krzysztof Kula (andrologia), prof. Piotr Kuna (interna, alergologia), prof. Jolanta Kunert-Radek (endokrynologia), prof. Alicja Kurnatowska (biologia, parazytologia), prof. Andrzej Kurnatowski (patomorfologia), prof. Krzysztof Kuzdak (chirurgia endokryn.), prof. Wincenty Kwapiszewski (chemia farm.), prof. Jolanta Kwaśniewska (biol., gen.), prof. Lilla Lachowicz (biochemia), prof. Wanda Lasota (bromatologia), prof. Bożydar Latkowski (otolaryngologia), prof. Paweł Liberski (biologia molekul.), prof. Julian Liniecki (medycyna nukl.), prof. Anita Lutowiecka-Wranicz (dermatologia), prof. Jan Łaciak (otolaryngologia), prof. Czesław Maśliński (patofizjologia), prof. Mieczysław Mazur (farmakologia), prof. Ludwik Jan Mazurek (urologia), prof. Aleksandra Mazurowa (interna, hematologia), prof. Maria Michalska (chemia farmaceut.), prof. Jerzy Mikucki (farmakologia mikrob.), prof. Henryk Młodecki (bromatologia), prof. Barbara Naziembło (fizjologia), prof. Stanisław Nowak (pediatria), doc. Michał Ogiński (radiofarmacja), prof. Anasztazy Omulecki (dermatologia), prof. Zofia Olszewska (dermatologia), prof. Zbigniew Orłowski (nefrologia), prof. Teresa Pajszczyk-Kieszkiewicz (ginekologia, położnictwo), prof. Henryk Panusz (biochemia), prof. Wiesław Papierz (neuropatologia), prof. Wiesława Partyka (chirurgia plast.), prof. Danuta Jolanta Piątkowska (stomatologia zach.), prof. Jerzy Piotrowski (chemia), prof. Janusz Pionkowski (psychiatria sąd.), prof. Tomasz Pertyński (ginekologia, choroby menopauz.), prof. Halina Plewińska (chirurgia szczęk.), prof. Anna Plużańska (chemioterapia onkol.), prof. Przedzysław Polakowski (farmakologia), prof. Halina Pracka (kardiologia), prof. Antoni Prusiński (neurologia), prof. Maciej Pruszczyński (patomorfologia), prof. Jolanta Rabe-Jabłońska (psychiatria), prof. Aleksander Radzimiński (otolaryngologia), prof. Henryk Rafalski (higiena, epidemiologia), prof. Ewa Ratajczyk-Pakalska (medycyna rodz., anatomia prawidł.), prof. Tadeusz Robak (hematologia), prof. Jerzy Rożniecki (interna), prof. Adam Sołtysiak (chirurgia), prof. Wojciech Split (neur., zw. prac.), prof. Kazimierz Sroczyński (pediatria), prof. Karol Stapor (urologia), prof. Henryk Stępień (endokrynologia), prof. Jan Stopczyk (choroby płuc), prof. Stanisław Suliborski (stomatologia), prof. Jerzy Supady (historia med.), prof. Jacek Suzin (ginekologia, położnictwo), prof. Stanisław Sykulski (chemia farmaceut.), prof. Marek Synder (ortopedia), prof. Anna Sysa-Jędrzejewska (dermatologia), prof. Anna Szadowska (farmacja), prof. Anna Szadowska (histopatologia, onkologia), prof. Jerzy Szapiro (neurochirurgia), doc. Kazimierz Szewczyk (etyka), prof. Andrzej Szmigielski (farmakodynamika), prof. Grażyna Śmiech-Słomkowska (stomato-

logia), prof. Lucjan Świątek (botanika farm.), prof. Irena Świetliczko (okulistyka), prof. Wiesława Torzecka (interna, diabetyka), prof. Zenon Torzecki (patomorfologia), prof. Janusz Wasiak (chirurgia), prof. Elżbieta Waszczykowska (dermatologia), prof. Cezary Watała (biologia molekul.), prof. Krystyna Wąsowska-Królikowska (pediatria, gastrologia dzieci.), prof. Ryszard Wierzbicki (biochemia farm.), prof. Alicja Wierzbowska (diagnostyka labor.), prof. Magdalena Wochna-Sobańska (stomatologia), prof. Natalia Wojtowicz (ortodoncja), prof. Henryk Zalech (chirurgia), prof. Konstanty Załoga (chirurgia), prof. Janusz Zasłanka (kardiochirurgia), dr Tadeusz Zawadzki (chirurgia), prof. Marian Mikołaj Zgoda (farmacja stos., technologia leków), prof. Ryszard Zieleniewski (endokrynologia).

50-lecie wydziałów medycznych w Łodzi

W roku 1995 Akademia Medyczna obchodziła uroczyste jubileusz 50-lecia utworzenia wydziałów medycznych, które były zaczątkiem naszej obecnej Uczelni - Uniwersytetu Medycznego.

Uroczystość pięćdziesięciolecia łódzkich wydziałów medycznych obchodzono w październiku 1995 roku pod wysokim patronatem Prezydenta RP Lecha Wałęsy.

Centralna uroczystość odbyła się 10 października w Teatrze Wielkim w Łodzi. Kalendarium obchodów zawierało: Inaugurację roku akademickiego, posiedzenie Senatu z nadaniem tytułu dr honoris causa AM w Łodzi – prof. Danielowi Carletanowi Gajduskowi z USA – laureatowi nagrody Nobla, sesję naukowo – historyczną, wystawę w Bibliotece Głównej obrazującą historię i rozwój Uczelni oraz dorobek naukowy i działalność artystyczną pracowników, mszę św. w Bazylice Archikatedralnej celebrowaną przez JE arcybp dr Władysława Ziółka oraz wręczenie dyplomów absolwentom AM w Łodzi.

Z okazji Jubileuszu 50- lecia otrzymaliśmy z Watykanu pozdrowienia i gratulacje dla całej społeczności Uczelni wraz z błogosławieństwem także dla uczestników uroczystości, od Papieża Jana Pawła II. Wyrazy uznania i życzenia przesłał Prezydent RP Lech Wałęsa oraz Pani Jacques Chirak z Biura Prezydenta Republiki Francuskiej i Ambasador Francji w Warszawie.

W uroczystości centralnej brali udział liczni goście z kraju i zagranicy, a gratulacje pisemne zostały nadesłane na ręce Rektora AM prof. Jana Bernera.

Rzeczywistość i osiągnięcia wydziałów medycznych w Łodzi stały się znaczące i uznane przez ośrodki zagraniczne, jak również wykazały, że droga rozwoju akademickiej, łódzkiej medycyny została właściwie wybrana i zrealizowana.

Zespół organizatorów Jubileuszu 50-lecia wydziałów medycznych w Łodzi

Od lewej: prof. Ryszard Wierzbicki - dziekan Wydziału Farmaceutycznego, prof. Henryk Stępień - prorektor ds. nauczania i wychowania, prof. Jerzy Bodalski - prorektor ds. klinicznych, JM Rektor - prof. Jan Berner, mgr Stanisław Zagdański - dyrektor administracyjny, prof. Julian Liniecki - prorektor ds. nauki, prof. Dariusz Brykalski - dziekan Wydziału Lekarskiego

Wydane Medale: Pamiątkowy i Zasługi z tej okazji zostały wręczone naszemu wielkiemu Rodakowi Papieżowi Janowi Pawłowi II w Watykanie, podczas spotkania z rektorami polskich uczelni oraz ostatniemu Prezydentowi Rzeczypospolitej na Uchodźctwie Ryszardowi Kaczorowskiemu, naszym Przyjaciółom i zasłużonym pracownikom Uczelni.

W podziękowaniu za ten wyraz pamięci, Papież przesłał na ręce Rektora AM list z życzeniami dla wszystkich profesorów, studentów i pracowników Akademii Medycznej w Łodzi.

Rektor AM w Łodzi prof. Jan Berner wręcza Papieżowi Janowi Pawłowi II
„Medal 50-lecia Wydziałów Medycznych w Łodzi” (1996)

Drogi Księżę Arcybiskupie,

W tym roku środowisko naukowe Miasta Łodzi obchodzi Jubileusz Pięćdziesięciolecia utworzenia Wydziałów Medycznych na Uniwersytecie Łódzkim, które zostały później przekształcone w Akademię Medyczną. Łącząc się duchowo z całą Społecznością tej Uczelni i przesyłam słowa pozdrowienia oraz gratulacje.

Pragnę podkreślić wielkie zasługi Akademii dla nauk medycznych i kształcenia przyszłych lekarzy oraz jej wkład w całokształt kultury i w ochronę zdrowia utrudzonych pracą ludzi Polski Centralnej. Znana jest także szeroko współpraca naukowa Akademii z zagranicznymi ośrodkami specjalistycznymi.

Życzę Akademii Medycznej w Łodzi, aby wiernie i odważnie stała na straży życia ludzkiego, broniła jego świętości i nienaruszalności. Niech uczy szacunku dla człowieka i uwrażliwia na ludzkie cierpienie, przyczyniając się w ten sposób do budowy i utrwalania cywilizacji prawdy i miłości.

Jego Ekscelencja
Ks. Arcybiskup Władysław ZIÓŁEK
Ordynariusz Łódzki
ul. Ks. I. Skorupki 1
90-458 Łódź
Polonia

2012

Na ręce Księdza Arcybiskupa przesyłam Rektorowi, Senatowi, Pracownikom naukowym i całej Społeczności Akademii Medycznej w Łodzi, a także Uczestnikom jubileuszowej uroczystości moje Apostolskie Błogosławieństwo.

Watykan, 29 września 1995 r.

Jan Paweł II

SEKRETARIAT STANU

SEKCJA PIERWSZA - SPRAWY OGÓLNE

Watykan, 16 stycznia 1996 r.

Magnificencjo,
Szanowny Panie Rektorze,

Jego Świątobliwość Jan Paweł II dziękuje za wyrazy pamięci, życzenia oraz jubileuszowy medal przekazany w dniu 4 stycznia br., podczas spotkania z Rektorami polskich uczelni.

Ojciec Święty życzy, by wieloletnie wysiłki Profesorów i Studentów Waszej Uczelni zaowocowały nie tylko rozwojem wiedzy medycznej, ale także duchem szczerego oddania w służbie ludziom dotkniętym cierpieniem.

Ojciec Święty z serca błogosławi wszystkim Profesorom, Studentom i Pracownikom Waszej Uczelni.

Łączę wyrazy szacunku

Arceybiskup Giovanni B. Re
Substytut

Jego Magnificencja
Prof. dr hab. Jan BERNER
Rektor Akademii Medycznej w Łodzi

Prezydent
Rzeczypospolitej Polskiej

Warszawa, dnia 6 października 1995 roku

Do Uczestników
Jubileuszu 50-lecia istnienia
Łódzkich Wydziałów Medycznych

Magnificencjo!
Dostojny Senacie!
Szanowni Państwo!

Wasza uczelnia obchodzi dziś swój wielki dzień. Mija właśnie pół wieku od chwili, kiedy powołana została w Łodzi placówka kształcąca przyszłych lekarzy. W ciągu 50 lat istnienia Łódzka Akademia Medyczna dobrze służyła społeczeństwu. Jej pracownicy leczyli i uczyli leczyć. Prowadzili badania naukowe, zbierali doświadczenia, pomnażali wiedzę medyczną i przekazywali ją swoim następcom. Wypełniali swe lekarские posłannictwo ku ogólnemu pożytkowi, pamiętając że zdrowie pozostaje niezmiennie najważniejszą wartością, źródłem aktywności duchowej i fizycznej człowieka.

Mamy wszyscy świadomość, że kondycja polskiego społeczeństwa nie jest najlepsza. Wiele do życzenia pozostawia system opieki zdrowotnej. W bardzo trudnej sytuacji znalazło się również szkolnictwo medyczne. Budzi to mój poważny niepokój. Troska o zdrowie obywateli powinna stać się jednym z priorytetów polityki państwa. Tego wymaga nasz polski narodowy interes. Mam jednak nadzieję, że potrzeby służby zdrowia znajdą u rządzących zrozumienie i wsparcie.

Szanowni Państwo!

Dziękuję władzom uczelni i gromu profesorskiemu za nadany mi "Medal 50-lecia Łódzkich Wydziałów Medycznych". Pragnę zapewnić, że wysoko sobie cenię ten zaszczyt. Wszelkimi uczestnikiem dzisiejszej uroczystości życzę zadowolenia, sukcesów w pracy zawodowej, a także szczęścia i pomyślności w życiu osobistym.

Lech Wałęsa

2053

PRESIDENCE
DE LA
REPUBLIQUE

Paris, le 29 septembre 1995

Le Chargé de Mission
BC/LRJG/VP/95 1134

Monsieur le Recteur,

Madame Jacques CHIRAC a été très sensible à la délicate attention que vous avez eue de la convier pour le 50ème anniversaire de l'Académie de Médecine de LODZ.

Malheureusement, déjà engagée par ailleurs pour cette date, il ne lui sera pas possible d'y être présente. Elle vous en exprime ses plus vifs regrets et vous assure de tous ses vœux de succès.

Je vous prie de croire, Monsieur, en l'expression de mes sentiments les meilleurs.

Laurence RECULET

Monsieur Jan BERNER
Recteur de la Faculté de Médecine de LODZ
Al. Kosciuszki 4
LODZ 90-419
POLOGNE

2014

AMBASSADE DE FRANCE
EN
POLOGNE

VARSOVIE, LE 17/10/1995

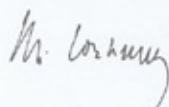
L'Ambassadeur

Monsieur le Président,

L'Attaché scientifique de cette Ambassade m'a remis les deux médailles que vous avez décernées à Madame CHIRAC et à moi-même à l'occasion du 50ème anniversaire de la création de l'Académie de Médecine de Lodz.

Je tiens à vous remercier et à vous faire savoir que j'ai transmis à Madame CHIRAC la médaille et la « legitymacja » que vous lui avez attribuées pour ses activités en tant que Présidente de l'Association du Pont-Neuf.

Je vous prie de croire, Monsieur le Président, à l'assurance de ma considération distinguée.

*Monsieur Jan BERNER
Président de l'Académie de Médecine
de LODZ
ul. Kosciuszki 4
90 419 LODZ*

Lat 5

Po posadzeniu „polskiej brzozy” na terenie Uniwersytetu Claude-Bernarda w Lyonie z okazji 60-lecia Wydz. Lekarskiego. Od lewej: Dziekan Wydz. Lekarskiego prof. L. Patricot (dr *h. causa* AM w Łodzi), Rektor Uniwersytetu prof. Marc Zech (dr *h. causa* AM w Łodzi) i Rektor AM w Łodzi - prof Jan Berner, pracownicy Uniwersytetu
Lyon 1995

Uczestnicy konferencji naukowej, przy „polskiej brzozie” przed Uniwersytetem Claude – Bernarda w Lyonie
Stoją od lewej: prof. A. Radek, prof. J. Wasiak, Lidia Berner, prof. J. Berner, Jolanta Kunert-Radek, Jacek Danowski, pracownicy Uniwersytetu Claude Bernarda
Lyon 1997

Utworzenie Uniwersytetu Medycznego

Przemiany w uczelniach medycznych, również wojskowych, potrzeba reform nauczania, intensyfikacji programów dydaktycznych, wzrastająca liczba studentów zagranicznych spowodowały wszczęcie rozważań nad połączeniem obu istniejących uczelni medycznych w Łodzi.

Wypracowane dotąd osiągnięcia Akademii Medycznej i Wojskowej Akademii Medycznej w nauce, dydaktyce i szeroko rozwiniętych dziedzinach klinicznych, w tym także w medycynie wojskowej, stwarzały możliwość i zasadność powołania wspólnego Uniwersytetu Medycznego.

Władze obu uczelni, wspierane przez władze centralne, miejskie, wojewódzkie i Ministerstwo Obrony Narodowej, postanowiły powołać Uniwersytet Medyczny w Łodzi. Zaangażowanie Rektora AM - prof. Tadeusza Robaka i Rektora WAM - prof. Krzysztofa Zemana, Senatów, doświadczonych pracowników obu uczelni i specjalistów umożliwiły dokonanie tego ważnego dzieła dla akademickiej Łodzi.

Prof. zw. dr hab. med. Tadeusz ROBAK - ostatni rektor Akademii Medycznej w Łodzi (2002).

Plk prof. dr hab. med. Krzysztof ZEMAN (ur. 1951) - pełnił funkcje prorektora ds. naukowych, a następnie rektora-komendanta (2002) Wojskowej Akademii Medycznej im. gen. Bolesława Szareckiego, kierownik Kliniki Pediatrii, Kardiologii Prewencyjnej i Immunologii Wieków Rozwojowego Uniwersytetu Medycznego w Łodzi. Był przewodniczącym Komisji Immunologii Klinicznej, European Society for Immunodeficiencies, kierownikiem ogólnopolskiego zespołu opracowującego program nauczania immunologii. Przewodniczący Polskiego Towarzystwa Pediatrycznego (2002-).

W roku 2002, i w 57. roku istnienia wydziałów medycznych na akademickiej drodze łódzkiej medycyny, powstała największa w kraju medyczna uczelnia - Uniwersytet Medyczny w Łodzi. Utworzenie uczelni nowoczesnej, o dużym potencjale naukowym, oferującą wielokierunkowe możliwości dydaktyczne, o znaczących i wszechstronnych osiągnięciach klinicznych, to również dalsza szansa na rozwój i utrwalenie znaczenia i dotychczasowego uznania wśród ośrodków międzynarodowych.

Nie zostało zaprzepaszczone również - nadal ważne – kształcenie w zakresie medycyny wojskowej.

Realne stało się ukończenie i oddanie dla potrzeb służby zdrowia Łodzi i regionu oraz uczelni Centrum Kliniczno-Dydaktycznego. Jednocześnie to również większe możliwości pełnego zagospodarowania znakomicie przygotowanego terenu (> 55 ha) po oddanym do użytku w 1996 roku Instytucie Stomatologii i pozostałych obiektach Uczelni. Tak oto Łódź akademicka rośnie w siłę!

Pierwszym Rektorem Uniwersytetu Medycznego w Łodzi został, mianowany z dniem 1 października 2002 roku przez Ministra Zdrowia Mariana Łapińskiego, prof. Andrzej Lewiński, endokrynolog. W roku 2003 został wybrany rektorem na kadencję 2003-2006 i w 2006 roku – ponownie na kadencję 2006-2008.

Prof. dr hab. Tadeusz Robak, Rektor AM, płk prof. Krzysztof Zeman, Rektor WAM

Negocjacje uczelni medycznych

Prof. zw. dr hab. med. Andrzej LEWIŃSKI (ur. 1953) - specjalista w dziedzinie chorób wewnętrznych i endokrynologii, kierownik Zakładu Tyreologii AM w Łodzi (1994-2003), kurator STN AM, dyrektor Departamentu Nauki i Kształcenia Ministerstwa Zdrowia i Opieki Społecznej (1997-2000), kierownik Kliniki Endokrynologicznej Instytutu Centrum Zdrowia Matki Polki, Kliniki Endokrynologii i Terapii Izotopowej UM (2003-), wielokrotny konsultant krajowy, regionalny i wojewódzki w dziedzinie endokrynologii. Po połączeniu AM i WAM został mianowany rektorem Uniwersytetu Medycznego w Łodzi na kadencję 2002-2003, następnie dwukrotnie wybrany na rektora na kadencje: 2003-2006 i 2006-2008. Był współkoordynatorem narodowego programu eliminującego niedobory jodu w Polsce (od 1997) oraz programu zapobiegania i leczenia otyłości (od 2001). Jest członkiem wielu towarzystw naukowych w kraju i za granicą, m. in. European Pineal Society - Zarząd Główny, International Society of Neuroendocrinology, European Thyroid Association. Był redaktorem naczelnym *Endokrynologii Polskiej* (1999-2002). Jego zainteresowania naukowe dotyczą zagadnień procesów wzrostowych tarczycy, znaczenia profilaktyki jodowej (zwłaszcza po awarii elektrowni w Czernobylu), badań nad patogenezą raka tarczycy z uwzględnieniem badań genetycznych.

Prorektorzy

2002-2008: prof. dr hab. Adam Dziki, chirurg, ds. Klinicznych i Kształcenia Podyplomowego; prof. dr hab. Ryszard Glinka, farmaceuta, ds. Budżetu i Finansów Uczelni; prof. dr hab. Paweł Liberski, neurolog, patomorfolog, ds. Nauki; prof. dr hab. Daria Orszulak-Michalak, farmaceuta, ds. Nauczania i Wychowania; prof. dr hab. Krzysztof Zeman, pediatra, ds. Rozwoju Uczelni

Dziekani

2002-2008: prof. dr hab. Kazimierz Jędrzejewski, anatom, kierownik Katedry Morfologii i Zakładu Anatomii Prawidłowej i Klinicznej, dziekan Wydziału Lekarskiego; prof. dr hab. Wielisław Papierz, patomorfolog, kierownik Katedry i Zakładu Patomorfologii, dziekan Wydziału Lekarsko – Dentystycznego; prof. dr hab. Jadwiga Szymańska, farmaceuta, kierownik Katedry Toksykologii i Bromatologii, dziekan Wydziału Farmaceutycznego; prof. dr hab. Jan Błaszczak, fizjolog, biofizyk, kierownik Katedry Nauk Podstawowych i Przedklinicznych, kierownik Zakładu Fizjologii Człowieka, dziekan Wydziału Wojskowo-Lekarskiego; dr hab. prof. UM Anna Jegier, internista, medycyna sportowa, kierownik Zakładu Medycyny Sportowej, dziekan Wydziału Nauk o Zdrowiu; prof. dr hab. Jerzy Stańczyk, pediatra, dyrektor Uniwersyteckiego Szpitala Klinicznego Nr 4 im. Marii Konopnickiej, dziekan Wydziału Pielęgniarstwa i Położnictwa; prof. dr hab. Dariusz Nowak, internista, pulmonolog, fizjolog, kierownik Katedry Fizjologii Doświadczalnej i Klinicznej, kierownik Zakładu Fizjologii Klinicznej, dziekan Wydziału Nauk Biomedycznych i Kształcenia Podyplomowego 2005-2008; prof. dr hab. Jurek Olszewski, audiolog, foniatra, kierownik II Katedry Otolaryngologii i Kliniki Otolaryngologii i Onkologii Laryngologicznej, dziekan Wydziału Fizjoterapii

Prodziekani

2002-2008: prof. dr hab. Marek Sosnowski, ds. Nauczania Wydziału Lekarskiego; prof. dr hab. Radzisław Kordek, ds. Nauki Wydziału Lekarskiego; dr hab. Jan Brzeziński prof. UM, ds. Dydaktyki Wydziału Lekarskiego; prof. dr hab. Halina Pawlicka, ds. Dydaktyki Wydziału Lekarsko – Dentystycznego; prof. Marek Mirowski, ds. Nauki Wydziału Farmaceutycznego; prof. dr hab. Elżbieta Brzezińska, ds. Dydaktyki Wydziału Farmaceutycznego; prof. dr hab. Elżbieta Mikiciuk-Olasik, ds. Oddziału Kształcenia Podyplomowego Wydziału Farmaceutycznego; dr hab. prof. UM Barbara Kostka, ds. Oddziału Medycyny Laboratoryjnej Wydziału Farmaceutycznego; dr hab. Krzysztof Walczyński, kierownik Oddziału Kosmetologii Wydziału Farmaceutycznego; prof. dr hab. Zbigniew Baj, ds. Nauki Wydziału Wojskowo – Lekarskiego; dr hab. prof. UM Waldemar Różański, ds. Dydaktyki Wydziału Wojskowo – Lekarskiego; prof. dr hab. Lucjan Pawlicki, ds. Nauki Wydziału Fizjoterapii; dr hab. prof. UM Tomasz Ferenc, ds. Dydaktyki Wydziału Fizjoterapii; prof. dr hab. Jan Komorowski, ds. Nauki Wydziału Pielęgniarstwa i Położnictwa; prof. dr hab. Józef Kobos, ds. Dydaktyki Wydziału Pielęgniarstwa i Położnictwa; prof. dr hab. Dariusz Nowak, ds. Nauki Wydziału Nauk o Zdrowiu; dr hab. prof. UM Jolanta Niewiarowska ds. Nauki Wydziału Nauk o Zdrowiu; prof. dr hab. Tomasz Kostka, ds. Dydaktyki Wydziału Nauk o Zdrowiu; prof. dr hab. Wojciech Gaszyński, ds. Oddziału Medycyny Ratunkowej Wydziału Nauk o Zdrowiu; dr hab. Andrzej Bednarek, ds. Nauki Wydziału Nauk Biomedycznych i Kształcenia Podyplomowego; dr hab. Agnieszka Lachowicz-Ochędalska, ds. Kształcenia Wydziału Nauk Biomedycznych i Kształcenia Podyplomowego

W roku 2008 Rektorem został wybrany na kadencję 2008-2012 prof. Paweł Górski, a w 2012 – na kolejną kadencję 2012-2016.

Prof. zw. dr hab. med. Paweł GÓRSKI (ur. 1950) – specjalista w dziedzinie chorób wewnętrznych i alergologii. Kierownik Katedry i Kliniki Pneumonologii i Alergologii. Konsultant wojewódzki w dziedzinie Alergologii (1996-1998) oraz w dziedzinie chorób wewnętrznych (2002, 2007). Dziekan Studium Doktoranckiego w Instytucie Medycyny Pracy (1997-1999). Prorektor ds. Nauki Akademii Medycznej w Łodzi (2002). Był założycielem i przewodniczącym Polskiego Towarzystwa Alergologicznego. Głównym kierunkiem badań jest astma oskrzelowa. Badania nad patomechanizmem astmy oskrzelowej i alergii górnych dróg oddechowych prowadzi we współpracy z ośrodkami europejskimi i amerykańskimi. Prowadzi również badania nad molekularnym mechanizmem immunoterapii. Jest kierownikiem projektu nad zastosowaniem laserów we wczesnej diagnostyce i leczeniu nowotworów drzewa oskrzelowego. Jest autorem jednego z pierwszych w świecie opisów kaszlowego wariantu astmy oraz współautorem badań nad występowaniem i uwarunkowaniem astmy zawodowej i alergii zawodowych. Utworzył algorytm i opisał test diagnostyczny. Ponad to przedmiotem Jego badań są: epidemiologia, klinika i mechanizmy przewlekłej, obturacyjnej choroby płuc. Zorganizował pierwszą w Polsce szkołę dla alergików i ich rodziców. Prowadził wykłady na uniwersytecie w USA (Houston, Denver). W 1997 reprezentował Polskę w obradach Parlamentu Europejskiego, przedstawiając Komisji Zdrowia problemy zagrożeń alergologicznych. Został w 1997 Członkiem Korespondentem Instytutu Alergii w Brukseli. Był organizatorem w roku 2004 XXVIII Zjazdu Polskiego Towarzystwa Ftyzjopneumonologicznego z udziałem międzynarodowym (USA, Wielkiej Brytanii, Szwecji i Francji). Jest stałym recenzentem American Journal of Respiratory and Critical Care Medicine oraz Członkiem Komitetów Redakcyjnych pięciu czasopism, w tym dwóch międzynarodowych. Jest Członkiem wielu towarzystw naukowych krajowych i zagranicznych. Jest Członkiem Honorowym Polskiego Towarzystwa Alergologicznego oraz tytuł Fellow American Academy of Allergy Asthma Immunology. Odznaczony Krzyżem Oficerskim Orderu Odrodzenia Polski.

Jako Rektor Uniwersytetu Medycznego kontynuuje budowę CKD, przygotowując do wprowadzenia szereg zakładów i klinik specjalistycznych. W roku 2012 doprowadził do otwarcia Centrum Dydaktyczne z najnowocześniejszą Aulą Kongresową w Łodzi.

Prorektorzy

2008-2012: prof. dr hab. Radzisław Kordek, patomorfolog, ds. Nauki i Współpracy z Zagranicą; prof. dr hab. Marian Brocki, ds. Klinicznych; prof. dr hab. Anna Jegier, ds. Nauczania i Wychowania; prof. dr hab. Dariusz Nowak, ds. Rozwoju Uczelni

Dziekani

2008-2012: dr hab. prof. UM Adam Antczak, internista, dziekan Wydziału Lekarskiego; dr hab. prof. UM Jerzy Sokołowski, stomatolog, kierownik Katedry Stomatologii Odtwórczej i Zakładu Stomatologii Ogólnej, dziekan Wydziału Lekarsko-Dentystycznego; prof. dr hab. Elżbieta Mikiciuk-Olasik, farmaceuta, kierownik Katedry Chemii Farmaceutycznej i Biochemii i Zakładu Chemii Farmaceutycznej i Analizy Leków, dziekan Wydziału Farmaceutycznego; prof. dr hab. Zbigniew Baj, patofizjolog, immunolog, kierownik Zakładu Patofizjologii i Immunologii Klinicznej, dziekan Wydziału Wojskowo-Lekarskiego; dr hab. prof. UM Zbigniew Dudkiewicz, chirurg, ortopeda, dziekan Wydziału Fizjoterapii; dr hab. prof. UM Jerzy Loba, internista-diabetolog, kierownik Kliniki Chorób Wewnętrznych i Diabetologii, dziekan Wydziału Pielęgniarstwa i Położnictwa; prof. dr hab. Tomasz Kostka, internista, kierownik Kliniki Geriatrii, dziekan Wydziału Nauk o Zdrowiu; dr hab. prof. UM Andrzej Bednarek, biolog medyczny, kierownik Zakładu Kancerogenezy Molekularnej, dziekan Wydziału Nauk Biomedycznych i Kształcenia Podyplomowego

Prodziekani

2008-2012: dr hab. prof. UM Janusz Piekarski, ds. Nauki Wydziału Lekarskiego; dr hab. prof. UM Ludomir Stefańczyk, ds. Dydaktyki Wydziału Lekarskiego; dr hab. Anna Korycka-Wołowiec, ds. Programów Studiów i Ewaluacji Wydziału Lekarskiego; dr hab. Marzena Zielińska, ds. Dydaktyki Wydziału Lekarskiego; prof. dr hab. Grażyna Grzesiak-Janus, ds. Nauki Wydziału Lekarsko – Dentystycznego; dr hab. prof. UM Joanna Szczepańska, ds. Dydaktyki Wydziału Lekarsko – Dentystycznego; dr hab. Krzysztof Walczyński, ds. Oddz. Kosmetologii Wydziału Farmaceutycznego; prof. dr hab. Justyn Ochocki, ds. Nauki Wydziału Farmaceutycznego; prof. dr hab. Andrzej Wróblewski, ds. Dydaktyki Wydziału Farmaceutycznego; dr hab. prof. UM Eligia Szewczyk, ds. Oddziału Kształcenia Podyplomowego Wydziału Farmaceutycznego; dr hab. prof. UM Janina Grzegorzczak, ds. Oddziału Medycyny Laboratoryjnej Wydziału Farmaceutycznego; prof. dr hab. Roman Goś, ds. Nauki Wydziału Wojskowo – Lekarskiego; dr hab. prof. UM Dariusz Moczulski, ds. Dydaktyki Wydziału Wojskowo – Lekarskiego; dr hab. prof. UM Andrzej Lubiński, ds. Studiów w Języku Angielskim Wydziału Wojskowo – Lekarskiego; prof. dr hab. Alicja Morawiec-Sztandera, ds. Nauki Wydziału Fizjoterapii; dr hab. prof. UM Elżbieta Poziomska-Piątkowska, ds. Dydaktyki Wydziału Fizjoterapii; dr hab. prof. UM Jan Czernicki, ds. Programowo-Organizacyjnych Wydziału Fizjoterapii; prof. dr hab. Janusz Strzelczyk, ds. Nauki Wydziału Pielęgniarstwa i Położnictwa; prof. dr hab. Piotr Smolewski, ds. Dydaktyki Wydziału Pielęgniarstwa i Położnictwa; prof. dr hab. Grzegorz Krasomski, ds. Położnictwa Wydziału Pielęgniarstwa i Położnictwa; dr hab. med. prof. UM Andrzej Zieliński, ds. Pielęgniarstwa Wydziału Pielęgniarstwa i Położnictwa; prof. dr hab. Małgorzata Wągrow ska-Danilewicz, ds. Nauki Wydziału Nauk o Zdrowiu; prof. dr hab. Krystyna Fabianowska-Ma-

jevska, ds. Dydaktyki Wydziału Nauk o Zdrowiu; dr hab. prof. UM Mieczysław Gałuszka, ds. Kierunków Humanistycznych Wydziału Nauk o Zdrowiu; prof. dr hab. Wojciech Gaszyński, kierownik Oddziału ds. Medycyny Ratunkowej Wydziału Nauk o Zdrowiu; dr hab. prof. UM Rafał Pawliczak, ds. Nauki Wydziału Nauk Biomedycznych i Kształcenia Podyplomowego; dr hab. prof. UM Andrzej Głąbiński, ds. Kształcenia Wydziału Nauk Biomedycznych i Kształcenia Podyplomowego

Działalność i najważniejsze osiągnięcia Uniwersytetu Medycznego w Łodzi (2002-2012)

- Uniwersytet Medyczny to dalszy postęp i rozwój akademickiej łódzkiej medycyny.
- Kontynuacja budowy CKD i modernizacja 5 szpitali klinicznych
- Pierwsze kliniki i zakłady będą otwarte w 2012 roku
- Realizowany w UM priorytet w procesie dydaktycznym umożliwi profesjonalne przygotowanie specjalistów do pracy we wszystkich systemach ochrony zdrowia

- CORELAB - centrum laboratoryjne otwarte dla wszystkich jednostek.

- Działła otwarta w 2011 roku nowoczesna Dydaktyczna Aula Kongresowa, przygotowane do otwarcia następne sale dydaktyczne

- Kadra 1500 nauczycieli
 - 180 profesorów
 - Ok. 200 dr hab.
 - 850 doktorów
 - 8000 studentów (300 zagranicznych)
 - 60 kół naukowych 12 organizacji i 8 stowarzyszeń studenckich
 - Możliwość doskonalenia zagranicą: ERASMUS, SCORE i inne.

Wydziały:

- Lekarski z oddziałem Stomatologicznym
- Wojskowo-Lekarski z oddziałem Fizjoterapii
- Farmaceutyczny
- Nauk o Zdrowiu z oddziałem Pielęgniarstwa i Położnictwa
- Nauk Biomedycznych Kształcenia Podyplomowego

Współtwórcy osiągnięć i rozwoju wydziałów medycznych Uniwersytetu Medycznego (2002-2012)

Prof. Adam Antczak (pulmonologia), prof. Hieronim Bartel (histologia, embriologia), prof. Marian Brocki (chir. kl. pierś.), prof. Czesław Cierniewski (biofizyka, biologia molekul. i med.), prof. Jan Chojnacki (choroby wewn.), prof. Anna Domańska (Akad. Muz. – Chór UM), prof. Jarosław Drożdż (kardiologia), prof. Wojciech Drygas (medycyna społ. i sport.), prof. Adam Dziński (chirurgia, proktologia), prof. Jacek Fijuth (radioterapia), prof. Wojciech Gaszyński (anestezjologia), prof. Roman Goś (okulistyka), prof. Paweł Górski (alergologia), prof. Andrzej Grzybowski (higiena, epid.), prof. Dariusz Jaskólski (neurochirurgia), prof. Ryszard Jaszewski (kardiochirurgia), prof. Anna Jegier (choroby wewn., medycyna sport.), prof. Arkadiusz Jeziorski (chirurgia onkol.), prof. Jarosław Kasprzak (kardiologia), prof. Jan Komorowski (endokrynologia), prof. Radzisław Kordek (patomorfologia), prof. Urszula Koprek-Kowalska (ginekologia, położnictwo), prof. Marek Kowalski (choroby wewn., alergologia), prof. Andrzej Lewiński (endokrynologia), prof. Jerzy Loba (diabetologia), prof. Ewa Małecka-Panas (gastroenterologia), prof. Zbigniew Maziarz (med. nuklearna), prof. Jacek Moll (kardiochirurgia dzieci.), prof. Dariusz Nowak (fizjologia, interna), prof. Wojciech Omulecki (okulistyka), prof. Janusz Piekarski (chirurgia onkol.), prof. Piotr Potemski (chemioterapia, onkologia), prof. Andrzej Radek (neurochirurgia), prof. Tadeusz Robak (hematologia), prof. Krzysztof Selmaj (neurologia), prof. Marek Sosnowski (urologia), prof. Jerzy Stańczyk (kardiologia dzieci.), prof. Ludomir Stefańczyk (radiologia), prof. Janusz Strzelczyk (chirurgia, transplantologia), dr Marian Surma (med. nukl., NSZZ „S”), prof. Marek Synder (ortopedia), prof. Jerzy Krzysztof Wranicz (elektrokardiologia), prof. Marek Zawirski (neurochirurgia), prof. Krzysztof Zeman (pediatria), prof. Krystian Żołyński (ortopedia).

Przez dziesiątki lat tworzyli i tworzą historię
naszej Alma Mater Lodzensis wspaniali, pełni pasji
ludzie
- iak zaznaczył Rektor P. Górski.

Władze Uniwersytetu Medycznego w Łodzi podczas Inauguracji Roku Akademickiego
Od lewej: Dziekan Wydziału Lekarskiego – prof. Adam Antczak, Prorektor ds. Klinicznych –
prof. Marian Brocki, Prorektor ds. Nauki – prof. Radzisław Kordek, Rektor –
prof. Paweł Górski, Dziekan Farmacji – prof. Elżbieta Mikiciuk-Olasik, Dziekan Wydziału
Wojskowo-Lekarskiego – prof. Zbigniew Baj, Dziekan Wydziału Lekarsko-
Dentystycznego – prof. Jerzy Sokołowski

Na rozwój wydziałów medycznych, uznanie naszej Uczelni w kraju i poza nim, miały wpływ osiągnięcia wielu pokoleń i zaangażowana praca wszystkich pracowników, także tych, którzy nie zostali wymienieni. Wszystkim należą się podziękowania i wyrazy uznania. Należą do nich m. in. pracownicy z wielu jednostek organizacyjnych Uczelni:

- Studium Języków Obcych - prof. Mirosław Olechnowicz, mgr Zdzisław Palatyński, dr Kinga Studzińska-Pasieka
- Studium Wojskowego i Zakładu Medycyny Katastrof - płk dr Roman Nowakowski, dr Jan Hołyński, mgr Andrzej Stempel, płk mgr Jan Rycek
- Studium Wychowania Fizycznego - mgr Zenon Nonas, mgr Henryk Kautz, mgr Zofia Wesolek, mgr Józef Bortnik
- Administracji - dr hab. Wojciech Pogorzelski, mgr Bronisław Broniarczyk, mgr Roman Leonarczyk, mgr Włodzimierz Kozar, mgr Stanisław Zagdański, mgr inż. Wiktor Korościak, dr Edward Gabryś, dr Adam Fronczak, dypl. ekonom. Teresa Piasecka, mgr Alicja Szumińska, mgr Małgorzata Ochman, Wanda Ru-

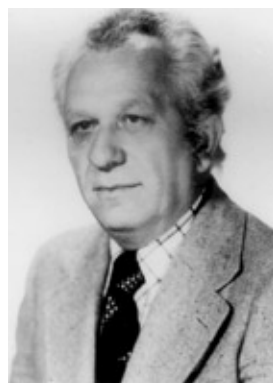
dowicz, mgr Teresa Iljin, mgr inż. Jerzy Poprawski, mgr Jan Binkowski, dr Jacek Grabowski, mgr Małgorzata Sepska, mgr Małgorzta Wejchert, mgr Hanna Gawrońska, mgr Romana Łaski, mgr Barbara Milbrandt, ref. Jolanta Kudlińska, mgr Lechosław Trzciński, mgr Anna Skomorowska, ...

- Biblioteki - lek. Julian Dmitrowicz, dr Jerzy Supady, mgr Jadwiga Piotrowska, mgr Andrzej Kempa, dr Ryszard Żmuda, mgr Grażyna Łukasiewicz, mgr Anna Strumiłło, mgr inż. Witold Kozakiewicz, mgr Ewa Wieczorek, mgr Alicja Malinowska, Jadwiga Ścierwicka
- Stowarzyszenia Absolwentów i Izby Pamięci - dr Walenty Lewkowski, dr Jerzy Kieszekiewicz, dr Zofia Keppe, prof. Wiesława Torzecka, Janina Ostrowska
- Kuratorzy Studenckiego Towarzystwa Naukowego - prof. Stefan Bagiński, prof. Tadeusz Pawlikowski, prof. Andrzej Kurnatowski, prof. Jan Guzek, prof. Maciej Pruszczyński, prof. Leszek Ciesielski, prof. Andrzej Lewiński, prof. Dariusz Nowak, prof. Ewa Sewerynek
- Organizacje studenckie (Samorząd Studencki, NZS, ZSP, STN, PCK, AZS, AKJ) - Eleonora Olek, Tomasz Muterka, Grzegorz Woszczek, Przemysław Przewratil, Adam Gesing, Adam Cybart, Michał Zborowski, Miłosz Kuświk
- Inne organizacje - dr Piotr Czarnecki, doc. Lucjusz Jakubowski, dr Jolanta Nawrot-Modranka, dr Marek Nalewajko, J. Sobieszczuk, mgr Andrzej Woźnicki (ZZ Solidarność), mgr Monika Osińska, mgr Joanna Orłowska (Biuro Rektora), dr Krystyna Maroszyńska (Klub Seniora), mgr Joanna Milczarek (Dział Promocji UM)

Prezysi Stowarzyszenia Absolwentów Akademii Medycznej w Łodzi

Dr Walenty Lewkowski
(1960-1963)

Dr Jerzy Kieszekiewicz
(1963-1978)

Dr Zofia Keppe
(1978-2000)

Prof. Wiesława Torzecka
(2000-2013)

W łódzkich uczelniach medycznych nadano 100 doktoratów honoris causa, w tym: AM – 38, WAM – 30 i UM – 32.

Młodzież naszego Uniwersytetu w jubileuszowym okresie 2011-2012 wykazała wysokie możliwości dydaktyczne Uczelni osiągając I i II miejsce w Państwowym Ogólnopolskim Egzaminie Lekarskim (LEP).

Dziś, w 10-lecie działalności Uniwersytetu Medycznego w Łodzi i 67. roku wydziałów medycznych na akademickiej drodze łódzkiej medycyny, nasza Uczelnia zmierza do grona liczących się czołowych wyższych szkół medycznych na naszym kontynencie.

Podsumowując osiągnięcia UM z okazji jubileuszu 10-lecia, JM Rektor prof. Paweł Górski wygłosił znaczące słowa: „Przez dziesiątki lat tworzyli i tworzą historię naszej Alma Mater Lodziensis wspaniali i pełni pasji ludzie. Z ich dzieła możemy być dumni, ale także musimy pamiętać, że to nas i naszych następców zobowiązuje”.

Niech te słowa staną się drogowskazami dla zdążających po akademickiej drodze łódzkiej medycyny.

Bibliografia

- Bandurka Mieczysław: Narodziny Łodzi Akademickiej. *Folia Historica* 1987 nr 30
- Berner Jan: Główne kierunki rozwoju wydziałów medycznych w ramach Akademii Medycznej w latach 1950-1995. *Ann. Acad. Med. Lodz.* 1995 Vol. 36 suppl. 31 nr 2 s. 15-43, tab.
- Berner Jan: Wywiad z profesorem Rozm. Anna Pielesiek-Kielma. *Biul. Inf. UM w Łodzi* 2012 Vol. 5 nr 4 s. 2-8, il. portr.
- Breker Krystyna: Poczёт doktorów honoris causa Akademii Medycznej i Wojskowej Akademii Medycznej. *Kronikarz* 2002/2003 R. 1 nr 1/2 s. 57-60, portr., bibliogr.
- Doktorzy honoris causa łódzkich uczelni 1945-2005 / red. Elżbieta Paradowska. Łódź 2005 s. 155-223
- Jeśman Czesław: Nauczanie medycyny w Wojskowej Akademii Medycznej im. gen. dyw. prof. Bolesława Szareckiego w Łodzi. *Kronikarz* 2010/2011 R. 9 nr 15 s. 106-129, il., portr., tab., bibliogr.
- Machlański Piotr, Supady Jerzy: 1945-2010. 65 lat wyższego szkolnictwa medycznego w Łodzi. Łódź 2010
- Materiały do dziejów wydziałów medycznych Uniwersytetu Łódzkiego i Akademii Medycznej w latach 1945-1955 / zebrał i wspomnieniami uzupełnił Franciszek Kiciński, do druku przygotował Mieczysław Bandurka. *Ann. Acad. Med. Lodz.* 2002 Vol. 43 suppl. 30 cz. 2 s. 311-529
- Materiały jubileuszowej sesji naukowo-historycznej poświęconej łódzkim wydziałom medycznym UŁ i AM 1945-1995. *Ann. Acad. Med. Lodz.* 1995 suppl. 31 s. 1-74
- Osiemdziesiąt lat wyższego szkolnictwa medycznego w Wojsku Polskim 1922-2002 / [red.] Mirosław Wdowczyk. Łódź 2002
- Rektorzy państwowych wyższych uczelni w Łodzi 1945-2010 / red. Elżbieta Paradowska. Łódź 2011
- Supady Jerzy: Jubileuszowe 1000. posiedzenie Rady Wydziału Lekarskiego Uniwersytetu Medycznego w Łodzi. *Kronikarz* 2003/2004 R. 2 nr 1 s. 174-180, il.
- Supady Jerzy: Powstanie wyższego szkolnictwa medycznego w Łodzi. *Kronikarz* 2002/2003 R. 1 nr 1/2 s. 7-18, il.
- Supady Jerzy: Organizacje i instytucje do walki z rakiem w Polsce w latach 1906-1930. Łódź 2003 [Sześćdziesięciopięćciolecie] 65-lecie wydziałów medycznych / zainicjowała, oprac. [red.] Teresa Pajszczyk-Kieszkiewicz. Łódź 2010
- Szpitala łódzkie XIX i XX w. – Łódź Medyczna (katalog wystawy) / red. Wanda Drewniak, Jan Fijałek. Łódź 1983
- Tryniszewski Wiesław: Sala Tradycji Wojskowej Akademii Medycznej im. gen. dyw. prof. Bolesława Szareckiego w Łodzi. *Kronikarz* 2003/2004 R. 2 nr 2 s. 244-253, il.
- W czterdziestolecie istnienia. Akademia Medyczna w Łodzi / red. Jan Goldstein, Maciej Pruszczyński. Łódź 1984
- Woźniak Leszek: Izba Pamięci Akademii Medycznej w Łodzi. *Kronikarz* 2005/2006 R. 4 nr 2 s. 102-114, il.
- Zeman Krzysztof: Wywiad z profesorem Rozm. Anna Pielesiek-Kielma. *Biul. Inf. UM w Łodzi* 2012 Vol. 5 nr 4 s. 9-11
- Żmuda Ryszard: Poczёт doktorów honoris causa Uniwersytetu Medycznego w Łodzi (2003-2012). *Kronikarz* 2011/2012 R. 10 nr 16 s. 42-80, il., portr., tab., bibliogr.

Dr Danuta Konieczna
Olsztyn – UWM

INFORMOWANIE SPOŁECZEŃSTWA POWINNOŚCIĄ BIBLIOTEKARZA I PRACOWNIKA INFORMACJI NAUKOWEJ. NA MARGINESIE POGLĄDÓW ABRAHAMA FLEXNERA

Abstract

The article discusses the activity of Abraham Flexner (1866-1959), American educator and reformer of medical education in the United States. He is also known as the author of the study *Is social work a profession?* (1915). He characterized a profession in social work and presented six criteria of it. The criteria of Flexner, according to the library and information services profession, were commented, among others, by the famous librarians as J.H. Shera and R. Bowden. They are, in spite of some contemporary critical opinions, have lost none of their relevance in relation to the library and information profession.

Streszczenie

Artykuł przedstawia działalność Abrahama Flexnera (1866-1959), amerykańskiego pedagoga i reformatora szkolnictwa medycznego w Stanach Zjednoczonych. Jest on także znany jako autor pracy *Is social work a profession?* (1915). Scharakteryzował w niej zawody oparte na naukach społecznych, przedstawiając sześć kryteriów odnoszących się do tych zawodów. Kryteria te, w odniesieniu do zawodu bibliotekarza i pracownika informacji, były komentowane m.in. przez znanych bibliotekoznawców J.H. Shera i R. Bowdena. Mimo krytycznych współczesnych opinii, nie straciły one na aktualności w odniesieniu do zawodu bibliotekarza i pracownika informacji.

Abraham Flexner – amerykański pedagog i reformator szkolnictwa jest niewątpliwie postacią niezwykle i szczególnie zasłużoną dla organizacji edukacji medycznej w Stanach Zjednoczonych, Kanady, a także Europy. Fenomen tego człowieka, którego znaczące prace przypadają na początek XX w. polega na niesłabnącym zainteresowaniu jego poglądami i reformami, mimo że minęło od tego czasu ponad 100 lat. Świadczą o tym m.in. liczne publikacje biograficzne i artykuły poświęcone jego pracom i działalności. Abraham

Flexner żył w latach 1866 – 1959. Pochodził z rodziny niemieckich imigrantów; urodził się w Louisville, Kentucky. Kształcił się w John Hopkins University, Harvard University oraz w Uniwersytecie w Berlinie. Był założycielem eksperymentalnych szkół w Stanach Zjednoczonych (m.in. w Louisville i Teacher College of Columbia University), gdzie realizował swoje zasady kształcenia. Jego filozofia nauczania nawiązywała do modelu edukacji Johna Dewey’a (1859-1952, znanego amerykańskiego pedagoga), głoszącego poglądy, że nauczanie powinno być realizowane poprzez praktyczne działania, doświadczenia i rozwiązywanie problemów, a nie przez pamięciowe uczenie się. A. Flexner uważał, że proces kształcenia wymaga małych klas, szczególnej uwagi personelu oraz interaktywnych relacji na linii nauczyciel – uczeń.

W pierwszej swojej pracy zatytułowanej „The American College” (1908) zawarł liczne uwagi na temat amerykańskiego szkolnictwa wyższego, krytycznie wypowiadając się między innymi na temat wykładu jako jedynej preferowanej wówczas metody nauczania. Do tematu funkcjonowania uniwersytetów powrócił wiele lat później, w 1930 r., wydając pracę pt. „Universities: American, English, German”, w której dodatkowo zwrócił uwagę na wywieranie przez te uczelnie zbyt silnego nacisku w toku studiów na rzecz zawodów sportowych, samorządów studenckich i innego rodzaju aktywności studenckiej, a nie na poważne nauczanie i uczenie się. Praca ta zwróciła uwagę Henry’ego Pritchetta, ówczesnego przewodniczącego Carnegie Foundation, który włączył A. Flexnera do zespołu badawczego Carnegie Foundation. Dwa lata później efektem jego prac był słynny już „Raport Flexnera”. Praca ta została wydana w 1910 r. przez Carnegie Foundation for Advancement of Teaching. Nosi ona tytuł „Medical Education in the United States and Canada”, liczy 346 stron, a autorem wstępu jest Henry S. Pritchett¹. Praca doczekała się kilku wznowień, m.in. w 1960 r. i w 1972 r. Autor wstępu reprodukcji wydanej w 1972 r. pisał, że Raport ten, niezależnie od tego, że pozostaje punktem zwrotnym w historii szkolnictwa medycznego, jest też uważany za klasykę literatury z zakresu ogólnych zasad edukacji². Dwa lata później, w 1912 r. A. Flexner wydał pracę omawiającą stan szkolnictwa medycznego w Europie („Medical Education in Europe: a Report to the Carnegie Foundation for Advancement of Teaching”). Obie prace wywarły decydujący wpływ na reformę szkolnictwa medycznego, na zmianę organizacji i przebieg szkolenia lekarzy i innych pracowników służby zdrowia.

¹ Abraham Flexner, Henry S. Pritchett: Medical Education in the United States and Canada, Bulletin Number Four (The Flexner Report). 1910 [online] Tryb dostępu: http://www.carnegiefoundation.org/sites/default/files/elibrary/Carnegie_Flexner_Report.pdf. [15 lipca 2013].

² Znaczenie *Raportu Flexnera*, określanego często jako złoty standard w kształceniu lekarzy, było między innymi przedmiotem wielu artykułów, jakie pojawiły się w stulecie ogłoszenia *Raportu*. Por. T.P. Duffy: The Flexner Report – 1000 years later, *Yale Journal of Biology and Medicine*, [online] 2011, Sept. 84(3) s. 269-276. Tryb dostępu: <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC3178858> [15 lipca 2013].

Wiadomo, że w Stanach Zjednoczonych przed 1910 r. istniało 155 szkół medycznych, różniących się programem, metodami nauczania, wymaganiami i okresem kształcenia. A. Flexner odwiedził wszystkie szkoły, co szczegółowo opisał w Raporcie. W efekcie jego uwag zmniejszona została liczba szkół ze 155 do 31, zwiększono kryteria przyjmowania kandydatów na studia medyczne, zwrócono większą uwagę na praktyczne zajęcia, ale również na znaczenie badań naukowych; szkoły medyczne poddano opiece klinik szpitalnych. Wzmocnione zostały również kryteria przyznawanie licencji lekarzom. Do 1920 r. 92% szkół medycznych w Stanach Zjednoczonych przyjęło założenia wymienione w „Raporcie Flexnera”. Interesującym poglądem A. Flexnera było stwierdzenie, że szkoły medyczne powinny być częścią dużych uniwersytetów; mają być blisko z nimi związane albo włączone do istniejących już struktur uniwersyteckich.

Abraham Flexner znany jest nie tylko jako reformator szkolnictwa medycznego. Wśród wielu jego prac znalazły się też obszernie publikacje dotyczące funkcjonowania i organizacji uniwersytetów oraz ciekawy esej poświęcony problematyce zawodów powiązanych z naukami społecznymi. Jest to referat zatytułowany „Is Social Work a Profession?”, który był wygłoszony podczas National Conference of Charities and Correction w Baltimore, USA, 17 maja 1915 r.³. Przedstawiając swój wykład na temat kryteriów zawodów, przyjmujących za podstawę nauki społeczne, odwoływał się często do zawodów związanych z medycyną i prawem, ale jego wywody dotyczyły znacznie szerszej grupy zawodów „społecznych”. Przedstawił on sześć kryteriów cechujących te zawody i, jakkolwiek w późniejszych latach, spotykały się one z uwagami krytycznymi, to jednak są one nadal cytowane i stanowią podstawę wielu rozważań nad profesjami związanymi z naukami społecznymi⁴. Kryteria te zdaniem A. Flexnera mogą ulec zmianie, ale zostały one generalnie zaakceptowane jako uzasadnione i właściwe. Wydaje się, że mogą być one także stosowane w odniesieniu do zawodu bibliotekarza i pracownika informacji. A. Flexner stwierdził, że zawody te:

1. oparte są na działalności intelektualnej; niezbędne są badania, odniesienia do bieżącej wiedzy, do nowych faktów i idei, co sprawia, że wykonywana praca nie jest oparte tylko na rutynie i posiadanych już umiejętnościach,
2. zawody te wymagają wiedzy i stałego uczenia się, doskonalenia zawodowego, oparcia na osiągnięciach innych nauk,
3. mają one zastosowanie bardziej praktyczne aniżeli teoretyczne,
4. wymagane są pewne techniczne umiejętności, których trzeba się nauczyć,
5. mają tendencje do samoorganizowania się,

³ Oryginał znajduje się w Cornell University Library; [online] Tryb dostępu: <http://www.archive.org/details/cu31924014006617> [15 lipca 2013]

⁴ Jesse Hauk Shera: *The Foundations of Education for Librarianship*. New York 1972 s. 68

6. są motywowane przez altruizm swoich członków, którzy pracują dla dobra społeczeństwa.

Niewątpliwie na uwagę zasługuje kryterium mówiące o niezbędnej aktualizacji wiedzy, będącej podstawą danego zawodu oraz konieczności stałego doskonalenia swoich umiejętności. Stałe dokształcanie się, znajomość i wykorzystanie osiągnięć innych nauk, posługiwanie się nowymi narzędziami i metodami pracy, bycie na bieżąco ze swoją dyscypliną są niezbędnym kryterium optymalnego wykonywania swoich powinności zawodowych. Podobnie znajomość określonych praktyk i techniczne umiejętności są ważne w wykonywaniu tych zawodów, w tym zawodu bibliotekarza. Również ostatnie kryterium, podkreślające pracę na rzecz społeczeństwa zostało silnie zaakcentowane i zostało dodatkowo podkreślone w zakończeniu referatu Flexnera. Jego zdaniem praca społeczna odwołuje się ściśle do elementów humanitarnych i duchowych reprezentantów tych zawodów, co dzisiaj odbierane jest jako nieco archaiczne twierdzenia, szczególnie w sytuacji, gdy Flexner głosi iż zawody społeczne powinny przeciwstawiać się ziemskiemu zachętom, komfortowi, sławie i pieniądзом.

Do poglądów A. Flexnera na temat kryteriów zawodów reprezentujących nauki społeczne nawiązał wybitny amerykański bibliotekoznawca Jesse H. Shera (1903-1982). Był on aktywnym propagatorem automatyzacji bibliotek, pionierem zastosowania technologii informatycznych w bibliotekach, propagatorem działalności informacyjnej bibliotek. Pełnił też funkcję dziekana School of Library Science of Case Western Reserve University (Cleveland, Ohio). W swojej pracy „The Foundations of Education for Librarianship” (New York 1972), opowiadając się za socjologicznym i humanistycznym aspektem pracy w bibliotekach, przywołuje kryteria głoszone w 1915 r. przez A. Flexnera, odnosząc je do zawodu bibliotekarza⁵. Uwagi J. H. Shera w jego pracy wpisują się niewątpliwie w wieloletnią dyskusję nad istotą zawodu bibliotekarza – czy ma być on traktowany jako sztuka, rzemiosło, czy nauka⁶. Mimo że zawód bibliotekarza należy do jednego z najstarszych zawodów na świecie, zawsze wymagał on wysokich kwalifikacji i jego znaczenie rosło w czasach wielkich zmian związanych z wynalazkiem druku, a następnie rewolucją technologiczną końca XX wieku – to jednak publiczny i społeczny odbiór tego zawodu jest nadal postrzegany jako niski. Zdaniem Russella Bowdena, angielskiego bibliotekoznawcy, wiceprezesa IFLA, redaktora i współautora pracy pt. „The status, reputation and image of the library and information profession” (München 1994), wykonywanie tego zawodu to nie tylko wykorzystanie pewnego zestawu umiejętności praktycznych. To także, a może przede wszystkim, oddziaływanie na społeczeństwo. Podobnie jak lekarze koncentrują się na zdrowiu ludzkim, prawnicy na przestrzeganiu prawa, a osoby duchowne na wartościach moralnych i etycznych – wszyscy posiadają jakąś odpowiedzialność w społeczeństwie – tak zawód biblioteka-

⁵ Jesse Hauk Shera: *The Foundations of Education for Librarianship*. New York 1972 s. 68

⁶ Jesse Hauk Shera, op. cit., s. 73

rza i pracownika informacji naukowej ma podobne oddziaływanie społeczne. Jest ono skoncentrowane na informowaniu. Jak pisze R. Bowden dotyczy to zarówno umożliwienia wolnego i nieograniczonego przepływu informacji, jak i prawa dostępu każdej jednostki do informacji, której poszukuje⁷. Zdaniem R. Bowdena istnieje jednak niebezpieczeństwo, polegające na tym, że bibliotekarze stają się coraz bardziej zaangażowani w nowe teorie, czy techniki zarządzania i coraz częściej odrzucają bibliograficzne i bibliotekarskie umiejętności, które są unikalne dla tego zawodu. Temu należy się przeciwstawiać. Pewne umiejętności i techniki, czy wiedza z zakresu bibliotekoznawstwa i informacji naukowej to właśnie to, co wyróżnia nas spośród innych zawodów i pozwala nam zabiegać o stosowną pozycję w społeczeństwie.

Wanda Pindłowa, w artykule z cyklu „Biblioteki u progu XXI wieku”, zauważyła, że zasadniczym czynnikiem istnienia zawodu jest to, czy występuje nań zapotrzebowanie społeczne⁸. Ponieważ bibliotekarze, czy pracownicy informacji dostarczają użytkownikom informacji, to możemy być przekonani o tym kryterium, które odnosi się do istnienia zawodu bibliotekarza i pracownika informacji i decyduje o jego przetrwaniu. Bez informacji naukowej nie może rozwijać się nauka. Dzięki niej możliwy jest stały i dynamiczny przyrost wiedzy. Również informacja wydaje się mieć decydujące znaczenie w definiowaniu „społeczeństwa informacyjnego” i to ona jest w pewnym sensie motorem zmian. Za sprawą bibliotekarza i pracownika informacji jest przekazywany zarówno tekst, jak i obraz lub dźwięk; może być zapisana na dowolnym nośniku, a szczególnego znaczenia nabierają ostatnio nośniki cyfrowe i przekaz internetowy. Tak więc zawód bibliotekarza w społeczeństwie informacyjnym, gdzie znaczącą rolę pełnią systemy informacji i komunikacji, posługiwanie się technologiami informacyjnymi ma szanse na dalszy rozwój pod warunkiem, że jego członkowie będą stale doskonalili swoje umiejętności i posiadali świadomość, że są odpowiedzialni za przekaz informacji niezależnie od formy przekazu. Nawiązując do kryteriów wyznaczonych przez A. Flexnera podkreślić należy też twierdzenie Wandy Pindłowej, mówiące o znaczeniu kreatywności, gotowości uczenia się, umiejętności komunikowania się z ludźmi oraz znajomość techniki komputerowej jako narzędzia pracy, które to cechy są niezbędne dla współczesnego bibliotekarza i pracownika informacji⁹.

⁷ Russell Bowden: Image, status and reputation: some observations. In: The status, reputation and image of the library and information profession. München 1994 s. 29

⁸ Wanda Pindłowa: Czy technika, która obecnie wspomaga komunikację między ludźmi, doprowadzi do upadku zawodu bibliotekarza – pracownika informacji? *Biuletyn EBIB* [online] 2000 nr 1(9), Tryb dostępu: <http://www.ebib.pl/biuletyn-ebib/9/a.php?pindlowa> [15 lipca 2013].

⁹ Wanda Pindłowa, op. cit.

Mgr inż. Mirosław Ziółek

Mgr Marek Dubiński

Wrocław – PWr.

BIBLIOTEKARZE DYPLOMOWANI POLITECHNIKI WROCŁAWSKIEJ – ICH POZYCJA I STATUS W ŚRODOWISKU BIBLIOTEKARSKIM

Abstract

This paper presents selected aspects of academic and professional activity of certified librarians, employed in the Main Library and Scientific Information Centre of Wrocław University of Technology. Furthermore, it shows future directions for their research investigations. The criteria for academic teacher evaluation, which apply to certified librarians of WrUT in scientific, teaching and organization areas, have been described here. This paper also outlines expectations of Library Management towards this professional group and the directions of their future development in the context of tasks performed by the Environmental Library of Exact and Technical Sciences for the Purposes of Innovative Economy, which will support an important mission of the University, which is science-industry cooperation.

Streszczenie

W artykule omówiono wybrane aspekty naukowej i zawodowej aktywności bibliotekarzy dyplomowanych pracujących w Bibliotece Głównej i Ośrodku Informacji Naukowo-Technicznej Politechniki Wrocławskiej oraz przyszłe kierunki ich działalności naukowo-badawczej. Przedstawiono kryteria oceny nauczycieli akademickich, której także podlegają bibliotekarze dyplomowani PWr w obszarze działalności naukowej, dydaktycznej i organizacyjnej. Nakreślono oczekiwania dyrekcji Biblioteki wobec tej grupy zawodowej oraz omówiono przyszłe kierunki jej rozwoju w kontekście nowych zadań Środowiskowej Biblioteki Nauk Ścisłych i Technicznych na potrzeby Innowacyjnej Gospodarki, która będzie wspierać ważną misję uczelni, jaką jest współpraca nauki z przemysłem.

Stanowisko bibliotekarza dyplomowanego jest najwyższym stopniem naukowo-zawodowym w bibliotekarstwie polskim, nadawanym pracownikom bibliotek oraz ośrodków informacji, po złożeniu komisyjnego egzaminu państwowego. Zgodnie z art. 108 *Ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym...*¹ bibliotekarze dyplomowani są nauczycielami akademickimi. Na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego według stanu na dzień 31 grudnia 2012 r. w szkołach wyższych zatrudnionych jest ogółem 347 dyplomowanych bibliotekarzy i dyplomowanych pracowników dokumentacji i informacji naukowej, z czego 284 stanowią kobiety. Na pełnym etacie pracują 332 osoby, w tym 272 kobiety. Ponadto, 15 dyplomowanych bibliotekarzy i dyplomowanych pracowników dokumentacji i informacji naukowej zatrudnionych jest w niepełnym wymiarze czasu pracy, w tej grupie 12 osób to kobiety.²

Bibliotekarze dyplomowani, jako grupa zawodowa, znaleźli się na liście zawodów ustawy deregulacyjnej przygotowanej przez Ministerstwo Sprawiedliwości. Pod koniec ubiegłego roku ukazało się rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 5 grudnia 2012 r. w sprawie wymagań kwalifikacyjnych uprawniających do zajmowania w bibliotekach stanowisk bibliotekarskich oraz stanowisk innych zawodów związanych z działalnością biblioteczną. Rozporządzenie to jednak odnosi się tylko do bibliotek publicznych, podległych ministrowi kultury. Pozbawione aktów wykonawczych wnosi ono wiele zamieszania wśród pracowników bibliotek, chociaż w uzasadnieniu stwierdzono, że ww. rozporządzenie nie dotyczy bibliotekarzy, będących nauczycielami akademickimi w rozumieniu art. 108 ustawy z dn. 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym (*DzU 2005 Nr 572*) oraz będących nauczycielami w rozumieniu art. 3 pkt 1 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela (*DzU 2006 Nr 97, poz. 674, z późn. zm.*), zatrudnionych w bibliotekach szkolnych i pedagogicznych oraz do pracowników bibliotek i pracowników dokumentacji i informacji naukowej zatrudnionych w szkołach wyższych. Dla bibliotekarzy dyplomowanych wciąż obowiązujące jest rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 21 sierpnia 2006 r. w sprawie kandydatów na dyplomowanego bibliotekarza oraz dyplomowanego pracownika dokumentacji i informacji naukowej (*DzU 2006 Nr 155 poz. 112*). Rada Wykonawcza Konferencji Dyrektorów Bibliotek Akademickich Szkół Polskich troszcząc się o zachowanie jednolitych wymagań kwalifikacyjnych do zajmowania stanowisk przewidzianych dla bibliotekarzy dyplomowanych w uczelniach opracowała propozycję wymagań kwalifikacyjnych³ i skierowała ją do przewodniczącego Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich (KRASP).

¹ Ustawa z dnia 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym (*DzU 2005, nr 164, poz. 1365*)

² Dane uzyskane od Luizy Jaworskiej z Ministerstwa Szkolnictwa Wyższego, Departament Organizacji i Szkolnictwa Wyższego, Kontroli i Nadzoru

³ Wymagania dla kandydatów na dyplomowanych bibliotekarzy oraz dyplomowanych pracowników dokumentacji i informacji naukowej – rekomendacja KDBASP z dnia 25.03.2013 r. Tryb dostępu: http://kangur.uek.krakow.pl/biblioteka/konferencja/opinie/opinia_2013_03_25.pdf [30.04.2013].

W artykule skupiono się na omówieniu wybranych aspektów naukowej i zawodowej działalności bibliotekarzy dyplomowanych pracujących w Bibliotece Głównej i Ośrodku Informacji Naukowo-Technicznej Politechniki Wrocławskich oraz przyszłych kierunków ich działalności naukowo-badawczej. Wnioski oparto na dwóch ankietach. Pierwsza z nich, przeprowadzona pod koniec 2012 r. w Politechnice Wrocławskiej⁴, dotyczyła działalności naukowej i zawodowej bibliotekarzy dyplomowanych zatrudnionych we Wrocławiu. Druga ankieta przygotowana w Bibliotece Jagiellońskiej⁵, badała opinie dyrektorów bibliotek naukowych nt. pozycji bibliotekarzy dyplomowanych w macierzystej uczelni.

Zgodnie z ustawą o szkolnictwie wyższym bibliotekarze dyplomowani, podobnie jak inni nauczyciele akademicki, podlegają ocenie. Pierwsza ocena tej grupy zatrudnionej w systemie biblioteczno-informacyjnym Politechniki Wrocławskiej odbyła się w 2010 roku i dotyczyła okresu 2006-2010. Specjalna komisja powołana spośród bibliotekarzy dyplomowanych z PWr opracowała kryteria oceny, które dotyczyły trzech obszarów:

1. Działalności naukowej:

- publikacje z zakresu bibliotekoznawstwa i informacji naukowej,
- udział w konferencjach naukowych, seminariach, warsztatach,
- współpraca międzynarodowa (staże, praktyki itp.),
- inne formy działalności naukowej (praca w redakcji czasopism, radach programowych, komitetach redakcyjnych, komitetach naukowych konferencji, autorstwo recenzji, opinii itp.),

2. Działalności dydaktycznej:

- zajęcia dydaktyczne, a w tym szkolenia dla doktorantów, pracowników, studentów, kursy, seminaria itp.),
- opracowanie materiałów wspomagających działalność dydaktyczną (materiały do kursów, pokazy, prezentacje, informatory, bibliografie, raporty, ulotki, poradniki itp.);
- działalność w zakresie popularyzacji nauki i techniki (Dolnośląski Festiwal Nauki, Wrocławskie Targi Edukacyjne, współpraca z Pryzmatem, EBI-P-em, targi i wystawy książek, prezentacje i wykłady dla gości Biblioteki itp.),

3. Działalności organizacyjnej:

- funkcje akademickie i administracyjne pełnione w Politechnice Wrocławskiej (Rada Biblioteczna, komisja ds. oceny pracowników akademickich, członek Senatu itp.),

⁴ Autorem ankiety jest Marek Dubiński, Biblioteka Główna i OINT Politechniki Wrocławskiej

⁵ Autorem ankiety jest Ewa Dąbrowska, Biblioteka Jagiellońska

- udział w pracach organizacyjnych na rzecz Uczelni (ankiety z danymi nt. Uczelni do. list rankingowych „Wprost”, „Polityki”, opracowanie raportów dorobku naukowego, cytowań, dostępy promocyjne do baz danych, organizacja konsorcjów, oferty dla władz wydziałów, sprawozdania z działalności bibliotecznej itp.),
- udział w komitetach organizacyjnych (konferencji naukowych, festiwalu nauki, targów edukacyjnych, targów książki i innych przedsięwzięć na rzecz Uczelni itp.),
- aktywność w organizacjach pracowniczych na terenie Uczelni (związki zawodowe, stowarzyszenia, koła itp.),
- funkcje kierownicze i organizacyjne w jednostce macierzystej (dyrektor, zastępca dyrektora, kierownik oddziału, itp.),
- udział w pracach organizacyjnych na rzecz jednostki macierzystej (komisje, organizacja staży, praktyk, grup wycieczkowych),
- funkcje kierownicze i organizacyjne w towarzystwach naukowych i zawodowych, redakcjach czasopism i portali internetowych o charakterze zawodowym; order, odznaczenia, wyróżnienia, nagrody uzyskane w okresie objętym oceną).

W 2010 roku wszyscy bibliotekarze dyplomowani uzyskali ocenę pozytywną ze względu na dużą aktywność w każdym z wyżej wymienionych obszarów działalności. W przeważającej większości była to ocena wyróżniająca. Kolejna ocena dotycząca okresu 1 II 2010-30 VI 2013 czeka nas w październiku 2013 roku.

Bibliotekarze dyplomowani PWiR w kontekście – liczebności oraz zajmowanych stanowisk i funkcji w oddziałach BG i OINT

Aktualnie na Politechnice Wrocławskiej jest zatrudnionych 18 bibliotekarzy dyplomowanych, co stanowi 27,27 % wszystkich bibliotekarzy i dokumentalistów dyplomowanych czynnych zawodowo we Wrocławiu.

Ogółem w Bibliotece Głównej na stanowiskach bibliotecznych jest zatrudnionych 73 pracowników, w tym 55 bibliotekarzy (od młodszego bibliotekarza do kustosa służby bibliotecznej) i 18 bibliotekarzy dyplomowanych (24,65 %). W bibliotekach tzw. sieci biblioteczno-informacyjnej PWiR (biblioteki wydziałowe, instytutowe, studiów) na 73 bibliotekarzy nie będących nauczycielami akademickimi nie ma obecnie bibliotekarza dyplomowanego⁶. Łącznie w systemie biblioteczno-informacyjnym Politechniki Wrocławskiej na 146 pracowników bibliotecznych przypada 128 bibliotekarzy nie będących nauczycielami akademickimi (87,68%) i 18 bibliotekarzy dyplomowanych (12,32 %).

⁶ Jedyny bibliotekarz dyplomowany odszedł w 2010 roku na emeryturę

Pod względem zajmowanych stanowisk największą grupę – 9 osób stanowią starsi kustosze dyplomowani. Na stanowisku kustosza dyplomowanego pracuje 5 osób, na stanowisku adiunkta bibliotecznego pracuje 1 osoba, a 3 osoby to asystenci biblioteczni.

Spośród 18 bibliotekarzy dyplomowanych – 7 osób (38,88%) pełni funkcje kierownicze w BG i OINT PWr. 1 osoba pełni funkcję dyrektora Biblioteki (kustosz dyplomowany), 1 – zastępcy dyrektora (starszy kustosz dyplomowany), 5 osób (st. kustosze dyplomowani) to kierownicy kluczowych oddziałów Biblioteki (Dokumentacji, Informacji Naukowej, Gromadzenia Druków Zwartych, Opracowania Druków Zwartych, Gromadzenia i Opracowania Wydawnictw Ciągłych).

Pod względem rozmieszczenia bibliotekarzy dyplomowanych w oddziałach biblioteczno-informacyjnych kolejne miejsca zajmują: Oddział Gromadzenia Druków Zwartych i Oddział Informacji Naukowej - po 4 osoby, Oddział Gromadzenia i Opracowania Wydawnictw Ciągłych (3 osoby), Dyrekcja i Oddział Opracowania Druków Zwartych - po 2 osoby, Oddział Sieci Biblioteczno-Informacyjnej i Repozytorium Wiedzy PWr - po 1 osobie.

Bibliotekarze dyplomowani w kontekście wykształcenia

Spośród bibliotekarzy dyplomowanych pracujących obecnie na PWr najwięcej, bo aż 12 osób (66,66%) ukończyło informację naukową i bibliotekoznawstwo na Wydziale Filologicznym Uniwersytetu Wrocławskiego, 2 absolwentów mają systemy informacji naukowo-technicznej na Wydziale Informatyki i Zarządzania Politechniki Wrocławskiej, po jednym absolwencie ma elektronika, budownictwo, filologia angielska i romańska. Dwie osoby ukończyły dodatkowo Podyplomowe Studium Tłumaczy Języka Naukowo-Technicznego (język angielski) prowadzone przez Uniwersytet Wrocławski. W latach 2012-2013 dwoje bibliotekarzy dyplomowanych obroniło prace doktorskie na Uniwersytecie Wrocławskim i uzyskało tytuł doktora nauk humanistycznych w zakresie bibliologii i informatologii.

Tabela 1 obrazuje zainteresowanie egzaminem na bibliotekarza dyplomowanego na przestrzeni lat oraz staż pracy przed przystąpieniem do egzaminu.

Lata	1979	1987	2001	2002	2007	2008	2009	2010	2012
Liczba bibliotekarzy dyplomowanych PWr	1	1	6 ¹	2	1	1	3	1	3
Średni staż pracy bibliotekarzy dypl. przed egzaminem	7	6	20,5	23,5	24	11	12	3	11,66

Tab. 1 Zainteresowanie egzaminem na bibliotekarza dyplomowanego i staż pracy przed przystąpieniem wśród pracowników Biblioteki Politechniki Wrocławskiej

Najwięcej, bo 7 osób złożyło egzamin mając 3-9 letni stażu pracy w bibliotece naukowej, 6 osób ze stażem 21-25 lat, 4 osoby z stażem 11-20 lat i 2 osoby z 26-letnim stażem. W 1979 i 1987 do egzaminu przystąpiło dwóch młodych pracowników Biblioteki Politechniki Wrocławskiej. W latach 2001-2002 egzamin złożyło 8 osób z dużym doświadczeniem zawodowym, z czego 4 osoby piastowały funkcje kierownicze. Dla kolejnych trzech osób egzamin okazał się pomocny przy awansie na stanowisko kierownicze. Tak liczna grupa przystąpiła wówczas do egzaminu dzięki wsparciu dyrekcji Biblioteki, która stworzyła odpowiedni klimat dla tej formy rozwoju zawodowego⁷. Wtedy zostały także zainicjowane i odbywają się do dnia dzisiejszego comiesięczne spotkania przygotowujące kandydatów na bibliotekarzy dyplomowanych prowadzone przez prof. Marię Pidtypczak-Majerowicz dla środowiska wrocławskiego. Cieszą się one dużą popularnością i umożliwiają przygotowanie się do egzaminu. Można stwierdzić, że duża grupa pracowników bibliotek naukowych dostrzegła szansę na awans zawodowy i indywidualny rozwój naukowy, jaką niesie egzamin państwowy. Od 2007 roku prawie co roku zarówno młodzi bibliotekarze, będący na początku kariery zawodowej, jak i starsi bibliotekarze z ponad 20-letnim stażem zawodowym podnosili swoje kwalifikacje zawodowe.

Formy aktywności naukowej

Bibliotekarze dyplomowani obecnie pracujący w Bibliotece Politechniki Wrocławskiej mogą pochwalić się bogatą działalnością naukową. Są autorami łącznie 330 publikacji⁸, w tym 198 publikacji naukowych (1 książka, 66 artykułów, 72 referaty konferencyjne, 4 redaktorstwa, 1 recenzja książki, 54 rozdziały w książkach), 99 prac popularno-naukowych oraz 30 tzw. niepublikacji (22 sprawozdania, 7 preprintów, 1 doktorat).

Aktywność publikacyjną bibliotekarzy dyplomowanych Biblioteki Głównej i OINT Politechniki Wrocławskiej na tle wszystkich pracowników Biblioteki w latach 2009-2012 przedstawia Tabela 2.

Bibliotekarze dyplomowani są autorami lub współautorami 84 na 135 publikacji powstałych w BG i OINT PWr w tym okresie, co stanowi 62,22% wszystkich prac. Spośród 84 publikacji, 54 prace mają charakter naukowy, a 30 - popularno-naukowy. Publikacje bibliotekarzy dyplomowanych poruszają nie tylko tematy bieżącej działalności biblioteczno-informacyjnej realizowanej obecnie w poszczególnych oddziałach, ale też skupiają się na historii Biblioteki Politechniki Wrocławskiej. Powstały one przy

⁷ Krystyna Szyłhabel, Joanna Wróbel: Egzamin na bibliotekarza dyplomowanego. *Bibliotekarz* 2002 nr 5 s. 8-11

⁸ dotyczy wszystkich publikacji, które ukazały się w czasie pracy każdego bibliotekarza dyplomowanego obecnie zatrudnionego w Bibliotece Głównej (prace zdokumentowane w bazie DONA; stan na 24.04.2013)

		Naukowe	Popularno-naukowe	Razem
Publikacje wszystkich pracowników Biblioteki Głównej w latach 2009-2012		97	38	135
Publikacje bibliotekarzy dyplomowanych w latach 2009-2012	2009	13	7	20
	2010	18	7	25
	2011	16	6	22
	2012	7	10	17
	Razem	54 (55,67%)	30 (78,94%)	84 (62,22%)

Tab. 2 Aktywność publikacyjna bibliotekarzy dyplomowanych na tle pozostałych pracowników Biblioteki Głównej i OINT Politechniki Wrocławskiej w latach 2009-2012

okazji jubileuszu z okazji 65-lecia Biblioteki Politechniki Wrocławskiej, są to m.in. historie poszczególnych oddziałów biblioteczno-informacyjnych, bibliotek wydziałowych, biogramy naukowe pionierów Biblioteki Politechniki Wrocławskiej. Na szczególne wyróżnienie zasługuje 7 bibliotekarzy dyplomowanych, którzy mają w swoim dorobku naukowym publikacje punktowane znajdujące się na Liście Ministerialnej oraz 3 bibliotekarzy, którzy posiadają publikacje o zasięgu międzynarodowym.

Cenne wydają się być wyjazdy szkoleniowe do bibliotek zagranicznych 1 starszy kustosz dyplomowany w okresie ostatnich 3-krotnie wyjeżdżał na staże naukowe za granicę (Portugalia, Islandia i Norwegia) w ramach programów ERASMUS Staff Training Mobility i Scholarship and Training Fund.

Wszyscy bibliotekarze dyplomowani obecnie zatrudnieni w PWi uczestniczą w licznych konferencjach naukowych (czynnie i biernie). Ponadto 2 bibliotekarzy dyplomowanych współorganizuje cykliczną konferencję naukową pn. Wrocławskie Spotkania Bibliotekarzy (w roku 2013 po raz 4). Dwie osoby spośród bibliotekarzy dyplomowanych uczestniczyły w konferencjach zagranicznych.

9 bibliotekarzy dyplomowanych organizuje i uczestniczy w kursach specjalistycznych w charakterze wykładowców lub prowadzących ćwiczenia. W ramach podnoszenia kwalifikacji 14 bibliotekarzy uczestniczyło w kursach w charakterze słuchaczy. Wśród organizatorów i prowadzących zajęcia oraz wykłady na ogólnopolskim dokształcającym kursie specjalnym na Politechnice Wrocławskiej pn. „Elektroniczne źródła informacji”⁹ jest 5 bibliotekarzy dyplomowanych.

⁹ Wcześniej pod nazwą „Czasopisma Elektroniczne”

Oczekiwania dyrekcji wobec bibliotekarzy dyplomowanych

Dyrekcja Biblioteki Głównej Politechniki oczekuje dalszego rozwoju zawodowego bibliotekarzy dyplomowanych w trzech obszarach działalności: naukowo-badawczej (publikacje, aktywny i bierny udział w konferencjach); dydaktycznej (prowadzenie szkoleń, kursów, warsztatów) i organizacyjnej (zarządzanie oddziałami biblioteczno-informacyjnymi, udział w projektach, organizacja imprez naukowych, np. konferencji, kursów, wyjazdów szkoleniowych). Od bibliotekarzy dyplomowanych oczekuje się kreowania głównych kierunków rozwoju Biblioteki, wspierania działań innowacyjnych w Bibliotece, udziału w wewnętrznych projektach organizacyjnych, a także w zewnętrznych projektach rozwojowych.

Cele na przyszłość

W kwietniu 2013 r. w Bibliotece Politechniki Wrocławskiej utworzono funkcję sekretarza naukowego, pomocnego w opracowaniu indywidualnych kierunków rozwoju każdego bibliotekarza dyplomowanego PWr na najbliższe 5 lat (plany publikacyjne, konferencyjne, kursowe, wyjazdowe).

W ramach dalszego rozwoju działalności naukowo-badawczej Biblioteki zakłada się, że tematy prowadzonych prac powinny być sugerowane i wyznaczane przez Dyrekcję Biblioteki zgodnie z potrzebami Biblioteki w zakresie kreowania nowych kierunków jej rozwoju. Nie ograniczy to aktywności poszczególnych osób, a tematy podejmowane przez samych pracowników zgodnie z profilem własnego rozwoju zawodowego i z obszarami ich zainteresowań, będą też realizowane zgodnie z dotychczasową tradycją Biblioteki. Należy aktywizować młodych bibliotekarzy PWr w kierunku zdobywania tytułu bibliotekarza dyplomowanego. Stabilny wzrost tej grupy pracowników dla rozwoju Biblioteki PWr jest istotny wobec bliskiej perspektywy przejścia na emeryturę kilku osób z dużym stażem pracy.

Zakończenie

Podsumowując należy stwierdzić, że pozycja zawodowa bibliotekarzy dyplomowanych w Bibliotece PWr jest mocna: zajmują kluczowe stanowiska kierownicze w strukturze organizacyjnej Biblioteki Politechniki Wrocławskiej, wykazują dużą aktywność zawodową w pracy organizacyjnej, naukowo-badawczej i dydaktycznej. Ponadto legitymują się wieloletnim stażem w Bibliotece, posiadają duży dorobek naukowy i autorytet w Bibliotece, mają też znaczący udział w składzie osobowym Rady Bibliotecznej.

Przed dyrekcją i pracownikami Biblioteki Głównej i OINT Politechniki Wrocławskiej stoją duże wyzwania w związku z otwarciem nowego budynku Biblioteki, które nastąpi w roku 2014 r. Bibliotekarze dyplomowani swoją wiedzą i doświadczeniem wesprą nowatorskie zadania, które będą realizowane w ramach projektu unijnego *Środowiskowa Biblioteka Nauk Ścisłych i Technicznych na potrzeby Innowacyjnej Gospo-*

*darki, wspierającego ważną misję uczelni, jaką jest współpraca nauki z przemysłem i biznesem. Biblioteka Politechniki Wrocławskiej będzie integrowała funkcje biblioteczne takie jak gromadzenie, przetwarzanie i rozpowszechnianie wiedzy stosując najnowsze Technologie Informacyjne i Komunikacyjne (ICT). Laboratoria naukowo-badawcze, zlokalizowane w obiekcie będą generowały kierunki rozwoju platformy cyfrowej oraz dostępu do wiedzy w sferze wirtualizacji i *cloud computing*. Brokerzy informacji zaoferują swoim użytkownikom dedykowane pakiety wiedzy. Nowoczesny, przyjazny obiekt budowlany w połączeniu z infrastrukturą informatyczną najnowszej generacji, innowacyjnymi technologiami oraz wysoko kwalifikowani specjaliści informacji naukowej, a także naukowcy reprezentujący różne dziedziny nauki zapewnią szeroki dostęp do wiedzy na miarę XXI wieku.¹⁰*

¹⁰ Tryb dostępu: http://www.biblioteka.pwr.wroc.pl/nowy_bibliotek_Biblioteki,161.dhtml [3.06.2013]

Mgr Agata Trojanowska
Warszawa – WUM

INFORMACJA MEDYCZNA W INTERNECIE

Abstract

This article presents the Internet sources of medical information. This work especially characterises institutions and medical organizations of the World Wide Web in Poland and in the world. It includes analysis of selected World Wide Web from a perspective of the information content as the point of medical information, which is dedicated for average net surfer.

Streszczenie

Artykuł prezentuje internetowe źródła informacji medycznej. W szczególności charakteryzuje serwisy WWW instytucji i organizacji medycznych w Polsce i na świecie. Zawiera analizy wybranych stron internetowych tych ośrodków pod względem zawartości treści, jako podłoża informacji medycznej, dedykowanej przeciętnemu internaucie.

Znaczenie Internetu w życiu codziennym wciąż rośnie. W ostatnich latach następuje jego ekspansywny rozwój, wkraczający w kolejne sfery życia internautów oraz mający bezpośredni wpływ na praktyki kulturowe. Internet, uznany za technologię XXI wieku, integruje masowość zasięgu i indywidualność trybu komunikowania. Jest systemem uzewnętrzniania się w skali globalnej, daje możliwość wymiany informacji oraz konsumpcji rozmaitych treści. Wyraźnie ewoluuje rola użytkownika, który z biernego odbiorcy staje się aktywnym twórcą zasobów. Z tymi zmianami związana jest wzrastająca ilość i złożoność informacji udostępnianych przez serwisy internetowe. Skutkiem tego, coraz większego znaczenia nabiera sposób prezentowania informacji oraz szybkość jej wyszukiwania w sieciowych systemach hipertekstowych. Zasoby Internetu zatem, odpowiadając oczekiwaniom użytkowników, muszą być odpowiednio zorganizowane, aby korzystanie z jego zawartości przebiegało w sposób płynny.

Zdrowie, jako przedmiot zainteresowań człowieka, nieprzerwanie sytuuje się wśród najistotniejszych dociekań ludzkości. Największy popyt na wiedzę o zdrowiu w społeczeństwie pojawia się w obliczu bezpośredniego zetknięcia się człowieka z chorobą. Wówczas, owa dysfunkcja fizyczna, psychiczna czy społeczna stanowi dla chorego i jego bliskich silną pobudkę do zwiększenia swojej wiedzy na temat danego schorzenia, czy dziedziny, w której ramach wiadoma dolegliwość jest osadzona. W takiej sytuacji, współczesna populacja, aby znaleźć odpowiedzi na nurtujące ją pytania, korzysta z nowych kanałów dostępu do informacji, które otwiera przed nią struktura WWW.

Z sondażu przeprowadzonego w 2011 roku przez Polskie Badania Internetu wynika, że Internet jest miejscem, w którym 88 % internautów poszukuje informacji na temat zdrowia oraz chorób i ich leczenia. Jako kolejne źródło informacji o zdrowiu wskazują na lekarzy i służbę zdrowia (73%)¹. Wyniki badań wydane przez Procontent Communication w 2012 roku potwierdzają aktywność osób zainteresowanych informacją medyczną w Internecie. Pomiary wskazują różnorodny stopień natężenia uwagi czytelników na określonych stronach. W zależności od ich zawartości teoretycznej i merytorycznej spędzają w ramach określonej witryny od kilku sekund do kilku minut². Z informacji prasowej opublikowanej w marcu 2013 roku przez Gemiusa (lider w dziedzinie badań Internetu) wynika, że ponad 40 % polskich internautów korzysta z portali poświęconych zdrowiu i medycynie³.

Statystyki wskazują na fakt, iż medycyna oraz dziedziny z nią związane, wymuszają konieczność stworzenia, adekwatnych do zapotrzebowania, systemów informatycznych. Należy zbudować środowisko elektroniczne, w którym serwisy będą tworzone z ideą ekologii informacji oraz prawidłowej architektury informacji, które w następstwie wpłyną na jakość zawartości serwisu.

Zaspokajając medyczne potrzeby informacyjne w Internecie, należy mieć świadomość, że wśród olbrzymiej liczby publikowanych treści, pojawiają się również informacje nierzetelne, pisane przez amatorów, osoby, które nie posiadają właściwej wiedzy z danej dziedziny a jedynie chcą podzielić się swoimi doświadczeniami medycznymi. Po wpisaniu w wyszukiwarkę Google hasła *grypa* pojawia się około 3 470 000 wyników⁴ – stron WWW, odpowiadających wyszukiwanemu zagadnieniu, na łamach których widnieją treści wytworzone zarówno przez laików informacji medycznej, jak i profesjonalistów, naukowców.

¹ Internetowe serwisy o zdrowiu: zawartość, popularność, profil użytkowników, poszukiwane informacje (2011). <http://pbi.org.pl/raporty/zdrowieserwisy.pdf> [14.04.2013]

² Pacjenci w sieci. Raport z badań wraz z komentarzem (2012). http://pliki.gemius.pl/Raporty/2012/Raport_Pacjenci_w_sieci_20121.pdf [14.04.2013]

³ Kobiety szukają zdrowia w sieci (2013). <https://www.gemius.pl/pl/aktualnosci/2013-03-18/01> [14.04.2013]

⁴ Stan na dzień 20.05.2013

Nadprodukcja informacji, łatwość jej wytwarzania i rozpowszechniania, powodująca brak kontroli nad jej jakością, prowadzi do powstania informacyjnego *smogu*, *mgły informacyjnej* lub *informacyjnego dymu*⁵. Jak pisze Wiesław Babik w artykule *Ekologia informacji – wyzwanie XXI wieku. Internet, podobnie jak inne elektroniczne środki przekazu informacji, kształtuje społeczeństwo kierujące się powierzchownością ocen, gdyż poruszanie się w cyberprzestrzeni i wirtualnej rzeczywistości nie wymaga ani wysiłku intelektualnego, ani analitycznego myślenia, nie zmusza człowieka do cierpliwości ani do koncentracji umysłu, prowadząc często do uzależnienia go od służących mu urządzeń*⁶. Mając na uwadze powyższe stwierdzenie należy być świadomym, że nie wszystkie informacje zawarte w sieci muszą być prawdziwe. Jak twierdzi Sławomir Wolniak, lekarz psychiatra, zwłaszcza w aspekcie informacji zdrowotnej przekonanie o prawdziwości wszystkich, publikowanych w strukturze WWW treści, może być zgubne: *Wiele portali administrowanych jest przez niewykwalifikowanych moderatorów. Nie posiadają oni niezbędnej do postawienia diagnozy wiedzy oraz doświadczenia. Opieranie się na ich opiniach i poradach może pogorszyć relacje pomiędzy lekarzem a pacjentem i w efekcie przyczynić się do odmowy współpracy ze strony chorego*⁷.

Niewątpliwie wiarygodnymi, ogólnodostępnymi źródłami informacji medycznej są strony internetowe oraz serwisy tworzone przez instytucje i organizacje medyczne w Polsce i na świecie. Internet medyczny dynamicznie tworzą również biblioteki, środowiska akademickie i globalne wydawnictwa udostępniające swoje źródła w atrakcyjnej elektronicznej postaci - jednak te ośrodki, ze względu na często pojawiające się dla ogółu bariery informacyjne, w niniejszej próbie nie będą rozpatrywane.

Analizując internetowe źródła informacji medycznej w Polsce przede wszystkim należy wyodrębnić portale z ochrony i promocji zdrowia, tworzone przez instytucje i organizacje zawodowe z Ministerstwem Zdrowia na czele. Poniższa ilustracja obrazuje witrynę internetową Ministerstwa.

Strona internetowa Ministerstwa Zdrowia, jako źródło informacji medycznej, dostarcza aktualne dane z zakresu wiedzy o zdrowiu, pogrupowane w cztery działy: *pacjenci, system, nauka i leki*. W serwisie odnajdziemy informacje dotyczące świadczeń zdrowotnych, programów profilaktyki i badań przesiewowych, wiadomości o chorobach sezonowych i ich zapobieganiu dostosowane do potrzeb informacyjnych pacjentów i lekarzy. Serwis uwzględnia bazę adresową szpitali i przychodni oraz ocenę jakości szpitali i przychodni ogólnych, a także specjalistycznych. Witryna zawiera wiadomości na temat działalności naukowej – informacje o instytucjach i towarzystwach

⁵ Wiesław Babik: (2001) Ekologia informacji – wyzwanie XXI wieku. <http://www.tuo.agh.edu.pl/wba.pdf>

⁶ Tamże

⁷ Anna Daraż: (2012) Ludzie wiecznie chorzy. [dok. elektr.] <http://polskalokalna.pl/wiadomosci/slaskie/news/ludzie-wiecznie-chorzy,1804612,225> [odczyt: 14.04.2013]

Źródło: <http://www.mz.gov.pl/> [odczyt: 19.05.2013]

naukowych oraz kształceniu kadr medycznych. Jest wiarygodnym źródłem informacji o lekach, dostosowanym do szerokiego ogółu społeczeństwa ze szczególnym uwzględnieniem pacjentów, lekarzy i farmaceutów.

Innymi ogólnodostępnymi i wiarygodnymi źródłami informacji medycznej są serwisy informacyjne towarzystw medycznych dla lekarzy i pacjentów. Przykładem tego rodzaju serwisu może być strona internetowa Polskiego Towarzystwa Kardiologicznego, którą obrazuje poniższa ilustracja.

Serwis Polskiego Towarzystwa Kardiologicznego zawiera wiarygodne zasoby informacyjne dla lekarzy i pacjentów, odnoszące się do profilaktyki i zwalczania chorób serca i naczyń. W strukturze serwisu możemy odnaleźć aktualne doniesienia naukowe z owej dziedziny, wiadomości o PTK, programy i strategię działania Towarzystwa w określonych latach, informacje o organizowanych kongresach i konferencjach, wytyczne dotyczące postępowania w danych przypadkach medycznych oraz uzgodnienia ekspertów odnoszące się do tych dyrektyw. Ponadto strona WWW PTK jest miejscem dostępu do *Kardiologii Polskiej* - oficjalnego czasopisma Polskiego Towarzystwa Kardiologicznego, w którym *publikowane są oryginalne prace kliniczne i eksperymen-*

Naszą misją jest profilaktyka i zwalczanie chorób serca i naczyń

poprzez zaangażowanie w innowacyjne rozwiązania umożliwiające rozwój i edukację zarówno środowiska medycznego jak i społeczeństwa.

Dzisiaj jest **Czwartek 23.05.2013 20:13:07**

Szukaj w serwisie:

Platforma Edukacyjna PTK ▶▶▶

System PTK Członkowie ▶▶▶

System Abstraktowy ▶▶▶

⏏ ⏏ ⏏

PTK Informacje Zarządu Członkostwo Kongresy i konferencje Kardiologia Polska Wytyczne Doniesienia naukowe Aktualności

XVII Międzynarodowy Kongres Polskiego Towarzystwa Kardiologicznego
Wrocław, 26-28 września 2013 r.

Multimedialna Platforma Edukacyjna PTK
A w niej m.in.:

- Programy edukacyjne w formie interaktywnych kursów
- Doniesienia naukowe
- Baza wiedzy

To wszystko tylko dla Członków PTK

[Zapraszamy!](#)

Aktualności

- Wybór oferty na przygotowanie koncepcji i zawartości kursu e-learningowego pt. „Diagnostyka elektrokardiograficzna”. 15.05.2013
- Zaproszenie do składania ofert na organizację Konferencji Sekcji Prewencji i Epidemiologii PTK „Kardiologia Prewencyjna 2013”

Relacje z posiedzeń Zarządu Głównego PTK

- Relacja z XIV Posiedzenia Zarządu Głównego PTK w kadencji 2011-2013
- Relacja z XIII Posiedzenia Zarządu Głównego PTK w kadencji 2011-2013
- Relacja z XII Posiedzenia Zarządu Głównego PTK w kadencji 2011-2013

Wydarzenia

- Wiosenne Spotkanie Klubu 30 PTK Karpacz 30.04.2013 - 02.05.2013
- XV Warszawskie Dni Kardiologii Akademickiej i III Letnie Spotkanie Sekcji Farmakoterapii Sercowo-Naczyniowej

Źródło: <http://www.ptkardio.pl/> [odczyt: 19.05.2013]

talne, interesujące artykuły poglądowe oraz opisy przypadków klinicznych z zakresu kardiologii i kardiochirurgii”⁸.

Wśród ogólnospołecznych portali z informacją medyczną można zwrócić uwagę na Portal Farmaceutyczno-Medyczny. Poniżej znajduje się obraz strony głównej portalu.

Portal Farmaceutyczno-Medyczny to źródło wiedzy medycznej dla farmaceutów, lekarzy i pacjentów. Pasek nawigacyjny odsyła użytkowników do zagadnień uporządkowanych według następujących działów: *artykuły, baza chorób, indeks leków, leki refundowane, szkolenia, ogłoszenia, kalkulatory*. Portal jest bankiem informacji ze świata farmacji i medycyny. Zawiera porady medyczne, bazę chorób z ich opisem i sposobem leczenia oraz rejestr informacji o lekach i lekach refundowanych. W obrębie serwisu publikowane są artykuły pisane przez ekspertów, dotyczące szeroko rozumianej medycyny oraz poruszające problemy zarządzania apteką. Umieszczane informacje o szkoleniach czy publikowane ogłoszenia są ważnym źródłem informacji dla ludzi z branży.

⁸ Kardiologia Polska [dok. elektr.] <http://ojs.kardiologiapolska.pl/kp/> [odczyt: 19.05.2013]

PORTAL FARMACEUTYCZNO MEDYCZNY

wyszukaj w serwisie - leki, substancje, konferencje, aktualności **SZUKAJ**

Artykuły Baza chorób Indeks leków Leki refundowane Szkolenia Ogłoszenia Kalkulatory Zaloguj się

Jesteś tutaj: Portal Farmaceutyczno-Medyczny

GORĄCY TEMAT

SKÓRA, W KTÓREJ ŻYJĘ
 Czy we własnej skórze można czuć się dobrze, kiedy na cerze pojawiają się niedoskonałości, wypiski lub pęknięte naczynka? Na szczęście istnieje szczerka...
 Czytaj więcej »

1 2 3

KALENDARZ

TARGI I KONFERENCJE

«« Maj 2013 »»

Pon	Wt	Śr	Czw	Pt	Sob	Nie
		1	2	3	4	5
6	7	8	9	10	11	12
13	14	15	16	17	18	19
20	21	22	23	24	25	26
27	28	29	30	31		

SZKOLENIA

ŚWIĘTA

CHOROBY SEZONOWE

NOWE TEMATY

AKTUALNOŚCI
 Pilne: wycofany Fervex!

Źródło: <http://www.pfm.pl/> [odczyt: 19.05.2013]

Spośród wiarygodnych i ogólnodostępnych źródeł informacji medycznej umieszczonych w Internecie zainteresowanie wzbudzają portale społecznościowe pacjentów. Przykładem tego typu źródła może być serwis TacyJakJa.pl, którego wizualizacja znajduje się poniżej.

TacyJakJa.pl
 razem słowny się wspiera

Witajcie w TacyJakJa.pl! Jesteście tu, bo chcecie się dowiedzieć więcej o zdrowiu i chorobach. Jesteście tu, bo chcecie się dowiedzieć więcej o zdrowiu i chorobach. Jesteście tu, bo chcecie się dowiedzieć więcej o zdrowiu i chorobach.

Depresja / Ciężka
Padaćka
Azemia
Niedobór witamin
Po kryzysie psychiatrycznym
Skomplikowane rozpoznanie
Konsultacje spec. stonów

Monitoruj swoje leczenie...
 TacyJakJa.pl jest portalem stworzonym dla osób borykających się z chorobą przewlekłą, która przeszkadza im w życiu. W tym celu stworzono specjalny serwis, w którym można znaleźć wiele cennych informacji i porad. W tym celu stworzono specjalny serwis, w którym można znaleźć wiele cennych informacji i porad.

Zapytaj lekarza specjalistę...
 Każdy człowiek powinien mieć swojego lekarza. Po zakończeniu leczenia, lekarz powinien być w stanie odpowiedzieć na wszystkie pytania. W tym celu stworzono specjalny serwis, w którym można znaleźć wiele cennych informacji i porad.

Znajdź Takich jak Ty...
 TacyJakJa.pl oferuje Ci darmowe forum, w którym możesz znaleźć wiele cennych informacji i porad. W tym celu stworzono specjalny serwis, w którym można znaleźć wiele cennych informacji i porad.

Wyraź swoją opinię...

Depresja - jak sobie poradzić?
 Lekarze twierdzą, że nawet lekkie zaburzenia depresyjne i lękowe mogą być bardzo niebezpieczne. Nie bójcie się jednak, mają pomysł, co z tym zrobić.

Źródło: <http://www.tacyjakja.pl/> [odczyt: 19.05.2013]

TacyJakJa.pl to portal stworzony dla osób żyjących z chorobą przewlekłą, które proszone są przez lekarza o notowanie pewnych parametrów i objawów choroby. Twórcy serwisu we współpracy z Konsultantami Medycznymi przygotowali dla pacjentów anonimowe, oparte na prawdziwych medycznych skalach, elektroniczne dzienniczki objawów chorobowych i ich leczenia, które pacjenci mogą prowadzić on-line. Informacje medyczne w serwisie skupiają się wokół takich dysfunkcji zdrowotnych jak depresja/ChAD, padaczka, astma, niedobór wzrostu, kryzys psychotycznym, stwardnienie rozsiane, reumatoidalne zapalenie stawów. Wszystkie działy tworzone są pod opieką lekarzy specjalistów. Po założeniu konta, internauci na forum zadają pytania konsultantom, odnoszące się do leczenia i diagnostyki. Historia wszystkich postów może stanowić wartościową lekturę dla chorych i ich opiekunów. Ponadto TacyJakJa.pl oferuje użytkownikom możliwość wyszukania znajomych z podobnymi problemami zdrowotnymi.

Niewątpliwie cennym, internetowym źródłem informacji medycznej o zasięgu światowym jest strona Światowej Organizacji Zdrowia (ang. *World Health Organization* – WHO).

Źródło: <http://www.who.int> [odczyt: 19.05.2013]

Strona internetowa Światowej Organizacji Zdrowia jest podstawą informacji dotyczących współpracy między państwami w zakresie ochrony zdrowia i przeciwdziałaniu epidemii chorób zakaźnych oraz stanowi źródło norm dotyczących składu lekarstw i jakości żywności. Pasek nawigacyjny przenosi nas do działu *Health topics*, który gromadzi informacje z szeroko rozumianej medycyny, pogrupowane według określonych tematów (np. nowotwory, alkoholizm, AIDS, planowanie rodziny, przeszczepianie narządów) oraz w obrębie których widnieją odnośniki do projektów i inicjatyw WHO, czy innych stron z danego zakresu tematycznego, zawierających również bogate materiały audiowizualne. W dziale *Data and statistics* odnajdziemy rozmaite dane statystyczne i analizy WHO, dotyczące globalnej sytuacji zdrowotnej. Pasek nawigacyjny odsyła także do centrum prasowego WHO, działu z publikacjami (raportami, biuletynami i czasopismami WHO), bazy z krajami będącymi w Organizacji wraz z ich profilem, do programów i projektów uszeregowanych alfabetycznie ze szczegółowym ich opisem oraz do działu z informacjami o samej Światowej Organizacji Zdrowia (historii, reform i aktualnej sytuacji Organizacji).

Kolejnym globalnym bankiem informacji z zakresu medycyny jest witryna internetowa Narodowego Funduszu Zdrowia Wielkiej Brytanii (ang. *National Health Service*).

Korzystając ze strony internetowej NHS Direct można uzyskać dostęp do kompleksowej informacji z zakresu wiedzy o zdrowiu oraz usług świadczonych przez NHS. Ponadto za pośrednictwem witryny pacjent może zdiagnozować objawy swojej choroby przy pomocy specjalnej aplikacji *NHS Health and Symptom Checkers* jak również

Źródło: <http://www.nhsdirect.nhs.uk> [odczyt: 19.05.2013]

może tę aplikację pobrać na Androida bądź iPhone'a. Strona internetowa odsyła do serwisu NHS Choices, określanego *drzwiami wejściowymi* do NHS – jest to największy w kraju serwis internetowy poświęcony zdrowiu, podający niezbędne informacje do podjęcia decyzji związanych ze zdrowiem.

NHS Choices oferuje internautom – pacjentom informację medyczną, która ma zapewnić im odpowiednią kontrolę stanu zdrowia. Celem serwisu jest pomoc w wyborze odpowiedniej alternatywy dla zdrowia i stylu życia pacjenta. Informacje podzielone są według kilku głównych działów, do których odsyłają etykiety umieszczone na pasku nawigacyjnym. Pierwszy z nich *Health A-Z* zawiera alfabetycznie zgrupowane treści dotyczące kondycji zdrowia i warunków leczenia określonych dysfunkcji. Kolejny – *Live Well* – gromadzi ponad sto tematów, porad dotyczących zdrowego trybu życia, dostosowanych do kobiet, mężczyzn i dzieci w określonym wieku. Dział *Care and support* stanowi przewodnik po opiece i wsparciu społecznym zaś *Health news* to sekcja, w której według odpowiednich kategorii pogrupowane są aktualności medyczne. Strona NHS Choices w dziale *Services near you* umożliwia sprawne przeszukiwanie zawartości katalogu serwisu pod względem nazwy, typu, rodzaju usługi, stanu lub zabiegu chirurgicznego w powiązaniu z lokalizacją świadczenia. Serwis zawiera ponad dwadzieścia tysięcy regularnie aktualizowanych artykułów i raportów. Ponadto strony oferują setki filmów, interaktywnych narzędzi i zestawień, wykresów, pozwalających na porównanie usług medycznych. Zapewnia również utworzenie własnego, spersonalizowanego konta. Dodatkowo zautomatyzowany system tłumaczeń pozwala na odczytanie treści w ponad pięćdziesięciu językach.

Źródło: <http://www.nhs.uk> [odczyt: 19.05.2013]

The services offered by HON

HONcode

HONcode certification:
Improving the quality of
online health information

HONsearch

Search only reliable and
trustworthy medical
websites

HONtools

Use our free services to
enhance and improve
your online experience

HONtopics

Access a varied list of
reliable medical/health
topics

The Health On the Net Foundation (HON) promotes and guides the deployment of useful and reliable online health information, and its appropriate and efficient use. Created in 1995, HON is a non-profit, non-governmental organization, accredited to the Economic and Social Council of the United Nations. For 15 years, HON has focused on the essential question of the provision of

Źródło: <http://www.hon.ch/> [odczyt: 19.05.2013]

Sporządzając przegląd globalnych źródeł informacji medycznej nie można pominąć witryny Fundacji Zdrowie w Internecie (ang. *The Health On the Net Foundation-HON*).

HON promuje i udostępnia użyteczne i wiarygodne informacje medyczne w Internecie oraz określa reguły ich efektywnego wykorzystywania. Jako pozarządowa organizacja non profit, akredytowana przez Radę Gospodarczą i Społeczną ONZ skupia się na dostarczaniu informacji zdrowotnych respektując standardy etyczne społeczności internetowej. Twórcy strony określili odbiorców, którym dostarczają adekwatną do zapotrzebowania informację medyczną. Są nimi: pacjenci lub osoby prywatne, specjaliści medyczni oraz wydawcy Internetowi. Serwis zrzesza godne zaufania strony medyczne z całego świata. Dla wymienionych grup wyselekcjonowano usługi według czterech działów: *HONcode*, *HONsearch*, *HONtools*, *HONtopics*. *HONcode* to kodeks postępowania opracowany przez HON dla wydawców medycznych stron internetowych. Zatem dział ten zawiera informacje o HONcode, a także dane w jaki sposób zasady HONcode przyczyniają się do poprawy przejrzystości medycznych informacji online oraz jak można ocenić wiarygodność napotkanych w Internecie informa-

cji zdrowotnych. *HONsearch* to specjalistyczne medyczne wyszukiwarki, ułatwiające poszukiwanie wiarygodnych informacji. Można wybrać wyszukiwarkę odpowiadającą danej dziedzinie medycznej np. Orphanet w przypadku rzadkich chorób. Przeszukiwane zasoby zawierają najnowsze wiadomości medyczne, zdjęcia i konferencje oraz wydarzenia z dziedziny medycyny i zdrowia. *HONtools* oferuje różnorodne narzędzia ułatwiające dotarcie do rzetelnej informacji np. WRAPIN - umożliwiający sprawdzenie wiarygodności medycznych treści, czy też narzędzie weryfikacji HONcode. *HONtopics* zapewnia dostęp do tematów dotyczących zdrowia i medycyny opracowanych przez HON.

Opisując Internet medyczny warto zaznaczyć obecność w sieci SLACK Incorporated – instytucji pośredniczącej w rozpowszechnianiu informacji medycznych. Serwis wizualizuje poniższa ilustracja.

SLACK Incorporated jest wiodącym dostawcą informacji z zakresu zdrowia, programów edukacyjnych, spotkań, konferencji w skali globalnej. Poszukując określonych treści w obszarze serwisu użytkownik zostanie przekierowany do wiarygodnych, ogólnomedycznych zasobów internetowych: książek, czasopism, serwisów online, czy też konferencji. Wyszukiwanie możliwe jest według dziedzin związanych ściśle z medycyną (np. kardiologia, anestezjologia, onkologia) ale również z pielęgniarstwem, stomatologią bądź dietetyką.

Źródło: <http://www.slackinc.com> [odczyt: 19.05.2013]

Po przeanalizowaniu wybranych serwisów internetowych poświęconych informacji medycznej należy stwierdzić, że strony WWW polskich i światowych instytucji związanych ze zdrowiem są zróżnicowane pod względem struktury i tematyki publikowanych informacji. Architektura tych serwisów we wszystkich przykładach jest właściwa. Zastosowano różne rozwiązania, które podobnie przekładają się na użyteczność i przyjazność tych serwisów. Tematyka w niektórych przypadkach ograniczona jest do określonej dziedziny zaś w innych informacje poświęcone są wielu dyscyplinom.

Obecnie Internet oferuje intencjonalnym użytkownikom, poszukującym informacji zdrowotnej, bogate i wiarygodne źródła o chorobach i ich leczeniu, umożliwia kontakt ze specjalistami w celu uzyskania porady, lokalizuje na mapie poszukiwaną, najbliższą przychodnię, sprawdza opinie pacjentów o danym lekarzu jak również bez wychodzenia z domu daje możliwość zakupienia leków.

W niniejszym artykule nakreślono internetowe źródła informacji medycznej z naciskiem na polskie i światowe instytucje oraz organizacje medyczne, które te treści aktywnie kreują, dając świadomym użytkownikom struktury WWW dostęp do wiarygodnych źródeł wiedzy z zakresu zdrowia. Biorąc pod uwagę statystki osób poszukujących informacji o zdrowiu i liczbę oraz jakość informacji udostępnianej w Internecie tym bardziej należy uświadamiać społeczeństwo o istnieniu serwisów, które są łatwo dostępne i intuicyjne w obsłudze a treści w nich publikowane wytworzone są przez specjalistów danej dziedziny a nie osoby, które jedynie chcą podzielić się swoimi doświadczeniami w zetknięciu z daną przypadłością.

Bibliografia

Babik Wiesław: (2001). Ekologia informacji – wyzwanie XXI wieku. [dok. elektr.] <http://www.tuo.agh.edu.pl/wba.pdf> [odczyt: 14.04.2013]

Daraż Anna: (2012). Ludzie wiecznie chorzy. [dok. elektr.] <http://polskalokalna.pl/wiadomosci/slaskie/news/ludzie-wiecznie-chorzy,1804612,225> [odczyt: 14.04.2013]

Internetowe serwisy o zdrowiu: zawartość, popularność, profil użytkowników, poszukiwane informacje [dok. elektr.] <http://pbi.org.pl/raporty/zdrowieserwisy.pdf> [14.04.2013]

Kardiologia Polska [dok. elektr.] <http://ojs.kardiologiapolska.pl/kp/> [odczyt: 19.05.2013]

Kobiety szukają zdrowia w sieci [dok. elektr.] <https://www.gemius.pl/pl/aktualnosci/2013-03-18/01> [14.04.2013]

Ministerstwo Zdrowia [dok. elektr.] <http://www.mz.gov.pl/> [odczyt: 19.05.2013]

National Health Service [dok. elektr.] <http://www.nhsdirect.nhs.uk> [odczyt: 19.05.2013]

NHS Choices [dok. elektr.] <http://www.nhs.uk> [odczyt: 19.05.2013]

Pacjenci w sieci. Raport z badań wraz z komentarzem [dok. elektr.] http://pliki.gemius.pl/Raporty/2012/Raport_Pacjenci_w_sieci_20121.pdf [14.04.2013]

Polskie Towarzystwo Kardiologiczne [dok. elektr.] <http://www.ptkardio.pl/> [odczyt: 19.05.2013]

Portal Farmaceutyczno-Medyczny [dok. elektr.] <http://www.pfm.pl/> [odczyt: 19.05.2013]

SLACK Incorporated [dok. elektr.] <http://www.slackinc.com> [odczyt: 19.05.2013]

TacyJakJa.pl [dok. elektr.] <http://www.tacyjakja.pl/> [odczyt: 19.05.2013]

The Health On the Net Foundation [dok. elektr.] <http://www.hon.ch/> [odczyt: 19.05.2013]

World Health Organization [dok. elektr.] <http://www.who.int> [odczyt: 19.05.2013]

Mgr Grażyna Prokurat
Warszawa – WUM

PRZEMIANY EPOKI INTERNETU A SPORT

Abstract

The aim of the paper is to answer the question of whether and how the Internet, as a new dominant medium after television, influences sport. The first part addresses the issue of globalization, which influences all areas of human life, including sport. Meanwhile the next part of the publication is focused on the influence of technology and the Internet on sport, both from the individual point of view and from the point of view of professional sport. The author puts forward that the sports market has potential for growth and its global consumption value is growing, greatly influenced by among others the Internet.

Streszczenie

Celem artykułu jest odpowiedź na pytanie o to, czy i jak Internet, jako nowe, następujące po telewizji medium dominujące, wpływa na sport. Na początku publikacji omówiona została problematyka globalizacji, która wpływa na wszystkie aspekty życia ludzi, także na sport. Natomiast dalsza część publikacji dotyczy wpływu technologii i Internetu na sport, zarówno od strony jednostki, jak zawodowego sportu. Autorka twierdzi, że rynek sportu jest rozwojowy i jego globalna wartość konsumpcyjna rośnie, do czego przyczynia się m.in. Internet.

Globalizacja i Internet

XXI wiek przynosi ze sobą olbrzymie przemiany cywilizacyjne w zakresie nauk biologicznych, technologii i informatyki. Wpływ tych nauk na nasze życie jest potęgowany globalizacją, która nigdy wcześniej nie miała tak dużego wpływu na współczesną ekonomię, politykę oraz działalność człowieka, a więc w ostateczności także na sport.

Zasadnicza zmiana, jaka miała miejsce w kilku ostatnich dekadach, jest transformacja społeczeństw - przejście z wieku przemysłu do wieku informacji, w którym walutą stała się wiedza, budulcem stały się technologie komputerowe (IT), a główną ideą napędzającą zmiany stała się globalizacja. O ile informacje, dzięki którym ludzie stali się pracownikami wiedzy oraz technologie komputerowe, które oferują możliwości tworzenia zaawansowanych programów, aplikacji, a nawet systemów operacyjnych, są precyzyjnymi kategoriami, to termin globalizacja nie jest jednoznaczny. Jest zwrotem

bardzo ogólnym i pojemnym, oznaczającym zarówno rozpowszechnianie, powielanie i unifikację wzorów postępowania, akceptację postaw popularnonaukowych przez media, przenikanie elementów kulturowych, mieszanie się tych elementów, jak i szybkość z jaką zachodzą te procesy, dzięki zdobyczom techniki (rewolucji informatycznej).¹

Komisja Europejska definiuje globalizację jako proces gdzie produkcja i rynki w różnych krajach stają się coraz bardziej współzależne w związku z dynamiką wymiany towarów i usług, przepływem kapitału i technologii.² Żyjemy w globalnym świecie. Co to oznacza? Zygmunt Bauman odpowiada na to pytanie w ten sposób: jesteśmy „globalizowani”, a bycie „zglobalizowanym” znaczy to samo dla wszystkich, których ten proces dotyka”.³ Reasumując, w dzisiejszych czasach wszyscy jesteśmy zależni od informacji, technologii oraz globalizacji. Proces ten jest tendencją ogólnoświatową i nie ma od niego odwrotu.

Najważniejszym narzędziem globalizacji, znajdującym się w centrum całego procesu jest komputer oraz, w szczególności, możliwość komunikacji za jego pomocą w Sieci. Choć Internet jest tylko jednym spośród wielu instrumentów służących globalizacji – już sama jego nazwa - globalna sieć komputerowa, świadczy o tym, że jest kluczowym elementem globalizującego się świata.

Historia Internetu sięga już lat 50, XX wieku. Wtedy to pod wpływem przemieszczenia potrzeb przemysłu militarnego, zaawansowanej nauki, technologicznej przedsiębiorczości i aktywności politycznej zrodziły się załączki Sieci, która następnie swoim zasięgiem opłótła cały świat. Dzięki Sieci, która obecnie sprawnie łączy wszystkich ludzi mających do niej dostęp na świecie, powstał jeden globalny rynek produktów i usług, rynek pracy, rynek finansowy, rynek wiedzy oraz rynek kwalifikacji sportowych. Najznakomitsi sportowcy stali się globalnie rozpoznawalni, a umiejętności osób biorących udział w tej samej dyscyplinie sportowej nigdy nie były tak łatwe do zweryfikowania, porównania, zmierzenia jak obecnie. Dzięki Sieci można rozpocząć gromadzenie, przetwarzanie i zapisywanie danych bez udziału jednostki centralnej. Wymiana wspomnianych danych wzbogaca globalną komunikację – powstały nowe kanały komunikacyjne. Gdy w marcu 1989 roku Tim Berners-Lee oraz Robert Cailliau stworzyli projekt sieci dokumentów hipertekstowych, o nazwie World Wide Web (www), a w grudniu 1990 roku Tim Berners-Lee stworzył podstawy języka HTML (ang. *HyperText Markup Language*) i pierwszą stronę internetową, aktywny udział jednostek stał się tylko kwestią czasu. Dwa lata później została napisana pierwsza graficzna przeglądarka WWW o nazwie Mosaic. Dziś istnieje wiele alternatywnych przeglądarek,

¹ Izabela Czaja: Globalizacja, globalizm, przedsiębiorczość – szanse i zagrożenia, W: Globalizacja / red. Jacek Klich. Kraków 2001 s. 67

² Barbara Liberska: Globalizacja: mechanizmy i wyzwania / red. Barbara Liberska. Warszawa 2002 s. 18

³ Zygmunt Bauman: Globalizacja: i co z tego dla ludzi wynika. Warszawa 2000 s. 5

konkurujących ze sobą: Internet Explorer, Mozilla, Firefox, Opera, Chrome, Safari. Na wszystkich tych przeglądarkach ludzie na całym świecie śledzą sport, zarówno w formie artykułów, jak i oglądając materiały wideo z zakresu zawodów sportowych. Jak trafnie zauważa Wojciech Lipoński w książce „Historia Sportu”: „Obserwujemy oszałamiający rozwój spektaklu sportowego, spełniający oczekiwania ogromnych rzesz ludzkich. Zwiększa się dostęp do form sportu powszechnego, do rekreacji i turystyki”.⁴ Powstaje pytanie: jak bardzo ewoluuje sport w epoce Internetu?

Sport w czasach Internetu

Sport towarzyszy dziejom ludzkim niemal od zawsze, niezależnie od cywilizacji, kultury, w której zakorzeniony był lub jest człowiek. Obecnie nikt nie ma już żadnych wątpliwości, że sport odgrywa bardzo istotną rolę w procesie wychowania wszechstronnie rozwiniętego człowieka. Tymczasem zmieniająca się rzeczywistość społeczna, kulturowa i gospodarcza, wpływa na ewolucję zakresu postrzegania sportu, zarówno przez pryzmat indywidualny – jednostki, jak i profesjonalny – zawodowy, od strony konsumentów sportu, inwestorów w sporcie, jak i trenerów i zawodników.

Jeżeli chodzi o wymiar indywidualny to Zbigniew Cendrowski uważa, że „aktywność fizyczna jest osią, wokół której budować można całą strategię zdrowego stylu życia. Posługując się środkami kultury fizycznej możemy wydatnie wpływać na rozwiązywanie problemów w innych obszarach”.⁵ Rozwój nauki i techniki, jaki dokonał się na przestrzeni ostatnich kilkudziesięciu lat, oraz następujące w wyniku tego zmiany warunków i sposobów życia ludzi wywołały zmiany, wśród których kluczowe są kwestie takie jak: wzrost poziomu życia, wyeliminowanie wielu chorób, poszerzenie się horyzontów poznawczych ludzi oraz prawie całkowite uniezależnienie się od warunków środowiskowych wreszcie wzrost ilości czasu wolnego oraz możliwości jego wykorzystania.⁶ Choć sport pozwala na trening zmysłu równowagi i koordynacji, poprawia siłę ludzką, wydolność, dotlenia tkanki, wzmacnia kości, reguluje przemianę materii i pozwala lepiej wykorzystać energię, to w wyniku wzrostu ilości i ogromu pracy przeciętny współczesny człowiek coraz bardziej ogranicza swoją aktywność fizyczną do niezbędnego minimum. Stopniowa redukcja ogólnej aktywności ruchowej prowadzi do obniżenia wydolności fizycznej i ogranicza możliwości rozwoju osobniczego, a także zmniejsza zdolności adaptacyjne do stale zmieniających się warunków życia. Część niedomagań i schorzeń jest wynikiem niedostatecznego uczestnictwa

⁴ Wojciech Lipoński: Historia sportu. Warszawa 2012 s. 698

⁵ Zbigniew Cendrowski: Ruch nade wszystko. W: Będę żył 107 lat. Warszawa 1996 s. 66

⁶ Adam Pawlikowski: Pozytywny wpływ aktywności fizycznej na organizm człowieka, http://www.sosw.torun.pl/publikacje_pliki/Pozytywny%20wpływ%20aktywnosci%20fizycznej.pdf

dzieci i młodzieży w ćwiczeniach fizycznych.⁷ Dzieje się tak m.in. dlatego, że młodzież zamiast gry w piłkę wybiera gry komputerowe oraz surfowanie w Internecie.⁸ Z drugiej strony w ostatnich latach można także zaobserwować rosnącą ilość osób świadomie dbających o swoją sylwetkę, kręgosłup czy kondycję. Świadczy o tym wzrost ilości otwieranych siłowni i klubów fitness.

Komputer i Internet mogą tworzyć również warunki do rozwoju intelektualnego i fizycznego dzieci i młodzieży poprzez dostęp do ogromnych zasobów informacji przez pogłębianie zasobów posiadanej wiedzy, rozwiązywania problemów za pomocą Internetu i komputera, wyrabianie samodzielnego i twórczego rozumowania i lepszą komunikację. Komputer i Internet wpływają też na rozwój umiejętności społecznych. Rozwijają cechy charakteru takie jak samodzielność, dostarczają rozrywki i relaksu, wspomagają w wyszukiwaniu informacji na interesujące tematy. Jednym z takich tematów jest sport – który jest jedną z najchętniej szukanych kategorii haseł w Internecie.

Dawniej sport zależał od tradycyjnych środków przekazu. Tymczasem telewizja, gazety, radio obecnie nie mają już monopolu na sport – ten można odnajdywać zarówno na telefonach komórkowych, jak i w Internecie, na blogach, portalach internetowych. Prawie połowa (46 %) w grupie wiekowej 18-24 lat twierdzi, że smartfony i tablety zmieniły pogląd na oglądanie sportu. Transmisje w Internecie (*online broadcasting*) są teraz tak popularne jak tradycyjna telewizja. Ponad połowa konsumentów (58 %), jak pokazują badania, planowała oglądać sport, w czasie Igrzysk Olimpijskich w 2012 roku w Internecie⁹. Nieznaczny grymas w trakcie hymnu, brak koleżeńkiego podania ręki po zawodach, czy nieuczciwe zachowanie – to wszystko jest potęgowane w wyniku globalizacyjnych działań Sieci. Większa widownia oraz transmisja online (w formie cyfrowej może być wyświetlana zarówno w Internecie jak i telewizji) przyczynia się do popularyzacji nowych dyscyplin sportowych (np. Curling), podczas gdy pełny dostęp do informacji aktualizowanych co sekundę w Sieci zmienia dynamikę i percepcję postrzegania sukcesu sportowego oraz przybliża każdy detal zjawiska sportu. Z kolei doświadczenia widzów są przesunięte jeszcze bliżej akcji i umożliwiają lepsze (np. za pomocą większej ilości ujęć, większej ilości komentatorów oraz detali) śledzenie rywalizacji. Ponieważ jedną z ważniejszych funkcji, jaką pełni Internet we współczesnym świecie jest używanie Sieci jako środka promocji, to sport staje się coraz bardziej utowarowiony. Zawodnicy są teraz, niczym towar, elementem rynku, w ramach czego ich wartość marketingowa rośnie wraz z ich osiągnięciami sportowymi lub medialnymi.

⁷ Tadeusz Maszczak: Wychowanie fizyczne i zdrowotne wobec zagrożeń cywilizacyjnych. W: *Wychowanie Fizyczne i Zdrowotne* 1995 nr 2

⁸ Bartosz Danowski, Alicja Krupińska: Dziecko w sieci. Gliwice 2007

⁹ Raport The (r)evolution in sport viewing. How internet and technology are transforming our experience of sport, s. 2 <http://www.iptv-news.com/wp-content/uploads/iptv-news/2012/08/Level3-Sport-Report.pdf>

Nowe technologie i Internet wpływają na sport w następujących zakresach: intensyfikacja doświadczeń widza i urynkwienie sportu, usprawniana jest odzież i sprzęt sportowy oraz ewoluują narzędzia szkoleniowe, jak i następuje ewolucja relacji na linii zawodnik-media-fan.

Rosnące zarobki sportowców są pochodną rozpoznawalności, która pojawia się dzięki nowym technologiom takim jak Internet. Dlaczego rozpoznawalność sportowców rośnie? Umożliwiają to intensyfikacja doświadczeń kibicowskich ze sportem, zarówno jeżeli chodzi o doświadczenia ze stadionów, wyglądających jak pałace, w trakcie bezpośredniej obserwacji zawodów, jak i przy pomocy zdalnej, np. podczas relacji telewizyjnej bądź online. Sprzęt używany na zawodach jest również pokłosiem rewolucji technologicznej. Ogromne, o wysokiej rozdzielczości tablice elektroniczne, wiszące na obiektach sportowych, bezprzewodowe czytniki ruchu czy możliwość zapisywania zawodów w nowej formie, tworzy nowe oblicze sportu. Oprawa wizualna nagrywana przy pomocy kamer cyfrowych i aparatów cyfrowych pozwala fotografom lub kamerzystom robić zdjęcia, bądź nagrywać video bez przerwy, a obrazy, które powstają w wyniku takiej działalności, dzięki potędze Internetu mogą być rozproszone i dystrybuowane szybciej niż kiedykolwiek. Pojawienie się telewizji HD przyniósł nowy wymiar obserwowania sportu do naszych salonów. Sport staje się bliższy przeciętnemu człowiekowi niż kilka dekad temu, dzięki czemu efektywniej może zostać przekształcony w materiał sprzedażowy. Wiąże się i jest to możliwe także, ze zmniejszającą się rolą państwa opiekuńczego oraz rosnącym udziale mechanizmów rynkowych w sporcie.¹⁰

W ostatnich latach powstaje technologicznie usprawniana odzież i sprzęt sportowy oraz dynamicznie ewoluują narzędzia szkoleniowe. Praktyka sportowa nie zakłada już schematu: „po prostu ćwiczyć więcej i ciężiej”. Obecnie w cenie jest analiza ćwiczeń. Na przykład używanie z najnowszych osiągnięć techniki odbywa się w zakresie wyścigów Formuły 1. Śledzenie i usprawnianie zmagających najbardziej zaawansowanych technologicznie i najszybszych aut na świecie, wymaga zaawansowanych technologii, w szczególności biorąc pod uwagę, że bolidy Formuły 1 budują zespoły liczące kilkadziesiąt osób i dysponujące budżetami wynoszącymi setki milionów dolarów. W pracy więc wykorzystują nierzadko własne technologie. Jest to niezbędne ponieważ o zwycięstwie mogą zdecydować nie tylko setne części sekundy, ale także ćwierć stopnia różnicy w temperaturze paliwa. W XXI wieku postęp technologiczny umożliwia pomiar ciała, nagranie treningu przy pomocy technik wizualnych, a w połączeniu z coraz bardziej wyrafinowanym oprogramowaniem, pozwala sportowcom rozbić każdy ich ruch na fragmenty, które następnie można poddać analizie. Moc obliczeniowa Internetu zostaje zastosowana do obszarów takich jak mapowanie ruchów człowieka i odwzorowanie powtarzalnych modeli ruchu w trójwymiarze. Pozwala to także zrewolucjonizować

¹⁰ Klaus Heinemann: Sport and the welfare state in Europe. W: *Eur. J. Sport Sci.* 2005 nr 5 s. 181-188

ubiór sportowy i przyczynia się do zmiany obowiązującego designu sprzętu: od butów, nart czy kostiumów kąpielowych do kasków, kijów golfowych i rowerów. Wszystko to pomaga poprawiać płynność, ergonomię, jak i wyniki zarówno gier jak i indywidualnych rywalizacji sportowych.

Kolejną kwestią jest ewolucja relacji na linii zawodnik-media-fan. Być może największą zmianą jakie przynosi Internet i nowe technologie, w tym media społecznościowe jest zmiana w relacji fanów, poprzez media, w stosunku do samych zawodników. Pojawienie się blogów i narzędzi społecznościowych takich jak Twitter i Facebook pozwoliły sportowcom, dziennikarzom, publicystom nawiązać relację z fanami w czasie rzeczywistym. Warto zwrócić uwagę, że Web 2.0 (czyli blogi, media społecznościowe) to coraz bardziej doceniana funkcja Internetu, polegająca na umożliwieniu grupie ludzi spotkania się w pewnym wirtualnym miejscu i wymianie poglądów, informacji czy odczuć.

Przykładem fenomenu potwierdzającym powyższe idee jest Facebook, który jest znakomitą platformą kontaktu z fanami. Przykładowo, piłkarz Neven Subotić (piłkarz grający w klubie Borussia Dortmund) wziął w 2013 roku udział w projekcie „100 procent futbol”, w ramach którego pojechał do Mozambiku, wioząc ze sobą w walizce kilkadziesiąt nowych piłek dla dzieci. O wszystkim piłkarz informował na bieżąco na swoim profilu na Facebooku. Przedstawiał to, co danego dnia zobaczył i co robił oraz załączał zdjęcia, na których widać było dzieci, które chętnie uśmiechały się do aparatu i prezentowały z dumą podarowaną piłkę. Innym ważnym zjawiskiem w ramach mediów społecznych jest Twitter. Dzięki jego właściwości, jaką jest natychmiastowe przekazanie wiadomości do wszystkich słuchaczy jest możliwa efektywniejsza interakcja z fanami. Zimowe igrzyska w Vancouver były cytowane jako pierwsza „Olimpiada Twittera”.¹¹ Wiele tweetów generowanych przez olimpijczyków w Vancouver wciąż można znaleźć w Internecie. Kolejny serwis, który przyczynia się do zmian w postrzeganiu sportu to YouTube. Założony w 2005 roku portal, umożliwiający oglądanie filmów, jest odwiedzany przez ponad 2 miliardy użytkowników dziennie.¹² Dzięki niemu użytkownicy mogą wymieniać się filmami, z zakresu sportu oraz zapisywać własne osiągnięcia sportowe. Stymuluje to zarówno sport profesjonalny, jak i amatorski. Nowoczesnymi telefonami 3G lub 4G łatwo nagrać obraz wideo z imprez sportowych, bezpośrednio ze stadionu, a wideo można przesyłać do serwisu YouTube za pośrednictwem konta użytkownika. YouTube poza popularyzowaniem sportu stanowi również zagrożenie dla modelu biznesowego wielu organizacji sportowych. Firmy, które są w stanie zapła-

¹¹ B. Mann: Olympians On Course Using Twitter. MarketWatch Blogs, 2010, <http://blogs.marketwatch.com/vancouverolympics/2010/02/10/olympians-on-course-using-twitter/>

¹² T. J. Rosandich: The Importance of New Forms of Technology in the Dissemination of Humanistic Ideas <http://www.thesportjournal.org/article/importance-new-forms-technology-dissemination-humanistic-ideas>

cić za wyłączne prawa do transmisji duże pieniądze, nie chcą się dzielić możliwością prezentowania zawodów sportowych z darmowym serwisem.

Sport w zglobalizowanym świecie

Sport w globalnej wiosce, jaką jest dzisiejszy świat, ma coraz większe znaczenie komercyjne. Rynek sportu zyskuje na znaczeniu dla sponsorów i inwestorów. Pomimo ostatnich kłopotów gospodarczych, związanych ze spowolnieniem gospodarczym, które ciągnie się od 2008 roku, sport nadal prężnie się rozwija, a najważniejsze wydarzenia pojawiające się w Internecie, telewizji i innych środkach przekazu są popularne bardziej niż kiedykolwiek. Firma doradcza PWC w raporcie „*Changing the game, Outlook for the global sports market to 2015*”, wyceniła globalny rynek sportu. Wzięła pod uwagę zyski z ilości kupowanych biletów za imprezy sportowe, praw do transmisji imprez sportowych przez media, radio, internet oraz na smartfony, działalność marketingową, do której należy sprzedaż produktów z licencjonowanymi logami zespołów, lig, bądź imprez. Wyniki zestawione są w tabeli 1. Większość zysków jest uzyskiwane w regionie Ameryki Północnej (41%), sektora EMEA, na który składają się Europa, Bliski Wschód i Afryka (35%). W pozostałych regionach zyski są mniejsze – Azja (19%) i Ameryka Południowa (5%).

2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
107,5	111,9	120,7	112,4	121,3	118,6	129,9	130,1	146,4	145,3

Tabela 1. Globalne zyski z rynku sportu (w miliardach dolarów)

źródło: raport PWC “Changing the game, Outlook for the global sports market to 2015”

Technologie informatyczne (IT) i Internet bez wątpienia zmieniły społeczeństwo, w sposób zdecydowany. W dodatku związek pomiędzy sportem, Internetem i nowoczesnymi technologiami jest coraz mocniejszy - powoduje szersze zasięgnięcie języka i urozmaicony trening, zapewnia motywację (możliwość porównania z innymi w czasie rzeczywistym), a sędziom pozwala w łatwiejszy sposób pozyskać wiedzę i uczyć się na błędach. Świat sportu stale zmienia się na przestrzeni ostatnich lat, a wykorzystanie technologii i Internetu jest jednym z tych obszarów, których wpływ na wiele współczesnych dyscyplin sportowych jest najbardziej widoczny.

Tuulevi Ovaska

Kuopio – UEF

Marie Källberg

Stockholm – KUH

Mgr inż. Witold
Kozakiewicz

Łódź – UM

Mgr Bogumiła
Bruc

THE SUCCESS STORY OF THE MENU – HOW HEALTH LIBRARIES SHARED AN INNOVATIVE MARKETING TOOL

Abstract

Marketing is an essential role for health/hospital librarians (1). The concept of the menu as a tool for marketing and promoting library's educational services was introduced by Karolinska University Hospital Library, Stockholm, Sweden in the EAHIL 2010 conference in Estoril, Portugal. The idea has since been implemented and developed further in many health libraries. In this article we share the experiences of three different libraries in three countries, Finland, Poland, and Sweden, in putting the menu concept into action, and discuss the case of the menu as a practical, low-cost marketing approach and also as an example of sharing best practices in libraries.

Keywords: marketing, hospital libraries, medical libraries, education, training

Background

The basis of every marketing plan is a product. A whole library can be seen as a product or a collection of services but a library can also market its different services, such as training sessions, as products (1, 2). It is equally important to identify customer needs (3).

During the 2010 EAHIL conference Marie Källberg presented the concept of a menu as a way to market the library and its services (4). Other medical libraries found this approach interesting. This article is about how sharing ideas can be useful. It also aims to encourage other health libraries to promote their services and gain more visibility in their organisations, as well as emphasising the importance of improving information literacy of hospital staff.

The Medical library at *Karolinska* University Hospital (*Karolinska*) wanted to find a new way for marketing the library. Previously they tried to use News from the library etc, but that was not a very catchy subject. Then one of the librarians came up with the idea of having different topics to choose from, with different lengths of time. Just like in a restaurant – the customer can, in his/her own time, decide which dish is the most inviting and at what time it is best to eat it (*Figure 1*). Because some of the presentations are only 15 minutes long, it is easy to combine them and also to obtain a variety of menus at the same time.

Address for correspondence: University of Eastern Finland Library, Kuopio University Hospital, Medical Library, POB 1777, FIN-70211 Kuopio, Finland. Tel: +358 17 173 770; Fax: +358 17 163 429; E-mail: tuulevi.ovaska@kuh.fi; tuulevi.ovaska@uef.fi

KAROLINSKA
University Hospital
The Medical Library

Menu

Spring 2012

Not to Eat but Good to Digest!

Invite us to your clinical department. We adjust our presentations to fit your needs!

Keep updated and save time To keep updated shall be easy. Learn how to do it with both journals and searches in PubMed. Use e-mail alerts or RSS-feeds. 15 min	Google or PubMed? Is it enough to "google" for articles? How does Google Scholar work? A few hints on how to get the best search results. 30 min
For nurses Search for support in your work through guidelines, e-books and scientific articles. We show you both Swedish and international nursing databases. 30 min	"Second opinion" for clinicians Access Medicine and Access Surgery, Best Practice and TRIP Database gives a good support in your daily clinical work and during residency. 30 min
Information to your patients We give you tips on high quality online resources for your patients. Both in Swedish and in 30 other languages. 15 min	Search tips for EBM Formulate your question using PICO. We give you more tips on how you will find the relevant evidence for your questions. 30 min
The researcher's toolbox Smart functions in PubMed and EndNote, publication with Open access and verification in the bibliometric database. 30 min	E-books in your speciality The Library offers many titles from different publishers. Make use of the advantages of the electronic books – easy to search, always accessible. 15 min
Images & multimedia Where do you find images and multimedia? Which are you allowed to use? The Library has a rich selection on databases with medical images. 15 min	The Library in your mobile phone Find articles in PubMed and search for diagnosis in Best Practice, make a reservation on a book or apply to our classes. We present the library's mobile website. 15 min

Book us using e-mail: libbi@karolinska.se or phone: 89313/37 (Huddinge), 74132 (Solna)

Fig. 1. The Menu at the Medical Library at Karolinska, Spring 2012

The *Kuopio* University Hospital (KUH) Medical Library provides tailored library services for KUH staff, including training sessions on library resources. Though we have been active in marketing our services and visiting staff-meetings we have often felt that we are unable to reach quite as large an audience as we should. However, we were fortunate to attend the EAHIL Conference in 2010, and there we heard how *Karolinska* had created a menu to improve hospital staff information literacy.

The idea of the Library of the Medical University of Lodz (MUL) to use the menu coincided with the promotion of the online library resources tutorials which were created and maintained on the Moodle e-learning platform. What was really needed was a marketing/promotional idea and at the right moment the menu came along. It was obvious that the concept of the menu, which was introduced at the EAHIL conference could be interwoven into our project.

Methods

At *Karolinska* the menu consists of short and long presentations and by 2009 there were 13 dishes or topics, on the menu: *Keep updated!* (45 minutes), *Images- where to find and how to use* (15 minutes), *Find useful search terms and search in PubMed - an introduction* (30 minutes).

The subjects were chosen according to the FAQ from library users e.g. *Where can I find pictures I am allowed to use in presentations?* So before adding the topic to our menu, we started to update our own knowledge on a variety of web-sites and to learn about copyright laws.

Sometimes resources were highlighted which were not widely known, but very useful, for example electronic books. So a dish on the menu was created on how to find and use e-books. Each semester the printed menus were sent to all clinics and departments of the hospital. The menu is also available on the library's pages on the intranet and all directors of studies for resident physicians have been informed as well.

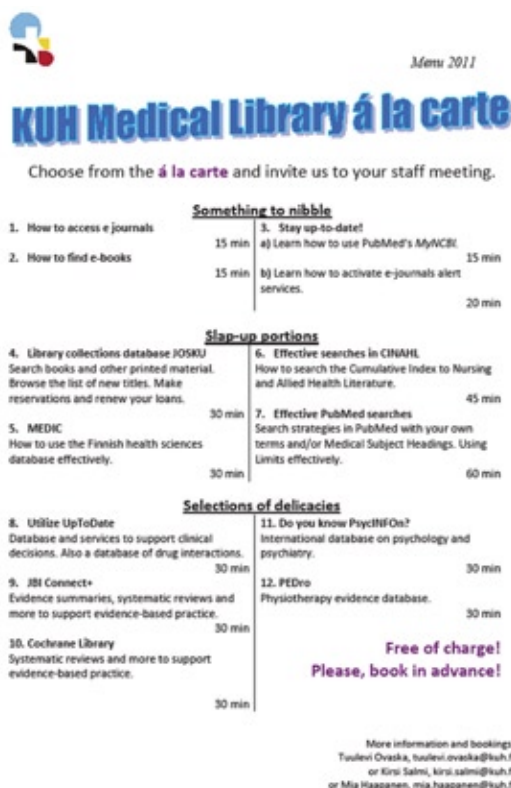
Other times the clinic or department contacted us, asking us if we could arrange a specific meeting. Sometimes they wanted to combine 2-3 topics. When a clinic contacted us we learned that it was important to ask them what they want us to focus on, on that specific dish. We were also careful to ask them to give us examples of terms and topics or situations meaningful to them that could be used in our presentation. We learnt the hard way that it was better to do this as we discovered that their and our approaches differed in the interpretation of the dishes on the menu. On one occasion a clinic with many researchers wanted to book *Get started with EndNote*, but they were already familiar with *EndNote* and wanted us to tell them about advanced functions in the program instead.

At the end of each semester, we analysed the menu, removed a topic with little or no demand. In the first semesters when we had *Keep updated*, we tried to put too much

into the presentation and had included not only how to save searches or to subscribe to ToC, but also about RSS and pod casts. We soon discovered that the majority only wanted to know how to save searches and subscribe to ToC, so we excluded RSS and pod casts in later menus. Some topics stay on the menu even if they are not in demand so much, mostly because of marketing purposes.

We added new topics recommended by the medical or the library staff. In 2010/11 we added a dish called *Information to your patients*, in 2012 *The Researchers toolbox*.

The first versions of the menu (Figure 2) tailored for KUH staff were published and disseminated in August 2010. The menus were chosen to be marketing tools from then on. They were slightly modified for year 2011 and again for 2012 according to the feedback and the success of the different servings. Also KUH library's menu consists of shorter and longer presentations but we ended up making two menus – *a la carte* and *buffet* – and we decided to split the *a la carte* into three sections – parallel to starters, main dishes, and desserts of restaurant menus – called *Something to nibble*, *Slap-up portions* and *Selection of delicacies*. The *buffets* are open sessions with diverse contents.

KUH Medical Library á la carte

Choose from the **á la carte** and invite us to your staff meeting.

Something to nibble

1. How to access e-journals	15 min	3. Stay up-to-date!	15 min
2. How to find e-books	15 min	a) Learn how to use PubMed's MyNCBI	
		b) Learn how to activate e-journals alert services.	20 min

Slap-up portions

4. Library collections database JOSKU Search books and other printed material. Browse the list of new titles. Make reservations and renew your loans.	30 min	6. Effective searches in CINAHL How to search the Cumulative Index to Nursing and Allied Health Literature.	45 min
5. MEDIC How to use the Finnish health sciences database effectively.	30 min	7. Effective PubMed searches Search strategies in PubMed with your own terms and/or Medical Subject Headings. Using Limits effectively.	60 min

Selections of delicacies

8. Utilize UpToDate Database and services to support clinical decisions. Also a database of drug interactions.	30 min	11. Do you know PsycINFO? International database on psychology and psychiatry.	30 min
9. JBI Connect+ Evidence summaries, systematic reviews and more to support evidence-based practice.	30 min	12. PEDro Physiotherapy evidence database.	30 min
10. Cochrane Library Systematic reviews and more to support evidence-based practice.	30 min		

Free of charge!
Please, book in advance!

More information and bookings:
Tuuli Oksa, tuuli.oksa@kuh.fi
or Kirsi Salmi, kirsi.salmi@kuh.fi
or Mia Haapanen, mia.haapanen@kuh.fi

Fig. 2. Kuopio University Hospital Library's a la carte menu 2011

The KUH Medical library's *a la carte* consisted of 14 different portions lasting from 15 to 60 minutes. We offered four different 15-minute *snacks*, four different 30 - 60 minutes *proper portions*, and six different 30 - 60 minutes *goodies*. The *snacks* or *something to nibble* sessions were about how to access e-journals and e-books, how to use alert services, as well as a short introduction to impact factors. The main courses or *slap-up portions* included the library OPAC *Josku*, the Finnish health sciences database *Medic*, CINAHL, and *PubMed/MEDLINE*. The delicacies were *UpToDate*, *JBIC Connect+*, *Cochrane Library*, *PsycInfo*, *Pedro* and *RefWorks*.

During the autumn term 2010 the most popular dish from the *a la carte* menu was the 15-minute introduction to e-journals. The next most popular were *JBIC Connect+*, *Medic*, *PsycInfo* and *PubMed*. One portion was never ordered. We attended altogether 18 meetings that often combined several portions from the menu. They were tailored to meet the needs of the specialities of the participants, who were 203 staff members during the autumn term. There were six buffets that lasted together 6 hours and 45 minutes, and had 29 attendees.

Some time ago in MUL, we came to the realization that the growing number of both full text journals and databases were not being used efficiently by our students and faculty. The reason was simple: our patrons did not have a clear knowledge of what the library is able to offer and how to use all available tools in their work. We launched the tutorials series in December 2009 as an ongoing project. Since then the librarians have been producing user's guides explaining step by step the library services and how to operate databases. All these guides have been placed on an e-learning platform - Moodle. Although we have got a very positive feedback from people who had an opportunity to glance at the tutorials, the statistics indicated that not many users had viewed the courses.

We decided to implement the menu idea in our library and university, and prepared our own menu which contained topics using databases and other tools for searching and managing retrieval results. Moreover, we included general topics designed to discuss new trends in searching systems, changes in publishing industry, especially the open access movement and the repository concept. Our menu contained 15 topics with brief descriptions and approximate time of duration, just like the *Karolinska* one. We entitled this project *Make friends with the library -Zaprzyjaźnij się z biblioteką-* (Figure 3). We introduced and presented the menu while attending faculty meetings in 2010/2011 academic year. Also, we wrote an article about this initiative which was published in the *Information Bulletin of the Medical University of Lodz*. The list of topics was published on the library web page and promotional leaflets were prepared and in addition doctoral students during scientific information classes were also notified.

We knew that the promotion of the menu could be a crucial point for the next stages of our project development. We wanted to combine the tutorials presentations on Moodle with practical exercises to meet our clientele information needs.

Make Friends with the Library

How to navigate the new library home page Presentation of the new library website. How to navigate within the site and find what you need. 5 min.	EMBASE Find information related to pharmacy and toxicology. 20 min.
What's new in biomedical sciences We will show you how to stay in touch with recent developments in your field. Take advantage of personalized services such as My NCBI, eTOC, and alerts. 30 min.	Everyone knows Google Presentation of specialist Google service such as Google Scholar or Google Books. 15 min.
How to find favourite journal and a full text article of your interest Use AnIZ service to access e-journals and full text articles. 20 min.	Open Access What is Open Access, Publishing models, Open Access journals and publishers. 30 min.
PubMed - basics Often frustrated about search results? You will learn how to build efficient search strategy. 20 min.	Deep Web search engines How to navigate the hidden web and how to find information unavailable in the Google search results. 15 min.
Health professionals We tailor a presentation according to your needs and advise you on relevant information. 40 min.	Web 2.0 in science The internet tools for collaboration and sharing scientific output. 30 min.
Polish Medical Bibliographical Database Explore the Polish Medical Database. 20 min.	Digital repositories Institutional repository as a tool for collecting and disseminating scientific output. 20 min.
EndNote Web - What is that and how to use it? The reference management tool. It allows you to collect and manage your citations. We will teach you how. 30 min.	Digital libraries Digitalization of library resources, examples of digital libraries in Poland and the world. 15 min.
Web of Knowledge The platform containing such databases as Journal Citation Reports, Web of Science and Medline. We will show how you can create citation report and check the Impact Factor of the particular journal. 30 min.	

Kontakt: Bogumiła Bruc email: bogumila.bruc@umed.lodz.pl; tel. 42-677-62-79

Fig. 3. Medical University of Lodz Library's menu 2011

Results

At *Karolinska* we can say that not only has the hospital staff increased their information competence but that we librarians have also increased our competence working with the different menus. However we cannot say yet that that we have found the perfect solution to reach hospital staff. But it certainly is one useful method. The most popular dish has been *Find useful search terms* and *Search in PubMed*, with a total of 17 presentations. At *Karolinska* we have given 93 Menu-presentations.

During the first months of using the menu concept in KUH both the number of training sessions and the number of participants grew significantly compared to previous years. The number of sessions increased about 30 %, and the number of participants tripled. Year 2011 there were 48 *a la carte* or *buffet* sessions with a total of 614 participants. Compared to the whole year of 2010 the number of training session grew by 62 % and the number of attendees grew 141 %. The menus turned out to be a very effective tool.

Most *a la carte* sessions have been 15 to 30 minutes with one choice from menu, but some have had as much as four portions and lasted 2 hours. Tailoring the sessions according to the user needs has been essential. On the other hand, also the *buffets* with the set contents have their audience as there is no enrolment.

In the MUL this initiative had received positive responses from the academic community. We were invited by some of our faculty members to conduct workshops and presentations. The number of these meetings varied from one (dedicated to a single topic) to the series of meetings during which we covered all topics (5 meetings, approx. 1.5h each). Also the number of participants of the training, varied from 3 - 4 to about 20. We also started to observe growing number of individual consultations given by reference librarians as well as the increased interest in attending workshops organized by different publishers.

All these activities, educational materials, meetings and workshops were prepared to reinforce our clientele's researching skills and assist them in using the library resources efficiently. However, these initiatives have also a second implication: we have been creating the new image of the professional librarian skilful in knowledge management and the expert who educates his patrons regarding the University library information system. This undertaking serves as the creation of the modern, biomedical academic library model.

Discussion

For the library at *Karolinska* there have been some things that have been more important than others. The menu has been an excellent method in reaching more staff and marketing our resources and the competence of the library staff. Through the menu we have offered different topics that our users probably did not know they could learn from us. We have also noticed we received more requests from clinics and department on other customized presentations, not only the ones found on our menu.

By visiting the hospital staff at their workplace or clinic we therefore saved their time. They appreciated that they could choose the topic and decide the length of time for each presentation. We learned that it was very important to ask for examples from their point of view to make the menu more attractive.

What needs to be paid more attention to in KUH is collecting feedback and evaluating the outcomes of the training that have so effectively been marketed. Evaluation confirms success and identifies whether aims and objectives have been achieved (2). We need to go on developing the menu according to user needs and adding new services and products. It is also necessary to develop the staff's marketing skills. One aim is also to spread the concept of the menu from the university hospital library (which is part of the university library) to the other library units of the University of Eastern Finland (UEF).

In MUL we still have to work on the promotion of the concept. The new, updated version of the menu was published on the web site and we also plan to repeat the presentation of the menu at faculty meetings. Due to feedback from the participants, new topics on citation indexes and the evaluation of the University's units scientific achievements are to be introduced. We would like to design hands-on workshops where the participants can practice newly acquired knowledge, and put it as a separate special topic into our menu.

Sen states that market orientation is an important concept for the survival of libraries (5). Understanding the market can help planning library services and support customer needs. According to Wakeham, marketing a library engages people in a relationship that encourages them to use the service (2). The menu is one example of putting these theories into practice.

Conclusions

According to Bridges it is essential that libraries remind their customers that they have libraries, and there are many ways to do that, among them e.g. making a presentation at a group's regular meeting, and teaching people new ways to receive library information (1). Wakeham states that librarians should find marketing a core element of their professional role (2).

Deviating from the library's more traditional marketing methods gives libraries more visibility in their organizations. Having a menu to choose from makes it easier to choose the training needed. The menus provide tailoring tools to adjust the training according to customer needs instead of the previous, rather similar events. By using a menu it is easier to give a title to a training session, to describe the focus of each topic, to adjust the training accordingly to each group.

Key messages:

- Libraries should market and promote more. It must not be taken for granted that libraries will always be valued and financed. We have to promote and market our services and skills plus the library's value and collections etc.
- Libraries should outreach their library space and go to the customers, instead of waiting for them to come to the library.
- Libraries should share their innovations and methods. Attending seminars and conferences is not always about gaining something but also giving and sharing.
- Libraries should try out each others tools and methods. Going to conferences or reading articles is useless unless what you have heard and learned there changes something in your library and work.
- Libraries should adopt, implement and tailor the shared tools and methods, always bearing in mind their customers and their organization.

Finally some suggestions for further research:

- what are the best (most effective, yet low-cost) marketing and promoting tools and methods in (health/hospital) libraries?
- what is their impact?
- evaluate their feedback tools and methods.

Received 13.04.2012 Accepted

This article was first printed in *JEAHIL* Vol. 8(2) 2012 and the authors are grateful to EAHIL for their permission to reprint this article in *Medical Library Forum*.

References

- Bridges Jane: Marketing the hospital library. *Med. Ref. Serv. Q.* 2005 R. 24 s. 81-92
- Wakeham Maurice: Marketing and health libraries. *Health. Info Libr. J.* 2004 R. 21s. 237-244
- Enyeart Amande L., Weaver Debbie: Relationship marketing in a hospital library. *Med. Ref. Serv. Q.* 2005 R. 24 s. 89-97
- Källberg Marie: [et al.] The menu - not to eat but good to digest. How to improve hospital information literacy. Paper presented at Eahil Conference Lissabon, Portugal 2010. Accessed 10 April 2012. http://www.apdis.pt/eahil2010/en/images/stories/docs/fulltexts/b1_05_kallberg_full.pdf
- Sen Barbara: Market orientation: a concept for health libraries. *Health.Info Libr. J.* 2006 R. 23 s. 23 31

Dr Ryszard Żmuda
Łódź – UM

JUBILEUSZ 10 – LECIA *KRONIKARZA* (2002–2012) CZASOPISMA UNIwersYTETU MEDYCZNEGO W ŁODZI

Abstract

The periodical *Kronikarz* no. ISSN 1732-9329 issued by the Medical University of Lodz in the years 2002/2003-2011/2012 appeared in print and electronic version (<http://cybra.lodz.pl/dlibra>, <http://bg.umed.lodz.pl/>). The periodical has been documenting the activities of the University since 2002. On the occasion of the 10th anniversary of *Kronikarz* we present the university informative journal.

Streszczenie

Czasopismo *Kronikarz*, o numerze ISSN 1732-9329, wydawane przez Uniwersytet Medyczny w Łodzi, ukazywało się w wersji drukowanej i elektronicznej (<http://cybra.lodz.pl/dlibra>, <http://bg.umed.lodz.pl/>). Na łamach periodyku dokumentowana jest działalność Uczelni od 2002 roku. Z okazji Jubileuszu 10- lecia *Kronikarza* prezentujemy uczelniane czasopismo informacyjne.

W 2002 roku utworzono Uniwersytet Medyczny w Łodzi, z połączenia dwóch elitarnych łódzkich uczelni medycznych, cywilnej – AM i wojskowej – WAM¹. Dokumentację wszechstronnej działalności nowej uczelni w pierwszym 10-leciu jej istnienia, zaprezentowano na łamach *Kronikarza*, a od 2008 roku również w *Biuletynie Informacyjnym Uniwersytetu Medycznego w Łodzi*.

Czasopismo o numerze ISSN 1732-9329, powołano z inicjatywy prof. dr hab. Krzysztofa Zemana, Prorektora ds. Rozwoju Uczelni – Uniwersytetu Medycznego

¹ Ustawa z dnia 27 lipca 2002 roku o utworzeniu Uniwersytetu Medycznego w Łodzi (Dz. U. 2002 Nr 141 poz. 1184)

w Łodzi, byłego Rektora–Komendanta Wojskowej Akademii Medycznej im. gen. dyw. prof. dr hab. Bolesława Szareckiego w Łodzi, którą poparł JM Rektor – prof. dr hab. Andrzej Lewiński, a zatwierdził Senat Uniwersytetu Medycznego w Łodzi². Redakcję czasopisma zlokalizowano w Bibliotece Uniwersytetu Medycznego, przy ulicy Jana Muszyńskiego 2, a funkcję redaktora naczelnego powierzono dr Ryszardowi Żmudzie, dyrektorowi biblioteki uczelnianej. Przewodniczącymi Rady Programowej półrocznika byli prof. dr hab. Michał Karasek (2002-2008), prof. dr hab. Jacek Bartkowiak (2008-2012) i prof. dr hab. Marek Mirowski (2012-2016), którzy kierowali Radą Biblioteczną, organem opiniotawczo-doradczym Rektora.

Jestem bardzo wdzięczny władzom Uniwersytetu Medycznego w Łodzi za łaskawe napisanie „Przedmowy” do każdego numeru Kronikarza³. Ten piękny gest poparcia liczył się i zachęcał wiele osób do intensywniej pracy społecznej dla dobra naszej Uczelni.

Periodyk o profilu informacyjnym, częściowo popularno-naukowym, trzykrotnie zmieniał częstotliwość, od półrocznika (2002/2003 - 2007/2008) - dodatkowo tłoczono na CD-ROM, poprzez rocznik (2008/2009 - 2011/2012), do półrocznika online (2012/2013-). Kronikarz był drukowany w nakładzie 500 egzemplarzy, który w 2009 roku zmniejszono do 300 egzemplarzy. Jest udostępniany online ze strony internetowej biblioteki uczelnianej (<http://www.bg.umed.lodz.pl/>) oraz z platformy Łódzkiej Regionalnej Biblioteki Cyfrowej CYBRA (<http://cybra.lodz.pl/dlibra>).

Autorami artykułów byli przedstawiciele całego środowiska akademickiego, zarówno profesorowie, jak i inni pracownicy oraz studenci i doktoranci.

Gdy w 2008 roku JM Rektor – prof. dr hab. Paweł Górski, polecił mi zorganizować nowe czasopismo akademickie o profilu informacyjnym, które zostało zatytułowane *Biuletyn Informacyjny Uniwersytetu Medycznego w Łodzi*, przy równoczesnej kontynuacji *Kronikarza*, zaistniała wówczas potrzeba zmiany podtytułu, a przy okazji

² *Kronikarz*: semestralny biuletyn informacyjny Uniwersytetu Medycznego w Łodzi. Półrocznik. Red. nac. Ryszard Żmuda. Łódź: UM, 2003-; Półrocznik (2002/2003-2007/2008)+CD ROM, rocznik (2008/2009-2011/2012), od 2013 roku półrocznik online.

³ Przedmowy napisali: JM Rektorzy – prof. dr hab. Andrzej Lewiński i prof. dr hab. Paweł Górski; Prorektorzy – prof. dr hab. Paweł Piotr Liberski, prof. dr hab. Krzysztof Zeman, prof. dr hab. Adam Dziński, prof. dr hab. Daria Orszulak-Michalak, prof. dr hab. Ryszard Glinka, prof. dr hab. Radziśław Kordek, prof. dr hab. Anna Jegier i prof. dr hab. Dariusz Nowak; Dziekani – prof. dr hab. Kazimierz Jędrzejewski, prof. dr hab. Jan Błaszczuk i prof. dr hab. Wielisław Papierz; przewodniczący Rady Bibliotecznej i Rady Programowej *Kronikarza* i *Forum Bibliotek Medycznych* – prof. dr hab. Michał Karasek

Autorzy „Przedmów” do *Kronikarza*

Prof. dr hab.
Jan Błaszczyk

Prof. dr hab.
Adam Dziński

Prof. dr hab.
Ryszard Glinka

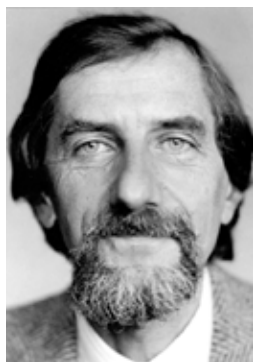
Prof. dr hab.
Paweł Górski

Prof. dr hab.
Anna Jegier

Prof. dr hab.
Kazimierz Jędrzejewski

Prof. dr hab.
Michał Karasek

Prof. dr hab.
Radziśław Kordek

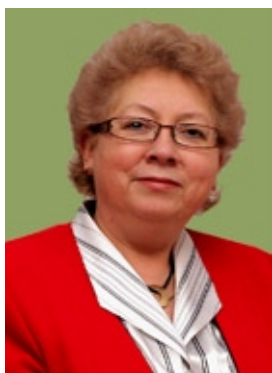
Prof. dr hab.
Andrzej Lewiński

Prof. dr hab.
Paweł Piotr Liberski

Prof. dr hab.
Dariusz Nowak

Prof. dr hab.
Daria Orszulak-Michalak

Prof. dr hab.
Wiesław Papierz

Prof. dr hab.
Krzysztof Zeman

również częstotliwości, aby zlikwidować występujące opóźnienia w sporządzaniu składu komputerowego. Od 2009 roku Redakcję miesięcznika przeniesiono z Biblioteki do Biura Promocji i Wydawnictw UM⁴.

W 2012 roku Prorektor ds. Nauki – prof. dr hab. Lucyna A. Woźniak, zasugerowała, aby w *Kronikarzu* zrezygnować z wersji drukowanej i zmienić częstotliwość. Rozważana jest możliwość powrotu do półrocznika, ewentualnie kwartalnika. Obawiam się jednak, że to ograniczenie możliwości wymiany wydawnictw drukowanych może również zmniejszyć oddziaływanie promocyjne naszej Uczelni zwłaszcza, że nadal spotyka się zwolenników wersji papierowej w bibliotekach naukowych w Polsce.

W opracowanej „Bibliografii zawartości *Kronikarza*”⁵, zarejestrowano ponad 700 opisów bibliograficznych, które informują Czytelników: o uroczystościach okolicznościowych (inauguracje roku akademickiego, doktoraty *honoris causa*, wręczania dyplomów habilitacyjnych i doktorskich oraz ukończenia studiów wyższych, w tym anglojęzycznych, katalogach dysertacji, działalności dydaktycznej, naukowej, klinicznej i organizacyjnej, sylwetkach władz Uczelni, biografiach różnych osób, wspomnieniach i refleksjach, zmarłych pracowników AM-WAM-UM, kalendarzach rektorskich, zarządzeniach Rektorów, uchwałach Senatu, konferencjach naukowych, życiu akademickim (studenckich towarzystwach naukowych, ITS, chórze, zawodach sportowych, organizacjach studenckich, juwenaliach, medykaliach, wampiriadzie), zalecanych podręcznikach, dziejach różnych jednostek organizacyjnych Uczelni.

Młodzi pracownicy, studenci i doktoranci Uniwersytetu Medycznego w Łodzi, z przyczyn od siebie niezależnych, mają ograniczone wiadomości o dziejach i wszechstronnej działalności naszej Uczelni. Wersja online *Kronikarza* i *Biuletynu Informacyjnego UM w Łodzi*, powinna być pomocna w tym zakresie.

Po tych refleksjach retrospektywnych⁶ należy podkreślić, że w 16 numerze dzie-

⁴ *Biuletyn Informacyjny Uniwersytetu Medycznego w Łodzi*. Miesięcznik. Red. nac. Ryszard Żmuda. Łódź: UM, 2008-; 30 cm; Nakł. 1 000 egz.; ISSN 1899-5810. Red. nac. Ryszard Żmuda (2008 Vol. 1 nr 1 – 2009 Vol. 2 nr 3); mgr Tomasz Bartosiak (2009 Vol. 2 nr 4 – 2010 Vol. 3 nr 1); Anna Pieleśnik (2010 Vol. 3 nr 2-5, 9-10); Anna Rykiert (2010 Vol. 3 nr 6-8, 11/12, 2011 Vol. 4 nr 1-8); Anna Pieleśnik-Kielma (2011 Vol. 4 nr 9-). W 2013 roku planowana jest zmiana częstotliwości na dwumiesięcznik.

⁵ Piotr Tomasz Cichocki: Bibliografia zawartości *Kronikarza* (2002/2003-2011/2012). *Kronikarz* 2011/2012 R. 10 nr 16 s. 454-489

⁶ Ryszard Żmuda: *Biuletyn Informacyjny Uniwersytetu Medycznego w Łodzi* (2008-); *Kronikarz* 2008/2009 R. 7 nr 13 s. 252-254; Monika Kubiak: Czy czasopisma akademickie mają rację bytu? W: Studia z dziejów książki i prasy: przegląd badań za lata 2007-2009: praca zbiorowa / pod red. Zdzisława Kropidłowskiego, Dariusza Spychały, Katarzyny Wodniak. Bydgoszcz 2010 s. 212-213; Ryszard Żmuda: Wydawnictwa ciągłe Uniwersytetu Medycznego w Łodzi redagowane w Bibliotece uczelnianej (2002-2009). W: Działalność wydawnicza bibliotek w czasach konwergencji mediów. Konferencja Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej / pod red. Stanisławy Wojnarowicz, Bogusława Kasperska. Lublin 2011 s. 49-61, il.; Katarzyna Jarkiewicz: Informator o redakcjach gazet akademickich w 2012 roku. *Forum Bibl. Med.* 2012 R. 5 nr 1 s. 558,568,596, 574,575,577,580,585; Anna Strumiłło: Bibliografia czasopism akademickich o profilu informacyjnym (1989-2012). *Forum Bibl. Med.* 2012 R. 5 nr 1 s. 603-604, 610, 619,622-624

siątego rocznika za rok akademicki 2011/2012 zaprezentowano kontynuację w/w zagadnień oraz uroczystości związane z Jubileuszem 10-lecia Uniwersytetu Medycznego w Łodzi (2002-2012). W kluczowym artykule JM Rektora AM – prof. dr hab. Jana Bernera pt.: „Akademicka droga łódzkiej medycyny”, przybliżono Czytelnikom zarys dziejów i działalności: wydziałów medycznych Uniwersytetu Łódzkiego (1945-1950), Akademii Medycznej (1950-2002), Wojskowej Akademii Medycznej (1958-2002) i Uniwersytetu Medycznego w Łodzi (2002-2012). Zawarta tam faktografia i wymienione osoby, stanowią kalendarium medycznego szkolnictwa wyższego w Łodzi.

Rada Programowa *Kronikarza* Przewodniczący

Prof. dr hab. Michał Karasek
(2002-2008)

Prof. dr hab. Jacek Bartkowiak
(2008-2012)

Prof. dr hab. Marek Mirowski
(2012-2016)

Członkowie Rady Programowej

Od lewej: prof. dr hab. Jacek Bartkowiak, prof. dr hab. Grażyna Śmiech-Słomkowska, prof. dr hab. Magdalena Wochna-Sobańska, prof. dr hab. Michał Karasek, prof. dr hab. Małgorzata Karbownik-Lewińska, prof. dr hab. Lech Polis, prof. dr hab. Grażyna Broniarczyk-Dyła, prof. dr hab. Elżbieta Czarnecka, prof. dr hab. Elżbieta Waszczykowska (2006)

Od lewej: prof. dr hab. Tomasz Ochędalski, prof. dr hab. Łukasz Chrzanowski, prof. dr hab. Marek Mirowski, prof. dr hab. Jan Błaszczyk, prof. dr hab. Jacek Bartkowiak (2012)

Prof. dr hab.
Piotr Arkuszewski

Prof. dr hab.
Jan Błaszczyk

Prof. dr hab. Grażyna
Broniarczyk-Dyła

Prof. dr hab.
Łukasz Chrzanowski

Prof. dr hab.
Elżbieta Czarnecka

Prof. dr hab.
Jan Czernicki

Prof. dr hab.
Julita Chojnowska-Jezierska

Prof. dr hab. Małgorzata
Karbownik-Lewińska

Prof. dr hab.
Jan Komorowski

Prof. dr hab.
Julia Kruk-Jeromin

Prof. dr hab.
Dariusz Nowak

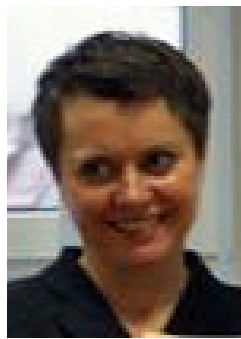
Prof. dr hab.
Tomasz Ochędalski

Prof. dr hab.
Lech Polis

Prof. dr hab.
Lech Pomorski

Prof. dr hab.
Elżbieta Pastwa

Prof. dr hab. Grażyna
Śmiech-Słomkowska

Prof. dr hab.
Elżbieta Waszczykowska

Prof. dr hab.
Katarzyna Winczyk

Prof. dr hab. Magdalena
Wochna-Sobańska

Prof. dr hab.
Halina Wysocka

Skład Redakcji *Kronikarza*

Mgr Krystyna Breker

Mgr Jacek Dudek

Dr Barbara Grala-Kociak

Jolanta Kaźmierczak
(Stasiak)

Mgr inż. Witold Kozakiewicz

Mgr Grażyna
Łukasiewicz

Mgr Izabela Nowakowska

Mgr Monika Osińska

Mgr Urszula Przewieś

Mgr Barbara Skalska

Mgr Anna Strumiłło

Mgr Lechosław Trzcński

Mgr Mirosław Wdowczyk

Mgr Ewa Wieczorek

Dr Ryszard Żmuda

Od lewej - stoją: mgr Urszula Przewieś, mgr Barbara Skalska, mgr Ewa Wieczorek, mgr Barbara Grała, mgr Grażyna Łukasiewicz, mgr Leszek Trzciński, mgr Jacek Dudek, mgr inż. Witold Kozakiewicz, dr Ryszard Żmuda; siedzi - mgr Mirosław Wdowczyk (2003)

Od lewej: mgr Izabela Nowakowska, mgr Anna Strumiłło, dr Ryszard Żmuda, mgr Monika Osińska, mgr Krystyna Breker, mgr Jolanta Kaźmierczak, mgr inż. Witold Kozakiewicz (2012)

Od lewej: mgr Krystyna Breker, dr Ryszard Żmuda, mgr Monika Osińska, mgr Anna Strumiłło, mgr Izabela Nowakowska, mgr Jolanta Kaźmierczak, dr Barbara Grala-Kociak, mgr inż. Witold Kozakiewicz

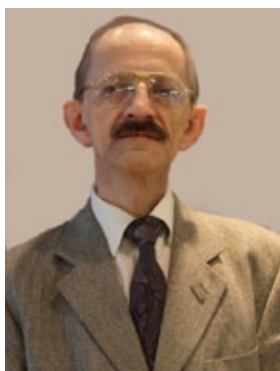

Gmach Biblioteki, siedziba Redakcji *Forum Bibliotek Medycznych i Kronikarza*

**Współpracownicy *Kronikarza*
Fotografie**

Mgr inż. Zdzisław Kajdos

Zbigniew Miszczak

Skład komputerowy

Mgr Alicja Malinowska

Mgr Urszula Przewieś

Wersja online

Mgr Piotr Kołodziejski

Mgr Tomasz Ostrowski

Prace techniczne

Beata Kasperska
(-Grams)

Bożena Kwiatkowska
(Konieczna)

Mgr Joanna Krzewińska

Mgr Magdalena Najder
(Kaźmierczak)

Mgr Monika Opiola
(Komperda)

Jolanta Piechota

Projekt okładki

Mgr Marta Szymczak

Bożena Weislo

Lic. Agnieszka Gwoździńska

Korekta

Dr Barbara Grala-Kociak

Mgr Grażyna Łukasiewicz

Mgr Barbara Mikulska

Mgr Izabela Nowakowska

Mgr Anna Strumiłło

Jadwiga Ścierwicka

Druk

Mgr Lechosław Trzciński

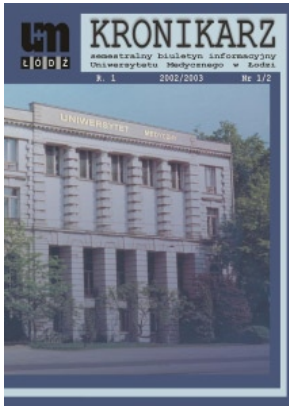

Mgr Karolina Grochulska

Małgorzata Gruszka

Okladki

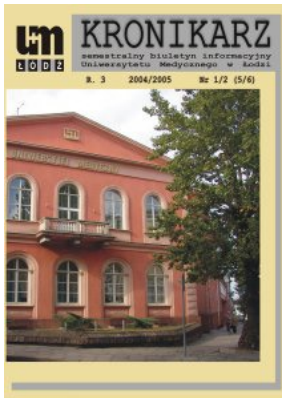
Rektorat

Centrum Kliniczno-Dydaktyczne

Uniwersytecki Szpital Kliniczny nr 5
im. gen. dyw. Bolesława Szareckiego

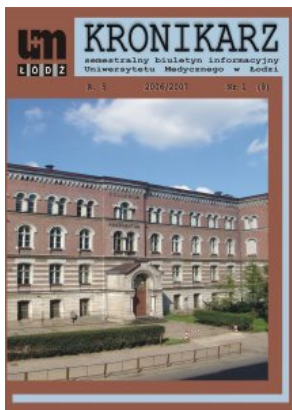
ZODW w Piotrkowie Tryb.

III Dom Studenta

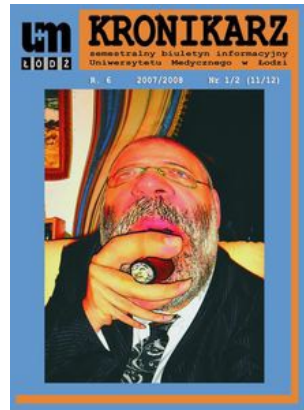
Wydział Farmaceutyczny

Collegium Anatomicum

Biblioteka

Prof. dr hab. Paweł Piotr Liberski

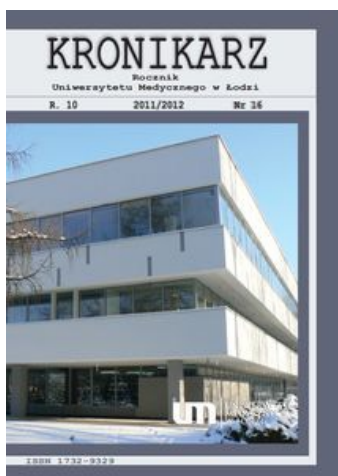
Uniwersytecki Szpital Kliniczny nr 1
im. Norberta Barlickiego

Uniwersytecki Szpital Kliniczny Nr 4
im. Marii Konopnickiej

Centrum Dydaktyczne

Biblioteka

Mgr Anna Koza
Łódź – UM

PAŃSTWOWE ARCHIWA CENTRALNE W POLSCE: ARCHIWUM GŁÓWNE AKT DAWNYCH, ARCHIWUM AKT NOWYCH, NARODOWE ARCHIWUM CYFROWE

Abstract

The State Archives collecting documents of historical interest from all over the country are called the Central Archives. The collection of these archives mainly consists of archival materials issued by central authorities of the government and its administration, central agencies, as well as personalities of the political and cultural life of our country. The State Archives include the Central Archives of Historical Records in Warsaw, the Archives of New Records and the National Digital Archives of Poland.

The Central Archives of Historical Records in Warsaw hold records from the oldest years up to 1918. The Archives of New Records store records and make them available from 1918 to the present day, while the National Digital Archives specialize in securing and processing audiovisual documentation of the 19th and 20th centuries as well as collect and share digital materials, including electronic records.

The Central State Archives are public institutions which are to serve society. They have become modern units, open to researchers. The Archives make their resources available to users not only in scientific laboratories on their premises, but also in an increasingly extended and functional electronic inventories and databases available on-line.

Moreover, the Central Archives staff conduct scientific, informative and popularizing activities (exhibitions, conferences, classes for youth).

Streszczenie

Archiwa Państwowe gromadzące dokumenty o znaczeniu historycznym pochodzące z terenu całego kraju to tzw. archiwa centralne. Zasób tych archiwów stanowią głównie materiały archiwalne wytworzone przez naczelne i centralne organy władzy i administracji rządowej, centralne jednostki organizacyjne, a także znane osobistości z życia politycznego i kulturalnego naszego kraju. Archiwami takimi są Archiwum Główne Akt Dawnych w Warszawie, Archiwum Akt Nowych oraz Narodowe Archiwum Cyfrowe.

Archiwum Akt Głównych w Warszawie gromadzi dokumentację archiwalną od najstarszych lat do wytworzonych w 1918, Archiwum Akt Nowych przechowuje i udostępnia akta powstałe od roku 1918 do czasów współczesnych, natomiast Narodowe Archiwum Cyfrowe specjalizuje się w zabezpieczaniu i przetwarzaniu dokumentacji audiowizualnej z XIX i XX w. tak, aby można było ją udostępniać użytkownikom oraz gromadzeniu i udostępnianiu materiałów cyfrowych, w tym dokumentów elektronicznych.

Centralne Archiwa Państwowe są instytucjami publicznymi, które mają służyć społeczeństwu. Stają się jednostkami nowoczesnymi, otwartymi na użytkowników. Udostępniają swoje zasoby nie tylko w pracowniach naukowych w swoich siedzibach, ale także w coraz bardziej rozbudowanych i funkcjonalnych elektronicznych inwentarzach i bazach danych dostępnych on-line.

Pracownicy archiwów centralnych prowadzą działalność naukową, informacyjną oraz popularyzatorską (wystawy, konferencje, lekcje dla młodzieży) .

Wstęp

Archiwa państwowe działają na mocy ustawy z dnia 14 lipca 1983 roku o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach. Zgodnie z tą ustawą (t.j. Dz. U. Nr z 2011 r. z późn. zm.) są głównymi jednostkami tworzącymi państwową sieć archiwalną powołaną do ochrony dokumentacji a szczególnie materiałów archiwalnych powstałych w toku działalności różnych organizacji działających w przeszłości jak i obecnie. Według definicji ustawowej działalność archiwalna polega na gromadzeniu, ewidencjonowaniu, przechowywaniu, opracowywaniu, zabezpieczaniu i udostępnianiu materiałów archiwalnych oraz prowadzeniu działalności informacyjnej. W przypadku archiwów państwowych dotyczy to głównie dokumentacji, która stanowi materiały archiwalne, czyli przekazy źródłowe o znaczeniu historycznym, przechowywane wiecześnie w archiwach¹.

Oprócz archiwów państwowych działalność archiwalną w zakresie państwowego zasobu archiwalnego prowadzi²:

- archiwa wyodrębnione (m.in. archiwum Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej, archiwum Senatu Rzeczypospolitej Polskiej, archiwum Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, archiwum Rady Ministrów, archiwum Biura Bezpieczeństwa Narodowego, archiwum CBA, ABW i AW, IPN),
- archiwa zakładowe organów państwowych i innych państwowych jednostek organizacyjnych,
- archiwa zakładowe organów samorządu terytorialnego i samorządowych jednostek organizacyjnych,
- państwowe jednostki organizacyjne, które posiadają powierzony zasób archiwalny (m.in. państwowe uczelnie wyższe, instytucje naukowe, biblioteki i muzea) przechowujące materiały archiwalne, które wchodzi do państwowego zasobu archiwalnego.

¹ Eugeniusz Borodij (red.): Kancelaria i Archiwum Zakładowe. Podręcznik, Stowarzyszenie Archiwistów Polskich Warszawa 2009 s. 242

² Zbigniew Pustuła: Podstawy prawne postępowania z dokumentacją [w:] Eugeniusz Borodij (red.): Kancelaria i Archiwum Zakładowe. Podręcznik, Stowarzyszenie Archiwistów Polskich, Warszawa 2009 s. 18-19

Pod pojęciem państwowy zasób archiwalny należy rozumieć wszystkie materiały archiwalne znajdujące się w posiadaniu państwowych jednostek organizacyjnych niezależnie od tego, kto je wytworzył³. Tworzą go więc dokumenty o znaczeniu historycznym wytworzone m.in. przez organy państwowe, organy samorządu terytorialnego, partie polityczne, organizacje społeczne, zawodowe i gospodarcze, kościoły, związki wyznaniowe, instytucje kultury i nauki.

Archiwa państwowe ze względu na terytorium objęte działaniem można podzielić na archiwa centralne obejmujące obszar całego państwa oraz archiwa terenowe, które gromadzą materiały archiwalne z określonego terytorium.

Do archiwów centralnych zaliczamy: Archiwum Główne Akt Dawnych w Warszawie, którego zasób to najstarsze akta wytworzone do roku 1918, Archiwum Akt Nowych w Warszawie gromadzące i przechowujące akta wytworzone od 1918 r., do czasów współczesnych i Narodowe Archiwum Cyfrowe w Warszawie, które zajmuje się dokumentacją audiowizualną z XIX i XX w. oraz dokumentacją elektroniczną. Do grupy Archiwów Centralnych należało także do niedawna Archiwum Państwowe Dokumentacji Osobowej i Płacowej gromadzące oraz udostępniające kopie dokumentacji pracowniczej zakładów pracy, których działalność ustała. Rozporządzeniem Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 15 maja 2013r. Archiwum Państwowe Dokumentacji Osobowej i Płacowej w Milanówku zostało włączone do Archiwum Państwowego w Warszawie.

Sieć archiwów państwowych terenowych tworzy 30 archiwów regionalnych (np. Archiwum Państwowe w Białymstoku), 43 oddziały archiwów regionalnych w mniejszych miejscowościach (np. Archiwum Państwowe w Łodzi, oddział w Sieradzu) oraz 5 ekspozytur (np. Archiwum Państwowe w Szczecinie, ekspozytura w Strzemielu)⁴.

Celem niniejszego opracowania jest przedstawienie krótkiego opisu gromadzonych i przechowywanych w państwowych archiwach centralnych akt wraz z zasadami ich udostępniania szerokiemu odbiorcy, a także przybliżenia innej działalności tych jednostek.

Archiwum Główne Akt Dawnych

Dyrektor – dr Hubert Wajs
ul. Długa 7, 00-263 Warszawa
tel. (22) 831-54-91 do 93
fax. (22) 831-16-08
e-mail: sekretariat@agad.gov.pl

³ Eugeniusz Borodij (red.): Kancelaria i Archiwum Zakładowe. Podręcznik, Stowarzyszenie Archiwistów Polskich. Warszawa 2009 s. 243

⁴ <http://www.archiwa.gov.pl/pl/archiwa-pastwowe/94-archiwa-panstwowe.html> [dostęp dnia 2013-06-12]

Archiwum Główne Akt Dawnych, Warszawa ul. Długa 7

strona www: <http://www.agad.archiwa.gov.pl/>
 Udostępnianie akt: Pracownia naukowa AGAD
 Czynna: poniedziałek –piątek : 9⁰⁰-19⁰⁰
 tel.: (22) 831-54-91 w. 429

Archiwum Główne Akt Dawnych jest najstarszym publicznym archiwum polskim. W roku 2008 przypadła dwusetna rocznica utworzenia tego Archiwum. Jego początki sięgają czasów Księstwa Warszawskiego. Powołane zostało dekretem księcia warszawskiego Fryderyka Augusta z 2 IX 1808 r. pod nazwą Archiwum Ogólnego Krajowego. Od początków swego istnienia archiwum spełniało podwójną rolę: urzędu wiary publicznej uwierzytelniającego odpisy dokumentów oraz instytucji archiwalnej, gromadzącej i zabezpieczającej spuściznę rękopiśmienną po władzach i urzędach dawnej Rzeczypospolitej. W toku już obecnie ponad dwustu lat nieprzerwanej działalności, mimo zachodzących zmian politycznych i ustrojowych, w czasach największego ucisku zaborców, archiwum zachowało personel polski i pozostawało wciąż instytucją narodową, służąc w miarę możliwości ogółowi polskich historyków. Zmiany następowały

tylko w nazwie: Archiwum Ogólne Krajowe (1808 - 1815), Archiwum Główne Królestwa Polskiego (lata 1816 - 1889), Warszawskie Archiwum Główne Akt Dawnych Królestwa Polskiego (do 1918 r.) i Archiwum Główne Akt Dawnych (od 1918 r.)⁵.

W przededniu II wojny światowej zasób Archiwum Głównego Akt Dawnych oceniano na 1750 tys. książ, poszytów i plików akt, 5 tys. dokumentów pergaminowych oraz 10 tys. planów i map. Z tej liczby w dniu 2 września 1944 r. spłonęło 95% akt. Ocalały jedynie akta ukryte w forcie im. Michała Sokolnickiego na Żoliborzu. Obecnie Archiwum Główne Akt Dawnych posiada zasób historycznie ukształtowany, nie podlegający większym dopływom, chronologicznie mieszczący się od XII w. do I wojny światowej (za wyjątkiem archiwaliów podworskich i akt metrykalnych z terenów za-bużańskich) podzielony na cztery części⁶:

- I. akta władz naczelných i centralnych oraz władz prowincjonalnych dawnej Polski, m. in. dokumenty z Archiwum Koronnego, np. międzynarodowe traktaty Polski, dokumenty dziejów wewnętrznych (akt konfederacji warszawskiej z 1573 r.), rozległa korespondencja dyplomatyczna, księgi staropolskiej kancelarii królewskiej, dokumenty Archiwum Skarbu Koronnego, akta Sejmu Czteroletniego z oryginałem Konstytucji 3 Maja, akta władz powstania kościuszkowskiego, akta grodzkie i ziemskie z Mazowsza, Podlasia, części Wielkopolski, fragmenty archiwów kościelnych (1213-1787) oraz klasztornych z terenu całej Polski (1155-1804);
- II. akta epoki porozbiorowej obejmujące dokumentację wytworzoną przez władze polskie okresu zaborów- Księstwa Warszawskiego (1807-1813), Królestwa Polskiego, powstania listopadowego i styczniowego, a także administrację pruską (1793-1807), austriacką (1774-1918) oraz rosyjską, m. in. Akta Tajnej Kancelarii Wielkiego Księcia Konstantego i Tajnej Kancelarii Nowosilcowa, akta Namiestnika (1841-1870), Prokuratora Warszawskiej Izby Sądowej (1876-1917) i Warszawskiego Urzędu Cenzury (1815-1915), Pomocnika Generała-Gubernatora Warszawskiego do Spraw Policyjnych, Kancelarii Gubernatora Warszawskiego (1867-1918, depozyt w Archiwum Państwowym w Warszawie);
- III. archiwa rodowe i podworskie oraz zbiory prywatne, m. in. Radziwiłłów, Potoczkich, Branickich, Zamoyskich, Tarnowskich, Przeździeckich, zbiory Aleksandra Czołowskiego i Hipolita Skimborowicza;

⁵ http://www.agad.archiwa.gov.pl/about/zarys_dziejow.html, [dostęp dnia 2013-06-12], a także: Teresa Zielińska (red.): *Archiwum Główne Akt Dawnych. Informator o zasobie*. Naczelna Dyrekcja Archiwów Państwowych, Warszawa 1992 s. 11

⁶ Violetta Urbaniak: *Archiwum Główne Akt Dawnych w Warszawie*, [w:] *Archiwa polskie / pod red. Kazimierza Kozłowskiego*, Naczelna Dyrekcja Archiwów Państwowych, Warszawa-Szczecin, 1998 s. 83-91, zob. także: Dorota Lewandowska (red.): *Archiwum Główne Akt Dawnych w Warszawie. Informator o zasobie archiwalnym*. Naczelna Dyrekcja Archiwów Państwowych. Archiwum Główne Akt Dawnych, Warszawa 2008 s. 16-18

IV. zbiór kartograficzny (XVII-XX w.), na który składają się plany miast, pałaców, parków i ogrodów, rysunki architektoniczne i plany urbanistyczne oraz mapy różnych regionów dawnej Polski.

Od początku istnienia AGAD porządkowano i systematyzowano akta, przygotowywano inwentarze i aparat pomocniczy, ogłaszano publikacje o zasobie, nawiązywano współpracę ze środowiskiem naukowym (Warszawskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk, Krakowskie Towarzystwo Naukowe), co zaowocowało przekształcaniem archiwum w ośrodek pracy naukowej.

W 2009 r zasób AGAD liczył ponad 311 tys. jednostek archiwalnych w 443 zbiorach i zespołach (blisko 6 400 mb). Szczegółowy opis zasobu Archiwum Głównego Akt Dawnych w Warszawie przedstawiony jest w licznych opracowaniach i przewodnikach po zasobie. Wykaz tych publikacji można znaleźć na stronie internetowej AGAD pod adresem: <http://www.agad.archiwa.gov.pl/about/bibliografia.html>. Archiwum Głównie Akt Dawnych udostępnia na swoich stronach elektroniczne inwentarze akt i inne pomoce metodyczne: <http://www.agad.archiwa.gov.pl/pomoce/eagpln.xml> <http://www.agad.archiwa.gov.pl/metodyka/inwentarze.html>

Archiwum Głównie Akt Dawnych udostępnia posiadane archiwalia, wykonuje w nich kwerendy i poszukiwania archiwalne, udziela informacji na piśmie (drogą pocztową i e-mailem) i ustnie (bezpośrednio i telefonicznie), wykonuje reprodukcje z posiadanych materiałów archiwalnych; w oparciu o statut archiwum, zarządzenia i regulacje Naczelnej Dyrekcji Archiwów Państwowych i zgodnie z Kodeksem Postępowania Administracyjnego⁷.

Udostępnianie materiałów archiwalnych odbywa się w Pracowni Naukowej AGAD, gdzie znajduje się 32 miejsc do pracy, w tym 12 miejsc do pracy z oryginałami i 18 czytników mikrofilmowych oraz 2 stanowiska komputerowe. Do dyspozycji osób korzystających z zasobu jest podświetlany stół do pracy z planami i mapami. Użytkownicy mogą korzystać z inwentarzy książkowych zespołów i zbiorów archiwalnych oraz indeksu geograficznego kartografików. W pomieszczeniu Pracowni znajduje się podręczny księgozbiór, a w nim informatory i przewodniki archiwalne, a także pozycje słownikowe. Istnieje także możliwość skorzystania z lokalnej sieci bezprzewodowej, w której udostępniane są wybrane skany dokumentów z zasobu Archiwum Głównego Akt Dawnych. Udostępnianie materiałów archiwalnych w Pracowni Naukowej następuje na podstawie zamówienia, które są realizowane dwa razy dziennie, o godzinach: 9⁰⁰ (zamówienia z dnia poprzedniego) i 13⁰⁰ (zamówienia złożone do 13⁰⁰). Udostępniane mogą być udostępniane jedynie jednostki paginowane lub foliowane, w związku z tym czas oczekiwania na udostępnienie jednostek nie posiadających paginacji/foliacji może wynieść około 2 tygodni.

⁷ <http://www.agad.archiwa.gov.pl/> [dostęp dnia 2013-06-19]

Integralną częścią Pracowni Naukowej jest Biblioteka AGAD, która jest biblioteką naukową. Oznacza to, że Biblioteka AGAD nie jest biblioteką publiczną, a prawo do korzystania mają pracownicy archiwów państwowych oraz badacze pracujący nad zasobem aktowym archiwum. Z księgozbioru można korzystać na miejscu w Bibliotece lub w Pracowni Naukowej. Czytelnikom indywidualnym nie wypożycza się książek na zewnątrz, jest to możliwe wyłącznie na zasadzie wypożyczeń międzybibliotecznych. Zasób Biblioteki AGAD stanowi specjalistyczny warsztat pracy dla badaczy. Gromadzone są w niej publikacje historycznie, chronologicznie i tematycznie związane z zasobem Archiwum, prace z zakresu nauk pomocniczych historii - ze szczególnym uwzględnieniem genealogii, heraldyki, sfragistyki, paleografii, archiwistyki, a także wydawnictwa źródłowe. Ponadto znajdują się tu wydawnictwa biograficzne, bibliograficzne, encyklopedyczne i słownikowe. Pokażny zbiór stanowią dziewiętnastowieczne wydawnictwa prawno-ustrojowe (głównie dotyczące Królestwa Polskiego) oraz pokazny, wielojęzyczny zbiór XIX i XX wiecznych masoników.

Archiwum Główne Akt Dawnych prowadzi też działalność popularno-naukową. Przechowywane tu archiwalia o unikalnej wartości historycznej i materialnej oraz obiekty będące często cennymi zabytkami, są prezentowane na różnych wystawach. W roku 2012 zaprezentowano następujące wystawy:

- Pokaz oryginalnego tekstu Konstytucji 3 Maja w Kordegardzie (z inicjatywy Prezydenta Rzeczypospolitej w dniach 3-6 maja 2012 r.).
- Pokaz kopii Konstytucji 3 Maja w Łazienkach Królewskich.
- Wystawa „Grunwald - 600 lat chwały” prezentowana w Muzeum Bitwy na Polach Grunwaldu (wspólnie ze Stowarzyszeniem „Archivum Patriae”).
- Archiwum (wspólnie ze Stowarzyszeniem „Archivum Patriae”) uczestniczyło w Nocy Muzeów (19 maja) z wystawą ponad 40 oryginałów „Zapomniany świat epistolografii. Listy znanych osób od XIV do XX w. z zasobu AGAD.” oraz projekcją filmu (dostępne na: <http://www.youtube.com/watch?v=wCoy97f8e0&feature=youtu.be>), a CLKA przygotowało warsztaty „Napisz list gęsim piórem” (<https://www.facebook.com/media/set/?set=a.416598475029873.94302.122305034459220&type=1>).

Dokumenty z AGAD mogą być także wypożyczane na wystawy. Odbywa się to na ściśle określonych warunkach (<http://www.agad.archiwa.gov.pl/about/GenZasWyp.pdf>), które mają na celu zapewnienie podatnym na wszelkie uszkodzenia obiektom jak najlepszej ochrony i bezpieczeństwa.

W roku 2012 przygotowano materiały archiwalne do wypożyczenia i prezentacji na 4 wystawy:

- Pod wspólnym niebem (zorganizowana na Zamku Królewskim w Warszawie przez Muzeum Historii Polski),
- Sąsiedzi w Europie (zorganizowana przez Archiwum Państwowe w Szczecinie),

- Wystawa poświęcona Konstytucji 3 Maja (zorganizowana przez Archiwum Państwowe w Białymstoku),
- Wystawa poświęcona Kawalerom Maltańskim „Wokół krzyża maltańskiego” (organizowana przez Muzeum Historyczne m. st. Warszawy)⁸.

Archiwum Główne Akt Dawnych organizuje także dla młodzieży licealnej prelekcje z zakresu historii Polski, połączone z pokazem archiwaliów.

Tematy lekcji to:

1. Moja mała ojczyzna. Dzieje Mazowsza od XIII w. do inkorporacji w 1526 r.
2. Stosunki Polski z Zakonem Krzyżackim (XIII-XVI w.).
3. U źródeł polskiej demokracji. Sejm i sejmiiki Rzeczypospolitej szlacheckiej w świetle źródeł archiwalnych.
4. Warszawa i jej mieszkańcy w XVI-XVIII wieku.
5. Polityka zagraniczna Rzeczypospolitej w latach 1589-1699.
6. Genealogia i heraldyka.
7. Sejm Czteroletni i Konstytucja 3 Maja.
8. Powstanie kościuszkowskie w świetle dokumentów archiwalnych.
9. Księstwo Warszawskie w świetle konstytucji z 1807 r. i innych źródeł prawa.
10. Powstanie listopadowe w dokumencie archiwalnym.
11. Powstanie styczniowe i represje popowstaniowe w świetle dokumentów archiwalnych przechowywanych w zasobie Archiwum Głównego Akt Dawnych⁹.

Do statutowych zadań Archiwum Głównego Akt Dawnych należy także prowadzenie działalności naukowo-wydawniczej. Są to indywidualne i zespołowe prace naukowo-badawcze z zakresu archiwistyki, archiwoznawstwa, historii i jej nauk pomocniczych, przygotowywanie wydawnictw źródłowych i archiwalnych pomocy ewidencyjno-informacyjnych, organizowanie zebrań, konferencji i sesji naukowych, a ponadto tworzenie warunków sprzyjających podnoszeniu kwalifikacji zawodowych i zdobywaniu stopni naukowych przez pracowników Archiwum.

Archiwum Akt Nowych

Dyrektor – dr Tadeusz Krawczak
 ul. Hankiewicza 1, 02-103 Warszawa
 tel.: (22) 589-31-18,
 fax: (22) 589-30-01
 email: sekretariat@aan.gov.pl
 strona www: <http://www.aan.gov.pl>

⁸ <http://www.agad.archiwa.gov.pl/kronika/index.html#zebrania> [dostęp dnia: 2013-06-24]

⁹ <http://www.agad.archiwa.gov.pl/edukacja/index.html> [dostęp dnia 2013-06-25]

Archiwum Akt Nowych i Narodowego Archiwum Cyfrowego, Warszawa ul. Hankiewicza 1

Udostępnianie akt: Pracownia Naukowa im. prof. Jerzego Skowronka

czynna: poniedziałek - czwartek: 9⁰⁰ - 18³⁰

piątek: 9⁰⁰ - 15³⁰

tel.: (22) 589- 31-19

Archiwum Akt Nowych rozpoczęło swą działalność na mocy dekretu Naczelnika Państwa Józefa Piłsudskiego z 7 lutego 1919 r. *O organizacji archiwów państwowych i opiece nad archiwaliami*. Początkowo nosiło nazwę Archiwum Wojskowe, podlegało Ministerstwu Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego i miało zabezpieczyć dokumentację po wojskowych władzach okupacyjnych niemieckich i austriackich z lat 1915-1918. W 1924 r. ówczesny dyrektor Archiwum dr Józef Stojanowski wystąpił o zmianę statutu i nazwy placówki, gdyż w tym czasie istniały dwa Archiwa Wojskowe: cywilne pod jego kierownictwem i drugie gromadzące archiwalia instytucji i formacji wojskowych. 1 lipca 1930 roku dr Józef Stojanowski został powołany na dyrektora Archiwum Akt Nowych, które przejęło zarówno zasób, jak i personel Archiwum Wojskowego. Podstawowym zadaniem nowo powołanego Archiwum stało się gromadzenie i przechowywanie archiwaliów powstałych w wyniku działalności centralnych polskich urzędów i instytucji, w związku z czym do przekazania akt zlikwidowanych wcześniej urzędów polskich zobligowane zostało w grudniu 1930 r. Archiwum Akt

Dawnych. W tym samym czasie Komisariat Rządu m. st. Warszawy przekazał swoje archiwalia do Archiwum Akt Nowych, a od września 1930 r. do połowy roku 1931 część swoich akt zaczęły przekazywać do AAN także i poszczególne archiwa państwowe w kraju¹⁰.

Przed wybuchem II wojny światowej Archiwum zabezpieczało ok 8-10 tys. metrów bieżących akt, z czego znaczną część przechowywano od 1919 r. na Żoliborzu w forcie M. Sokolnickiego. W czasie wojny 3 listopada 1944r. Niemcy podpalili archiwum mieszczące się wówczas przy ul. Rakowieckiej 6 niszcząc w ten sposób 97 % zasobu archiwalnego. Znaczna część akt wywieziono do Rzeszy.

Archiwum Akt Nowych reaktywowano we wrześniu 1948r., a uruchomienie placówki zlecono dr. J. Stojanowskiemu. Z Archiwum Głównego Akt Dawnych zabrano ocalałe resztki zasobu, częściowo odzyskano akta wywiezione do Niemiec, przejęto akta niemieckich władz okupacyjnych z lat 1939-1944. AAN koncentrowało się na zabezpieczeniu spuścizny centralnych organów państwa i instytucji działających w Polsce, poczynając od Rady Regencyjnej z 1917 r. Upadek PRL umożliwił przejęcie przez AAN zasobu Centralnego Archiwum Lewicy Polskiej, tj. akt KC PPR z lat 1944-1948, KC PZPR z lat 1948-1990, PPS i innych. Po wielu powojennych wędrówkach (Pałac pod Blachą, Podwale, ul. Długa, al. Niepodległości, ul. Wiejska) AAN 1 stycznia 1997 r. uzyskało stałą siedzibę na Ochocie przy ul. Hankiewicza 1¹¹.

Obecnie w AAN oprócz akt administracji ogólnopaństwowej i samorządowej przechowuje się akta instytucji kontrolnych, wymiaru sprawiedliwości, administracji i samorządów gospodarczych, organizacji, zrzeszeń, stowarzyszeń, osób i rodzin np. Archiwum Ignacego Jana Paderewskiego (1861-1941), akta Józefa i Aleksandry Piłsudskich (1913-1939), akta Lucjana Żeligowskiego (1889-1939, 1944-1947), zbiór Edwarda Rydza-Śmigłego (1917-1939), Józefa Hallera (1915-1939), Władysława Sikorskiego (1894-1941). Wśród akt o tematyce medycznej znajdziemy tu m. in.¹²:

- zbiór akt osobowych lekarzy Niemców i Ukraińców z lat 1926-1950,
- zespół Polski Czerwony Krzyż Delegatury Zagraniczne (1945-1951),
- akta Centralnej Składowicy Sanitarnej w Warszawie (1946-1950),
- Izba Aptekarska w Izbie Zdrowia dla Generalnego Gubernatorstwa w Krakowie (1940-1945) i Naczelna Izba Aptekarska w Warszawie (1945-1952),
- Centralny Zarząd Aptek w Warszawie (1953-1958),
- dokumenty z Instytutu Gruźlicy w Warszawie i Instytutu Przeciwgruźliczego (1950-1986),

¹⁰ http://www.aan.gov.pl/index_pl.php?action=1 [dostęp dnia 2013-06-19]

¹¹ Tadeusz Krawczak: Archiwum Akt Nowych W: Archiwa polskie / pod red. Kazimierza Kozłowskiego, Naczelna Dyrekcja Archiwów Państwowych, Warszawa-Szczecin 1998 s. 93-95

¹² <http://www.aan.gov.pl/zespoły/zespoły.html> [dostęp dnia 2013-07-30]

- akta dotyczące Uzdrowisk Polskich i lecznictwa uzdrowiskowego z lat 1949-1987,
- zespół akt Ministerstwa Zdrowia i Opieki Społecznej w Warszawie z lat 1960-2000,
- akta Urzędu Nadzoru Ubezpieczeń Zdrowotnych w Warszawie (1998-2002)
- zespół Centralne Laboratorium Surowic i Szczepionek w Warszawie (1959-2002).

Znaczący dopływ dokumentacji do Archiwum Akt Nowych nastąpił po roku 1990. W wyniku zmian ustrojowych zniesiono wówczas ok. 5000 terenowych organów władzy i administracji państwowej, likwidowano ważne i duże państwowe jednostki organizacyjne przemysłowe i handlowe. Archiwa Państwowe przejęły materiały archiwalne zlikwidowanych instytucji i przedsiębiorstw państwowych oraz nadzorowały zabezpieczanie nieprzeterminowanej dokumentacji niearchiwalnej. Upadek dotychczasowego systemu partyjnego spowodował konieczność przejęcia akt centralnych oraz terenowych instancji i organizacji PZPR, a także częściowo Stronnictwa Demokratycznego¹³.

Archiwum posiada też dokumentację techniczną, kartograficzną, fotografie, plakaty, mikrofilmy i nagrania. Znajduje się tu ok. 15000 map, 222000 fotografii i prawie 2000 nagrań.

Podstawą kolekcji fotograficznej są zbiory CA KC PZPR, które trafiły do AAN wraz z aktami władz naczelnych PZPR. Dotyczą one głównie dziejów polskiego i międzynarodowego ruchu robotniczego, ale są też fotografie o innej tematyce, np. kampanii wrześniowej, represji hitlerowskich w okupowanej Polsce, ruchu oporu, powstania warszawskiego, walk Armii Radzieckiej i Wojska Polskiego, odbudowy kraju po wyzwoleniu. Większość fotografii jest zinwentaryzowana wraz z materiałami aktowymi i łącznie z nimi udostępniana.

Najbardziej interesujące mapy Polski zarchiwizowane w AAN to: dziewiętnastowieczny reprint piętnastowiecznej mapy Wenceslao Godreccio, rękopiśmienna mapa autorstwa J. Walcha i F. Huttera z 1807 r., подарowana I. Paderewskiemu, mapa z 1815 r. sporządzona w nietypowej na owe czasy skali 1: 2 250 000 i uzupełniona tabelami i danymi statystycznymi dotyczącymi Polski autorstwa J. Flecka. Wraz z aktami Aleksandry i Mieczysława Białkiewiczów trafiły do AAN dwie mapy angielskie z XVII-XVIII w. oraz dwie mapy z okresu Księstwa Warszawskiego i Królestwa Polskiego. Większość map i planów zinwentaryzowana jest wraz z aktami różnych zespołów¹⁴.

¹³ Archiwum Akt Nowych. Informator o zasobie archiwalnym. Tom I, opracowanie Edward Kołodziej, Warszawa 2009 s. 31

¹⁴ Archiwum Akt Nowych. Informator o zasobie archiwalnym. Tom I, opracowanie Edward Kołodziej, Warszawa 2009 s. 36

Zbiór mikrofilmów Archiwum Akt Nowych można podzielić na trzy części:

1. mikrofilmy z akt obcych (np. niemieckich z okresu II wojny światowej: akta Naczelnego Dowództwa SS i Szefa Policji Niemieckiej, Ministerstwa Rzeszy dla Okupowanych Terenów Wschodnich, Komisarza Rzeszy do spraw umacniania Niemczyzny, akta NSDAP i Niemieckiego Instytutu Spraw Zagranicznych, Ministerstwa Spraw Zagranicznych Rzeszy);
2. mikrofilmy dotyczące spraw polskich, sporządzone najczęściej w wyniku kwerend prowadzonych przez polskich archiwistów i historyków w zagranicznych archiwach, lub uzyskane w drodze wymiany (np. z francuskiego Ministerstwa Spraw Zagranicznych dotyczące polskiej polityki zagranicznej, a także zawierające informacje o Kongresie Pokojowym i działalności Rady Ambasadorów w okresie międzywojennym, mikrofilmy z ZSRR, pozyskane przez Centralne Archiwum KC PZPR dotyczące polskiego ruchu robotniczego i komunistycznego);
3. mikrofilmy sporządzone z akt polskiej proweniencji, przechowywanych w Hoover Institution Archives w Kalifornii (m.in. z akt Ministerstwa Spraw Zagranicznych oraz podległych mu ambasad i poselstw głównie z lat 1939-1945, a akt Ministerstwa Informacji i Dokumentacji Rządu RP na Uchodźstwie oraz II Korpusu Polskiego- tzw. Materiały Władysława Andersa)¹⁵.

Część zasobu aktowego AAN posiada tzw. mikrofilmy zabezpieczające, które są udostępniane w Pracowni Naukowej zamiast oryginałów.

Zasób AAN to aktualnie 2572 zespoły archiwalne, których wykaz jest dostępny pod adresem: <http://www.aan.gov.pl/zespoly/zespoly.html> a także w Informatorach o zasobie archiwalnym. Archiwalia przechowywane w Archiwum Akt Nowych są udostępniane zainteresowanym tylko w pracowniach naukowych. Osoba chcąc skorzystać z archiwaliów w pracowni naukowej zobowiązana jest wypełnić zgłoszenie użytkownika zasobu archiwalnego oraz przestrzegać regulaminu (http://www.aan.gov.pl/index_pl.php?action=9).

Archiwum Akt Nowych stara się popularyzować swój zasób archiwalny poprzez organizowanie wystaw przeważnie we współpracy z innymi instytucjami, informowanie o zasobach w prasie, radio i telewizji. Organizowane jest uroczyste przejmowanie najbardziej interesujących zespołów i zbiorów oraz prezentowanie ich na wystawach w swojej siedzibie. Zorganizowane zostały wystawy materiałów archiwalnych przekazanych przez Tomasza Strzembosza, Eugeniusza Ajewskiego, Edwarda Dietricha, Józefa Krzyczkowskiego, Andrzeja Paszkowskiego, spuścizny Jana Kwapińskiego oraz akt zgrupowania AK „Radosław”, Jana Mazurkiewicza „Radosława”, Batalionu „Zośka”, Batalionu „Parasol”, Batalionu „Miotła”, Oddziału II KG AK.

¹⁵ Archiwum Akt Nowych. Informator o zasobie archiwalnym. Tom I, opracowanie Edward Kołodziej, Warszawa 2009 s. 37

Pracownicy Archiwum Akt Nowych biorą czynny udział w życiu naukowym w kraju i zagranicą: przygotowują referaty i wydawnictwa, współpracują z wyższymi uczelniami. Od 1996 r. wydawane są (przy pomocy technicznej i finansowej Naczelnej Dyrekcji Archiwów Państwowych) „Teki Archiwalne. Seria nowa” periodyk prezentujący szeroko rozumianą tematykę archiwalną, a także prezentujący opracowania historyczne przygotowane na podstawie materiałów archiwalnych z zasobu AAN.

Narodowe Archiwum Cyfrowe

Dyrektor – dr Wojciech Woźniak

ul. Hankiewicza 1

02-103 Warszawa

tel.: (22) 572-16-00, (22) 822-25-32

fax: (22) 572-16-01

e-mail: nac@nac.gov.pl

strona www: <http://www.nac.gov.pl/>

Udostępnianie zbiorów: Biuro Obsługi Klienta

Udostępnianie fotografii:

Czynne: poniedziałek i piątek: 9⁰⁰-15⁰⁰

środa: 10⁰⁰-18⁰⁰

wtorek i czwartek – nieczynne

tel.: (22) 572 16 19

e - mail: bok.fotografie@nac.gov.pl

Udostępnianie nagrań dźwiękowych i filmów:

Czynne: poniedziałek i piątek: 9⁰⁰-15⁰⁰

środa: 8⁰⁰-16⁰⁰

wtorek i czwartek – nieczynne

tel.: (22) 572-16-15

e - mail bok.nagrania@nac.gov.pl

Narodowe Archiwum Cyfrowe rozpoczęło działalność 8 marca 2008 roku. Nastąpiło to wskutek decyzji Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, który przekształcił utworzone w 1955 roku Archiwum Dokumentacji Mechanicznej (ADM) w Narodowe Archiwum Cyfrowe (NAC). O taką zmianę wnioskował dr Sławomir Radoń, Naczelny Dyrektor Archiwów Państwowych. Powołanie Narodowego Archiwum Cyfrowego jest odpowiedzią na postęp, który dokonał się w technologii zapisu, przechowywania i udostępniania danych¹⁶.

¹⁶ <http://www.nac.gov.pl/powstanie> [dostęp dnia 2013-06-20]

Archiwum Dokumentacji Mechanicznej było powołane w celu gromadzenia, opracowywania, udostępniania i konserwacji materiałów archiwalnych utrwalonych sposobem foto- i fonograficznym. Zasób archiwum stanowiły dokumenty audiowizualne: fotografie, nagrania dźwiękowe i filmy, wchodzące w skład państwowego zasobu archiwalnego. Archiwum gromadziło zasób na zasadzie przejmowania z instytucji będących pod nadzorem ADM, których działalność utrwalona została w audiowizualnej formie przekazu, a także w drodze zakupów i darów¹⁷.

Archiwum Dokumentacji Mechanicznej prowadziło działalność produkcyjno-usługową na rzecz państwowej służby archiwalnej oraz osób korzystających z zasobu. Wykonywano mikrofilmy, fotokopie i kopie nagrań¹⁸.

Ciągły postęp techniczny spowodował, że w zasobach Archiwum Dokumentacji Mechanicznej znajdowały się materiały audiowizualne utrwalone na coraz nowszych nośnikach w coraz lepszej jakości obrazu i dźwięku. Rozwój technologii informatycznych umożliwił zastosowanie cyfrowych form zapisu obrazu, dźwięku, a także tekstu. W wyniku tego zastępowanie tradycyjnych dokumentów „papierowych” dokumentami elektronicznymi jest obecnie coraz powszechniejsze zarówno w administracji publicznej, instytucjach kultury, nauki, przemyśle jak i na rynku konsumenckim. Archiwizacja materiałów cyfrowych stała się wielkim wyzwaniem współczesnej archiwistyki. Dokumenty elektroniczne tak samo jak tradycyjne muszą zostać w uporządkowanej formie zapisane i przekazane archiwom państwowym, które będą je przechowywać a następnie udostępniać obywatelom. Konieczne stało się więc włączenie archiwów państwowych w tworzenie społeczeństwa informacyjnego poprzez zastosowanie nowych technologii do zarządzania narodowym zasobem archiwalnym. Te przesłanki doprowadziły do przekształcenia Archiwum Dokumentacji Mechanicznej w Narodowe Archiwum Cyfrowe, któremu powierzono misję upowszechniania dostępu do informacji i materiałów archiwalnych oraz zabezpieczanie zasobu, przy użyciu technologii informatycznych¹⁹.

Do podstawowych zadań Narodowego Archiwum Cyfrowego należy :

- gromadzenie, przechowywanie i udostępnianie materiałów cyfrowych, w tym „dokumentu elektronicznego”,
- gromadzenie, przechowywanie, naukowe opracowywanie i udostępnianie fotografii, nagrań dźwiękowych oraz filmów,

¹⁷ Krzysztof Pątek: Archiwum Dokumentacji Mechanicznej [w:] Archiwa polskie / pod red. Kazimierza Kozłowskiego. Naczelna Dyrekcja Archiwów Państwowych. Warszawa-Szczecin 1998 s. 99

¹⁸ Krzysztof Pątek: Archiwum Dokumentacji Mechanicznej, [w:] Archiwa polskie / pod red. Kazimierza Kozłowskiego. Naczelna Dyrekcja Archiwów Państwowych. Warszawa-Szczecin 1998 s. 104

¹⁹ Nikodem Bończa Tomaszewski: Narodowe Archiwum Cyfrowe. Idea, projekt, zadania. [w:] Archiwa w nowoczesnym społeczeństwie. Pamiętnik V Powszechnego Zjazdu Archiwistów Polskich. Olsztyn 6-8 września 2007 r. / red. Jarosław Poraziński i Krzysztof Strykowski, Stowarzyszenie Archiwistów Polskich. Warszawa 2008 s. 55

- digitalizacja tradycyjnych materiałów archiwalnych,
- udostępnianie informacji o zbiorach archiwalnych i materiałów archiwalnych, także on-line .

W zbiorach Narodowego Archiwum Cyfrowego największą część stanowią zdjęcia – ponad 15 milionów. Obejmują okres od lat czterdziestych XIX wieku aż po czasy współczesne, dokumentując tym samym ponad 150 lat historii Polski: XIX wiek, dwie wojny światowe, dwudziestolecie międzywojenne, Warszawę lat 1945-1990, okres PRL, architekturę, sztukę, życie gospodarcze, społeczne, religijne, osobistości, folklor, politykę, sport i wiele innych. Fotografie w NAC podzielone są na zespoły archiwalne, wśród których warto wyróżnić: Ilustrowany Kurier Codzienny (ponad 180 tys. zdjęć z lat 1910-1939 przedstawiający Polskę z tego okresu); Wydawnictwo Prasowe Kraków- Warszawa (Zeitungsverlag Krakau-Warschau)- ponad 18 tys. zdjęć z lat 1939-1945 wykonywanych przez służby prasowe III Rzeszy, głównie materiały propagandowe przedstawiające niemieckie wojsko, dygnitarzy oraz okupowane ziemie polskie - szczególnie Generalną Gubernię; Archiwum Fotograficzne Edwarda Hartwiga dokumentujące życie kulturalne Polski, przede wszystkim teatr od lat 50. do 70. XX wieku; Centralną Agencję Fotograficzną (ok. 12 mln fotografii z lat 1944-1990 z czasów PRL). Wśród tych archiwaliów znajdziemy współczesne zdjęcia cyfrowe, tradycyjne odbitki pozytywowe różnych formatów, ale także przykłady najstarszych technik fotograficznych: dagerotypy, ambrotypy, ferotypy, negatywy i diapozytywy. Korzystają z nich zarówno instytucje rządowe, nauki i kultury, media, fundacje, stowarzyszenia, wydawnictwa, a także osoby prywatne: autorzy książek i filmów, studenci doktoranci i pasjonaci różnych dziedzin. Fotografie NAC można obejrzeć na stronie www.nac.gov.pl (ponad 140 tys. zdigitalizowanych fotografii z lat 1919-2010) lub w siedzibie NAC²⁰.

Zbiór nagrań dźwiękowych NAC to ok. 30 tys. jednostek archiwalnych pochodzących z lat 1889-2010. Kolekcje można podzielić na dwie grupy: Rozgłośnia Polska Radio Wolna Europa (blisko 17 tys. nagrań zarejestrowanych w latach 1952-1994) oraz nagrania różnego pochodzenia. W drugiej grupie ok. 5% obejmuje okres do roku 1939, 10% pochodzi z czasów II wojny światowej, pozostałe 85 % to okres PRL do czasów współczesnych. Do najcenniejszych nagrań zaliczyć można przemówienia marszałka Józefa Piłsudskiego, fragment przemówienia Juliana Marchlewskiego z 1921 r. wygłoszonego w związku z zakończeniem wojny polsko-bolszewickiej, przemówienie Józefa Becka na temat stosunków polsko-niemieckich w Sejmie 5 maja 1939r., komunikaty radiowe Stefana Starzyńskiego z września 1939r. Do zbioru materiałów fonograficznych należą również transmisje i sprawozdania z ważnych wydarzeń i uroczystości państwowych, obrad parlamentu, partii politycznych, organizacji społecznych, imprez kulturalnych, zawodów sportowych oraz materiały dotyczące gospodarki. Zachował

²⁰ Paulina Dudek, Anna Kowalska: Narodowe Archiwum Cyfrowe. Wizja projekt ludzie. Narodowe Archiwum Cyfrowe. Warszawa 2010 s. 24 dokument elektroniczny www.nac.gov.pl

się m.in. reportaż radia niemieckiego z ataku na Westerplatte, sprawozdanie z manifestacji przed ambasadami Anglii i Francji 3 września 1939 r. i audycja powstańczej radiostacji „Błyskawica” z 24 sierpnia 1944r.²¹ Obok typowych materiałów dźwiękowych NAC posiada także skrypty, czyli pełne zapisy programów i audycji Polskiego Radia oraz Rozgłośni Polskiej Radia Wolna Europa.

Zbiór filmów to około 2,4 tysiąca tytułów z lat 1928 – 1993. Większość filmów pochodzi z Instytutu Badań Edukacyjnych Wytwórni Filmowej „Sportfilm” oraz Wytwórni Filmowej „Czołówka”. Są to m.in. kroniki polskie z lat 1958-1975 o tematyce wojсковej oraz kroniki niemieckie z czasów II wojny światowej przedstawiające walki na różnych frontach i życie na terenach okupowanych przez wojska hitlerowskie. Osoby prywatne przekazały m. in. filmy o życiu żołnierzy polskich internowanych w Szwajcarii (1940-1944) oraz relację filmową z pogrzebu Romana Dmowskiego w styczniu 1939r. Niezwykle cenne są filmy z lat 20 i 30 XX wieku, wśród nich „Polonia Restituta”-film dokumentujący walki o kształt granic II RP. Zbiory audiowizualne udostępniane są w Biurze Obsługi Klienta w siedzibie NAC, przy ul. Hankiewicza 1²².

Narodowe Archiwum Cyfrowe jest też właścicielem zbiorów archiwalnych po byłej Państwowej Jednostce Organizacyjnej „Polskie Radio i Telewizja”. Zbiory te zawierają wszelkie materiały archiwalne powstałe w Polskim Radiu i Telewizji do końca 1993 r. Jest to ok. 135 tys. filmów i audycji telewizyjnych zarejestrowanych na taśmach światłoczułych i magnetycznych różnych formatów z lat 1958-1993 i ok. 665 tys. nagrań z audycjami słownymi i muzycznymi prezentowanymi na antenach Polskiego Radia w latach 1950-1993. Ze względu na specyfikę tych materiałów postanowiono czasowo użyć powstałym w 1994 r. Polskiemu Radiu S.A. i Telewizji Polskiej S.A. całość wytworzonej dokumentacji. Zobowiązano obie instytucje do prowadzenia prac inwentaryzacyjnych i porządkowych. Materiały te przechowywane są w magazynach Ośrodka Dokumentacji i Zbiorów Programowych Telewizji Polskiej S.A. i Archiwum Polskiego Radia S.A. Umowa użyczenia obowiązuje do 2015r.²³

NAC nadzoruje dziewięć instytucji państwowych, których materiały archiwalne po upływie 25 lat od ich wytworzenia zgodnie z prawem muszą trafić do archiwum państwowego. Pod nadzorem NAC znajdują się archiwa: Telewizji Polskiej S.A., Telewizji Polskiej S.A. Oddział Warszawa, Polskiego Radia S.A., Polskiego Radia S.A. Regionalna Rozgłośnia Radiowa w Warszawie „Radio dla Ciebie” S.A., Polskich Nagrań Sp. z o.o., Polskiej Agencji Prasowej, Filмотeki Narodowej, Wytwórni Filmów Doku-

²¹ Krzysztof Pątek: Archiwum Dokumentacji Mechanicznej [w:] Archiwa polskie / pod red. Kazimierza Kozłowskiego, Naczelna Dyrekcja Archiwów Państwowych. Warszawa-Szczecin 1998 s. 101-102

²² Paulina Dudek, Anna Kowalska: Narodowe Archiwum Cyfrowe. Wizja projekt ludzie. Narodowe Archiwum Cyfrowe. Warszawa 2010 s. 32, dokument elektroniczny www.nac.gov.pl

²³ Paulina Dudek, Anna Kowalska: Narodowe Archiwum Cyfrowe. Wizja projekt ludzie. Narodowe Archiwum Cyfrowe. Warszawa 2010 s. 42, dokument elektroniczny www.nac.gov.pl

mentalnych i Fabularnych, Narodowego Instytutu Audiowizualnego. W trosce o losy polskiego dziedzictwa narodowego i kulturowego wiele osób i instytucji przekazuje do Narodowego Archiwum Cyfrowego swoje zbiory. NAC gromadzi tradycyjne i cyfrowe materiały archiwalne, ze szczególnym uwzględnieniem fotografii, nagrań dźwiękowych i filmów. W uzasadnionych przypadkach NAC dokonuje zakupu materiałów archiwalnych, które zostają włączone do zasobu. Archiwum może także uzupełnić swój zasób tworząc własne materiały archiwalne w technice fotograficznej i audiowizualnej. W ten sposób powstała m.in. dokumentacja żałoby narodowej po katastrofie prezydenckiego samolotu pod Smoleńskiem w kwietniu 2010r.²⁴

Aby zabezpieczyć informacje o historycznym znaczeniu dla państwa polskiego, Narodowe Archiwum Cyfrowe archiwizuje również strony internetowe najważniejszych urzędów państwowych. W wersji beta Archiwum Internetu dostępne są strony m.in. Naczelnej Dyrekcji Archiwów Państwowych, Archiwum Głównego Akt Dawnych, Archiwum Akt Nowych, Narodowego Archiwum Cyfrowego, poszczególnych archiwów państwowych, Archiwum Dokumentacji Mechanicznej, Archiwum Państwowego Dokumentacji Osobowej i Płacowej, Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Kancelarii Prezesa Rady Ministrów, Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, Sejmu i Senatu RP, Muzeum Narodowego w Krakowie²⁵.

NAC koordynuje masową digitalizację materiałów archiwalnych zgromadzonych w archiwach państwowych, której celem jest zabezpieczanie archiwaliów przed zniszczeniem, a także udostępnienie ich on-line. Narodowe Archiwum Cyfrowe stworzyło infrastrukturę technologiczną, która umożliwia digitalizację zarówno archiwaliów NAC jak i zbiorów innych instytucji. Jednym z najważniejszych wyzwań stojących przed archiwami państwowymi jest wprowadzenie ich zbiorów do sieci www. NAC prowadzi prace nad budową dwóch systemów informatycznych, których celem będzie udostępnianie informacji o zbiorach (Zintegrowany System Informacji Archiwalnej ZoSIA) a także elektronicznych wersji archiwaliów w Internecie (System Digitalizacji Archiwalnej SeDAn). NAC udostępnia również na stronie ponad 150 tysięcy skanów fotografii oraz ponad 20 tysięcy opisów nagrań ze swojego zbioru (Zbiory NAC on-line)²⁶. Naczelna Dyrekcja Archiwów Państwowych przekazała NAC zadanie administrowania prototypem systemu Archiwum Dokumentów Elektronicznych. Archiwum Dokumentów Elektronicznych można testować na stronie <http://ade.ap.gov.pl/> Po zakończeniu etapu testów, prototyp systemu zostanie udostępniony na stronie NAC.

Narodowe Archiwum Cyfrowe stara się upowszechniać w społeczeństwie świadomość tego, że archiwa państwowe to ważne i potrzebne instytucje państwowe, które są otwarte na każdego użytkownika. Na stronie internetowej NAC istnieje Internetowe

²⁴ Op.cit.

²⁵ <http://www.archiwuminternetu.nac.gov.pl/> [dostęp dnia 2013-08-21]

²⁶ <http://www.nac.gov.pl/zadania> [dostęp dnia 2013-06-20]

Forum Archiwalne IFAR, które jest platformą do wymiany informacji i opinii o takich zagadnieniach jak metodyka archiwalna, archiwizacja materiałów cyfrowych, digitalizacja materiałów analogowych czy systemy informacji o zasobie archiwów państwowych. Forum powstało 12 stycznia 2004 roku a jego pomysłodawcą, założycielem i administratorem jest Rafał Magryś.

Użytkownicy IFAR stworzyli zintegrowaną społeczność, która spotyka się także poza forum - od 2007 r. odbywają się Zjazdy IFAR [<http://www.ifar.pl/index.php/topic,1813.0.html>], które również są okazją do dyskusji o najważniejszych dla archiwistyki zagadnieniach²⁷. NAC edukuje i popularyzuje wiedzę o archiwach wśród dzieci i młodzieży. Prowadzi warsztaty, które mają na celu zapoznanie studentów kierunków humanistycznych z zagadnieniami i wyzwaniem archiwistyki cyfrowej (*NAC dla studentów*). Zainteresowana współpracą uczelnia wyższa może zgłosić chęć odbycia spotkania w NAC wskazując wybrany blok tematyczny. Osoba odpowiedzialna w NAC uzgadnia terminy z uczelnią i osobami odpowiedzialnymi za przygotowanie prezentacji i oprowadzanie studentów. Spotkania są bezpłatne a o udziale w nich decyduje kolejność zgłoszeń. Dostępne bloki tematyczne dotyczą działalności Narodowego Archiwum Cyfrowego, dokumentu elektronicznego, fotografii, nagrań i filmów, mikrofilmów w NAC, digitalizacji, serwerowni w NAC, udostępniania zbiorów oraz filozofii archiwistyki cyfrowej. Studenci mają okazję bliżej zapoznać się z pracą archiwistów, programistów, historyków fotografii i specjalistów od digitalizacji oraz infrastruktury komputerowej, dzięki którym w Internecie można obserwować funkcjonowanie projektów realizowanych przez Narodowe Archiwum Cyfrowe, takich jak Zintegrowany System Informacji Archiwalnej, projekt www.szukajwarchiwach.pl, Archiwum Internetu czy Zbiory NAC On-line²⁸. Dla dzieci z kolei NAC przygotował kącik z grami on-line (*NAC dla dzieci*), które w interesujący i zabawny sposób przekazują najmłodszym wiedzę o tym jakie materiały mogą znajdować się w archiwum, a także pomagają wykształcić w nich przeświadczenie, że stare akta, mapy czy fotografie należy chronić przed zniszczeniem²⁹. Pracownicy archiwów zdają sobie bowiem sprawę z tego, że jest jeszcze mnóstwo archiwaliów rozproszonych w zasobach prywatnych a świadomość ich wartości- bardzo różna.

Jak korzystać z Archiwów Państwowych?

Zasady udostępniania zbiorów archiwalnych we wszystkich archiwach państwowych w Polsce regulują dwa akty prawne: przywoływana już we wstępie ustawa, a dokładnie art. 16 i 17 *Ustawy o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach*

²⁷ <http://www.nac.gov.pl/IFAR> [dostęp dnia 2013-08-21]

²⁸ <http://www.nac.gov.pl/node/523> [dostęp dnia 2013-08-21]

²⁹ <http://nac.gov.pl/dzieciaki/robot.swf> [dostęp dnia 2013-08-21]

<http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU19830380173> oraz *Zarządzenie Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych w sprawie organizacji udostępniania materiałów archiwalnych w archiwach państwowych*. http://www.archiwa.gov.pl/images/stories/file/pdf/zarz_04_2000.pdf

Archiwa udostępniają materiały bezpłatnie w Internecie i w pracowniach naukowych. Użytkownikiem może być każdy zainteresowany, nie musi być to osoba pełnoletnia, ani nie musi być obywatelem Polski. Archiwa świadczą też usługi odpłatnie, np. wyszukiwanie informacji (kwerenda) na dany temat, przeprowadzane przez pracowników archiwum, świadczenie usług reprograficznych (kserokopie, skany, fotografie, mikrofilmy, diapozytywy oraz odpisy i wypisy). Użytkownicy mogą samodzielnie szukać informacji o materiałach archiwalnych (dokonywać kwerend) lub przeglądać materiały archiwalne. Kwerendy archiwalne należy rozpocząć od zapoznania się z pomocami archiwalnymi dostępnymi w pracowniach naukowych. Można korzystać z przewodników po zasobach, informatorów, spisów zespołów, indeksów osobowych i geograficznych oraz innych pomocy stworzonych dla określonego zbioru materiałów. Warto skorzystać z pomocy doświadczonego pracownika archiwum, pomoże to zaoszczędzić czas i uniknąć błędów, które zniechęcają do dalszych poszukiwań. Aby ułatwić dostęp do archiwaliów w ostatnich latach stworzono dostępne przez Internet bazy komputerowe, które przekształcono w Zintegrowany System Informacji Archiwalnej (ZoSIA). Dzięki temu systemowi większość poszukiwań w archiwach państwowych można dokonać w dowolnym miejscu wykorzystując do tego komputer z dostępem do Internetu³⁰.

Narodowy zasób archiwalny zgromadzony w archiwach państwowych jest cennym skarbem podlegającym szczególnej ochronie w celu zachowania naszej tożsamości i pamięci narodowej dla obecnych i przyszłych pokoleń. Archiwa Państwowe, w tym archiwa centralne starają się nie tylko gromadzić, przechowywać, zabezpieczać i udostępniać swoje zbiory, ale również przy wykorzystaniu nowoczesnych technologii zainteresować nas tym cennym dziedzictwem kulturowym.

Bibliografia

Borodij Eugeniusz (red.): Kancelaria i Archiwum Zakładowe. Podręcznik, Stowarzyszenie Archiwistów Polskich, Warszawa 2009

Buchner Hanna, Niewiadomska-Guentzel Marta: Jak korzystać z archiwów państwowych? Przewodnik użytkownika Zintegrowanego Systemu Informacji Archiwalnej ZoSIA, Narodowe Archiwum Cyfrowe, Warszawa 2008

Dudek Paulina, Kowalska Anna: Narodowe Archiwum Cyfrowe. Wizja projekt ludzie. Narodowe Archiwum Cyfrowe, Warszawa 2010, dokument elektroniczny www.nac.gov.pl

³⁰ Hanna Buchner, Marta Niewiadomska-Guentzel: Jak korzystać z archiwów państwowych? Przewodnik użytkownika Zintegrowanego Systemu Informacji Archiwalnej ZoSIA, Narodowe Archiwum Cyfrowe Warszawa 2008 s. 41-43

Kołodziej Edward, Bieńkowska Barbara, Nowożycki Bartosz: Archiwum Akt Nowych. Informator o zasobie archiwalnym. Tom I, Warszawa 2009

Kołodziej Edward, Bieńkowska Barbara, Nowożycki Bartosz: Archiwum Akt Nowych. Informator o zasobie archiwalnym. Tom II, Warszawa 2009

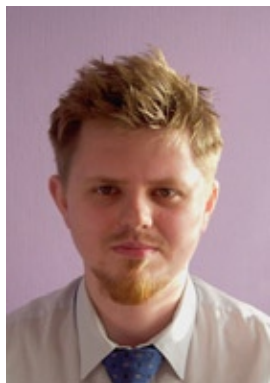
Kozłowski Kazimierz (red.): Archiwa polskie, Naczelna Dyrekcja Archiwów Państwowych, Warszawa-Szczecin 1998

Lewandowska Dorota (red.): Archiwum Główne Akt Dawnych w Warszawie. Informator o zasobie archiwalnym. Naczelna Dyrekcja Archiwów Państwowych. Archiwum Główne Akt Dawnych, Warszawa 2008

Nałęcz Daria (red.): Archiwa i archiwiści w dobie społeczeństwa informacyjnego. Pamiętnik IV Powszechnego Zjazdu Archiwistów Polskich. Szczecin 12-13 września 2002 r. Tom I, Naczelna Dyrekcja Archiwów Państwowych, Stowarzyszenie Archiwistów Polskich, Toruń 2002

Poraziński Jarosław, Strykowski Krzysztof (red.): Archiwa w nowoczesnym społeczeństwie. Pamiętnik V Powszechnego Zjazdu Archiwistów Polskich. Olsztyn 6-8 września 2007 r., Stowarzyszenie Archiwistów Polskich, Warszawa 2008

Zielińska Teresa red.: Archiwum Główne Akt Dawnych. Informator o zasobie, Naczelna Dyrekcja Archiwów Państwowych, Warszawa 1992

Mgr Piotr Krajewski
Gdańsk – GUMed

ZESKANOWALIŚMY, ZDIGITALIZOWALIŚMY I OPUBLIKOWALIŚMY, CZYLI CENNE ZBIORY BIBLIOTEKI GŁÓWNEJ GDAŃSKIEGO UNIwersYTETU MEDYCZNEGO NA JEDNO KLIKNIĘCIE.

Abstract

Pomeranian Digital Library started in 2010. The project aims to protect from degradation and to make available to the readers the resources of Pomeranian libraries. Main Library of the Medical University of Gdańsk participates in this ambitious venture from the very beginning. Over 800 documents from the Library resources have been scanned, digitized and published within this project.

Article presents examples from virtual collection of MUG Library, which are noteworthy due to content, uniqueness or influence on history of medicine.

Streszczenie

Pomorska Biblioteka Cyfrowa (PBC), powołana do życia w 2010 roku, powstała w celu udostępniania w wirtualnej przestrzeni dziedzictwa naukowego i kulturowego Pomorza jak najszerszemu gronu odbiorców. Biblioteka Główna Gdańskiego Uniwersytetu Medycznego bierze udział w tym ambitnym przedsięwzięciu od samego początku. W ramach projektu zeskanowano, zdigitalizowano, a następnie udostępniono w PBC ponad 800 pozycji znajdujących się w zbiorach Biblioteki.

W artykule przedstawiono przykłady publikacji pochodzących z wirtualnej kolekcji GUMed zasługujących na szczególną uwagę przez wzgląd na ich treść, unikatowość czy też wpływ na historię medycyny.

Pomimo dynamicznego rozwoju technologii komputerowych w naszym kraju oraz postępującej cyfryzacji bibliotek, przez długi czas w województwie Pomorskim brakowało ogólnie regionalnej biblioteki cyfrowej. Sytuacja zmieniła się wraz z podpisaniem 17 lipca 2008 roku umowy partnerskiej w sprawie utworzenia Pomorskiej Biblioteki Cyfrowej. Wartość przedsięwzięcia została wyceniona na kwotę 9.254.443,85 PLN. Projekt uzyskał siedemdziesięciopięcioprocentowe dofinansowanie ze środków unijnych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Pomor-

skiego na lata 2007-2013. Głównym zamierzeniem leżącym u podstaw powołania do życia Pomorskiej Biblioteki Cyfrowej była idea ochrony i zachowania dla przyszłych pokoleń unikatowych zabytków piśmienniczych i niepiśmienniczych regionu, a także ułatwienie dostępu do nich czytelnikom. Biblioteka Główna Gdańskiego Uniwersytetu Medycznego od samego początku była jednym z jedenastu partnerów projektu, a udział Gdańskiego Uniwersytetu Medycznego w kosztach tworzenia PBC stanowi 2,63% całości przedsięwzięcia, czyli 243.693,58 PLN. Kwota otrzymanego dofinansowania to 182.095,19 PLN, całkowity wkład własny wynosi zatem 61.598,40 PLN. Uczestnictwo w tym ambitnym przedsięwzięciu pozwoliło nam na zeskanowanie oraz udostępnienie najbardziej wartościowych pozycji z naszych zbiorów. Obecnie, w wirtualnej kolekcji BG GUMed znajdują się 832 pozycje, co stanowi 3,40 procent wszystkich publikacji zgromadzonych w PBC. W artykule zostaną zaprezentowane najciekawsze z nich.

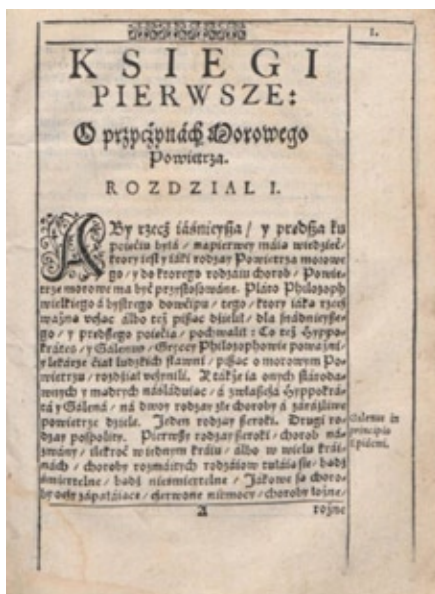
Zapewne wielu wirtualnych czytelników zainteresuje się jedną z ostatnio opublikowanych przez nas w PBC książek jest wydana w 1934 roku *Andreae Vesalii Bruxellensis icones anatomicae*. Zgromadzono w niej tablice anatomiczne pochodzące z dzieł XVI-wiecznego doktora medycyny Andreeasa Vesaliusa, w tym z największego jego dzieła - *De humani corporis fabrica libri septem* zwanego po prostu *Fabrica*. Ilustracje do *Andreae Vesalii Bruxellensis icones anatomicae* powstały przy użyciu oryginalnych XVI-wiecznych drewnianych matryc przechowywanych przez lata w bibliotece

Przykładowe ilustracje z *Andreae Vesalii Bruxellensis icones anatomicae*

Uniwersytetu Monachijskiego. Jest to pozycja unikalna, ponieważ matryce te zostały zniszczone podczas bombardowania Monachium w 1943 roku. Sam Vesalius uznawany jest za jednego z twórców nowożytnej anatomii. Do badań ludzkiego ciała podchodził w sposób nowatorski, kwestionował współczesną mu wiedzę i wołał opierać się na samodzielnie przeprowadzanych sekcjach zwłok. Już w wieku 23 lat objął katedrę anatomii na uniwersytecie w Padwie, a gdy skończył trzydzieści lat został nadwornym lekarzem cesarza Karola V. Początkiem końca kariery wielkiego medyka był wypadek przy pracy, kiedy to rozpoczął sekcję zwłok pewnego szlachcica uznanego za zmarłego. Niestety nie zauważył, że serce rzekomego nieboszczyka jeszcze biło.

Kolejnym bardzo cennym dziełem w naszej zdigitalizowanej kolekcji jest, wydana w Krakowie w 1591 roku, *Nauka o morowym powietrzu na czwory xięgi rozłożona* Piotra Umiastowskiego. Autor przedstawia definicję „morowego powietrza”, dokładnie opisuje symptomy oraz przebieg choroby, a także udziela rad dotyczących profilaktyki. Co ciekawe, wiele jego spostrzeżeń jest niezwykle celnych np. pisze o tym, że tak naprawdę „morowe powietrze” nie jest trujące samo w sobie, to wnikaące do organizmu cząsteczki przyczyniają się do *gnicia jednego z soków, naruszając ich równowagę*. Zwraca także uwagę na zły stan higieny mieszkańców miast jako jeden z czynników rozprzestrzeniania się epidemii. Oczywiście, nie wszystkie jego wnioski są trafne. Jako jeden ze zwiastunów zarazy Umiastowski uznaje pojawienie się na niebie „spadających gwiazd”. *Nauka o morowym powietrzu...* stanowi także niezwykle cenny zabytek języka polskiego.

Przykładowa strona z *Nauki o morowym powietrzu na czwory xięgi rozłożonej* Piotra Umiastowskiego

Przykładowe strony z Zielnika Szymona Syreńskiego

Innym wspaniałym przykładem wykorzystania naszego ojczystego języka w dziele naukowym jest XVII-wieczny *Zielnik Szymona Syreńskiego* - lekarza i botanika, profesora Akademii Krakowskiej. Pełen tytuł brzmi *Zielnik Herbarzem z ięzyka Łacinskiego zowią To iest Opisanie własne imion, kształtu, przyrodzenia, skutkow, y mocy Zioł wszelakich Drzew Krzewin y korzenia ich, Kwiatu, Owocow, Sokow Miasg, Zywic y korzenia do potraw zaprawowania Takze Trunkow, Syropow, Wodek Lekiwarzow, Konfektow [...]* pilnie zebrane a porządnie zapisane przez D. Simona Syrenniusa. Obecnie, w Polsce i na świecie, zachowało się 119 egzemplarzy tego dzieła. Na 1581 stronach autor opisał rośliny lecznicze występujące w Europie, efekty ich leczniczego działania, a także sposoby przyrządzania roślinnych leków. Bardzo nowoczesny, jak na owe czasy, jest układ dzieła. Informacje na temat wszystkich 719 roślin podane są według tego samego schematu, na który składają się następujące po sobie elementy: nazwa rośliny (w języku łacińskim, polskim i niemieckim), opis morfologiczny, dane na temat występowania, czas zbioru, rozmieszczenie geograficzne, ogólna charakterystyka własności leczniczych, wiadomości na temat użytkowania, głównie w lecznictwie oraz dyskusja z opiniami innych autorów. Polskie nazwy, zostały zaczerpnięte z języka potocznego i od wcześniejszych zielnikarzy oraz częściowo utworzone przez samego Syreniusza, zostały przejęte przez późniejszych botaników. Dzięki temu wiele z nich przetrwało do dnia dzisiejszego, np. barszcz, dziewięsił, goryczka, kokornak, oset, wilżyna. Elektroniczna wersja tej pozycji również stanowi część naszej kolekcji dostępnej w PBC.

Kolejnym unikatem w naszych zdigitalizowanych zbiorach jest dzieło najsłynniejszego gdańskiego anatoma – Johanna Adama Kulmusa, XVIII wiecznego lekarza i anatoma, wykładowcy w Katedrze Anatomii i Medycyny Gdańskiego Gimnazjum Akademickiego, członka Cesarskiej Akademii Osobliwości Przyrodniczych Leopoldinum oraz Królewskiej Berlińskiej Akademii Nauk. Nasz egzemplarz *Anatomische Tabellen, Nebst dazu gehörigen Anmerkungen und Kupffern, Daraus des gantzen Menschlichen Cörpers Beschaffenheit und Nutzen deutlich zu ersehen* to wydany w 1732 roku, niemiecki przekład z języka łacińskiego. Kulmus, pośród wielu innych talentów, był również, jak się uważa, świetnym rysownikiem. Panuje przekonanie, że to on wykonał wszystkie ilustracje do swej książki. W latach 1722–1814 dzieło Kulmusa doczekało się 23 wydań, w tym 14 w języku niemieckim, 5 w łacińskim i po 1 w językach francuskim, holenderskim i japońskim. Powszechnie przyjmuje się, że był to jeden z najważniejszych podręczników do nauki anatomii owego czasu. Złożyło się na to kilka przyczyn, między innymi publikowanie przekładów w wielu językach narodowych czyniło lekturę znacznie przystępniejszą, a co za tym idzie bardziej powszechną. Zaletą książki były także przejrzyste ryciny oraz zwarta struktura. Duże znaczenie miała również, jak podają źródła, niewysoka cena, przez co pozycja była także dostępna dla mniej zamożnych studentów.

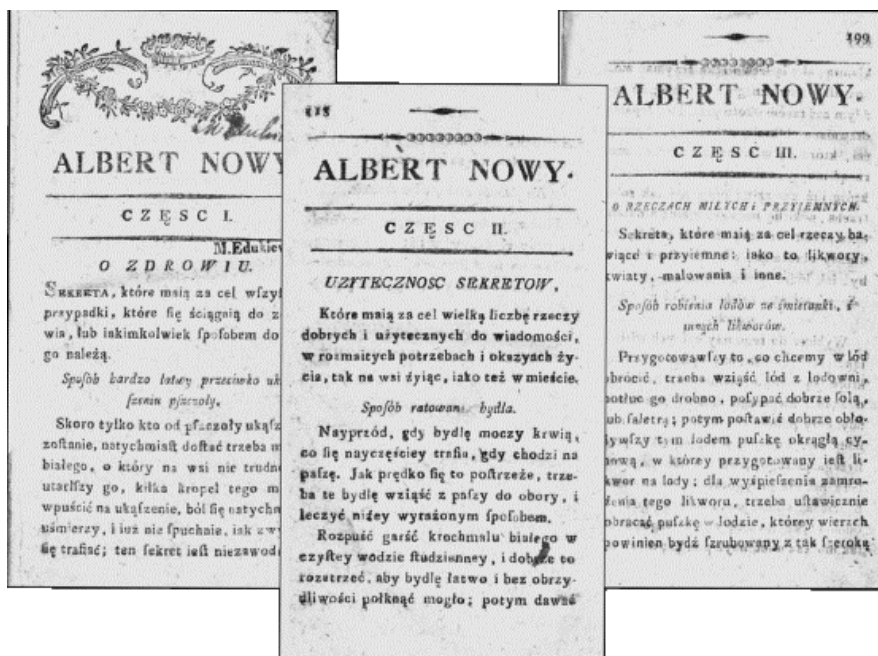
Przykładowe ryciny z Tablice Anatomiczne Johanna Adama Kulmusa

Warto podkreślić, że przekład na język japoński miał ogromny wpływ na historię medycyny w tym kraju. Powstał z inspiracji japońskiego lekarza Sugity Genpaku. Jako przełomowy moment w historii japońskiej medycyny uważa się sekcję, którą właśnie Genpaku przeprowadzał wraz z przyjacielem. Mieli wtedy przy sobie holenderski egzemplarz *Tablic*. W dziele Kulmusa zszokowało ich dokładne odwzorowanie ułożenia oraz budowy organów, zwłaszcza w porównaniu z dominującymi wówczas w Japonii chińskimi źródłami wiedzy anatomicznej. Postanowili zatem przełożyć *Tablice* na japoński. *Kaitai Shinho* tzn. *Nowa księga Anatomii* ujrzała światło dzienne w 1774 roku. Pierwsze wydanie rozeszło się błyskawicznie. Właśnie od tego dzieła rozpoczęła się fascynacja Japończyków nie tylko zachodnią wiedzą medyczną ale także szeroko pojętą kulturą i nauką. O ogromnym wpływie dzieła Kulmusa na japońską naukę niech świadczy fakt, że w 1959 roku książka ta doczekała się w Tokio swojego własnego pomnika.

Albert Nowy Czyli Teraźniejszy, Albo Sekreta Nowe, Poswiadczone I Aprobowane [...] Z Francuzkiego Na Polski Język Przethumaczone to dzieło jedyne w swoim rodzaju, a dzięki znalezieniu się w naszej cyfrowej kolekcji PBC, każdy czytelnik ma możliwość zapoznania z nim. Autorem francuskiego oryginału jest Pons Augustin Alletz. Polski przekład został wydany w 1799 roku w Wilnie. W książce, zgodnej z oświeceniowym duchem, przedstawione miały zostać wyłącznie fakty i praktyczne porady przydatne na co dzień. Dzieło to zostało podzielone na trzy części oraz suplement. Tytuł *Albert Nowy* staje w opozycji do popularnych wówczas ksiąg okultystycznych *Cudowne tajemnice Alberta Wielkiego* oraz *Wielki skarbiec Alberta Małego*, których autorstwo przypisywano żyjącemu w średniowieczu biskupowi i doktorowi Kościoła Albertowi Wielkiemu.

Część pierwsza traktuje o zdrowiu. Znajdujemy w niej m.in. sposób uleczenia zębów przez samo tylko dotknięcie. Jak podaje autor, aby dłonie posiadały uzdrawiające właściwości, należy najpierw trzymać w obu rękach dwa żywe krety, aż zdechną, potem gotować je przez całą dobę, do momentu, kiedy *wszystka istota kretów odmieniona zostanie w niejake ciasto*. Następnie należy zdjąć z wierzchu wytopiony tłuszcz i smarować nim palce, a potem dotknąć bolącego zęba. Są tu także, ponoć sprawdzone, przepisy na reumatyzm czy ból głowy. Część druga o podtytule *Użyteczność sekretów* radzi jak przechowywać świeże mięso przez okres Wielkiego Postu, czy też jak polerować srebra. Znajdziemy tam także sposób klejenia stłuczonej porcelany (obraną główkę czosnku rozcieramy tak długo, aż zrobi się pasta, pastą kleimy porcelanę, a następnie gotujemy wszystko w mleku). Część trzecia dotyczy rzeczy bardziej przyjemnych, traktuje bowiem np. o lodach, kwiatkach czy malowaniu.

W naszej cyfrowej kolekcji dostępnej w ramach PBC z pewnością wyróżniają się dwa tomy *Plantae medicales oder Sammlung officineller Pflanzen* z 1828 roku. Głównym autorem jest Theodor Friedrich Ludwig Nees von Esenbeck – niemiecki botanik

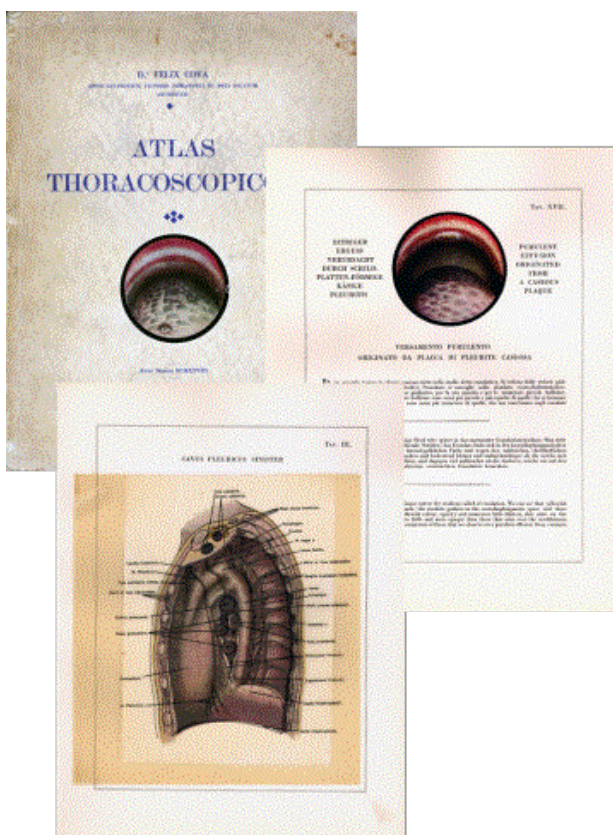
Albert Nowy Pons Augustin Alletza podzielony jest na trzy części

Przykładowe ilustracje Plantae medicinales oder Sammlung officineller Pflanzen Theodora F. L. Nees von Esenbecka

i farmaceuta, który w latach 1816-1817 pracował w ogrodzie botanicznym w holenderskiej Lejdzie. Książki jego autorstwa wypełnione są wspaniałymi kolorowymi litografiami przedstawiającymi różnorakie rośliny lecznicze.

Pośród zdigitalizowanych książek znalazł się także, wydany w 1928 roku w Mediolanie, *Atlas Thorascopicon* autorstwa Felice Covy. Cova był wybitnym pulmonologiem i jednocześnie bliskim współpracownikiem i przyjacielem Hansa Christiana Jacobaeusa – chirurga, który w 1910 roku przeprowadził pierwszy zabieg torakoskopii, czyli wżernikowania klatki piersiowej. Cova był wielkim zwolennikiem tej metody, sam przeprowadził około 700 zabiegów tego typu w celu usunięcia zrostów opłucnowych. To z kolei, umożliwiało wywołanie odmy opłucnowej, co było ówczesnie powszechną formą leczenia pacjentów chorych na gruźlicę. Na podstawie własnych doświadczeń Cova stworzył *Atlas Thorascopicon*, który zawiera 50 kolorowych rycin przedstawiających tkanki widoczne podczas torakoskopii. Publikacja ta przyczyniła się do rozpropagowania tego zabiegu wśród lekarzy.

Atlas Thorascopicon Felice Covy przyczynił się do rozpropagowania metody torakoskopii

Artykuły w *Lekarzu Tybetańskim* propagują zdrowy styl życia

Z pewnością na uwagę zasługują znajdujące się w naszych wirtualnych zbiorach numery czasopisma *Lekarz Tybetański* wydawanego w Warszawie w latach 1932-1936. Okres międzywojenny to czas, kiedy w Polsce, jak i w innych krajach, wzrosło zainteresowanie ezoteryzmem i okultyzmem, a także filozofią buddyjską oraz medycyną alternatywną. Rzecznikiem azjatyckiej kultury na Zachodzie stał się Włodzimierz Badmajew – redaktor oraz wydawca *Lekarza*. Pochodził z rodu założonego przez potomków samego Czyngis – Chana, jego ojcem chrzestnym został car Mikołaj II, a on sam leczył najznamienitsze postaci ówczesnej Europy. *Lekarz Tybetański* próbuje opisać naukowym językiem Zachodu wschodnią medycynę nierozzerwalnie połączoną z filozofią i metafizyką. Autor przedstawia nie tylko przyczyny różnych chorób, ale także nawołuje do zmiany szkodliwych nawyków żywieniowych. Prawidłowe odżywianie uważa za jeden z głównych elementów profilaktyki antychorobowej.

Nie samymi książkami biblioteka cyfrowa stoi, dlatego staramy się poszerzać kolekcję o pozycje prezentujące treści utrwalone w formie innej, niż słowo drukowane. Na pewno jednym z ciekawszych tego przykładów jest zamieszczona przez nas elektroniczna wersja wystawy *Retro-reklamy*, która została zorganizowana w naszej bibliotece w 2010 roku. Jej autorkami są bibliotekarki z BG: Natalia Wysmyk oraz Katarzyna Błaszowska. Wystawa przedstawiała reklamy zamieszczane na łamach prasy lekarskiej w okresie XX-lecia międzywojennego. Co ciekawe, obok reklam środków leczniczych i sprzętu medycznego, znajdujemy tam i takie, które zachęcają lekarzy do kupna gramofonów, mebli czy odbycia morskiej wycieczki.

Przykładowe reklamy z wystawy *Retro-reklamy*

Kącik Japoński w holu katalogowym BG GUMed

Zwiedzając naszą wirtualną kolekcję można również zobaczyć film uwieczniający wizytę w Bibliotece GUMed rektora Uniwersytetu w Nagoi prof. Michinari Hamaguchi, który przybył do Gdańska w 2011 roku na uroczystość nadania mu tytułu doktora *honoris causa* GUMed. Naszym wkładem w to wydarzenie było urządzenie w holu katalogowym *Kącika Japońskiego*, w którym staraliśmy się stworzyć w Bibliotece fragment japońskiego wnętrza, a także ukazać kulturę tego kraju w ciekawy i nietuzinkowy sposób. Była to też okazja do przedstawienia historii trwającej ponad czterdzieści lat współpracy pomiędzy Uniwersytetem w Nagoi a Gdańskim Uniwersytetem Medycznym.

Jednym z kryteriów doboru pozycji przeznaczanych do digitalizacji była publikacja materiałów związanych z naszym regionem i żyjącymi tu ludźmi. Gdański Uniwersytet Medyczny odgrywał istotną rolę w powojennej historii Gdańska i całego Pomorza. Biblioteka gromadzi oraz upowszechnia wiedzę o naszej uczelni, dlatego w PBC znalazły się wszystkie roczniki *Gazety AMG*, poczynawszy od 1991 roku. Czasopismo to dokumentuje nie tylko najważniejsze wydarzenia mające miejsce w naszym uniwersytecie, ale pokazuje także czym aktualnie żyją nasi pracownicy oraz studenci. W PBC można także znaleźć takie pozycje jak *Wokół genezy i początków Akademii Medycznej w Gdańsku (1945-1950)* Zbigniewa Machalińskiego przedstawiającą okoliczności powstania uczelni medycznej w Gdańsku czy też *Geneza i początki Akademii Medycznej*

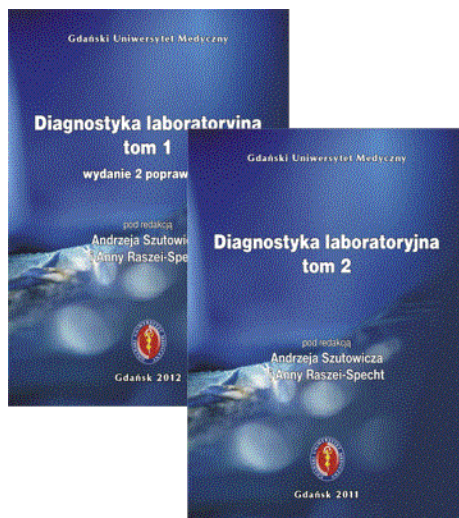
Geneza i początki Akademii Medycznej w Gdańsku (1945-1950): wybór źródeł

w Gdańsku (1945-1950): wybór źródeł. Zgromadzone tu materiały źródłowe to głównie dokumenty władz administracyjnych Akademii Medycznej w Gdańsku i Ministerstwa Zdrowia oraz opracowania i sprawozdania pracowników naukowych. W książce starano się pokazać najciekawsze i najważniejsze dokumenty archiwalne, dotychczas nie publikowane. Na uwagę zasługują również *Dzieje Akademii Medycznej w Gdańsku: (1945-1995)* Eugeniusza Sieńkowskiego – książka wydana z okazji 50-lecia naszej uczelni, która oprócz ciekawych informacji zawiera także szereg unikalnych zdjęć.

W cyfrowej kolekcji Biblioteki znajdują się również prace doktorskie oraz habilitacyjne powstałe w naszej uczelni od 2005 roku. Co istotne, umieszczenie w PBC doktoratów pozwoliło na uwidocznienie ich w bazie DART Europe – międzynarodowym portalu rozpraw doktorskich i habilitacyjnych. Obecnie w PBC znajduje 209 prac doktorskich oraz 85 prac habilitacyjnych.

Szczególnym zainteresowaniem wirtualnych czytelników cieszą się dwa podręczniki – tom pierwszy i drugi *Diagnostyki laboratoryjnej* pod red. Andrzeja Szutowicza i Anny Raszei-Specht. Są to publikacje wydane w latach 2011-2012 przez Gdański Uniwersytet Medyczny w postaci elektronicznej, a dzięki zamieszczeniu w Bibliotece Cyfrowej dostęp do nich mają studenci nie tylko z naszej uczelni.

Nieustannie staramy się powiększać naszą wirtualną kolekcję o nowe pozycje. W najbliższym czasie zamierzamy opublikować m.in. *Człowieka zwyrodniałego* – zbiór wykładów dr J. Dallemagne w tłumaczeniu dr Józefy Joteyko wydany w Warszawie w 1898 roku czy też *Popularną higienę wzroku* dr Adama Langie z 1903 roku.

Diagnostyka laboratoryjna pod redakcją Andrzeja Szutowicza i Anny Raszei-Specht

Ten krótki artykuł miał na celu zaprezentowanie co ciekawszych pozycji, które zostały zdigitalizowane w Bibliotece GUMed, a następnie zamieszczone na platformie PBC. Stanowi on też swego rodzaju przewodnik po naszej kolekcji PBC zachęcający do samodzielnego jej poznawania. Naprawdę warto.

Bibliografia

Aliprandi Pierluigi.: Felice Cova “Il Virtuoso”. <http://www.aogarbaginate.lombardia.it/SalviniWEB/pdf/cova%20storia%20toracosopia.pdf> [dostęp 25.03.2013]

Batyn Ocz: Chi-shara-badagan — 80 lat po publikacji dr. Badmajewa. <http://oczbatyn.pl/chi-shara-badagan-80-lat-po-publikacji-dr-badmajewa/> [dostęp 25.03.2013]

Gajewska Monika: Epidemia dżumy w Rzeczypospolitej w świetle XVI – XVII wiecznych traktatów medycznych i zielników. http://historycy.pl/index.php?option=com_content&view=article&id=118:epidemia-dumy-w-rzeczypospolitej-w-wietle-xvi-xvii-wiecznych-traktatow-medycznych-i-zielnikow&catid=40:dziece-nowoytne&Itemid=53 [dostęp 25.03.2013]

Krajewski Piotr; Mamorska Kamila: Frontem do czytelnika, czyli realizacja idei otwartości w Bibliotece Głównej Gdańskiego Uniwersytetu Medycznego. *Forum Bibl. Med.* 2012 R. 5 nr 1 s.

Omilian-Mucharska Małgorzata, Wysmyk Natalia: Przeglądaj_badaj_czytaj, czyli słów kilka o udziale Biblioteki Głównej Gdańskiego Uniwersytetu Medycznego w projekcie Pomorskiej Biblioteki Cyfrowej. *Forum Bibl. Med.* 2010 R. 3 nr 2 s. 229-246

Rostański Krzysztof; Szymon Syreniusz i jego dzieło. *Wiad. Bot.* 1997 R. 41 nr 2 s. 7-12

Szarszewski Adam: Johann Adam Kulmus, „Tabulae Anatomicae”, Gdańsk 1722 – Sugita Genpaku, „Kaitai Shinsho”, Edo 1774. *Ann. Acad. Med. Gedan.* 2009 T. 39 s.133-144

Wróblewski Andrzej: Burzliwe losy księcia anatomii. *Wiedza i Życie* 2010 nr 2 s. 63

Dr inż. Krzysztof Ziolo
Gliwice – PŚ

BIBLIOTEKA GŁÓWNA POLITECHNIKI ŚLĄSKIEJ W GLIWICACH

Abstract

The Library of Silesian University of Technology is located in appropriately adapted industrial building type of “Lipsk” opened in 1994. It is the last library building which realization was started in PPR. In the Library there five specialized reading rooms and lending room. Library rooms are comfortable but are no some of “innovations” as rooms for individual learning for example. The article describes the history and the building of the Library.

Streszczenie

Biblioteka Główna Politechniki Śląskiej w Gliwicach mieści się w odpowiednio przystosowanym budynku przemysłowym typu „Lipsk”, który został oddany do użytku w 1994 roku. Jest to ostatnia biblioteka uczelniana, której realizację rozpoczęto w PRL-u. Czytelnicy mogą korzystać z 5 specjalizowanych czytelni oraz wypożyczalni. Pomieszczenia biblioteczne są wygodne, ale brakuje niektórych „nowości” takich jak np. pomieszczenia do indywidualnej nauki. Artykuł opisuje historię Biblioteki oraz sam jej gmach.

Początki

Historia Biblioteki Głównej jest ściśle związana z losami całej Uczelni i rozpoczyna się w Krakowie z chwilą powołania inż. Tytusa Laskiewicza¹ na jej kierownika (27 VI 1945) przez organizatora Politechniki, prof. inż. Władysława Kuczewskiego. Bibliotekę tworzone od podstaw, w mieście pozbawionym tradycji akademickich, co miało niewątpliwie wpływ na jej późniejszą historię. Działalność rozpoczęto w 6 pomieszczeniach (367 m²) na II-gim piętrze budynku przy ul. Strzody 21. Były to: magazyn biblioteczny, wypożyczalnia, czytelnia na 20 miejsc, sortownia, pracownia i intrologatornia. Czytelnia i sortownia przez lata służyły jako sale wykładowe, tak więc Biblioteka posiadała je tylko formalnie a jedynym sposobem udostępniania książek były wypożyczenia. Pierwszą załogę stanowiły 3 osoby: kierownik, woźny i intrologator. W 1946 roku zatrudnienie wzrosło do 10 osób. Biblioteka posiadała strukturę cztero-działową

¹ Inż. Tytus Laskiewicz był ostatnim dyrektorem Biblioteki Politechniki Lwowskiej

– Działy: Uzupełniania, Opracowania i Udostępniania Zbiorów oraz Informacyjno-Bibliograficzny. Tworzenie początków księgozbioru opierało się na kompletowaniu zbiorów poniemieckich, darach krajowych i zagranicznych oraz niewielkich zakupach, co wynikało z ogromnej drożyzny i niewielkich zasobów finansowych Biblioteki. Wśród zbiorów poniemieckich najcenniejsze źródła stanowiły biblioteki szkół: Górniczej w Pyskowicach i budowlanej w Bytomiu oraz dar miasta Prudnika. W wyniku selekcji gromadzonych zbiorów dziesiątki tysięcy woluminów przekazywano komisjom ministerialnym i Bibliotece Śląskiej. W efekcie pod koniec 1945 r. księgozbiór liczył ok. 3 000 wol. i stosunkowo szybko rosnąc osiągnął z końcem 1946 roku 12 000 wol. Prenumerowano 126 tytułów czasopism, z tego 83 w języku polskim. Potencjalnych czytelników było 2 575, ale ze względu na małą liczbę egzemplarzy w języku polskim wykorzystanie przez studentów było niewielkie.

Pracownia opracowania zbiorów 1955

Czytelnia czasopism 1955

Czytelnia ogólna 1956

Pełnowartościowa biblioteka

W 1952 roku Bibliotekę przeniesiono do pierwszego pawilonu budującego się gmachu Wydziału Górniczego przy ul. Katowickiej 2, gdzie zajmowała prowizorycznie przygotowane pomieszczenia stopniowo powiększając swoją powierzchnię (od 900 do 1 900 m² w latach 90-tych), kolejno otwierając czytelnie: ogólną na 96 miejsc (1955), czasopism na 12 miejsc i pracowników nauki na 18 miejsc (1956). Zatrudniano wówczas 19 pracowników, zbiory liczyły 76 576 wol., prenumerowano 437 tytułów czasopism (165 polskich). Dopiero w 1957 roku uzyskano pomoc finansową Uczelni, co umożliwiło znaczny wzrost zakupów książek i czasopism. Wówczas też nawiązano stosunki wymienne z innymi bibliotekami naukowymi, krajowymi i zagranicznymi, co było kolejnym źródłem wzrostu zasobów. Ilość czytelników wynosiła 1 779. Z biegiem lat Biblioteka rozrastała się, zmianom ulegała struktura, rosła ilość czytelników. Na początku lat 90-tych w wypożyczalni zarejestrowanych było 7 700 czytelników a zbiory liczyły 855 tys. wol. W skład Biblioteki wchodziły też filie w Katowicach, Rybniku i Dąbrowie Górniczej. Podstawowym problemem była ciasnota: zbyt mała powierzchnia magazynowa (część zbiorów przechowywano w schronach i odległych magazynach) i zbyt mało miejsc w czytelnich.

Widok ogólny budynku Biblioteki. Widoczne części:
„wysoka” – budynek „Lipsk” i „niska”

Nowy budynek

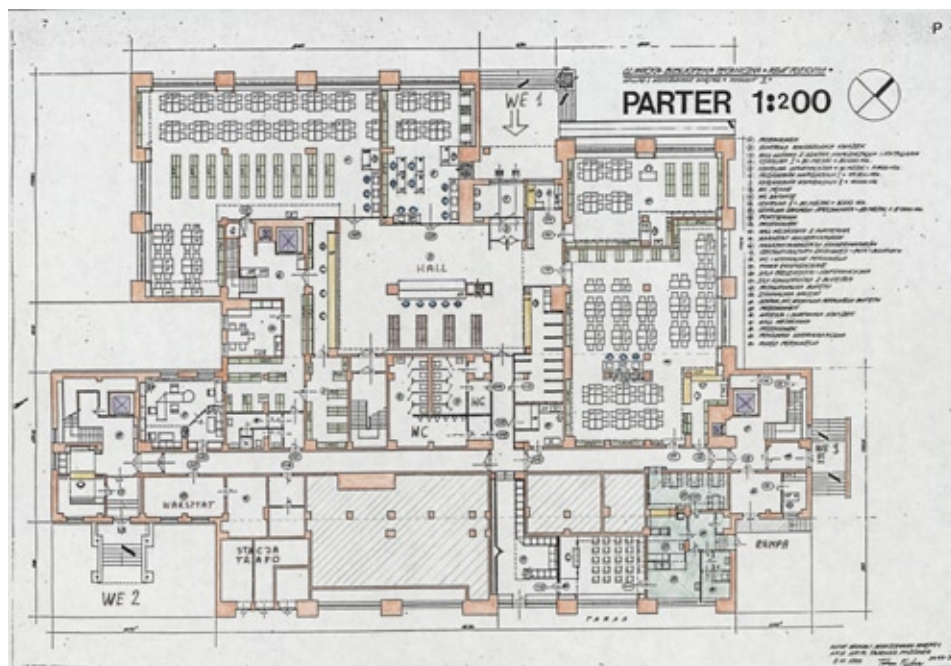
Władze Uczelni wielokrotnie starały się o budowę osobnego budynku Biblioteki, ale liczne plany pozostawały na papierze. Starania te zostały w końcu uwieńczone powodzeniem z końcem lat 80-tych XX wieku i w połowie 1994 roku Biblioteka uzyskała własny budynek przy ul. Kaszubskiej 23. Niestety zdecydowano, że mamy sublokatora i piętra IV i V zasiedlił Wydział Matematyczno-Fizyczny, co istotnie uszczupliło nasze zasoby i ograniczyło możliwości. Ze względu na koszty zdecydowano się na przemysłowy budynek typu „Lipsk” specjalnie przystosowany do celów bibliotecznych. Przystosowanie polega między innymi na dodaniu specjalnej przybudówki – tak zwanej części „niskiej”. Powierzchnia użytkowa to 4 500 m², w tym magazyny 1000 m², natomiast ilość miejsc w 5 czytelniach wynosi 340. Na kolejnych ilustracjach przedstawiono ówczesne plany poszczególnych kondygnacji budynku. Główne wejście oznaczono WE 1. Dalej mamy hall główny, w którym mieszczą się katalogi kartkowe (kolor szary) oraz lada z komputerami (zaznaczono na niebiesko) zapewniającymi dostęp do katalogu komputerowego. Z hallu mamy dostęp do: wypożyczalni (żółta lada), pomieszczenia informatorium, czytelń: (regaly zaznaczono na zielono) nauk technicznych, norm, patentów i literatury firmowej oraz szatni. Wszystkie te pomieszczenia znajdują się w części „niskiej”. Następnie opuszczamy hall krótkim kory-

Widok od frontu

Widok od frontu

Plan parteru

tarzem znajdującym się już w budynku wysokim. Tu mamy wejścia do toalet oraz do małej księgarni. Korytarz kończy się przechodząc w następny, leżący w osi części wysokiej. Na wprost mamy wejście do salki wystawowej, poprzez którą można wejść do salki dydaktycznej. Posuwając się w lewo docieramy do czytelnii ogólnej, bufetu i do windy oraz schodów na wyższe kondygnacje. Przez widoczne na rysunku wejście WE 2 wchodzi się do części budynku przyznanej Wydziałowi Matematyczno-Fizycznemu. Pomieszczenia zakreskowane są niedostępne, bo mieści się tam system wymiany powietrza w czytelniach i pozostała infrastruktura techniczna. Pierwsze piętro – magazynowe ma specjalnie wzmocnioną konstrukcję stropów parteru. W części „wysokiej” mieści się magazyn czasopism, natomiast w części „niskiej” magazyn książek. Były one wyposażone w typowe stacjonarne regały magazynów sklepowych, co miało istotne wady. Półki były dwa razy głębsze od książek, co prowadziło do ogromnej straty miejsca magazynowego, a gdy były zapełniane w dwóch szeregach – to część zbiorów stawała się niedostępna. Nie można też było regulować ich wysokości. W łączniku zlokalizowano pomieszczenie serwerowni. Na drugim piętrze zlokalizowano czytelnie: czasopism oraz abstraktów i prac doktorskich. Pomiedzy czytelniami mieści się przestrzeń rekreacyjna. Prowadząca do niej wewnętrzna klatka schodowa została zamknięta, ponieważ wtedy wynoszono nielegalnie czasopisma (dyżurka znajduje się z drugiej strony czytelnii czasopism). W mniejszych pomieszczeniach mieszczą się pracownie Oddziału Czasopism. Trzecie piętro zajmują pomieszczenia Oddziału Opracowania Zbiorów, dyrekcji, administratora budynku i archiwum. Pomieszczenia oznaczone kolorem pomarańczowym (bez mebli) zajmował British Council, a po rozwiązaniu przez Uczelnię umowy przekazano je (niestety) Wydziałowi Matematyczno-Fizycznemu.

W tym czasie służba biblioteczna liczyła 52 osoby, jest też 3 bibliotekarzy dyplomowanych. Istotnym czynnikiem unowocześniania Biblioteki było podjęcie decyzji o komputeryzacji najważniejszych jej funkcji. Początkowo wprowadzono system LECH BMS, który umożliwiał zautomatyzowanie najważniejszych funkcji bibliotecznych, w tym wypożyczenia książek. Trzy miesiące poprzedzające otwarcie Biblioteki w nowym budynku na zawsze pozostaną w pamięci bibliotekarzy. Dokonano wówczas rzeczy wydawałoby się niemożliwej (i całkowicie niedocenionej...): przetransportowano i ułożono w magazynach 855 tyś. wol., dokonując zamiany sposobu ułożenia z alfabetycznego na sygnaturowy, przeniesiono wszystkie oddziały, uruchomiono biblioteczny system komputerowy, stworzono bazy danych Katalog i Czytelnicy i wdrożono proces wypożyczeń. Dla biblioteki był to moment przełomowy – przejście do nowej epoki. Nowoczesna sala katalogów wyposażona w komputery spowodowała wyraźny wzrost frekwencji. Nie obyło się też bez problemów: korzystanie z komputerów OPA-C-u w niedozwolony sposób i rezerwa starszej kadry naukowo-dydaktycznej. Już na początku 1995r okazało się, że zakupiony serwer, jak również system biblioteczny są obciążone do granic możliwości. Tak więc w 1996 r. po zmianie struktury sieci komputerowej i zakupieniu nowych serwerów wdrożono nowoczesny, krajowy, zintegrowany

Czytelnia ogólna

Czytelnia ogólna

Czytelnia – sprzęt dla osób niedowidzących i niewidomych

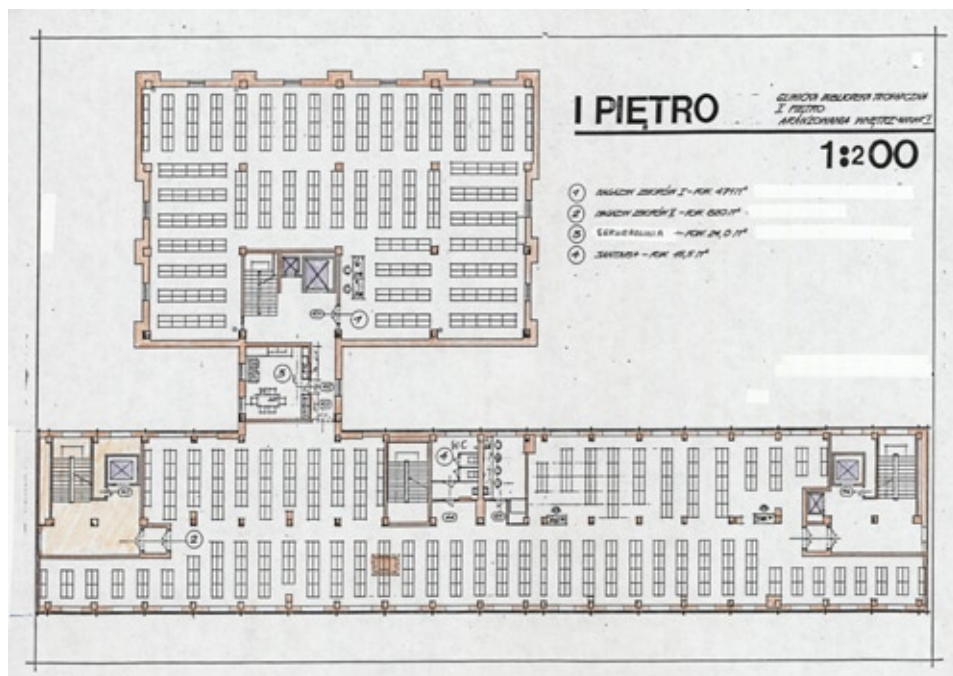
Czytelnia nauk technicznych

Czytelnia nauk technicznych

Czytelnia norm, patentów i literatury firmowej

Plan pierwszego piętra

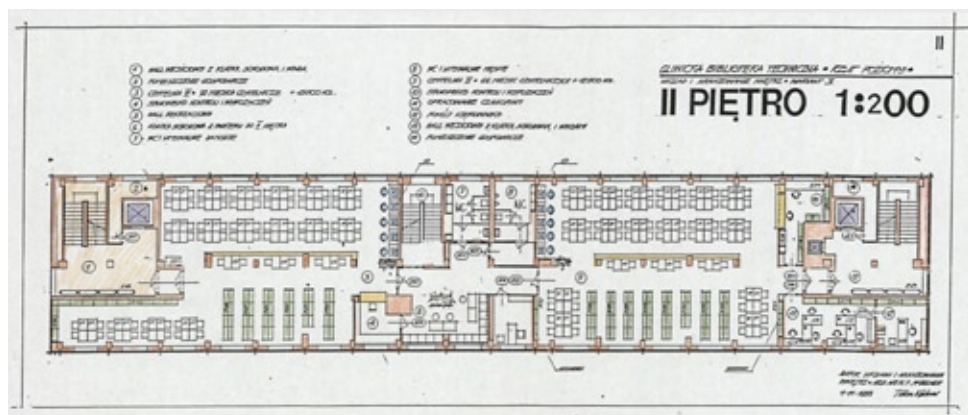
Magazyn książek

Magazyn książek (lata 1994-2007)

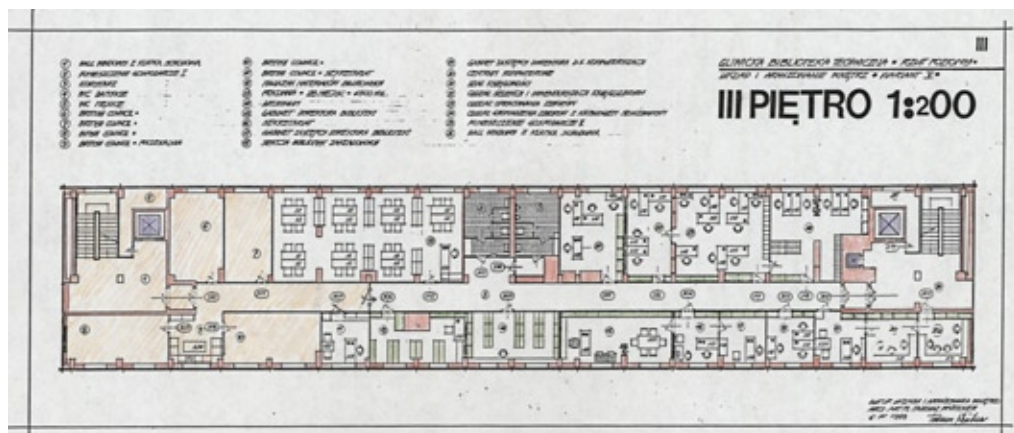
Magazyn czasopism

Plan drugiego piętra

Czytelnia czasopism

Plan trzeciego piętra

Hall i komputery katalogowe

system zarządzania biblioteką PROLIB®, który umożliwia: gromadzenie i katalogowanie wydawnictw zwartych i ciągłych, wypożyczenia, wyszukiwanie i zamawianie w OPAC-u (komputerowym katalogu, również poprzez Internet), prowadzenie statystyki i administrowanie systemem. System PROLIB pracuje w formacie MARC i umożliwia współkatalogowanie z innymi krajowymi bibliotekami naukowymi nowych nabytków, w tym współtworzenie Narodowego Uniwersalnego Katalogu NUKAT, co znacznie przyspiesza i obniża koszty opracowywania zbiorów. Umożliwia też korzystanie z katalogu rozproszonego KARO, łączącego katalogi polskich bibliotek uczelnianych.

Teraźniejszość

W roku 2013 roku Biblioteka jest jedynym tego typu na Górnym Śląsku nowoczesnym ośrodkiem informacji naukowo-technicznej. Posiadamy największe w regionie zbiory z zakresu nauk technicznych. Gromadzone są także publikacje w zakresie nauk ekonomicznych, społecznych, medycznych, języków obcych, silesiana oraz beletrystyka. Do dyspozycji czytelników jest ponad 813 tys. wol.: książek, norm i patentów, ok. 827 tytułów czasopism krajowych i zagranicznych oraz dostępne internetowo 52 polskie i zagraniczne pełno tekstowe i bibliograficzne bazy danych (ponad 70 tys. tytułów pełno tekstowych e-czasopism i prawie 47 tys. tytułów e-książek, ponad milion tekstów patentów, norm, dysertacji i materiałów konferencyjnych). Zainteresowani mogą korzystać z zasobów na miejscu oraz w filiach w Katowicach i Rybniku, w czytelnich o łącznej liczbie 400 miejsc. Sieć bibliotek specjalistycznych zawiera 200 tys. tytułów literatury technicznej i kolejnych 400 miejsc w czytelnich. Ze zbiorów korzysta ok. 25 tys. zarejestrowanych czytelników. Dla czytelników niepełnosprawnych wzrokowo przygotowane są multimedialne stanowiska wyposażone w specjalistyczne oprogramowanie, skanery oraz urządzenia do grafiki wypukłej i drukarkę brajlowską. Z zasobów cyfrowych można korzystać na terenie Biblioteki, z komputerów stacjonarnych oraz poprzez Wi-Fi, można też korzystać z nich w uczelnianej sieci LAN, w akademikach, a pracownicy mogą korzystać z domowego dostępu do tych zbiorów poprzez usługę VPN. Prowadzimy na bieżąco własną bazę danych zawierającą dorobek naukowy pracowników Politechniki Śląskiej. Współtworzymy ogólnokrajową bazę BazTech zawierającą informacje o zawartości polskich czasopism technicznych i bazę BazTOL - dziedzinowy przewodnik po zasobach sieciowych z zakresu techniki. Są one częścią Wirtualnej Biblioteki Nauki prowadzonej przez ICM. Biblioteka współpracuje w zakresie współkatalogowania z Narodowym Uniwersalnym Katalogiem Centralnym NUKAT.

Bierzemy aktywny udział w trwającym procesie przemian. Zreorganizowano strukturę Biblioteki, tak aby w pełni wykorzystywać możliwości oferowane przez komputerowy system zarządzania biblioteką. Zmniejszono ilość jednostek organizacyjnych z 13 do 7,

co oznacza zmniejszenie liczby kadry kierowniczej o 6 osób. Wprowadzono strukturę macierzową tworząc sekcje między-oddziałowe: Systemową, Digitalizacji i Promocji Biblioteki. Pracownicy tych sekcji dzielą swój czas pracy pomiędzy dwa stanowiska. Przyniosło to usprawnienie procesu zarządzania, a połączenie w zintegrowanych oddziałach pokrewnych procesów bibliotecznych zaowocowało wzrostem wydajności pracy i jakości obsługi użytkowników. Stworzono Kolegium Biblioteczne - kolegialny organ doradczy dyrektora, w celu włączenia kierowników oddziałów w odpowiedzialność za efekt działania biblioteki jako całości.

W latach 2006-2007 zmodernizowano magazyny zbiorów wprowadzając składowanie zwarte dzięki wyposażeniu ich w regały przesuwne z napędem ręcznym i elektrycznym. W chwili obecnej biblioteka dysponuje łącznie ponad 16 km półek. Wprowadzono też zabezpieczenie budynku i zbiorów poprzez zainstalowanie w czytelnich bramek elektromagnetycznych i odpowiednie oklejenie zbiorów oraz uruchomienie telewizyjnego systemu nadzoru i rejestracji.

W roku 2008 uruchomiono Bibliotekę Cyfrową Politechniki Śląskiej (<http://delibra.bg.polsl.pl/dlibra>), która jest projektem tworzenia cyfrowych kolekcji piśmiennictwa w oparciu o zbiory przechowywane w Bibliotece Głównej oraz o książki wydawane przez Wydawnictwo Politechniki Śląskiej. Umożliwia dostęp do zasobów dydaktycznych i naukowych Uczelni, do jej archiwaliów i do zbiorów bibliofilskich. Biblioteka należy do Federacji Bibliotek Cyfrowych. Jesteśmy członkiem projektów Europeana-Local i Dart-Europe, których celem jest zwiększenie możliwości wykorzystania treści cyfrowych przechowywanych przez europejskie instytucje regionalne i lokalne.

Kilkakrotnie modernizowano lokalną sieć komputerową Biblioteki, która obecnie pracuje z szybkością 1,4 GB/sek – natomiast system komputerowy jest wirtualną infrastrukturą zrealizowaną na odpowiedniej strukturze fizycznej. Dzięki takiemu rozwiązaniu uzyskano wyższy stopień dostępności i niezawodności oraz duży stopień skalowalności umożliwiające łatwe dostosowanie się do rosnących wymagań i potrzeb zarówno czytelników jak i pracowników Biblioteki. Oznacza to nieprzerwaną pracę systemu w przypadku awarii serwera fizycznego, oraz archiwizację tak danych roboczych jak biblioteki cyfrowej i repozytorium. Fizyczne elementy LAN to: stacje robocze wirtualne i fizyczne, terminale, drukarki, serwery fizyczne i wirtualne, macierz dyskowa, sieciowa pamięć masowa NAS, pamięć taśmowa i sieć SAN. Użytkownicy zauważyli to jako zastąpienie indywidualnych komputerów PC terminalami roboczymi.

W efekcie realizacji uzyskanego w 2010 roku z Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka projektu o nazwie: „Rozwój sprzętowo-programowy platformy i lokalnej sieci wirtualnej infrastruktury informatycznej Biblioteki Głównej Pol. Śląskiej w celu pozyskania, tworzenia i udostępniania zasobów cyfrowych” zakupiono i zainstalowano wyposażenie serwerowni niezbędne do obsługi tworzonego repozytorium REPOLIS, oraz wyposażenie pracowni digitalizacji, tj. następujące skanery: automat

Magazyn książek (z lewej regały przesuwane ręcznie, z prawej elektrycznie)

Rys. 23. Regały o długości 9 m przesuwane elektrycznie

książkowy Kabis III, wielkoformatowy Book2net flash, płaski WideTEK 25 oraz wielkoformatowy Smart LF Gx+42Te. Ultranowoczesna pracownia digitalizacyjna pracuje na potrzeby repozytorium prac naukowo-badawczych prowadzonych na Uczelni oraz Biblioteki Cyfrowej. Zainstalowano też w czytelnicy automat skanujący Book2net kiosk, za pomocą którego czytelnicy mogą samodzielnie skanować do PDF wybrane artykuły, umieszczając je na pamięciach USB. Zakupiono również niezbędne oprogramowanie, w tym multiwyszukiwarkę PRIMO, system linkujący SFX i system rekomendujący bX Izraelskiej firmy ExLibris, stanowiące najnowocześniejsze rozwiązanie dostępne aktualnie na rynku, a stosowane przez największe biblioteki na świecie, takie jak: Harvard, Oxford czy ETH. Warto zauważyć, że jesteśmy pierwszą biblioteką w kraju, która wdrożyła tę wyszukiwarkę oraz pierwszą, w której multiwyszukiwarkę PRIMO zintegrowano z innym systemem bibliotecznym niż Aleph. Multiwyszukiwarka umożliwia za pomocą jednego okienka wyszukiwawczego przeszukiwanie lokalnych i globalnych zasobów tak cyfrowych jak i tradycyjnych papierowych, bez konieczności wchodzenia do wielu istniejących baz danych i katalogów. Teoretycznie jest to wspaniała możliwość, ale nie ma róży bez kolców. Podstawowym problemem jest zgoda właścicieli baz danych na udostępnienie odpowiednich linków, z czym są problemy. Okazało się też, że pakiety e-czasopism dostarczane przez zagranicznych dystrybutorów mają inną zawartość od tak samo nazywających się pakietów dla odbiorców z zachodu. Tak więc

Stacje robocze w salce dydaktycznej

Skaner automatyczny KABIS III

Skaner wielkoformatowy Smart LF Gx+42Te

Skanery wielkoformatowy Book2net flash i płaski WideTEK 25

zaistniała konieczność przeglądania wszystkich tytułów aby wybrać linki udostępnione nam w kraju. Wyszukiwarka informuje o dostępności pełnych tekstów i dostarcza do nich linki, jest też wyposażona w system rekomendacji publikacji naukowych uwzględniający Impact Faktor.

Staraniem dyrektora utworzono w Bibliotece małe muzeum techniki, którego zadaniem jest uchronienie od likwidacji aparatury badawczej używanej przed laty na Uczelni, a masowo w ostatnich latach złomowanej. Celem dydaktycznym jest uświadomienie studentom – przyszłym inżynierom, że Uczelnia ma długie tradycje w badaniach naukowych, oraz to, jak kiedyś wyglądała stosowana w nich aparatura i to, ile i jaki sprzęt badawczy produkowano samodzielnie w kraju, a nawet na Uczelni. Niestety wielu jest zaskoczonych, że w kraju konstruowano i produkowano taki sprzęt. Ze względu na brak pomieszczeń muzeum ma charakter „rozproszony” w różnych miejscach Biblioteki. W Bibliotece Cyfrowej umieszczamy też dokumentacje i katalogi „zabytkowego” już sprzętu. Pozycje te cieszą się dużym zainteresowaniem internautów.

W latach 2009 – 2011 przeprowadzono komputeryzację Filii w Katowicach i w Rybniku. Obie filie włączono do systemu PROLIB, co oznacza włączenie do komputerowego katalogu Biblioteki Głównej ich księgozbiorów, tym samym czytelnicy mogą

Skaner samoobsługowy Book2net kiosk

komputerowo wypożyczać książki także w filiach.

Prowadzimy też działalność dydaktyczną dla studentów i doktorantów, naukową i kulturalną, organizując konferencje i różnorodne projekty, w tym wystawy, spotkania autorskie, wernisaże, których autorami i uczestnikami są znane osoby, a często są też emerytowani pracownicy uczelni i mieszkańcy Gliwic.

W listopadzie 2011 roku w uznaniu zasług dla polskiego bibliotekarstwa, Biblioteka została odznaczona przez Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich medalem ***Bibliotheca Magna - Perennisque***, najwyższym odznaczeniem jakie może otrzymać biblioteka.

„Rozproszone” muzeum techniki

„Rozproszone” muzeum techniki

Spotkanie autorskie z Michałem Jagiełłą

Spotkanie autorskie z Januszem Konieczniakiem

Salka wystawowa

Stała wystawa historii komputerów

Pracownia opracowania zbiorów

Wręczenie medalu *Bibliotheca Magna – Perennisque*

Bibliografia

- Bałuka Halina: Biblioteka Główna. W: Politechnika Śląska XXX lat w służbie społeczeństwa. Gliwice 1985 s. 507-514
- Bąba Jan: Biblioteka. W: Początki Politechniki Śląskiej. Muzeum w Gliwicach. Ser. monogr. nr 17. T. 1 Gliwice 2010 s. 444-446
- Czerni Józef: Biblioteka Politechniki Śląskiej. W: Politechnika Śląska 1945-1955. Gliwice 1957 s. 135-137
- Czerni Józef: Biblioteka Główna. W: Politechnika Śląska 1945-1960. Gliwice 1960 s. 94-97
- Iwańska Urszula: Biblioteka Główna Politechniki Śląskiej w Gliwicach jako ośrodek Informacji naukowo-technicznej. Praca mgr. Uniwersytet Śląski. Wydz. Filologiczny. Sosnowiec. 1983.
- Laskiewicz Tytus: Program Politechniki Śląskiej na rok akademicki 1947/48. Politechnika Śląska. Gliwice 1948 s. 12-14
- Zarzycki Jerzy: Biblioteka Główna. W: Politechnika Śląska 40 lat w służbie społeczeństwa. Gliwice 1974 s. 73-74
- Zioło Krzysztof: Biblioteka Główna. W: Politechnika Śląska. Gliwice 2005 s. 234-237
- Zioło Krzysztof: Biblioteka Cyfrowa PŚ. *Biuletyn Politechniki Śląskiej*. 2010 nr 6/7 s. 29
- Zioło Krzysztof: Biblioteka Główna rozbudowuje zasoby cyfrowe. *Biul. PŚ* 2010 nr 11 s. 34-35
- Zioło Krzysztof: Bibliotheca Magna-Perennisque dla Biblioteki Głównej Politechniki Śląskiej. *Bibliotekarz* 2012 nr 6 s. 30-32
- Zioło Krzysztof: ISA Knowledge Centre w Bibliotece Głównej Politechniki Śląskiej. *PTINT* 2002 nr 2 s. 26-28
- Zioło Krzysztof: Komputeryzacja Biblioteki Głównej Politechniki Śląskiej. Problemy techniczne i organizacyjne. *PTINT* 1998 nr 2 s. 18-26
- Zioło Krzysztof: Krótka historia Biblioteki Głównej. *Biul. PŚ* 2012 nr 4 s. 22-23
- Zioło Krzysztof: Medal Bibliotheca Magna-Perennisque dla Biblioteki Głównej. *Biul. PŚ* 2012 nr 4 s. 21
- Zioło Krzysztof: Od biblioteki do Library 2.0, czyli o bibliotekach uniwersyteckich słów kilka. W: *Biul. Bibl. Gl. PŚ* nr 2: Rola biblioteki w strategii i działalności uczelni wyższej/pod red. Krzysztofa Zioła. Gliwice 2012
- Zioło Krzysztof: Wpływ samodzielności finansowej na funkcjonowanie Biblioteki Politechniki Śląskiej. *PTINT* 1999 nr 2 s. 10-14

Autorstwo zdjęć:

Krzysztof Zioło: wszystkie za wyjątkiem:

Rys. 36, 37, 41 – Samuel Folwaczny

Rys. 1, 2, 3 – nie do ustalenia.

Mgr Ewa Dąbrowska
Kraków – UJ

MIEJSCE BIBLIOTEKI JAGIELLOŃSKIEJ I BIBLIOTEKI COLLEGIUM MEDICUM W SYSTEMIE BIBLIOTECZNO-INFORMACYJNYM UNIwersYTETU JAGIELLOŃSKIEGO

Abstract

The Jagiellonian Library (in short referred to as JL) and the Medical Library of the Collegium Medicum (in short, ML) along with the faculty and institute libraries comprise the library and information system of the Jagiellonian University. JL and ML have a status of inter-faculty units and the director of ML is also formally a member of the JL's Board of Directors with a vice-director rank. ML was reinstated into the University's structures in 1993, after it had been functioning separately as the Main Library of the Nicolaus Copernicus Academy of Medicine for more than 40 years. At present it has 3 subordinate faculty libraries working within a common financial and organizational framework, including centralized acquisitions and cataloguing. On the other hand, BJ and 44 faculty and institute libraries form a decentralized structure, with the libraries subject financially and organizationally to the respective faculty or institute authorities, while JL is designated with a task to supervise them concerning strictly library matters. BJ also initiates and coordinates library-related projects of vital significance for all the Jagiellonian community, including researchers and students of the Collegium Medicum. The university-wide library and information system has been integrated in the virtual space, enabling the patrons to obtain detailed information on the library collections online and to use a number of services as well as to access collection items in a digitized form.

Streszczenie

Biblioteka Jagiellońska (dalej BJ) i Biblioteka Medyczna Collegium Medicum (dalej BM) wraz z bibliotekami wydziałowymi i instytutowymi tworzą system biblioteczno-informacyjny Uniwersytetu Jagiellońskiego. BJ i BM to jednostki pozawydziałowe, a dyrektor BM jest zarazem zastępcą dyrektora BJ. BM powróciła w struktury uniwersyteckie w 1993 roku, po ponad czterdziestu latach funkcjonowania jako Biblioteka Główna Akademii Medycznej. Obecnie podlegają jej trzy biblioteki wydziałowe, podporządkowane jej finansowo i organizacyjnie, centralnie prowadzone jest także gromadzenie i opracowanie zbiorów. Natomiast BJ i podległe jej 44 biblioteki wydziałowe i instytutowe tworzą system zdecentralizowany, w którym biblioteki wydziałowe i instytutowe są podporządkowane organizacyjnie i finansowo władzom jednostek uczelni, przy których funkcjonują, a BJ ma sprawować nad nimi nadzór i opiekę merytoryczną. BJ prowadzi i koordynuje działania strategicznie istotne dla całego systemu, w których uczestniczy także BM, a całość systemu biblioteczno-informacyjnego jest zintegrowana w przestrzeni wirtualnej, zarówno jeśli idzie o informację o zbiorach bibliotecznych Uniwersytetu, dostęp do szeregu usług, jak i do samych zbiorów w wersji cyfrowej.

Biblioteka Jagiellońska, nowy gmach

Jednym z podstawowych zadań każdej uczelni jest upowszechnianie i pomnażanie osiągnięć nauki, kultury narodowej i techniki, w tym poprzez gromadzenie i udostępnianie zbiorów bibliotecznych i informacyjnych¹. Zadanie to realizowane jest poprzez system biblioteczno-informacyjny, którego organizację i funkcjonowanie określa statut uczelni². Dla Uniwersytetu Jagiellońskiego (dalej UJ), zgodnie z jego Statutem, zadania systemu biblioteczno-informacyjnego polegają w szczególności na udostępnianiu zbiorów bibliotecznych oraz zasobów informacji naukowej, niezbędnych do realizacji procesu dydaktycznego i badań naukowych³. W niniejszym artykule zostanie przedstawiona organizacja tego systemu na UJ oraz miejsca, jakie zajmują w nim Biblioteka Jagiellońska (dalej BJ)

oraz Biblioteka Medyczna Collegium Medicum Uniwersytetu Jagiellońskiego (dalej BM). Pokazana zostanie specyfika tego systemu oraz relacje zachodzące między dwoma wspomnianymi bibliotekami. Opracowanie to zostało oparte na obowiązujących przepisach prawnych, Statucie UJ i regulaminach bibliotek, literaturze przedmiotu oraz na wywiadach przeprowadzonych z osobami zarządzającymi BJ i BM, a także z pracownikami BJ odpowiedzialnymi za współpracę z bibliotekami instytutowymi.

Sposób działania systemu biblioteczno-informacyjnego uzależniony jest od wielu czynników, między innymi od kultury organizacyjnej danej uczelni, jej rodzaju, wielkości, sposobu finansowania. Wykształciło się dotąd kilka dominujących modeli systemu biblioteczno-informacyjnego. W modelu tradycyjnym struktura organizacyjna systemu jest odzwierciedleniem struktury uczelni. Istnieje w nim pewna liczba bibliotek wydziałowych, instytutowych, zakładowych lub innych oraz biblioteka główna. Takie

¹ Ustawa z dnia 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym, Dz.U. 2005 nr 164 poz. 1365, art. 13 p. 5

² *Ibidem*, art. 88 p. 1

³ Statut Uniwersytetu Jagiellońskiego. Załącznik nr 1b, Regulamin określający zasady dostępu do zbiorów bibliotecznych. Art. 2. [Dokument elektroniczny], dostęp 23.07.2013, tryb dostępu: <http://www.samo-rzad.uj.edu.pl/fx/downloads/file100.pdf>

Biblioteka Jagiellońska, stary gmach, widok od Alei Mickiewicza

rozwiązanie pozwala na zaspokajanie potrzeb użytkownika niedaleko miejsca pracy i studiów, co jest istotne zwłaszcza w wypadku rozproszenia uczelni⁴. Model ten przyjmuje dwa warianty. W wariancie scentralizowanym biblioteki wydziałowe i instytutowe są właściwie filiami bibliotek głównych, które prowadzą nie tylko gromadzenie i opracowanie dla całego systemu, ale również obsługę finansową, administracyjną i politykę osobową. W wariancie zdecentralizowanym biblioteki jednostek organizacyjnych uczelni są podporządkowane finansowo i organizacyjnie władzom danych jednostek, a bibliotece głównej przypisuje się ogólne funkcje opieki i nadzoru merytorycznego. Podwójne przyporządkowanie bibliotek w sieci uczelnianej – wydziałom (instytutom) oraz bibliotece głównej, jest zdaniem prof. Jacka Wojciechowskiego rozwiązaniem najproduktywniejszym, wymagającym jednak precyzyjnego dookreślenia uprawnień głównej biblioteki uczelni w zakresie decyzji merytorycznych i koordynacji, co, jak się wydaje, w Polsce nie często ma miejsce⁵.

⁴ Ewa Głowacka: Problem funkcji informacyjnej biblioteki uniwersyteckiej. Toruń 1992 s. 29

⁵ Jacek Wojciechowski: Organizacja i zarządzanie w bibliotekach. Warszawa 1997 s. 115. Jeden z wyjątków dotyczy Biblioteki Politechniki Wrocławskiej, zob.: Zarządzenie Wewnętrzne 22/2000 w sprawie zasad współpracy kierowników jednostek organizacyjnych z dyrektorem Biblioteki Głównej i Ośrodka Informacji Naukowo-Technicznej w zakresie działalności biblioteczno-informacyjnej. [Dokument elektroniczny], dostęp 26.07.2013, tryb dostępu: http://www.biblioteka.pwr.wroc.pl/files/prv/id16/o_bibliotece/ZW_22_2000.pdf

Biblioteka Jagiellońska, nowy gmach - wejście od ulicy Oleandry

Model dziedzinowy (zintegrowany) rozwinął się w latach czterdziestych ubiegłego wieku. Polega na podziale i uporządkowaniu zbiorów według kryterium treściowego, wskutek czego wyodrębnionych zostaje kilka dużych księgozbiorów odpowiadających szerokim dziedzinom wiedzy. Tworzą one odrębne biblioteki, zarządza nimi biblioteka centralna. Jej gmach powinien stanowić centrum uniwersytetu, a pozostałe biblioteki sąsiadują z salami wykładowymi i pracowniami naukowców.

Kolejny model, zwany informacyjnym, polega na zespoleniu tych wszystkich agend uniwersytetu, które w jakikolwiek sposób zajmują się informacją. Pierwsze takie centra informacyjne powstały w USA i Kanadzie w latach sześćdziesiątych i siedemdziesiątych ubiegłego wieku. Łączyły one z biblioteką wydawnictwa, księgarnie, drukarnie, archiwa, a także ośrodki obliczeniowe, radia i telewizje akademickie. Dzięki temu uczelniane zasoby miały być efektywniej wykorzystywane, ale niektóre z powstałych w ten sposób struktur nie wytrzymały próby czasu i zostawały rozwiązane. Bardzo wysokie też okazywały się koszty wdrożenia takiego modelu. Jednak w niektórych przypadkach udało się przezwyciężyć trudności, a model został uznany za wysoce skuteczny. Wielu widzi w nim przyszłość bibliotek akademickich, pod warunkiem, że jego

powstawanie będzie przebiegać ewolucyjnie, z uwzględnieniem istniejących warunków technicznych i personalnych⁶.

W ostatnich latach występuje tendencja do łączenia małych bibliotek w większe jednostki, co umożliwia ekonomiczne zarządzanie kadrami, zbiorami i usługami. Proponuje się nawet tworzenie jednej wielkiej biblioteki, obsługującej wszystkie wydziały⁷. Taka biblioteka byłaby znacznie tańsza w utrzymaniu, bo nie rozprasza wykonawstwa tych samych procesów na wiele osób i jednostek⁸. Trudno jednak uznać ten model za dogodny dla użytkowników w przypadku znacznego rozproszenia uczelnianych jednostek, tak jak to ma na przykład miejsce na Uniwersytecie Jagiellońskim. J. Wojciechowski uważa przy tym, że najlepiej funkcjonują biblioteki średnio duże, obsługujące nie więcej niż 15-20 tysięcy osób potencjalnej publiczności⁹.

System biblioteczno-informacyjny UJ reprezentuje typ tradycyjny. W jego ramach funkcjonuje kilkadziesiąt bibliotek poszczególnych jednostek organizacyjnych uczelni oraz BJ jako biblioteka główna. Ogólne zadania BJ wobec bibliotek instytutowych określa jej regulamin¹⁰. W roku 1993, po ponad czterdziestoletniej nieobecności w strukturach Uniwersytetu Jagiellońskiego¹¹, w system ten włączyła się Biblioteka Medyczna wraz z własną siecią bibliotek. Jak głosi jej regulamin, tworzy ona wraz z BJ jednolity system biblioteczno-informacyjny¹².

Jak wyżej wspomniano, funkcjonowanie systemu biblioteczno-informacyjnego UJ reguluje statut uczelni, regulamin biblioteki głównej i regulaminy bibliotek jednostek organizacyjnych uniwersytetu.

⁶ Grażyna Tetela: Wpółcześnie funkcjonujące modele sieci biblioteczno-informacyjnych w uniwersytetach. *Biuletyn EBiB*, Nr 8/2003, [dokument elektroniczny], dostęp 29.07.2013, tryb dostępu: <http://ebib.oss.wroc.pl/2003/48/tetela.php>

⁷ Jacek Wojciechowski: Biblioteka akademicka : możliwe zmiany organizacji. W: Stan i potrzeby polskich bibliotek uczelnianych : materiały z ogólnopolskiej konferencji naukowej, Poznań, 13 - 15. 11. 2002. Red. nauk. Artur Jazdon, Aldona Chachlikowska. Poznań 2002 s. 30

⁸ Jacek Wojciechowski: Uczelniana sieć biblioteczna. *Biblioteka* nr 16 (25) 2012 s. 88

⁹ *Ibidem*, s. 91. Tymczasem sama BJ w końcu 2012 roku notowała 25 457 aktywnych czytelników, czyli znacznie więcej niż 20 tys. potencjalnych użytkowników, zob. Zbiory biblioteczne w liczbach, [dokument elektroniczny], dostęp 24.07.2013, tryb dostępu: http://www.bj.uj.edu.pl/o_bib/bj_liczb1_pl.php

¹⁰ Regulamin Biblioteki Jagiellońskiej, art. 8. [Dokument elektroniczny], dostęp 23.07.2013, tryb dostępu: http://www.bj.uj.edu.pl/zas/Reg_BJ.pdf

¹¹ W 1950 roku z odłączonych od Uniwersytetu Jagiellońskiego Wydziałów Lekarskiego i Farmaceutycznego powstała Akademia Medyczna. W 1993 r. Akademia Medyczna uległa likwidacji, a na jej miejsce powstało Collegium Medicum Uniwersytetu Jagiellońskiego, natomiast Biblioteka Główna Akademii Medycznej zmieniła swoją nazwę na Biblioteka Medyczna Collegium Medicum UJ. Zob. portal Biblioteki Collegium Medicum UJ: O bibliotece : historia i zbiory. [Dokument elektroniczny], dostęp 27.07.2013, tryb dostępu: <http://www.bm.cm-uj.krakow.pl/LibraryHistory.aspx>.

¹² Regulamin Biblioteki Medycznej Collegium Medicum. [Dokument elektroniczny], dostęp 27.07.2013, tryb dostępu: <http://www.bm.cm-uj.krakow.pl/pdf/Regulamin.pdf>

Zbierzmy więc przepisy dotyczące systemu biblioteczno-informacyjnego, zawarte w tych dokumentach. Artykuł 68 ust. 1 Statutu UJ stanowi, że BJ, będąca jednostką pozawydziałową, jest biblioteką główną i wraz z innymi bibliotekami Uniwersytetu tworzy jednolity system biblioteczno-informacyjny. Organizację i zadania Biblioteki określa regulamin uchwalony przez Senat na wniosek dyrektora Biblioteki, zaopiniowany przez Radę Biblioteczną¹³. Organami BJ są Rada Biblieczna i jej Dyrektor¹⁴. Rada Biblieczna wypowiada się m.in. w sprawie obsady stanowisk kierowników bibliotek wydziałowych oraz awansów nauczycieli akademickich zatrudnionych w bibliotekach Uniwersytetu, rozpatruje także inne sprawy zlecone jej przez Rektora lub Senat¹⁵. Dyrektor BJ m. in. opiniuje wnioski dziekanów i kierowników innych jednostek Uniwersytetu w sprawie zatrudnienia i awansów bibliotekarzy dyplomowanych¹⁶. Szczegółowe zasady funkcjonowania systemu biblioteczno-informacyjnego oraz warunki korzystania z bibliotek Uniwersytetu Jagiellońskiego określać mają regulaminy udostępniania zbiorów bibliecznych, obowiązujące w poszczególnych bibliotekach¹⁷.

Przyjrzyjmy się zatem przepisom regulaminu BJ w interesującym nas zakresie. Tematu tego dotyczy jedynie artykuł 8 w rozdziale drugim, dotyczącym zadań BJ. Podaje on, że Biblioteka sprawuje nadzór i opiekę merytoryczną nad bibliotekami jednostek organizacyjnych działalności podstawowej UJ. Brak jednak szczegółowszego zapisu, na czym dokładnie to zadanie miałoby polegać i w jaki sposób byłoby realizowane.

Regulaminy bibliotek wydziałowych i instytutowych dotyczą w zasadzie reguł korzystania z danej biblioteki i udostępniania jej zbiorów, w nielicznych tylko przypadkach wspomniano o funkcjonowaniu danej biblioteki w ramach systemu biblioteczno-informacyjnego UJ¹⁸. Zwraca uwagę niejednorodność tych regulaminów. Opracowany przez powołaną przez Radę Biblioteczną BJ komisję ramowy regulamin dla bibliotek wydziałowych i instytutowych nie został wprowadzony w życie. Tym niemniej niektóre biblioteki oparły się na nim, opracowując na nowo swoje regulaminy udostępniania.

Regulamin BM Collegium Medicum UJ w artykule pierwszym stanowi, że jest ona pozawydziałową jednostką organizacyjną i wraz z BJ tworzy jednolity system biblioteczno-informacyjny Uniwersytetu. Zgodnie z artykułem dziewiątym niniejszego regulaminu sprawuje nadzór i opiekę merytoryczną nad funkcjonowaniem bibliotek

¹³ Art. 68 ust. 4 Statutu UJ

¹⁴ Art. 69 Statutu UJ

¹⁵ Art. 71, ust. 3 i 5 Statutu UJ

¹⁶ Art. 72, ust. 3, p. 6 Statutu UJ

¹⁷ Art. 4 ust. 4 Załącznika 1b do Statutu UJ

¹⁸ Informację taką znaleziono w regulaminach jedynie dwóch bibliotek: Wydziałowej Biblioteki Prawnej oraz Sekcji Prawa Własności Intelektualnej. Zob. Regulamin udostępniania zbiorów w WBP UJ. [Dokument elektroniczny], dostęp 08.08.2013, tryb dostępu: <http://www.law.uj.edu.pl/wbpuj/zasoby.php#zasady> oraz Regulamin Biblioteki Instytutu Prawa Własności Intelektualnej UJ [Dokument elektroniczny], dostęp 08.08.2013, tryb dostępu: <http://www.ipwi.uj.edu.pl/index.php?tresc=biblioteka>.

Biblioteka Jagiellońska, stary gmach, hol

jednostek działalności podstawowej Collegium Medicum. Artykuł jedenasty głosi też, że Dyrektor Biblioteki Medycznej jest jednocześnie zastępcą dyrektora Biblioteki Jagiellońskiej¹⁹.

Tyle stanowią przepisy. Jak widać, są one bardzo ogólne, brakuje bardziej szczegółowego zapisu, na czym dokładniej miałyby polegać zadania i obowiązki BJ i BM wobec bibliotek wydziałowych i instytutowych i w jaki sposób miałyby być te zadania realizowane. Poniżej przedstawione zostanie zatem, jak to przebiega w praktyce oraz jak BM sytuuje się w systemie biblioteczno-informacyjnym UJ i jakie relacje zachodzą między tą biblioteką a BJ.

BJ jest nie tylko biblioteką uczelnianą, główną księżnicą Uniwersytetu Jagiellońskiego. Historyczne uwarunkowania i charakter zbiorów sprawiają, że uznaje się ją za drugą bibliotekę narodową w kraju, a jako biblioteka publiczna jest dostępna dla wszystkich zainteresowanych. Krąg obsługiwanych użytkowników jest zatem bardzo szeroki, a właściwie nieograniczony²⁰. Jej zbiory to ponad 5 mln woluminów i jedno-

¹⁹ Regulamin Biblioteki Medycznej, op. cit.

²⁰ Jedynym ograniczeniem jest to, że trzeba być pełnoletnim, aby zapisać się do Biblioteki. Natomiast z pozostających w wolnym dostępie zasobów cyfrowych UJ może korzystać każdy

Biblioteka Jagiellońska, korytarz w nowym gmachu, widok na wejście do Czytelni Informacji Naukowej.

stek oraz prawie 240 tys. zasobów elektronicznych, do których BJ zapewnia dostęp lub które zostały w BJ zdigitalizowane²¹.

Bibliotek jednostek organizacyjnych UJ jest obecnie 44, z czego 5 to wydziałowe, a 39 - instytutowe²². Zatrudnionych w nich jest 148 osób, a zbiory tych bibliotek liczą łącznie ponad 2 mln woluminów i jednostek. Biblioteki te są podporządkowane organizacyjnie i finansowo władzom jednostek, w ramach których działają.

Należy zauważyć, że system biblioteczno-informacyjny UJ i jego funkcjonowanie ulega ciągłym przemianom na skutek zmian w strukturze uczelni, przemian prawnych, technologicznych i informacyjnych. Także budowa nowych obiektów dała możliwość pewnych reorganizacji, jak choćby łączenia bibliotek instytutowych w wydziałowe. Początek lat 90-tych dwudziestego wieku przyniósł zmiany zasad finansowania i złożył odpowiedzialność za przyznane fundusze na kierowników jednostek działalności podstawowej Uniwersytetu. Dysponent środków stał się zarazem decydentem dla biblioteki. Spowodowało to osłabienie związków między bibliotekami instytutowymi

²¹ Dane z portalu Biblioteki Jagiellońskiej : Zbiory biblioteczne UJ w liczbach. [Dokument elektroniczny], dostęp 07.08.2013, tryb dostępu: http://www.bj.uj.edu.pl/o_bib/bj_liczb1_pl.php

²² Dane te nie dotyczą Biblioteki Medycznej i podporządkowanych jej bibliotek wydziałowych

a BJ. Decentralizacja doprowadziła do likwidacji Oddziału Bibliotek Instytutowych, odpowiedzialnego za sprawy instruktażu, nadzoru oraz za prowadzenie centralnego katalogu kartkowego bibliotek zakładowych²³. W literaturze wskazuje się obecnie na brak w większości bibliotek oddziałów do spraw bibliotek zakładowych. Często natomiast następuje rozdzielanie dotychczasowych obowiązków takich oddziałów pomiędzy oddziały merytorycznie odpowiedzialne za poszczególne pola działań, co jest widziane jako rozwiązanie bardziej racjonalne²⁴. W BJ poszczególne sprawy związane z opieką merytoryczną i instruktażem prowadzą, na odcinku związanym z ich pracą, bibliotekarze zatrudnieni w różnych oddziałach, a ich działalność zarządzana jest i koordynowana jest przez Dyrektora. Dotyczy to przede wszystkim spraw związanych z funkcjonowaniem bibliotecznego systemu komputerowego, wspólnego dla całego Uniwersytetu katalogu on-line, budowy repozytorium cyfrowego, prenumeraty czasopism i baz danych, projektów badawczo-rozwojowych oraz szkoleń pracowników.

Obecnie jeden z pracowników BJ, zajmujący się szkoleniem bibliotekarzy w zakresie katalogowania druków zwartych, zbiera też wszelkie dane statystyczne dotyczące bibliotek instytutowych na potrzeby władz uczelni. Przez jakiś czas osoba ta dane te przekazywała także do Głównego Urzędu Statystycznego, obecnie jednak wszystkie biblioteki samodzielnie składają dane statystyczne na formularzu on-line.

Z początkiem lat 90-tych zaprzestano centralnych zakupów zachodniej literatury w związku z likwidacją zarezerwowanej w tym celu dla całego uniwersytetu puli dewizowej. Obecnie koordynowana i centralnie prowadzona jest prenumerata czasopism drukowanych polskich i zagranicznych oraz elektronicznych, a także baz dostępnych on-line. Do tego celu powoływana jest wspólna komisja przetargowa, a poszczególne jednostki uniwersyteckie partycypują w ponoszeniu kosztów związanych z prenumeratą. Do zadań BJ należy organizowanie i zarządzanie dostępem dla całego uniwersytetu do tak pozyskiwanych zasobów cyfrowych.

Zapoczątkowana na początku lat 90-tych XX wieku komputeryzacja w założeniu miała objąć wszystkie biblioteki UJ. Wybrano jeden biblioteczny system komputerowy dla całego Uniwersytetu VTLS/Virtua, a jego wdrażanie w poszczególnych jednostkach następowało stopniowo, w miarę ich możliwości technicznych, finansowych i organizacyjnych. Do dziś jeszcze nie wszystkie wprowadzają dane do Komputerowego

²³ Obowiązki biblioteki głównej wobec bibliotek zakładowych określało Zarządzenie Ministra Szkolnictwa Wyższego z 18 marca 1961 r. Zob. Barbara Sordyl: Struktura organizacyjna bibliotek głównych szkół wyższych w świetle aktów prawnych: z historii organizacji bibliotekarstwa i bibliotek w Polsce Ludowej, *Przegląd Biblioteczny*, 1965 zesz. 4 s. 201

²⁴ Zob.: W. Dziadkiewicz, Struktury organizacyjne bibliotek akademickich - odbiciem zmian. [W:] Badanie porównawcze polskich bibliotek naukowych: materiały z konferencji (Kraków, 19-21 IX 2001), Kraków, 2001, s. 149, oraz I. Gajda, A. Ptak, Struktury organizacyjne nowoczesnych bibliotek uczelnianych. [W:] Biblioteka w kryzysie czy kryzys w bibliotece? Łódź, 15-17 czerwca 2010 r.: materiały konferencyjne. Łódź 2010 s. 143

Biblioteka Jagiellońska, nowy gmach, widok na Czytelnię Informacji Naukowej

Biblioteka Jagiellońska. Czytelnia Główna - Lectorium

Katalogu Zbiorów Biblioteki Jagiellońskiej (w skrócie KKZBUJ) – czyni to 39 z 44 bibliotek i tylko 11 z nich ma uruchomiony moduł wypożyczeń.

Po wyborze i zaimplementowaniu systemu VTLS zaczęto tworzyć wspólny katalog komputerowy dla wszystkich bibliotek uniwersyteckich. W związku z tym BJ rozpoczęła szkolenia dla pracowników bibliotek instytutowych. Początkowo szkolono jedną osobę, która następnie w swojej bibliotece miała szkolić następne. Z czasem zrezygnowano z takiego rozwiązania jako nieefektywnego, a szkolenia indywidualne przybrały formę zbiorowego. W 2010 roku zainicjowano kilkunastodniowe warsztaty, składające się z wykładów i ćwiczeń praktycznych, koncentrujące się przede wszystkim na sporządzaniu w formacie MARC 21 rekordów bibliograficznych, kartoteki haseł wzorcowych, egzemplarzy oraz na procedurach wynikających ze współkatalogowania w bazie centralnej NUKAT. Organizowane są także szkolenia doraźne, w związku z bieżącą potrzebą, tak jak np. dotyczące tworzenia wzorca wpływu w rekordzie rejestracji wpływu czasopism, prowadzone przez pracowników Oddziału Gromadzenia i Uzupełniania Zbiorów, mających największe doświadczenie w tym zakresie. Poza tym BJ otacza biblioteki instytutowe ogólną opieką merytoryczną w procesie wprowadzania danych do katalogu centralnego NUKAT oraz do KKZBUJ, cały czas oferując pomoc i konsultacje. Bibliotekarz systemowy z BJ nadaje sigła i uprawnienia do wprowadzania danych do bazy KKZBUJ i NUKAT dla bibliotek instytutowych, a informatycy z BJ służą pomocą instytutowym w pracach związanych z instalowaniem lub aktualizacją klienta systemu bibliotecznego. Dodać należy, że biblioteki instytutowe nie ponoszą kosztów obsługi i uaktualniania systemu Virtua.

Biblioteki wydziałowe i instytutowe Uniwersytetu Jagiellońskiego włączają się również stopniowo w tworzenie Jagiellońskiej Biblioteki Cyfrowej (dalej JBC), która w zamierzeniu ma być biblioteką cyfrową całego uniwersytetu. Poszczególne jednostki włączają do cyfrowego zasobu zeskanowane przez siebie obiekty, najpierw w ramach projektu MRP 1.2, potem, już poza projektem kolejne, realizując potrzeby pracowników i studentów. Do kolekcji włączane są głównie publikacje z domeny publicznej oraz zniszczone egzemplarze cenniejszych dzieł, chronionych prawem autorskim, dostępne potem z komputerów zlokalizowanych na terenie uczelni.

Jak wyżej wspomniano, w 1993 roku, w struktury Uniwersytetu Jagiellońskiego jako Collegium Medicum powróciła Akademia Medyczna, a Biblioteka Główna Akademii Medycznej zmieniła swoją nazwę na Biblioteka Medyczna UJ - Collegium Medicum. Biblioteka ta swoje początki bierze z Biblioteki Wydziału Lekarskiego UJ, która powstała w 1810 roku, a jej podstawę stworzyły dary profesorów. Zgodnie ze swoim regulaminem, tworzy jednolity system biblioteczno-informacyjny Uniwersytetu wraz z Biblioteką Jagiellońską. Zarazem sprawuje nadzór i opiekę merytoryczną nad funkcjonowaniem bibliotek jednostek działalności podstawowej Collegium Medicum. Działa na rzecz zaspokojenia potrzeb naukowych, dydaktycznych i informa-

Biblioteka Jagiellońska, stary gmach, sala katalogowa

cyjnych środowiska akademickiego Uniwersytetu Jagiellońskiego w zakresie medycyny, farmacji, pielęgniarstwa i ochrony zdrowia²⁵. BM obsługuje także lekarzy całego makroregionu, świadcząc także różne usługi – tworząc bibliografie na zamówienie, analizy bibliometryczne, analizy dla lekarzy specjalistów²⁶. Księgozbiór BM liczy ogółem ponad 304 tysięcy woluminów druków zwartych, z czego część zgromadzona jest w bibliotekach zakładowych, oraz ponad sześć tysięcy tytułów czasopism (ponad 95 tys. woluminów), ok. 8 tys. tytułów czasopism elektronicznych oraz kilkadziesiąt baz medycznych i zbiorów multimedialnych. W skład sieci bibliotek medycznych wchodzi obecnie trzy biblioteki wydziałowe. Ich liczba znacznie zmalała na skutek reorganizacji przeprowadzonej w ostatnich latach. Wcześniej w Collegium Medicum funkcjonowało około dwudziestu bibliotek instytutowych, zakładowych i katedr. BM i pozostałe biblioteki Collegium Medicum tworzą system ściśle scentralizowany. BM prowadzi obsługę finansową, administracyjną i politykę osobową podległych jej bibliotek, a tak-

²⁵ Regulamin Biblioteki Medycznej Collegium Medicum. [dokument elektroniczny]. dostęp 24.07.2013, tryb dostępu: <http://www.bm.cm-uj.krakow.pl/pdf/Regulamin.pdf>.

²⁶ Joanna Depa: Dlaczego warto odwiedzić Bibliotekę Medyczną CM UJ? *Galicyjska Gazeta Lekarska* nr 6/119 (listopad, grudzień 2010) [dokument elektroniczny] dostęp 04.08.2013, tryb dostępu: <http://oilkrakow.nazwa.pl/content/blogcategory/50/85/14/14/>

Tele-lift - system transportu książek w Bibliotece Jagiellońskiej

że gromadzenie i opracowanie zbiorów, pozostawiając im udostępnianie. Znajduje to odzwierciedlenie w liczbie zatrudnionych osób – w BM pracuje 45 osób, a w wydzielonych tylko 9²⁷.

Dyrektor BM CM UJ jako zastępca dyrektora BJ bierze udział w posiedzeniach Rady Bibliotecznej, organu BJ. Informacja o zbiorach BM zawarta jest we wspólnym dla całego UJ katalogu on-line, którym zarządza BJ. BM bierze udział we wspólnej komisji przetargowej, z czym wiążą się wzajemne rozliczenia finansowe. Część prenumerowanych baz on-line jest dostępna dla wszystkich pracowników i studentów UJ, a część tylko dla CM UJ²⁸. Zasoby on-line, pozyskiwane przez BM, są dostępne w sieci UJ, a do zarządzania nimi służy wspólne dla BM i BJ narzędzie (tzw. link 360 - „Lista A-Z”). BM razem z BJ i innymi jednostkami Uniwersytetu realizuje także projekty, jak np. projekt SYNAT, którego celem było stworzenie uniwersalnej, otwartej, repozytorijnej platformy hostingowej i komunikacyjnej dla sieciowych zasobów wiedzy.

²⁷ Reorganizacja taka pociągnęła za sobą znaczną redukcję etatów, sięgającą 25%

²⁸ Należy pamiętać, że CM UJ finansowane jest przez Ministerstwo Zdrowia, a UJ przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego

BJ i BM odgrywają wiodącą rolę w systemie biblioteczno-informacyjnym UJ. Są jednostkami pozawydziałowymi, o nieco różniącym się statusie, przy czym BJ to biblioteka główna systemu, a dyrektor BM jest jednocześnie zastępcą dyrektora BJ. Obie mają pod swoją opieką sieć bibliotek, których liczba, rozmiary i organizacja są jednak diametralnie różne. Jednostki Uniwersytetu, wchodzące przez ponad czterdzieści lat w skład Akademii Medycznej, są zarządzane jako całość pod nazwą Collegium Medicum i ta pewna odrębność daje się zauważyć także w funkcjonowaniu ich bibliotek. BM i podporządkowane jej biblioteki wydziałowe tworzą ściśle scentralizowany podsystem biblieczny. Biblioteki wydziałowe, podległe BM mają właściwie charakter jej filii. Natomiast BJ i pozostałe 44 biblioteki wydziałowe i instytutowe funkcjonują jako system zdecentralizowany. Opieką i nadzór merytoryczny ze strony BJ jest niesformalizowaną, bowiem przepisy nie określają dokładnie, na czym mają polegać. Zwraca uwagę brak regulaminu całego systemu biblioteczno-informacyjnego Uniwersytetu, dokumentu, który w sposób formalny integrowałby wszystkie biblioteki, które choć organizacyjnie i finansowo podlegają pod różne jednostki, to tworzą pewną całość. Taki dokument powinien określać ogólne ramy funkcjonowania systemu, sprawy udostępniania pozostawiając w gestii władz poszczególnych jednostek, jednak w oparciu o ramowy regulamin bibliotek instytutowych i wydziałowych UJ. Postanowienia Statutu UJ w tym względzie dotyczą jedynie uprawnień BJ - a właściwie jej organów: Dyrektora i Rady Bibliecznej, w zakresie obsady stanowisk kierowniczych bibliotek wydziałowych, ale już nie instytutowych, oraz awansowania nauczycieli akademickich, zatrudnionych w bibliotekach jednostek uniwersyteckich. Centralny katalog kartkowy, prowadzony niegdyś przez BJ na podstawie kart katalogowych, dostarczanych obowiązkowo przez biblioteki instytutowe, został zastąpiony jednym katalogiem komputerowym dla całości zbiorów uniwersyteckich. Inne formy opieki i nadzoru, realizowane przez BJ, wynikają z bieżących potrzeb systemu biblioteczno-informacyjnego UJ. BM, której zbiory są ważne nie tylko dla środowiska naukowego uczelni, ale i dla

Ekstlibris Biblioteki Jagiellońskiej

pracowników służby zdrowia całego regionu, aktywnie współdziała z BJ, stanowiąc znaczącą część systemu biblioteczno-informacyjnego Uniwersytetu. Włączona została w ten system poprzez nadanie dyrektorowi BM funkcji zastępcy dyrektora BJ. Źródło finansowania decyduje o tym, że nie wszystkie zasoby on-line BM dostępne są zdalnie dla całej społeczności UJ, tym niemniej informacja o jej zasobach tradycyjnych i elektronicznych jest zintegrowana we wspólnym dla całej uczelni katalogu, tak jak w jednym miejscu zintegrowane zostały jej zasoby cyfrowe z zasobami innych jednostek uczelni.

Daje się zauważyć, że o relacjach między bibliotekami wchodzącymi w skład systemu biblioteczno-informacyjnego UJ decydują przede wszystkim finanse oraz informatyzacja. Ten pierwszy czynnik jest elementem decentralizującym ze względu na podległość organizacyjną i finansową bibliotek władzom poszczególnych jednostek uczelnianych, czy wręcz, jak w przypadku Collegium Medicum, na odrębne od reszty Uniwersytetu źródło finansowania. Jednocześnie integruje biblioteki, jeśli idzie o efektywne wykorzystywanie środków finansowych na scentralizowaną prenumeratę czasopism drukowanych i w coraz większej liczbie elektronicznych oraz baz danych dostępnych on-line. Postępująca informatyzacja coraz mocniej wpływa na funkcjonowanie całego systemu biblioteczno-informacyjnego, integrując go w przestrzeni wirtualnej, zarówno jeśli idzie o informację o zbiorach bibliotecznych Uniwersytetu, dostęp do szeregu usług jak i do zbiorów w wersji cyfrowej.

Biblioteka Medyczna Collegium Medicum UJ

Bibliografia

Depa Joanna: Dlaczego warto odwiedzić Bibliotekę Medyczną CM UJ? *Galicyjska Gazeta Lekarska* nr 6/119 (listopad, grudzień 2010) [dokument elektroniczny] dostęp 04.08.2013, tryb dostępu: <http://oilkrakow.nazwa.pl/content/blogcategory/50/85/14/14/>

Dziadkiewicz Wanda: Struktury organizacyjne bibliotek akademickich - odbiciem zmian. W: *Badanie porównawcze polskich bibliotek naukowych: materiały z konferencji* (Kraków, 19-21 IX 2001), Kraków 2001 s. 141-155

Gajda Izabela, Ptak Anna: Struktury organizacyjne nowoczesnych bibliotek uczelnianych. W: *Biblioteka w kryzysie czy kryzys w bibliotece?* Łódź, 15-17 czerwca 2010 r : materiały konferencyjne. Łódź 2010 s. 187-197

Głowacka Ewa: Problem funkcji informacyjnej biblioteki uniwersyteckiej. Toruń 1992

Sordyl Barbara: Struktura organizacyjna bibliotek głównych szkół wyższych w świetle aktów prawnych : z historii organizacji bibliotekarstwa i bibliotek w Polsce Ludowej. *Prz. Bibl.* 1965 R. 33 z. 4 s. 193-203

Tetela Grażyna: System biblioteczno-informacyjny uniwersytetu - problemy organizacyjne i metodyczne. *Prakt. i Teoria Inf. Nauk. i Techn.* 2002 s. 50-53

Tetela Grażyna: Uniwersyteckie sieci biblioteczne. *Prz. Bibl.* 1995 R. 63 z. 1 s. 55-61

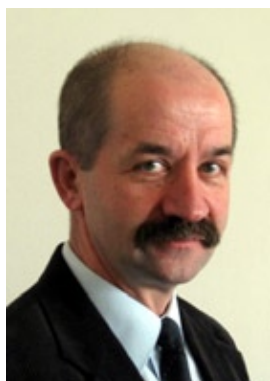
Tetela Grażyna: Wpółcześnie funkcjonujące modele sieci biblioteczno-informacyjnych w uniwersytetach. *Biuletyn EBiB*, Nr 8/2003, [dokument elektroniczny], dostęp 29.07.2013, tryb dostępu: <http://ebib.oss.wroc.pl/2003/48/tetela.php>.

Wojciechowski Jacek: Biblioteka akademicka : możliwe zmiany organizacji. W: *Stan i potrzeby polskich bibliotek uczelnianych : materiały z ogólnopolskiej konferencji naukowej*, Poznań, 13 - 15. 11. 2002 / red. nauk. Artur Jazdon, Aldona Chachlikowska. Poznań 2002 s. 27 - 46

Wojciechowski Jacek: Organizacja i zarządzanie w bibliotekach. Warszawa 1997

Wojciechowski Jacek: Uczelniana sieć biblioteczna. *Biblioteka* 2012 nr 16 s. 83-114

Fotografie Ewa Amghar

Dr Marian Butkiewicz
Lublin – UP

BIBLIOTEKA GŁÓWNA UNIwersYTETU PRZYRODNICZEGO W LUBLINIE W NOWYM GMACHU

Abstract

The Central Library of the University of Life Sciences has been functioning in the new building since September 2012. The building has the shape of a rotunda with the area of 4,500 square meters. We provide the readers with 400.000 books and periodicals, 25,000 e-books and 5,000 journals as well number of database. The reading room provides free access to 50.000 books and magazines. The use of modern technological achievements guarantees the best quality facilities. The local media and controlling committees called our centre the Library of the 21st century.

Streszczenie

Biblioteka Główna Uniwersytetu Przyrodniczego w Lublinie od września 2012 funkcjonuje w nowym budynku. Posiada on kształt rotundy o powierzchni użytkowej 4,5 tys. m. kw. Czytelnikom oferujemy 400 tys. książek i czasopism, 25 tys. ebook'ów oraz 5 tys. tytułów czasopism oraz wiele baz danych. W czytelnicy w wolnym dostępie jest 50 tys. książek i czasopism. Wyposażenie biblioteki uwzględnia wszystkie zdobyte techniki. Miejscowe media i komisje kontrolujące nazwały nasz ośrodek Biblioteką XXI wieku.

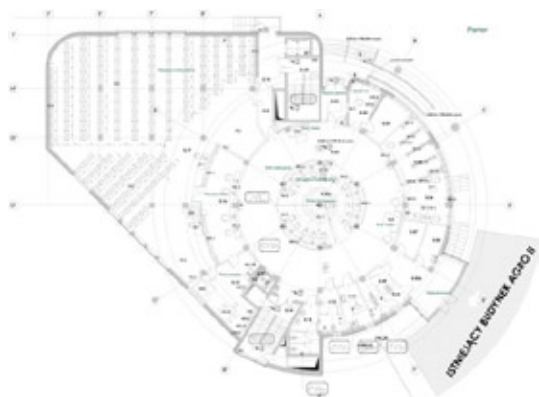
Od roku Uniwersytet Przyrodniczy w Lublinie może poszczycić się nową, dobrze wyposażoną biblioteką o ciekawej bryle architektonicznej. Odpowiada to rosnącej randze naszego Uniwersytetu wśród lubelskich uczelni Lublina oraz uniwersytetów o profilu rolniczym na terenie kraju. Dzieje biblioteki zawsze były splecione z historią uczelni, która w 1955 roku usamodzielniała się jako Wyższa Szkoła Rolnicza. Podstawą były trzy wydziały (Rolny, Weterynaryjny i Zootechniczny), które zostały wydzielone z Uniwersytetu Marii Curie Skłodowskiej. Zmiana nazwy na Akademię Rolniczą nastąpiła w 1972 roku, po okrzepnięciu nowej uczelni, zwiększeniu kadry akademickiej oraz ilości studentów. Od pięciu lat nasza uczelnia nosi miano Uniwersytetu Przyrodniczego w Lublinie, gdzie na 7 wydziałach (27 kierunków studiów i 62 specjalności) studiuje 9900 studentów mając do dyspozycji 820 nauczycieli akademickich i prawie 400 pracowników naukowo-technicznych. Biblioteka będąc integralną jednostką szkoły wyższej została zakwalifikowana do grupy bibliotek naukowych, a ze względu na za-

Widok budynku biblioteki od strony północnej

kres tematyczny gromadzonych zbiorów otrzymała miano biblioteki specjalistycznej. Lokalizacja jej zmieniała się wielokrotnie w wyniku adoptowania różnych pomieszczeń do celów bibliotecznych. Dopiero w 1968 roku zbiory przeniesiono do nowo wybudowanego gmachu Biblioteki przy ul. Nowotki (dzisiaj Radziszewskiego 11), który docelowo miał być przeznaczony dla trzech bibliotek lubelskich uczelni (UMCS, Wyższej Szkoły Inżynierskiej i Wyższej Szkoły Rolniczej). Każda z tych bibliotek miała zarezerwowane miejsce na magazynowanie swoich zbiorów zaś miejsca w czytelnicy i pomieszczenia biurowe były wzajemnie poprzepłatane. Głównym gospodarzem budynku był UMCS i decyzje dyrektora biblioteki tej uczelni były wiążące dla innych w zakresie funkcjonowania budynku. Dlatego „sublokatorzy” sukcesywnie przenosili się do samodzielnie administrowanych budynków. Najpierw ten krok zrobiła Politechnika Lubelska, potem przyszła kolej Uniwersytetu Przyrodniczego.

Pierwotne usytuowanie nowego gmachu miało być przy ul. Głębokiej (obok klinik Wydziału Medycyny Weterynaryjnej) jednak ostatecznie zwyciężyła koncepcja usytuowania jej pośród budynków dydaktycznych przy ul. Akademickiej. Na Głębokiej znalazły lokalizację budynki dydaktyczne oraz laboratoria. Na wniosek Rady Bibliotecznej w 2009 roku rektor, prof. M. Wesołowski wraz z Senatem Uniwersytetu Przyrodniczego, podjął decyzję o budowie nowego gmachu biblioteki we wskazanym miejscu, jednocześnie poczynił starania o otrzymanie dofinansowania ze środków Unii Europejskiej. Głównym argumentem podjęcia tej decyzji był fakt kończącej się w październiku 2012 r. umowy dzierżawnej z UMCS. Inwestycję tą, o wartości 20 mln. zł., zakwalifikowano do kolejnego etapu rozbudowy bazy naukowo-dydaktycznej Uniwersytetu Przyrodniczego.

Rzut architektoniczny biblioteki
na poziomie parteru

Rzut architektoniczny biblioteki
na poziomie II piętra

Budynek biblioteki został zaprojektowany przez zespół architektów spółki PXM-Projekt-Południe z Krakowa pod kierownictwem mgr. inż. Bernarda Marszałka. Dokonał on tego na podstawie wizualizacji przygotowanej przez mgr. inż. Jadwigę Jamiołkowską z Lublina. Umieszczenie budynku w przestrzeni było pewnego rodzaju majstersztykiem, gdyż połączenie go z kompleksem konferencyjno-dydaktycznym uniwersytetu utworzyło ciekawą kompozycję o wysokich walorach użytkowych. Problemem był niewielki plac leżący pomiędzy już istniejącymi budynkami Uniwersytetu Przyrodniczego i UMCS, usytuowany na skarpie jednego z największych wąwozów lessowych w Lublinie. Główny gmach, 6-kondygnacyjny, powstał w formie rotundy wyrastającej nad częścią rombową, tak ukształtowaną na poziomie suteryny i parteru, którą wieńczy obszerny taras na poziomie pierwszego piętra z dużą ilością zieleni. Budynek o kubaturze 20 tys. m. sześc. (4400 m. kw. powierzchni użytkowej) tworzy zakończenie pasaży dzięki któremu łatwo można przemieszczać się do Biblioteki z Centrum Kongresowego jak i pomieszczeń dydaktycznych Agro II. Duża ilość szkła i aluminium, stylizowanego na zielono, łączy się z kolorystyką uczelnianą dając bryle współczesny charakter urbanistyczny. Usytuowanie go na grzbiecie skarpy wąwozu schodzącego do ul. Głębokiej wyeliminowało tworzenie pomieszczeń podziemnych, gdyż wejście główne od strony północnej jest na poziomie gruntu - tak jak znajdujące się piętro niżej drzwi gospodarcze i okna magazynowe od strony południowej. W dwóch miejscach jest znaczne prześwietlenie między piętrami (między parterem i I piętrzem oraz II i III piętrzem) zaś środek IV piętra stanowi sala konferencyjna z obszernym świetlikiem w formie szklanego dachu. Jedynym mankamentem była mała przestrzeń placu budowy, ale firma UniMax z Kielc świetnie sobie radziła nawet w takich

Widok holu biblioteki na parterze

Widok parteru widziany z poziomu I piętra

warunkach. Budowę rozpoczęto w sierpniu 2010 r. (wmurowanie kamienia węgielnego nastąpiło 3 marca 2011 r.), zaś ukończono ją w końcu czerwca 2012 r. Wakacje tego roku miały być przeznaczone na prace związane z wyposażeniem wnętrza budynku oraz przeniesienia tam księgozbioru z ul. Radziszewskiego 11. Projekt inwestycji złożony w Urzędzie Marszałkowskim w Lublinie określał zakończenie wszelkich prac w budynku w końcu 2012 r. Dzięki przychyłnej polityki władz uniwersytetu jak i dotrzymania terminów budowy głównego wykonawcy wszystkie prace były wykonywane miarowo. Przeniesienie księgozbioru z magazynu głównego jak i jednocześnie likwidowanej biblioteki Wydziału Medycyny Weterynaryjnej trwało tylko 6 tygodni. Połączone to było z ustawieniem go na półkach regałów jezdnych. Jednak zdecydowanie więcej czasu i wysiłku kosztowało rozmieszczenie księgozbioru w czytelni z wolnym dostępem do półki. Przygotowanie księgozbioru do nowego układu trwało od dwóch lat i wykonana praca dobrze zaprocentowała w czasie przenosin i układania na półce. Dzięki temu dodatkowe prace związane z „uzbrajaniem” budynku nie były zbyt uciążliwe. Wszystkie meble biblioteczne były robione na zamówienie z czego duża część miała kształty koliste. Dlatego ważne było ustalenie miejsca gdzie instalacja miała być w pierwszej kolejności oraz następnych faz realizacji zamówienia. Zgranie tych elementów pozwoliło nam na rozpoczęcie urzędowania w nowym budynku pod koniec sierpnia - tak aby od 1 września normalnie można było pracować. Trzeba nadmienić, że w czasie wakacyjnym udostępnianie zbiorów było zawieszone. Praca działów udostępniania ograniczała się do przyjmowania zwrotów i podbijania studenckich obiegówek. Pierwsze miesiące nowego roku akademickiego pozwoliły na uzupełnianie sprzętu komputerowego oraz zdobywanie doświadczeń obsługi czytelników w nowych warunkach. Pozwoliło to nam rozpocząć pracę w nowym roku kalendarzowym mając wszystko zapięte na przysłowiowy ostatni guzik.

W nowym budynku książki są magazynowane na poziomie -1 i 0, będąc w najbliższym sąsiedztwie wypożyczalni. Na samym dole zostały umieszczone magazyny z regałami jezdnymi. Połączenie na tym poziomie koła i rąb pozwoliło wygospodarować dużą przestrzeń magazynową. Według obliczeń regały jezdne mieszczą prawie trzy razy więcej książek na tej samej powierzchni co regały stacjonarne. Dzięki temu w magazynie głównym mogliśmy pomieścić prawie 300 tys. woluminów z zachowa-

Wnętrze wrzutni książek

Informatorium

niem sporych zapasów na nowe publikacje. Okna wychodzące na zewnątrz nie powodują uczucia pracy w tzw. bunkrze, zaś winda towarowa z możliwością wjazdu wózka z książkami eliminuje pracę wielokrotnego dźwigania książek zanim one trafią do czytelnika. Parter jest zdominowany przez wypożyczalnię i urządzenia do szybkiego zamawiania książki. Przy wejściu głównym jest szatnia oraz portiernia, w której znajduje się monitoring wszystkich urządzeń regulujących właściwe funkcjonowanie budynku. Dlatego wygląda niczym stanowisko dyspozycyjne zawiadowcy stacji. Po środku holu jest stanowisko bieżącej informacji, gdzie wchodzący czytelnik może otrzymać wszelkie potrzebne informacje dotyczące topografii obiektu i możliwości korzystania z katalogu komputerowego czy Internetu. Wokół tego punktu umiejscowiono 15 stanowisk komputerowych, na których można przeciwiczyć otrzymane tam instrukcje. Całość jest otoczona pierścieniem bloków, gdzie na kartach katalogowych możemy, niczym w wchodzący, przejrzyć w sposób tradycyjny literaturę przedmiotu wydaną przed 1995 rokiem. Zbiory nasze są prezentowane w układzie alfabetycznym i przedmiotowym. Opisy czasopism dołączają informację dotyczącą zasobu danego tytułu. Nieopodal znajduje się lada wypożyczalni miejscowej, za którą jest obszerny magazyn podręczników, liczący obecnie 50 tys. egzemplarzy. Biorąc pod uwagę takie chwile w funkcjonowaniu naszej biblioteki, kiedy musimy dziennie wydać ponad tysiąc woluminów, a niektóre podręczniki są sporych rozmiarów, to takie usytuowanie można nazwać jako optymalne. Po drugiej stronie kolistego holu znajduje się wypożyczalnia międzybiblioteczna. Nie jest ona tak oblegana jak miejscowa, ale tutaj znaczenie ilości przechodzi w jakość. Najczęściej bibliotekarze muszą zlokalizować potrzebną publikację oraz po-

Widok na taras z Informatorium

Wejście do Czytelni na III piętrze

Lada Czytelni na II piętrze z widokiem na wewnętrzne schody i III piętro

starać się o szybkie sprowadzenie jej do naszej biblioteki. Z wypożyczalni najczęściej korzystają pracownicy naukowcy naszej uczelni. Jednocześnie wysyłamy nasze publikacje do innych bibliotek lub robimy skany zamawianych artykułów. Ze statystyki wynika, że nasze zbiory są wartościowe gdyż znacznie więcej wysyłamy publikacji niż ich sprowadzamy do nas. Do holu biblioteki można trafić od strony północnej przez wejście główne lub boczne (z budynku dydaktycznego Agro II) przy którym znajduje się wrzutnia przyjmująca książki z naszej biblioteki podczas jej zamknięcia. Identyfikatorem przyjęcia danej pozycji jest kod RFID. Najnowsze i najczęściej wypożyczane książki są już oklejone dlatego miejsce to jest chętnie odwiedzane przez studentów bez względu na porę dnia. Przy wejściu głównym znajduje się tablica informacyjna z podaniem usytuowania poszczególnych agend biblioteki na konkretnych piętrach, zaś przy windzie jest telebim wyświetlający bieżące informacje z życia uczelni i miasta. Znajdujące się wzdłuż ścian fotele i sofy zachęcają się do zatrzymania się na chwilę. Dlatego coraz częściej ludzie umawiają się w tym miejscu lub planują spędzić tutaj wolną chwilę.

Lekkość tego poziomu dodaje prześwietlenie sufitu w części centralnej, dzięki czemu wzrokiem można przenieść się na pierwsze piętro. Aby fizycznie tam się przemieścić trzeba wykorzystać klatkę schodową lub znajdującą się obok niej windę. Połowę piętra zajmuje wydawnictwo Uniwersytetu Przyrodniczego. W części bibliotecznej znajdują się pomieszczenia biurowe Oddziału Informacji Naukowej oraz obszerna sala Informatorium. Wewnątrz niej są stoliki dla 40 osób zaopatrzone w komputery najnowszej generacji. Mając na uwadze tworzenie się zasobu hybrydowego naszej biblioteki (czyli w wersji tradycyjnej i cyfrowej), na który obecnie składa się ponad 25 tys. ebook'ów

Studenci w Czytelni na II piętrze

i 5 tys. tytułów czasopism obcojęzycznych, a także różnych baz danych, organizacja tej sali sprawdza się w działaniu. Informatorium jest dodatkowo uzbrojone w rzutniki multimedialne i ekran, dzięki czemu można sprawnie przeprowadzać szkolenia z korzystania z dobrodziejstwa cyfryzacji wiedzy. Szkolenia te są najbardziej efektywne, jeżeli przeprowadza się je w formie warsztatów. Wówczas obserwując na ekranie podane kwestie można je bezpośrednio przećwiczyć na swoim komputerze. Ćwiczenia takie są przeprowadzane strukturalnie ze studentami II i III stopnia za pośrednictwem pracowników Oddziału Informacji Naukowej. Pracownicy naukowo-dydaktyczni korzystają z takich szkoleń kiedy odwiedzają naszą bibliotekę trenerzy z konsorcjów oferujących obcojęzyczne bazy danych. Z Informatorium można wejść na rozległy taras znajdujący się na dachu magazynu podręczników, aby na świeżym powietrzu posiedzieć w otoczeniu znajdującej się tam zieleni. Trzeba dodać, że na ten poziom można bezpośrednio dostać się od strony wschodniej poprzez drzwi dzielące nas od Agro II. Tam Wydawnictwo Uniwersyteckie reklamuje się w gablocie prezentującej najnowsze publikacje naszych pracowników naukowych.

Następne dwa piętra, czyli drugie i trzecie, są zarezerwowane dla czytelni. Tutaj na półkach z wolnym dostępem zgromadziliśmy już 50 tys. woluminów publikacji najnowszych i najbardziej poczytnych z zakresu nauk przyrodniczych i pokrewnych. Połowę z nich stanowią czasopisma. Półki z książkami rozchodzą się promieniście od środka danego piętra kierując się w stronę przeszklonych zewnętrznych ścian. Przy panoramicznych oknach znajdują się stoliki czytelniane, dzięki czemu do wnętrza dostarczana jest duża ilość naturalnego światła, a po dłuższej lekturze można zrelaksować wzrok

Samodzielna wypożyczalnia (Checkpoint) na II piętrze

Prześwietlenie dachu nad salą konferencyjną na IV piętrze

kierując go na otaczającą budynek zielen. Także tutaj oferowane są liczne stanowiska komputerowe z możliwością korzystania z Internetu, a także redagowania własnych tekstów. Pomocny w tym jest specjalny kabelek zaopatrzony w gniazdo do podłączenia własnego pendrive'a. Księgozbiór znajdujący się w czytelni można w znacznym procencie wypożyczać samodzielnie ku czemu służy samoobsługowy checkpoint. Dzięki niemu można w kilka sekund załatwić formalności tak, aby bramki strzegące księgozbioru pozwoliły na wyniesienie danej publikacji do domu na okres 1 miesiąca. To urządzenie znajdujące się na drugim piętrze obsługuje także księgozbiór znajdujący się piętro wyżej do którego można dotrzeć wewnętrznymi schodami. Możliwe to jest dzięki kolejnemu prześwietleniu poziomów. Tutaj zarówno schody jak i otwarta przestrzeń nadają całości lekkości i piękna. Znajdujące się w wielu miejscach kanapy pozwalają na korzystanie z lektury w bardziej domowych warunkach niż w konwencjonalny, biblioteczny sposób przy stoliku. Znajdujący się na drugim piętrze kącik prasowy, oferujący codzienną prasę i tygodniki, dodatkowo zachęca do odwiedzenia czytelni. Na trzecim piętrze znajdują się kabiny do pracy grupowej (na 10 osób każda) z rzutnikiem multimedialnym oraz małe kabiny do pracy indywidualnej. Rezerwacji do nich można dokonać osobiście i w formie telefonicznej, zaś on-line możemy zorientować się kiedy ta rezerwacja będzie możliwa. Znajdujące się na tych poziomach telebimy przekazują

Obrona pracy doktorskiej w sali konferencyjnej na IV piętrze

Zieleń otaczająca Bibliotekę. Po prawej stronie Rektorat UP

instruktaż korzystania z układu książek na półkach, który został opracowany na podstawie wykupionej licencji z Biblioteki Kongresu USA. Jednocześnie informują o nowych nabytkach biblioteki.

Czwarte piętro zajmuje administracja. Obok sekretariatu są tutaj pokoje biurowe oddziałów gromadzenia i opracowania zbiorów a także obsługi informatycznej. Tutaj także ma swoją lokalizację serwer dzięki któremu możemy oferować czytelnikowi katalog komputerowy w systemie VTLS-Virtua. W środkowej części znajduje się obszerna sala konferencyjna na przeszło 40 miejsc zwieńczona dużym świetlikiem. W niej zainstalowano projektor multimedialny do prezentacji przedstawianych tematów. Drugi jest w mniejszym pomieszczeniu znajdującym się nieopodal, który został tu zainstalowany do szkoleń wewnętrznych.

Rozwiązania architektoniczne i polityka władz uniwersytetu jest skierowana na jak najlepszą obsługę czytelnika nie krępując go większą ilością przepisów i zakazów. Dlatego do nas można przychodzić z własnymi notatkami, książkami i laptopami co szczególnie jest praktykowane w lecie w okresie dużych upałów. Dobrze funkcjonująca klimatyzacja, sieć Wi-Fi, telewizja przemysłowa i duża ilość systemów alarmowych pozwala na swobodne poruszanie się po budynku, ale z zachowaniem niezbędnych kanonów przyzwoitości gdyż wszystko jest rejestrowane i archiwizowane na przestrzeni jednego miesiąca. Elektroniczne klucze dotykowe zabezpieczają przestrzeń wewnątrz-

na bibliotekarzy, którzy mają świetnie zorganizowane zaplecze socjalne. Dobrze wyposażone pokoje socjalne, znajdujące się na każdym piętrze, pozwalają na wypoczynek i spokojne posilanie się.

Biblioteka Główna Uniwersytetu Przyrodniczego w Lublinie bez wątpienia stanowi ciekawy obiekt zarówno pod względem architektonicznym, wyposażenia w sprzęt elektroniczny, zasobności dostępu do informacji i innych rozwiązań funkcjonalnych dostosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych, a także ze względu na zagospodarowanie przestrzenne obiektu. Rozciągający się widok od strony południowej na zielone osiedla LSM oraz rysujący się w oddali kompleks osiedla Czuby, za którym skrzy się tafla Zalewu Zemborzyckiego sprawia, że przychodzą tutaj młode pary aby posiedzieć na klatce schodowej patrząc na pięknie prezentujący się krajobraz miasta. Można tu zarówno zgłębiać wiedzę jak i miło spędzić czas. Najlepszym tego wymiennikiem jest zwiększająca się ilość czytelników a także pochlebne opinie mediów, które w pierwszych miesiącach funkcjonowania biblioteki bardzo często nas odwiedzały i okrzyknęły biblioteką XXI wieku. Wizytująca nową inwestycję specjalna komisja z Brukseli stwierdziła, że przyznane nam pieniądze zostały bardzo dobrze spożytkowane.

Biblioteka także pełni rolę Regionalnego Ośrodka Rolniczej Informacji Naukowej. Punkt informacyjny znajdujący się w centralnej części holu jest bardzo pomocny dla osób spoza uczelni. Uwzględniając promowaną obecnie formę transferu wiedzy nawiązaliśmy już kontakt z Krajowym Związkiem Grup Producentów Rolnych organizując na naszym terenie szkolenia i konferencje. Na konsultantów uczelnia oferuje naszych pracowników naukowych, zaś my serwujemy specjalistyczny księgozbiór. Pewnego rodzaju popularyzacją wiedzy rolniczej są zebrania działkowców naszego miasta, gdzie omawiane są bieżące sprawy osób preferujących ekologiczne formy uprawy.

Mgr Tomasz Piestrzyński
Łódź – UŁ

**KONTROLA ZARZĄDCZA I ZARZĄDZANIE
RYZYKIEM W BIBLIOTECIE AKADEMICKIEJ
– NA PRZYKŁADZIE BIBLIOTEKI
UNIwersytetu Łódzkiego**

Abstract

This paper examines the role of management control system placed on academic libraries which led to organize their academic activity. Thanks to it management staff can realize their tasks and objectives in an easier way bearing in mind the criterion of cost savings, efficiency and effectiveness. Moreover, management control system ensured compliance with law and internal procedures as well as increased effectiveness and efficiency of flowing information and minimized the risk impact. Furthermore, it gave the possibility of a new, systematic approach to the academic management system in libraries.

Streszczenie

Kontrola zarządcza wprowadzona do bibliotek akademickich, uporządkowała cały obszar ich działalności. W znaczny sposób ułatwiła dyrektorom bibliotek realizację wyznaczonych celów i zadań, uwzględniając kryterium oszczędności, efektywności i skuteczności. Zapewniła zgodność postępowania z przepisami prawa oraz procedurami wewnętrznymi. Zwiększyła efektywność i skuteczność przepływu informacji oraz zminimalizowała skutki wystąpienia ryzyka. Ponadto dała możliwość nowego, systemowego podejścia do zarządzania w bibliotekach.

Kontrola zarządcza w Polsce została wprowadzona do jednostek sektora finansów publicznych, w tym uczelni państwowych, ustawą o finansach publicznych z dnia 27 sierpnia 2009 r. (Dz. U. Nr 157, poz. 1240). Uczelnie i należące do nich biblioteki akademickie mają obowiązek stosować akty prawne i wytyczne regulujące kontrolę zarządczą. Należą do nich w szczególności:

- Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych, Art. 68-71 (Dz. U. Nr 157, poz. 1240).
- Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 29 września 2010 r. w sprawie planu działalności i sprawozdania z jego wykonania (Dz. U. Nr 187, poz. 1254).
- Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 2 grudnia 2010 r. w sprawie wzoru oświadczenia o stanie kontroli zarządczej (Dz. U. Nr 238, poz. 1581).

- Komunikat nr 23 Ministra Finansów z dnia 16 grudnia 2009 r. w sprawie standardów kontroli zarządczej dla sektora finansów publicznych.
- Komunikat nr 3 Ministra Finansów z dnia 16 lutego 2011 r. w sprawie szczegółowych wytycznych w zakresie samooceny kontroli zarządczej dla jednostek sektora finansów publicznych.

Wspomniana Ustawa określa podstawowe zagadnienia w zakresie kontroli zarządczej, tj. definicję, cele oraz zakres odpowiedzialności. Zgodnie z nimi, kontrolę zarządczą w jednostkach sektora finansów publicznych stanowi ogół działań podejmowanych dla zapewnienia realizacji celów i zadań w sposób zgodny z prawem, efektywny, oszczędny i terminowy¹, przy jednoczesnym zagwarantowaniu, iż głównym celem kontroli jest zapewnienie w szczególności²:

- zgodności działalności z przepisami prawa oraz procedurami wewnętrznymi,
- skuteczności i efektywności działania,
- wiarygodności sprawozdań,
- ochrony zasobów,
- przestrzegania i promowania zasad etycznego postępowania,
- efektywności i skuteczności przepływu informacji,
- zarządzania ryzykiem.

Całość odpowiedzialności za prawidłowe zapewnienie funkcjonowania kontroli zarządczej należy do obowiązków³:

- ministra w kierowanych przez niego działach administracji rządowej, zwanego dalej „ministrem kierującym działem”,
- wójta, burmistrza prezydenta miasta, przewodniczącego zarządu jednostki samorządu terytorialnego,
- kierownika jednostki.

Ustawa nie nakazuje żadnego konkretnego rozwiązania. Każdy kierownik jednostki sektora finansów publicznych, budując system kontroli zarządczej, może zaprojektować i dostosować go do warunków organizacyjnych, w jakich jednostka funkcjonuje.

System Kontroli Zarządczej w Uniwersytecie Łódzkim, a tym samym w Bibliotece Uniwersytetu Łódzkiego, wprowadzony został Zarządzeniem nr 72 Rektora Uniwersytetu Łódzkiego z dnia 15.05.2012 r. Oprócz zarządzenia dokumentację systemu stanowią wewnętrzne akty normatywne, komunikaty, pisma okólne, instrukcje, dokumenty określające zakres obowiązków, uprawnień i odpowiedzialności pracowników oraz inne dokumenty wewnętrzne UŁ.

¹ Art. 68 ust. 1 Ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. Nr 157, poz. 1240)

² Art. 68 ust. 2 Ibidem

³ Art. 69 ust. 1 Ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach... op. cit.

System podzielony został na 5 składowych elementów⁴:

1) **Środowisko wewnętrzne**, stanowiące podstawę wszystkich pozostałych elementów tego systemu, na które składają się działania podejmowane w zakresie:

- przestrzegania wartości etycznych; personel Biblioteki świadomy jest wartości etycznych przyjętych w Uniwersytecie Łódzkim i przestrzega ich przy wykonywaniu powierzonych zadań,
- zapewnienia kompetencji zawodowych pracowników jednostki; dyrektor Biblioteki dba, aby osoby zarządzające i pracownicy mieli umiejętności, wiedzę i doświadczenie, pozwalające skutecznie i efektywnie wykonywać powierzone zadania. Proces rekrutacji w Bibliotece prowadzony jest w sposób otwarty i zapewniający wybór najlepszych kandydatów.
- zapewnienia struktury organizacyjnej odpowiadającej celom i zadaniom jednostki; zakres zadań, uprawnień i odpowiedzialności w poszczególnych komórkach organizacyjnych Biblioteki oraz zakres podległości pracowników określony jest w formie pisemnej w sposób przejrzysty i spójny. Każdy pracownik ma aktualny zakres obowiązków, uprawnień i odpowiedzialności, potwierdzony przy odbiorze własnoręcznym podpisem.
- delegowania uprawnień i obowiązków osobom zarządzającym lub pracownikom; zakres delegowania uprawnień odpowiada wadze podejmowanych decyzji i ryzyka z nim związanego. Przyjęcie do realizacji delegowanych uprawnień potwierdzone jest przez pracownika własnoręcznym podpisem.

2) **Cele i zarządzanie ryzykiem**, które są ukierunkowane na zwiększenie prawdopodobieństwa osiągnięcia celów i realizacji zadań jednostki oraz minimalizację negatywnych skutków wystąpienia ryzyka, w szczególności poprzez:

- sformułowanie misji jednostki; misja i strategia Uniwersytetu Łódzkiego, w tym wszystkich jednostek organizacyjnych UŁ określona jest uchwałą Senatu UŁ,
- określanie celów i zadań, ich monitorowanie oraz ocenę realizacji; cele i zadania są określane jasno i w co najmniej rocznej perspektywie. Ich wykonanie monitorowane jest za pomocą wyznaczonych mierników. Przeprowadzana jest ocena realizacji celów i zadań uwzględniająca kryterium oszczędności, efektywności i skuteczności. Przy określaniu celów i zadań wskazywane są komórki organizacyjne Biblioteki lub osoby odpowiedzialne bezpośrednio za ich wykonanie oraz zasoby przeznaczone do ich realizacji.
- identyfikację ryzyka czyli określenie zdarzeń, które mogą mieć wpływ na realizację założonych celów; dokonuje się identyfikacji ryzyka w odniesieniu do wyznaczonych celów i zadań. Każde zidentyfikowane ryzyko ujmowane jest

⁴ Par. 4 Zarządzenia nr 72 Rektora Uniwersytetu Łódzkiego z dnia 15.05.2012 r. w sprawie wprowadzenia Systemu Kontroli Zarządczej na Uniwersytecie Łódzkim.

w rejestrze ryzyka. Pracownik Biblioteki za pośrednictwem swojego bezpośredniego przełożonego ma prawo i obowiązek zgłaszania Koordynatorowi Systemu Kontroli Zarządczej w UŁ informacji o ryzyku zidentyfikowanym w ramach realizowanych przez siebie celów i zadań. Jeśli rektor nie postanowi inaczej, właścicielami danego ryzyka są właściciele celów lub zadań, do których odnosi się to ryzyko. Zobowiązani są oni, w terminie do końca listopada każdego roku, do identyfikacji ryzyka w odniesieniu do celów i zadań na rok następny.

W procesie identyfikacji ryzyka wykorzystuje się następujące źródła informacji:

- wyniki monitoringu realizacji wyznaczonych celów i zadań,
- dane na temat realizacji celów i zadań z lat ubiegłych,
- rekomendacje z przeprowadzonych audytów i kontroli.
- analizę ryzyka; zidentyfikowane ryzyko podlega analizie, która ma na celu określenie siły oddziaływania ryzyka i prawdopodobieństwa jego wystąpienia. Ocena siły oddziaływania danego ryzyka polega na przypisaniu każdemu z ryzyk punktacji od 1 do 5, gdzie:
 - 1 oznacza oddziaływanie nieznaczne,
 - 2 oznacza oddziaływanie małe,
 - 3 oznacza oddziaływanie średnie,
 - 4 oznacza oddziaływanie poważne,
 - 5 oznacza oddziaływanie katastrofalne dla wyznaczonych celów i zadań.

Ocena prawdopodobieństwa wystąpienia danego ryzyka polega na przypisaniu każdemu z ryzyk punktacji od 1 do 5, gdzie:

- 1 oznacza prawdopodobieństwo znikome,
 - 2 oznacza prawdopodobieństwo niskie,
 - 3 oznacza prawdopodobieństwo średnie,
 - 4 oznacza prawdopodobieństwo wysokie,
 - 5 oznacza prawdopodobieństwo bardzo wysokie.
- Szczegółowe zasady i opis punktacji stosowane w ocenie ryzyka przedstawiono w poniżej wymienionych wytycznych (tab. 1).
- reakcję na ryzyko; dla każdego zidentyfikowanego i poddanego analizie ryzyka jego właściciel wskazuje określony rodzaj reakcji:
 - tolerowanie – czyli akceptacja ryzyka w sytuacji, gdy możliwość przeciwdziałania jest ograniczona lub koszt przeciwdziałania przewyższa potencjalnie korzyści,
 - przeniesienie – przekazanie ryzyka na inny podmiot,
 - wycofanie się – zaprzestanie ryzykownych działań,

Skala prawdopodobieństwa wystąpienia
ryzyka

Skala siły oddziaływania ryzyka

Prawdopodobieństwo wystąpienia	Oszacowane ryzyko	Siła oddziaływania	Oszacowane ryzyko
Tego typu ryzyko do tej pory jeszcze nigdy nie wystąpiło. Obszar działania/proces nie dotyczy zadań strategicznych, nie należy do priorytetowych czynności generujących ryzyko. Przy realizacji zadań w ramach danego obszaru/procesu nie współpracuje się z innymi jednostkami organizacyjnymi. W ostatnich 2 latach obszar/proces nie podlegał zmianom technologicznym, organizacyjnym i kadrowym, bądź podlegał zmianom w minimalnym stopniu i uznaje się je za wdrożone. Oceniany obszar/proces uregulowany jest wyłącznie regulacjami wewnętrznymi.	1 znikome	<u>Organizacyjne:</u> Mała niezgodność z procedurami/przepisami prawa. Nie występuje zagrożenie utraty dobrego wizerunku. Ewentualne zakłócenia bez wpływu na realizację zadań i osiągnięcie celów. Ewentualne skutki ograniczane (neutralizowane) przez istniejące mechanizmy kontrolne. <u>Finansowe:</u> Nie przewiduje się wystąpienia straty finansowej lub dodatkowych kosztów albo są one poniżej 3 tys. zł.	1 nieznaczne
Tego typu ryzyko nie wystąpiło w okresie ostatnich 10 lat. Ryzyko prawdopodobnie nie wystąpi/może wystąpić w zupełnie wyjątkowych sytuacjach. Przy realizacji zadań w danym obszarze/procesie współpracuje się z małą (1 lub 2) liczbą jednostek organizacyjnych. W ostatnim roku obszar/proces nie podlegał zmianom technologicznym, organizacyjnym i kadrowym, bądź podlegał zmianom w minimalnym stopniu i uznaje się je za wdrożone. Obszar/proces w małym zakresie objęty regulacjami o charakterze zewnętrznym. Nie podlegały one zmianom.	2 niskie	<u>Organizacyjne:</u> Średnia niezgodność z procedurami lub niska niezgodność z postanowieniami umów. Małe zakłócenia pracy, ewentualne utrudnienia w realizacji zadań, nie mające wpływu na osiągnięcie celów. Istniejące mechanizmy kontrolne powinny ograniczyć skutki ewentualnych zakłóceń. Małe zagrożenie utraty dobrego wizerunku. <u>Finansowe:</u> powyżej 3 tys. do 10 tys. zł	2 małe

Prawdopodobieństwo wystąpienia	Oszacowane ryzyko	Sila oddziaływania	Oszacowane ryzyko
Tego typu ryzyko nie wystąpiło w okresie ostatnich 5 lat. Przy realizacji zadań w ramach danego obszaru/procesu współpracuje się z dużą (co najmniej 3) liczbą jednostek organizacyjnych. W ciągu ostatniego roku obszar/proces podlegał ograniczonym zmianom organizacyjnym, technologicznym i kadrowym. Obszar/proces objęty w małym stopniu regulacjami zewnętrznymi, które mogły podlegać w ostatnim okresie pewnym zmianom. Może dotyczyć zadań o istotnym znaczeniu dla celów działalności.	3 średnie	<u>Organizacyjne:</u> Niska niezgodność z przepisami prawa lub średnia niezgodność z postanowieniami umów lub poważna niezgodność z procedurami. Średnie zakłócenia pracy. Potencjalne zagrożenia mogą doprowadzić do niewykonywania podstawowych zadań w określonym zakresie. Istniejące mechanizmy kontrolne tylko w pewnym stopniu mogą ograniczyć skutki ewentualnych zakłóceń. Średnie zagrożenie utraty dobrego wizerunku lub/i ograniczone do skali regionu. <u>Finansowe:</u> powyżej 10 tys. do 50 tys. zł	3 średnie
Tego typu ryzyko nie wystąpiło w okresie ostatniego roku, ale miało miejsce w okresie ostatnich 5 lat. Istnieje wysokie prawdopodobieństwo na wystąpienie tego ryzyka. Obszar/proces wymaga współpracy z dużą (co najmniej 3) liczbą jednostek organizacyjnych lub/i podmiotami zewnętrznymi. W ciągu ostatniego roku obszar/proces podlegał zmianom technologicznym, organizacyjnym i kadrowym, z których część może wymagać poprawek i działań dostosowawczych. Obszar/proces objęty dużą liczbą regulacji prawnych (zewnętrznych i wewnętrznych), które w ostatnim roku podlegały istotnym zmianom.	4 wysokie	<u>Organizacyjne:</u> Średnia niezgodność z przepisami prawa lub poważna niezgodność z postanowieniami umów. Poważne zakłócenia pracy. Mogą doprowadzić do niewykonania celów cyklicznie (stałe zagrożenie). Niska skuteczność istniejących mechanizmów kontrolnych. Wysokie zagrożenie utraty dobrego wizerunku lub/i oddziaływanie poza regionem. Zagrożenie zdrowia ludzi. <u>Finansowe:</u> powyżej 50 tys. do 100 tys. zł.	4 poważne

Prawdopodobieństwo wystąpienia	Oszacowane ryzyko	Siła oddziaływania	Oszacowane ryzyko
Tego typu ryzyko wystąpiło w okresie ostatniego roku lub/i istnieje bardzo wysokie prawdopodobieństwo na wystąpienie tego ryzyka. Obszar/proces wymaga współpracy z dużą (co najmniej 3) liczbą jednostek organizacyjnych lub/i podmiotami zewnętrznymi. W ostatnim roku obszar/proces podlegał istotnym zmianom technologicznym, organizacyjnym i kadrowym albo obszar podlega częstym zmianom tego typu bądź też obszar jest w trakcie zmian. Obszar/proces objęty dużą liczbą regulacji prawnych (zewnętrznych i wewnętrznych), które w ostatnim roku podlegały istotnym zmianom lub/i, które zmieniają się z pewnością w ciągu najbliższego roku.	5 bardzo wysokie	<u>Organizacyjne:</u> Poważna niezgodność z przepisami prawa. Olbrzymie zakłócenia pracy. Zagrożenia spowodują brak zachowania ciągłości procesów działania, utrzymania funkcjonalności systemów niezbędnych do wykonywania podstawowych celów. Brak osiągnięcia kluczowych celów. Brak odpowiednich mechanizmów kontrolnych bądź istniejące mechanizmy okazują się nieskuteczne. Bardzo wysokie zagrożenie związane z utratą dobrego wizerunku. Zagrożenie życia ludzi. <u>Finansowe:</u> powyżej 100 tys. zł.	5 katastrofalne

Tabela 1. Wytyczne do oceny prawdopodobieństwa wystąpienia i siły oddziaływania ryzyka w Uniwersytecie Łódzkim

Źródło: załącznik nr 4 do Zarządzenia Rektora UŁ nr 72 z dnia 15.05.2012 r.

- działanie – podjęcie działań zaradczych, które doprowadzić mają do likwidacji lub ograniczenia ryzyka do akceptowalnego poziomu.

Przy wskazywaniu reakcji na ryzyko uwzględnia się określony przez Uniwersytet Łódzki akceptowalny poziom ryzyka. Przedstawiony jest on w poniższej mapie ryzyka (tab. 2), która określa niski, średni i wysoki poziom ryzyka, przypisując dla każdego z tych poziomów odpowiednią kolorystykę:

- poziom niski – kolor zielony – akceptowalny poziom ryzyka, zaplanowanie i wdrożenie działań zaradczych uzależnione od decyzji właściciela ryzyka,
- poziom średni – kolor żółty – akceptowalny poziom ryzyka, konieczność stałego monitorowania poziomu ryzyka oraz zaplanowania działań zaradczych do ewentualnego wdrożenia,
- poziom wysoki – kolor czerwony – nieakceptowany poziom ryzyka, konieczność wycofania się lub wdrożenia działań zaradczych ustalonych z Rektorem.

3) **Mechanizmy kontroli**, które stanowią efektywną i skuteczną realizację reakcji na ryzyko, poprzez podejmowanie w szczególności następujących działań:

ODDZIAŁYWANIE

KATASTROFALNE	5	10	15	20	25
POWAŻNE	4	8	12	16	20
ŚREDNIE	3	6	9	12	15
MAŁE	2	4	6	8	10
NIEZNACZNE	1	2	3	4	5

ZNIKOME NISKIE ŚREDNIE WYSOKIE BARDZO WYSOKIE

PRAWDOPODOBIENSTWO

Tabela 2. Mapa ryzyka w Uniwersytecie Łódzkim

Źródło: załącznik nr 5 do Zarządzenia Rektora UŁ nr 72 z dnia 15.05.2012 r.

- dokumentowanie Systemu Kontroli Zarządczej; wszystkie procedury wewnętrzne, regulaminy i instrukcje stanowią dokumentację Systemu Kontroli Zarządczej UŁ. Dokumentacja ta jest dostępna wszystkim pracownikom Biblioteki.
- nadzór; dyrektor Biblioteki prowadzi nadzór nad wykonywaniem zadań w celu ich oszczędnej, efektywnej i skutecznej realizacji,
- zapewnienie ciągłości działalności jednostki,
- zapewnienie właściwej ochrony i wykorzystania zasobów jednostki,
- wdrożenie szczegółowych mechanizmów kontroli dotyczących operacji gospodarczych, w tym finansowych,

- określenie mechanizmów kontroli zapewniających bezpieczeństwo danych i systemów informatycznych.

4) **Informacja i komunikacja**, które zapewniają wszystkim pracownikom w jednostce dostęp do informacji niezbędnych do wykonywania przypisanych im celów i zadań, w szczególności poprzez:

- zapewnienie bieżącej informacji; dyrektor biblioteki zapewnia pracownikom właściwe oraz rzetelne informacje potrzebne do realizacji celów i zadań,
- zapewnienie komunikacji wewnętrznej i zewnętrznej.

5) **Monitorowanie i ocena**, które weryfikują funkcjonowanie elementów Systemu Kontroli Zarządczej, w szczególności poprzez:

- monitorowanie Systemu Kontroli Zarządczej; dyrektor Biblioteki monitoruje skuteczność poszczególnych elementów kontroli zarządczej. Dzięki temu możliwe jest szybkie rozwiązywanie zidentyfikowanych problemów.
- dokonywanie samooceny; dyrektor i pracownicy Biblioteki przeprowadzają co najmniej raz w roku samoocenę Systemu Kontroli Zarządczej. Samoocena jest niezależna od bieżącej działalności, udokumentowana oraz przekazana, w terminie do ostatniego dnia lutego każdego roku, Koordynatorowi Systemu Kontroli Zarządczej UŁ.
- działanie prowadzone przez służby audytu i kontroli; w przypadku wystąpienia nieprawidłowości, audytor wewnętrzny UŁ prowadzi obiektywną i niezależną kontrolę.
- uzyskanie corocznego zapewnienia o stanie kontroli zarządczej; dyrektor Biblioteki, w terminie do ostatniego dnia lutego każdego roku, przekazuje Koordynatorowi Systemu Kontroli Zarządczej UŁ oświadczenie o stanie kontroli zarządczej w Bibliotece.

Za prawidłowe funkcjonowanie Systemu Kontroli Zarządczej na poziomie Biblioteki Uniwersytetu Łódzkiego odpowiada dyrektor. Natomiast wszyscy pracownicy Biblioteki biorą czynny udział w funkcjonowaniu systemu poprzez właściwe wykonywanie powierzonych obowiązków oraz realizację przyznaných pełnomocnictw i uprawnień. Zobowiązani oni są także do przekazywania swoim przełożonym informacji, które mogą mieć istotny wpływ na doskonalenie i ocenę kontroli zarządczej oraz realizację założonych celów, w szczególności w zakresie:

- wykrytych nieprawidłowości i nadużyć,
- skarg studentów, klientów i kontrahentów,
- innych istotnych różnic i odchyleń od planu działalności.

Z uwagi na potrzebę graficznego przedstawienia elementów kontroli zarządczej, podano przykładowo wypełniony plan działalności BUŁ (tab. 3), który do końca listopada każdego roku, dyrektor Biblioteki przekazuje Koordynatorowi Systemu Kontroli

Cel	MIERNIK		Zadania służące realizacji celu	Odpowiedzialny za wykonanie	RYZYO					PRZECIWDZIAŁANIE RYZYKU
	Nazwa miernika	Wartość docelowa na koniec roku			Opis ryzyka	Właściciel ryzyka	Sila oddziaływania	Prawdopodobieństwo	Punktowa ocena ryzyka	Reakcja na ryzyko (planowe działania jakie należy podjąć w celu zmniejszenia danego ryzyka do akceptowanego poziomu)
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Promocja Uniwersytetu Łódzkiego poprzez organizację spotkań i wystaw	Liczba wystaw, które Biblioteka zorganizuje	7	Organizacja wystaw	OIN	Długotrwałe procedury akceptacji propozycji wystaw	OIN	1 (Nieznaczna)	1 (Znikome)	1 (Niska)	Usprawnienie komunikacji wewnętrznej pomiędzy komórkami organizacyjnymi Biblioteki. Podejmowanie działań we wcześniejszym terminie.
					Odwwołanie wystaw przez właściciela eksponatów		3 (Średnia)	1 (Znikome)	3 (Niska)	Monitorowanie. Podpisanie wcześniejszych umów z właścicielami eksponatów.
					Losowe, związane z warunkami atmosferycznymi, które uniemożliwiają dotarcie eksponatów na wystawę		3 (Średnia)	1 (Znikome)	3 (Niska)	Opracowanie alternatywnego planu wystawy.
					Brak środków finansowych na organizację wystaw		3 (Średnia)	2 (Niskie)	6 (Średnia)	Poszukiwanie alternatywnych źródeł dofinansowania projektów (wystaw). Zabezpieczenie odpowiednich środków w budżecie Biblioteki.

Cel	MIERNIK		Zadania służące realizacji celu	Odpowiedzialny za wykonanie	RYZIKO					PRZECIWDZIAŁANIE RYZYKU
	Nazwa miernika	Wartość docelowa na koniec roku			Opis ryzyka	Właściciel ryzyka	Sila oddziaływania	Prawdopodobieństwo	Punktowa ocena ryzyka	Reakcja na ryzyko (planowe działania jakie należy podjąć w celu zmniejszenia danego ryzyka do akceptowanego poziomu)
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Promocja Uniwersytetu Łódzkiego poprzez organizację spotkań i wystaw	Liczba jednostek zewnętrznych, które wezmą udział w spotkaniach zorganizowanych przez Bibliotekę	43	Udział jednostek zewnętrznych w spotkaniach zorganizowanych przez Bibliotekę	OIN	Brak zainteresowania zaproszeniem ze strony jednostek zewnętrznych	OIN	1 (Nieznaczna)	4 (Wysokie)	4 (Średnia)	Wzbogacanie i urozmaicanie spotkań zgodnych z zapotrzebowaniem jednostek zewnętrznych. Zintensyfikowanie działań promocyjnych.
					Losowe, związane z warunkami atmosferycznymi, które uniemożliwiają dotarcie do celu przedstawicielom jednostek zewnętrznych		1 (Nieznaczna)	1 (Znikome)	1 (Niska)	Monitorowanie.
					Rezygnacja uczestnictwa przez jednostki zewnętrzne		1 (Nieznaczna)	3 (Średnie)	3 (Niska)	Monitorowanie. Usprawnienie komunikacji pomiędzy Biblioteką a jednostkami zewnętrznymi.
	Liczba zorganizowanych spotkań dla gości w BUL	30	Organizacja spotkań dla gości	OIN	Zbyt mała liczba pracowników do organizacji spotkań dla gości	OIN	3 (Średnia)	3 (Średnie)	9 (Średnia)	Pomoc pracowników z innych oddziałów Biblioteki.
					Losowe, związane z nagłą absencją pracowników przygotowujących spotkanie		3 (Średnia)	2 (Średnie)	6 (Średnia)	Wyznaczenie osób zastępujących.
					Rezygnacja gości ze spotkania		3 (Średnia)	3 (Średnie)	9 (Średnia)	Monitorowanie. Usprawnienie komunikacji pomiędzy Biblioteką a gośćmi odwiedzającymi.

Tabela 3. Plan działalności BUL

Źródło: opracowanie własne

Zarządczej UŁ. Formularz zawiera cele oraz zadania służące jego realizacji. Następnie nazwę mierników realizacji celów oraz ich wartość docelową na koniec roku. Kolejnymi danymi są: opis ryzyka, właściciel ryzyka, siła oddziaływania i prawdopodobieństwo wystąpienia wraz z przypisanymi im ocenami punktowymi. Informacją podsumowującą jest reakcja na ryzyko, czyli planowane działania, jakie należy podjąć w celu zmniejszenia skutków jego wystąpienia do poziomu akceptowalnego.

Z powyższej tabeli wynika, że przyjętemu celowi: „*Promocja Uniwersytetu Łódzkiego poprzez organizację spotkań i wystaw*” przyporządkowano trzy zadania służące jego realizacji tj.:

- organizację wystaw,
- udział jednostek zewnętrznych w spotkaniach zorganizowanych przez Bibliotekę,
- organizację spotkań dla gości.

Każdemu z tych zadań, przyporządkowano miernik oraz jego wartość docelową na koniec roku (liczba wystaw, które Biblioteka zorganizuje – 7, liczba jednostek zewnętrznych, które wezmą udział w spotkaniach zorganizowanych przez Bibliotekę – 43, liczba zorganizowanych spotkań dla gości w BUŁ – 30). Jednostką odpowiedzialną za ich wykonanie jest Oddział Informacji Naukowej. Jego pracownicy mogą spotkać się z określonym ryzykiem np. długotrwałymi procedurami akceptacji wystaw, możliwością odwołania wystawy przez właściciela eksponatów, brakiem środków finansowych, czy zdarzeniami losowymi, uniemożliwiającymi dotarcie zaproszonych gości. Przedstawione w tabeli ryzyka mogą mieć istotny wpływ na realizację wyznaczonych zadań. Dlatego też przypisano im wagi prawdopodobieństwa wystąpienia i siły oddziaływania. Iloczyn ich wskazuje na średnią (4-9) lub niską (1-3) ocenę ryzyka. W zależności od przyjętej wartości ryzyka, określono działania naprawcze mające na celu zmniejszenie skutków jego wystąpienia do akceptowalnego poziomu. Należą do nich np. usprawnienie komunikacji wewnętrznej pomiędzy komórkami organizacyjnym Biblioteki, podpisanie wcześniejszych umów z właścicielami eksponatów, opracowywanie alternatywnych planów wystaw, pomoc pracowników innych oddziałów Biblioteki, czy wyznaczenie osób zastępujących.

Dane ujęte w planie działalności w znaczny sposób ułatwiają dyrektorowi Biblioteki realizację wyznaczonych celów i zadań, uwzględniając kryterium oszczędności, efektywności i skuteczności. Jednocześnie zidentyfikowane ryzyko pozwala przewidzieć skutki jego wystąpienia i podjęcie działań zmierzających zmniejszenia tego ryzyka.

Kontrola zarządcza wprowadzona do jednostek sektora finansów publicznych, w tym bibliotek akademickich, uporządkowała cały obszar ich działalności. Zapewniła zgodność postępowania z przepisami prawa oraz procedurami wewnętrznymi. Spowodowała aktywne zaangażowanie wszystkich pracowników w realizację celów i zadań

jednostki. Zwiększyła efektywność i skuteczność przepływu informacji oraz zminimalizowała skutki wystąpienia ryzyka. Ponadto dała możliwość nowego, systemowego podejścia do zarządzania w bibliotekach.

Bibliografia

Komunikat nr 3 Ministra Finansów z dnia 16 lutego 2011 r. w sprawie szczegółowych wytycznych w zakresie samooceny kontroli zarządczej dla jednostek sektora finansów publicznych.

Komunikat nr 23 Ministra Finansów z dnia 16 grudnia 2009 r. w sprawie standardów kontroli zarządczej dla sektora finansów publicznych.

Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 29 września 2010 r. w sprawie planu działalności i sprawozdania z jego wykonania (Dz. U. Nr 187, poz. 1254).

Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 2 grudnia 2010 r. w sprawie wzoru oświadczenia o stanie kontroli zarządczej (Dz. U. Nr 238, poz. 1581).

Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych, Art. 68-71 (Dz. U. Nr 157, poz. 1240).

Zarządzenie nr 72 Rektora Uniwersytetu Łódzkiego z dnia 15 maja 2012 r. w sprawie wprowadzenia Systemu Kontroli Zarządczej na Uniwersytecie Łódzkim.

Mgr Aleksandra Siuciak
Malbork – MZam.

BIBLIOTEKA MUZEUM ZAMKOWEGO W MALBORKU

Abstract

In 2011, the Malbork Castle Museum celebrated 50 years of existence, and with it, the castle library, which is one of its departments. This article presents the history of the museum's library, its operations and books accumulated over the years, focusing primarily on its most valuable copies. A special place among the library's collections occupy so. *marienburgensia* containing the remains of the old, pre-war libraries located in the castle.

Streszczenie

W roku 2011 Muzeum Zamkowe w Malborku obchodziło 50-lecie istnienia, a wraz z nim biblioteka zamkowa, która jest jednym z jego działów. Artykuł prezentuje historię księżnicy muzealnej, jej działalność oraz zgromadzony na przestrzeni lat księgozbiór, skupiając się przede wszystkim na jego najcenniejszych egzemplarzach. Szczególne miejsce pośród zbiorów biblioteki zajmują tzw. *marienburgensia*, zawierające pozostałości dawnych, przedwojennych bibliotek znajdujących się na zamku.

Biblioteka Muzeum Zamkowego w Malborku jest specyficzną biblioteką ze względu na rodzaj placówki, której podlega. Ma więc do spełnienia oprócz propagowania czytelnictwa, wiele innych zadań jako biblioteka muzealna. Nadany jej przez instytucję macierzystą statut księżnicy naukowej, zobowiązuje do gromadzenia księgozbioru podporządkowanego profilowi muzeum oraz do zapewnienia odpowiedniego zaplecza naukowego jego pracownikom.

Przypadająca w 2011 roku 50 rocznica powołania Muzeum Zamkowego w Malborku była również świętem zamkowej księżnicy. To okazja do wspomnień, dawnych – pierwszych pracowników biblioteki, osób, które położyły podwaliny pod jej dzisiejszy wygląd. Okazja do prześledzenia procesu kształtowania się księgozbioru zamkowego, opowiedzenia o licznych problemach, z którymi przyszło borykać się pracownikom Muzeum. Rocznicą ta to również pretekst do zaprezentowania zbiorów, będących w zasobie Biblioteki, zarówno tych najcenniejszych, jak i tych, bez których wszelka działalność naukowa pracowników Muzeum nie byłaby możliwa.

W swej obecnej formie biblioteka działa od 1961 roku, kiedy to powołano Muzeum Zamkowe w Malborku. Warto jednak pamiętać, że na zamku w Malborku od wieków istnieją tradycje „biblioteczne”, które zapoczątkował księgozbiór zakonu krzyżackiego w XIV wieku. Wiadomo, że na zamku istniało skryptorium, które zajmowało się wytwarzaniem ksiąg. Działali w nim dwaj bracia zakonni, Dawid i Arnold. Kopowali oni głównie księgi liturgiczne oraz kupowali księgi dla wielkiego mistrza. W inwentarzu majątkowym zakonu *Marienburger Ämterbuch* odnaleziono adnotacje o istnieniu księgozbioru. Wymienia on w kościele zamkowym 58 ksiąg w roku 1394, a w 1439 już 83¹.

Prowadzone od XV do XVII wieku lustracje ekonomii malborskiej, rejestrujące m.in. majątek zamkowy, wyliczały zgromadzone książki, sprzęty oraz podawały informacje o pomieszczeniach bibliotecznych. Źródła wykazują, że na zamku w Malborku istniały specjalne komory i szafy (repositoria) do przechowywania ksiąg², zdewastowane wraz z zamkiem podczas panowania pruskiego. Punkt zwrotny w historii malborskiego zamku stanowi działalność powstałego w 1884 roku Towarzystwa Odbudowy i Upiększania Zamku Malborskiego (Verein für die Herstellung und Ausschmückung der Marienburg), które sprowadziło na zamek bogate kolekcje monet, broni, ceramiki, pieczęci, portretów, map, a wśród nich cenne biblioteki. W tym miejscu warto wspomnieć o ogromnych księgozbiorach (numizmatycznym i historycznym), funkcjonujących wówczas na zamku³, które były dostępne nie tylko dla pracowników zamkowych, ale również dla lokalnej społeczności i wszystkich zainteresowanych.

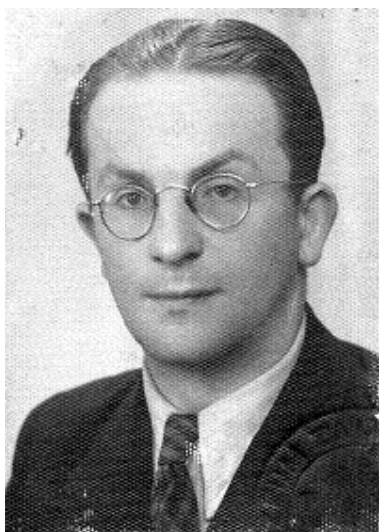
Oczywiście Biblioteka Muzeum Zamkowego w Malborku nie jest spadkobierczynią funkcjonujących na przestrzeni wieków księgozbiorów, jednakże możemy tu mówić o pewnej tradycji trwania i obecności książki na zamku malborskim. Daje to pewien obraz duchowego związku miejsca i atrybutu tak powszechnie pożądanego i cenionego, zarówno w średniowieczu jak i w czasach późniejszych.

[...] *Dziś, gdy od tych dni upłynęło wiele lat żmudnej pracy, kiedy działamy w normalnych warunkach, korzystając z tak oczywistych udogodnień jak ogrzane i nowoczesnie urządzone pracownie, a półki biblioteczne nie mogą pomieścić nowych ksiąg*

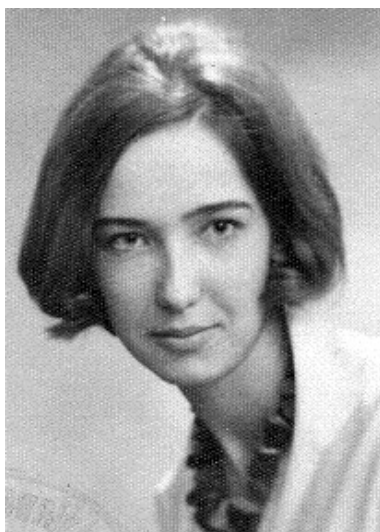
¹ Edward Potkowski: *Duchowość Krzyżaków a lektura. Księgozbiory Zakonu Krzyżackiego w Prusach*. W: *Bibliologia dyscypliną integrującą: studia ofiarowane profesor Barbarze Bieńkowskiej*. Warszawa 1993 s. 92-93

² Źródła do dziejów ekonomii malborskiej / oprac. Wojciech Hejnosz, Janina Waluszewska. T. 4 Toruń 1967 s. 57-58

³ Krzysztof Lewalski: *Powstanie i działalność Verein für die Herstellung und Ausschmückung der Marienburg (Towarzystwo Odbudowy i Upiększania Zamku Malborskiego) 1884-1945*. *Kom. Mazur.-Warm.* 1995 nr 2 s. 149-166; Aleksandra Siuciak: *Książki Towarzystwa Odbudowy i Upiększania Zamku Malborskiego w zbiorach Biblioteki Muzeum Zamkowego w Malborku*. W: *Studia Zamkowe* / red. Mariusz Mierzwiński. T. 3 Malbork 2009 s. 93-111

Il. 1. Janusz Orłowski – pierwszy opiekun malborskiego księgozbioru (fot. ze zbiorów Marii Wileniec)

Il. 2. Maria Wileniec (wcześniej Borkowska) – asystent w Dziale Oświatowym, opiekun zbiorów bibliecznych w latach 1962-1966 (fot. ze zbiorów Marii Wileniec)

należy przypomnieć, że w Zamku Malborskim, wszystko organizowano od początku, że pierwsze etapy w każdej dziedzinie zapoczątkował punkt zerowy. Jedyne pomieszczenie, w którym nie padał deszcz na biurko, było zarazem biurem, magazynem, biblioteką i gabinetem dyrektora, a szafa, również jedyna, zgodnie mieściła segregatory kancelaryjne i pierwsze dzieła naukowe [...]»⁴.

Już w pierwszych dniach istnienia Muzeum utworzono Dział Biblioteki i Archiwum. Niewielkim wówczas zbiorem zajmował się starszy asystent Janusz Orłowski (1915-1965), z wykształcenia archeolog i numizmatyk⁵. Dział mieścił się w dawnym pomieszczeniu wartowniczym nad bramą, na pierwszym piętrze w północnym skrzydle Zamku Średniego. W roku 1962 zbiory otrzymały stałe pomieszczenia również w północnym skrzydle, lecz w refektarzu i sieni dawnej, krzyżackiej infirmerii. Od 1.03.1962 r. księgozbiór opracowywała w ramach prac zleconych Maria Luboradzka,

⁴ Eleonora Zbierska: Trud gromadzenia dokumentacji. *Litery* 1967 nr 8 s. 13

⁵ Mariusz Mierzwiński: Zamek Malborski w latach 1945-1960. W: *Studia Zamkowe* / red. Mariusz Mierzwiński, Michał Woźniak. T. 1. Malbork 2004 s. 54; Korespondencja Biblioteki Muzeum Zamkowego w Malborku z 1961 roku (w zbiorach Biblioteki Muzeum Zamkowego w Malborku)

Il. 3, 4. Magazyn książek oraz pomieszczenie dla pracowników biblioteki w Infirmerii na Zamku Średnim (fot. ze zbiorów Marii Wileniec)

pracownik Biblioteki Miejskiej w Malborku⁶. W maju tego roku opiekę nad zbiorami powierzono Marii Borkowskiej (później Wileniec), asystentowi w Dziale Oświatowym, która dopiero zapoznawała się ze specyfiką pracy bibliotecznej⁷. Do dyspozycji Biblioteki pozostawały dwa pomieszczenia, w latach późniejszych dołączono kolejne, w którym urządzono czytelnię. Warunki lokalowe nie były jednak najlepsze, dodatkowo pojawiły się problemy z osuwaniem ściany zachodniego skrzydła Zamku Średniego⁸ i w związku z tym, z czasem wyłączono czytelnię z użytkowania. Maria Wileniec zajmowała się biblioteką do maja 1966 roku, kiedy to przekazano opiekę nad zbiorami asystentowi Jackowi Kowalskiemu⁹.

Kiedy w roku 1966 utworzono Dział Dokumentacji Naukowej, której pierwszą kierowniczką została Janina Grabowska, bibliotekę wciągnięto w jego strukturę. Opiekę nad księgozbiorem powierzono wówczas Eleonorze Zbierskiej (01.01.1967-15.02.1968). Częste zmiany personalne w obsadzie biblioteki w roku 1968, spowodo-

⁶ Umowa zawarta między Dyrekcją Muzeum Zamkowego w Malborku a Marią Luboradzką z dnia 1 III 1962 roku; wspomnienia Marii Wileniec

⁷ Wspomnienia Marii Wileniec

⁸ Mariusz Mierzwiński: Zabezpieczenie zachodniego skrzydła Zamku Średniego w Malborku. *Ochr. Zabyt.* 1994 nr 2 s. 123-137

⁹ Protokół zdawczo odbiorczy Biblioteki Muzeum Zamkowego w Malborku z dnia 2 V 1966 roku (komisja w składzie mgr Bronisław Mieszkowski – kustosz, Jerzy Żmijewski – asystent), niestety nie odnaleziono bliższych informacji na temat osoby Jacka Kowalskiego

Il. 5. Magazyn książek w tzw. Halabardzie (skrzydło wschodnie) – (fot. ze zbiorów Krzysztofa Lewalskiego)

czu, którą odrestaurowano na potrzeby pracowników naukowych. W Karwanie biblioteka mieści się do dnia dzisiejszego. Do dyspozycji czytelników pozostaje przestronna czytelnia oraz wypożyczalnia. Zapewniono również odpowiednie zaplecze dla bibliotekarzy oraz magazyny książek. W związku z dynamicznym rozwojem księgozbioru, koniecznym było zorganizowanie kolejnych magazynów na książki. W następnych latach wygospodarowano nowe magazyny, znajdujące się w znacznym oddaleniu od biblioteki, poza Karwanem, gdzie umieszczono książki i czasopisma, z których korzysta się bardzo rzadko. Ogółem powierzchnia biblioteki wynosi ok. 320 m². Powierzchnia magazynowa jest jednak na chwilę obecną niewystarczająca. Jednakże warunki do pracy oraz dla czytelników są bardzo dobre.

Zbiory Biblioteki Muzeum Zamkowego

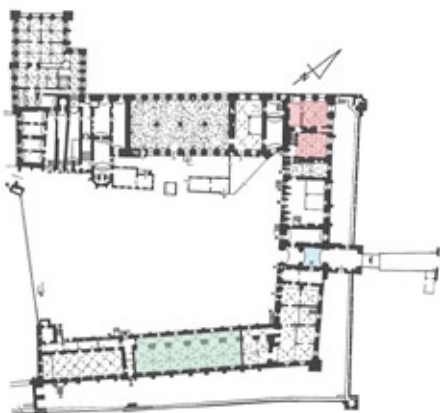
Działalność biblioteki oraz profil jej zbiorów koncentruje się, z przyczyn oczywistych, wokół zamku malborskiego oraz szeroko rozumianej problematyki muzealno-konserwatorskiej. W związku z tym, księgozbiór liczący obecnie blisko czterdzieści

wały zakłócenia w normalnym funkcjonowaniu ksiąźnicy¹⁰. Obowiązki po Eleonorze Zbierskiej przejęła Hanna Moroz, która swą funkcję pełniła do końca 1969 roku. Jako samodzielna komórka Muzeum ksiąźnica ponownie zaczęła działać od roku 1970. W latach 1970-2005 znalazła się pod fachową opieką Niny Marciniak. Był to okres stabilizacji pracy biblioteki oraz jej wielki rozkwit, zarówno pod względem księgozbioru, jak i jakości oferowanych usług.

W dniach 16.09-09.10.1992 roku w związku z postępującym pogorszeniem się warunków lokalowych, biblioteka została przeniesiona do skrzydła wschodniego Zamku Średniego, do dawnych izb gościnnych.

Zaadoptowane do potrzeb bibliotecznych pomieszczenia stały się jej siedzibą przez następne sześć lat, bowiem w roku 1998 zbiory przeniesiono do dawnej, krzyżackiej stacji taboru, zwanej Karwan na Przedzam-

¹⁰ Sprawozdania z pracy Działu Dokumentacji Naukowej za rok 1968

Lokalizacja Biblioteki na Zamku Średnim

- I piętro skrzydła północnego (dawne pomieszczenia warteownice nad bramą) – 1961-1962
- Refektarz i sień infirmerii – skrzydło północne – 1962-1992
- Skrzydło wschodnie – 1992-1998

(oprac. Jolanta Kacperska)

tysięcy druków zwartych, zawiera liczne pozycje z historii powszechnej i Polski, ze szczególnym uwzględnieniem okresu średniowiecza, zagadnień z historii sztuki, rzemiosła artystycznego, konserwacji muzealiów i architektury.

Od samego początku działalności księżnicy za główny cel uznano stworzenie odpowiedniego zaplecza naukowego dla pracowników. Księgozbiór rozwijał się jak na ówczesne czasy bardzo dynamicznie. Książki pozyskiwano drogą zakupów w państwowych antykwariatach, śledzono na bieżąco bardzo ubogi jeszcze rynek wydawniczy. Zauważano potrzebę powiększania zbioru o cenne starodruki i książki rzadkie, które poszukiwano w całym kraju, wysyłając dezyderaty do placówek, zajmujących się obrotem książkami m.in. oddziałów Państwowego Przedsiębiorstwa „Dom Książki” w największych polskich miastach - Gdańsku, Krakowie, Warszawie, Poznaniu. W przypadku braku możliwości zdobycia potrzebnych materiałów w instytucjach państwowych (księgarniach i antykwariatach), szukano innych sposobów chociażby zakupu od prywatnych podmiotów, co wcale w ówczesnych realiach nie było proste. Taki zakup trzeba było bardzo szczegółowo uzasadnić. W tym celu sporządzano protokoły konieczności, które przedstawiano na Komisji Zakupów Muzeum i dopiero wówczas podejmowano decyzję, rozważając czy faktycznie wszystkie inne możliwości zakupu zostały wykorzystane i czy dany egzemplarz rzeczywiście jest nie do zdobycia w inny

sposób¹¹. Trzeba zaznaczyć, że bardzo często korzystano z tego rozwiązania, co jest zasługą pracowników, którzy zgłaszali zapotrzebowanie na różne publikacje. Świadczą o tym licznie zachowane protokoły i pisma w tej sprawie¹².

Kompletując księgozbiór nie ograniczano się jedynie do rynku polskiego. Między innymi, korzystając z pośrednictwa Centrali Handlu Zagranicznego „Ars Polona” zapatrywano bibliotekę w zagraniczne wydawnictwa oraz propagowano działalność wydawniczą Muzeum, przekazując do sprzedaży w celach eksportowych wydawnictwa własne (w pierwszych latach niezwykle poszukiwanymi tytułami były kolejne katalogi Biennale Ekslibrisu Współczesnego). Z czasem Muzeum udało się zdobyć tzw. stały numer na zakup wydawnictw zagranicznych, który otrzymywały wybrane instytucje publiczne. Dzięki temu, dostęp do tych publikacji był o wiele łatwiejszy.

Za pośrednictwem Klubu Międzynarodowej Prasy i Książki „Ruch” w Warszawie uzupełniano braki w księgozbiórze, zarówno w publikacje zagraniczne jak i czasopisma. Realizowano również zalecaną przez Komitet Powiatowy Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej prenumeratę czasopism radzieckich (m.in. „Voprosy Istorii”, „Sowietskaja Archeologia”, „Tvorčestvo” itd.) oraz czasopism partyjnych (m.in. „Trybuna Ludu”, „Głos Wybrzeża”, „Nowe Drogi” itp.)¹³.

Muzeum utrzymywało również stałą współpracę z księgarniami i antykwariatami, które na bieżąco przysyłały aktualne oferty. Książki pozyskiwano też poprzez wymianę między muzeami. Dzięki tym wszystkim staraniom księgozbiór zamkowy w ciągu tylko pierwszego roku działalności podwoił się (1961: książki - 672 vol., starodruki - 27 vol., 1962: książki 1258 vol., starodruki - 44 vol.). Nie można również nie wspomnieć o ówczesnym dyrektorzemu Muzeum Henryku Raczyńskim (1923-1992), który według wspomnień opiekunki biblioteki w latach 1962-1966, Marii Wileniec, był miłośnikiem książek i dzięki swoim kontaktom w Trójmieście zdobywał wiele cennych egzemplarzy. Oprócz trudnej sytuacji na rynku wydawniczym oraz wieloma przeszkodami związanymi z rozwojem księgozbioru (i nie tylko), kolejnym problemem stojącym przed administracją zamku były niezwykle ograniczone finanse. Po wyczerpaniu kredytów państwowych na zakupy biblioteczne szukano innych możliwości, które rozwiązałyby ten problem. W tym względzie nieodzowna okazała się pomoc Społecznego Komitetu Odbudowy Zamku, utworzonego w 1956 roku z inicjatywy miejscowych działaczy społecznych Mieczysława Balawendera i Stefana Dubyny¹⁴. Komitet pokry-

¹¹ Korespondencja Biblioteki Muzeum Zamkowego w Malborku z lat 1961-1963 (Biblioteka MZM).

¹² Korespondencja Biblioteki Muzeum Zamkowego w Malborku z lat 1961-1966 (Biblioteka MZM).

¹³ Pismo I Sekretarza KP PZPR skierowane do dyrekcji Muzeum Zamkowego w Malborku z dnia 19.XI.1963 r. w sprawie podnoszenia poziomu postaw ideowych oraz wzmożenia wśród bezpartyjnych członków załóg pracy polityczno-wychowawczej poprzez czytelnictwo (Korespondencja 1963 r. Biblioteka MZM)

¹⁴ Mierzwiński 2004 s. 44-45

wał rachunki i zobowiązania Muzeum związane nie tylko z biblioteką, ale także z zakupem muzealiów.

Przyrost zbiorów bibliotecznych w pierwszych latach istnienia ksiąźnicy¹⁵:

1961 – 672 vol. książek, 27 starodruków

1962 – 1258 vol. książek, 44 starodruki

1963 – 1680 vol. książek, 52 starodruki

1964 – 2359 vol. książek, 65 starodruków

1965 – 3150 vol. książek, 68 starodruków

Marienburgensia

Bardzo ważnym elementem formującego się zbioru okazała się literatura regionalna, dotycząca Malborka i okolic tzw. *marienburgensia*. Odgrywa ona zasadniczą rolę w działalności ksiąźnicy, stanowi podstawę jej funkcjonowania. Profil zbiorów, jak już wcześniej zaznaczono, jest ściśle związany z Muzeum. Bez podstawowej literatury tematycznej, nie byłaby możliwa realizacja podstawowych zadań statutowych muzealnej biblioteki. W skład tzw. *marienburgensiów* wchodzi również egzemplarze, które są bezpośrednio związane z zamkiem malborskim, których istnienie ściśle wpisane jest w historię tego miejsca. Te składowe księgozbioru stanowią ważny jego element, świadcząc o jego niepowtarzalności. Szczególnego znaczenia nabierają tutaj pozostałości (niestety bardzo nieliczne) księgozbiorów historycznych. Przede wszystkim księgozbioru malborskiego konserwatora Bernharda Schmida czy też Towarzystwa Odbudowy i Upiększania Zamku Malborskiego (Verein für die Herstellung und Ausschmückung der Marienburg) oraz Zarządu Odbudowy Zamku (Schlossbauverwaltung Marienburg).

Księgozbiory Verein für die Herstellung und Ausschmückung der Marienburg oraz Schlossbauverwaltung Marienburg

Kolekcję malborską wzbogacają egzemplarze zachowane z dawnych zbiorów zamkowych, czyli spuścizna Towarzystwa Odbudowy i Upiększania Zamku Malborskiego (Verein für die Herstellung und Ausschmückung der Marienburg) oraz Zarządu Odbudowy Zamku (Schlossbauverwaltung Marienburg).

Zbiór ten stanowi 29 egzemplarzy książek z tzw. księgozbiorów numizmatycznego i historycznego (ogólnego). Pomimo bardzo małej liczby woluminów zachowanych

¹⁵ Materiały sprawozdawcze z działalności Muzeum Zamkowego w Malborku za okres od 01.01.1961 - 01.07.1963 r.; Sprawozdanie opisowo-analityczne z wykonania budżetu za rok 1965 (Archiwum MZM); Księgi inwentarzowe biblioteki

w zbiorach Biblioteki Muzeum Zamkowego w Malborku, stanowią one bardzo ważny merytorycznie element zamkowego księgozbioru. Od pewnego czasu prowadzone są badania nad ustaleniem oraz zlokalizowaniem ogromnego księgozbioru jaki obie instytucje zgromadziły na przełomie XIX i XX wieku w malborskiej warowni¹⁶.

W kolekcji znajduje się m.in. rękopis Jana Karola Sembrzyckiego *Marienburg unter polnischer Herrschaft*, zawierający odpisy fragmentów polskich lustracji z lat 1565-1756 w języku polskim i niemieckim. Umieszczenie odpisów w obu językach zdecydowało o układzie księgi, tak, że po stronie *verso* kart znajduje się tekst w języku polskim, a na sąsiedniej stronie *recto* – tłumaczenie niemieckie.

Jan Karol Sembrzycki (1856-1919) z zawodu aptekarz, z zamiłowania historyk i działacz mazurski¹⁷, związał się z Malborkiem w latach 1889-1890, kiedy to rząd pruski rozpoczął akcję odrestaurowania zamku malborskiego.

Powierzono mu wówczas zadanie poszukiwania materiałów źródłowych z tego zakresu w archiwum w Królewcu¹⁸. Rękopis składa się z 6 współprawnych części, które trafiały do zbioru osobno. Każda z nich posiada inną datę wpływu, na prowizorycznych, oddzielających poszczególne części, odręcznych stronach tytułowych. Ponadto na każdej z nich umieszczono okrągłą pieczęć Zarządu Odbudowy Zamku (o średnicy 35 mm; pośrodku tarczy, umieszczonej na krzyżu, o czym świadczą wystające spod tarczy ramiona, orzeł pruski, w otoku napis KÖNIGLICHE SCHLOSS-BAU-VERWALTUNG·MARIENBURG)¹⁹.

Il. 6 Pieczęć Zarządu Odbudowy Zamku.

¹⁶ Więcej na temat: Siuciak 2009; Aleksandra Siuciak: Biblioteki zamkowe – losy księgozbiorów Towarzystwa Odbudowy i Upiększania Zamku Malborskiego oraz Zarządu Odbudowy Zamku po II wojnie światowej, [w:] Księgozbiory rozproszone. Losy księgozbiorów historycznych po II wojnie światowej, Malbork [w druku]; Aleksandra Siuciak: Badania nad dawnymi księgozbiorami zamku malborskiego, [w:] Z dziejów książki i prasy. Stan badań za lata 2010-2013. Bydgoszcz [w druku]

¹⁷ Polski Słownik Biograficzny / red. Henryk Markiewicz. T. 36 z. 2 Warszawa-Kraków 1995 s. 217

¹⁸ Danuta Kasparek: Jan Karol Sembrzycki 1856-1919. Mazur na rozdrożu narodowym. Olsztyn 1988 s. 191.

¹⁹ Siuciak 2009 s. 106, 108

Część I : Lustration vom Jahre 1565

Część II: Revision der Marienburg von 1636

Część III: Abschrift und Übersetzung einer Marienburger Lustration von 1649

Część IV : Inventar von 1675

Część V: Abschrift aus dem Inwentarz Ekonomii Malborskiej v. Jahre 1724

Część VI: Aus dem Revision von 1736-1756

Dzieło zostało oprawione w skórę, na grzbiecie widnieje napis *Beschreibungen der Marienburg 1565-1724*. Lustracje z lat 1736-1756 zostały dołączone już po wykonaniu oprawy²⁰. Ponadto wewnątrz znajdują się trzy listy Jana Karola Sembrzyckiego z 13. IV, 24. IV i 27. V 1890 roku, a po karcie 29 wklejono list napisany w Malborku 11. VIII. 1905 roku, podpisany *Bauer*. Stylizowana na gotycką oprawa tekturowa, została pokryta brązową, najprawdopodobniej kozią skórą, z ślepo tłoczonymi ornamentami z charakterystycznym motywem ruty. Na oprawie oryginalne srebrne okucia (wierzchnie i spodnie) oraz zrekonstruowana w 2006 roku klamra spinająca blok księgi. Rękopis wykonano brązowym atramentem na papierze maszynowym²¹.

Do dnia dzisiejszego jest to wspaniałe źródło do historii zamku malborskiego pod polskim panowaniem. Dzięki niemu dowiadujemy się, między innymi, że [...] *przez dłuższy czas rządów polskich zamek znajdował się w dobrym stanie. Dopiero pożar z 1644 roku z jednej strony a wojny szwedzkie z drugiej spowodowały jego ruinę [...]*²². Do tej pory część lustracji została wydana drukiem przez Wojciecha Hejnosza, Juliana Gronowskiego oraz Janinę Waluszewską²³.

Najstarszym oraz najcenniejszym obiektem z dawnych zbiorów zamkowych jest pochodzący z połowy XV wieku rękopiśmienny kodeks zawierający rozprawy i komentarze teologiczne Jana Dunsza Szkota. *Super quarto libro sententiarum...*²⁴ zostało zakupione do zbiorów Biblioteki Muzeum Zamkowego w Malborku w 1999 roku na aukcji antykwarycznej w Warszawie. O przynależności do dawnego zasobu malborskiego świadczy pieczęć Zarządu Odbudowy Zamku na pierwszej stronie kodeksu oraz odręczna notatka *Hochschlossliches Inventar No 235*. Poddany na przełomie 2011/2012 roku konserwacji katenat, został napisany brązowym atramentem żelazo-

²⁰ Krzysztof Lewalski: Rzec o pierwszej lustracji zamku malborskiego z 1565 roku. *Kom. Mazur-Warm.* 2000 nr 1 s. 79

²¹ Dokumentacja konserwatorska rękopisu J. Sembrzyckiego, *Beschreibungen der Marienburg 1565-1724*, oprac. Alicja Krawczyk Filip. Banino 2006/2007 [maszynopis w zbiorach Biblioteki Muzeum Zamkowego w Malborku]

²² Kasperek 1988 s. 191

²³ Lewalski 2000 s. 80

²⁴ Prezentowany na wystawie *Crème de la crème*. Najcenniejsze z cennych malborskiego Muzeum. Wystawa zorganizowana w 50. rocznicę utworzenia Muzeum Zamkowego w Malborku. Katalog wystawy, oprac. Ewa Witkiewicz-Pałka. Malbork 2011

Il. 7, 8. Rękopis Super quarto..., stan przed konserwacją
(Biblioteka Muzeum Zamkowego w Malborku)

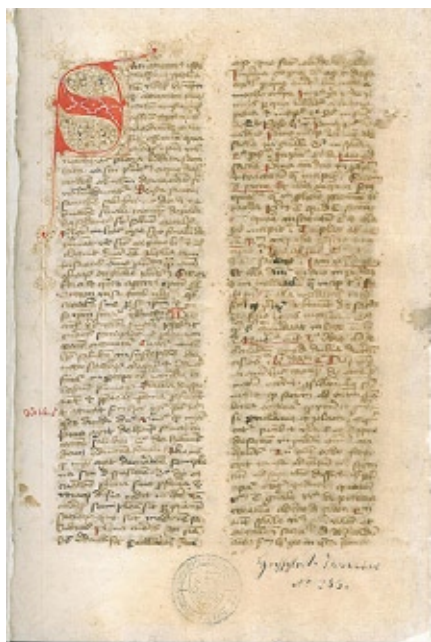
wo-galusowym, na papierze czerpanym, ze znakami wodnymi. Na kartach występują nieliczne, skromne inicjały oraz rubrykowanie czerwoną farbą. Oprawa gotycka, w deski bukowe, ze skórą najprawdopodobniej dzikiego zwierzęcia (łoś, jeleni?). Oprawa zaopatrzona została w mosiężne guzy oraz pasy spinające blok księgi. Na tylnej okładzinie zachował się żelazny łańcuch²⁵. Na przedniej okładzinie szyldzik skórzany z atramentowym napisem *Scotus super quarto libro sententiarum*, w poprzek dolnego obcięcia napis *Scotus super quarto*. Na górze przedniej wyklejki, w prawym rogu *Poss. Ebern IX*, oraz dalej słabo czytelnie: *potu...[?] Johannis Hosti [?]... in Ebern*²⁶. Konstrukcja bloku książki została wzmocniona paskami pergaminowymi zapisanymi XIII-wiecznym duktem. Tego rodzaju późnośredniowieczny rękopis stanowi niezwykle cenny obiekt w zbiorach Biblioteki Muzeum Zamkowego w Malborku, tym bardziej, że znajdował się na zamku do 1945 roku. Zapewne w pierwszych latach powojennych stał się łupem szabrowników, dziesiątkujących znajdujące się na zamku zabytki, bądź zaginął w trakcie zabezpieczania zbiorów, by po latach pojawić się na aukcji antykwarecznej i powrócić do Malborka.

Dzieło zawiera tekst napisany w języku łacińskim, stanowiący odpisy rozpraw i komentarzy słynnego średniowiecznego, szkockiego filozofa, teologa i franciszkanina, błogosławionego Jana Duns Szkota (Joannes Duns Scotus ok. 1265/66-1308). Duns był inicjatorem tzw. szkotyizmu, zwany również *doctor subtilis* oraz *doctor marianus*²⁷.

²⁵ Dokumentacja konserwatorska rękopisu Duns Joannes Scotus, *Super quarto libro sententiarum*..., oprac. Alicja Krawczyk Filip, Banino 2012 [maszynopis w zbiorach Biblioteki Muzeum Zamkowego w Malborku]

²⁶ Katalog Bibliofilskiej Aukcji Antykwarecznej z dnia 9 października 1999 roku, DESA UNICUM s. 7-8

²⁷ Edward Zieliński: Duns Szkot Jan OFM. W: Encyklopedia katolicka / pod red. Romualda Łukaszyska, Ludomira Bieńkowskiego, Feliksa Gryglewicz. T. 4 Lublin 1985 s. 354

Il. 9. Pierwsza karta rękopisu
(Biblioteka Muzeum Zamkowego
w Malborku, sygn. R-1)

Tekst rozpoczyna incipit *Samaritanus iste piissimus spoliatum videns hominem et atrociter saucianum miserationis...*, a kończy *Sic est finis* oraz *Explicit registrum q[uae]stionu[m] Scoti*²⁸. Scotus był autorem komentarzy do m.in. *Sentencji* Piotra Lombarda czy też *Metafizyki* Arystotelesa. Za jego główne dzieło życia uznawane jest *Ordinatio*, gdzie wykorzystał notatki używane podczas wykładów oksfordzkich²⁹.

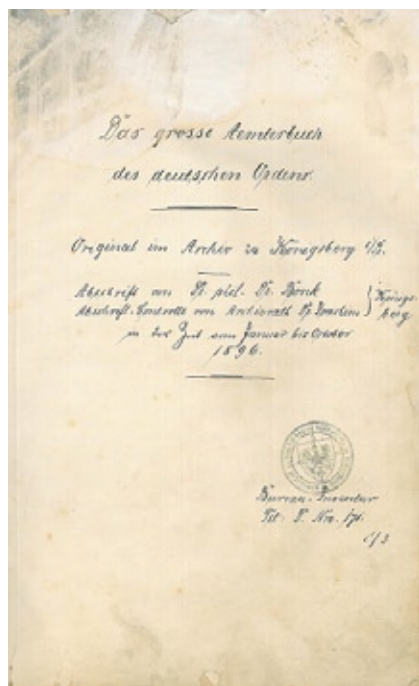
Pozostając przy temacie dawnych zbiorów zamkowych, warto wspomnieć również o trzecim rękopisie, znajdującym się w zbiorach biblioteki muzealnej. Jest to dziewiętnastowieczny manuskrypt, zawierający wypisy źródłowe z archiwum w Królewcu, archiwaliów dotyczących zakonu krzyżackiego w Prusach. Najpewniej dzieło to zostało wykonane na zlecenie Zarządu Odbudowy Zamku, dla potrzeb odbudowywanego zamku malborskiego. *Das grosse Aemterbuch des deutschen Ordens. Original im Archiv zu Königsberg i./Pr.* powstało w Królewcu w okresie od stycz-

nia do października 1896 roku. Wypisów dokonał niemiecki nauczyciel z Ostródy dr Hugo Bonk (1861-1936)³⁰. Urodzony w Lidzbarku Warmińskim Bonk, do gimnazjum uczęszczał w Kętrzynie. Od 1885 roku na uniwersytecie królewieckim studiował najpierw teologię, następnie geografię i historię. W 1894 roku zdał egzamin państwowy. W 1901 roku przybył do Ostródy i objął posadę starszego nauczyciela w gimnazjum, by później zostać profesorem. W 1903 roku magistrat miasta Olsztyna powierzył mu zadanie napisania historii tego miasta. Okazją do tego rodzaju wydawnictwa był jubileusz 550-lecia nadania praw miejskich Olsztynowi. Decyzja rady wzbudziła sprzeciw środowiska naukowego, szczególnie zaś członków Historischerverein für Ermland. Ostatecznie Bonkowi udało się na okoliczność tego jubileuszu wydać książkę *Beiträge zur Geschichte Allenstein. Festschrift zur Feier des 550 jährigen Stadtjubiläums am*

²⁸ patrz przypis 25

²⁹ Zieliński 1985; [b. n.], Duns Szkot Jan. W: Słownik filozofii / pod red. Adama Aduszkiewicza, Warszawa 2004 s. 142-144

³⁰ Krollmann Christian: *Bonk Hugo*. W: *Altpreuussische Biographie* / hrsg. Christian Krollmann. Bd. 1 Königsberg 1941 s. 70

II. 10. Strona tytułowa rękopisu *Das grosse Aemterbuch des deutschen Ordens*
(Biblioteka Muzeum Zamkowego w Malborku)

31 Oktober 1903. Jednakże praca nad dziełem zajęła mu jeszcze blisko 30 lat życia³¹. Powierzenie Bonkowi dokonania penetracji archiwum królewieckiego mogło wiązać się z jego przeszłością, tym bardziej iż studiował historię na tamtejszym uniwersytecie i z pewnością zaznajomiony był z zasobem archiwum. Kontrolę nad całym przedsięwzięciem sprawował ówczesny dyrektor archiwum w Królewcu dr Erich Julius Joachim (1851-1923)³². Jako autor wielu prac i esejów, pośród których jedną z ważniejszych była czterotomowa praca, dotycząca polityki ostatniego mistrza krzyżackiego w Prusach Albrechta von Brandenburg³³ czy też dzieła *Das Marienburger Tresslerbuch* (Königsberg 1896)³⁴, był z pewnością idealnym przewodnikiem Bonka po wspaniałych archiwaliach zakonnych zgromadzonych w królewieckim archiwum. Znajomość Bon-

³¹ Janusz Jasiński: Z dziejów ustroju i działalności samorządu miejskiego w XX wieku. W: Olsztyn 1353-2003 / pod red. Stanisława Achremczyka i Władysława Ogrodzińskiego. Olsztyn 2003 s. 174

³² Loch, Joachim Erich Julius, W: *Altpreussische Biographie* / hrsg. Christian Krollmann. Bd. 1. Königsberg 1941 s. 304

³³ Erich Julius Joachim: *Die Politik des letzten Hochmeisters in Preussen*, 4 Bd. Leipzig 1892-1895

³⁴ Trzeba dodać, iż praca ta została wydana nakładem Towarzystwa Odbudowy i Upiększania Zamku Malborskiego, z pewnością wykonana została również na jego zlecenie

ka oraz Joachima może również mieć swe korzenie w czasach studenckich Bonka, być może również to dr Joachim za pośrednictwem Zarządu Odbudowy Zamku w Malborku polecił Bonka do wykonania tegoż zlecenia.

Na stronie tytułowej dzieła, wykonanej odręcznie, czarnym atramentem widnieje pieczęć Zarządu Odbudowy Zamku. Umieszczona została w prawym dolnym rogu, poniżej znajduje się notatka *Bureau Inventar Tit. D. Nro . 171, Cf 3*. Świadczy ona o przynależności do zbiorów zamkowych oraz jej miejsca w bibliotece ogólnej pod sygnaturą Cf 3³⁵. Rękopis zawiera wypisy źródłowe dotyczące zamków, dworów i folwarków zakonu krzyżackiego w Prusach. Księga ta stała się podstawą dla prac edytorskich Walthera Ziesemera, który wydał ją w Gdańsku w 1921 roku³⁶, przy wsparciu Towarzystwa Odbudowy i Upiększania Zamku Malborskiego. Dlatego też z całą pewnością można stwierdzić, iż to Towarzystwo oraz Zarząd Odbudowy Zamku Malborskiego były zleceńodawcą Bonka. Niestety we wstępie do dzieła drukowanego nie odnaleziono żadnej wzmianki na temat osoby Hugo Bonka, który dokonał wypisów z archiwum.

Analizując dotychczasowe informacje, można stwierdzić, iż Zarząd Odbudowy Zamku oraz Towarzystwo Odbudowy i Upiększania Zamku Malborskiego dołożyły wiele starań, by zgromadzić jak największy zasób materiału źródłowego, który był niezbędny w pracach restauracyjnych malborskiego zamku. Ówczesne kierownictwo zamku, zlecając zadania penetracji najprzeróżniejszych archiwów oraz wykonania rękopiśmiennych odpisów z odnalezionych materiałów, było świadome ich ważności. Należy tylko dodać, iż okres w którym powstawały te wypisy przypada na tzw. restaurację scjentystyczną w dziejach zamku. Głównym inicjatorem takiego podejścia do odbudowy był Conrad Steinbrecht – kierownik Zarządu Odbudowy Zamku. To w dużej mierze jemu zawdzięczamy możliwość podziwiania i korzystania z tak bogatego materiału źródłowego do historii malborskiej warowni.

Również dzięki Steinbrechtowi powstała ogromna dokumentacja fotograficzna ilustrująca postępy prac budowlanych w zamku. Roczniki Odbudowy Zamku (*Marienburg Baujahr*) znajdują się obecnie w Dziale Historii Muzeum Zamkowego w Malborku. Jednakże biblioteka może poszczycić się posiadaniem albumu fotograficznego *Marienburg 1885*, zawierającego zdjęcia zamku z tego okresu, autorstwa architekta i wynalazcy metody pomiaru obiektów zabytkowych metodą fotogrametrii Albrechta Meydenbauera³⁷.

³⁵ Siuciak 2009 s. 100, 105

³⁶ Das Grosse Ämterbuch des Deutschen Ordens, hrsg. Walther Ziesemer, Danzig 1921 ss. 991; Adam Chęć: Stan badań i opracowań oraz postulaty badawcze dotyczące zamku krzyżackiego w Toruniu. W: *Archaeologia Historica Polona* T. 19. Toruń 2011 s. 113

³⁷ Barbara Pospieszna: Archiwum fotograficzne malborskiego zarządu odbudowy zamku (1882-1920). W: *Præterita posteritati. Studia z historii sztuki i kultury ofiarowane Maciejowi Kilarskiemu / red. Mariusz Mierzwinski*. Malbork 2001 s. 363-364

Il. 11. Albrecht Meydenbauer (1834-1921) (źródło: Jörg Albertz, Albrecht Meydenbauer. Pioneer of photogrammetric documentation of the cultural heritage, [w:] Proceedings 18th International Symposium CIPA, ed. Jörg Albertz, Potsdam 2002, s. 22)

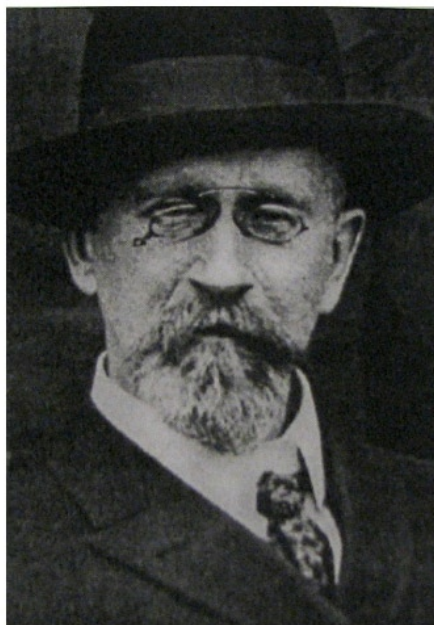
Urodzony w 1834 roku Meydenbauer studiował w berlińskiej Akademii Budowlanej. Po studiach został mianowany przez rząd pruski inspektorem budowlanym. Jego pierwszym, większym przedsięwzięciem była inwentaryzacja zabytkowej katedry w Wetzlarze. Podczas tych prac, w roku 1858, uległ nieszczęśliwemu wypadkowi, spadając z dużej wysokości z wieży katedry. To wydarzenie spowodowało punkt zwrotny w jego postrzeganiu dotychczasowych sposobów inwentaryzacji zabytków architektury. Realizacja tego pomysłu nie byłaby możliwa bez skonstruowania specjalnie dostosowanego aparatu fotograficznego. Dopiero po 25 latach prac i udoskonalania metody, zyskała ona uznanie rządu pruskiego, doprowadzając do powstania Królewskiego Pruskiego Instytutu Fotogrametrii³⁸. Conrad Steinbrecht, który zapoznał się z ideą Meydenbauera, sprowadził go do Malborka. Efektem tej wizyty było wykonanie w 1885 roku 102 negatywów fotogrametrycznych, przedstawiających widoki zamku³⁹. Album o wymiarach 50,5 x 43,5 x 5,5 cm, oprawiony w tekturę i półskórek, zawiera 30 odbitek zdjęć wykonanych przez Meydenbauera podczas jego pobytu w Malborku. Są to głównie zdjęcia przedstawiające bryłę i poszczególne części kompleksu zamkowego

³⁸ Jörg Albertz: Albrecht Meydenbauer. Pioneer of photogrammetric documentation of the cultural heritage. W: Proceedings 18th International Symposium CIPA / ed. Jörg Albertz. Potsdam 2001 s. 19-22

³⁹ Pospieszna 2001 s. 363

oraz wnętrza, przeważnie zespołu rezydencjonalnego wielkich mistrzów na Zamku Średnim. Są one wspaniałym świadectwem i kopalnią wiedzy na temat wyglądu malborskiej warowni w tamtym czasie.

Księgozbiór Bernharda Schmid⁴⁰

Bernhard Schmid (1872-1947)

Il. 12. Bernhard Schmid

(źródło: <http://zamek.malbork.pl/index.php?p=muzeum&a=historia&aid=8>)

Na temat osoby niemieckiego konserwatora zamku zostało powiedziane już bardzo dużo, o czym świadczy bogaty zasób dostępnej literatury⁴¹. W niniejszym artykule zaprezentowane zostaną ciekawsze egzemplarze z księgozbioru Schmid, które obecnie

⁴⁰ Wiesław Sieradzan: Bernhard Schmid (1872-1947). Księgozbiór prywatny ostatniego niemieckiego konserwatora zamku w Malborku. Malbork 2011; Siuciak: Badania nad dawnymi ...[w druku]

⁴¹ Antoni Romuald Chodyński: Bernhard Schmid (1872-1947). W: Słownik Biograficzny Pomorza Nadwiślańskiego / pod red. Zbigniewa Nowaka. Supl. 1 Gdańsk 1998 s. 266-267; Rainer Zacharias, Bernhard Schmid (1872-1947). Preußischer Landeskonservator und Baumeister der Marienburg. W: Das Preußenland als Forschungsaufgabe. Festschrift für Udo Arnold zum 60. Geburtstag / hrsg. v. Bernhard Jähning, Georg Michels. Lüneburg 2000 s. 689-714; Artur Dobry: Die denkmalpflegerische Tätigkeit Bernhard Schmid's auf der Marienburg. W: Kunsthistoriker und- Denkmalpfleger des Ostens. Der beitrage zur Entwicklung des faches im 19. und 20. Jahrhundert / hrsg. v. Gerhard Eimer, Ernst Gierlich. Bonn 2007 s. 111-117

Il. 13, 14. Przykłady opraw książek pochodzących z księgozbioru Schmida z charakterystycznym superekslibrisem (litera „S” w stylizowanym wieńcu laurowym)

znajdują się w zbiorach Biblioteki Muzeum Zamkowego w Malborku. Trzeba dodać, iż podobnie jak księgozbiory Zarządu Odbudowy i Towarzystwa, zbiór malborskiego konserwatora został rozproszony i z pewnością w części uległ zniszczeniu. Badania nad ustaleniem jego wielkości oraz lokalizacją w krajowych instytucjach prowadzi prof. Wiesław Sieradzan z Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu⁴². Wiadomo, że w 1945 roku pozostawiony w Malborku zbiór został zabezpieczony w Starostwie Powiatowym w Malborku⁴³. Dalsze jego dzieje są dość skomplikowane, co znacznie wpłynęło na jego rozproszenie. Było to zjawisko dość powszechne w pierwszych latach po wojnie, podobny los spotkał wiele innych księgozbiorów na terenie Polski.

Malborska kolekcja Bernharda Schmida liczy niewiele, bo zaledwie 27 egzemplarzy z bogatego księgozbioru konserwatora, na które składa się 13 vol. druków zwartych oraz 14 vol. czasopism. Wśród nich znajdują się bardzo ciekawe opracowania, będące własnością Schmida, mało tego, za jego przyczyną zostały one połączone i wspólnie oprawione. Charakterystyczną cechą egzemplarzy z tego księgozbioru jest superekslibris umieszczany na oprawach.

Jednym z przykładów mogą być chociażby współprawne wydania sprawozdań Towarzystwa Odbudowy i Upiększania Zamku Malborskiego z lat 1908-1931⁴⁴. Jest to

⁴² Sieradzan 2011

⁴³ Świadczy o tym chociażby list wysłany przez Bernharda Schmida do ks. Konrada Willa opublikowany w gazecie „Marienburger Zeitung” 1971 nr 12

⁴⁴ Geschäftsbericht des Vorstandes des Vereins für die Herstellung und Ausschmückung der Marienburg für die Zeit vom 1. Oktober 1908 bis zum 1. Oktober 1911 (podobnie kolejne lata), Danzig 1911-1931. [Biblioteka Muzeum Zamkowego w Malborku, sygn. III 7421 cim.]

Il. 15. Znak wodny umieszczany w egzemplarzach pochodzących z księgozbioru B. Schmida
(fot. Lech Okoński)

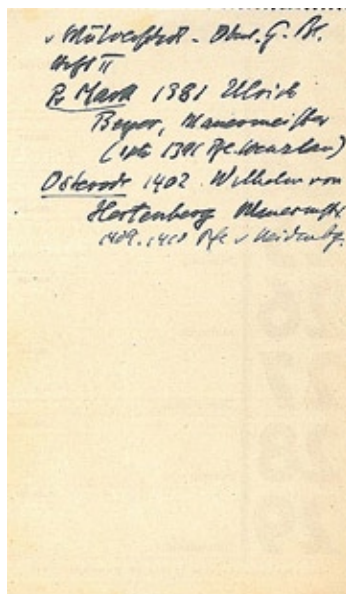
niezwykle cenne źródło do dziejów restauracji malborskiej warowni oraz działalności Towarzystwa, które włożyło wiele starań do osiągnięcia swojego statutowego celu, a więc odbudowy i wyposażenia wnętrza zamkowych w cenne eksponaty, w porozumieniu z Zarządem Odbudowy Zamku⁴⁵. O wyjątkowości tego zbioru świadczy również fakt, iż jak dotąd nie potwierdzono istnienia podobnego, połączonego w jeden tom zbioru, tym bardziej z ustaloną proveniencją. Sprawozdania ukazywały się co trzy lata jako drobne wydawnictwa broszurowe. Scalenie ich przez Schmida spowodowało, iż dla biblioteki zamkowej stanowi obecnie niezwykle cenny nabytek. Do zbiorów księżnicy muzealnej trafił w 1997 roku, zakupiony w jednym z warszawskich antykwariatów.

Kolejną charakterystyczną cechą egzemplarzy Schmida są znaki wodne umieszczane na wyklejkach i dodatkowych kartach dodawanych podczas oprawy dzieła. Okrągły znak o średnicy 50 mm, zawiera inicjały BSB, które są inicjałami konserwatora Bernhard Schmid Baumeister. Jest to znak sporadycznie spotykany w zlokalizowanych egzemplarzach, zaledwie kilka w zbiorach Biblioteki Muzeum Zamkowego w Malborku. Wiesław Sieradzan w swej monografii na temat księgozbioru Schmida nie notuje więcej takich przypadków w pozycjach odnalezionych w innych bibliotekach, jedynie w malborskiej. Może to wiązać się z brakiem wcześniejszej wiedzy na temat istnienia

⁴⁵ Siuciak 2009; Siuciak: Biblioteki zamkowe ...; Siuciak, Badania nad dawnymi...; Krzysztof Lewalski: Powstanie i działalność Verein für die Herstellung und Ausschmückung der Marienburg (Towarzystwo Odbudowy i Upiększania Zamku Malborskiego 1884-1945, *Kom. Mazur.-Warm.* 1995 nr 2 s. 149-166

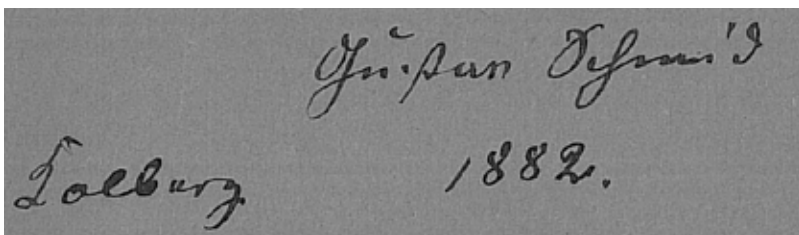
podobnego oznaczenia, albo po prostu zdarzały się one niezwykle rzadko, albo Schmid nie stosował tego rodzaju oznaczeń zbyt długo. W tej kwestii należy jeszcze przeprowadzić szersze poszukiwania.

Większość woluminów z kolekcji Bernharda Schmida zaopatrzonych jest w odrębne adnotacje konserwatora, w wielu z nich znajdują się wycinki prasowe oraz kartki z kalendarza z najprzeróżniejszymi notatkami. Zlecając oprawę książki, Schmid polecał dodawanie pustych kart przeznaczonych właśnie na tego rodzaju zapiski. Często przy konkretnych fragmentach tekstu umieszczał dokładne dane źródłowe, z podaniem autora, tytułu, roku oraz stron na których się znajdowały. Często zdarzają się przypadki luźnych kartek z podobnymi adnotacjami włożonymi pomiędzy strony tekstu. Tak jest na przykład w przypadku publikacji jego autorstwa *Die Baumeister im Deutschordenslande Preussen*, wydanej w Halle w 1939 roku⁴⁶. Pozycja ta posiada prawie wszystkie cechy poświadczające przynależność do zbioru malborskiego konserwatora. A mianowicie oprawę z superekslibrisem, znak wodny BSB w lewym górnym rogu strony przedtytułowej (dodanej podczas oprawy dzieła) oraz liczne notatki na dodatkowych pustych kartkach. Ciekawostką jest tu również kartka z kalendarza tygodniowego, obejmująca 48 tydzień 1941 roku (od 23 do 29 listopada). Na jej odwrocie znajdują się odręczne wypisy źródłowe autora i właściciela książki.

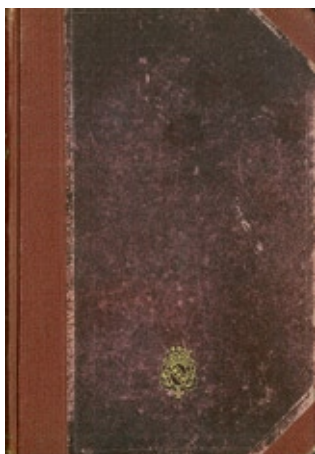
Il. 16, 17. Kartka z kalendarza dołączona do pracy Schmida, z jego notatkami na odwrocie

⁴⁶ Biblioteka Muzeum Zamkowego w Malborku (sygn. II 18007)

Il. 20. Wpis własnościowy ojca Bernharda Schmida – Gustava z datą 1882 oraz miejscem zamieszkania Kolberg (Kołobrzeg), świadczący o odziedziczeniu przez Bernharda Schmida księgozbioru i pamiątek rodzinnych.

(Biblioteka Muzeum Zamkowego w Malborku, brak. sygn.)

Il. 21, 22. Egzemplarz pochodzący ze zbiorów Aleksandra Bernharda von der Oelsnitz – wuja Schmida, z superekslibrisem przedstawiającym herb rodu von der Oelsnitz oraz pieczęcią własnościową wewnątrz (Conrad Steinbercht, *Schloss Marienburg in Preussen. Führer durch seine Geschichte und Bauwerke*, Berlin 1891. Biblioteka Muzeum Zamkowego w Malborku, sygn. II 4639)⁴⁸.

Zachowane w Bibliotece Muzeum Zamkowego w Malborku egzemplarze, pochodzące ze zbiorów ostatniego, niemieckiego konserwatora zamku, stanowią świadectwo jego obecności w Malborku oraz są wspaniałym źródłem dla dzisiejszych badaczy malborskiej warowni.

Omawiając strukturę zbiorów Biblioteki Muzeum Zamkowego w Malborku nie można zapomnieć o bogatej literaturze regionalnej, która stanowi zaplecze dla badaczy pracujących nad dziejami miasta i zamku. Jest to temat wymagający osobnego omówienia, tym bardziej iż jest to zbiór tworzony przez ponad 50 lat istnienia biblioteki.

⁴⁸ Więcej na temat tej pozycji Siuciak: *Badania nad dawnymi...* [w druku]

Składają się na niego liczne przewodniki po zamku i mieście (głównie przedwojenne). Warto tu wspomnieć chociażby o pracy autorstwa Maxa Rosenheyna *Die Marienburg das Haupthaus des deutschen Ordens-Ritter für Besucher derselben beschreiben*, wydanej w Lipsku w 1858 roku. Opracowanie to jest jednym z pierwszych ilustrowanych przewodników po zamku malborskim⁴⁹. Tekst składający się z sześciu rozdziałów omawia poszczególne części krzyżackiej warowni, ale nie tylko. Osobne rozdziały opisują otoczenie zamku czy też historię i architekturę nieistniejącego mostu kolejowego na Nogacie. Tekst uzupełniono 28 ilustracjami, których pierwowzorem były m.in. akwaforty z albumu *Schloss Marienburg in Preussen*⁵⁰ oraz cykl widoków zamku autorstwa Johanna Carla Schultza. Max Rosenheyn jest postacią zagadkową, nie znamy dat jego życia, niewiele wiemy o jego osobie. Wiadomo jedynie, iż był nauczycielem, zapewne w malborskim gimnazjum i pasjonował się historią Prus Wschodnich i Zachodnich. Jego zainteresowania odzwierciedla opublikowany w Gdańsku w 1858 roku dwutomowy przewodnik po Prusach *Reise Skizzen aus Ost- und Westpreussen*. Jako badacz nie był oceniany pozytywnie, wręcz zarzucano mu liczne plagiaty dzieł naukowych⁵¹.

Pośród licznych przewodników na uwagę zasługują również opracowania malborskich konserwatorów Conrada Steinbrechta⁵² i Bernharda Schmida⁵³. Niezwykła historia związana jest również z egzemplarzem pracy Josepha von Eichendorffa, *Die Wiederherstellung des Schlosses der deutschen Ordensritter zu Marienburg*⁵⁴, wydanej w Berlinie w 1844 roku. Właścicielem jej był Władysław Różycki, który stał się jej posiadaczem, służąc w armii Andersa. Po wojnie książka przez kilkanaście lat znajdowała się w Argentynie, o czym świadczy znajdujący się wewnątrz ekslibris Władysława Jerzego Różyckiego (Buenos Aires 1963). W roku 1998 kuzyn Władysława Różyckiego, Jan, ofiarował ją do zbiorów ksiąznicy zamkowej⁵⁵. Opracowanie Eichendorffa zawiera opis zamku i miasta z dołączonym planem z 1844 roku.

Nieodzownie z dziejami warowni łączy się historia państwa zakonnego, którego stolica mieściła się w Malborku od 1309 roku. W bibliotece znajduje się bogaty księ-

⁴⁹ Aleksandra Siuciak: [nota katalogowa I. C.13], Max Rosenheyn, *Die Marienburg das Haupthaus des deutschen Ordens-Ritter...*, W: Portret artysty na nowo odkryty. Johann Carl Schultz (1801-1873) znany i nieznany / red. Justyna Lijka. Malbork 2009 s. 274

⁵⁰ *Schloss Marienburg in Preussen. Nach seinen vorzüglichsten aeußern und innern Ansichten dargestellt* / hrsg. v. Friedrich Frick. Berlin 1799

⁵¹ Rudolf Bergau: Der Plagiator Max Rosenheyn in Marienburg, *Altpreussische Monatsschrift zur Spiegelung der provinziellen Lebens in Literatur, Kunst, Wissenschaft und Industrie*, Bd 4 s. 286-287

⁵² Wielokrotnie wznawiana praca *Schloss Marienburg in Preussen. Führer durch seine Geschichte und Bauwerke*

⁵³ *Schloss Marienburg in Preussen. Amtlicher Führer* (również wielokrotnie wydawana)

⁵⁴ Biblioteka Muzeum Zamkowego w Malborku, sygn. II 15006

⁵⁵ Biblioteka Muzeum Zamkowego w Malborku: List Jana Różyckiego do Dyrekcji Muzeum Zamkowego w Malborku z dnia 17 III 1998 roku

Il. 23. Ekslibris Władysława Jerzego Różyckiego w pracy Josepha von Eichendorffa
(Biblioteka Muzeum Zamkowego w Malborku)

gozbiór, traktujący o grodzie nad Nogatem, jego historii, kulturze i zabytkach. Wśród pozycji z tego zakresu warto wymienić:

- Władysława Łęgi, *Ziemia Malborska: kultura ludowa*, Toruń 1933
- *Marienburger Heimatbuch*, hrsg. von der heimatkundlichen Arbeitsgemeinschaft
- *Marienburger Lehrer und Lehrerinnen*; mitarb. Bernard Pawelcik, Bernhard Schmid, Marienburg, [b.r.]
- *Neues Marienburger Heimatbuch: im Auftrage des Heimatkreises Marienburg Westpreussen*, hrsg. von Rainer Zacharias, Herford 1967
- Karola Górskiego, *Dzieje Malborka*, Gdynia 1960
- Bernarda Pawelcika, *Marienburg*, Berlin 1930

Zgromadzony księgozbiór regionalny odzwierciedla potrzeby czytelników oraz stanowi cenny element w całej strukturze zbiorów Biblioteki Muzeum Zamkowego w Malborku.

Zbiory specjalne

Zespół rękopisów i starych druków Biblioteki Muzeum Zamkowego w Malborku, swym zakresem odpowiada profilowi biblioteki muzealnej. Stąd w zasobie tym przeważają pozycje historyczne dotyczące dziejów Polski i Prus, historyczno-militarne, numizmatyczne, heraldyczne, z zakresu architektury fortyfikacyjnej, czy też słowniki i atlasy. Uwarunkowania związane ze specyfiką działalności Muzeum Zamkowego, już od samego początku istnienia, zaważyły na dzisiejszej strukturze tego zbioru. Obecnie księżnica zamkowa może poszczycić się posiadaniem 3 rękopisów (XV i XIX w.) oraz 136 vol. starych druków, z okresu od XVI do XVIII wieku. Należy również dodać, iż jest to zbiór stale rozwijający się, co roku do zbioru trafia przynajmniej jeden lub kilka woluminów. Nie jest to może zawrotna liczba, jednakże świadczy o ważności tego zbioru, tym bardziej, że instytucje kultury borykają się z wieloma trudnościami finansowymi. Jest to ogromna zasługa dyrekcji Muzeum, z jej dyrektorem naczelnym Mariuszem Mierzwińskim, która widzi potrzebę i daje szansę rozwoju tej kolekcji. Dodatkowo rangę zbioru podnosi fakt pochodzenia niektórych egzemplarzy z danych zbiorów zamkowych. Dzieła te w liczbie 3 rękopisów i 8 starych druków trafiały do zbiorów w najprzeróżniejszy sposób m.in. od przygodnych znalazców, instytucji, do których trafiły po wojnie, czy też poprzez zakup na aukcjach antykwarycznych. Warto wspomnieć chociażby o pojawieniu się w 2012 roku starodruku Jerzego Daniela Seylera, *Leben Stanislai I, Königs von Pohlen, mit Nöthigen Anmerckungen, urkunden und Müntzen...*⁵⁶, wydany w Sztokholmie w 1741 roku. Druk ten na przedniej wyklejce oraz stronie tytułowej posiada małą, okrągłą pieczęć Towarzystwa Odbudowy i Upiększania Zamku Malborskiego. Ponadto na odwrocie strony tytułowej znajdują się kolejne oznaczenia poświadczające proveniencję malborską. Szczęśliwie dzieło trafiło do zbiorów biblioteki. Trzeba dodać, iż od paru lat zauważa się wzrost pojawiających się na rynku egzemplarzy (nie tylko starodruków) malborskich. Daje to nadzieję na odtworzenie, chociażby w niewielkiej części istniejącego tu w przeszłych wiekach księgozbioru.

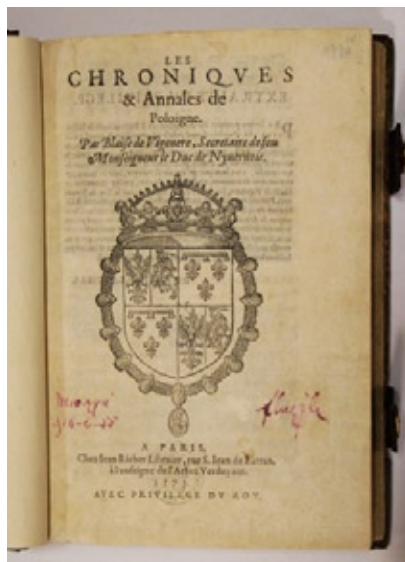
Najliczniejszą grupę starodruków stanowią dzieła osiemnastowieczne, jednakże biblioteka posiada również kilka ciekawych druków szesnasto- i siedemnastowiecznych. Warto wspomnieć chociażby o dziełach reprezentujących grupę poloniców: Marcina Kromera *De origine et gestis Polonorum*⁵⁷ (Bazylea 1555 r.) najstarszy druk w zbiorach biblioteki zamkowej, Marcina Bielskiego *Kronika polska*⁵⁸ z 1579 roku, czy też *Les Chroniques & Annales de Pologne*⁵⁹, autorstwa Blaise de Vingenere, wydana w Paryżu w 1573 roku. Ta ostatnia, posiada udokumentowaną proveniencję od XVIII-XX

⁵⁶ Biblioteka Muzeum Zamkowego w Malborku, sygn. XVIII, I 3932

⁵⁷ Biblioteka Muzeum Zamkowego w Malborku, sygn. XVI, III 3905

⁵⁸ Biblioteka Muzeum Zamkowego w Malborku, sygn. XVI, III 3903

⁵⁹ Biblioteka Muzeum Zamkowego w Malborku, sygn. XVI, II 3883 adl.

Il. 24, 25. Blaise de Vigenere, *Les Chroniques & Annales de Poloigne* (fot. Jolanta Ratuszna)

w., znajdującymi się wewnątrz ekslibrisami. Piękny egzemplarz, poddany konserwacji w 2001 roku, posiada oprawę drewnianą w skórę cielęcą (z epoki) oraz dwie klamry spinające. Skóra tłoczona w partii grzbietowej na złoto oraz na krawędziach, zaopatrzona została w dekoracyjne, tłoczone okucia. Liczne zapiski i drobne glosy są świadectwem historii tego obiektu.

Na osobną uwagę zasługuje również *Biblia Novum Testamentum omne, ex versione utaque, hoc est, des. Erasmi Rotterdami et vulgata*, wydana w Lipsku w 1544 roku. Egzemplarz ten był prezentowany na wystawie *Crème de la crème. Najcenniejsze z cennych malborskiego Muzeum*, zorganizowanej w 2011 roku z okazji jubileuszu 50 – lecia Muzeum Zamkowego w Malborku. Biblia poddana konserwacji w 2012 roku, jest obiektem szczególnym ze względu na zawartość ponad stu drzeworytów, pośród których znajduje się jeden z 1540 roku, autorstwa Lucasa Cranacha⁶⁰. Oprawa w deski (buk) i jasną świńską skórę, tłoczona ślepo ornamentem geometrycznym, roślinnym i figuralnym, została zaopatrzona w mosiężne, dekoracyjne guzy i klamry spinające (częściowo uzupełnione w trakcie konserwacji)⁶¹.

⁶⁰ *Crème de la crème*, s. 82 (przypis 24)

⁶¹ Dokumentacja konserwatorska starodruku, *Biblia*, Lipsiae 1544, oprac. Iwona Bednarek, Łódź 2012 [maszynopis w zbiorach Biblioteki Muzeum Zamkowego w Malborku]

Il. 26, 27. Oprawa i karta tytułowa małej republiki Elzevira (fot. Jolanta Ratuszna)

Grupę siedemnastowiecznych starodruków reprezentuje najmniejszy, pochodzący z lejdejskiej oficyny Elzeviriana tomik, *Respublica, Siue Status Regni Poloniae, Lituaniae, Prussiae, Livoniae etc...*⁶² z 1627 roku. Egzemplarz o wymiarach 6 x 11,7 x 3 cm, oprawny w pergamin na tekturze, wiązany na dwie tasiemki, zawiera monografię Polski, pochodzącą z serii tzw. *małych republik* wydawanych przez oficynę elzewirowską. Charakteryzowały się one małym formatem. Zawierały opracowania historyczno-geograficzne poszczególnych państw europejskich i pozaeuropejskich. Należą one do najważniejszych dzieł tej oficyny wydawniczej.

Również z oficyny elzewirowskiej pochodzi starodruk traktujący o architekturze fortyfikacyjnej, autorstwa Adama Fritacha *L'Architecture Militaire ou la Fortification Nouvelle, Augmentée et enrichie de forteresses regulieres...*⁶³. Do zbiorów biblioteki trafił w roku 1964 jako dar Społecznego Komitetu Odbudowy Zamku, organizacji, która bardzo pręźnie działała na rzecz zamku, finansując zakup wielu muzealiów⁶⁴. Dzieło notowane przez Estreichera⁶⁵, składa się z 3 części, które kolejno omawiają:

1. terminologię związaną z pojęciem fortyfikacji regularnej, dedykowana została Władysławowi IV,

⁶² Biblioteka Muzeum Zamkowego w Malborku, sygn. XVII, I 3926

⁶³ Biblioteka Muzeum Zamkowego w Malborku, sygn. XVII, III 3948

⁶⁴ Mierzwiński 2004 s. 44-45

⁶⁵ Karol Estreicher: Bibliografia polska. T. 16. Warszawa 1977 s. 318

2. omawia fortyfikacje nieregularne, poświęcona magistratowi toruńskiemu,
3. zawiera opis walki oblężniczej⁶⁶.

Adam Fritach (Frejtag, Freytag) 1608-1650 – doktor medycyny, matematyk i inżynier wojskowy, stworzył swoje najważniejsze dzieło podczas studiów lekarskich⁶⁷. Ukończone w połowie 1630 roku, a opublikowane w Lejdzie w 1631 roku, było opracowaniem prezentującym tzw. system staroholenderski fortyfikacji⁶⁸. Praca doczekała się licznych przekładów, m.in. w języku francuskim. Niestety nie ukazała się w języku polskim. Po dzień dzisiejszy jest ono podstawą pracy historyków wojskowości.

Zgromadzona kolekcja odgrywa szczególną rolę w działalności Biblioteki Muzeum Zamkowego w Malborku. Poszczególne egzemplarze są przedmiotem badań naukowych pracowników Muzeum, lecz nie tylko. Prezentowane na licznych wystawach organizowanych przez malborskie muzeum, stają się wspaniałym ich uzupełnieniem. Jednym z przykładów może być, zlokalizowana w piwnicach Pałacu Wielkich Mistrzów na Zamku Średnim, wystawa pt. Kancelaria wielkich mistrzów w Malborku, poświęcona jednemu z najważniejszych krzyżackich urzędów administracyjnych. Prezentowany na wystawie starodruk Johanna Caspara Venatora, *Historischer Bericht vom Marianisch Teutschen Ritter orden / dess Hospitals Unser lieben Frauen zu Jerusalem...* (Norymberga 1680), traktujący o dziejach zakonu krzyżackiego, jest tłem opowiadanej historii. Ponadto znajdująca się na wystawie kopia faksymilowa rękopisu Heinricha von Hessler *Apokalypse* (oryginał Biblioteka Uniwersytecka w Toruniu), dokumentuje działalność malborskiego skryptorium (dzieło to do czasu wojny trzynastoletniej znajdowało się na zamku w Malborku).

Zbiory specjalne wykorzystywane są również w działalności edukacyjnej, prowadzonej przez pracowników biblioteki. Dzięki bezpośrednim kontaktom z zabytkowym księgozbiorem, zapoznaje się dzieci i młodzież z historią książki i pisma, począwszy od starożytności, poprzez okres średniowiecza, aż do momentu wynalezienia druku. Taki sposób prezentowania wiedzy na długo pozostaje w pamięci uczestników lekcji bibliotecznych. Od wielu lat zajęcia te cieszą się dużą popularnością wśród uczniów malborskich i okolicznych szkół. Należy też zwrócić uwagę, iż dla wielu osób jest to jedyna okazja obcowania z tego rodzaju obiektami. Dla celów pokazowych wykorzystywane są reprinty oraz kopie faksymilowe dzieł. Wśród nich można wymienić np. reprint średniowiecznego kodeksu rękopiśmiennego autorstwa Baltazara Behema,

⁶⁶ [b. n.], Frejtag Adam. W: Encyklopedia wojskowa. / pod red. Ottona Laskowskiego. T. 1 Warszawa 1931 s. 726

⁶⁷ Stanisław Herbst: Freytag Adam. W: Polski Słownik Biograficzny. / red. Władysław Konopczyński. T. 7 z. 2 Kraków 1948-1956 s. 134

⁶⁸ Jerzy Serczyk: Adam Freytag (1608-1650). W: Wybitni ludzie dawnego Torunia / red. Marian Biskup. Warszawa-Poznań-Toruń 1982 s. 77

Il. 28. Adam Fritsch, *L'Architecture Militaire...* (fot. Jolanta Ratuszna)

Apokalipsę św. Jana czy też kopię rękopisu dzieła Mikołaja Kopernika *De revolutionibus*... Natomiast te najcenniejsze, oryginalne dzieła, są zwieńczeniem lekcji i stanowią jej punkt kulminacyjny.

Omówienie w szerokim zakresie działalności Biblioteki Muzeum Zamkowego w Malborku nie jest możliwe, dlatego też niniejszy artykuł można potraktować jako wstęp do dalszych opracowań.

Mgr Ewa Rudnicka
Olsztyn – UWM

ZMIANY KULTURY ORGANIZACYJNEJ BIBLIOTEKI NA PRZYKŁADZIE BIBLIOTEKI UNIWERSYTECKIEJ UWM W OLSZTYNIE

Abstract

The theory of management in the era of postmodernism indicates the staff as the unusually valuable, immaterial part of companies' capital. The organizational culture of every institution is recently subjected to the changes, in order to achieve higher effectiveness in functioning of companies. Simultaneously, this dynamism is supposed to improve the atmosphere at work and the image of employees in the organization. A University Library in Olsztyn is an example of the academic library, systematically transforming its actions. The following work depicts the transformations of the organizational culture in the Library, occurring in the library information system after opening a new building of the Library. The transformations also concern the image of librarians, their professional competence and attitudes towards work.

Streszczenie

Teoria zarządzania w erze postmodernizmu wskazuje na personel, jako niezwykle cenną, niematerialną część kapitału firmy. Kultura organizacyjna każdej instytucji podlega obecnie zmianom w celu osiągnięcia wyższej efektywności działania firm. Jednocześnie dynamizm ten ma służyć poprawie atmosfery pracy i wizerunkowi pracowników organizacji. Biblioteka Uniwersytecka Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie jest przykładem biblioteki akademickiej systematycznie transformującej swe działanie. Niniejsza praca obrazuje przemiany kultury organizacyjnej Biblioteki zachodzące w systemie informacyjno-bibliotecznym po otwarciu nowego gmachu bibliotecznego. Transformacje dotyczą również wizerunku bibliotekarzy, ich kompetencji zawodowych i postaw.

Postindustrialna rzeczywistość opierająca się na nowych rozwiązaniach technologicznych, informacji i wiedzy przyniosła odmienny od dotychczasowego model społeczeństwa – społeczeństwo informacyjne. Biblioteki uczelniane, jako instytucje usługowe dysponujące najcenniejszym produktem dla współczesnych – wiedzą, musiały znaleźć sposób na dostosowanie się do wymogów otoczenia, by sprawnie wypełniać swoją misję – wspieranie procesu dydaktycznego uczelni. Wprowadzenie technologii komputerowych do pracy bibliotekarza w latach 90. było pierwszą znaczącą zmianą, która zapoczątkowała kolejne w pozostałych obszarach działań bibliecznych, także w postrzeganiu bibliotekarzy, jako grupy zawodowej. Jednym z czynników wpływa-

jących na wizerunek profesji jest kultura organizacyjna, którą Alicja Portacha nazywa „kluczowym elementem myśli menedżerskiej ostatnich dziesięcioleci”¹.

Teoria zarządzania w erze postmodernizmu wskazuje na personel, jako niezwykle cenną, niematerialną część kapitału firmy. Zarządzanie instytucją oparte na kulturze organizacyjnej pozwala dostrzec mechanizmy społeczne władające każdą organizacją, jednocześnie wywierające wpływ na efektywność pracy. Minispoleczeństwa pracownicze wypracowują swoiste reguły życia, kierując się własnymi normami i wartościami moralnymi i pielęgnują ustanowione w organizacji zwyczaje. Jednocześnie oddziałują na nie warunki zewnętrzne, permanentnie kształtujące ludzkie postawy w organizacji. Lidia Zbiegień-Maciąg twierdzi, że zainteresowanie kulturą organizacyjną w polskim środowisku menedżerskim dowodzi „osiągnięcia przez rodzime firmy wyższego poziomu rozwoju gospodarczego”². Postmodernizm charakteryzuje się wielością i szybkością zachodzących zmian w każdej dziedzinie życia, co powoduje poczucie niepewności działań, oraz braku czasu, który jest typowy dla obecnej sytuacji społeczno-technologiczno-gospodarczej. „Niewątpliwie możliwością sprostania nowym wymaganiom rynku i wygranie walki konkurencyjnej staje się dla przedsiębiorstw koncentracja nie tylko na materialnej stronie organizacji, ale i na stronie niematerialnej. [...] kultury organizacji egzystują jako wytwór ludzkiej działalności, dlatego to człowiek zdecyduje o tym, jak się będzie rozwijać i zmieniać”³.

Zarządzający bibliotekami akademickimi są świadomi konieczności zmian w obszarze zarządzania personelem, w tym w kształtowaniu nowego wizerunku bibliotekarzy, do czego jest wykorzystywana wiedza o kulturze organizacyjnej panującej w firmie. W ostatnich latach ukazało się wiele publikacji na temat efektywnego zarządzania bibliotekami uczelnianymi, co wskazuje na ich szczególne zainteresowanie m.in. kulturą organizacyjną. Szczególnie ważne dla kierowania organizacją uwagi można znaleźć w pracach Elżbiety Barbary Zybert „Kultura organizacyjna w bibliotekach”, Ewy Głowackiej „Studium zastosowania kompleksowego zarządzania jakością (TQM) w bibliotekarstwie i informacji naukowej”. Problemy zarządzania biblioteką i miejsca w niej kultury organizacyjnej są podstawowym tematem publikacji Mai Wojciechowskiej „Zarządzanie zmianami w bibliotece”, oraz w pracy „Kultura organizacyjna w bibliotece”, będącej materiałami konferencyjnymi z ogólnopolskiej konferencji naukowej. Klasyk kultury organizacyjnej Edgar H. Schein określił kulturę jako zespół wypracowanych przez grupę reguł działania, służącym jej do wewnętrznej integracji,

¹ Alicja Portacha: Kultura organizacyjna w warunkach standaryzacji. w: Kultura organizacyjna w bibliotece. Ogólnopolska Konferencja Naukowa. red.nauk. H.Brzezińska-Stec. Białystok 2008 s. 63

² Lidia Zbiegień-Maciąg: Kultura w organizacji. Identyfikacja kultur znanych firm. Warszawa 2002 s. 11

³ Sylwia Stańczyk: Od ewolucyjnych do rewolucyjnych zmian kultury organizacyjnych. W: Zmiana warunkiem sukcesu. Dynamika zmian w organizacji – ewolucje czy rewolucje. red.nauk. J.Skalik. Prace Naukowe Akademii Ekonomicznej im. O. Lange we Wrocławiu 2006 nr 1141 s. 161-162

jak i obronie przez ingerencją z zewnątrz. Jednocześnie zasady te narzucają członkom zespołu ustanowiony sposób myślenia i postrzegania problemów współzycia grupowego⁴. Specjalizując się w psychologii społecznej Schein wywarł istotny wpływ na współczesne koncepcje zarządzania, tworząc zespół pojęć językowych dotyczących kultury organizacyjnej. Polska badaczka kultury organizacyjnej w bibliotekach Elżbieta B. Zybert ujmuje kulturę organizacyjną biblioteki jako „zespół cech decydujący o jej osobowości, a więc ujednolicone zasady postępowania i postrzegania, które wyrażają przyjęty przez nią system wartości, tworzą pewien klimat organizacyjny, pozwalają na jej identyfikację i wyróżniają ją z otoczenia”⁵. Wykazanie związków kultury danej organizacji z jej wizerunkiem czy osiągniętymi sukcesami skierowało zainteresowanie menedżerów bibliotecznych na hipotetyczne czy realne możliwości wpływu zatrudnionego personelu na działalność instytucji. Istotne jest, by stworzyć taki typ kultury organizacyjnej, który byłby proefektywnościowy – wspierający wszystkie działania firmy.

Biblioteka Uniwersytecka (BU) Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego jest przykładem biblioteki akademickiej systematycznie transformującej swe działanie w celu osiągnięcia jak najwyższej efektywności pracy. Kultura organizacyjna znalazła się w kręgu zainteresowań zarządzających biblioteką jako element zarządzania organizacją mający wpływ na skuteczność pracy, wizerunek biblioteki oraz osób w niej zatrudnionych. Obecny obraz Biblioteki Uniwersyteckiej to kolejny etap przemian organizacji mającej swój początek 12 lat temu. W 1999 r. w olsztyńskim środowisku akademickim nastąpiło wydarzenie rzutujące na życie wszystkich olsztyńskich wyższych uczelni państwowych - powołano do życia Uniwersytet Warmińsko-Mazurski na bazie Wyższej Szkoły Pedagogicznej i Akademii Rolniczo-Technicznej i Instytutu Teologicznego Seminarium Duchownego „Hosianum” w Olsztynie⁶. Utworzono jednocześnie jako jednostkę ogólnouczelnianą Bibliotekę Główną z 20 filialnymi bibliotekami systemu bibliotecznego (biblioteki wydziałowe, instytutowe i katedr) oraz z Centrum Dokumentacji Europejskiej. Działanie biblioteki uczelnianej wspomagały także 33 biblioteki instytutów i katedr, finansowane ze środków własnych tych jednostek. Biblioteki te dysponowały zasobem 77 tys. jednostek, a nadzór merytoryczny sprawowała Biblioteka Główna. Połączony personel stanowił 121 osób⁷. Rok 1999 oznaczał rozpoczęcie

⁴ Lidia Zbiegień-Maciąg: *Kultura w organizacji...*, s. 16

⁵ Elżbieta Barbara Zybert: *Kultura organizacyjna w bibliotekach. Stare i nowe idee zarządzaniu biblioteką*. Warszawa 2004 s. 22

⁶ Przy Seminarium Duchownym w Olsztynie powstała kolejna filia systemu biblioteczno-informacyjnego – Biblioteka Wydziału Teologicznego. Zbiory „Hosianum” pozostały odrębną jednostką. Biblioteka Wydziału Teologicznego mieści się w kampusie Seminarium, jest ściśle związana z działaniem wydziału. Odpowiada również na potrzeby użytkowników. Posiada własną kulturę organizacyjną związaną z działaniem Seminarium Duchownego i Wydziału Teologii.

⁷ Sprawozdanie z działalności Uczelni w roku akademickim 1999/2000. Olsztyn 2000 s. 157

długiego procesu łączenia bibliotek sieci i wypracowywania nowej kultury organizacyjnej wspierającej działanie Biblioteki Uniwersyteckiej.

Należy zauważyć, iż obydwie biblioteki uczelniane różniły się w charakterze posiadanych zbiorów i organizacji ich udostępniania, dysponowanym systemem komputerowym, miały odmienną historię i tradycję, a wszystko to świadczyło o odmienności kultur organizacyjnych obydwu organizmów bibliotecznych. Biblioteka Główna ART wraz ze swymi filiami mieściła się w całości w miasteczku akademickim, natomiast sieć biblioteczna WSP związana była z umiejscowieniem wydziałów uczelni w Olsztynie, ponieważ przy nich zlokalizowane były biblioteki filialne. Biblioteka Główna WSP znajdowała się w centrum miasta w budynku zajmowanym jednocześnie przez Wydział Humanistyczny. Odmienności połączonych bibliotek uczelnianych były naturalne i wbrew pozorom nie musiały stać się problemem, lecz raczej bodźcem do kreowania nowej wartości.

Stworzenie nowego wizerunku biblioteki akademickiej i jej pracowników było jednym z celów osób zarządzających Biblioteką Główną UWM. Możliwość taką widziano przy okazji budowy nowego budynku bibliotecznego, który byłby siedzibą biblioteki uczelnianej wraz z jej filiami. Dotychczasowe rozproszenie zbiorów i pracowników dawało niejednorodną organizację zasobów oraz zróżnicowaną strukturę organizacyjną, na której działanie miały wpływ władze wydziałów, przy których usytuowane były filie biblioteczne. Co prawda sytuację poprawiło ukończenie w 1999 r. rozbudowy budynku Biblioteki Głównej ART. rozpoczęte pięć lat wcześniej, która to inwestycja pozwoliła na połączenie centrum zarządzania biblioteką i przeniesienie do kampusu dyrekcji Biblioteki Głównej UWM. Szybko następujące zmiany przynosiły co chwilę nowości w pracy biblioteki; uzgodnienie sposobu udostępniania zbiorów, zmiany struktury organizacyjne – łączenie działów gromadzenia i opracowania zbiorów zwartych i ciągłych. Zapoczątkowano nowe zwyczaje, które miały stać się tradycją biblioteczną, m.in. spotkania opłatkowe pracowników biblioteki. Jednak największą zmianę miała przynieść nowa siedziba biblioteki, której budowę rozpoczęto w 2001 r.

Przyszły budynek biblieczny miał przynieść nowe rozwiązania nie tylko architektoniczne, ale również organizacyjne. Dotychczasowe warunki pracy obu uczelnianych bibliotek nie umożliwiały zastosowania nowoczesnych sposobów zarządzania. Utrudnienia powodowała ciasnota pomieszczeń, zbiory niedostępne dla czytelnika zamknięte w magazynach, rozbieżność sieci bibliotecznej na małe oddziały, zróżnicowanie działalności filii i biblioteki głównej itp. Nowoczesny budynek biblieczny budził nadzieje na rozwiązanie tych problemów. Przede wszystkim zakładano koncepcję jednej biblioteki uczelnianej, z minimalną ilością bibliotek sieci bibliotecznej. Takie rozwiązanie umożliwiałoby sprawniejsze zarządzanie całością zbiorów, ujednolicenie procesów bibliotecznych, stworzenie nowej struktury organizacyjnej, sprzyjającej efektywniejszej komunikacji wewnętrznej czy wreszcie ekonomiczniejsze wykorzystanie środków na zakup zbiorów.

Koncepcje zagospodarowania nowej biblioteki powstawały na drodze analiz trendów światowych oraz doświadczeń innych bibliotek w Polsce i na świecie. W celu wypracowania idei rozmieszczenia zasobów bibliotecznych powołano już w 2004 r. Zespół ds Organizacji Rozmieszczenia Zbiorów pod kierownictwem zastępcy dyrektora mgr Teresy Łagodzińskiej-Małyszko. Przyszła siedziba biblioteki dawała możliwość organizacji zbiorów diametralnie różnej od dotychczasowej, czyli stworzenie wolnego dostępu do półek poprzez umieszczenie zbiorów w czterech czytelnich i wypożyczalni podręczników. Trzy czytelnie – Kolekcję Nauk Społecznych, Kolekcję Nauk Przyrodniczych i Kolekcję Nauk Humanistycznych, umieszczono na jednym poziomie – drugim piętrze budynku. W układzie zbiorów zastosowano zmodyfikowaną Uniwersalną Klasyfikację Dziesiętną. Postanowiono zdecydowanie rozszerzyć dostęp użytkowników do zbiorów otwierając wypożyczalnię z wolnym dostępem do półek. Kolekcja Dydaktyczna, udostępniona czytelnikom na parterze budynku, miała przyjąć podręczniki, zwłaszcza najnowsze i polecane przez wykładowców jako konieczne w procesie kształcenia. Kolejnym działem BU było Centrum Dokumentacji Europejskiej, umieszczone na poziomie Kolekcji Dydaktycznej. Zbiory kierowane do tych agend miały posiadać oznaczenie lokalizacji (przynależności do kolekcji) oraz znak miejsca na półce w postaci tzw. symbolu dziedziny, czyli dostosowanej do potrzeb Biblioteki Uniwersalnej Klasyfikacji Dziesiętnej.

Nowatorska była idea rozmieszczenia czasopism w nowej bibliotece. Utworzono Czytelnię Czasopism Bieżących, w której w systemie wolnego dostępu zgromadzono prenumerowane tytuły czasopism z roku bieżącego. Jednakże równolegle postanowiono ułożyć czasopisma również w Kolekcjach. Znalazły się tam tytuły wyjątkowo poczytne i potrzebne w procesie dydaktycznym, ułożone rocznikami starszymi niż bieżące – ostatnie pięć lat. Filozofia rozmieszczenia czasopism zakładała po pierwsze otwarcie tego zasobu, dotychczas dostępnego czytelnikom jedynie na zamówienie, po drugie - umożliwienie użytkownikom jednoczesnego studiowania tak książek, jak i czasopism bez potrzeby zamawiania ich z magazynu. Ułożenie czasopism według rozwiązania zastosowanego do układu książek dawało kompatybilność tematyczną obu zasobów w danej czytelnii.

Reszta zbiorów – zwartych i ciągłych, przede wszystkim starsza, zdezaktualizowana, mniej potrzebna użytkownikom - została przeznaczona do magazynu biblioteki, znajdującego się na najniższym poziomie budynku. Magazyny zostały wyposażone w regały kompaktowe, z których część była ręcznie przesuwana, a część sterowana była mechanizmem elektronicznym. Na jednej powierzchni umieszczono książki i czasopisma w logicznym ustawieniu, według numeru inwentarzowego, ułatwiającym pracę magazynierom realizującym zamówienia i włączającym zwrócone przez czytelników materiały. Ponieważ użytkownicy mieli zamawiać drogą elektroniczną potrzebne im

książki i czasopisma, toteż konieczne było zaopatrzenie Oddziału Magazynów w komputery i drukarki niezbędne do wykonania zadań magazynu.

Należy zaznaczyć, że proces rozmieszczania zbiorów był połączony z powiększaniem informacji w katalogu elektronicznym biblioteki, co było związane z umieszczeniem zbiorów w wolnym dostępie, jak również z przeglądaniem bazy bibliotecznej online, czy z elektronicznym wypożyczaniem zbiorów. W tym celu, od 2003 roku pracownicy Biblioteki Głównej jak i poszczególnych filii byli szkoleni w katalogowaniu w programie Aleph, w zakresie sprowadzania rekordów bibliograficznych z katalogu NUKAT, bądź tworzeniu nowych opisów. Zakładało to ściślejszą współpracę bibliotekarzy BU z pracownikami obsługującymi Katalog Centralny. Nowo zakupione książki były wprowadzane do bazy elektronicznej bezpośrednio po zarejestrowaniu zakupu. Starszy zasób pozostawał dalej dostępny poprzez katalog kartkowy.

Moment otwarcia nowego gmachu biblioteki, który nastąpił 15 października 2007 r. był chwilą krytyczną - plany i teorie przyszłej organizacji biblioteki musiały ulec weryfikacji przekładając się na praktykę. Niezwykle ważnym elementem przemian w tym czasie stała się kultura organizacyjna, otaczająca życie biblioteczne bardziej lub mniej widoczną otoczką, a która, jak wcześniej wspomniano ma niewątpliwy wpływ nie tylko na jakość pracy biblioteki, ale jednocześnie na jej społeczny odbiór. Czas tak głębokich przemian organizacji przeżywany przez uczelniany system biblioteczny umożliwiał wykreowanie nowych wartości czy zwyczajów, oraz odmiennych od dotychczasowych sposobów postępowania. Rewolucyjne podejście do transformacji kultury organizacyjnej nie jest zalecane przez znawców zarządzania, jako zbyt ingerujące w społeczne stosunki pracownicze i tym samym burzące panujący system, jednakże Biblioteka Główna UWM tworzyła się niejako na nowo, co menedżerom bibliotecznym dawało okazję na totalne zmiany także kultury organizacyjnej.

Należy zauważyć, iż badania kultury bibliotek akademickich przynoszą zwykle obraz instytucji skostniałych, hierarchicznych, opierających się zmianom⁸. Obecne tempo przemian zachodzące w otoczeniu bibliotek, jak i w ich pracy wymaga organizacji o kulturze wysokiej tolerancji niepewności oraz elastyczności, która według Sylwii Stańczak jest rozumiana jako "perspektywiczne inicjowanie zmian, antycypację potencjalnych zmian, ułatwiającą nie tylko tolerancję niepewności, ale zapewniającą rozwój organizacji dzięki niepewności"⁹. Czyli organizując nowy system biblioteczny należało przede wszystkim uwzględnić podstawowe założenie – od tej pory życie biblioteki będzie charakteryzować się nieustannymi przekształceniami, co musieli zaakceptować bibliotekarze akademicy.

Model kultury organizacyjnej E. H. Scheina pozwoli opisać kulturę organizacyjną i jej wpływ na wizerunek bibliotekarzy w Bibliotece Głównej UWM w Olsztynie

⁸ Alicja Portacha: *Kultura organizacyjna*..., s. 34-36

⁹ Sylwia Stańczak: *Od ewolucyjnych do rewolucyjnych*..., s. 158

w momencie rozpoczęcia działalności w nowym gmachu. Ten sam wzorzec zastosujemy do próby podsumowania klimatu pracy biblioteki cztery lata po otwarciu.

Piramida kulturowa na swym szczycie posiada tzw. artefakty, czyli materialne wytwory kultury. Mają one charakter językowy, behawioralny i fizyczny oraz są ujawnione dla środowiska, jak i na zewnątrz. Stopniowe łączenie uczelnianej sieci bibliotecznej dało możliwość wyrównywania się poziomów kulturowych obu organizmów bibliotecznych. Już przed przeprowadzką do nowego gmachu bibliotekarze wymieniali się dotychczasowymi określeniami w stosowanej terminologii zawodowej, tworzyli nową, czasem nieoficjalną nomenklaturę, która jako skrót myślowy, a czasem jako żart językowy miała szansę zaistnieć już na stałe. Powstawanie artefaktów językowych zapoczątkowała dyrekcja już na etapie planowania inwestycji. I tak kolekcje-czytelnie zaczęto określać kolorami, jako, że zastosowano w oznakowaniu zbiorów czytelnianych trzy kolory dla ułatwienia ich rozróżnienia. Zaistniała więc w przestrzeni bibliotecznej kolekcja żółta (zbiory z zakresy nauk społecznych- według UKD 1-3), zielona (zbiory z zakresu nauk przyrodniczo-technicznych – według UKD 5-6) oraz kolekcja niebieska (zbiory humanistyczne – według UKD 7-8). Kolekcja Dydaktyczna – wypożyczalnia mieszcząca największy zbiór wydawnictw zwartych w wolnym dostępie szybko została “ochrzczona” Dydkiem. Wypożyczalnię Główną nazwano “Pod schodami”, ponieważ umiejscowiono ją rzeczywiście pod schodami prowadzącymi na pierwsze piętro - do czyteln. Należy zaznaczyć, że choć nazwa tej ostatniej miała charakter oficjalny – umieszczono ją nawet w folderach informacyjnych nowej biblioteki, to została odrzucona przez pracowników, w efekcie zniknęła z wszelkich informacji o bibliotece. W magazynie pojawiło się określenie “cykanie” na potwierdzanie realizowanych zamówień czytelniczych oraz znalazła się “kobyłka” – niezbyt wygodny wózek do transportu zwrotów czytelniczych.

Artefakty behawioralne to społeczne zachowania organizacji – rytuały, obrzędy, codzienne zachowania, obrzędy integracji, redukowania konfliktów czy wreszcie takie, które są ukierunkowane na interakcje z czytelnikami¹⁰. Jak wspomniano wcześniej, już po połączeniu bibliotek obu uczelni dyrekcja Biblioteki Głównej zapoczątkowała coroczne spotkania opłatkowe przed Bożym Narodzeniem. Spotkania te odbywały się w latach 2000-2006 w Bibliotece Wydziału Teologii, gdzie w sąsiadującej kaplicy Seminarium Duchownego zebrani brali udział w krótkiej mszy świętej. Po uroczystości miało miejsce tradycyjne składanie życzeń, wspólne śpiewanie kolęd i skromny poczęstunek. Obyczaj integrował nieznane sobie do tej pory grono z każdym rokiem bliższe i znajome, oraz pozwalał uczestniczącemu personelowi na chwile rozluźnienia, zmniejszenie dystansu władzy i wybaczenie sobie ewentualnych wzajemnych uraz w świątecznej atmosferze. Po wybudowaniu nowego gmachu spotkania przeniesiono

¹⁰ Elżbieta Barbara Zybert: *Kultura organizacyjna...*, s. 91-98

do Zimowego Ogrodu nowego budynku biblioteki, a msze odbywają się w pobliskim kościele akademickim.

Artefakty behawioralne zauważalne są też w relacjach bibliotekarzy z użytkownikami w nowej bibliotece. Chcąc pozytywnie wpłynąć na poziom satysfakcji czytelników z oferowanych usług postanowiono maksymalnie zmniejszyć czas oczekiwania na książki. W tym celu stworzono wolny dostęp do zbiorów w licznych kolekcjach, wprowadzono nową organizację procesu opracowania zbiorów, która wpłynęła na skrócenie drogi książki od zakupu do włożenia na półki oraz ustanowiono krótsze terminy realizacji zamówień czytelnika na zbiory umieszczone w magazynie. Kolejną innowacją to zaangażowanie działów tzw. zamkniętych w bieżącą obsługę na początku roku akademickiego, czyli informowanie użytkowników, którzy dopiero rozpoczynają swoją przygodę ze studiowaniem. Efektem jest sprawniejsze docieranie do zagubionych studentów i kierowanie ich do odpowiednich agend, rozładowanie kolejek do wypożyczalni i informatorium oraz uzyskanie atmosfery ciepła w codziennych kontaktach z odbiorcami.

Artefakty fizyczne biblioteki są widoczne już na zewnątrz, gdy na frontonie budynku czytamy piękne złożone litery napisu Biblioteka Uniwersytecka. Architektura gmachu w założeniach miała być przestrzenią w dużej części społeczną, co widoczne jest już od pierwszej chwili. Duży hol wejściowy z umieszczonym bezpośrednio przy wejściu informatorium, spektakularne schody prowadzące na pierwsze piętro, gdzie na gością czekają wygodne fotele, możliwość skorzystania z prywatnego komputera - to pierwsze wrażenie odwiedzających BU. Zastosowanie pastelowych kolorów ścian czy wygłuszających wykładzin podnosi zdecydowanie komfort korzystania z biblioteki. Nowością było zaopatrzenie Kolekcji Dydaktycznej w plastikowe kosze dla użytkowników do wygodnego przemieszczania się czytelnika z wybranymi książkami. Zbiory w tejże wypożyczalni zostały ułożone według układu dziedzinowego, co ułatwia użytkownikom znalezienie informacji "na temat". Inną nowinką były ustawione we wszystkich Kolekcjach pojedyncze stanowiska czytelnicze między regałami, prócz wyodrębnionego obszaru do studiowania materiałów umieszczonych w czytelniach. Przestrzeń społeczna w nowym gmachu – antresola ze stolikami i wygodnymi fotelami, Ogród Zimowy czy tarasy z pięknymi widokami to niewątpliwa atrakcja dla odwiedzających bibliotekę użytkowników.

Następną warstwą w piramidzie Scheina stanowią wartości i normy kulturowe. Jak sam badacz zakładał, są to elementy kulturowe częściowo widoczne i uświadamiane. Przyjęto, że normami postępowania bibliotekarzy pracujących w Bibliotece Uniwersyteckiej są te, uznane przez lata za właściwe dla profesji i ujęte w kodeksie etyki bibliotekarskiej, czyli ochrona wartości intelektualnej, gwarantowanie nieskrępowanego dostępu do wiedzy, wolność myśli i wypowiedzi, poszanowanie praw czytelnika do

korzystania ze zbiorów – dyskrecja, przestrzeganie tajemnicy służbowej¹¹. Umieszczenie użytkownika w centrum działań bibliotecznych ukierunkowało wszystkie procesy biblioteczne na wysoką jakość obsługi klienta. Dbałość o zadowolenie czytelnika z usług bibliotecznych, których gama systematycznie się rozszerzała, czy zapewnienie komfortowej przestrzeni służącej studiowaniu materiałów bibliotecznych dowodzi otwartości modelu kultury organizacyjnej panującej w firmie.

BU w swej ofercie bibliotecznej umieszcza usługi nie tylko cenne dla procesów kształcenia i kreowania warsztatu naukowego użytkowników. Świadectwem jest stworzenie przestrzeni kulturalnej biblioteki. Biblioteka Uniwersytecka UWM w Olsztynie jest miejscem wystaw artystycznych olsztyńskich twórców, studentów Wydziału Sztuki UWM czy wreszcie lokalnego amatorskiego ruchu artystycznego. W Bibliotece odbywają się też coroczne imprezy organizowane w ramach Dni Nauki. Ciekawą inicjatywą jest tzw. Biblioteka Kulturalna, czyli cykliczne spotkania filmowe kinomanów, poprzedzane prelekcją reżyserów filmowych, teoretyków sztuki filmowej czy krytyków X Muzy. BU otwiera swe podwoje na przedstawienia teatralne, koncerty muzyki poważnej, folklorystycznej, wykłady itp. Tymi działaniami biblioteka podkreśla swoje znaczenie dla wspólnoty uniwersyteckiej, ale także lokalnej – olsztyńskiej, jako miejsca spotkań towarzyskich. Kultura organizacyjna Biblioteki Uniwersyteckiej została wzbogacona nową wartością, jaką jest pojęcie przestrzeni społecznej w bibliotece, której aktywne wykorzystanie przez użytkownika wyraźnie wskazuje na potrzebę istnienia jej w bibliotece.

Normy i wartości środowiska pracy łączą się z ostatnim poziomem schematu kultury organizacyjnej Scheina – zupełnie niewidocznym i nie uświadamianym przez uczestników gry kulturowej – założenia, odgrywające podstawową rolę w kulturze organizacyjnej firmy. Niewidoczne, ale odczuwane w zachowaniach wobec czytelnika, we wzajemnych kontaktach służbowych, w poszanowaniu reguł życia zawodowego, w chęci uczestnictwa w pracach biblioteki, w realizacji jej misji - są trwałą bazę klimatyczną. Na założenia kulturowe mają wpływ różne czynniki – socjalizacja domowa, charakter zatrudnionych osób, otoczenie pracy, style kierowania stosowane przez przełożonych itp. Pozwalają one, jako program kulturowy, każdemu członkowi pracowniczego społeczeństwa na rozpoznanie atmosfery pracy, aklimatyzację, dostosowanie się do niewidocznych reguł życia grupy.

Obecne warunki pracy zdecydowanie różnią się od poprzednich, panujących w obu bibliotekach uczelnianych. Duży zespół, większa anonimowość użytkowników, wewnętrzna mobilność pracowników, nacisk na podwyższanie kwalifikacji, potrzeba permanentnego doksztalcania się widoczna w organizowaniu wewnętrznych szkoleń i

¹¹ Kodeks etyki bibliotekarza i pracownika informacji. W: Elektroniczny Biuletyn Informacyjny Bibliotekarzy [dokument elektroniczny]. Tryb dostępu <http://www.ebib.info/content/view/35/45/> Stan z dnia 04.10.2011

seminariów przygotowywanych przez samych bibliotekarzy to niektóre z elementów zmiany w założeniach kulturowych. W składzie personelu, na skutek naturalnych wymian, coraz częściej widać osoby młode, odporne na lęki przed zmianami, kreatywne, szukające możliwości dla swej aktywności zawodowej, co wpłynęło pozytywnie na tę warstwę kulturową.

Cztery lata pracy Biblioteki Uniwersyteckiej w nowym budynku minęły na kolejnych przemianach, które są świadectwem na przyjęcie nowego sposobu zarządzania zasobami materialnymi i niematerialnymi przez zarządzających BU. Stworzenie klimatu pracy przyjmującego zmiany za trwały element managementu, zaowocowało stworzeniem elastycznego i otwartego na innowacje zespołu. Rozmieszczenie zbiorów było od początku jednym wielkim eksperymentem, ponieważ wypracowywano reguły wolnego dostępu sukcesywnie co roku przedstawiając użytkownikom nowe rozwiązania. Regulowano ilość egzemplarzy wydawnictw zwartych umieszczanych w kolekcjach. Powiększano bądź zmniejszano zasób w wolnym dostępie, obserwując różnorodność potrzeb studentów stacjonarnych i niestacjonarnych. Usunięto z czytelni wydawnictwa ciągle, by utworzyć jedną wielką Czytelnię Czasopism połączoną z Działem Informacji Naukowej, co uczyniło nową wartość – Czytelnię Czasopism i Informację Naukową. Kolekcję tę podzielono na dwie sekcje – humanistyczną i przyrodniczo-techniczną, których zbiory ułożono w wolnym dostępie w rozwiązaniu alfabetycznym. Wydawnictwa ciągle zaczęto opatrywać symbolami działów, które umożliwiały wyszukanie materiałów do studiowania według dziedzin wiedzy. Podobny proces – nadawanie symboli działów - objął wydawnictwa zwarte poza wolnym dostępem.

Ulegała zmianie także struktura organizacyjna biblioteki – w sieci biblioteczno-informacyjnej po 2007 r. były biblioteki filii: Biblioteka Wydziału Teologii, Biblioteka Wydziału Nauk Społecznych, Biblioteka Wydziału Sztuki, Biblioteka Wydziału Matematyki i Informatyki i Biblioteka Instytutu Nauk Politycznych. W 2010 roku zamknięto Bibliotekę Wydziału Nauk Społecznych, a pracowników i zbiory przeniesiono do głównego gmachu bibliotecznego. Podobny los, rok później, spotkał Bibliotekę Wydziału Matematyki i Informatyki. Oddzielono organizacyjnie magazyny od działów udostępniania tworząc Oddział Magazynów dysponujący połączonymi zasobami książek i czasopism umieszczonymi w jednej przestrzeni.

Innowacją w strukturze organizacyjnej Biblioteki Uniwersyteckiej w kierunku struktury macierzowej było powstanie zespołów zadaniowych. Kolejno powoływano zespoły: do spraw katalogowania najstarszych zbiorów (retrokonwersji), do spraw dubletów czasopism oraz do tworzenia symboli działów dla wszystkich zbiorów. Są one złożone z osób wykonujących swe obowiązki służbowe na co dzień w różnych agendach co każdorazowo wymagało precyzyjnego ustalenia harmonogramu prac, elastyczności oraz umiejętności przewidywania następstw działań zespołów. Dobór osób nie był przypadkowy, ponieważ w dużej mierze pracownicy ci wcześniej mieli okazję

wykazać się odpowiednimi kompetencjami zawodowymi. Część bibliotekarzy wybrano do zespołów na podstawie obserwacji ich pracy już w nowej strukturze biblioteki. Jednakże, co jest cechą charakterystyczną dla obecnej kultury organizacyjnej Biblioteki Uniwersyteckiej, większość bibliotekarzy wcześniej wyraziła gotowość do pracy przy realizacji odmiennych niż typowe zadań.

Nie oznacza to, że wszyscy pracownicy Biblioteki Uniwersyteckiej są równie aktywni. Część bibliotekarzy, zwłaszcza starszych stażem, wykazuje mniejszą akceptację dla wprowadzanych innowacji, co może być świadectwem wypalenia zawodowego, czy też braku zrozumienia dla potrzeb zmian. Inna grupa pracowników niechętna nowemu modelowi pracy w bibliotece to osoby przypadkowo znajdujące się w zawodzie, które nie czują się związane z pracą inaczej, jak poprzez wspólne miejsce zatrudnienia. Brak zrozumienia dla konieczności wprowadzania przez dyrekcję szybkich i odmiennych rozwiązań w działalności biblioteki może również wynikać z braku umiejętności profesjonalnych części kadry. Nie wszyscy umieją równie sprawnie obsługiwać programy biblioteczne, bazy elektroniczne, czy także posiadają wiedzę o tajnikach zawodu. Następny powód braku aktywności można upatrywać w konieczności mobilności pracowników i permanentnym mieszaniu się personalnym zespołów, które do niedawna miały niezwykle stabilny skład. Brak akceptacji dla takiego modelu pracy może wynikać z różnych powodów, jednak często upatrywać można takiej postawy w cechach osobowościowych zatrudnionych w bibliotece osób. Nie wydaje się jednak, by ta grupa pracowników mogła zdominować kulturę organizacyjną biblioteki. Obecny wizerunek bibliotekarzy Biblioteki Uniwersyteckiej UWM zdaje się być utrwalony poprzez wprowadzone przez ostatnie cztery lata zmiany, aczkolwiek nie można pomijać w analizie różnorodności postaw pracowniczych.

Nowa Biblioteka Uniwersytecka UWM w Olsztynie to przykład nowej bibliotekarskiej wartości. Wyróżniająca się stylem architektonicznym, przyjazną przestrzenią społeczną i podmiotowym traktowaniem użytkowników, wytworzyła proefektywną kulturę organizacyjną, która wykreowała nowy wizerunek biblioteki i jej pracowników. Przenikanie się doświadczeń zawodowych podczas pracy w zespołach zadaniowych, konieczność ciągłego dokształcania się, delegowanie władzy stworzyło atmosferę współpracy i zaangażowania bibliotekarzy. Nowa aranżacja przestrzeni bibliotecznej wskazała też na konieczność rozszerzenia terytorium dostępnego dla czytelników, co oznaczało wyjście bibliotekarzy zza lad bibliotecznych. Identyfikatory spowodowały zwiększenie widoczności pracowników wśród tłumu klientów codziennie przybywających do biblioteki.

Bibliotekarz Biblioteki Uniwersyteckiej UWM wykazuje obecnie większe ambicje zawodowe, co oznacza uczestnictwo w konferencjach bibliotekarskich, znajomość języków obcych czy publikowanie artykułów odnoszących się do wykonywanej profesji, jak i do zainteresowań poza zawodowych. Wśród personelu znajduje się spora

grupa pracowników z tytułem naukowym doktora, a także są osoby starające się o podwyższenie kwalifikacji. Przygotowują się one do egzaminu na bibliotekarza dyplomowanego. Często spotykaną cechą charakteru wśród kadry to energiczność, zaradność, spontaniczność i niezależność. Bibliotekarze, zwłaszcza młodszy wiekiem oraz stażem pracy, oczekują możliwości różnorodności zadań, które powodują ucieczkę od rutyny zawodowej, a wręcz przeciwnie – skłaniają do aktywności, permanentnego dokształcania, a w zamian przynoszą satysfakcję z wykonania nowych zadań. Nowa kultura organizacyjna, akceptująca mobilność środowiska bibliotekarskiego na każdej płaszczyźnie działań zawodowych, zmusza pracowników do krytycznego spojrzenia na własną postawę pracy, a także do zadania sobie pytania o przyszłość tak miejsca pracy, jak i osobistego wkładu w procesy biblioteczne. Wynikająca z założeń kulturowych postawa służenia pomocą użytkownikom oraz świadomość własnego wkładu w rozwój nauki przejawia się w codziennych kontaktach bibliotekarza z czytelnikami i ich staraniach o jakość świadczonych usług.

Konkludując, należy stwierdzić, że mobilność środowiska pracy bibliotekarzy uczelnianych wskazuje na wystąpienie w najbliższej przyszłości kolejnych transformacji, co zapewne wpłynie na kulturę organizacyjną i wizerunek personelu. Kierunek tych zmian możemy jedynie przewidywać, a ich efekty będą przedmiotem zainteresowania kolejnych menedżerów bibliotecznych.

Mgr Aleksandra Kojder
Szczecin – PUM

STARODRUKI W ZBIORACH BIBLIOTEKI GŁÓWNEJ POMORSKIEGO UNIWERSYTETU MEDYCZNEGO W SZCZECINIE

Abstract

The article presents the oldest books in library collection of the Pomeranian Medical University in Szczecin. The attached pictures show the individual characteristics e.g. binding, handwritten notes, dedications.

Streszczenie

Artykuł prezentuje najstarsze druki będące w zbiorach Biblioteki Głównej Pomorskiego Uniwersytetu Medycznego w Szczecinie. Dołączone zdjęcia ukazują ich indywidualny charakter, np. oprawę, odręczne zapiski czy dedykacje.

Biblioteka Główna PUM, poza bogatym księgozbiorem współczesnej literatury medycznej, posiada też książki stare, cenne dla swej unikatowości, zwane starodrukami, a także cenne dzieła XIX- i XX-wieczne.

Nazwa starodruki obejmuje książki opublikowane w okresie od wynalezienia druku, tj. 1455 r. do końca grudnia 1800 r., wraz z inkunabułami, którym to mianem określa się pierwsze druki od Biblii 42-wierszowej wydanej przez Jana Gutenberga do 31 grudnia 1500 roku (do naszych czasów przetrwało 48 egzemplarzy tej najcenniejszej książki świata, w Polsce jest dwutomowa wersja na papierze, mająca oryginalną XV wieczną oprawę wykonaną przez słynnego introligatora, mistrza Henryka Costera z Lubeki – można ją oglądać w muzeum diecezjalnym w Pelplinie). Wymienione daty graniczne, określenia starodruków, obowiązują na całym niemal świecie. Do wyjątków należy m.in. Anglia, gdzie granicą jest rok 1640. Starodruki to książki składane techniką ksylograficzną (poszczególne strony tekstu wraz z ilustracjami drzeworytowymi były wycinane w tym samym klocku) oraz czcionką ruchomą (za wynalazcę czcionki ruchomej, zwanej też wymienną, aparatu do odlewania czcionek z wymiennych matryc oraz prasy drukarskiej uznaje się Johanna Gutenberga z Moguncji). Wpadł on na pomysł wybijania za pomocą stempli z twardego metalu liter w płytce metalowej, dzięki czemu uzyskiwano trwałe matryce, których można było używać wielokrotnie

do odlewania czcionek. Za wynalazcę europejskiej wersji czcionki drewnianej, później metalowej uchodzi Holender Laurens Janszoon Coster prowadzący swoją działalność w holenderskim mieście Haarlem w początkach XV wieku. I również: Jan Brito (Brugia, Belgia), Pamphilo Castaldi (Feltre, Włochy) oraz Prokop Waldfogel - czeski złotnik działający w Awinion (Francja).

Inna, rzadziej stosowana nazwa tych ksiąg to cymelia (klejnoty – gr. keimelion), której używa się w odniesieniu do egzemplarzy szczególnie cennych ze względu na oprawę, tekst lub unikatowość.

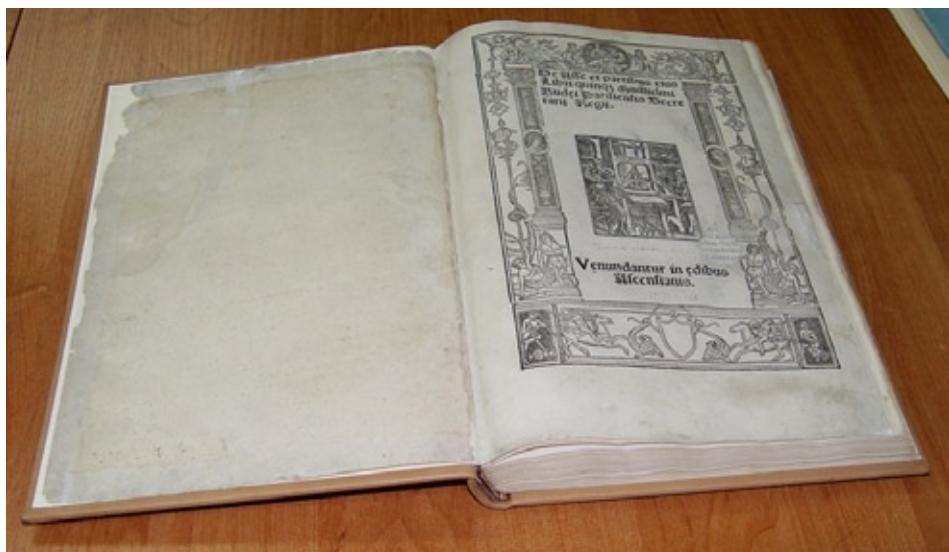
Szesnastowiecznych drukarzy zwykło uważać się za rękodzielników, gdyż sami na własny koszt składali i tłoczyli książki.

Biblioteka nasza posiada dziesięć ksiąg z XVI w., osiem z XVII w., 35 z XVIII w. (w tym trzy w języku polskim) i kilkadziesiąt XIX-wiecznych (również kilka pozycji polskojęzycznych). Stare książki z naszego zbioru to cenne przykłady sztuki wydawniczej, w pięknej oprawie skórzanej, kłamrowej (ryc.1), ze znakomitymi rycinami mono- i polichromatycznymi, w małym formacie, a w treści – ciekawe porady medyczne i domowe.

Najstarsza książka w zbiorach Biblioteki PUM to *De Asse et partibus eius Libri quinque Guillienci Budei Parisiensis Secretarii Regii*. (ryc.2) Jest to traktat o starożytnych monetach wydany w Paryżu w 1513 r. Autorem jest francuski humanista Guillaume Bude (Gulielmus Budaeus, 1467-1540), który studiował prawo, filozofię, teologię

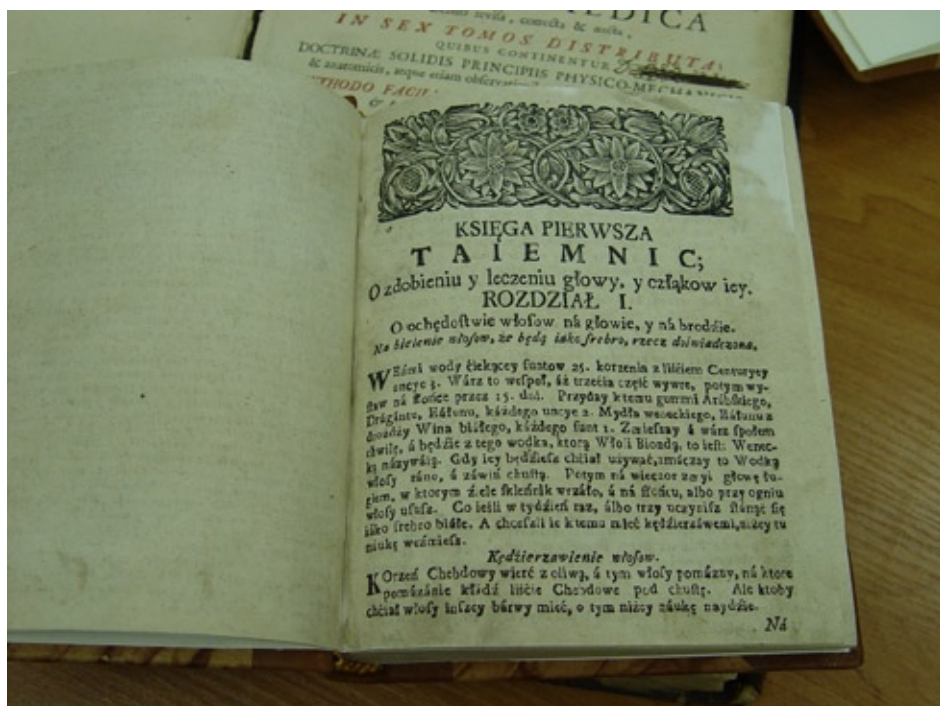
Ryc. 1

Ryc. 2

i medycynę. Był sekretarzem Ludwika XII i jego bibliotekarzem, reprezentował też króla jako ambasador u papieża Leona X. Proponował królowi powołanie kolegium do badań nad trzema językami: greckim, łaciną i hebrajskim. Brał udział w powstaniu Bibliothéque de Fontainebleau. Bude był autorem *Annotationes w XXIV. Libros Pandectarum* (1508), dzieła, które miało wielki wpływ na studia nad prawem rzymskim, i *Commentarii linguae graecae* (1529), które przyczyniło się do rozwoju badań greckiej literatury we Francji. Traktat *De Asse et partibus eius...* to jego najbardziej znana praca.

Interesującą polskojęzyczną pozycją jest „*Alexego Podemontana medyka y filozofa tajemnice; Wszystkim Oboiey Płci, nie tylko ku leczeniu rozmaitych chorob począwszy od głowy, aż do stop, bárzo potrzebne; ale y gospodarzom, rzemieślnikom, zwłaszcza przedniejszych y subtelniejszych robot, do ich rzemiosł należących y innym wielce pożyteczne*”. Niestety, z powodu braku karty tytułowej nie można określić (jeszcze) roku wydania [1758?]. Książka została wydana w Supraślu w drukarni Wielebnych Oyców Bazylianow, która istniała w latach 1695-1804. Jest to XVI-wieczny włoski receptariusz, zawierający recepty i przepisy na leki, a także przepisy na kosmetyki i substancje zapachowe, na tak zwane konfekty z owoców, receptury dotyczące rzemiosł artystycznych oraz przepisy na wina – w tym również wina lecznicze. Autorem receptariusza był Aleksey Pedemontanus (druga poł. XV w. – pierwsza poł. XVI w.), zakonnik i uczony alchemik. Książka cieszyła się w całej Europie rzadko spotykaną popularnością, wkrótce po ukazaniu została przetłumaczona na francuski, angielski,

Ryc. 3

flamandzki, łacinę, hiszpański, polski, niemiecki i duński, które to tłumaczenia, podobnie jak włoski oryginał, były potem wielokrotnie wznawiane (w całej Europie od połowy XVI do końca XVIII w. około 170 razy!). Niemal od początku były uwzględniane we wszystkich liczących się bibliografiach. (ryc.3)

Najstarszą polską książką w naszych zbiorach jest wydane w 1767 r. w drukarni na Jasnej Górze w Częstochowie *Compendium medicum auctum. To jest krotkie zebranie y opisanie chorob, ich różności, przyczyn, znaków, sposobow do leczenia...*. Dzieło to nieznanego autora jest przypisywane Apolinaremu Wieczorkowiczowi (1661-1728) jako jedna z czterech prac, które opublikował anonimowo. Pozostałe to *Compendium medicum*, Lublin, 1703, *Promptuarium medicum empiricum*, Kraków, 1716, *Compendium medicum auctum* oraz *Vademecum medicum*, Częstochowa, 1721. W *Compendium...* Wieczorkowicz dokonał wyboru i przysposobił do druku wiedzę 20 wybitnych eskulapów europejskich, których nazwiska wypisane są zaraz za stroną tytułową. Na końcu książki znajduje się indeks rzeczowy, bardzo pomocny przy korzystaniu z dzieła naukowego. Sam Apolinary Wieczorkowicz w 1680 r. wstąpił do zakonu franciszkańskiego, choć nie przyjął nigdy święceń kapłańskich. Działał w licznych klasztorach w ówczesnej Polsce oraz na Górnym Śląsku jako brat zakonny. (ryc.4)

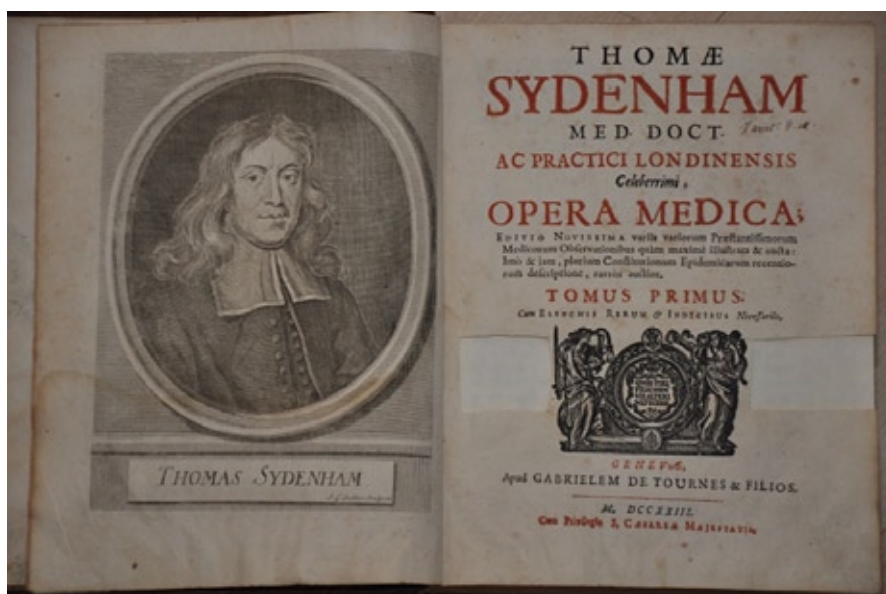
Ryc. 4

Bardzo ciekawą książką w kolekcji Biblioteki PUM jest *Cl. Galeni Pergameni omnia quae extant in latinum sermonem Conversa*, wydana w 1561 r. w Bazylei przez Johanna Frobena, założyciela jednej z najznakomitszych bazylejskich oficyn wydawniczych. Są to dwa tomy oprawione razem, na końcu znajduje się sygnet drukarni Frobena – laska Asklepiosa (częściej Eskulapa) opleciona przez dwa węże, z ptakiem u góry, trzymana przez dwie dłonie. Znaczenie Galena (129-199) dla medycyny jest porównywane z wpływem innego uczonego ze starożytnej Grecji – Hipokratesa (460-377 r. p.n.e.). (ryc.5)

Galen był lekarzem w rodzinnym Pergamonie, otaczał opieką medyczną gladiatorów, a po przybyciu do Rzymu zyskał sławę jako praktyk i jako uczoney. Doceniły go jednak dopiero następne pokolenia, a cała późniejsza medycyna korzystała z jego rzetelnych badań nad organizmem ludzkim. Galen opisał budowę układu krwionośnego, utwierdził przekonanie o jedności mózgu, rdzenia kręgowego i nerwów. Na jego poglądach o anatomii i fizjologii opierała się wiedza lekarzy arabskich, którym zakazy religijne nie pozwalały na wykonywanie sekcji czy choćby wizerunków człowieka. Niewątpliwym osiągnięciem naukowym Galena było opisanie siedmiu nerwów czaszkowych, zastawki serca oraz różnic między tętnicami i żyłami; wykazał m.in., że tętnicami płynie krew, a nie powietrze, jak sądzono dotychczas. Opisy jego są jasne

Ryc. 5

Ryc. 6

i przekonujące – zachwycił się nimi Huxley. W swoich pracach zebrał Galen wiedzę anatomiczną poprzedników i dołączył do niej obserwacje własne. Twierdził, że zdrowie wymaga równowagi między czterema składnikami organizmu: śluzem, czarną żółcią, żółtą żółcią oraz krwią. Wprowadził termin temperatury obojętnej, dla której przyjął wartość 0 stopni (wg niego zależała ona od szerokości geograficznej). Na podstawie obserwacji wpływu różnych środków na ludzki organizm wprowadził cztery stopnie zimna.

Idee Galena nawiązujące do tez Hipokratesa wywarły wpływ na nauki medyczne w ciągu kilkunastu kolejnych stuleci, a sposoby opracowywania lekarstw obowiązywały w zachodniej Europie przez 1500 lat po jego śmierci.

Kolejna pozycja to *Opera medica*, wydana w Genewie w 1723 roku przez Apud Gabrielem de Tournes et Filios. Autorem jest Thomas Sydenham (1624-1689) lekarz, który ukończył studia w Cambridge i praktykował w Londynie. Przez środowisko nazywany „English Hipokrates” zajmował się epidemiologią a opisy kliniczne wielu chorób (malarii, szkarlatyny, gorączki oraz ospy) były wzorem dla przyszłych pokoleń lekarzy. Egzemplarz zawiera wygrawerowany (miedzioryt) frontispis z portretem Sydenham, winiety na stronie tytułowej, a w tekście bogato zdobione inicjały. Opera Sydenhama zawiera liczne rozprawy o epidemiach w różnych miastach i regionach Europy z końca XVII wieku. Wśród autorów są prezentowani Ramazzini, Lister, Hamilton, Drelincourt i wielu innych. Sydenham, jako jeden z głównych badaczy zajmujących się epidemiologią, ożywił metodę obserwacji i doświadczeń. (ryc.6)

Jednym z ciekawszych starodruków w naszej bibliotece jest wydana w 1779 roku w Paryżu *Flora Parisiensis, ou descriptions et figures des plantes qui croissent aux environs de Paris* autorstwa Bulliarda. Jesteśmy w posiadaniu tylko jednego z sześciu voluminów. Jean-Baptiste Francois Bulliard, (1752-1793) [Pierre Bulliard] urodził się w Aubepierre, we Francji. Studiował medycynę w Langres, pracował w hospicjach w Paryżu. Tam też miał swoją własną praktykę. Później rozpoczął studia botaniczne w Opactwie Clairvaux, gdzie był uczniem Jeana Jacquesa Rousseau. Stał się jednym z czołowych francuskich botaników XVIII wieku. Był lekarzem, który poświęcił się naukom przyrodniczym. Jego pierwszą książką była *Flora Parisiensis*, której pierwsze wydanie ukazało się w 1776 roku. Ogromnym dziełem tego autora jest *Herbier de la France*, ta wspaniała realizacja obejmuje 4 części, łącznie 602 ryciny. Zawiera opisy wielu gatunków grzybów i roślin. Każdej kolorowej ilustracji towarzyszy opis określający części trujące, objawy zatrucia, a tam gdzie to możliwe, środki zaradcze. Bulliard był jednym z pierwszych uczonych, który do drukowania kolorowych rycin stosował mezzotintę barwną zamiast ręcznego barwienia. Wykorzystanie tej techniki pozwalało na dokładne i delikatne przedstawienie wszystkich szczegółów. Na stronie tytułowej naszego egzemplarza widnieje odręczny podpis własności, napisany piórem, Comte de Dienheim = Chotomski. Taki sam napis na końcu książki plus numer 507 (nr kolejny

Ryc. 7

w biblioteczce?). Książka *Flora Parisiensis* to typowy zielnik z pięknymi ilustracjami, opisem i klasyfikacją prezentowanych roślin. (ryc.7).

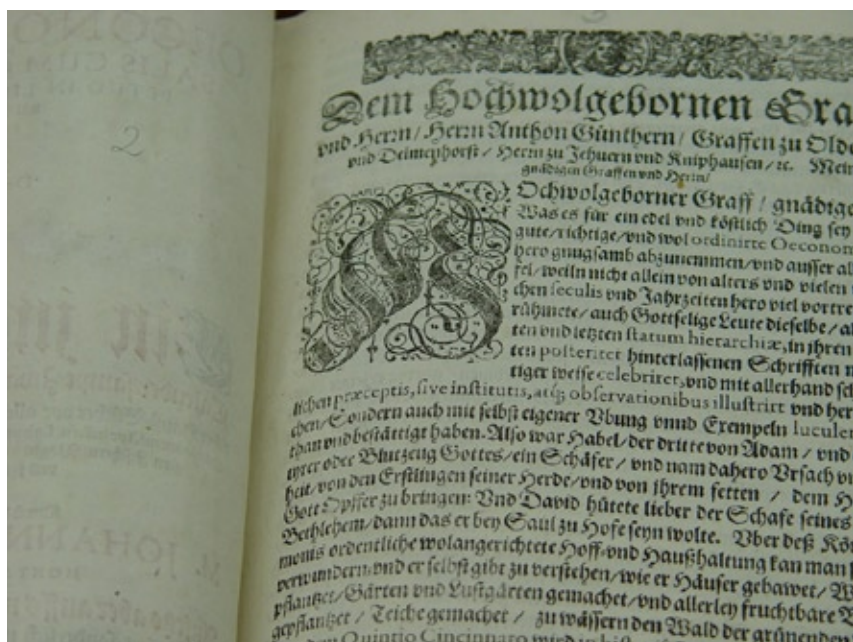
Starodruki znajdujące się w zasobach Biblioteki PUM są interesujące również z innego niż treść powodu. Przykładem jest kolekcja tzw. elzewirów. Nazwą tą określa się zwłaszcza druki najmniejszych formatów, w których wydawaniu i upowszechnianiu w Europie specjalizowała się rodzina Elzewirów. Na uwagę zasługuje seria wydawnicza tzw. republik, realizowana w latach 1625-1649. Były to tomiki o charakterze encyklopedycznym, poświęcone geografii, historii, prawodawstwu, ustrojowi, demografii i sytuacji społeczno-politycznej poszczególnych państw Europy, Afryki, Bliskiego i Dalekiego Wschodu. Tomik dotyczący Polski ukazał się w roku 1627, a w 1642 został przedrukowany. Biblioteka PUM posiada kilkanaście takich małoformatowych książek. (ryc.8)

Każdy z egzemplarzy znajdujących się w zbiorach specjalnych Biblioteki jest szczególnie i piękny na swój indywidualny sposób – poprzez treść, oprawę, exlibris, dedykacje czy odręczne zapiski, jak na przykład książka Eloya *Dictionnaire historique de la medecine*, wydana w Liege w 1735 r., z odręcznym podpisem właściciela: Józef Comte de Mniszech, comte Zamoyska Grand Maitre de Galicie 1790.

W starodrukach warte uwagi są piękne frontispisy – zdobione karty tytułowe zawierające tytuł, często nazwisko autora, datę, sygnet drukarza (wprowadzili go J. Faust

Ryc. 8

Ryc. 9

i P. Schoffer, tłoczac w 1462 r. na Psalterzu Mogunckim z 1457 r.). Wykonywane były najpierw techniką drzeworytu, następnie miedziorytu, zagęszczone elementami zdobniczymi. Często były inicjały (ozdobne pierwsze litery tekstu), winiety (ozdoby, której nazwa pochodzi od wici winnej), bordiury (obramowania zwane winieta ramkową, zamknięte ramowo dekoracje). (ryc.9)

Bibliografia

Dahl Svend: Dzieje książki. Wrocław 1965

Encyklopedia wiedzy o książce / pod red. Aleksandra Birkenmajera. Wrocław 1971

Słownik pisarzy antycznych / pod red. Anny Świderkówny. Warszawa 2001

Słownik terminologiczny sztuk pięknych / pod red. Stefana Kozakiewicza. Warszawa 1969

Mgr Piotr Kułak
Warszawa – WUM

**NIE TYLKO WARTOŚĆ MERYTORYCZNA
– O WALORACH ARTYSTYCZNYCH STARYCH
DRUKÓW MEDYCZNYCH W BIBLIOTECIE
GŁÓWNEJ WARSZAWSKIEGO
UNIwersYTETU MEDYCZNEGO**

Abstract

The article contains information about selected the old prints from the collection of the Main Library of Medical Univeristy of Warsaw. The purpose of the essay was to draw attention to their editorial side and artistic values. The Author presented diverse types of title pages, covers and those of graphic prints.

Streszczenie

W artykule zostały omówione wybrane przykłady starych druków znajdujących się w zbiorach Biblioteki Głównej Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego. Jego celem było zwrócenie uwagi na stronę wydawniczą i artystyczną druków. Autor zaprezentował i omówił typy stron tytułowych, rodzaje opraw oraz różne formy występujących odbitek graficznych.

Biblioteka Główna Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego została założona w 1950 roku. Od tej pory zaczęto gromadzić księgozbiór, który w obecnej chwili liczy ponad 400 tysięcy książek i czasopism. Wśród zgromadzonych dokumentów na szczególną uwagę zasługują zbiory specjalne, przede wszystkim 95 woluminów starych druków. Znaczną część kolekcji tworzą dzieła z dziedziny anatomii, chirurgii czy botaniki, wydane głównie w języku łacińskim, niemieckim i francuskim. Wyjątkiem jest dzieło, napisane oraz wydane w języku polskim pt. *Roślin potrzebnych, pożytecznych, wygodnych, osobliwie krajowych albo które w kraiu pożyteczne być mogą, utrzymanie, rozmnażanie, zażycie. Tom II* autorstwa ks. Krzysztofa Kluka. Zdecydowaną większość zbioru stanowią druki XVIII – wieczne. Jednocześnie w kolekcji znajdują się cenne księgi XVI i XVII wieczne pochodzą ze znanych oficyn wydawniczych, między innymi weneckiej drukarni rodu Giuntów, Sebastiana Sardi czy niemieckiej oficyny Jacoba Fischera. Najdawniejszym drukiem w posiadaniu Biblioteki jest wydane w Lipsku w 1583 roku dzieło Joannisa Steinmetza *In Joannis Schroeteri doctoris medici(...)*.

Księgi drukowane są staranną czcionką gotycką, humanistyczną antyką i kursywą, opatrzone niejednokrotnie licznymi drzeworytami i miedziorytami.

Na szczególną uwagę zasługują strony tytułowe, które ukazują kilka typów kompozycji. Jedną z nich jest kompozycja przybierająca formę ramki, okalającej tytuł wraz z adresem wydawniczym, złożona ze stylizowanych elementów roślinnych lub figuralnych.¹ W dziele Pietro Andrea Mattiolego i Joachima Camerariusza Młodszeo z 1611 roku przyjmuje ona formę rozwiniętej bordiury,² składającej się ze scen figuralnych otoczonych ornamentem rollwerkowym (kartuszowo-zwijanym). Kolejnym typem układu karty tytułowej jest kompozycja centralna. W jej przypadku karta dzielona była poziomo na dwie nierówne części, elementy zdobnicze umieszczone były poniżej połowy karty, pod tytułem dzieła.³ Najbardziej rozpowszechnionym typem elementów zdobniczych w tym wariantcie kompozycji były sygnety drukarskie (m.in. w dziele Hieronima Fabriciusa *Opera Chirurgica* z 1641 r.). Inną wersją karty tytułowej jaka pojawia się w starych drukach jest kompozycja przerywnikowa, polegająca na podziale kolumny tytułowej wąskimi listewkami ornamentu lub liniami przerywnikowymi (np. *Handbuch der Pathologie* autorstwa Kurta Sprengel's, Lipsk 1796r.). Poza wymienionymi typami kompozycji pojawiają się również proste, niczym nie zdobione strony.

Na szczególną uwagę zasługują oprawy – dzieła wykonane z pietyzmem, świadczące o dużym kunszcie introligatorskim. W kolekcji występują druki oprawione w pergamin, skórę, półskórek oraz tekturę. Do najciekawszych i z pewnością najcenniejszych, należy oprawa wykonana z deski, pokryta skórą oraz zdobiona reliefowymi tłoczeniami. Oprócz tego rodzaju elementów dekoracyjnych występują również złocenia, najczęściej umieszczane na grzbietach ksiąg. Obcięcia kart w niektórych egzemplarzach są barwione, co niejednokrotnie podnosi ich walory estetyczne.

Poza małymi dziełami sztuki za jakie należy uznać oprawy, do niemniej cennych i niezmiernie ciekawych elementów należą odbitki graficzne, którymi zdobione są druki. Wielość i bogactwo form towarzyszące frontispisom⁴ zaskakuje precyzją wykonania oraz mnogością motywów roślinnych, zwierzęcych, biblijnych czy mitologicznych. Warta podkreślenia jest różnorodność pośród winiet, występują zarówno : finaliki, cul-

¹ Zdzisław Stanisławski: Estetyka polskiego druku książkowego XVIII w. Wrocław 1960 s. 130

² Bordiura – zwana winietą ramkową, w książce rękopiśmiennej lub drukowanej zamknięta ramowo dekoracja wypełniająca wszystkie marginesy zdobionej karty.

Definicja zaczerpnięta z Encyklopedii wiedzy o książce Wrocław 1971 s. 323

³ Dagmara Bubeł: Typografia i zdobnictwo druków jasnogórskich XVIII wieku, Dostęp online :

<http://www.ebib.info/2010/118/a.php?bubel>, październik 2012

⁴ Frontispis – zdobiona karta tytułowa, zawierająca tytuł, często nazwisko autora, sygnety drukarza, datę. Encyklopedia wiedzy o książce. Wrocław 1971 s. 762

de-lampe, winietki nagłówkowe (en tête) czy przerywniki,⁵ przyjmujące częstokroć finezyjne kształty. Kolejnymi elementami, uwydatniającymi wartość cymeliów są występujące w nich rozbudowane inicjały otoczone ramką, dla których tłem stały się frapujące sceny narracyjne lub efektowne wici roślinne, szczególnie wypełniające wnętrza ramki. Niezmiernie cennym artefaktem są tablice umieszczane w dziełach anatomicznych i chirurgicznych zawierające najczęściej odbitki drzeworytnicze i miedziorytnicze przedstawiające narzędzia chirurgiczne czy jak w przypadku dzieł anatomicznych poszczególne części ciała ludzkiego.

Najcenniejsze spośród ksiąg, znajdujących się w Bibliotece Głównej to:

Kreutterbuch dess hochgelehrten vnd weiterümbten Herrn D. Petri Andreae Mattioli; sampt dreyen wolgeordneten nützlichen Registern der Kreutter Lateinische und Teutsche Namen, und dann die Artzneyen: Beneben gnugsamem Bericht, von den Distillier und Brennöfen. Mattioli Pietro Andrea, Camerarius Joachim. Frankfurt am Main, 1611.

[Librorum Quarta Classis] Galeni Librorvm Qvarta Classis Signa Qvibvs Tvm Dignoscere morbos & locos affectos, tum præscire futura possimus, docet. Galeni. Venetiss, 1597 r.

D. Lorenz Heisters Chirurgie in welcher alles, was zur Wundarzney gehöret, nach der neuesten und besten Art, gründlich abgehandelt, und in acht und dreyssig Kupfer- tafeln die neuerfundene und dienlichste Instrumente, nebst den bequemsten Handgriffen der chirurgischen Operationen und Bandagen deutlich vorgestellet worden. Lorenz Heisters. Nürnberg, 1779

Pierwszą z wymienionych ksiąg jest herbarium *Kreutterbuch desz hochgelehrten...* autorstwa Pietro Andrea Mattioli i Joachima Camerarius Młodszeo z roku 1611 wydane we Frankfurcie nad Menem w oficynie Jacoba Fischera.⁶ Autorem dzieła jest wybitny szesnastowieczny medyk i botanik Pietro Andrea Mattioli (1500 - 1577),

⁵ *En tête* – winieta w nagłówku, prostokątna lub owalna, wypełniona ornamentem lub obrazkiem, może zawierać tytuł rozdziału

Przerywnik – wypełnia wąski prostokąt między kolumnami druku, tworzy albo ciągły ornament, albo szereguje odrębne elementy zdobnicze

Finalik – winieta na końcu książki lub rozdziału, najczęściej trójkąt skierowany wierzchołkiem w dół, wypełniony ornamentem, elementem figuralnym, nawet sceną

Cul-de-lampe – najprostsza i najdrobniejsza forma finalika, kształtem przypomina wspornik. Encyklopedia wiedzy o książce. Wrocław 1971 s. 2480

⁶ Pierwsze wydanie ze stroną tytułową w drzeworycie pochodzi z roku 1586 przygotowane w oficynie Sigmunda Feyerabenda we Frankfurcie nad Menem. Carl Becker: Jobst Amman: Zeichner und Formschneider, Kupferfätzer und Stecher. Leipzig 1854 s. 144

autor rozpraw na temat roślin i ich zastosowania w medycynie.⁷ Edytorem dzieła jest niemiecki lekarz, botanik i przyrodnik Joachim Camerarius Młodszy (1534-1598). W 1562 roku uzyskał na Uniwersytecie w Bolonii stopień naukowy doktora medycyny. Jako lekarz interesował się botaniką, szczególnie roślinami leczniczymi.⁸

Będąc w posiadaniu Biblioteki kolejne wydanie herbarium, jest wzorowane na pierwszych edycjach tego dzieła.⁹ Świadczą o tym uzupełnienia tekstu wprowadzone przez Camerariususa (fragmenty te oznaczone zostały gwiazdkami) do tłumaczenia Georga Handsch'a.¹⁰ Z powstaniem pierwszego wydania zielnika wiąże się zakup przez Camerariususa klocków drzeworytniczych, które miały być użyte w dziele Konrada Gesnera *Historia Plantarum*. Nabyty materiał Camerarius wykorzystał i dodatkowo uzupełnił. Odbitki drzeworytnicze znajdujące się w dziele oddają w doskonały sposób szczegółowy wygląd roślin. Poza ogólnym ukazaniem roślin, prezentowane są ich kwiaty, nasiona i owoce. Oprócz drzeworytów wyobrażających gatunki flory, niemieckie wydanie posiada siedem odbitek przedstawiających aparaturę do destylacji. W przedmowie Camerarius szczegółowo opisuje historię tworzenia tej książki, a także zwraca uwagę na różnice jakie mogą występować między drzeworytami a wyglądem roślin w naturze.

Pomijając wartość naukową dzieła, którą niewątpliwie niosła jego treść oraz wpływ jaki wywarło na rozwój zielarstwa i botaniki, należy skupić się na jego stronie wydawniczej i artystycznej. Dzieło to jest księgą drukowaną, na papierze czerpanym o wymiarach 38 x 24 cm liczącą 460 numerowanych kart oraz 28 nienumerowanych. Poza foliacją¹¹ występują również kustosze.¹² Księga łączy w sobie kilka rodzajów czcionek drukarskich między innymi: frakturę, antykwę, italicę oraz czcionkę grecką. Jej oprawa wykonana jest z deski pokrytej brązową skórą z grzbietem ze zwieżami. Stanowi

⁷ Biografia Mattioli: https://www.gtfeh.org/cms/images/stories/media/tk/tk69_2/Giebelmann2.pdf, grudzień 2012. Mattioli studiował medycynę na Uniwersytecie w Padwie. Studia ukończył w roku 1523 i podjął praktykę lekarską w Sienie, po pewnym czasie wyjechał do Perugii, aby uzupełnić wiedzę z chirurgii. Po przyjeździe do Trydentu objął stanowisko osobistego medyka księcia biskupa Bernardo di Clès. Pobyt na dworze biskupim oraz wyprawy do okolicznych masywów górskich, obfitujących w ciekawą florę pozwoliły mu znacznie poszerzyć wiedzę na temat właściwości leczniczych roślin. W roku 1555 został mianowany osobistym lekarzem arcyksięcia Ferdynanda, syna ówczesnego cesarza rzymsko-niemieckiego Ferdynanda I z dynastii Habsburgów. Po śmierci cesarza objął funkcję lekarza nadwornego Maksymiliana I

⁸ Biografia Camerariususa Mł.: www.1911encyclopedia.org, grudzień 2012

⁹ Na temat dzieła i życia Mattiolego ukazał się artykuł w *Kwartalniku Historii Nauki i Techniki* (R. 57 nr. 2), w którym autorka opisuje historię powstawania dzieła oraz prac nad jego tłumaczeniem; Lucie Čermáková: *Zielnik Pietro Andrea Mattioliowego w Czechach. Kwart. Hist. Nauki i Techn.* Warszawa 2012

¹⁰ Georg Handsch był tłumaczem pierwszej niemieckiej edycji *Kreutterbuch...* wydanej w Pradze w 1563 roku (była to edycja bez uzupełnień Camerariususa), wyd. cyt. Lucie Čermáková: *Zielnik...*, s. 20

¹¹ *Foliacja* – numeracja kart rękopisu lub druku

¹² *Kustosz* – w starych drukach wyraz lub jego początek wydrukowany pod kolumną druku następnej składki, arkusza, karty lub strony. Encyklopedia wiedzy o książce. Wrocław 1971 s. 1358

ona najcenniejszy zabytek sztuki introligatorskiej pośród wszystkich opraw starych druków znajdujących się w Bibliotece. Oprawa radełkowa typu renesansowego z obu stron zdobiona jest reliefowo, ornamentem roślinno-figuralnym. Pierwotnie zdobiły ją również klamry, które nie zachowały się do dzisiejszych czasów.

Strona tytułowa dzieła wykonana w technice drzeworytu, należy do ramowego typu kompozycji. Czerwono-czarny tytuł tłoczony czcionką gotycką okala okazała bordiura. Twórcą kompozycji graficznej był szwajcarski drzeworytnik działający w Norymberdze, Jobst Amman (ok. 1539-1591). Świadczy o tym monogram „I A” znajdujący się w obrębie kompozycji w dolnej części strony.¹³ Poza inicjałami Ammana pojawiają się dodatkowo w obrębie kompozycji inicjały „C S”, które Carl Becker wiąże ze szwajcarskim rytownikiem Christophem Stimmerem¹⁴.

Na kompozycję bordiury składa się ornament kartuszowo-zwijany oraz liczne przedstawienia figuralne. W górnej części strony tytułowej centralne miejsce zajmuje umieszczona w owalnej ramce z napisem „*Bonae Valetudini Digatum*” scena utrzymana w konwencji naturalistycznej ukazująca kobietę karmiącą węża. W lewym rogu ramki znajduje się pięcioramienna gwiazda, a wokół niej majuskułny napis złożony z liter Y G E I A. Rzeczona kobieta jest wyobrażeniem Hygei, mitologicznej bogini będącej uosobieniem zdrowia. Po prawej i lewej stronie ramki umieszczono postaci dziecięce trzymające w ręku wazy wypełnione kwiatami, w otoczeniu narzędzi ogrodniczych. Poniżej, po obu stronach tytułu ukazano dwóch mężczyzn stojących na kapitelach jońskich. Ten stojący po lewej przedstawiony został jako starzec trzymający w prawej ręce księgę, w lewej wiązkę kwiatów. Po prawej stronie ukazany został mężczyzna podtrzymujący na prawym ramieniu motykę, wsparty lewą nogą na łopacie. W dolnej części bordiury zaprezentowano dwie kobiece personifikacje¹⁵ oraz scenę rolniczą ujętą w owalną ramkę z napisem „*Omnia Florebunt Prospiciente Deo*”. W centralnej części scenki znajduje się drzewo otoczone płotem, na którym widnieje napis „*Wan Gott Wil / Spes*”.

Kolejnymi artefaktami sztuki drzeworytniczej są inicjały oraz winiety. W zielniku występują zarówno inicjały figuralne wyobrażające sceny narracyjne jak i otaczające literę stylizowane wici roślinne ujęte w ramki. Winiety pojawiają się w dziele kilkakrotnie na końcu rozdziałów, przybierając formę konsoli wypełnionej skrupulatnie ornamentem. Warto zwrócić uwagę na drzeworyt umieszczony na końcu książki pod kolofonem. Przedstawia on uosobienie Saturna dosiadającego skrzydlatego jelenia. Scena ujęta jest w ozdobny rollwerkowy kartusz podtrzymywany przez parę dzieci. W górnej

¹³ Carl Becker: Jobst Amman : Zeichner und Formschneider, Kupferätzer und Stecher. Leipzig 1854, s.143-144

¹⁴ Tamże, s.144

¹⁵ Postać przedstawiona po lewej stronie z wieńcem na głowie trzymająca w ręku bukiet kwiatów i róg wypełniony płodami ziemi jest personifikacją obfitości

Strona tytułowa *Kreutterbuch dess hochgelehrten vnd weiterübten (...)* autorstwa Pietro Andrea Mattioli i Joachima Camerarius z roku 1611. Rozbudowana bordiura okalająca tytuł dzieła. Drzeworyt na papierze żeberkowym.

Fragment strony tytułowej *Kreutterbuch dess hochgelehrten*

Fragment strony tytułowej *Kreutterbuch dess hochgelehrten*

części odbitki znajdują się personifikacje sprawiedliwości i wiary, wsparte na ramce, wewnątrz której znajduje się napis łaciński.

Druga księga to dzieło Galena (ok. 130 - 200) rzymskiego anatoma, utalentowanego badacza i pisarza, jednego z najznakomitszych starożytnych lekarzy, *Galeni Librorvm Qvarta Classis Signa Qvibvs Tvm Dignoscere morbos & locos affectos, tum praescire futura possimus, docet* wydane w weneckiej drukarni Luca Antonio Giunty jr. (1566-1604), członka słynnego florenckiego rodu drukarskiego. Ród ten posiadał drukarnie w Wenecji, Florencji i Rzymie poza Półwyspem Apenińskim również w Lyonie, Londynie i kilku miastach Hiszpani.¹⁶

Walory estetyczne wydania nie ustępują w niczym wyżej omawianemu dziełu Camerariususa. Księga o wymiarach 34 x 23,5 cm poza foliacją, dodatkowo zaopatrzona jest w kustosze. Oprawa księgi ze zwiężami wykonana została z pergaminu. Drukowana na papierze żeberkowym pismem humanistycznym: antykwą, italicą oraz czcionką grecką.

Stronę tytułową wykonano w technice drzeworytu. Jest ona przykładem połączenia dwóch typów kompozycji: centralnej i ramowej. Rozbudowany tytuł tłoczony jest czcionką humanistyczną. Tuż pod nim znajduje się ujęty w rollwerkowy kartusz sygnet drukarski rodu Giuntów, przedstawiający stylizowany kwiat lilii heraldycznej oraz inicjały „L A”. Inicjały sugerują, że druk pochodzi z weneckiej drukarni potomków Luca Antonia Giunty.¹⁷ Ramka otaczająca tytuł, zawiera sceny figuralne związane z działalnością Galena, opatrzone podpisami postaci oraz wydarzeń. Dwa większe przedstawienia narracyjne zaprezentowane zostały w górnej i dolnej części ramki. Po bokach strony ukazane zostały po trzy sceny mniejsze. Postaci na odbitkach odziane są zarówno w szaty z epoki, jak i w stylizowane stroje z czasu Starożytnego Rzymu. Postać Galena w każdym ujęciu została ukazana w zbliżony sposób, co umożliwia łatwe jej rozpoznanie.

¹⁶ Halina Szwejkowska: Książka drukowana XV-XVIII wieku. Zarys historyczny. Wrocław 1975 s. 85

¹⁷ Ród Giuntów: <http://rodydrukarskie.prv.pl/giunta.html>, grudzień 2012

Strona z przedstawieniem roślin
z *Kreutterbuch* (...)

Kolofon w dziele *Kreutterbuch* (...)

Poza rozbudowaną dekoracją strony tytułowej, również w całym dziele pojawiają się liczne drzeworyty w formie inicjałów oraz winiet. Inicjały przyjmują najczęściej formę litery otoczonej stylizowaną wicią roślinną oraz ornamentem groteskowym. Zdarzają się również inicjały ujęte w ramkę, w których tło dla litery stanowią precyzyjnie wykonane sceny narracyjne. Winiety najczęściej przyjmują formę rozwiniętych scen figuralnych częstokroć dodatkowo spowitych różnego rodzaju ornamentami. Niejednokrotnie są to te same odbitki, które pojawiają się w ramce okalającej tytuł dzieła.

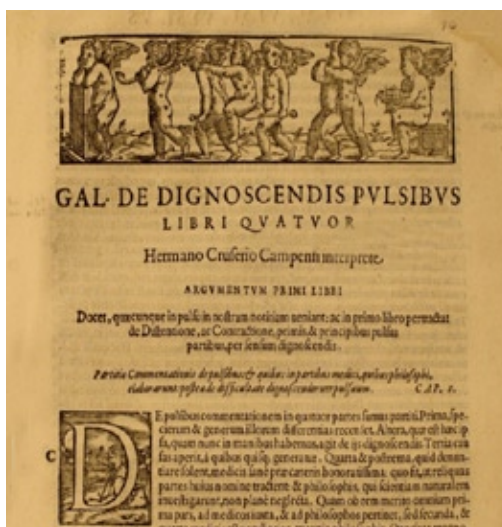
Ostatnim starym drukiem zaprezentowanym w artykule jest *Chirurgie* niemieckiego anatoma, chirurga, botanika i profesora na Uniwersytecie w Altdorf, Lorenza Heistera (1683-1758). Pierwsze wydanie ukazało się w roku 1719 i w krótkim czasie stało się najpopularniejszym podręcznikiem chirurgii. To najbardziej poczytne dzieło Heistera zostało przetłumaczone na siedem języków w tym japoński.¹⁸ Księga znajdująca się w zbiorach Biblioteki jest edycją z roku 1779, wydaną u niemieckiego typografa Gabriela Nicolausa Raspa w Norymberdze.

Wolumin o wymiarach 21,5 x 17 cm, liczący 1078 numerowanych stron, oprawiony w pergamin, z obcięciami barwionymi na czerwono, zachowany w idealnym stanie, jest jedną z cenniejszych pozycji w zbiorach Biblioteki. Strona tytułowa dzieła została wykonana w kolorze czerwonym i czarnym. Piękna czcionka gotycka jaką jest wydrukowane dzieło, jak i wszelkie ozdobniki w postaci winiet i inicjałów świadczą

¹⁸ Biografia Heistera : <http://www.whonamedit.com/doctor.cfm/3126.html>, grudzień 2012

Strona tytułowa dzieła Galena *Librorum Quarta Classis*..., 1597 r.

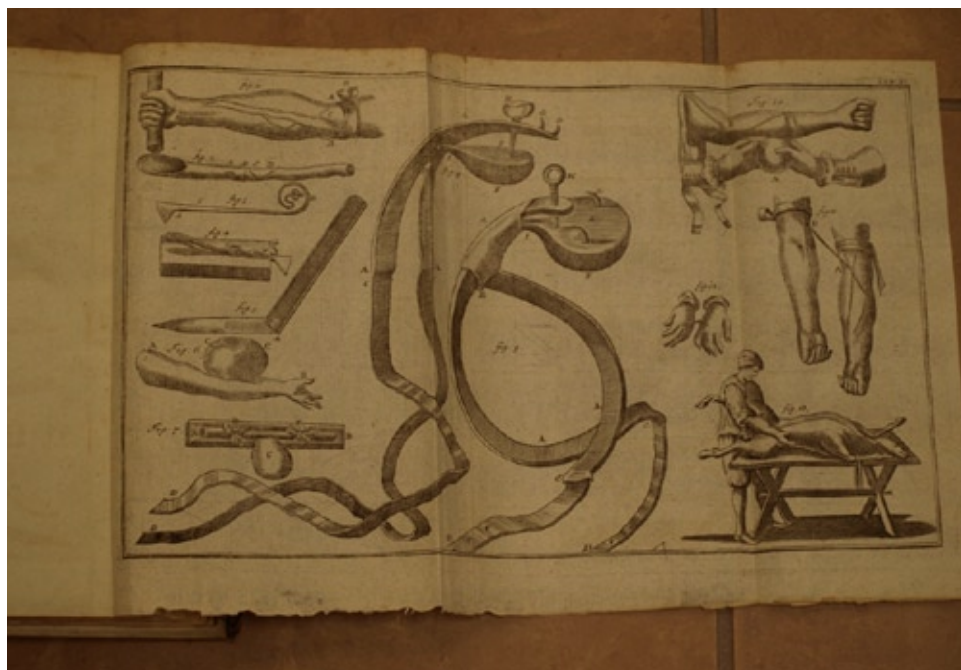
Strony z dzieła Galena. Przykłady występujących winiet nagłówkowych i inicjałów

o kunszcie wykonania dzieła. Księga zaopatrzona jest w tablice ilustrujące metody przeprowadzenia operacji, narzędzia chirurgiczne oraz sposoby opieki nad pacjentem, wykonane w znacznej mierze w technice miedziorytu.

Stronę tytułową poprzedza wysokiej klasy odbitka miedziorytnicza przedstawiająca portret Lorenza Heistera, dzieło znanego artysty pochodzącego z rodu niemieckich miedziorytników Johanna Martina Bernigherota (1713–1767). Heister ukazany został w półpostaci, skierowany lekko w prawą stronę, na głowie peruka, lewa ręka spoczywa na księdze, leżącej na cokole. Odziany w kaftan, kamizelkę oraz białą koszulę z żabotem i silnie udrapowanymi mankietami, dodatkowo okryty jest wydatnym płaszczem spływającym z ramion. W stroju widoczne są wpływy mody francuskiej. Doktor przedstawiony został na tle biblioteki. Ciekawym elementem, pojawiającym się w sposobie owego przedstawienia jest zestawienie w portrecie pewnych wyjątkowych elementów używanych często podczas portretowania ważnych osobistości. Są to kolumna symbolizująca trwałość oraz uniesiona zasłona symbolizująca poznanie, wtajemniczenie, a w XVIII wieku będąca głównym symbolem epoki Oświecenia, której to głównymi

Dzieło Lorenza Heistera *Chirurgie* z roku 1779, prezentuje typ strony tytułowej z przerwymi. Portret Heistera autorstwa J. M. Bernigherota, wykonany w technice miedziorytu, odbitka na papierze żeberkowym.

Karta z przedstawieniem narzędzi chirurgicznych. Miedzioryt na papierze żeberkowym w dziele Chirurgie Lorenza Heistera, 1779 r.

celami stało się odsłanianie świata wiedzy i sprawiedliwości społecznej.¹⁹ Portret ujęty jest w ramkę złożoną z dwóch cienkich listew. Pod portretem umieszczony został napis *D. Laur. Heister Medicinæ Chir. Ac. Botanices Prof. Publ. Helmstad.* Tuż pod nim, po lewej stronie marginesu, na płycie znajduje się sygnatura rytownika *J. M. Bernigeroth sc Lips. 1742.* Dodatkowym walorem dzieła są występujące na kartach znaki wodne między innymi: Pro Patria, GWD ACADEMI, I. G HORNIG.

W niniejszym artykule zostały przedstawione jedynie wybrane pozycje ze zbioru Biblioteki Głównej Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego. Do równie cennych woluminów należą: *Operum Tomus III*, Daniela Sennerti, 1651 r., *Adversaria Anatomica Omnia*, Jo. Baptistæ Morgani, 1762 r., *Anatomische Tafeln*, Julii Cessarii Placentini und Danielis Breucetii, 1683 r. Niewątpliwie kolekcja stanowi interesujący zbiór dla historyków medycyny, książki oraz bibliofilów. Poza wartością merytoryczną, dziś raczej o charakterze historycznym, posiada ogromne walory poznawczo-artystyczne, które przejawiają się w sposobie oprawy i w licznych odbitkach graficznych. Choć zbiór nie jest wielki, stanowi cenny materiał do badań oraz mały „skarb” Biblioteki Głównej otoczony szczególną opieką.

¹⁹ Władysław Kopaliski: Słownik symboli. Warszawa 2006 s. 148

Prof. dr hab. Zbigniew Bela
Kraków – UJ

MUZEUM FARMACJI UNIwersYTETU Jagiellońskiego w Krakowie

Abstract

In the paper a complicated history of Cracow Museum of Pharmacy is described, beginning from pioneer period of its activity at the Cracow Chamber of Apothecaries (Basztowa Street), throughout formal affiliations (due to the liquidation of the Polish Chambers of Apothecaries) at Polish Ministry of Health, Main Medical Library in Warszawa and Department of Applied Pharmacy at the Medical Academy in Cracow, ending at a steady position in the structure of Jagiellonian University. The paper describes also current state of the museum, in 14th c building at Floriańska Street, with exhibition which enjoy permanent attention of visitors from every corner the world.

Streszczenie

W artykule została opisana skomplikowana historia krakowskiego Muzeum Farmacji, od pionierskiego okresu jego działalności przy krakowskiej Okręgowej Izbie Aptekarskiej (Basztowa 3) począwszy, poprzez formalne afiliacje (z powodu likwidacji w Polsce izb aptekarskich) do Ministerstwa Zdrowia, Biblioteki Głównej Medycznej w Warszawie i Katedry Farmacji Stosowanej Wydziału Farmaceutycznego Akademii Medycznej w Krakowie, na ustabilizowanej pozycji w strukturze Uniwersytetu Jagiellońskiego kończąc; a także stan obecny, w zabytkowej kamienicy przy ul. Floriańskiej, z ekspozycją, która cieszy się nieustającym zainteresowaniem zwiedzających z całego świata.

Pomysłodawcą, organizatorem i pierwszym dyrektorem krakowskiego Muzeum Farmacji był dr Stanisław Proń. Urodził się w 1892 roku w Jaśle. W latach 1909–1911 odbył trzyletnią praktykę aptekarską u swego stryja, magistra farmacji Mikołaja Prońcia, właściciela apteki „Pod Złotą Głową” w Krakowie przy Rynku Głównym 13. Po maturze w 1911 roku zmienił kierunek swoich zainteresowań i zapisał się na studia prawnicze na Uniwersytecie Jagiellońskim. Studia te, z powodu wojny, w której zresztą brał udział – walczył m.in. w obronie Przemyśla i Lwowa – ukończył dopiero w 1919

roku na Uniwersytecie Lwowskim. W okresie międzywojennym pracował w różnych miejscach jako niższej lub wyższej rangi urzędnik, m.in. jako burmistrz Sokala na Wołyniu, które wówczas należało do Polski.

Muzeum Farmacji UJ, ul. Floriańska 25

Dr Stanisław Proń (1892-1971)

Po lewej: Mikołaj i Stanisław Proniowie w wejściu do apteki „Pod Złotą Głową”.

Po prawej: etykieta wody kolońskiej z apteki „Pod Złotą Głową”.

W latach 1943–1945 Stanisław Proń pracował w niemieckim Banku Spółdzielczym Aptekarzy, który mieścił się na parterze Pałacu Popielów przy ul. Basztowej 3 (w latach 1939–1944: Wehrmachtstrasse). Pierwsze piętro tej kamienicy zajmowała niemiecka Izba Aptekarska, do której dr Proń często zachodził, aby porozmawiać z pracującymi tam znajomymi Polakami. Legitymacje wydane przez obie te instytucje polskim pracownikom uprawniali do zameldowania w Krakowie i do kartek żywnościowych, umożliwiały też poruszanie się po mieście po godzinie policyjnej. Dla dra Pronia miało to ogromne znaczenie, ponieważ współpracował w tym czasie z ruchem oporu – pełnił funkcję oficera wywiadu Krakowskiej Dywizji Armii Krajowej, a w jego mieszkaniu przy ul. Zyblikiewicza 5 odbywały się konspiracyjne zebrania.

Kamienica (pałac Popielów)
ul. Basztowej 3

W 1943 roku Niemcy przywieźli do krakowskiej Izby Aptekarskiej kolekcję zarekwirowaną pewnemu częstochowskiemu aptekarzowi. Były to różnego rodzaju zabytkowe naczynia apteczne, około 200 oprawionych w ramy tablic zielarskich, a także wielka gablota Zakładów Chemiczno-Farmaceutycznych firmy Merck z Darmstadt, eksponująca 280 szklanych tubusów z surowcami farmakognostycznymi. Dr Proń, który te przedmioty oglądał, odnotował w swoim pamiętniku, który jest przechowywany w jednej z tek archiwalnych Muzeum Farmacji UJ, że już wówczas, w 1943 roku, kolekcja ta nasunęła mu myśl o utworzeniu muzeum aptekarstwa.

Gablota ekspozycyjna firmy Merck z Darmstadt, eksponująca tubusy z surowcami leczniczymi pochodzenia naturalnego

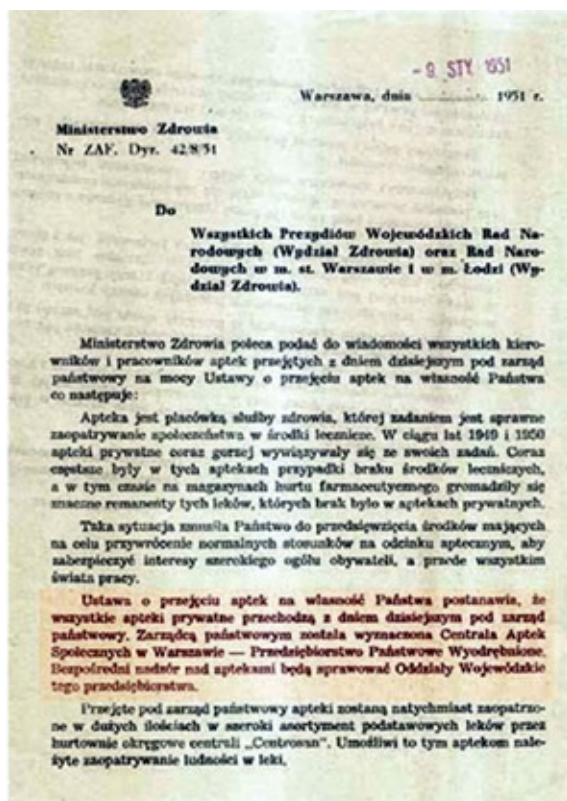

Tubus z kantarydami

Po zakończeniu wojny w 1945 roku powstała w Krakowie Okręgowa Izba Aptekarska, w której dr Proń przez 5 powojennych lat pełnił funkcję dyrektora biura i radcy prawnego tej izby. Stanowisko to umożliwiło mu realizację idei zorganizowania muzeum. Jej początkiem był okólnik Okręgowej Izby Aptekarskiej z listopada 1946, który rozesłano do aptek ówczesnego województwa krakowskiego, w którym zaapelowano „do wszystkich Kolegów i Koleżanek, członków Izby, aby nadsyłali do Izby godne uwagi zabytkowe naczynia, utensylia, księgi, zielniki itp. przedmioty, nadające się do umieszczenia w muzeum”. Projekt utworzenia muzeum spotkał się w środowisku aptekarskim z żywą reakcją – do Krakowa zaczęły napływać liczne zabytkowe przedmioty, dokumenty, dawne podręczniki aptekarskie, lekospisy itp., którym na miejscu zakładano im karty katalogowe, a także, jeśli była taka potrzeba, poddawano renowacji itd.

Tak było do grudnia 1950 roku. W styczniu 1951 wszystkie polskie apteki, które do tej pory były prywatną własnością poszczególnych aptekarzy, często własnością z dziada pradziada, zostały przez komunistyczne władze ówczesnej Polski odebrane ich prawowitym właścicielom i upaństwowione. W wyniku nacjonalizacji zlikwidowano też aptekarski samorząd, czyli okręgowe izby aptekarskie, w tym również Krakowska Okręgowa Izba Aptekarska, przy której muzeum było organizowane.

Od stycznia 1951 do lipca 1952 zbiory krakowskiego muzeum przejęło Ministerstwo Zdrowia, w związku z czym muzeum nosiło wtedy nazwę: Muzeum Historyczne Aptekarstwa Polskiego. Równocześnie dr Proń uzyskał prawo do objęcia kwerendą wszystkich polskich aptek, a nie jak dotąd tylko w województwie krakowskim. W sumie w latach 1952–1959 dr Proń przebadał łącznie około 1200 aptek rozmieszczonych w 16 ówczesnych województwach. To, co w tych aptekach znajdował, zwykle leżało piwnicach, na strychach, w rupieciarniach, jako że były to już przedmioty wycofane z użycia, a bardzo przydatne dla tworzącego się muzeum.

Kolejna zmiana organizacyjna nastąpiła w sierpniu 1952 roku. Decyzją Ministra Zdrowia zgromadzone zbiory w sensie formalnym przejęła Główna Biblioteka Lekarska w Warszawie, w związku z czym przez następnych 8 lat Muzeum funkcjonowało pod nazwą: Ośrodek Dokumentacji Farmaceutycznej G.B.L. z siedzibą w Krakowie.

Dział Zbiorów Specjalnych GBL, ul. Jazdów 1A

GLÓWNA BIBLIOTEKA LEKARSKA
OŚRODEK
DOKUMENTACJI FARMACEUTYCZNEJ
WYSTAWA:
MUZEUM HISTORYCZNE
FARMACJI W POLSCE

Uroczyste otwarcie stałej ekspozycji odbyło się 20 września 1956 roku. W przygotowanym dla gości opracowaniu dr Proń zaznaczył, że ekspozycja objęła około 40% zbiorów i że pozostałe muzealia, zwłaszcza te wymagające zabiegów konserwatorskich, przebywają w muzealnym magazynie. Od tego czasu z bogatych zasobów bibliotecznych i archiwalnych zaczęli korzystać specjaliści, naukowcy, badacze i studenci, a liczba osób zwiedzających zbiory, zarówno indywidualnie, jak i w grupach, które przybywały z kraju i z zagranicy, stale rosła.

Po pięciu latach, konkretnie 1 stycznia 1961 roku, decyzją Ministerstwa Zdrowia, zbiory muzealne zostały włączone do Wydziału Farmaceutycznego ówczesnej Akademii Medycznej w Krakowie, pod nazwą: Muzeum Farmacji. Zbiory obejmowały wówczas około 15 tysięcy eksponatów, biblioteka liczyła około 5 tysięcy woluminów, zaś archiwum 230 tematycznych tek.

Warunki ekspozycyjne w kamienicy przy ul. Basztowej 3 nie były optymalne, głównie z powodu zbyt małej powierzchni. Stąd starania zarówno dra Pronia, jak i jego następców, o inną lokalizację, która lepiej odpowiadałaby ekspozycyjnym potrzebom zgromadzonych zbiorów. Starania te zostały uwieńczone sukcesem dopiero w 1978 roku, przydzieleniem przez ówczesne władze miasta kamienicy przy ul. Floriańskiej 25 wraz z oficyną. Równocześnie została też podjęta decyzja, że za pieniądze miasta zostanie przeprowadzony jej gruntowny remont, połączony ze zmianami struktury budynku, dostosowującymi ją do potrzeb ekspozycyjnych, jak również prace konserwatorskie nad zabytkowymi elementami tej czternastowiecznej kamienicy. Remont, prowadzony przez Zarząd Rewaloryzacji Zespołów Zabytkowych Krakowa, trwał blisko 10 lat. Przyczyną były liczne prace adaptacyjne i długotrwałe prace konserwatorskie unikalnych, zabytkowych elementów architektonicznych i elementów wystroju – takich m.in. jak kamienne renesansowe portale, zabytkowe drewniane stropy czy dziewiętnasto-wieczny fresk przedstawiający stylizowany ogród.

Sprawa: promesa przydziału pomieszczeń w budynku przy ul. Floriańskiej nr. 25 w Krakowie.

Zgodnie z ustaleniami podjętymi przez Naczelnika Dzielnicę Kraków - Śródmieście w sprawie zagospodarowania budynku przy ul. Floriańskiej nr. 25 w Krakowie - Wydział Spraw Lokalowych Urzędu Dzielnicowego Kraków - Śródmieście zawiadamia, że dla potrzeb Muzeum Farmacji został przeznaczony budynek przy ul. Floriańskiej nr. 25.

Decyzja o przydziale pomieszczeń w budynku frontowym, efektywnie bocznej i tylnej przy realności ul. Floriańskiej nr. 25 w Krakowie zostanie podjęta po zakończeniu remontu kapitalnego budynku - zgodnie z opracowaną dokumentacją techniczną.

Pismo niniejsze stanowi promesę przydziału omawianego budynku przy ul. Floriańskiej nr. 25 w Krakowie dla Akademii Medycznej im. M. Kopernika w Krakowie - Międzywydziałowej Katedry Historii Medycyny i Farmacji - Muzeum Farmacji.

Z up. Naczelnika Dzielnicę

/-/ Stanisław Gurgul
Z-ca Kierownika Wydziału

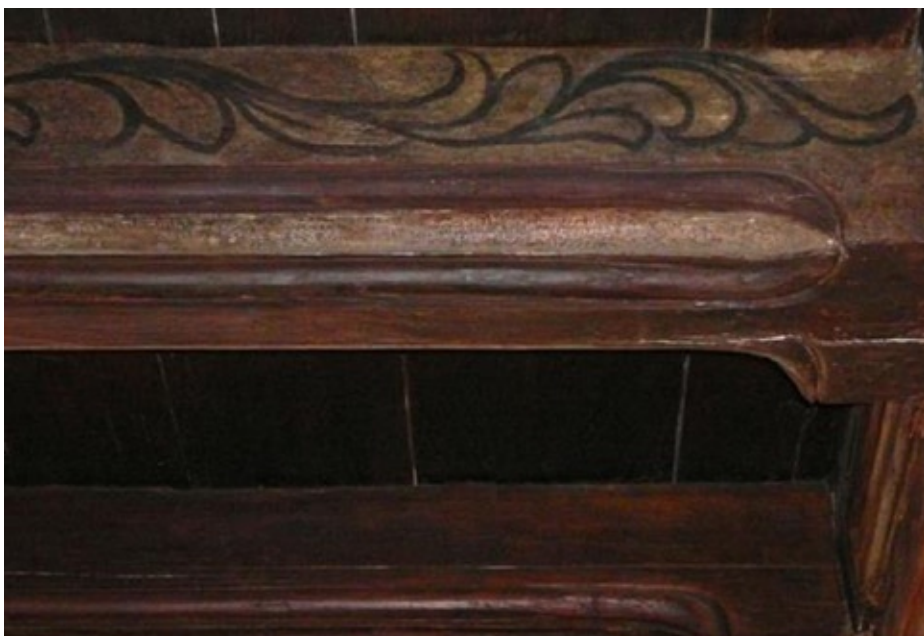

Stan budynku
przy Floriańskiej 25
w 1978 roku.

Jeden z renesansowych
portali w nowej
siedzibie Muzeum przy
Floriańskiej 25

Fragment renesansowego sufitu

Belkowany sufit pokryty barokową
tzw. kołtryną.

barokowy strop – fragment

XIX – wieczny fresk
przedstawiający
stylizowany ogród

Uroczyste otwarcie stałej ekspozycji w nowej siedzibie nastąpiło 9 marca 1991 roku. Przekazanie Muzeum Farmacji kamienicy przy ul. Floriańskiej 25 radykalnie zmieniło jego rangę: trzykrotnie większa od poprzedniej powierzchnia użytkowa nowej siedziby umożliwiła wyeksponowanie prawie wszystkich posiadanych zbiorów, a nowa lokalizacja – przy Trakcie Królewskim – sprawiła, że Muzeum zaczęło odwiedzać nieporównanie więcej osób niż poprzednio, w szczególności z zagranicy. Przy okazji remontu elementy dekoracyjne na fasadzie Muzeum, tzw. klucze, otrzymały formę symboli aptekarskich – co w sensie również symbolicznym na stałe wpisało krakowskie Muzeum Farmacji w kulturalny pejzaż Krakowa.

W 2010 roku zbiory krakowskiego Muzeum Farmacji wzbogaciły się o komplet zabytkowych mebli ze zlikwidowanej rok wcześniej krakowskiej apteki Pod Żłotym Słoniem. Meble te są obecnie eksponowane w holu Muzeum.

Stała ekspozycja Muzeum Farmacji jest rozmieszczona na wszystkich pięciu poziomach, od gotyckich piwnic począwszy, na strychu kończąc – co w przypadku piwnic i strychu ma również merytoryczne uzasadnienie. W piwnicach dawnych aptek zawsze przechowywano materiał łatwo ulegający zepsuciu w pomieszczeniu suchym lub pod wpływem światła, a nie psujący się w wilgoci i w miejscu ciemnym – a więc воск, oliwę itd., zaś w czasach nowszych, jeszcze w 1. poł. XX wieku, materiały łatwopalne – np. fosfor. Z kolei strych apteczny, jako miejsce suche i przewiewne, zawsze był wykorzystywany do suszenia i przechowywania ziół leczniczych.

W krakowskim Muzeum Farmacji są dwie piwnice ekspozycyjne. W jednej głównymi eksponatami są beczki na wino i koło do robienia świec (tradycyjny apteczny asortyment), w drugiej piwnicy zostały zgromadzone przedmioty związane z pracą laboratoryjną (retorty, aparaty destylacyjne, szklane alembiki, filtry, tygle, prasy itp.) – czyli przedmioty służące do rozdzielania, topienia, rozdrabniania i oczyszczania substancji leczniczych. W sali na parterze są eksponowane meble z dawnych aptek klasztornych, a także godła własne dawnych aptek – np. godło Murzyn, symbolizujące surowce lecznicze sprowadzane z krajów egzotycznych.

The Baroque chest of drawers for medical herbs

An old apothecary coat of arms: a Negro symbolizing medicinal raw materials imported from exotic countries which were fashionable during late Medieval period and the Renaissance.

Na pierwszym piętrze, w sali po lewej, są eksponowane meble apteczne w stylu Empire, a także portrety pierwszych profesorów farmacji w krakowskiej uczelni i portrety seniorów Gremium Aptekarzy Krakowskich. W sali po prawej stronie zostały umieszczone meble apteczne w stylu neobarokowym i w stylu biedermeierowskim, a także kolekcja moździerzy; zaś w przylegającym do tej sali pokoju, ozdobionym roślinnymi freskami – kolekcja wag aptecznych. Na tym samym piętrze jest też mały pokój poświęcony Ignacemu Łukasiewiczowi i Janowi Zehowi – farmaceutom, którzy pierwsi na świecie, w lwowskiej aptece Piotra Mikolascha, wydestylowali z ropy naftowej naftę, która nadawała się do stosowania w lampie naftowej.

Meble apteczne w stylu empirowym (pocz. XIX wieku)

Portret Jana Szastera
(1746 – 1793)
pierwszego profesora
farmacji
na Uniwersytecie
Jagiellońskim (1783).

Ignacy Łukasiewicz (1822-1882)

Jan Zeh (1817-1897)

W klatce schodowej, na pierwszym piętrze, eksponowane są m.in. portret Hygiei autorstwa krakowskiego artysty Piotra Stachiewicza, witraż ze sławnej wrocławskiej pracowni Adolfa Seilera, a na ścianach całej klatki schodowej portrety wybitnych polskich farmaceutów, a także dyplomy ukończenia studiów farmaceutycznych, nadane polskim absolwentom przez uniwersytety krajowe i zagraniczne. Natomiast na ścianie między drugim i trzecim piętrem są prezentowane portrety członków pierwszej Rady Wydziału Farmaceutycznego Uniwersytetu Jagiellońskiego (1947), kalendarium historii nauczania farmacji na tej uczelni (od 1783 roku) i, w gablocie, insygnia dziekańskie.

Piotr Stachiewicz
(1858 – 1938)

Hygieia
Rysunek węgłem

Witraż przedstawiający
moździerz aptekarski
w otoczeniu roślin
leczniczych (naparstnica,
tojad, mak i u dołu
pokrzyk wilcza jagoda)

Gablota z insygniami dziekańskimi:
berło i łańcuch.

Posążek u dołu to replika statuetki
wieńczącej berło, odlana z brązu z okazji
225- lecia nauczania farmacji na UJ

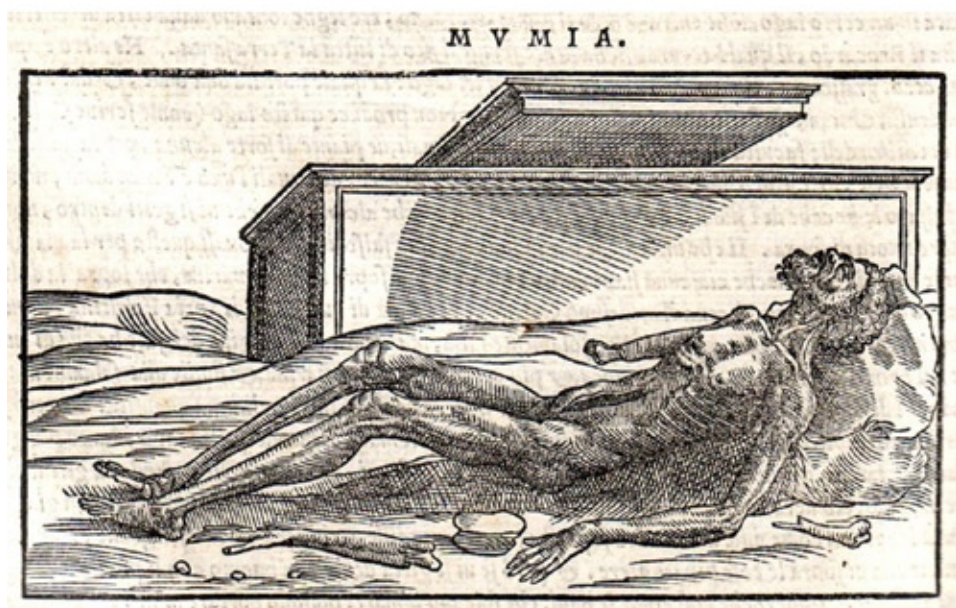
W pierwszej z dwóch sal drugiego piętra można podziwiać dawne naczynia apteczne, w tym bardzo cenną kolekcja majoliki aptecznej, jaką w 1976 roku są ofiarował Muzeum magister farmacji i kolekcjoner dzieł sztuki, Mateusz Grabowski z Londynu. W tej samej sali są też eksponowane dawne surowce lecznicze pochodzenia zwierzęcego, w tym ludzkiego, a także surowce mineralne.

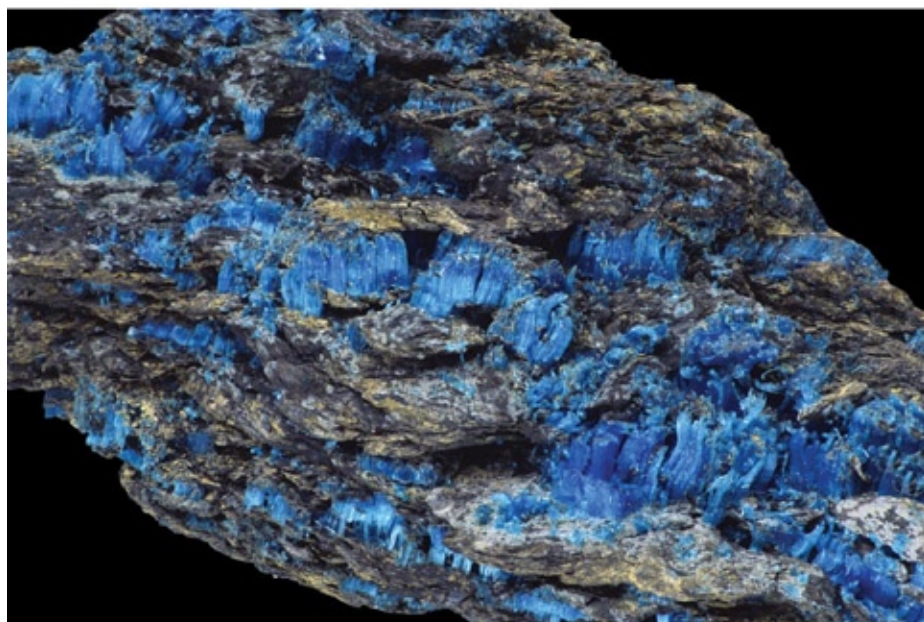
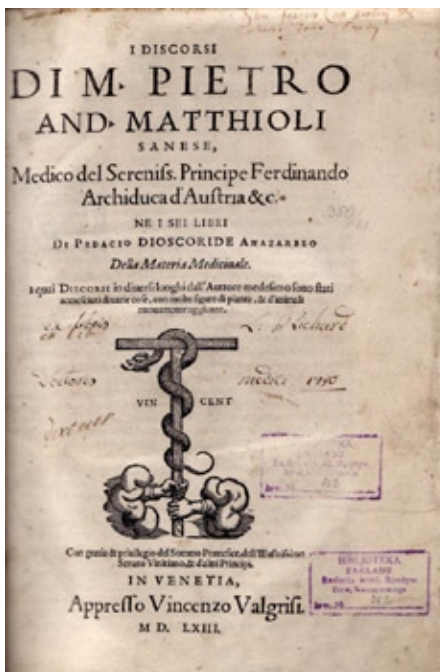

Naczynie apteczne z napisem
„Mumia vera” („Mumia prawdziwa”)
XVIII wiek, wysokość 37 cm

Muzeum Farmacji UJ

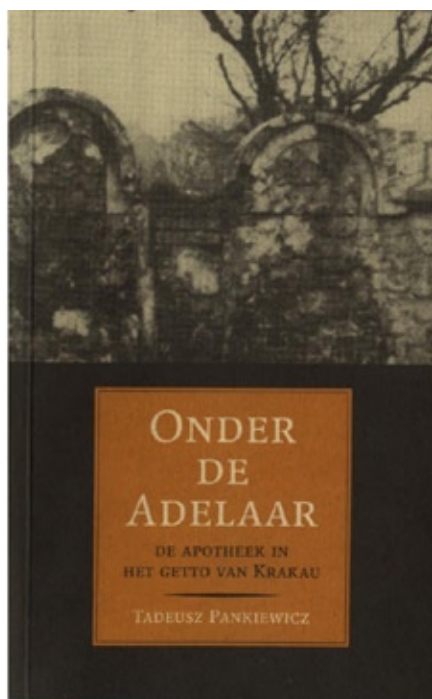
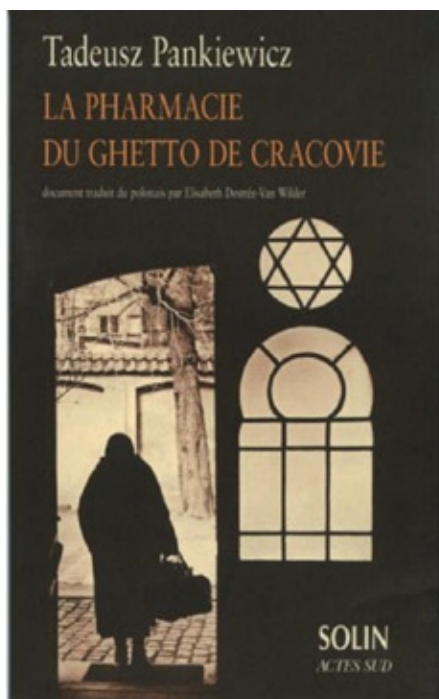
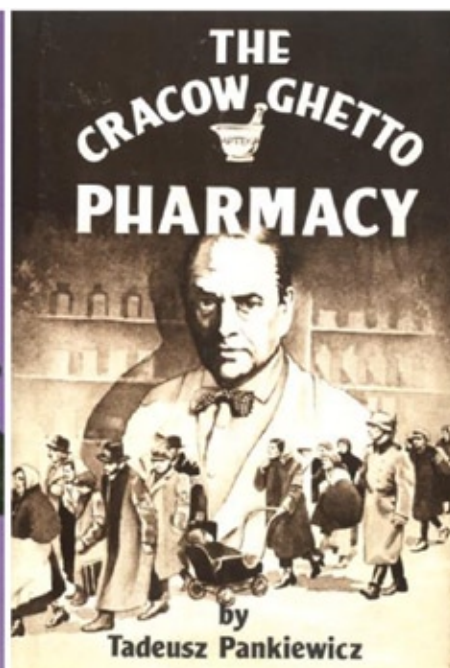
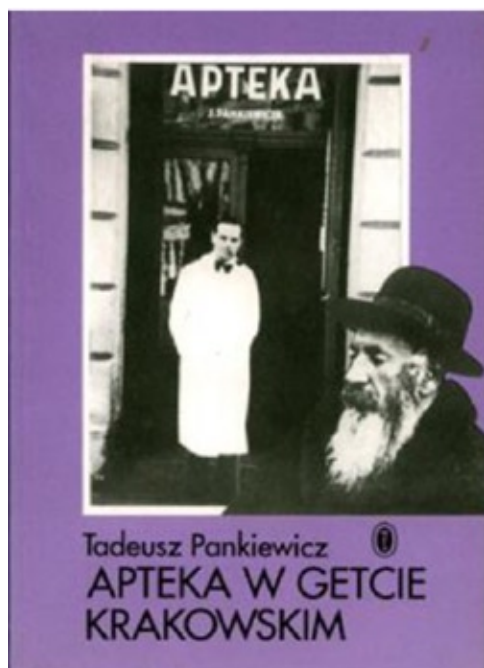

chalkantyt (siarczan miedzi)

W drugiej sali drugiego piętra można obejrzeć m.in. komplety dawnych odważników różnych typów, szklane i cynowe miary pojemności, a także utensylia apteczne, służące do produkcji różnych postaci leków, takie jak pigulnica, tabletkarka, drażetkarka czy zestaw do produkcji proszków w opłatkach. Część ekspozycji w tej sali jest poświęcona osobie magistra farmacji Tadeusza Pankiewicza, właściciela krakowskiej apteki Pod Orłem, autora przetłumaczonej na kilka języków książki pt. *Apteka w getcie krakowskim*, w której opisał swoje przejmujące wspomnienia z okresu niemieckiej okupacji. W trzecim pokoju na tym piętrze znajduje się ekspozycja pt. *Co zostało z dawnych krakowskich aptek*.

Tadeusz Pankiewicz, magister farmacji, właściciel apteki „Pod Orłem”, autor książki pt. *Apteka w getcie krakowskim*

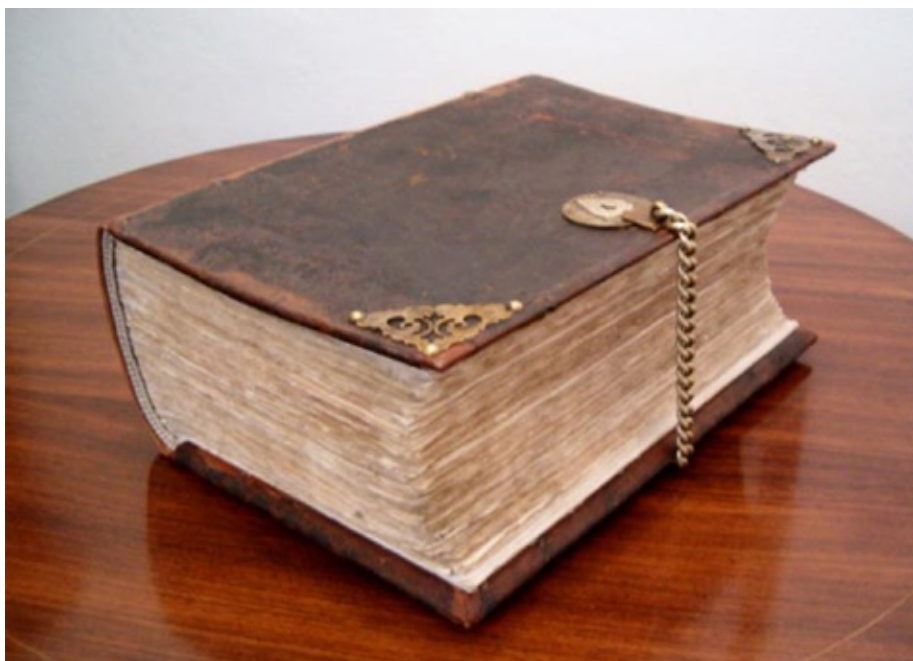

Ostatnia sala ekspozycyjna w krakowskim Muzeum Farmacji została urządzona na strychu – co, jak już wspomniałem, miało swoje merytoryczne uzasadnienie, ponieważ jako miejsca przestronne i suche, były często wykorzystywane przez dawnych aptekarzy do suszenia i przechowywania ziół leczniczych. W tym samym pomieszczeniu znajdują się też drewniane ramy obciążone grubym płótnem, służące do suszenia ziół, różnego rodzaju krajalnice do krojenia ziół, sita różnej gęstości, prasy do wyciskania soku, perkolatory służące do sporządzania wyciągów roślinnych, repozytoria z wiejskich aptek, z szufladami do przechowywania poszczególnych części ziół, skrzynie i słomiane stągwie na zioła, a także przykłady surowców leczniczych pochodzenia roślinnego.

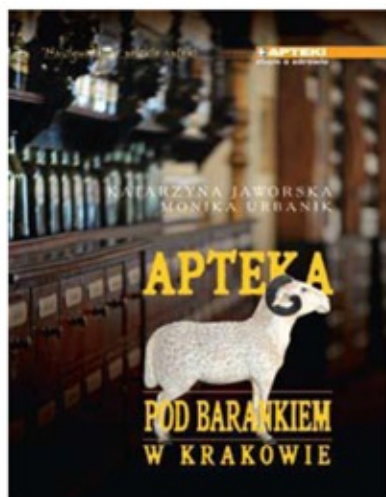
Natomiast w oficynie Muzeum, w jednym z pomieszczeń na parterze, znajduje się biblioteka, w której przechowywane są dawne zielniki, farmakopee i inne druki związane z historią lekoznawstwa i historią aptekarstwa, współczesne albumy i podręczniki z historii medycyny i farmacji, teki archiwalne, w których gromadzone są dokumenty i fotografie dotyczące wybitnych polskich farmaceutów, a także filmy i slajdy, które pod różnymi kątami ilustrują dzieje aptekarstwa polskiego i europejskiego.

Oprócz udostępniania zbiorów publiczności pracownicy Muzeum prowadzą też działalność naukową i popularyzatorską. Działalność naukowa to publikowanie książek i artykułów dotyczących historii aptekarstwa i historii farmacji, w tym również wygłaszanie referatów na krajowych i międzynarodowych sympozjach i konferencjach.

Natomiast działalność popularyzatorska to m.in. udział w corocznej imprezie o nazwie „Noc Krakowskich Muzeów” i wydawanie ściennego kalendarza edukacyjnego. W „Nocach Krakowskich Muzeów” Muzeum Farmacji bierze udział od 2005 roku, czyli od początku funkcjonowania tej imprezy w Krakowie. Udział ten, oprócz udostępnienia Muzeum zwiedzającym w godzinach nocnych, polega też na prezentacji, na ustawionej przed Muzeum scenie, pokazów na wybrane tematy z historii aptekarstwa (na przykład jak się w przeszłości robiło i pozłacało pigułki). W 2006 roku zostało też zapoczątkowane wydawanie ściennych kalendarzy edukacyjnych, poświęconych wybranemu zagadnieniu historii farmacji. Na przykład kalendarz na 2013 rok nosi tytuł *Skarby z kolekcji Grabowskiego* i jest poświęcony wspomnianej wyżej dawnej aptecznej majolice.

2013

Skarby z kolekcji Grabowskiego

Kalendarz Muzeum Farmacji Uniwersytetu Jagiellońskiego

<http://www.muzeumfarmacji.pl/>

Dr Katarzyna Hanisz
Łódź - UM

POWSTANIE I ROZWÓJ MUZEUM FARMACJI I WYDZIAŁU FARMACEUTYCZNEGO AKADEMII MEDYCZNEJ I UNIWERSYTETU MEDYCZNEGO W ŁODZI

Abstract

In the nineteenth century, pharmacists of Lodz made efforts to set up a pharmaceutical museum; their efforts were further continued in the period of the Second Republic of Poland. The systematic development of the Museum of Pharmacy at the Faculty of Pharmacy of the Medical Academy/the Medical University of Lodz has been observed since 1970. Prof. Robert Rembieliński, Prof. Jan Muszynski, Assoc. Prof. Henryk Pankiewicz, Prof. Marian Zgoda and other scholars of the University rendered considerable services to the foundation and development of the Museum.

Streszczenie

Łódzcy aptekarze już w XIX wieku podejmowali starania o utworzenie muzeum farmaceutycznego, które kontynuowali w II Rzeczypospolitej. Systematyczny rozwój Muzeum Farmacji i Wydziału Farmaceutycznego AM/UM widoczny jest od 1970 roku. Znaczne w tym zasługi prof. Roberta Rembielińskiego, prof. Jana Muszyńskiego, doc. Henryka Pankiewicza, prof. Mariana Zgody i innych pracowników Uczelni.

Muzeum Farmacji i Wydziału Farmaceutycznego Uniwersytetu Medycznego w Łodzi jest jednym z nielicznych tego typu muzeów w Polsce. Działalność tej placówki świadczy o głębokim szacunku łódzkiego środowiska farmaceutycznego dla tradycji swojego zawodu. Warto zatem przypomnieć te wydarzenia, które poprzedziły i doprowadziły do jej powstania.

Już w początkach XX wieku łódzcy aptekarze aktywnie uczestniczyli w ogólnopolskich akcjach, mających na celu utworzenie odrębnego muzeum farmaceutycznego. Świadectwem tego było wystąpienie ich przedstawiciela prof. farm. Teofila Tugendholda (1855-1935) na Pierwszym Zjeździe Aptekarzy Królestwa Polskiego w Łodzi w 1912 r., w którym zaapelował on do zebranych o gromadzenie wszelkich pamiątek związanych z zawodem i przysyłanie ich do lokalnych organizacji aptekarskich. O skuteczności tej inicjatywy świadczą obszerne wykazy ofiarowanych przedmiotów, książek i dokumentów o wartości muzealnej, które opublikowano w 1913 r. na łamach warszawskich *Wiadomości Farmaceutycznych*. Na apel T. Tugendholda odpowiedzieli,

Prof. dr Robert Rembieliński

Doc. dr hab. Henryk Pankiewicz

między innymi członkowie Łódzkiego Stowarzyszenia Aptekarzy, gromadząc dawne wydawnictwa naukowe z dziedziny farmacji, botaniki i chemii.

W okresie międzywojennym jednym z rzeczników muzealnictwa farmaceutycznego w Polsce był łódzki aptekarz, historyk farmacji dr farm. Robert Rembieliński (1894.1975). W latach 1934.1939 pełni on funkcję przewodniczącego podsekcji muzealnej w Sekcji Naukowej Warszawskiego Towarzystwa Farmaceutycznego i z wielkim zaangażowaniem propagował gromadzenie pamiątek historycznych, dotyczących rozwoju farmacji. Na Zjeździe Delegatów Polskiego Powszechnego Towarzystwa Farmaceutycznego w Krakowie w 1936 r. zgłosił on wniosek o powołanie do życia pierwszego w kraju muzeum farmacji. Podjęte wkrótce prace organizacyjne zostały jednak przerwane wybuchem drugiej wojny światowej.

Po wojnie, niezależnie od tworzącego się w latach 1946-1960 Muzeum Farmacji Wydziału Farmaceutycznego Akademii Medycznej w Krakowie (od 1993 r. Collegium Medicum Uniwersytetu Jagiellońskiego), podjęto próbę zorganizowania podobnej, lecz znacznie mniejszej i skromniejszej placówki przy Wydziale Farmaceutycznym Akademii Medycznej w Łodzi. Zaczątki łódzkich zbiorów sięgają lat 1946.1956, kiedy to istniał Gabinet Propedeutyki Farmacji oraz Organizacji Ochrony Zdrowia i Służby Farmaceutycznej, a historia farmacji była niezbyt potrzebnym uzupełnieniem wymienionych przedmiotów nauczania. Kierownik tego gabinetu dr Robert Rembieliński, a od 1962 r. pierwszy w Polsce profesor historii farmacji zbierał naczynia, moździerze i inne utensylia apteczne z myślą o przyszłym muzeum. Niestety, jego wysiłki nie przyniosły spodziewanych efektów. Złożyło się na to wiele czynników, a do najważ-

niejszych należały trudności lokalowe Wydziału Farmaceutycznego. Gabinet Historii Farmacji mieścił się początkowo w małym pokoiku przy ul. Lindleya 3, a następnie w podobnym lokalu w gmachu Rektoratu przy alejach Kościuszki 4. Sytuacja ta nie uległa poprawie nawet wówczas, gdy utworzono w Łodzi Zakład Historii Farmacji (1956), a następnie pierwszą w Polsce Katedrę Historii Farmacji (1959). Niemniej, zgromadzone wcześniej eksponaty muzealne, materiały archiwalne i kinematograficzne oraz starodruki, pochodzące z prywatnych zbiorów R. Rembielińskiego były stale uzupełniane i wzbogacane, głównie przez dary od osób prywatnych.

Znaczące osiągnięcia w gromadzeniu muzealiów farmaceutycznych mieli też pracownicy Zakładu Farmakognozji i Uprawy Roślin Leczniczych łódzkiego Wydziału Farmaceutycznego. Dzięki kolekcjonerskiej pasji kierownika Zakładu prof. Jana Muszyńskiego (1884-1957) zebrano wiele zabytkowych naczyń aptecznych oraz wartościowe dzieła naukowe z zakresu farmacji i dyscyplin pokrewnych. Wiele eksponatów i książek z łódzkiej kolekcji zostało przekazanych do Muzeum Farmacji w Krakowie, które uzyskało status placówki ogólnopolskiej.

W 1966 r. Katedra Historii Farmacji Akademii Medycznej w Łodzi wraz ze zgromadzonymi w niej eksponatami muzealnymi i księgozbiorem zostały przeniesione do dwóch niewielkich pomieszczeń przy ul. Sterlinga 5, a w 1969 r. do małego pokoiku w nowym gmachu Wydziału Farmaceutycznego przy ul. Narutowicza 120a (obecnie Muszyńskiego 1). W 1967 r. pieczę nad muzealiami przejął dr farm. Henryk Pankiewicz (1917-1977), późniejszy docent (1979) oraz długoletni kierownik Pracowni Historii Farmacji (1970-1987) w Zakładzie, a następnie w Katedrze Historii Medycyny i Farmacji Akademii Medycznej w Łodzi.

Pierwszą ekspozycję muzealną zorganizowano w holu gmachu Wydziału Farmaceutycznego w 1970 r. z okazji 25-lecia Akademii Medycznej w Łodzi. Osiągnięcia uczelni bogato udokumentowano fotografiami, materiałami archiwalnymi, podręcznikami i odpowiednimi eksponatami. Kolejna wystawa, tym razem dotycząca przeszłości łódzkiego aptekarstwa miała miejsce w 1971 r. Wydarzenie to zostało odnotowane przez lokalną prasę codzienną. W *Panoramie Dziennika Łódzkiego* z dnia 18/19 kwietnia tegoż roku napisano: „...w mieście naszym zapewne są jeszcze tacy, którzy przed I wojną biegali po >>kogutka<< do apteki imię pana prowizora Bronisława Głuchowskiego przy ul. Dzielnej 6. W górnym holu gmachu Wydziału Farmaceutycznego w łódzkiej Akademii Medycznej może sobie kto chce i dzisiaj obejrzeć w małym muzeum oryginalne druczki, przyklejane do butelek z miksturami, do łubianych pudełek do maści, na których w językach polskim i rosyjskim ozdobne nadruki głosiły chwałę apteki, a podana w tajemniczych łacińskich zawijasach receptura była świadectwem wiedzy i umiejętności imię pana prowizora z przymieszką dreszczyku tajemnicy. Są tam i metalowe pudełeczka, w których sprzedawano wówczas szczególnie drogie medykamenty, do których należała choćby oryginalna, produkowana na licencji amerykańskiej „biała

Od lewej: dr Jan Hołyński, dr Katarzyna Hanisz, prof. dr hab. Marian Mikołaj Zgoda

wazelina”. W 1971 r. ukazała się też pierwsza oficjalna wzmianka o łódzkich zbiorach farmaceutycznych w opracowaniu Stanisława Lorentza „Przewodnik po muzeach i zbiorach w Polsce”. Informacja ta została znacznie poszerzona w dwóch kolejnych wydaniach przewodnika (1973, 1984).

W 1973 r. na bazie muzealiów Wydziału Farmaceutycznego zorganizowano dla uczczenia 150 rocznicy Łodzi przemysłowej wystawę „Rola Łodzi w medycynie i farmacji”. W tym samym roku urządzono też niewielką, ale za to stałą (1973-1976) ekspozycję zabytków aptekarstwa łódzkiego w witrynie na parterze gmachu Wydziału. W późniejszym czasie zbiory farmaceutyczne były wielokrotnie prezentowane podczas okolicznościowych uroczystości i wystaw, m.in. z okazji: XXX-lecia Oddziału Łódzkiego Polskiego Towarzystwa Farmaceutycznego (1977), XII Naukowego Zjazdu Polskiego Towarzystwa Historii Medycyny (1979) oraz dla uczczenia pamięci zmarłych profesorów - Jana Muszyńskiego (1957), Feliksa Modrzejewskiego (1976), Kazimierza Mońkowskiego (1978). Pod koniec 1980 r. zorganizowano też wystawę z okazji

1000-lecia urodzin Awicenny, jednego z najznakomitszych uczonych arabskich z okresu Średniowiecza.

W 1982 r. w związku z dużym nagromadzeniem eksponatów zaadaptowano na potrzeby muzeum nowe pomieszczenie na terenie Zakładu Farmacji Stosowanej Wydziału Farmaceutycznego. Scenariusz dwóch ekspozycji pod nazwami: „W starej aptece” oraz „Wydział Farmaceutyczny Akademii Medycznej w Łodzi w dokumencie historycznym” opracował doc. dr hab. Henryk Pankiewicz, ówczesny kierownik Pracowni Historii Farmacji i kustosz muzeum. Z ogromnym zaangażowaniem zadbał on o rozwój nowo powstałej placówki. Do wzbogacenia jej zbiorów przyczyniło się po raz kolejny lokalne środowisko aptekarskie i studenci farmacji, przekazując pamiątki rodzinne i inne dary, oczywiście różnej klasy i wartości.

W 1977 r. funkcję kierownika Pracowni Historii Farmacji i Muzeum powierzono dr farm. Katarzynie Hanisz, która zaangażowała się w dalszy rozwój tej placówki. W 1990 r. podjęto prace mające na celu uporządkowanie i rozszerzenie dotychczasowych zbiorów. Rok później urządzono nową ekspozycję historyczną o tematyce medycznej i farmaceutycznej, w tym odrębny dział autorstwa dr farm. Jana Hołyńskiego, obrazujący dorobek przemysłu farmaceutycznego w regionie łódzkim. Przygotowano też wystawę prac farmaceutów, parających się różnymi dziedzinami sztuki. Uroczyste otwarcie wystawy odbyło się 17 września 1991 r. z udziałem profesorów Wydziału Farmaceutycznego, członków Polskiego Towarzystwa Farmaceutycznego i licznego grona łódzkich aptekarzy. Rok później Muzeum Farmacji gościło byłych wychowanków Akademii Medycznej w Łodzi, przybyłych do naszego miasta na światowe Spotkanie Łódzian 16-19 września 1992 r.

W 1995 r. muzeum przeniesiono do nowej, odpowiednio przystosowanej do tego celu, samodzielnej salki. W jej przygotowaniu i wyposażeniu duże zasługi położył prof. dr hab. Marian Zgoda, kierownik Zakładu (obecnie Katedry) Farmacji Stosowanej i miłośnik historii farmacji. Oficjalne otwarcie muzeum w nowej siedzibie połączone z obchodami 50-lecia Wydziału Farmaceutycznego w Łodzi w październiku 1995 r. W tym też czasie częścią eksponatów ozdobiono salę posiedzeń Rady Wydziału Far-

maceutycznego oraz korytarze gmachu Farmacji. Do tej pory stanowią one atrakcyjną „wizytówkę” Uczelni.

W łódzkim Muzeum Farmacji odtworzono historyczny wystrój apteki z przełomu XIX/ XX wieku. Tworzą go meble apteczne w stylu secesyjnym, naczynia i narzędzia aptekarskie, zabytkowe wagi i odważniki i inne eksponaty z zakresu kultury materialnej aptekarstwa. Wśród nich dużą wartość zabytkową mają: gotycki moździerz spiżowy z 1523 r., wazoniki z fabryk porcelany Ćmielów i Baranówka z początków XIX wieku, drewniane puszkki, ozdobne naczynia ceramiczne ze znakami Delft, kryształowe karafki apteczne oraz słoiczki ze szkła kobaltowego i seledynowego. Warto też zwrócić uwagę na cynowe i miedziane menzury, komplety norymberskich odważników kubeczkowych z XVII w., holenderską ceramikę kafelkową o tematyce farmaceutycznej z XVIII w. oraz akwarele Andrzeja Strumiły przedstawiające naczynia apteczne. W muzeum zgromadzono też aparaturę laboratoryjną, pochodzącą z XIX i XX w.: apteczne autoklawy, tabletkarkę ręczną, prasy śrubowe, perkolatory, łaźnie wodne, mikroskopy, palniki gazowe i inne narzędzia i przybory używane w pracy aptecznej.

Kolejny dział ekspozycji przedstawia grafikę użytkową farmacji. Należą do niej sygnatury, etykiety i drobne opakowania apteczne, a także exlibrysy i plakietki identyfikacyjne uczestników zjazdów i sympozjów farmaceutycznych.

W muzeum są też zbiory archiwalne i ikonograficzne, które świadczą o aktywnej działalności zawodowej, naukowej i społecznej łódzkich farmaceutów. Inne przedstawiają historyczny rozwój Wydziału Farmaceutycznego w Łodzi oraz osiągnięcia jego kadry naukowo-dydaktycznej. Dokumenty gromadzone są w teczkach tematycznych i personalnych. Cenną pamiątkę stanowi olejny portret prof. Jana Muszyńskiego, twórcy i pierwszego dziekana Wydziału Farmaceutycznego. Uzupełnieniem tego działu kolekcji są zdjęcia kolejnych dziekanów i profesorów, zawieszone na ścianach w sali posiedzeń Rady Wydziału i w holu na parterze gmachu.

Na zasobność muzealnego księgozbioru składają się wartościowe pozycje literatury współczesnej, jak i starodruki. Najstarszym polskim drukiem i ozdobą zbiorów jest zielnik Syreniusza z 1613 r. W bibliotece przechowywane są farmakopee, w tym również polskie lekospisy. Od wielu lat gromadzona jest też prasa farmaceutyczna, specjalistyczne kalendarze, cenniki apteczne, informatory i biuletyny. Są one cennym źródłem wiedzy historyczno-farmaceutycznej.

Muzeum Farmacji stanowi integralną część Pracowni Historii Farmacji, działającej w strukturze Katedry Historii Medycyny i Farmacji. Jest więc naturalnym zapleczem placówki naukowo-badawczej i dydaktycznej. W muzeum odbywają się zajęcia z historii medycyny i farmacji dla studentów Wydziału Farmaceutycznego i Oddziału Medycyny Laboratoryjnej. Nawiązano również współpracę ze szkołami farmaceutycznymi w Łodzi, których uczniowie corocznie odwiedzają muzeum i słuchają wykładów poświęconych rozwojowi zawodu farmaceutycznego, historii leków itp. Zabytki apte-

karstwa cieszyły się też ogromnym zainteresowaniem młodzieży szkolnej podczas I Festiwalu Nauki i Sztuki w Łodzi 15.17 maja 2001 r. Zgromadzone w muzeum eksponaty, archiwalia i księgozbiór stanowią cenny materiał poznawczy w badaniach historyczno-farmaceutycznych, w tym również w zakresie muzealnictwa. Korzystają z nich osoby piszące rozprawy doktorskie i prace magisterskie w różnych łódzkich uczelniach.

Muzeum Farmacji pełni ważną rolę popularyzatorską, głównie w zakresie tradycji łódzkiego aptekarstwa. Sprzyja temu fakt, że znalazła w niej siedzibę Sekcja Historyczna Oddziału Łódzkiego Polskiego Towarzystwa Farmaceutycznego.

Katarzyna Hanisz: Teofil Tugenholt (1855-1935). *Gazeta Farm.* 1993 nr 8 s. 38-39; Taż: Prof. dr Robert Rembieliński (1894-1975). *Gazeta Farm.* 1993 nr 10 s. 56; Henryk Pankiewicz: Wydział Farmaceutyczny w latach 1945-1970. *Farm. Pol.* 1971 T. 27 nr 2 s. 97-112; Katedra i Zakład Historii Farmacji. XXV - lecie Wydziału Farmaceutycznego w Łodzi / pod red. Tadeusza Dutkiewicza, Henryka Pankiewicza, Reginy Zielińskiej-Sowickiej. Łódź 1970; Stanisław Proń: Museum Poloniae Pharmaceuticum. Warszawa 1967 s. 31-49; Barbara Kuźnicka: O roli historii w procesie humanizacji farmacji. *Dzieje nauk farmaceutycznych w Polsce 1918-1978* / pod red. Zofii Jerzmanowskiej i Barbary Kuśnickiej. Warszawa 1986 s. 25; Henryk Pankiewicz: Muzealia Wydziału Farmaceutycznego AM w Łodzi. *Farm. Pol.* 1981 T. 37 nr 4 s. 226-227; L. Rudnicki: Wiedza do wykorzystania nie tylko za ladą apteczną. *Panorama Dziennika Łódzkiego* z dnia 18/19 kwietnia 1971; Stanisław Lorentz: Przewodnik po muzeach w Polsce. Warszawa 1971 s. 164; Henryk Pankiewicz: Muzealia Wydziału Farmaceutycznego Akademii Medycznej w Łodzi i ich rola w ekspozycji, dydaktyce i pracach naukowo-badawczych. *Arch. Hist. Med.* 1985 T. 48 nr 1 s. 31-40; Z. Podolska: Pokój pod gwiazdami. *Życie i Zdrowie* 1984 R. 11 nr 258 s. 8-9; Jan Hołyński: Działalność historyków farmacji w Łodzi. *Farm. Pol.* 1993 T. 49 nr 7/8 s. 55-56; Materiały jubileuszowej sesji naukowo-historycznej 50 lat Łódzkich Wydziałów Medycznych 1945-1995. *Ann. Acad. Med. Lodz.* 1995 suppl. 31; Katarzyna Hanisz: Powstanie i rozwój Muzeum Farmacji i Wydziału Farmaceutycznego Akademii Medycznej i Uniwersytetu Medycznego w Łodzi. *Kronikarz* 2003/2004 R. 2 s. 219-224, il., portr., bibliogr.; Alina Strzelczyk-Ruszkiewicz: Próba oceny stanu muzealnictwa farmaceutycznego w Polsce (maszynopis pracy magisterskiej w Pracowni Historii Farmacji i Muzeum UM w Łodzi) Łódź 1981 s. 47-53; // Archiwum Pracowni Historii Farmacji i Muzeum Uniwersytetu Medycznego w Łodzi. Sprawozdanie z działalności Sekcji Historii Farmacji Oddziału Łódzkiego Polskiego Towarzystwa Farmaceutycznego za 1991 r.

Mgr Joanna Jeśman

Prof. dr hab. Czesław Jeśman

Łódź – UM

MUZEUM POLSKIEJ WOJSKOWEJ SŁUŻBY ZDROWIA WOJSKOWEJ AKADEMII MEDYCZNEJ I UNIwersYTETU MEDYCZNEGO W ŁODZI

Abstract

This paper describes the origins and activities of the Museum of Polish Military Health Service, which was founded on 22 January 1972 at the Department of History of Military Medical Academy in Lodz and later of the Medical University of Lodz. A detailed description of the Museum collection shown in 12 exhibition rooms is presented.

Streszczenie

W artykule przedstawiono genezę i działalność Muzeum Polskiej Wojskowej Służby Zdrowia, które rozpoczęło działalność w dniu 22 I 1972 roku przy Zakładzie Historii Medycyny Wojskowej Akademii Medycznej w Łodzi, następnie Uniwersytetu Medycznego. Szczegółowo zaprezentowano zawartość 12 sal ekspozycyjnych.

Dnia 1 października 2002 roku powstał Uniwersytet Medyczny w Łodzi z połączenia cywilnej i wojskowej akademii medycznej. W ramach przekształceń organizacyjnych Muzeum Polskiej Wojskowej Służby Zdrowia działające przy Zakładzie Historii Medycyny WAM przybrało nazwę Muzeum Uniwersytetu Medycznego w Łodzi. Obecnie jest częścią składową Zakładu Historii Nauk i Medycyny Wojskowej, Katedry Historii Medycyny i Farmacji UM. Główną funkcją placówki jest gromadzenie, opracowywanie, konserwacja i udostępnianie zbiorów.

Historia powstania i droga rozwoju Muzeum PWSZ nie jest długa. Budynek przy ulicy gen. Lucjana Żeligowskiego w Łodzi, w którym mieści się obecnie Muzeum, przeszedł kilka etapów przekształceń. W tym miejscu w latach I wojny światowej zlokalizowany był m.in. wojskowy szpital dla rannych i chorych. Początki muzealnictwa wojskowo-lekarskiego sięgają 1925 roku, zrodziły się w sercu i umyśle kpt. dra Stanisława Konopki, późniejszego profesora, twórcy Głównej Biblioteki Lekarskiej w Warszawie, która nosi jego imię. Muzeum miało swoją siedzibę w Zamku Ujazdowskim w Warszawie na terenie Wojskowej Szkoły Sanitarnej. Ekspozycja była prezentowana przez około dwadzieścia lat i cieszyła się powodzeniem. Jej kolekcjonerską passę przerwały działania wojenne w sierpniu i wrześniu 1944 roku. Wtedy okupant ostatecznie zniszczył budynki i większość eksponatów. Po zakończeniu wojny, grono zapaleńców ogarniętych pasją gromadzenia pamiątek z medycyny wojskowej powiększało się. Noszono się z zamiarem zorganizowania stałego miejsca dla muzealnictwa medyczno-wojskowego w Polsce. Cenne pamiątki znajdowały schronienie w prywatnych zbiorach osób zainteresowanych utworzeniem stałej siedziby dla muzeum wojskowo - medycznego.

W 1958 roku powstała Wojskowa Akademia Medyczna z siedzibą w Łodzi, jako Uczelnia kształcąca lekarzy w mundurach dla potrzeb wojska. Patronem Akademii w 1975 roku został gen dyw. prof. dr med. Bolesław Szarecki . patriota, chirurg i do-

Gen. dyw. Bolesław Szarecki

wódca. W 1966 roku w WAM miała miejsce konferencja naukowa, której celem było przypomnienie dziejów polskiej wojskowej służby zdrowia. Wówczas uczestnicy poparli koncepcję utworzenia wystawy stałej, a więc muzeum.

W 1968 roku w budynku WAM przy ulicy Źródłowej 52 w związku z jubileuszem 10-lecia Akademii, została utworzona wystawa prezentująca osiągnięcia Uczelni, historię wojskowej służby zdrowia oraz szkolnictwo wojskowo-medyczne w Polsce. Wtedy ponownie pojawił się pomysł związany z utworzeniem Muzeum, także z powodu zgromadzenia dużej liczby eksponatów.

W wyniku starań ówczesnego zastępcy komendanta WAM płk dr med. Tadeusza Brzezińskiego, władze Uczelni pozwoliły na reaktywację Zakładu Historii Medycyny oraz utworzenia Muzeum. Za miejsce docelowe placówki posłużyły zaadaptowane pomieszczenia znajdujące się przy ulicy Żeligowskie-

go 7/9. Szatę plastyczną ekspozycji opracował prof. dr Zdzisław Głowacki – rektor Państwowej Wyższej Szkoły Sztuk Plastycznych w Łodzi.

Muzeum Polskiej Wojskowej Służby Zdrowia w Łodzi rozpoczęło działalność 22 stycznia 1972 roku przy Zakładzie Historii Medycyny WAM. Obecnie placówka stanowi największe muzeum lekarskie w Polsce o powierzchni blisko 800 m².

Posiada 12 sal ekspozycyjnych. W pierwszej, mottem jest „ranny w malarstwie”. Prezentowane więc były do niedawna płótna najwybitniejszych polskich malarzy Wojciecha Kossaka – „Ranny kirasjer i dziewczyna”, „Siostra miłosierdzia na linii bojowej pod Warszawą”, Jerzego Kossaka – „Odwrót spod Moskwy” oraz dzieła kilku innych wybitnych malarzy. Część obrazów przekazano właścicielom (Muzeum Sztuki w Łodzi). Należy mieć nadzieję, że w najbliższym czasie ponownie powrócą do Muzeum Uniwersytetu Medycznego w Łodzi.

Kolejna część stanowi ekspozycję właściwą: 100 gablot i ponad 2000 eksponatów, mieszczących się w 18 wnękach.

Po ponad 30 latach działalności w Muzeum można wyodrębnić kilka tematycznych grup: sprzęt, narzędzia medyczne, kolekcje mundurów, starodruki, dioramy i plansze ukazujące pomoc medyczną i ewakuację rannych w różnych okresach historycznych, dokumenty, odznaki, medale, ikonografię oraz miejsce poświęcone patronowi WAM gen. prof. B. Szareckiemu.

W Muzeum prowadzone są często zajęcia z historii medycyny dla studentów wydziałów: Wojskowo-Lekarskiego, Lekarskiego, Lekarsko-Dentystycznego, Farmaceu-

tycznego, Fizjoterapii oraz Wojskowego Centrum Wyszkożenia Służb Medycznych. Muzeum stanowi ważną placówkę wojskowo-muzealną dla mieszkańców miasta i ziemi łódzkiej.

W pierwszej nawie, widnieją słowa przysięgi lekarskiej Hipokratesa, dzieła Galena i Celsusa. Na ścianach podobizny największych luminarzy medycyny od starożytności po XX wiek.

Najstarsze eksponaty stanowią żelazne noże, brzytwa, szczypce, nożyce, grzebień kościane pochodzące z wykopalisk z terenu Kujaw i Wielkopolski z IX i X wieku p.n.e. Służyły one do zabiegów liturgicznych, chirurgicznych, higienicznych, a także praktyk magicznych. Moździerz z 1735 roku wraz z aptecznymi naczyniami tworzą w Muzeum farmaceutyczne akcenty. Osobliwym jest sakwojaż lekarski, zestaw położniczy oraz zestaw laryngologiczny wykonany w kości słoniowej. narzędzia z przełomu XIX i XX wieku. Obok okazałe prezentują się dwa mikroskopy z XIX wieku firmy Carl-Zeiss Jena, z innych przedmiotów wymienić należy strzykawkę z igłą i drewniany stetoskop z połowy XIX wieku. W tym samym okresie intensywnie rozwijała się elektroterapia, jedna z gablot przedstawia zespół aparatów służących do tego celu. Rozwój chirurgii spowodował zwiększenie jakości narzędzi, którymi wykonywano zabiegi. W dalszej części prezentowana jest kolekcja 73 pocisków wydobytych podczas zabiegów w szpitalach przyfrontowych w czasie I wojny światowej. Stałe miejsce specjalnego zainteresowania delegacji zagranicznych. Największy rozwój wspomnianej dyscypliny powodowały wojny. Posiadamy: doskonale zachowany zestaw chirurgiczny z okresu

I wojny światowej, lecz największe bogactwo dotyczy II wojny światowej. Zestawy zabiegowe, również stomatologiczne były używane: w jednostkach Polskich Sił Zbrojnych na Zachodzie Europy i Wojska Polskiego działającego na Wschodzie.

Posiadamy ogromną różnorodność zestawów medycznych, z których zaledwie ok. 10% mamy warunki prezentować na wystawie stałej. Pozostałe znajdują się w magazynie. Do narzędzi medycznych zaliczamy największy w kraju doskonale zachowany zbiór autoklawów, używanych głównie podczas II wojny światowej, pochodzących z różnych krajów świata.

Sala opatrunkowa pułkowego punktu medycznego z pełnym wyposażeniem (stoły opatrunkowe i operacyjne, zestawy medyczne i bogate zestawy narzędzi chirurgicznych) stanowi wyjątkową osobliwość muzealną.

Starodruki tworzą niezwykle cenną kolekcję, z których zaledwie 4% prezentujemy w Muzeum, pozostałe są przechowywane w Bibliotece Zakładu Historii Medycyny Wojskowej, Katedry Historii Medycyny i Farmacji UM.

Do osobliwych należy: „Zielnik” Szymona Syreniusza, profesora Uniwersytetu Jagiellońskiego, wydany w 1613 roku. Jest to jedna z pierwszych ksiąg naukowych napisanych w języku polskim. Następne to dzieło Paracelsusa „Chirurgische Bucher” – pierwsza naukowa książka chirurgiczna, Lorenza Heistera „Chirurgie” z roku 1713, bodaj najlepszy podręcznik chirurgii w XVIII wieku. Osobliwym dokumentem jest „Przywilej dla łaziebника”, którego autorem był piastowski książę Christian w połowie XVII wieku. Dzieło ściśle się wiąże z cechowym okresem stagnacji chirurgii na ziemiach polskich. Jedno z najcenniejszych eksponatów w posiadaniu Muzeum to oryginalne zaświadczenie lekarskie z 1872 roku z pieczęcią, wystawione przez lekarza powiatowego w Wolsztynie dra Roberta Kocha – współtwórcę mikrobiologii, odkrywcę prątków gruźlicy. Ponadto recepty lekarskie z przełomu XVII i XVIII wieku. Dalej znajdują się książki medyczne: Ludwika Perzyny „Nauki cyrulickiej...” będący pierwszym polskim podręcznikiem chirurgii polowej, czy też pierwsze polskie czasopismo lekarskie „*Dziennik Zdrowia Dla Wszystkich Stanów*” Leopolda Lafontaine’a.

Kolekcje lekarskich uniformów z XIX wieku dotyczą barwnych mundurów lekarskich i farmaceutycznych z okresu w wielkich powstań narodowych. Kolejne, oryginalne wojskowe i PCK pochodzą z dwudziestolecia międzywojennego. Wielu Polaków walczyło w latach II wojny światowej na Zachodzie Europy, z tego okresu pochodzą mundury kapitanów lekarzy z Samodzielnej Brygady Spadochronowej gen. Stanisława Franciszka Sosabowskiego, Dywizji Pancerniej gen. Stanisława Maczka, II Korpusu gen. Władysława Andersa. Największą jest kolekcja uniformów powojennych od roku 1956 po lata współczesne. Na uwagę zasługują mundury lekarzy odbywających służbę w wojnie koreańskiej, w ramach misji ONZ na Bliskim Wschodzie, obecnie w Iraku, Serbii i inne. Jest też kolekcja mundurów podchorążackich z byłej WAM.

Osobliwością w Muzeum jest 12 dioram przedstawiających pomoc lekarską w punktach medycznych w okresie Wielkich Powstań Narodowych i wojnach światowych (autorstwa mgr Andrzeja Kleina).

Ważnym punktem zwiedzania placówki jest fragment sali poświęcony gen. dyw. prof. dr med. – Bolesławowi Szareckiemu - od 1975 roku patronowi WAM. W Muzeum jest portret generała oraz kilka gablot przedstawiających: odznaczenia patrona m. in. (dwukrotny krzyż *Virtuti Militari*, Krzyż Walecznych, wysokie odznaczenia brytyjskie i watykańskie), pamiątki osobiste i dokumenty, przykłady prac naukowych. W swoim lekarskim życiu generał kierował się zasadą: „*Salus aegroti suprema lex*”.

W gablotach poświęconych okresowi międzywojennemu znajdują się maski przeciwgazowe, pakiety przeciwperytowe i indywidualne, jako osobiste wyposażenie każdego żołnierza, po użyciu gazów bojowych podczas I wojny światowej. Interesująca jest nawa dotycząca wyższego szkolnictwa medycznego w WP w omawianym okresie. Zawiera m.in. patenty oficerskie i dyplomy lekarskie absolwentów wyższych szkół wojskowych działających na terenie Zamku Ujazdowskiego w Warszawie.

Kolejny dział zawiera przedmioty z okresu wojny obronnej 1939 roku m. in: narzędzia, znaczki tożsamości, przyrząd do zwijania bandaży, zespół dokumentów Centrum Szpitalnego „Zamość” (Szpital Wojenny WP, do którego ewakuowano większość rannych żołnierzy z wojny 1939 roku), korespondencję lekarzy z obozów internowania i jenieckich i wiele innych.

W części dotyczącej Polskich Sił Zbrojnych walczących na Zachodzie prezentowane są pamiątki z Polskiego Wydziału Lekarskiego działającego przy Uniwersytecie w Edynburgu w Szkocji w latach 1941-1949. Wydział wykształcił 303 lekarzy i 33 magistrów farmacji dla potrzeb polskich jednostek.

Powojenne łódzkie szkolnictwo wojskowo - medyczne prezentowane jest w przedostatniej nawie placówki. W jego ramach działały dwie szkoły: Centrum Wyszakolenia Sanitarnego (1947-1950) i Wojskowe Centrum Wyszakolenia Medycznego (1950-1958). Wiele pamiątek pochodzi z lat działalności tych placówek.

Większość eksponatów dotyczących Wojskowej Akademii Medycznej zostało przekazanych do Sali Tradycji Uczelni. Obecnie w Muzeum znajduje się niewielka liczba dość symbolicznych pamiątek jak: dyplomy z nr 1 lekarza, doktora medycyny i docenta WAM, przykłady dyplomów doktora honoris causa, patentów i inne. Kilkadziesiąt medali nadanych Uczelni z różnych okazji prezentowanych w Muzeum, to tylko kilkanaście procent, jakie posiada placówka.

Muzeum Uniwersytetu Medycznego w Łodzi posiada w swoich zbiorach wszelką różnorodność, która może inspirować zwiedzających. Przedstawiamy wykaz wystaw czasowych, które zostały zorganizowane w Muzeum:

- Z okazji konferencji naukowej poświęconej 500 rocznicy urodzin Mikołaja Kopernika. (WAM, 1973)

- na sesję naukową „Rola Łodzi w medycynie i farmacji polskiej” (Wydział Farmaceutyczny AM w Łodzi - 16 I 1974)
- plenerowa ekspozycja sprzętu medycznego (6-9 V 1978)
- „Militaria w zbiorach kolekcjonerów łódzkich 1921-1945” (WAM, 1979-1980)
- „Służba zdrowia doraźnych sił zbrojnych ONZ na Bliskim Wschodzie” (WAM, 1980-1981)
- „Starodruki medyczne w zbiorach bibliotek naukowych Łodzi” (WAM, 1982)
- „Odznaki i oznaki LWP” (WAM, 1986)
- „Ubiór wojskowy jako przedmiot kolekcjonerstwa” (WAM, 1987-1988)
- „Medale, odznaczenia i odznaki medyczne” (WAM, 1988)
- „Epizody – w drodze do niepodległości – pamiątki patriotyczne z lat 1794-1918” (WAM, 1988- 1989)
- „Epizody – Polskie Siły Zbrojne na Zachodzie 1940-1945” (WAM, 1989)
- „Epizody – Wrzesień 1939, pamiątki, odznaki, oznaki 1939” (WAM, 1989-1990)
- „Podchorążowie z Ujazdowa” (WAM, 1990)
- „Polski orzeł wojskowy” z lat 1914-1990 (WAM, 1991-1992)
- „Pod białą-czerwoną banderą” pamiątki związane z Marynarką Wojenną (WAM 1991)
- „Portrety najwybitniejszych lekarzy polskich w rzeźbie Ryszarda Matusiaka” (WAM)

W okresie ponad 30 lat działalności Muzeum utrzymywało współpracę z innymi muzeami, Polskim Towarzystwem Historii Medycyny i Farmacji, Stowarzyszeniem Miłośników Dawnej Broni i Barwy oraz innymi. Zbiory placówki prezentowano na ogólnopolskich zjazdach wspomnianych towarzystw.

W latach osiemdziesiątych i dziewięćdziesiątych Muzeum nawiązało współpracę z Wytwórnią Filmów Fabularnych w Łodzi. Pracownicy Zakładu udzielali konsultacji podczas realizacji filmów: „Komediantka” – reż. Czesław Sztywniak, „Pismak” – reż. Wojciech Hass, „Spowiedź dziecięcia wieku” – reż. Marek Nowicki, „Jeniec Europy” – reż. Jerzy Kawalerowicz, „Cynga” – reż. Leszek Wosiewicz i inne.

W uznaniu zasług Muzeum wyróżniono między innymi: Złotym Medalem Opiekuna Miejsc Pamięci Narodowej, Listem pochwalnym Ministra Kultury i Sztuki, Honorową Odznaką za Zasługi dla Rozwoju Województwa Łódzkiego, trzema medalami Wojskowej Akademii Medycznej i Medalem Patrona WAM gen. dyw. prof. dra B. Szareckiego. Liczba osób odwiedzających Muzeum zbliża się do 100 tysięcy. W okresie działalności WAM zwiedzanie ekspozycji było prawie stałym punktem oficjalnych wizyt, przybywających delegacji w Uczelni oraz miejscem różnych uroczystości.

Stefan Wojtkowiak: Wojskowe szkolnictwo medyczne w Łodzi w latach 1945-1950. *Rocz. Łódz.* 1965 T. 10 s. 225-238, bibliogr.; Bolesław Markowski: Podchorążowie z Ujazdowa: wspomnienia Szkoły Podchorążych Sanitarnych 1922-1939. Londyn 1972; Józef Barancewicz, Feliks Piotrowski, Stefan Wojtkowiak : Łódź jako ośrodek szkolenia kadr i wojskowej myśli lekarskiej. *Ann. Akad. Med. Lodz.* 1975 T.16 supl. 13 s. 133-142, bibliogr.; Marek Dutkiewicz, Andrzej Felchener, Michał Kuna: Starodruki medyczne w zbiorach bibliotek naukowych w Łodzi. Łódź 1984; Czesław Jeśman: Piętnastolecie Muzeum Polskiej Wojskowej Służby Zdrowia. *Biul. WAM* 1987 [T.] 30 nr 2 s. 166-169; Grzegorz Zychowicz: Generał Bolesław Szarecki 1874-1960. Warszawa 1988; Czesław Jeśman: Dwudziestolecie Muzeum Polskiej Wojskowej Służby Zdrowia. *Biul. WAM* 1992 [T.] 35 nr 1-4 s. 142-146; Przewodnik po Muzeum Polskiej Wojskowej Służby Zdrowia /oprac. nauk. Czesław Jeśman. Łódź 1997; 80 lat wyższego szkolnictwa medycznego w Wojsku Polskim 1922-2002 / red. [Miroslaw Wdowczyk]. Łódź 2002; Czesław Jeśman: Droga Wojskowej Akademii Medycznej im. gen. dyw. prof. Bolesława Szareckiego do Uniwersytetu Medycznego w Łodzi. *Kronikarz* 2002/2003 R.1 nr 1/2 s. 19-27, il, tab., portr., bibliogr.

Mgr Anna Poniedziałek
Poznań – UM

MUZEUM UNIwersYTETU MEDYCZNEGO IM. KAROLA MARCINKOWSKIEGO W POZNANIU

Abstract

The beginning of present Museum of Poznan University of Medical Sciences reaches the twenties of 20th century. The museum was founded at the Cathedral and Department of History and Philosophy of Medicine of former Poznan University. Its founder was professor Adam Wrzosek, who was also the founder and first dean of the Pharmaceutical Faculty.

Most of exhibits collected by professor Wrzosek was lost during second world war.

After the war the museum was reactivated only in the eighties of 20th century. That time it was an integral part of the Department of History of Medical Sciences.

Since 2004 it is an independent unit of the university.

The museum collects items and documents related to history of medicine and the Poznan University of Medical Sciences.

Streszczenie

Początki dzisiejszego Muzeum Uniwersytetu Medycznego im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu sięgają dwudziestolecia międzywojennego.

Muzeum istniało przy Katedrze i Zakładzie Historii i Filozofii Medycyny ówczesnego Uniwersytetu Poznańskiego. Jego twórcą i kustoszem był profesor Adam Wrzosek, jeden z założycieli i pierwszy dziekan Wydziału Farmaceutycznego.

Większość ze zgromadzonych przez profesora przedmiotów zaginęła w czasie II wojny światowej.

Po wojnie muzeum reaktywowano dopiero w latach osiemdziesiątych. Było wówczas częścią Zakładu Historii Nauk Medycznych.

Od 2004 roku jest samodzielną jednostką ogólnouczelnianą. Gromadzi przedmioty i dokumenty związane z dziejami poznańskiej uczelni medycznej i historią medycyny.

Historia obecnego Muzeum Uniwersytetu Medycznego im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu rozpoczęła się w dwudziestoleciu międzywojennym. Pisząc o pierwszym okresie jego istnienia, nie sposób nie wspomnieć o korzeniach poznańskiej uczelni medycznej, tym bardziej że jeden z jej założycieli był jednocześnie pomysłodawcą i twórcą uczelnianego muzeum. Mowa o profesorze Adamie Wrzosku, jednym z orga-

nizatorów i pierwszym dziekanie Wydziału Lekarskiego przedwojennego Uniwersytetu Poznańskiego, kierowniku Katedry i Zakładu Historii i Filozofii Medycyny.

Aż do czasu odzyskania przez Polskę niepodległości w Poznaniu nie istniała żadna szkoła wyższa, gdyż władze pruskie nie wyrażały zgody na jej utworzenie. Jedyną placówką naukowo-badawczą w Wielkopolsce i organizatorem życia naukowego na jej terenie było Poznańskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk.

W 1918 roku, gdy sytuacja zmieniła się diametralnie, właśnie z kręgu członków PTPN wyszła inicjatywa utworzenia uniwersytetu. Już 11 listopada odbyło się pierwsze posiedzenie komisji organizacyjnej Wszechnicy Piastowskiej. W 1920 roku uczelnia przyjęła ostatecznie nazwę Uniwersytetu Poznańskiego.

Dzięki staraniom profesora Heliodora Święckiego, poznańskiego lekarza i społecznika, a zarazem pierwszego rektora UP, oraz wspomnianego już profesora Adama Wrzosa, w 1920 roku w ramach uniwersytetu utworzono Wydział Lekarski. Jego pierwszym dziekanem został drugi z wspomnianych uczonych. Pełnił on jednocześnie funkcję kierownika Katedry i Zakładu Historii i Filozofii Medycyny, i to właśnie w ramach tej katedry działało Muzeum Historii Medycyny. Było to druga tego typu placówka w Polsce (palmę pierwszeństwa w tej dziedzinie dzierżył Kraków). Jednym z głównych ofiarodawców był sam profesor Wrzosek, zbiory poszerzały się także dzięki zaangażowaniu innych osób. Niestety nigdy nie zaprowadzono ksiąg inwentarzo-

wych, stąd trudno określić, co wchodziło w ich skład, nie można także ustalić nazwisk ofiarodawców.

Znakomita większość eksponatów z czasów przedwojennych przepadła - zostały zniszczone bądź zaginęły podczas okupacji hitlerowskiej, kiedy to okupanci zamknęli, podobnie jak inne wyższe uczelnie w Polsce, Uniwersytet Poznański, przejęli jego majątek i utworzyli nazistowski Poznański Uniwersytet Rzeszy – Reichsuniversität Posen - przeznaczony wyłącznie dla obywateli niemieckich.

Z kolekcji profesora Wrzosa przetrwały jedynie pamiątki po Karolu Marcinkowskim, wybitnym wielkopolskim lekarzu i społeczniku, niezwykle ciekawym człowieku, który wiele lat później, w 1984 roku, został patronem Akademii Medycznej, spadkobierczyni historii i tradycji Uniwersytetu Poznańskiego. Są to: piła amputacyjna będąca jego własnością, fragment mikroskopu teleskopowego z poznańskiej apteki państwa Kolskich, z którego Marcinkowski korzystał, apteczka podróżna i zestaw chirurgiczny. Przetrwały również narzędzia ginekologiczne i położnicze będące należące niegdyś do pierwszego rektora UP, profesora Heliadora Świącickiego. Wszystkie wymienione przedmioty są obecnie częścią ekspozycji stałej muzeum.

Wojna i okupacja zamknęły pierwszy okres istnienia muzeum i zapoczątkowały wieloletnią przerwę w jego działalności. W 1947 roku jego twórca, profesor Adam Wrzosek, źle widziany przez ówczesne komunistyczne władze, został zmuszony do przejścia na emeryturę, a prowadzony przez niego zakład rozwiązano. Muzeum formalnie przestało istnieć w 1950 roku.

W tym samym roku miało miejsce przełomowe wydarzenie w dziejach medycznego i farmaceutycznego szkolnictwa wyższego w Wielkopolsce. 1 stycznia na mocy rozporządzenia Rady Ministrów powstała w Poznaniu nowa, odrębna i samodzielna uczelnia - Akademia Lekarska, ostatecznie nazwana Akademią Medyczną. W jej skład wszedł wydzielony z Uniwersytetu Poznańskiego Wydział Lekarski z Oddziałem Stomatologicznym, Wydział Farmaceutyczny oraz Studium Wychowania Fizycznego. Siedem lat później reaktywowano Pracownię Historii Medycyny i Farmacji, a jej kierownikiem został profesor Adam Wrzosek, ale idei uczelnianego muzeum nie wskrzeszono, i tak pozostało przez trzydzieści lat.

Zmieniło się to dopiero za sprawą profesora Romana Meissnera, od 1980 roku kierownika Pracowni Historii Medycyny i Farmacji Akademii Medycznej w Poznaniu (od 1985 roku Zakładu Historii Nauk Medycznych). Dzięki jego staraniom 9 listopada 1989 roku rektor Akademii Medycznej, profesor Antoni Pruszewicz, uroczyście inaugurował nowy rozdział w historii muzeum poznańskiej uczelni medycznej. Ekspozycja muzealna prezentowana była odtąd w stumetrowej sali w siedzibie zakładu przy ulicy Sierociej 10. Muzeum działało jako jego integralna część, a obowiązki kustosa pełnił profesor Meissner. Zaczątkiem zbiorów stały się wspomniane już pamiątki po Karolu Marcinkowskim i Heliodorze Świącickim, które przetrwały wojenną zawieru-

chę. Dzięki darom osób sprzyjających idei muzeum i zaprzyjaźnionych z profesorem Meissnerem kolekcja rozrastała się, ale w sposób niesystematyczny i nieco przypadkowy, jako że muzeum stanowiło jedynie poboczną, dodatkową formę działalności Zakładu Historii Nauk Medycznych.

Ta sytuacja zmieniła się, gdy 31 marca 2004 roku na mocy uchwały Senatu Akademii Medycznej muzeum stało się odrębną jednostką ogólnouczelnianą.

Jednym z pierwszych zadań jego pracowników było usystematyzowanie stanu posiadania muzeum: sporządzenie listy zgromadzonych narzędzi, aparatów i dokumentów, próba ich identyfikacji i opisu, do tego momentu bowiem taka lista nie istniała. W tym czasie założono muzealną księgę wpływów, która do tej pory jest ważnym dokumentem wewnętrznym. Jednocześnie do wszystkich kierowników zakładów i klinik uczelni oraz dyrektorów szpitali klinicznych skierowano podpisany przez prorektora ds. studenckich, profesora Wojciecha Golusińskiego, kierownika Zakładu Historii Nauk Medycznych, profesora Romana Meissnera, oraz kierownika muzeum list z prośbą o informacje dotyczące znajdujących się na terenie zakładów i klinik przedmiotów, które powinny wejść w skład zbiorów.

Kolejną ważną zmianą były przenosiny z gmachu przy ulicy Sierociej do nowo wybudowanego Centrum Stomatologii latem 2005 roku. W nowym miejscu muzeum dysponuje łączną powierzchnią 278 metrów kwadratowych, z których 198 metrów to dwie

sale ekspozycyjne mieszczące się na dwóch poziomach, połączone wewnętrznymi schodami. Zaprojektowano w nich specjalne tafle szklane (ze szkła hartowanego), które stworzyły wydzielone przestrzenie z podestami, oraz ustawiono dwa rodzaje przeszkłonych gablot. W wydzielonych taflami szklanymi przestrzeniach prezentowane są zabytkowe sprzęty o większych gabarytach, a w zamykanych gablotach – mniejsze. Przy każdym obiekcie umieszczono krótki opis w języku polskim i angielskim.

Muzeum gromadzi przedmioty związane z historią Wydziału Lekarskiego Uniwersytetu Poznańskiego, Akademii Medycznej, a potem Uniwersytetu Medycznego im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu oraz będące świadectwem rozwoju medycyny i farmacji. Ekspozyty podzielono według dziedzin (chirurgia, interna, laryngologia, okulistyka, anestezjologia i intensywna terapia, radiologia, laboratorium, ginekologia, stomatologia, farmacja) oraz na malarstwo, fotografię, rzeźbę, dokumenty, medale i varia. Ofiarodawcami są przede wszystkim katedry i zakłady uczelni, przekazujące przeznaczone sprzęty do kasacji, oraz osoby prywatne.

Muzeum jest otwarte dla zwiedzających w godzinach od 10 do 15 od poniedziałku do piątku. Możliwe jest również umówienie się z wyprzedzeniem na inny termin. Wstęp jest bezpłatny. Muzeum jest odwiedzane przez studentów Uniwersytetu Medycznego w ramach odbywanych zajęć i indywidualnie, przez gości uczelni, pacjentów Centrum Stomatologii oraz wycieczki szkolne, także spoza Poznania, a nawet spoza Wielkopolski. Od 2008 roku zwiedzający mogą wpisać się do wyłożonej na dolnym poziomie książki pamiątkowej.

Do najciekawszych eksponatów, które mogą obejrzeć zwiedzający, należą przedmioty będące niegdyś własnością Stanisława Antoniego Jurasza, pamiątki po profesorze Janie Roguskim, portret profesora Franciszka Raszei, obraz „Konsylium” przedstawiający profesora Wiktora Degę, pamiątki po profesorze Karolu Mayerze, XIX-wieczne narzędzia do ekstrakcji zębów, przedwojenne aparaty do mierzenia ciśnienia i aparaty rentgenowskie, elementy wyposażenia przedwojennego gabinetu stomatologicznego, pamiątki po pierwszym rektorze Akademii Medycznej w Poznaniu, profesorze Tadeuszu Kurkiewicz, dokumenty związane z pracą zawodową prekursora chirurgii plastycznej w Polsce, doktora Stanisława Michałka-Grodzkiego, sumator hematologiczny z lat pięćdziesiątych, przedwojenny pantodont lwowskiej produkcji, przedwojenny fotel ginekologiczny, komplety koagulatorów i diatermia chirurgiczna z dwudziestolecia międzywojennego.

Wystawę na parterze otwierają zbiory z dziedziny stomatologii, m. in. wiertarki z napędem nożnym, aparaty rentgenowskie z lat trzydziestych i czterdziestych, drobne narzędzia, przedwojenny fotel stomatologiczny. Sąsiadują z nimi ekspozyty związane z farmacją – np. ręczna wirówka apteczna z lat 30-tych, tabletkarka z lat 50-tych, zebrane w książki podania o przyjęcie na studia, życiorysy i arkusze egzaminacyjne kandydatów na farmację z okresu międzywojennego - i interną – strzykawki i igły wielorazowego użytku, sterylizatory, stetoskopy.

Na dolnym poziomie można obejrzeć eksponaty z dziedziny chirurgii – m.in. stare igły i nici chirurgiczne, narzędzia chirurgiczne, ginekologii – zabytkowe narzędzia i wzierniki, foniatrii i audiologii – przedwojenny audiometr z sygnaturą z czasów Uniwersytetu Poznańskiego, a także pochodzące z tego samego okresu polilaryngoskop i stroboskop Oertela, radiologii – lampę rentgenowską z lat 40-tych, urządzenie do pomiaru dawek rentgenowskich z początku XX wieku oraz anestezjologii – maski twarzowe różnych typów, stare aparaty do znieczuleń, respiratory, płuco-serce.

Ponieważ ograniczona wielkość sal ekspozycyjnych nie pozwala na jednoczesne pokazanie wszystkich wartościowych z punktu widzenia historii poznańskiej uczelni i historii medycyny przedmiotów posiadanych przez muzeum, organizowane są wystawy czasowe.

Od stycznia 2010 do Wielkanocy 2011 na dolnym poziomie można było obejrzeć wystawę „Anestezjologia, intensywna terapia, resuscytacja”. Z racji tego, że oprócz studentów Uniwersytetu Medycznego częstymi gośćmi muzeum są pacjenci leczący się w Centrum Stomatologii, wycieczki szkolne i indywidualni turyści, eksponatom towarzyszyły postery przybliżające nieco tę dziedzinę medycyny. Przedstawiono na nich historię anestezjologii, intensywnej terapii oraz reanimacji i resuscytacji, najważniejsze daty z rozwoju tych dziedzin w Polsce oraz dzieje Polskiego Towarzystwa Anestezjologii i Intensywnej Terapii.

Zorganizowanie tej wystawy było możliwe dzięki inicjatywie prof. dr. hab. Leona Drobnika oraz prof. dr. hab. Witolda Jurczyka. Wszystkie eksponaty, które były na niej prezentowane, są własnością Polskiego Towarzystwa Anestezjologii i Intensywnej Terapii. Wcześniej można je było oglądać w Muzeum Towarzystwa w Ostrowie Wielkopolskim. W 2007 roku z inicjatywy ówczesnego Prezesa Polskiego Towarzystwa Anestezjologii i Intensywnej Terapii, prof. dr. hab. Leona Drobnika, oraz prof. dr. hab. Witolda Jurczyka eksponaty z Ostrowa zostały oddane w depozyt Muzeum Uniwersytetu Medycznego. W ten sposób, zgodnie z pierwotnym zamysłem, przy nieocenionej pomocy dr. Mirosławy Niziurskiej-Ciesielskiej, która w nieistniejącej już placówce w Ostrowie pełniła rolę kustosa, udało się stworzyć ekspozycję anestezjologiczną w miejscu uczęszczanym przez zwiedzających cały rok.

Po zakończeniu wystawy niektóre eksponaty z dziedziny anestezjologii weszły w skład ekspozycji stałej. Są to między innymi: aparat do znieczulania Drägera model F z lat pięćdziesiątych XX wieku, aparat do znieczulania POLSEN firmy Farum wyprodukowany w 1971 roku i tussonat Drägera z roku 1950, kilka respiratorów oraz bardzo cenne płucoserce. To trzeci egzemplarz skonstruowany w Polsce, zbudowany przez inżyniera Franciszka Płużka z poznańskich Zakładów Cegielskiego pod kierunkiem profesora Jana Molla.

Stale oglądać można również kopię przenośnego aparatu do krótkiego znieczulania rodzących kobiet zaprojektowanego przez Heliodora Święcickiego w 1889 roku, a produkowanego przez firmę Ash and Sons z Londynu, mającą swoje filie w różnych miastach Europy, a także aparat do znieczulania uszu novocainą z adrenaliną, którego używano w Klinice Otolaryngologii poznańskiej Akademii Lekarskiej (potem Medycznej) w latach pięćdziesiątych.

W muzeum nie ma typowego katalogu muzealnego. Ekspozyty są inwentaryzowane w systemie obejmującym cały majątek uczelni. Dla potrzeb wewnętrznych prowadzona jest muzealna księga wpływów w postaci papierowej. Obecnie księga zawiera około 2 250 pozycji. Do księgi są wpisywane następujące informacje: numer kolejny, data wpływu, nazwa przedmiotu, ilość, sposób i źródło nabycia. Dodatkowo podane są informacje dotyczące numeru przypisanego obiektowi podczas spisu z natury oraz numer posiadany przez obiekt w systemie ogólnym. W celu łatwiejszej identyfikacji ekspozatów całość zbiorów podzielono na działy (np. stomatologia, dokumenty, malarstwo itp.). W przyszłości powstaną karty muzealiów w formie elektronicznej, zawierające dokładny opis przedmiotu oraz jego fotografię.

Bibliografia

Hasik Jan, Juszczyk Jacek: Dzieje Wydziału Lekarskiego Uniwersytetu Poznańskiego i Akademii Medycznej (1919-1989). W: Dzieje Wydziału Lekarskiego i Farmaceutycznego Uniwersytetu Poznańskiego i Akademii Medycznej im. Karola Marcinkowskiego (1919-1989) / pod red. Jana Hasika, Poznań 1989 s. 7-169

Meissner Roman: Początki Wydziału Lekarskiego Uniwersytetu Poznańskiego. *Nowiny Lekarskie* 1995 R. 64 nr 4 s. 410-419

Meissner Roman: Zarys dziejów Zakładu Historii Nauk Medycznych w Poznaniu – tradycja i współczesność (1920 – 1997) W: Tradycja i współczesność. XXV lat Instytutu Medycyny Społecznej w Poznaniu 1972 – 1997, Dział Wydawnictw Uczelnianych AM w Poznaniu, Poznań 1997 s. 167-227

25 lat Akademii Medycznej w Poznaniu 1950-1975 / pod red. Romana Górala, Poznań 1974 s. 23-58

Prof. dr hab. Iwona Arabas

Mgr Magdalena Cieplowska

Warszawa – MF

HISTORIA I WSPÓŁCZESNOŚĆ MUZEUM FARMACJI IM. MGR ANTONINY LEŚNIEWSKIEJ ODDZIAŁ MUZEUM HISTORYCZNEGO M. ST. WARSZAWY

Abstract

The Antonina Leśniewska Museum of Pharmacy a branch of the Historical Museum of Warsaw was established in 1985 as a part of PZF “CEFARM” – a pharmaceutical company. Since that time it has changed its seat three times. Currently it is located at 31/33 Piwna Street in the Old Town.

Since 2002 we have been a branch of the Historical Museum of Warsaw.

The permanent exhibition is dedicated to the history of Warsaw pharmacy, and the most valuable exhibits - pharmacy dishes and utensils, as well as laboratory equipment, is presented in the pharmacy vintage furniture from the nineteenth and the beginning of the twentieth century. Among the exhibits there are also packages for medicines and pharmaceutical advertisements.

A special exhibition is devoted to the traditional Japanese pharmacy – Medicine – Boxes and Medicaments of Japanese Itinerant Pharmacists”

In addition to the permanent collection there are regularly presented exhibitions on important and interesting topics related to the history of pharmacy and medicine.

The museum has its own library and archive which compiles documents for Warsaw pharmacists and pharmacies.

Streszczenie

Muzeum Farmacji im. mgr Antoniny Leśniewskiej istnieje od 1985 roku. W tym czasie trzykrotnie zmieniło swoją siedzibę. Obecnie mieści się przy ul Piwnej 31/33 na warszawskim Starym Mieście. Od 2002 r. jest Oddziałem Muzeum Historycznego m.st. Warszawy.

Ekspozycja stała poświęcona jest historii warszawskiego aptekarstwa, a najcenniejsze eksponaty - naczynia i utensylia apteczne, a także aparatura laboratoryjna, prezentowana jest w zabytkowych meblach

aptecznych z XIX i XX wieku. Wśród eksponatów znalazły się również opakowania na leki oraz reklamy farmaceutyczne.

Wyjątkową wystawą jest ekspozycja poświęcona tradycyjnej farmacji japońskiej – „Apteczki i leki japońskich wędrownych aptekarzy”.

Oprócz stałej ekspozycji regularnie prezentowane są wystawy czasowe poświęcone ważnej i ciekawej tematyce związanej z historią farmacji i medycyny.

Muzeum posiada własną bibliotekę oraz archiwum, w którym zebrane zostały dokumenty dotyczące warszawskich farmaceutów i aptek.

Wejście do Muzeum
Farmacji im. mgr Antoniny
Leśniewskiej

Muzeum Farmacji im. mgr Antoniny Leśniewskiej istnieje już ponad ćwierć wieku, ale przełomowym momentem naszej działalności było pozyskanie lokalu na warszawskiej Starówce. Te pozytywne zmiany związane były z przejęciem w 2002 r. opieki nad Muzeum przez Biuro Kultury Urzędu m.st. Warszawy. Było to możliwe dzięki decyzji prof. Janusza Durko, który jako dyrektor Muzeum Historycznego m.st. Warszawy, zgodził się na włączenie naszej placówki do jego struktury. Okazało się wówczas, że te zmiany otworzyły przed Muzeum, które było dotychczas częścią Przedsiębiorstwa Zaopatrzenia Farmaceutycznego „Cefarm” (instytucji zrzeszającej wszystkie apteki od czasu ich upaństwowienia w 1951 r.), zupełnie nowe możliwości rozwoju. Nie można jednak zapomnieć, że to wielkie zaangażowanie zawodowo czynnych farmaceutów doprowadziło do powstania Muzeum Farmacji im. mgr Antoniny

Leśniewskiej. Determinacją w chronieniu pamiątek pozostałych po aptekarzach i aptekach, przede wszystkim przedwojennej Warszawy, wykazał się Oddział Warszawski Polskiego Towarzystwa Farmaceutycznego z jego przewodniczącym dr. Kazimierzem

Magia apteki

Podręcznik medycyny Kampo

Wnętrze Muzeum Farmacji

Radeckim. Towarzystwo naukowe musiało jednak znaleźć partnera, który podjąłby się utrzymania powstałej placówki. Rozumiejąc potrzeby środowiska, roli tej podjęło się Przedsiębiorstwo Zaopatrzenia Farmaceutycznego „Cefarm” za dyrekcji mgra Zygmunta Olińskiego. Muzeum zostało otwarte w styczniu 1985 r. przy ul. Marszałkowskiej 72. Lokal zaadaptowany na Muzeum składał się z trzech pokoi usytuowanych na pierwszym piętrze kamienicy, był ogrzewany piecami węglowymi, a do wejścia prowadziły „kuchenne” drewniane schody. Miejsce zdeterminowało nadanie Muzeum imienia mgr Antoniny Leśniewskiej. To właśnie pod tym adresem od 1933 r. aptekę prowadziła mgr Antonina Leśniewska, poprzednio właścicielka pierwszej na świecie żeńskiej apteki w Sankt Petersburgu.

Pierwszym kustoszem Muzeum Farmacji został dr Teodor Kikta, a po nim w 1994 r., funkcję tę przejęła mgr farm. Grażyna Sokólska-Miłoszińska. Po dwóch latach jej działalności okazało się, że kamienica przy ulicy Marszałkowskiej została sprzedana, a Muzeum musi znaleźć nową siedzibę. Przeniesiono je wówczas do głównej siedziby PZF „CEFARM”, przy ul. Skierniewickiej 16/20 na warszawskiej Woli. Nowy lokal, chociaż usytuowany z dala od centrum miasta, nadawał się znacznie lepiej do celów wystawienniczych. W dwóch przestronnych salach udało się doskonale odtworzyć wnętrze przedwojennej apteki, a mniejsze pomieszczenia wykorzystano do prezento-

wania niewielkich wystaw tematycznych. W 1996 r. kierownictwo Muzeum objęła dr Iwona Arabas.

W 2002 PZF „CEFARM” został sprywatyzowany, a Muzeum musiało walczyć o przetrwanie. Żadna z instytucji farmaceutycznych nie zdecydowała się na przejęcie obowiązku prowadzenia Muzeum. Pomocną dłoń podały wówczas władze Muzeum Historycznego m.st. Warszawy. Dużą rolę odegrała również Wolska Rada Kultury z kierującym nią wówczas Bogdanem Augustyniakiem, dyrektorem Teatru na Woli im. Tadeusza Łomnickiego. Muzeum Farmacji im. mgr Antoniny Leśniewskiej uniknęło likwidacji i stało się, po kilku miesiącach zamknięcia, Oddziałem Muzeum Historycznego m.st. Warszawy.

W 2006 r. miała miejsce kolejna przeprowadzka. Obecna siedziba Muzeum znajduje się przy ul. Piwnej 31/33. Chociaż powierzchnia Muzeum zmniejszyła się, to jednak dzięki doskonałej lokalizacji i zabytkowym wnętrzom ekspozycja nabrała wyjątkowego charakteru. Usytuowanie na warszawskiej Starówce przyczyniło się do ogromnego zwiększenia liczby zwiedzających, a popularność Muzeum zyskało nie tylko wśród mieszkańców stolicy.

Patronka

Patronką Muzeum jest mgr Antonina Leśniewska. Urodziła się w 1866 r. w Warszawie. Marzyła o pracy u boku ojca lekarza w roli wykształconej farmaceutki. Jej ambicjom nie przeszkadzało już unowocześnione prawo, które dopuszczało możliwość zdobywania przez kobiety wyższego wykształcenia, ale obyczajowość. Jej determinacja utorowała drogę kolejnym adeptkom farmacji w carskiej Rosji. Po dwuletnim kursie na Akademii Wojskowo-Medycznej w St. Petersburgu uzyskała w 1897 r. dyplom prowizora, a w lutym 1900 r. tytuł magistra farmacji. Została tym samym pierwszą kobietą w Rosji, która uzyskała ten tytuł. W tym czasie otworzyła w St. Petersburgu „Pierwszą Żeńską Aptekę” oraz szkołę farmaceutyczną dla kobiet. Po odzyskaniu przez Polskę niepodległości zdecydowała się powrócić do Warszawy, gdzie kontynuowała rozpoczętą w czasie I wojny światowej działalność społeczną. Pomagała przede wszystkim repatriantom pracując m.in. w Towarzystwie „Doraźna Pomocy Kobiecy Polskiej”. Zorganizowała schronisko dla repatriantów w Ciechocinku i dla dzieci „Nasza Chata” w Starej Miłosnej, stworzyła społeczną placówkę „Dzielmy się” przy ul. Mochnackiego, która z inicjatywy Aleksandry Piłsudskiej stała się sekcją towarzystwa „Opieka”. Za swoją działalność charytatywną została odznaczona Krzyżem Kawalerskim Polonia Restituta.

Do pracy w zawodzie wróciła dopiero w 1933 r. uzyskując koncesję na otwarcie apteki w Warszawie. Zmarła w 1937 r. i została pochowana w grobie rodzinnym na Cmentarzu Powązkowskim w Warszawie.

Mgr Antonina Leśniewska była kobietą niezwykłą. Swoją działalnością przyczyniła się do otwarcia nowej drogi zawodowej dla kobiet, pokazała jak ważna jest determinacja w dążeniu do realizacji marzeń, a przede wszystkim w zdobywaniu wiedzy, która daje w życiu niezależność.

Ekspozycja stała

Pierwszą stałą ekspozycją było odtworzone przez dr Teodora Kikę wnętrze apteki z okresu 20-lecia międzywojennego. Po przeniesieniu Muzeum na ul. Skierniewicką, wystawę rozszerzono. Dwa największe pomieszczenia przeznaczono na odtworzenie izby ekspedycyjnej oraz recepturowej. Wykorzystano oryginalne meble apteczne zaprojektowane przez właściciela apteki w Wołominie, prowizora Marcina Olechowskiego. Do wykonania mebli użyto twardego drewna orzecha kaukaskiego, a niektóre elementy wykonano z drewna gruszy. Wykonawcą mebli był stolarz Ignatowicz. W Muzeum odtworzono również apteczną zielarnię, ważną część dawnych aptek, która była wypełniona pachnącymi suszonymi ziołami i utensyliami służącymi do przygotowywania roślinnych preparatów leczniczych.

Największą część eksponatów stanowiła bardzo różnorodna kolekcja szkła aptecznego, w tym naczyń wykonanych ze szkła brunatnego (barwionego siarczkiem żelazawym), intensywnie zielonego (barwionego tlenkiem żelazowym), jasno zielonego (barwionego dwuchromianem potasowym), rubinowego (barwionego siarczkiem kadmu w obecności soli selenowych) oraz kobaltowego (barwionego tlenkiem kobaltu). Wśród najstarszych były osiemnastowieczne naczynia w formie pucharków wykonane ze szkła mlecznego. Większość naczyń pochodzi z warszawskich aptek. Cechuje je duża różnorodność zarówno pod względem kształtu, jak i ornamentacji, ze szczególnym uwzględnieniem szyldzików informujących o preparatach przechowywanych w tych naczyniach.

Kasa oraz zestaw moździerzy aptecznych

Oprócz szkła aptecznego można było zobaczyć również wiele przyrządów wykorzystywanych w dawnych aptekach, przede wszystkim utensylia służące do produkcji leków, takich jak tabletkarki, wagi, moździerz, ściskacze do korków, gilotyny do ziół oraz ceramiczne i drewniane pojemniki na leki.

Po przeniesieniu zbiorów na Starówkę dużą rolę przy organizowaniu nowej ekspozycji odegrało oryginalne wnętrze, które zdeteterminowało scenariusz wystawy stałej.

Garnitur mebli z wołomińskiej apteki znalazł się w pierwszej sali – tzw. pierwszy i drugi stół apteczny. Kolejne pomieszczenie wykorzystano na wystawę utensyliów aptecznych prezentowanych w sposób typowo muzealny, czyli w gablotach tematycznych. Zupełnie niezwykłego charakteru nabrało nasze Muzeum po pozyskaniu w 2011 r. bardzo cennych mebli z apteki przy Krakowskim Przedmieściu. Są to jedne z niewielu mebli aptecznych, które przetrwały w Warszawie drugą wojnę światową. Zostały wykonane na zamówienie do apteki mieszczącej się przy pl. Aleksandra 10 (obecny plac Trzech Krzyży). Powstanie mebli datuje się na przełom XIX/XX wieku. W skład zestawu wchodzi wyposażenie izby ekspedycyjnej apteki, regały do ekspozycji leków, repozytorium, kantorek kasowy, a także gabinet kierownika z zabytkowym biurkiem oraz biblioteką. W połowie lat siedemdziesiątych XX wieku, w związku z rozbiórką kamienicy przy pl. Trzech Krzyży, po odnowieniu przez pracownię PKZ, meble zostały przeniesione do nowopowstałej apteki przy ul. Krakowskie Przedmieście 19. Jednocześnie zostały wpisane do rejestru zabytków pod numerem 2083 B. Te meble zostały

Wypożażenie dawnej apteki

Zabytkowe meble z apteki na Krakowskim Przedmieściu

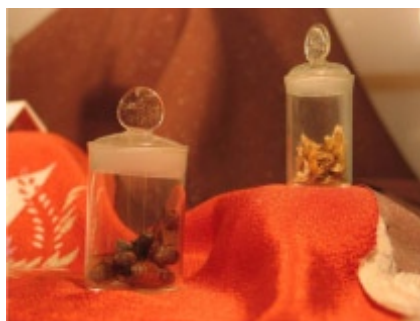
docenione nawet przez twórców filmu „Pianista” – jedna scena filmu nakręcona była w aptece przy Krakowskim Przedmieściu. Ze szczegółami opisał je też Leopold Tyrmand w powieści „Zły”:

„...miała stare, wypełnione meblową politurą wnętrze. Szufladki, wieżyczki z rżniętego w bejcowanym drzewie gotyku, zmatowiały ze starości boazerie. I lustra; trochę wyszczerbione, trochę żółkłe, za szkłem gablot w łukowych, niby romańskich oprawach – wszędzie lustra. [...] Porcelanowe słoiki z czarnymi skrótami łacińskich nazw, równe emaliowane tabliczki na szufladkach budziły sympatię i zaufanie. Tu była pomoc przeciwko wichrom i grypom, przeciw dojmującemu zimnu i przejmującej dreszczem wilgoci. – Herba rutae (...) – przeczytała cichutko Marta. Znów się uśmiechnęła. – Magia apteki...”

Obecnie najcenniejsze meble z tej apteki stanowią stałą ekspozycję Muzeum Farmacji.

Apteczki i leki japońskich wędrownych aptekarzy

Kolejną ważną częścią stałej ekspozycji jest wystawa pt. „Apteczki i leki japońskich wędrownych aptekarzy” z kolekcji rodziny Kashimoto. Wystawa powstała dzięki współpracy z uniwersytetem w Kobe, w Japonii, która trwa od 1998 r. Poświęcona jest tradycyjnemu systemowi rozprawdzania leków, który funkcjonuje w Japonii niezmiennie od wieków, a związany jest ściśle z medycyną Kampo. Zgodnie z tym syste-

Wystawa „Apteczki i leki japońskich wędrownych aptekarzy”

mem surowce lecznicze rozprowadzane są przez farmaceutów, którzy krążąc pomiędzy domostwami starają się przewidzieć, na jakiego rodzaju choroby czy urazy mogą być narażeni ich mieszkańcy. Aptekarz komponuje więc indywidualną apteczkę dla mieszkańców domu i pozostawia ją wraz ze szczegółowymi instrukcjami, jak należy je stosować. Leki pozostają jako depozyt, a opłata pobierana jest przy kolejnej wizycie tylko za wykorzystane preparaty. Wystawa prezentuje również surowce lecznicze pochodzenia roślinnego i zwierzęcego, wykorzystywane w tradycyjnym japońskim leczeniu.

Wystawy czasowe

Począwszy od 2004 r. oprócz stałych ekspozycji przynajmniej raz do roku Muzeum prezentuje wystawy czasowe. Poruszają one szeroki zakres zagadnień związanych z historią farmacji oraz medycyny. Były wśród nich wystawy opowiadające o działalności zawodowej oraz pozazawodowej farmaceutów – zarówno dawnych, jak i współczesnych: „Z dziejów polskiego aptekarstwa - mgr Antonina Leśniewska i jej pierwsza na świecie żeńska apteka” (2004), „Rośliny lecznicze w exlibrisie Krzysztofa Kmiecica” (2007), czy „Muzeum Farmacji w rysunkach et miscellanea mgr Ewy Piaseckiej-Kudłacik” (2009). Egzotycznym systemom leczniczym poświęcona była wystawa pt. „Historia tradycyjnej medycyny mongolskiej” (2004), a zagadnieniom historii terapii wystawa pt. „Historia leczenia astmy. Wystawa zapierająca dech w piersiach” (2008). Wśród otwartych dotychczas wystaw znalazła się także jedna poświęcona historii reklamy farmaceutycznej pt. „Zdrowie z afisza” (2005) oraz ekspozycja opowiadająca historię polskiej firmy, która przez wiele lat funkcjonowała na rynku afrykańskim „Polskie leki na Czarnym Lądzie. Polfa w Nigerii” (2009). Przygotowane zostały także wystawy czasowe dotyczące historii warszawskiej farmacji: „Zdrowiska, uzdrowiska i letniska w historii Warszawy i okolic” (2004) i „Warszawski kram apteczny” (2011). Inne dotyczyły historii tradycyjnych sposobów leczenia, oczywiście

Wystawy czasowe w Muzeum Farmacji

z nawiązaniem do współczesności: „Zimna woda zdrowia doda - woda w lecznictwie, higienie i pielęgnacji” (2008), „Skarb Bałtyku. Bursztyn w lecznictwie” (2012), a także najnowsza „Warszawa mlekiem i miodem płynąca” (2013), która łączy tematykę warszawską z historią stosowania miodu i mleka jako produktów o charakterze odżywczym i leczniczym.

Biblioteka i Archiwum

Od początku istnienia Muzeum oprócz eksponatów zbierano również archiwalia dotyczące warszawskich farmaceutów, aptek i przemysłu farmaceutycznego. W chwili obecnej archiwum zawiera księgi apteczne z przełomu XIX/XX wieku, sygnatury apteczne pochodzące z wielu polskich aptek oraz archiwa ponad stu aptek warszawskich, które wznowiły działalność zaraz po II wojnie światowej. Archiwum muzealne posiada również dokumenty dotyczące działalności aptek przed drugą wojną światową, jak również w czasie jej trwania - materiały biograficzne przedwojennych farmaceutów, dyplomy, koncesje i wspomnienia dotyczące ich pracy.

W bibliotece zgromadzony jest również spory zbiór książek o tematyce medyczno – farmaceutycznej. Biblioteka zawiera blisko 3500 wydawnictw zwartych, w tym 7 starodruków oraz ponad 70 wydawnictw pochodzących z XIX wieku oraz czasopisma.

Do najciekawszych należy zbiór farmakopei polskich, rosyjskich, niemieckich, francuskich, angielskich oraz amerykańskich, a także polskie i niemieckie podręczniki farmaceutyczne.

Działalność oświatowa

Działalność edukacyjna należy również do obowiązków placówek muzealnych. Jesteśmy przygotowani do prowadzenia zajęć edukacyjnych dla różnych grup wiekowych, począwszy od przedszkolaków, na Uniwersytecie Trzeciego Wieku skończywszy. Zajęcia te cieszą się bardzo dużą popularnością. Lekcje muzealne adresowane do uczniów szkół podstawowych i średnich wpisały się już na stałe w program edukacyjny wielu warszawskich szkół. W chwili obecnej liczba zorganizowanych grup jest tak duża, że stanowi przeważającą część osób zwiedzających Muzeum. Bardzo zależy nam na środowisku farmaceutycznym i dlatego w naszej placówce organizowane są spotkania Oddziału Warszawskiego PTFarm. oraz sesje naukowe poświęcone szeroko rozumianej historii farmacji. Do najciekawszych należały spotkania z wybitnymi naukowcami prof. Normanem Daviesem i prof. Andrzejem Danyszem oraz sesja „Farmaceuci dla Warszawy”.

Zajęcia edukacyjne w Muzeum Farmacji

Podziękowania

Muzeum Farmacji im. mgr Antoniny Leśniewskiej powstało dzięki inicjatywie środowiska farmaceutycznego i jego dalszy rozwój związany jest również z wyjątkową postawą Okręgowej Izby Aptekarskiej w Warszawie, która dba o przekazywanie do Muzeum możliwych do pozyskania eksponatów. Za tą wspaniałą postawę i hojność bardzo dziękujemy naszym Darczyńcom.

Bibliografia

- Alaborska Paula: Muzeum Farmacji im. mgr Antoniny Leśniewskiej – Oddział Muzeum Historycznego m.st. Warszawy, Almanach Muzealny, Warszawa 2009 s. 399-402
- Arabas Iwona: Muzeum Farmacji im. mgr Antoniny Leśniewskiej, „Dary i darczyńcy”, Warszawa, 2006 s. 591
- Arabas Iwona: Muzeum Farmacji im. mgr Antoniny Leśniewskiej Oddział Muzeum Historycznego m.st. Warszawy – historia i zbiory, „Almanach Muzealny”, Warszawa 2003 s. 317-332
- Arabas Iwona: Apteczki i leki japońskich wędrownych aptekarzy z kolekcji rodziny Kashimoto, Warszawa 1998

- Arabas Iwona, Chodkowska Anita: Nieprzetartym szlakiem. *Farm. Pol.* 2000 T. 56 nr 12s. 573-583
- Arabas Iwona, Asada Shoji: Leki i metody lecznicze w japońskiej tradycji. *Far. Pol.* 1998 T. 54 nr 10 s. 461-468
- Sokońska-Miłosńska Grażyna: Varsoviensis. *Mag. Hist. Farm. Med.* 1994 R. 1 s. 5
- Sokońska-Miłosńska Grażyna: Pharmacopoea Batava. *Mag. Hist. Farm. Med.* 1994 R. 1 s. 8
- Tyrmand Leopold: „Zły”. Warszawa 1990 s. 9
- Więcek Marcin: Historia mebli aptecznych mgra Henryka Klawe – z Placu Św Aleksandra na ul. Piwną, „Pamiętnik XXI Sympozjum Historii Farmacji”. Kazimierz Dolny 2012 s. 287-300
- Wypiorczyk Ewa: Niechciane dziecko warszawskich farmaceutów. *Farm. Pol.* 2002 T. 58 nr 12 s. 563-566
- Zduńska Alina: Otwarcie Muzeum Farmacji w Warszawie. *Farm. Pol.* 1985 T. 41 nr 7 s. 417-420

Fotografie ze zbiorów Muzeum Farmacji im. mgr Antoniny Leśniewskiej Oddział Muzeum Historycznego m.st. Warszawy.

SPRAWOZDANIA

Mgr Agnieszka Młudzik

Mgr Agnieszka Jakubowska

Dr Magdalena Cybulska

Mgr Malwina Pawlik

Prof. dr hab. Czesław Jeśman
Łódź – UM

CZERWONE KRZYŻE NA PANCERNYM SZLAKU – SESJA NAUKOWA I WYSTAWA W MUZEUM UNIwersYTETU MEDYCZNEGO W ŁÓDZI (DAWNE MUZEUM POLSKIEJ WOJSKOWEJ SŁUŻBY ZDROWIA)

Abstract

On 22nd January 2012, the Museum of the Medical University of Lodz celebrated the Jubilee of the 40th anniversary of activity. On this occasion, the exhibition entitled “Red Crosses on the Armoured Trail 1942-1947” was organized in cooperation with the Association of the 1st Polish Armoured Division - Beskidzkie Stowarzyszenie Maczkowców. The exhibition was open to the public at the end of May 2012.

The Association, Beskidzkie Stowarzyszenie Maczkowców, celebrated the 70th anniversary of creating the 1st Polish Armoured Division and the 120th birth anniversary of General Stanisław Maczek. On 21st

January, a scientific session was held under the patronage of His Magnificence Rector of the Medical University of Lodz Prof. Paweł Górski and the exhibition was open.

Streszczenie

22 stycznia 2012 r. Muzeum Uniwersytetu Medycznego w Łodzi obchodziło Jubileusz 40 – lecia działalności. Z tej okazji przygotowano wspólnie z Beskidzkim Stowarzyszeniem Maczkowców wystawę pod tytułem „Czerwone Krzyże na Pancernym Szlaku 1942 - 1947”, która była dostępna dla zwiedzających do końca maja 2012 roku.

Beskidzkie Stowarzyszenie Maczkowców obchodziło z kolei 70 – tą rocznicę powstania 1. Dywizji Pancерnej i 120 – tą rocznicę urodzin gen. dyw. Stanisława Maczka. 21 stycznia odbyła się z tych okazji sesja naukowa pod Wysokim Patronatem Jego Magnificencji – Rektora Uniwersytetu Medycznego w Łodzi prof. dr hab. n. med. Pawła Górskiego oraz nastąpiło otwarcie wystawy.

W dniu 21 stycznia 2012 roku w Muzeum Uniwersytetu Medycznego w Łodzi otwarto czasową wystawę poświęconą działalności służby zdrowia 1. Dywizji Pancерnej gen. dyw. Stanisława Maczka. Wystawę, która trwała do końca maja 2012 roku zorganizowali: Muzeum Uniwersytetu Medycznego w Łodzi (dawne Muzeum Polskiej Wojskowej Służby Zdrowia) i Beskidzkie Stowarzyszenie Maczkowców. Wystawa i sesja naukowa zbiegła się z jubileuszem 40 – lecia działalności Muzeum, 70 – tą rocznicą powstania 1. Dywizji Pancерnej oraz 120 – tą rocznicą urodzin gen. dyw. Stanisława Maczka. Wystawa nosiła tytuł „Czerwone Krzyże na Pancernym Szlaku 1942 – 1947” i mieściła się w Łodzi przy ul. Żeligowskiego 7/9. Sesja naukowa poświęcona w/w tematyce odbyła się pod Wysokim Patronatem Jego Magnificencji – Rektora Uniwersytetu Medycznego w Łodzi prof. dr hab. n. med. Pawła Górskiego [12].

Gości przywitał kierownik Zakładu Historii Nauk i Medycyny Wojskowej UMed w Łodzi dr hab. n. med. prof. nadzw. Czesław Jeśman.

Na sesję przybyli między innymi Prorektor ds. Klinicznych UMed w Łodzi prof. dr hab. n. med. Marian Brocki, z-ca Dyrektora Instytutu Centrum Zdrowia Matki Polki prof. dr hab. n. med. Piotr Woźniak oraz Prezes Beskidzkiego Stowarzyszenia Maczkowców James Jurczyk. Moderatorem sesji naukowej był prof. Czesław Jeśman, który jako pierwszy zaprezentował referat „40 rocznica polskiego muzealnictwa wojskowo – medycznego w Polsce”. Pierwsza wystawa dotycząca wspomnianego tematu została zaprezentowana w 1925 roku w Oficerskiej Szkole Sanitarnej w Warszawie, a autorem jej był wówczas kpt. dr med. Stanisław Konopka – późniejszy profesor, obecnie patron Głównej Biblioteki Lekarskiej w Warszawie. Wystawa pozostawała w Zamku Książąt Mazowieckich w Ujazdowie i była wzbogacana i rozwijana we wspomnianej szkole do 1944 roku tzn. do wybuchu Powstania Warszawskiego. Po zakończeniu walk okupant zburzył Zamek Ujazdowski. Część eksponatów udało się uratować i pozostawały one po wojnie w zbiorach prywatnych. Po kilku latach od tamtych wydarzeń środowisko medyków wojskowych wysunęło ideę utworzenia muzeum wojskowego.

W 1958 roku, nawiązując do przedwojennych tradycji, w Łodzi przy dużej pomocy Akademii Medycznej powstała Wojskowa Akademia Medyczna, której początki były trudne, ze względu na brak fachowej kadry, pomieszczeń i wielu urządzeń. Z roku na rok WAM się umacniał. Po 10 – ciu latach działalności był już samodzielną Uczelnią [4, 5, 8].

W 1968 roku z okazji jubileuszu Uczelni została zorganizowana wystawa czasowa, poświęcona działalności sanitariatu i wojskowej służbie zdrowia. Zgromadzono bardzo wiele cennych eksponatów, postanowiono powołać do życia wojskowe muzeum. Po kilku latach prowadzonych prac adaptacyjnych pod kierownictwem byłego Rektora Wyższej Szkoły Sztuk Plastycznych (obecnie Akademii Sztuk Pięknych) w Łodzi prof. dr hab. Witolda Głowackiego 22 stycznia 1972 roku w pomieszczeniach gmachu przy ul. Żeligowskiego 7/9 rozpoczęło działalność Muzeum Polskiej Wojskowej Służby Zdrowia przy Zakładzie Historii Medycyny WAM. Na przestrzeni 40 lat działalności placówkę zwiedziło ponad 120 tysięcy osób. Można wyróżnić w niej działy: starodruki, narzędzi i aparatury medycznej, kolekcje mundurów, dział poświęcony patronowi WAM gen. dyw. prof. Bolesławowi Szareckiemu i inne. Osobliwością są obrazy poświęcone tematyce sanitarnej autorstwa m. in. Wojciecha Kossaka. W ciągu minionego okresu zaprezentowano kilkadziesiąt wystaw czasowych o różnorodnej tematyce [7, 8].

Wiele wysiłku w organizację i opiekę nad Muzeum włożyli JM były Rektor WAM płk prof. dr hab. n. med. Tadeusz Brzeziński, prof. dr hab. A. Felchner, dr hab. Marek Dudkiewicz, prof. nadzw. dr hab. med. Czesław Jeśman i inne osoby [7].

Kolejnym mówcą na wspomnianej wyżej sesji naukowej był dr n. hum. Zdzisław Jezierski, który przedstawił referat pt. „Opieka medyczna na szlaku Brygady płk Stanisława Maczka”. Autor podkreślił dobrze zorganizowaną i skutecznie działającą służbę zdrowia podczas wojny obronnej we wrześniu 1939 roku we wspomnianej brygadzie [13, 16, 17].

„Zarys historii polskiej 1. Dywizji Pancernej” – wygłosił mgr Mikołaj Klorek z Uniwersytetu im. A. Mickiewicza w Poznaniu. Referat szczegółowo ukazał szlak bojowy sławnej jednostki na terenie Zachodniej Europy [20].

Kolejnym prelegentem był student Aleksander Rutkiewicz z Uniwersytetu Medycznego w Katowicach, który omówił służbę zdrowia na szlaku bojowym 1. Dywizji Pancernej. Wystąpienie kolegi było także bardzo interesujące gdyż zaprezentował m. in. wiele dokumentów z działalności służby zdrowia wspomnianej jednostki. Informacje przedstawione przez A. Rutkiewicza były bardzo źródłowe, wiele z nich pozyskano w Instytucie Polskim i Muzeum im. gen. Władysława Sikorskiego w Londynie [10, 11]. Poza szefostwem służby zdrowia w skład kompanii sanitarnej 1. Dywizji Pancernej wchodziły 10. lekka kompania sanitarna (3 plutony sanitarne i zespoły sanitarne), 11 kompania sanitarna (3 plutony sanitarne i zespoły sanitarne) oraz połowa stacji opa-

trunkowej (pluton gospodarczy i 2 sekcje) [10,18]. Bardzo interesująco prezentował się schemat ewakuacji rannych [10]. Wystąpienie ubarwiła sekwencja zdjęć szlaku bojowego brygady.

Następny referat był autorstwa dwóch lekarzy: mjr dr n. med. Krzysztofa Kopocińskiego i mjr dr n. med. Zbigniewa Kopocińskiego pt. „Służba zdrowia 11. Lubuskiej Dywizji Kawalerii Pancernej – spadkobierczyni tradycji Oddziałów Sanitarnych 1. Dywizji Pancernej”. Porównanie przeszłości i teraźniejszości było w tym wystąpieniu bardzo pouczające. Autorzy wiele lat odbywali służbę wojskową w tej jednostce. Wyjątkowo ciekawie przedstawili organizację i działalność służby zdrowia w okresie obecnym. Zwrócili również uwagę na codzienne problemy lekarzy, ich wysiłek na licznych poligonach, zabezpieczeniach medycznych itp.

Na zakończenie sesji naukowej podsumowania dokonał prof. Czesław Jeśman, stwierdzając m. in., że służba zdrowia 1. Brygady Pancernej w Wojnie Obronnej 1939 jak i w zwycięskich walkach na froncie zachodnim podczas II wojny światowej zapisały się złotymi zgłoskami w dziejach oręża polskiego.

Następnie uczestnicy udali się na zwiedzanie Muzeum oraz wystawy. Ekspozycja ukazywała m.in. oryginalne opatrunki medyczne, leki, zestawy pomocy lekarskiej, dokumenty, wiele ciekawych, niepublikowanych dotąd zdjęć ze szlaku bojowego wspomnianej jednostki. Bardzo interesująco prezentował się zainscenizowany punkt pomocy medycznej z fantomami imitującymi rannych.

Po zakończeniu sesji zawiązała się bardzo żywa dyskusja poruszająca wiele tematów. Zabrał też głos Prezes Beskidzkiego Stowarzyszenia Maczkowców James Jurczyk omawiając wybrane ciekawe epizody działalności dywizji i jego dowódcy gen. dyw. Stanisława Maczka. Następnie uczestnicy zostali zaproszeni na tradycyjną lampkę szampana i poczęstunek.

Bibliografia

Dudkiewicz Marek Krzysztof: Wojskowa Akademia Medyczna im. gen. dyw. prof.dr med. Bolesława Szareckiego w latach 1958-1988. Warszawa 1990, Wojskowy Instytut Historyczny. Rozprawa doktorska. Promotor: prof. dr hab. Kazimierz Sobczak

Englert Juliusz L., Barbarski Krzysztof: Generał Maczek i żołnierze 1 Dywizji Pancernej Instytut Polski i Muzeum im. gen. Sikorskiego, Polska Fundacja Kulturalna 1992 s. 16

Hubicki Stefan: W sprawie Akademii Wojskowo-Lekarskiej. *Lekarz wojskowy* 1924 R. 5 s. 350

Hubicki Stefan: Wojskowa szkoła sanitarna. *Lekarz wojskowy* 1923 R. 4 nr 1 s. 24-34

Jeśman Czesław: Droga Wojskowej Akademii Medycznej im. gen. dyw. prof. Bolesława Szareckiego do Uniwersytetu Medycznego w Łodzi. *Kronikarz* 2002/2003 R. 1 nr 1/2 s. 19-27

Toż. W: Sześćdziesięciolecie Wydziałów Medycznych 1945-2005 / [red.] Teresa Pajszczyk-Kieszkiewicz. Łódź 2005 s. 915-925

Jeśman Joanna, Jeśman Czesław: Muzeum Polskiej Wojskowej Służby Zdrowia Wojskowej Akademii Medycznej i Uniwersytetu Medycznego w Łodzi. *Kronikarz* 2003/2004 R. 2 nr 2 s. 225-243

Kalendarium Wojskowej Akademii Medycznej im. gen. dyw. prof. dr med. Bolesława Szareckiego 1958-1988 / pod red. Michała Bajaka, Tadeusza Klimaszewskiego. Łódź 1988: 80 [Osiemdziesiąt] lat wyższego szkolnictwa medycznego w Wojsku Polskim 1922-2002 / [red. Mirosław Wdowczyk]. Łódź 2002

Majka Jerzy: Brygada Motorowa płk Maczka. Rzeszów, Wydaw. Libra, 2008: 11 – 27, 38, 59 – 153

Majka Jerzy: Generał Stanisław Maczek. Rzeszów, Wydaw. Libra 2005 s. 9

Mierziński Zbigniew: Generałowie II Rzeczypospolitej Warszawa 1990 Wydawnictwo Polonia s. 167-176

Młudzik Agnieszka, Aleksander Rutkiewicz: Potrójna rocznica. *Lekarz Wojskowy* 2012 (03) s. 303

Nowak Eugeniusz Piotr: 10. Pułk Dragonów. T. 1., Barbara Wydawnictwo, Kraków 2005

Potomski Piotr: Generał broni Stanisław Władysław Maczek (1892-1994), Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 2008

Rutkiewicz Aleksander: Organizacja służby zdrowia polskiej 1. Dywizji Pancernej. *Lekarz Wojskowy* 2012 (03) s. 292

Rutkiewicz Aleksander: Służba zdrowia polskiej 1. Dywizji Pancernej w kampanii wojennej 1944 – 1945. *Militaria XX Wieku* Wyd. Specj., 2010; 4: s. 22 - 30

Składkowski Felicjan: Stanowisko lekarza w wojsku polskim. *Bellona* 1919 R. 2 nr 4 s. 241-254

Tym Juliusz S.: 1. Dywizja Pancerna. Organizacja i wyszkolenie., ZP Wydawnictwo, Warszawa 2009 s. 235 - 259

Wagner Adam, Jankowski Andrzej, Skalski Marek, Wojsa Jarosław, Dójczyński Marian: Ewakuacja medyczna – istotny element zabezpieczenia medycznego działań bojowych. *Lekarz Wojskowy* 2012 T. 90 nr.1 s. 60 -64

Walczewski Krzysztof: Problematyka wojskowo-medyczna w pracach doktorskich i habilitacyjnych obronionych w Wojskowej Akademii Medycznej: analiza i jej struktury i znaczenia dla wojskowej służby zdrowia. Łódź 1998, Wojskowa Akademia Medyczna im. gen. dyw. prof. Bolesława Szareckiego. Rozprawa doktorska. Promotor: prof. dr hab. Józef Kocur

Mgr Marek Dubiński

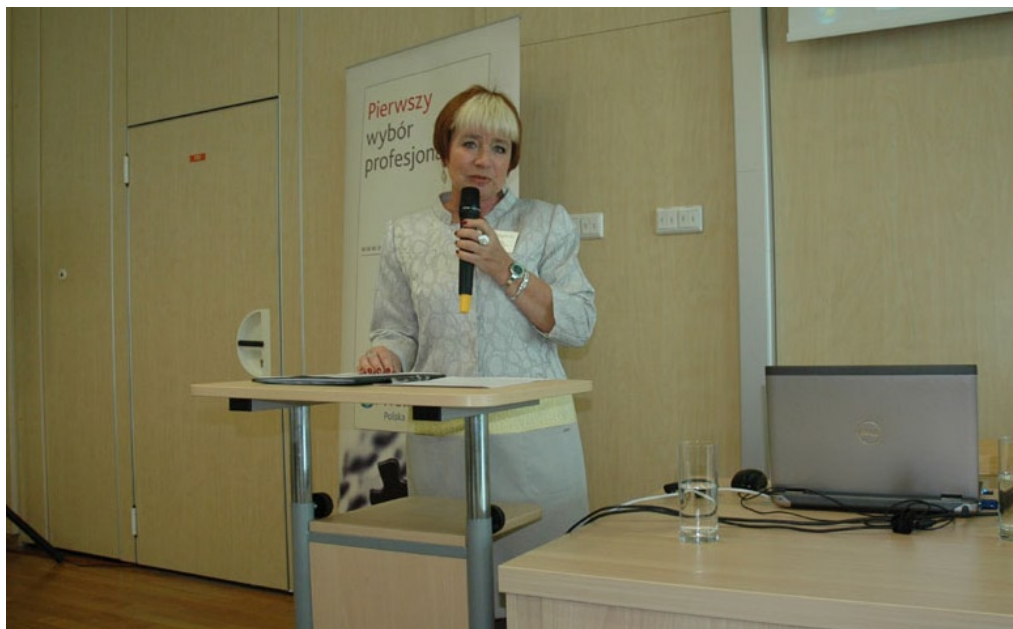
Mgr Jadwiga Wojtczak

Wrocław – PWr

**„BIBLIOTEKARZ UWOLNIONY
– DEREGULACJA CZY DEGRADACJA?”
– SPRAWOZDANIE Z IV OGÓLNOPOLSKIEJ KONFERENCJI
NAUKOWEJ, ZORGANIZOWANEJ 12-14 CZERWCA 2013 R. PRZEZ
BIBLIOTEKĘ UNIWERSYTECKĄ IM. J. GIEDROYCIA
W BIAŁYMSTOKU**

W dniach 12-14 czerwca 2013 r. w Bibliotece Uniwersyteckiej im. Jerzego Giedroycia w Białymstoku miała miejsce IV Ogólnopolska Konferencja Naukowa „Bibliotekarz uwolniony – deregulacja czy degradacja?”, nad którą honorowy patronat objął rektor Uniwersytetu w Białymstoku prof. dr hab. Leonard Etel. Celem konferencji była dyskusja nt. przyszłości zawodu bibliotekarza w związku z projektem przygotowanym przez Ministerstwo Sprawiedliwości dotyczącym deregulacji 49 zawodów oraz ustalenie, czy proponowane rozwiązania przyczynią się do deregulacji czy też do degradacji zawodu bibliotekarza dyplomowanego. Podczas trzydniowych obrad odbyło się siedem sesji, na których wygłoszono 25 referatów poświęconych zagadnieniom związanym ze stanowiskiem bibliotekarza dyplomowanego, ich statusem prawnym, miejscem w środowisku bibliotek akademickich, ewolucją i etyką zawodu oraz kształceniem bibliotekarzy w Polsce i na świecie.

W konferencji wzięło udział blisko 100 przedstawicieli bibliotek oraz pracowników Instytutów Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa ze wszystkich stron Polski. Znaczącą część (ponad 30 osób) stanowili dyrektorzy bądź wicedyrektorzy bibliotek szkół wyższych w Polsce.

Konferencję uroczyście otworzyła dyrektor Biblioteki Uniwersyteckiej im. J. Giedroycia w Białymstoku mgr Halina Brzezińska-Stec, która wśród znamienitych uczestników powitała komitet naukowy (prof. Wanda Pindłowa (nieobecna z powodu choroby), prof. Jadwiga Sadowska, prof. Jadwiga Woźniak-Kasperek, dr hab. Katarzyna Materska, dr Katarzyna Zimnoch), prof. Annę Sitarską (od 60 lat związaną z bibliotekarstwem polskim) oraz Radę Wykonawczą Konferencji Dyrektorów Akademickich Szkół Polskich (Ewę Dobrzyńską-Lankosz i dra Marka Górskiego), prof. Hannę Tadeusiewicz (przewodniczącą Komisji Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego dla Bibliotekarzy Dyplomowanych).

W imieniu nieobecnego Rektora Uniwersytetu w Białymstoku głos zabrała prof. Beata Godlewska-Żyłkiewicz - Prorektor ds. Nauki i Współpracy z Zagranicą, która życzyła owocnych obrad i zapewniała o wschodniej gościnności gospodarzy.

Pierwszego dnia konferencji odbyły się dwie sesje. Sesję pierwszą dotyczącą ewolucji zawodu bibliotekarza na przestrzeni dziejów poprowadziła prof. Jadwiga Woźniak-Kasperek (Instytut Informacji Naukowej i Studiów Bibliologicznych Uniwersytetu Warszawskiego). Referat otwierający „Ewolucja zawodu bibliotekarza - od strażnika zbiorów, poprzez bibliotekarza oświatowego i naukowego do specjalisty zarządzającego wiedzą” dr Katarzyny Zimnoch (Zakład Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa Uniwersytetu w Białymstoku) przedstawiał zmiany w zawodzie, w świetle wykonywanych przez bibliotekarza zadań w ujęciu historycznym. Według prof. Jadwigi

Woźniak-Kasperek w Polsce nastąpiła dewaluacja zawodu bibliotekarza na poziomie leksykalnym, ponieważ potocznie bibliotekarz to osoba, która pracuje w bibliotece, natomiast np. w USA bibliotekarz jest w pierwszym rzędzie kojarzony z dyrektorem biblioteki. Drugi referat „Bibliotekarze wyższych uczelni - przyczynek do historii 100-letniej walki o prestiż zawodu” w zastępstwie dr Agaty Samsel (Biblioteka Wydziału Pedagogiki i Psychologii Uniwersytetu w Białymstoku) wygłosiła dr Urszula Wróblewska (Wydział Pedagogiki i Psychologii Uniwersytetu w Białymstoku). Był to przegląd trwającej cały XX wiek walki o pozycję i prestiż zawodu bibliotekarza w odniesieniu do proponowanych aktualnie zmian w ustawodawstwie.

Dr Marian Butkiewicz (Biblioteka Główna Uniwersytetu Przyrodniczego w Lublinie) w referacie „Bibliotekarz w pragmatyce zawodowej. Quo vadis bibliothecare?” nawiązał do istniejącego stereotypu bibliotekarki, by podkreślić znaczenie dokonań wybitnych bibliotekarzy, bibliotekoznawców lub twórców bibliotek w Polsce i zagranicą. Zwrócił uwagę na fakt, że aktualnie brakuje ścieżki rozwoju bibliotekarzy, notowany jest spadek użytkowników korzystających z bibliotek tradycyjnych na rzecz korzystania z zasobów wirtualnych. Natomiast nowoczesna biblioteka, zaraz po miejscu pracy i domu, powinna stanowić trzecie miejsce spotkań.

Sesja druga, której przewodniczyła Ewa Dobrzyńska-Lankosz, dyrektor Biblioteki Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie, koncentrowała się wokół etyki zawodu bibliotekarza. Marcin Pędich (Zakład Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa Uniwersytetu w Białymstoku) w swoim wystąpieniu „Uwarunkowania kulturowe a etyka zawodu bibliotekarza” omówił badania opinii studentów I i II roku Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa w Białymstoku na temat korzystania i dostępu do zbiorów w kontekście etycznym. Kolejne referaty: Elżbiety Kuźmy (Uniwersytet im. A. Mickiewicza w Poznaniu Biblioteka Filologiczna NOVUM) „Etyka zawodu bibliotekarza a etyczność w awansowaniu pracowników bibliotek” oraz Joanny Kępko i Iwony Ławreniuk (Biblioteka Uniwersytecka im. Jerzego Giedroycia w Białymstoku) „Moralno-etyczne aspekty pracy bibliotekarza - analiza kodeksów etyki bibliotekarskiej oraz wyników badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku bibliotek białostockich” dotyczyły spraw związanych z zawodowymi kodeksami etyki, pełnionych przez nich roli oraz znikomej znajomości kodeksu etyki zawodu bibliotekarza wśród pracowników bibliotek. Prof. Mariola Antczak (Katedra Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej Uniwersytetu Łódzkiego) w referacie „Deregulacja zawodu bibliotekarza. Przegląd najważniejszych zmian proponowanych w latach 2011-2012” przeniesionym z sesji VI wypowiedziała się na temat degradacji zawodu w kontekście propozycji nowych za-

pisów legislacyjnych. Celem deregulacji miał być łatwiejszy dostęp do pracy dla młodych, spadek bezrobocia, skrócony czas możliwości podjęcia pracy przez absolwentów. Wymieniła różne formy protestu przeciwko zmianom de regulacyjnym: opinie Rady Wykonawczej Konferencji Dyrektorów Bibliotek Akademickich Szkół Polskich, Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich; listy dyrektorów i pracowników bibliotek wpływające do przewodniczącej Komisji Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego dla Bibliotekarzy Dyplomowanych prof. Hanny Tadeusiewicz; artykuły w czasopismach bibliotekarskich, w prasie; blogi i fora (wypowiedzi m.in. Aleksandra Radwańskiego, Stefana Kubowa, Jacka Wojciechowskiego). Swoje poparcie dla sprawy zachowania procedury egzaminu na bibliotekarza dyplomowanego udzielili posłowie Andrzej Romanek, Andrzej Sztorc. W kolejnym referacie prof. Hanna Tadeusiewicz przedstawiła procedury przystępowania do egzaminu na bibliotekarza dyplomowanego oraz reakcję środowiska bibliotekarskiego na propozycję Ministerstwa Sprawiedliwości dotyczącą deregulacji zawodu.

Po tych dwóch sesjach miała miejsce dyskusja, w czasie której gospodarz konferencji dyrektor Halina Brzezińska-Stec postulowała powołanie komisji do zebrania wniosków wypływających z obrad konferencyjnych. Potencjalni kandydaci w związku z podejmowanymi wcześniej działaniami wyrazili swoją wątpliwość w skuteczność kolejnej komisji.

W dyskusji podsumowującej dzień pierwszy głos zabrali: dr hab. Artur Jazdon, dyrektor Biblioteki Uniwersytetu Adama Mickiewicza w Poznaniu oraz Ewa Dobrzyńska-Lankosz.

Kolejnym punktem programu było zwiedzania miasta, podczas którego uczestnicy konferencji mieli okazję zapoznać się z pięknie odrestaurowanym Pałacem Branickich, rynkiem oraz innymi zabytkami Białegostoku. Zwieńczeniem wieczoru była uroczysta kolacja w Czytelni Ogólnej Biblioteki Uniwersyteckiej w Białymstoku.

Drugiego dnia konferencji odbyły się kolejne trzy sesje. Sesja trzecia, prowadzona przez dra hab. Artura Jazdona, była poświęcona kształceniu bibliotekarzy w krajach europejskich i na świecie. Izabela Nowakowska (Biblioteka Wydziału Farmaceutycznego Uniwersytetu Medycznego w Łodzi) wygłosiła referat „Proces zmian w kształceniu bibliotekarzy w krajach europejskich - unifikacja czy różnorodność?”. Ewa Amgahar (Biblioteka Jagiellońska w Krakowie) omawiając referat „Droga do zawodu bibliotekarza w Niemczech” skupiła się m.in. na wykazaniu w bibliotekarstwie niemieckim podziału między pracownikami biblioteki z wykształceniem podstawowym, średnim, podwyższonym (studia licencjackie 1 stopnia) i najwyższym (studia magisterskie 2 stopnia). Referentka omówiła zakres zadań i kwalifikacji każdego z ww. absolwentów. Z badań wynika, że w latach 1997-2007 aż 94% absolwentów znalazło zatrudnienie, a co roku ok. 1000 wolnych etatów zgłaszanych jest do Federalnego Urzędu Pracy. Katarzyna Ślaska (Biblioteka Narodowa w Warszawie) w swoim wystąpieniu „Bibliotekarz doskonały? – profil kandydata do pracy w bibliotekach naukowych a profil absolwenta studiów bibliotekoznawczych w Europie i USA” wskazała na kwalifikacje, jakie powinien posiadać bibliotekarz: pisać bezwzrokowo na komputerze, znać w stopniu komunikatywnym język angielski, posługiwać się programami Excel, Word, Power Point oraz posiadać umiejętność zdobywania dotacji unijnych na działalność. Wyraziła swój pogląd na temat systemu edukacji w Stanach Zjednoczonych, który przypomina pandę - jest pełen uroku i cieszy się powszechną akceptacją, ale bez wprowadzenia radykalnych zmian systemowych jest na najlepszej drodze do wyginięcia. Agnieszka Wolańska i Beata Starosta (Biblioteka Główna i OINT Politechniki Wrocławskiej) prezentując referat „Współczesne tendencje w kształceniu bibliotekarzy w wybranych krajach europejskich” przybliżyły współczesne tendencje związane z kształceniem bibliotekarzy w wybranych krajach europejskich (Dania, Szwecja, Finlandia, Grecja, Włochy, Hiszpania).

Kształcenie bibliotekarzy w Polsce było tematem sesji czwartej prowadzonej przez dra Henryka Hollendra, dyrektora Biblioteki Uczelni Łazarskiego w Warszawie. Dr Małgorzata Janiak (Instytut Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie) w referacie „Kształcenie akademickie bibliotekarzy po wprowadzeniu Krajowych Ram Kwalifikacji” omówiła zmiany wprowadzone w kierunkach kształcenia w szkolnictwie polskim. Uczelnie obecnie nie tylko kształcą bibliotekarzy, bibliotekoznawców, ale też brokerów informacji, informatologów, pracowników informacji, edytorów i prasoznawców. Dr Danuta Konieczna (Biblioteka Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie) wprowadziła słuchaczy w temat:

czy możliwe jest zrobienie kariery w bibliotece oraz osiągnięcie satysfakcji zawodowej? wygłaszając referat „Kształtowanie kariery zawodowej w bibliotekarstwie. Czy to możliwe w polskich realiach?”. Referentka przytoczyła wyniki swoich badań ankietowych, które przeprowadziła na grupie osób, pracujących w bibliotekach różnego typu w Olsztynie. Ostatnim referatem w tej sesji był temat „Rola praktyk zawodowych studentów bibliotekoznawstwa i informacji naukowej w ich dalszych losach zawodowych na przykładzie praktykantów Biblioteki Śląskiej” omówiony przez Anetę Sokół i Wisławę Bertman (Biblioteka Śląska w Katowicach). Autorki przybliżyły wpływ praktyk studenckich na dalsze losy zawodowe na przykładzie praktykantów Biblioteki Śląskiej. Jako ciekawostkę podały, że wśród respondentów nie ma osób bezrobotnych, czyli wszyscy studenci odbywający praktykę w Bibliotece Śląskiej zdobyli pracę.

Sesja piąta, w której w roli moderatora wystąpiła prof. Jadwiga Sadowska z Zakładu Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa Uniwersytetu w Białymstoku, traktowała o miejscu bibliotekarzy dyplomowanych w środowisku bibliotek akademickich. Ewa Dąbrowska (Biblioteka Jagiellońska w Krakowie) przedstawiła referat pt. „Rola i znaczenie bibliotekarzy dyplomowanych w opiniach dyrektorów bibliotek akademickich” w oparciu o badania ankietowe. Dr Danuta Patkaniowska (Biblioteka Jagiellońska w Krakowie) wygłosiła referat „Rola nauczycieli akademickich i bibliotekarzy dyplomowanych w Bibliotece Jagiellońskiej”, w którym podkreśliła znaczenie działalności bibliotekarzy dyplomowanych jako nauczycieli akademickich oraz poruszyła problem okresowej oceny tej grupy pracowników uczelni. Marek Dubiński (Biblioteka Główna i OINT Politechniki Wrocławskiej), wygłosił referat „Aktywność naukowa i zawodowa bibliotekarzy dyplomowanych Wrocławia – badania ankietowe (stan na 15.02.2013)” przygotowany wspólnie z Ewą Parzonką (Biblioteka Główna Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu). Przeanalizował w nim działalność 66 bibliotekarzy dyplomowanych czynnych zawodowo, zatrudnionych we wrocławskich bibliotekach i archiwach uczelnianych. Emilia Czerniejewska (Biblioteka Główna Uniwersytetu Przyrodniczego we Wrocławiu), której tytuł referatu brzmiał: „Korporacja Bibliotekarzy Wrocławskich – organizacja pracowników bibliotek naukowych” zaprezentowała lokalne stowarzyszenie, które powstało jako organ wspierający (organizujący konferencje i wydający publikację „Z problemów bibliotek naukowych Wrocławia”) działania bibliotekarzy dyplomowanych i kandydatów przygotowujących się do egzaminu na bibliotekarza dyplomowanego z inicjatywy profesor Marii Piśtupczak-Majerowicz oraz pracowników bibliotek wrocławskich uczelni. Jadwiga Wojtczak (Biblioteka Główna i OINT Politechniki Wrocławskiej) i Małgorzata Świrad (Biblioteka Główna Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu) przedstawiły temat: „Ocena bibliotekarzy dyplomowanych w bibliotekach akademickich”. Omówiły kryteria i procedury związane z okresową oceną bibliotekarzy dyplomowanych., przeprowadzaną na uczelniach w Polsce. Podsumowania sesji dokonała prowadząca prof. Jadwiga Sadowska. Do dyskusji włączyli się prof. dr hab. Jadwiga Woźniak-Kasperek, Krystyna Hoffman (Biblioteka Państwo-

wej Wyższej Szkoły Informatyki i Przedsiębiorczości w Łomży, Małgorzata Bartosik (Książnica Pomorska w Szczecinie), dr Marek Górski, dyrektor Biblioteki Politechniki Krakowskiej oraz dr Henryk Hollender.

Wieczorną atrakcją konferencji było zwiedzenie nowego budynku Opery i Filharmonii Podlaskiej oraz spektakl pt. „Pięcioksiąg Izaaka” w Białostockim Teatrze Lalek.

Sesja szósta – Bibliotekarz dyplomowany – aspekt prawny i siódma, prowadzone były przez prof. Uniwersytetu Warszawskiego Katarzynę Materską. Pierwszą tego dnia osobą referującą była Ewa Dobrzyńska-Lankosz (Biblioteka Główna Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie), która w referacie „Status prawny bibliotekarzy dyplomowanych” przedstawiła historię, stan obecny i rokowania na przyszłość statusu bibliotekarzy w ustawodawstwie polskim. Kolejna prelegentka Violetta Perzyńska (Biblioteka Główna im. Jędrzeja Śniadeckiego Akademii Wychowania Fizycznego w Warszawie), w zaprezentowanym referacie „Środowisko bibliotekarskie w obliczu zmian regulacji prawnych a solidarność zawodowa” omówiła prawdopodobne scenariusze związane z przyszłością awansu na stanowisko bibliotekarza dyplomowanego, w obliczu proponowanych przez Ministerstwo zmian oraz przytoczyła opinie pracowników bibliotek odnośnie projektu Ustawy „o zmianie ustaw regulujących wykonywanie niektórych zawodów” a Ustawą Prawo o szkolnictwie wyższym z dnia 27 lipca 2005 r.

Dr inż. Scholastyka Baran (Biblioteka Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie) prelegentka ostatniej sesji, zatytułowanej „Bibliotekarz dyplomowany dziś i jutro”, referując temat „Egzamin na bibliotekarza dyplomowanego jako jedna z form samokształcenia” przedstawiła w tej kwestii punkt widzenia Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich i Rady Wykonawczej Konferencji Dyrektorów Bibliotek Akademickich Szkół Polskich oraz branżowych autorytetów. Przytoczyła też opinie kilku osób na temat przygotowań do egzaminu na bibliotekarza dyplomowanego, które pomysłne go zaliczyły w przeciągu dwóch ostatnich lat. Dr hab. Artur Jazdon odniósł się w swojej wypowiedzi „Zarządzanie grupą bibliotekarzy dyplomowanych w Bibliotece Uniwersyteckiej w Poznaniu. Czego oczekują od bibliotekarza dyplomowanego?” do stanowiska bibliotekarza dyplomowanego oraz wymagań przed nim stawianych na przykładzie Biblioteki Uniwersyteckiej w Poznaniu. Podkreślił także znaczenie oceny nauczycieli akademickich przeprowadzanych w uczelniach.

Dr Henryk Hollender (Uczelnia Łazarskiego w Warszawie) zaproponował w referacie pt. „Biblioteczna Komisja Certyfikacyjna” powstanie takiej komisji, która zajęłaby miejsce zlikwidowanej poprzez nowelizację Ustawy - Komisji Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego dla Bibliotekarzy Dyplomowanych.

Po wysłuchaniu referatów ostatniej sesji odbyła się wspólna dyskusja. Konferencję zakończyła organizator spotkania dyrektor Halina Brzezińska-Stec dziękując uczestnikom za udział.

W konferencji wzięli udział przedstawiciele firm współpracujących z bibliotekami naukowymi, którzy przedstawili nowe rozwiązania technologiczne i informatyczne (ALEPH, EBSCO, DDP, Mikrofilm-Service, MCB).

Konferencja została perfekcyjnie zorganizowana, za co należą się szczególne podziękowania organizatorom na czele z dyrektorem Haliną Brzezińską-Stec wraz ze współpracownikami. Wygłoszone na konferencji referaty zostaną opublikowane w materiałach konferencyjnych.

Autorami fotografii są: mgr Jolanta Żochowska (1,2,4-6) i mgr Wiesław Wróbel (3, 7).

Mgr Ewa Zygadło-Kozaczuk
Wrocław – UM

**SPRAWOZDANIE Z KONFERENCJI
„BEZPIECZNA FARMAKOTERAPIA
– JEDEN PROBLEM, RÓŻNE SPOJRZENIA”**

W dniach 16-17 maja 2013 r. we Wrocławiu odbyła się konferencja zatytułowana „*Bezpieczna farmakoterapia – jeden problem, różne spojrzenia*”, której głównym organizatorem była Katedra i Zakład Farmakologii Klinicznej Uniwersytetu Medycznego we Wrocławiu, a jednym ze współorganizatorów i pomysłodawców Centrum Informacji o Leku i Biblioteka UMW. Patronat honorowy nad konferencją objął JM Rektor Uniwersytetu Medycznego we Wrocławiu Prof. dr hab. Marek Ziętek.

Głównym celem interdyscyplinarnego spotkania szkoleniowego z udziałem lekarzy, farmaceutów, pielęgniarek i diagnostów laboratoryjnych oraz studentów uniwersytetów medycznych było przyjrzenie się z różnych perspektyw zagadnieniu bezpiecznej farmakoterapii.

Uczestnicy, pierwszego dnia konferencji, mieli możliwość wysłuchania wykładów wielu znakomitych specjalistów: klinicystów, wykładowców akademickich oraz badaczy z ośrodków naukowych z Wrocławia, Poznania i Gdańska. Na konferencji prezentowane były m.in. takie zagadnienia jak: nowe przepisy dotyczące pharmacovigilance, wiarygodność badań klinicznych, wpływ technologii postaci leku na stosowanie produktów leczniczych, ordynowanie leków wśród populacji wrażliwych, odpowiedzialność lekarzy i farmaceutów za udzielanie informacji na temat leków oraz rola farmaceuty klinicznego i źródła informacji o lekach wykorzystywane w codziennej pracy lekarzy i farmaceutów.

Szczególne zainteresowanie na konferencji wzbudził wykład gościa specjalnego, którym był dr Michel Le Duff – farmaceuta kliniczny z Regionalnego Ośrodka Informacji o Leku przy Uniwersyteckim Szpitalu Klinicznym w Rennes we Francji. Mówił on o roli ośrodków informacji o leku w zakresie poprawy bezpieczeństwa farmakoterapii oraz o aspektach klinicznych takiej działalności. Podkreślał także w swoim wystąpieniu ważność źródeł informacji o lekach i terapiach, z których należy korzystać aby odpowiedzi na zadane pytania kliniczne były zawsze wiarygodne, obiektywne i łatwe do zastosowania w praktyce. Przedłużeniem konferencji było zorganizowanie drugiego

dnia warsztatów z informacji o leku. Idea takich warsztatów zrodziła się kilka miesięcy wcześniej, dzięki współpracy Katedry i Zakładu Farmakologii Klinicznej z Centrum Informacji o Leku i Szpitalem Klinicznym w Rennes oraz Biblioteką UMW. Głównym celem jaki przyświecał organizatorom tego przedsięwzięcia było powiązanie wiedzy teoretycznej z praktyką kliniczną i przeprowadzenie zajęć metodą studium przypadku. Warto podkreślić, że były to pierwsze tego typu zajęcia na wrocławskiej uczelni, na których farmaceuci, lekarze oraz studenci medycyny i farmacji pracowali razem nad rozwiązywaniem prawdziwych przypadków klinicznych dotyczących farmakoterapii.

Warsztaty zatytułowane *„Między nauką i praktyką. Jak odpowiadać na pytania dotyczące leków? Gdzie szukać wiarygodnych informacji? Rozwiązywanie wybranych przypadków z pediatrii, interny, geriatryi”*, prowadzone przez dr Michel’a Le Duff oraz autorkę niniejszego sprawozdania, okazały się bardzo pouczającym doświadczeniem. Uczestnicy warsztatów mieli bowiem okazję pracować w interdyscyplinarnych grupach i doświadczać jak ważnym aspektem w rozwiązywaniu przypadków z zakresu farmakoterapii jest zadawanie właściwych pytań i dobre zrozumienie problemu klinicznego. Dopiero bowiem po osiągnięciu tego etapu można poszukiwać właściwego rozwiązania, posilkując się przy tym odpowiednio wybranymi źródłami informacji.

Zajęcia z informacji o leku cieszyły się dużym zainteresowaniem, a potrzeba kontynuowania praktycznych szkoleń z farmakoterapii oraz umiejętności przeszukiwania źródeł została wyrażona w ankiecie podsumowującej zajęcia. Uczestnicy bardzo wysoko ocenili m.in. prowadzenie warsztatów oraz ich tłumaczenie na język polski, a także kompetencje prowadzących w odniesieniu do omawianych przypadków i powiązanie szkolenia z praktyką zawodową. Uwagi, jakie część uczestników zawarła dodatkowo w ankiecie, obejmowały zwiększenie omawianej liczby przypadków oraz czasu trwania szkolenia. Bardzo dobra ocena warsztatów wiązała się także z podkreśleniem przez uczestników faktu, że zajmowali się rozwiązywaniem, nie wymyślonych, ale realnych przypadków klinicznych. Dobrym doświadczeniem okazała się także możliwość skorzystania na miejscu z książek i baz danych oferowanych przez Bibliotekę oraz pokazanie jak bardzo istotne w codziennej pracy klinicysty są umiejętności korzystania z odpowiednio wyselekcjonowanych źródeł informacji.

Konferencja *„Bezpieczna farmakoterapia – jeden problem, różne spojrzenia”* była już drugą interdyscyplinarną konferencją organizowaną przez Katedrę i Zakład Farmakologii Klinicznej UM we Wrocławiu, którą kieruje prof. dr hab. Anna Wiela-Hojńska. Pierwsza tego typu konferencja poświęcona antybiotykoterapii i leczeniu bólu miała miejsce w zeszłym roku i cieszyła się, tak jak i tegoroczna, dużym zainteresowaniem. Mamy nadzieję, że kolejne tego typu spotkania przyniosą następne dobre doświadczenia we współpracy lekarsko-farmaceutycznej i będą owocowały wspólnymi szkoleniami dla studentów medycyny i farmacji.

Interdyscyplinarne spotkania są bardzo ważną platformą wymiany doświadczeń pomiędzy różnymi środowiskami i pozwalają na aktywne włączenie się w tworzenie pro-

gramu szkoleniowego różnych jednostek dydaktyczno-naukowych, które na co dzień nie zawsze mają czas aby ze sobą współpracować. Rola bibliotek w tego typu przedsięwzięciach jest też bardzo ważna ponieważ pozwala na praktyczne pokazanie lekarzom i farmaceutom różnych aspektów wykorzystania baz danych w ich codziennej pracy.

Organizatorzy

Katedra Farmakologii Klinicznej
Katedra Technologii Postaci Leku

II Interdyscyplinarna Konferencja
lekarzy, farmaceutów, diagnostów laboratoryjnych, pielęgniarek,
studentów medycyny, farmacji, analityki medycznej, pielęgniarstwa

**„Bezpieczeństwo farmakoterapii –
jeden problem, różne spojrzenia”**

Wrocław, 16 – 17 maja 2013

Wydział Farmaceutyczny z Oddziałem Analityki Medycznej
Uniwersytetu Medycznego im. Piastów Śląskich we Wrocławiu
ul. Borowska 211, 50-556 Wrocław

Patronat Honorowy:

JM Rektor Uniwersytetu Medycznego we Wrocławiu Prof. dr hab. Marek Ziętek
Prezes Krajowej Izby Diagnostów Laboratoryjnych Dr Elżbieta Puacz

Zapraszamy Państwa do udziału w Konferencji Naukowej organizowanej przez Katedrę i Zakład Farmakologii Klinicznej, Katedrę i Zakład Technologii Postaci Leku Wydziału Farmaceutycznego z Oddziałem Analityki Medycznej Uniwersytetu Medycznego im. Piastów Śląskich we Wrocławiu, Komisję Farmakologii i Farmacji Klinicznej oraz Terapii Polskiej Akademii Nauk, Polskie Towarzystwo Farmaceutyczne, a także Centrum Informacji o Leku, Studenckie Koła Naukowe przy Katedrze i Zakładzie Farmakologii Klinicznej oraz Katedrze i Zakładzie Technologii Postaci Leku UM we Wrocławiu, Bibliotekę Główną UM we Wrocławiu, Ogólnopolską Sekcję Naukową Informacji o Leku Polskiego Towarzystwa Farmaceutycznego, Towarzystwo Terapii Monitorowanej, Zakład Farmacji Przemysłowej UM we Wrocławiu, Młodą Farmację.

- Wykłady w ramach konferencji prowadzą wybitni specjaliści.
- Udział w konferencji będzie premiowany **punktami edukacyjnymi**: farmaceuci – 2 pkt, lekarze – 6 pkt., diagnosty laboratoryjni – 8 pkt.

Komitet Naukowy Konferencji

prof. dr hab. Anna Wiśła-Hojewska,
prof. dr hab. Janusz Piłta,
prof. dr hab. Edmund Grześkowiak,
dr hab. Marlena Broncel prof. nadzw.,
dr hab. Witold Musiał - Sekretarz

Komitet Organizacyjny Konferencji

dr Magdalena Hurkacz,
mgr Ewa Zygańko-Kozaczek,
dr Ewa Jazwińska-Tarnawska,
dr Krystyna Głowacka,
dr Dominik Marciniak,
dr Bożena Karolewicz,
mgr Dorota Kida

mgr Agnieszka Cieniwa,
mgr Anna Lignar,
dr Stanisław Han,
mgr Katarzyna Bodańska,
mgr Paweł Biernat,
członkowie SKN Farmakologii
Klinicznej, Technologii Postaci Leku

Sponsorzy

Wolters Kluwer
Health

OvidSP

Patronat medialny

Organizatorzy

Katedra Farmakologii Klinicznej
Katedra Technologii Postaci Leku

Osoby zainteresowane udziałem w Konferencji proszone są o wypełnienie formularza zgłoszeniowego (dostępnego na stronie www.kolofarmklin.am.wroc.pl).

Program szczegółowy

Dzień pierwszy

Sala Kongresowa Wydziału Farmaceutycznego z Oddziałem Analityki Medycznej, ul. Borowska 211

8.30–9.00 Rejestracja uczestników

9.00–9.15 Otwarcie konferencji – prof. dr hab. Marek Ziętek, JM Rektor UM we Wrocławiu,
dr hab. Halina Grajeta prof. nadzw. Dziekan Wydziału Farmaceutycznego z
Oddziałem Analityki Medycznej UM we Wrocławiu

mgr Agnieszka Han, Prezes Fundacji Hasco-Lek

Wrocławskie nagrody VIII edycji Konkursu na najlepsze prace magisterskie i doktorskie

prowadzenie: dr hab. Mariela Bronceł prof. nadzw., prof. dr hab. Anna Wiela-Hojeńska, mgr Ewa Zygadło-Kozaczuk

9.15–9.45 Bezpieczeństwo farmakoterapii, nadchodzące zmiany

Dr Agnieszka Maciejczyk

Departament Monitorowania Niepożądanych Działań Produktów Leczniczych

Urząd Rejestracji Produktów Leczniczych, Wyrobów Medycznych i Produktów Biobójczych

9.45–10.10 Znaczenie technologii postaci leku w bezpiecznej farmakoterapii

prof. dr hab. Janusz Pluta

Katedra i Zakład Technologii Postaci Leku UM we Wrocławiu

10.10–10.35 Badania kliniczne – na co należy zwracać uwagę w publikowanych opracowaniach? Spożycie farmakologa klinicznego

dr Ewa Jazwińska-Tarnawska

Katedra i Zakład Farmakologii Klinicznej UM we Wrocławiu

10.35–11.00 Charakterystyka Produktu Leczniczego a farmakokinetyka leku

dr Magdalena Hurkacz

Katedra i Zakład Farmakologii Klinicznej UM we Wrocławiu

11.00–11.25 Lek widziany oczami technologa – co jest ważne dla pacjenta?

dr hab. Witold Musiał

Katedra i Zakład Technologii Postaci Leku UM we Wrocławiu

11.25–11.40 Przerwa kawowa

11.40–12.15 Rola Ośrodków Informacji o Lekach – dla kogo? po co? za ile?

Przykłady funkcjonowania ośrodków informacji o lekach na przykładzie Francji

dr Michel Le Duff

Dział Informacji o Leku Uniwersyteckiego Szpitala Klinicznego w Rennes we Francji

12.15–12.40 Stosowanie leków u dzieci na przykładzie wybranych przypadków klinicznych

dr hab. Leszek Szebnorn prof. nadzw.

Organizatorzy

UNIWERSYTET MEDYCZNY
IM. PIOTRA ŚWIĄTOKOŚCI W WROCŁAWIU

Katedra Farmakologii Klinicznej
Katedra Technologii Postaci Leku

Katedra i Klinika Pediatrii i Chorób Infekcyjnych UM we Wrocławiu

12.40–13.05 Stosowanie leków u osób starszych na przykładzie wybranych przypadków klinicznych
prof. dr hab. Katarzyna Wieczorowska-Tobis
Katedra Geriatrii i Gerontologii Wydziału Nauk o Zdrowiu UM w Poznaniu

13.05–13.30 Rola farmaceuty szpitalnego i klinicznego w farmakoterapii dzieci i osób starszych
dr hab. Agnieszka Bonert
Katedra i Zakład Farmacji Klinicznej i Biofarmacji UM w Poznaniu

13.30–14.00 Lunch

13.30–14.00 Sesja plakatowa

14.00–14.25 Granica odpowiedzialności lekarzy i farmaceutów w udzielaniu fachowej informacji o lekach
dr Agnieszka Zimmermann
Ogólnopolska Sekcja Prawa Farmaceutycznego Polskiego Towarzystwa Farmaceutycznego, Zakład
Zarządzania w Pielęgniarstwie Gdańskiego UM

14.25–14.50 Stosowanie suplementów diety u dzieci i osób starszych, czy i kiedy prowadzić suplementację?
mgr farm. Blanka Ulińska
Seksja Leków Roślinnego Polskiego Towarzystwa Farmaceutycznego

14.50–15.15 Wiodące światowe źródła informacji o lekach i terapiach na platformie OvidSP
Radosław Budzichowski
Wolters Kluwer Health Medical Research
Ovid Technologies

15.15–15.35 Potrzeby informacyjne w zakresie leków wśród lekarzy- doktorantów oraz farmaceutów - specjalistów
farmacji klinicznej i farmacji aptecznej – prezentacja wyników ankiety
mgr farm. Ewa Zygałło-Kozaczuk

Biblioteka Główna UM we Wrocławiu, Centrum Informacji o Leku

15.35–16.00 Dyskusja

Dzień drugi - warsztaty

Sala Katedry i Zakładu Farmakologii Klinicznej Wydziału Farmaceutycznego z Oddziałem
Analityki Medycznej, ul. Borowska 211 a

„Między nauką a praktyką. Jak odpowiadać na pytania dotyczące leków? Gdzie szukać
wiarygodnych informacji?”

Rozwiązywanie wybranych przypadków z pediatrii, interny, geriatrii

Sponsorzy

Wolters Kluwer Health

Patronat medialny

„Farmacja Polska”

Organizatorzy

Katedra Farmakologii Klinicznej
Katedra Technologii Postaci Leku

Prowadzenie warsztatów: dr farm. Michel Le Duff – farmaceuta szpitalny z Ośrodka Informacji o Lekach Uniwersyteckiego Szpitala Klinicznego w Rennes i mgr farm. Ewa Zgadzilo-Kozaczuk z Biblioteki Głównej UM we Wrocławiu i Centrum Informacji o Leku

Partnerzy warsztatów: Studium Szkolenia Podyplomowego Wydziału Farmaceutycznego UM we Wrocławiu, Biblioteka Główna UM we Wrocławiu, Centrum Informacji o Leku

Koszt udziału w warsztatach: 50 zł

Udział maksymalnie 50 osób (dwie grupy po 25 osób)

9.00 – 12.15 I grupa (Geriatrya/Interna/Pediatrya) z przerwą kawową o godz. 10.30

13.15 – 16.30 II grupa (Geriatrya/Interna/Pediatrya) z przerwą kawową o godz. 15.45

Program warsztatów

Program warsztatów grupa I:

9.00 - 9.15 Prezentacja warsztatów - cel i przebieg spotkania

9.15 - 10.30 Kto jest najważniejszym źródłem informacji i dlaczego? - praca w grupach

10.45 - 12.15 Metodologia odpowiedzi na pytania - o czym powinniśmy pamiętać?

Studium przypadku - rozwiązywanie wybranych przypadków klinicznych z pediatrii, interny, geriatryi - praca w grupach.

Podsumowanie warsztatów.

Program warsztatów grupa II:

13.15 - 13.30 Prezentacja warsztatów - cel i przebieg spotkania

13.30 - 14.45 Kto jest najważniejszym źródłem informacji i dlaczego? - praca w grupach

15.00 - 16.30 Metodologia odpowiedzi na pytania - o czym powinniśmy pamiętać?

Studium przypadku - rozwiązywanie wybranych przypadków klinicznych z pediatrii, interny, geriatryi - praca w grupach.

Podsumowanie warsztatów.

Uwaga! Warsztaty będą tłumaczone symultanicznie na j. polski dlatego mogą w nich uczestniczyć także osoby, które nie posługują się biegle j. francuskim lub j. angielskim.

Organizatorzy

Katedra Farmakologii Klinicznej
Katedra Technologii Postaci Leku

Prowadzący warsztaty:

Dr n. farm Michel Le Duff jest farmaceutą klinicznym oraz założycielem i dyrektorem Regionalnego Ośrodka Informacji o Lekach przy Uniwersyteckim Szpitalu Klinicznym w Rennes we Francji. Jego aktywności w zakresie farmacji klinicznej koncentrują się głównie na takich obszarach jak ginekologia i położnictwo, geriatrya, chirurgia ortopedyczna, choroby zakaźne oraz leczenie bólu. Zajmuje się także błędami lekowymi oraz zagadnieniami związanymi z bezpieczeństwem stosowania leków.

Od ponad 30 lat prowadzi działania związane z informacją o lekach i terapiach na potrzeby praktyki klinicznej, kształci w tym zakresie studentów, lekarzy, farmaceutów, pielęgniarki oraz pacjentów. Zajmuje się też badaniami naukowymi w tym obszarze.

Jest ekspertem Francuskiej Agencji Leków, Agencji Technologii Medycznych oraz Kasy Chorych. Uczestniczy również aktywnie w licznych inicjatywach mających na celu rozwijanie niezależnej informacji o lekach tj. niezależna wizyta medyczna (academic detailing), udział w konsultacjach z zakresu wytycznych terapeutycznych, metod i źródeł informacji o lekach etc.

W latach 1992-2002 dr Michel Le Duff brał czynny udział w programach szkoleniowych dla polskich inspektorów farmaceutycznych oraz farmaceutów szpitalnych. Od 2007 roku dr Le Duff uczestniczy w rozwoju Centrum Informacji o Leku (www.leki-informacje.pl), wspierając serwis swoimi cennymi radami i doświadczeniem.

Sponsorzy

Patronat medialny

Prof. dr hab. Anna Wiela-Hojeńska

Dr Michel Le Duff,
mgr Ewa Zygadło-Kozaczuk

Dr Magdalena Hurkacz, Katedra i Zakład Farmakologii Klinicznej UM we Wrocławiu

Mgr Anna Ajdukiewicz-Tarkowska
Warszawa – WUM

INFORMATOR O MUZEACH MEDYCZNYCH I FARMACEUTYCZNYCH

Abstract

The article contains the characteristics of polish museums related to the history of medicine and pharmacy. The main part of the article is the information on museums of medical schools, but you can also find an information about museum that are not in the structure of medical schools.

Streszczenie

W informatorze przedstawiono charakterystykę polskich muzeów związanych z historią medycyny i farmacji. Największą część informatora stanowią informacje dotyczące muzeów związanych z uczelniami medycznymi, jednak nie zabrakło tu również muzeów znajdujących się poza strukturą uczelnianą.

Wstęp

Uczelnie medyczne w Polsce współtworzą historię medycyny - w trakcie procesu naukowego, dydaktycznego powstają różnego typu przedmioty, będące namacalnymi dowodami na istnienie pewnych zjawisk, procesów, związanych nie tylko z istnieniem i funkcjonowaniem uczelni, ale także z rozwojem medycyny i jej nauk pokrewnych. Przedmioty takie jak np. wyposażenie dawnych gabinetów, instrumentaria, medale, dyplomy to naoczni świadkowie historii – zarówno historii medycyny jak i uczelni. Ponadto przedmioty związane z wybitnymi postaciami stanowią wyjątkowo ważne i interesujące eksponaty.

Muzea uczelniane gromadząc, opracowując i udostępniając takie przedmioty ekspozycją, zachowują i upowszechniają wiedzę o uczelni, jej historii i dokonaniach. W tych dokonaniach często kryje się nie tylko osiągnięcie lokalne, w skali uczelni, ale może być ono również ważne w skali krajowej, czy międzynarodowej. Zatem muzea uczelni

medycznych w aspekcie przedmiotu jakim się zajmują pełnią dwojaką funkcję – utrwalają i upowszechniają wiedzę o uczelni, jej tradycjach a także wiedzę medyczną.

Potrzebę organizowania muzeów uczelni medycznych jako pierwsi poczuł twórcy Muzeum Lekarskiego Uniwersytetu Jagiellońskiego (1900) - obecnie Muzeum Wydziału Lekarskiego Collegium Medicum Uniwersytetu Jagiellońskiego, oraz twórcy Muzeum Wydziału Lekarskiego Uniwersytetu Poznańskiego (1920) - obecnie Muzeum Uniwersytetu Medycznego im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu. Następnie zaczęły powstawać kolejne jednostki, upamiętniające historię uczelni i medycyny. Obecnie istnieje w 12 muzeów uczelnianych:

- Muzeum Historii Medycyny i Farmacji Uniwersytetu Medycznego w Białymstoku
- Muzeum Gdańskiego Uniwersytetu Medycznego
- Muzeum Wydziału Lekarskiego Collegium Medicum Uniwersytetu Jagiellońskiego
- Muzeum Farmacji Uniwersytetu Jagiellońskiego
- Muzeum Anatomii Collegium Medicum Uniwersytetu Jagiellońskiego
- Muzeum Katedry Patomorfologii Collegium Medicum Uniwersytetu Jagiellońskiego
- Muzeum Wydziału Farmaceutycznego UM w Łodzi
- Muzeum Uniwersytetu Medycznego w Łodzi
- Muzeum Uniwersytetu Medycznego im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu
- Muzeum Pomorskiego Uniwersytetu Medycznego
- Muzeum Historii Medycyny Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego
- Muzeum Farmacji AM we Wrocławiu.

Ponadto Uniwersytet Medyczny w Lublinie posiada Wirtualne Muzeum Anatomii Człowieka - zbiór rycin, schematów i tablic, będący materiałem dydaktycznym do nauki anatomii.

W Polsce funkcjonują również muzea farmacji, niezwiązane z uczelniami, które upamiętniają dokonania farmaceutów i upowszechniają wiedzę o ich działalności.

Przetawione poniżej informacje zostały opracowane na podstawie informacji pozyskanych za pomocą ankiety oraz dostępnych źródeł drukowanych i elektronicznych.

Materiał uszeregowano w następujący sposób:

Nazwa muzeum

Adres

1. Umiejscowienie w strukturze uczelni (a w przypadku muzeów nieuczelnianych – umiejscowienie w strukturze jednostki nadrzędnej)
2. Struktura organizacyjna (wraz z liczbą personelu)
3. Historia muzeum
4. Regulacje prawne dot. działalności muzeum - regulaminy, zarządzenia, itp.

5. Charakterystyka zbiorów (rodzaje eksponatów, źródła pozyskania, najciekawsze eksponaty)
6. Opracowanie zbiorów (czy zbiory są katalogowane, czy są to katalogi tradycyjne, czy elektroniczne)
7. Sposób udostępniania (wystawy stałe, czasowe)
8. Działalność wydawnicza
9. Współpraca z innymi jednostkami (muzea, archiwa, biblioteki, towarzystwa naukowe itp.)

Mam nadzieję, że przedstawione informacje okażą się przydatne nie tylko środowisku akademickiemu, ale również wszystkim zainteresowanym historią medycyny i farmacji.

I. Muzea uczelniane

MUZEUM HISTORII MEDYCYNY I FARMACJI UNIwersYTETU MEDYCZNEGO W BIAŁYMSTOKU

15-089 Białystok, ul. Jana Kilińskiego 1

tel. (85) 748 54 67, (85) 748 54 05

e-mail: muzeum@umb.edu.pl, www.umb.edu.pl

Umiejscowienie w strukturze uczelni

Muzeum Historii Medycyny i Farmacji znajduje się w strukturze Samodzielnej Pracowni Historii Medycyny i Farmacji, Wydziału Lekarskiego z Oddziałem Stomatologii i Oddziałem Nauczania w Języku Angielskim Uniwersytetu Medycznego w Białymstoku.

Struktura organizacyjna

Etaty - 2: Kierownik Samodzielnej Pracowni Historii Medycyny i Farmacji, Przewodnik

Historia muzeum

Muzeum Historii Medycyny i Farmacji UMB zostało oficjalnie powołane przez Rektora UMB 31 maja 2011 roku. Jednak gromadzenie eksponatów muzealnych z zakresu historii medycyny ma na naszej Uczelni dłuższą tradycję. W 1994 roku na Wydziale Lekarskim naszej Uczelni została powołana Samodzielna Pracownia Historii Medycyny i Farmacji. Od początku jej istnienia gromadzono zbiory związane z historią medycyny i farmacji. Pierwszym kierownikiem Pracowni został pan prof. dr hab. Mi-

chał Małofiejew – wieloletni prezes Białostockiego Oddziału Polskiego Towarzystwa Historii Medycyny i Farmacji.

Pierwsza ekspozycja muzealna poświęcona dawnemu aptekarstwu z terenu Podlasia została otwarta w 1995 roku w sąsiednim budynku - Collegium Primum. Po zmianie lokalizacji Pracowni w 2003 roku, salę wystawową zorganizowano w pięknym, zabytkowym pomieszczeniu na parterze prawego skrzydła Pałacu Branickich. Do dyspozycji studentów oraz pracowników UMB oddano stałą wystawę „Tajemnice dawnych aptek”, prezentującą wyposażenie aptek z przełomu XIX i XX wieku z terenu dawnego województwa białostockiego. Ekspozycja ta oparta jest w większości o zbiory depozytowe Białostockiego Oddziału Polskiego Towarzystwa Farmaceutycznego. Wystawa była udostępniana kilka razy w roku społeczności akademickiej oraz oficjalnego szerszemu gronu zainteresowanych w podczas Festiwalu Nauki i Sztuki oraz Dni Otwartych UMB.

Od momentu oficjalnego powołania Muzeum, jest zatrudniony specjalista - muzealnik w charakterze przewodnika. Pozwoliło to na udostępnianie ekspozycji wszystkim zainteresowanym w dni powszednie oraz w niedziele.

Muzeum Historii Medycyny i Farmacji UMB od dwóch lat, a więc jeszcze przed oficjalnym powołaniem, włącza się w liczne akcje mające na celu przybliżać społeczności historię medycyny, farmacji, dzieje Uniwersytetu Medycznego w Białymstoku. Przykładem jest Noc Muzeów, do której nasz Uniwersytet przystąpił po raz pierwszy w 2010 roku. Tematami przewodnimi były: tajemnice ludzkiego ciała, medycyna wojskowa, dawna apteka, sekrety Pałacu Branickich. W bieżącym roku Muzeum włączyło się także jako współorganizator do obchodów Europejskich Dni Dziedzictwa. Powstała wystawa „Kamienie milowe białostockiego szpitalnictwa”.

Muzeum Historii Medycyny i Farmacji UMB zlokalizowane jest w jednym z najważniejszych zabytków północno-wschodniej Polski i najpiękniej zachowanej barokowej rezydencji Europy Środkowo-Wschodniej – dawnym Pałacu Branickich. Właścicielem pałacu od przeszło 60 lat jest Uniwersytet Medyczny w Białymstoku. W ostatnich latach wykonano szereg prac restauracyjno-konserwatorskich przywracających blask barokowemu założeniu. Muzeum zajmuje pomieszczenia na parterze prawej oficyny pałacowej. W listopadzie 2011 roku nasza placówka zwiększyła powierzchnię o 300 m². W związku z czym obecna powierzchnia liczy 507 m². W kolejnych miesiącach planowane jest przeprowadzenie gruntownego remontu zabytkowych pomieszczeń, które zostaną zaadaptowane do celów muzealnych zgodnie z najnowszymi trendami aranżacji muzeów. Poszerzeniu ulegnie tematyka prezentowanych wystaw, której głównym celem będzie ukazanie kształtowania się medycyny i farmacji na terenie dawnego Pogranicza Korony Polskiej i Wielkiego Księstwa Litewskiego. Z uwagi na specyfikę terenu, celem Muzeum będzie także pokazanie wielokulturowości Podlasia poprzez przybliżenie tradycji medycyny ludowej, medycyny polskich Tatarów, ludno-

ści żydowskiej. Dodatkowe panele tematyczne będą dotyczyły historii Uniwersytetu Medycznego w Białymstoku oraz dziejów pałacu, w którym mieści się Muzeum.

Placówka ma służyć społeczności akademickiej oraz wszystkim mieszkańcom miasta i turystom licznie odwiedzającym główną siedzibę Uczelni – dawny Pałac Branickich. Muzeum ma również w realny sposób przyczynić się do kształtowania wizerunku miasta pod względem turystycznym i historycznym.

Regulacje prawne dot. działalności muzeum

Zarządzenie Nr 22/2011

Rektora Uniwersytetu Medycznego w Białymstoku

z dnia 31.05.2011 r.

w sprawie utworzenia Muzeum Historii Medycyny i Farmacji w strukturze Samodzielnej Pracowni Historii Medycyny i Farmacji na Wydziale Lekarskim z Oddziałem Stomatologii i Oddziałem Nauczania w Języku Angielskim

Na podstawie Uchwały Nr 27/2011 Senatu Uniwersytetu Medycznego w Białymstoku z dnia 24.05.2011 r. zarządzam, co następuje:

§1

W strukturze Samodzielnej Pracowni Historii Medycyny i Farmacji na Wydziale Lekarskim z Oddziałem Stomatologii i Oddziałem Nauczania w Języku Angielskim tworzy się Muzeum Historii Medycyny i Farmacji.

§2

Nadzór nad Muzeum Historii Medycyny i Farmacji sprawuje Kierownik Samodzielnej Pracowni Historii Medycyny i Farmacji.

§ 3

Zarządzenie wchodzi w życie z dniem podpisania, z mocą obowiązującą od 24.05.2011 r.

Rektor
prof. dr hab. Jacek Nikliński

Zarządzenie Nr 47/11

Rektora Uniwersytetu Medycznego w Białymstoku

Z dnia 12.10.2011 r.

w sprawie wprowadzenia Regulaminu Muzeum Historii Medycyny i Farmacji Uniwersytetu Medycznego w Białymstoku

Na podstawie § 42 ust 2 Statutu Uczelni Zarządzam, co następuje:

§1

Wprowadzam Regulamin Muzeum Uniwersytetu Medycznego w Białymstoku stanowiący załącznik do niniejszego Zarządzenia.

§ 2

Zarządzenie wchodzi w życie z dniem podpisania.

Rektor

prof. dr hab. Jacek Nikliński

Regulamin Muzeum Historii Medycyny i Farmacji Uniwersytetu Medycznego w Białymstoku

I. Postanowienia ogólne

§ 1

Muzeum Historii Medycyny i Farmacji funkcjonuje w strukturach Samodzielnej Pracowni Historii Medycyny i Farmacji Uniwersytetu Medycznego w Białymstoku.

§ 2

Muzeum prowadzi działalność na podstawie uchwały Senatu nr 27/2011 oraz niniejszego regulaminu.

§ 3

Siedziba Muzeum mieści się w głównym gmachu Uniwersytetu Medycznego w Białymstoku, tj. dawnym Pałacu Branickich (prawa oficyna), przy ul. J. Kilińskiego 1 w Białymstoku.

§ 4

Terenem działania Muzeum jest miasto Białystok i obszar województwa podlaskiego w jego historycznych granicach.

§ 5

Działalnością Muzeum kieruje kierownik Samodzielnej Pracowni Historii Medycyny i Farmacji Uniwersytetu Medycznego w Białymstoku.

II. Zakres działalności Muzeum

§ 6

Muzeum Historii Medycyny i Farmacji prowadzi działalność naukową, edukacyjną i kulturalną. Zadaniem Muzeum jest trwała ochrona wszelkich muzealiów związanych z dziejami lecznictwa i aptekarstwa na terenie województwa podlaskiego oraz dawnego Pogranicza Korony Polskiej i Wielkiego Księstwa Litewskiego, historią Uniwersytetu Medycznego w Białymstoku oraz historią obiektów architektonicznych należących do Uczelni, a także upowszechnianie wiedzy w wyżej wymienionych zakresach.

§ 7

Muzeum swoje zadania realizuje w szczególności poprzez:

- gromadzenie, przechowywanie, konserwację i udostępnianie zabytków historii medycyny i farmacji oraz historii sztuki,

- katalogowanie i naukowe opracowanie zgromadzonych zbiorów,
- prowadzenie badań naukowych,
- organizowanie wystaw stałych i czasowych,
- współdziałanie w upowszechnianiu kultury z instytucjami, organizacjami i stowarzyszeniami o podobnych celach,
- prowadzenie działalności informacyjnej i edukacyjnej.

§ 8

Pozyskiwanie zbiorów może następować drogą przekazywania z urzędu, darowizn, zakupów, wypożyczeń i depozytów.

Muzealia mogą być przenoszone poza teren Muzeum w następujących przypadkach:

- wypożyczenia innym muzeom,
- potrzeby konserwacji, badań,
- ekspozycji na wystawach,
- innych szczególnie uzasadnionych.

III. Postanowienia końcowe

§ 9

Regulamin wchodzi w życie z dniem wprowadzenia zarządzeniem Rektora.

prof. dr hab. Jacek Nikliński

Charakterystyka zbiorów

Charakterystyka zbiorów: obecna ekspozycja muzealna poświęcona jest dawnemu aptekarstwu z terenu Podlasia z przełomu XIX i XX wieku. Wśród zgromadzonych muzealiów możemy znaleźć naczynia i narzędzia do wytwarzania surowców i leków, oryginalne meble apteczne, leki wytwarzane przez polskie i zagraniczne fabryki i laboratoria chemiczno-farmaceutyczne. Najstarsze eksponaty pochodzą z XVIII wieku. Zostały pozyskane z wielu aptek działających na terenie województwa podlaskiego w latach 60-tych XX wieku przez członków Białostockiego Oddziału Polskiego Towarzystwa Farmaceutycznego. W większości zabytki te są depozytem.

W Muzeum zostały zaprezentowane również eksponaty związane z historią medycyny, a zwłaszcza stomatologii. Wśród nich należy wymienić: wyposażenie gabinetu stomatologicznego z przełomu XIX i XX wieku, szpitala polowego, gabinetu lekarskiego z początku XX wieku. Wszystkie muzealia stanowią historyczne świadectwo funkcjonowania lecznictwa na obszarze dawnego Pogranicza Korony Polskiej i Wielkiego Księstwa Litewskiego. Pochodzą ze szpitali, które wpisały się w historyczne karty naszego województwa, m.in. z Wojewódzkiego Szpitala Specjalistycznego, Uniwersyteckiego Szpitala Klinicznego, Uniwersyteckiego Dziecięcego Szpitala Klinicznego, Szpitala Psychiatrycznego w Choroszczy. Niezwykle cenne eksponaty stanowią

pamiątki rodzinne związane z działającymi na tym terenie lekarzami, stomatologami, aptekarzami. Zabytki pozyskiwane są również w formie zakupów.

Opracowanie zbiorów

Katalogowane są w sposób tradycyjny – księga muzealiów oraz elektroniczny. W przyszłości planowany jest zakup profesjonalnego programu do katalogowania zbiorów.

Sposób udostępniania

Muzeum jest czynne: wtorek - piątek, godz. 16.00 – 18.30, niedziela, godz. 9.00 – 17.00.

Działalność wydawnicza

W chwili obecnej ogranicza się do wydawania ulotek i folderów wystawowych. Pracownicy Muzeum są autorami cyklicznych artykułów o działalności Muzeum, wydawanych przez miesięcznik UMB „Medyk Białostocki”.

Współpraca z innymi jednostkami

Muzeum Wojska w Białymstoku, Muzeum Podlaskim w Białymstoku, Archiwum Państwowym w Białymstoku, Archiwum Archidiecezjalnym w Białymstoku.

Bibliografia

Majewski Jan: Muzea farmacji i zbiory aptekarskie w Polsce. Poznań 2006

Kałuża Irena, Rostański Stefan: Dzieje zbiorów muzealnych Pracowni Historii Medycyny i Farmacji Akademii Medycznej w Białymstoku. *Farm. Pol.* 1997 T. 53 nr 1 s. 34-35

MUZEUM GDAŃSKIEGO UNIWERSYTETU MEDYCZNEGO

80-210 Gdańsk, Al. Zwycięstwa 41/42

tel. (58) 349 14 46

e-mail: muzeum@gumed.edu.pl

Umiejscowienie w strukturze uczelni

Jednostka ogólnouczelniana podlegająca Rektorowi

Struktura organizacyjna

Etaty - 1: starszy specjalista

Historia muzeum

Muzeum Akademii Medycznej zlokalizowano w pomieszczeniach dawnego pro-sektorium Katedry i Zakładu Anatomii Prawidłowej. Idea utworzenia tego rodzaju placówki, zaczęła nabierać realnych kształtów w związku z planowanym remontem Starej Anatomii. Szczególnym orędownikiem powstania Muzeum był ówczesny rektor AMG prof. Wiesław Makarewicz. Również Jego następcy, profesorowie Roman Kaliszan i Janusz Moryś traktowali tę ideę z niezwykłą życzliwością i zrozumieniem.

Utworzenie Muzeum przewidziano w planach przebudowy budynku nierozdzielnie związanego z Akademią. Koncepcję organizacyjną nowej placówki przygotował prof. Zbigniew Machaliński, kierownik Zakładu Historii i Filozofii Nauk Medycznych AMG, któremu Władze Uczelni powierzyły nadzór nad Muzeum. Już wtedy Zakład, którym kierował dysponował niewielkim zbiorem pamiątek, sprzętów i dokumentów, które stały się zaczątkiem muzealnej kolekcji. Wypełniały one coraz szersze skromne pomieszczenia magazynowe. Podczas wspomnianej uprzednio inauguracji roku akademickiego 2006 po raz pierwszy zaprezentowana została ekspozycja przygotowana przez Muzeum. Przypominała obraz Akademii Lekarskiej w Gdańsku widziany oczami prof. Jacka Adams-Ray'a i zatrzymany przez niego na fotografiach i na kartach dziennika, prowadzonego podczas wizyty w Gdańsku. Od tego czasu kolejnym inauguracjom roku akademickiego towarzyszyła nowa wystawa, otwierana przez Rektora GUMed

W październiku 2009 roku uchwałą Senatu Muzeum Gdańskiego Uniwersytetu Medycznego pod nową, krótszą nazwą stało się jednostkę ogólnouczelnianą.

Regulacje prawne dot. działalności muzeum

Statut GUMed: <http://www.gumed.edu.pl/attachment/attachment/10652/242898.pdf>

Charakterystyka zbiorów

Dokumenty, książki, druki ulotne, plakaty, fotografie, narzędzia i sprzęt medyczny, pomoce naukowe inne. Źródła pozyskania: darowizny osób prywatnych, jednostek Uczelni, depozyty. Najciekawsze eksponaty: wirówka/centryfuga z USB w Wilnie, album fotograficzny Jacka Adams-Ray'a, kroniki klinik, stare komputery, fotel stomatologiczny z XIXw., togi profesorskie, aparatura laboratoryjna

Opracowanie zbiorów

Zbiory są katalogowane w formie elektronicznej i tradycyjnej.

Sposób udostępniania

Wystawa stała oraz wystawy czasowe.

Działalność wydawnicza

Informacje na temat pracy Muzeum GUMed publikowane są w Gazecie AMG, Kronice Uczelni oraz innych publikacjach. Ponadto Muzeum publikuje Biuletyn Muzeum Gdańskiego Uniwersytetu Medycznego.

Współpraca z innymi jednostkami

Zakład Historii i Filozofii Nauk Medycznych GUMed, Biblioteka Główna GUMed, Izba Muzealna Farmacji w Gdańsku, Muzeum Historii Miasta Gdańska, Muzeum Poznańskiego Uniwersytetu Medycznego, Università degli Studi di Modena et Reggio, Emilia Universeum – European Academic Heritage Network, UMAC – University Museums and Collections

Bibliografia

Majewski Jan: Muzea farmacji i zbiory aptekarskie w Polsce. Poznań 2006

COLLEGIUM MEDICUM UNIwersYTETU JAGIELLOŃSKIEGO W KRAKOWIE

UJ w swojej strukturze posiada bogatą ofertę muzealną (Muzeum Uniwersytetu Jagiellońskiego - Collegium Maius, Muzeum Farmacji, Muzeum Wydziału Lekarskiego, Muzeum Zoologiczne, Muzeum Ogrodu Botanicznego, Muzeum Geologiczne, Muzeum Antropologiczne, Muzeum Anatomii, Muzeum Anatomopatologiczne, Muzeum Paleobotaniczne)

MUZEUM WYDZIAŁU LEKARSKIEGO

31-034 Kraków, ul. Radziwiłłowska 4
tel. (12) 422 21 16

Umiejscowienie w strukturze uczelni

Jednostka znajduje się w strukturze Katedry Historii Medycyny CM UJ

Historia muzeum

W 1809 r. profesor Franciszek Kostecki (1758-1844) rozpoczął wykłady z historii medycyny. Datę tę przyjmuje się za rok powstania Katedry. Działalność Kosteckiego kontynuowali profesory Jerzy Boduszyński (1768-1832), Ignacy Woźniakowski (1779-1831), Sebastian Girtler (1767-1833), Julian Sawiczewski (1795-1854), Fryderyk Hechel (1795-1851) i Józef Oettinger (1818-1895), który jako pierwszy uzyskał habilitację z historii medycyny. Po śmierci Oettingera nastąpiła przerwa w wykładach

historii medycyny. Wznowione one zostały dopiero w 1910 r. przez Adama Wrzóska (1875-1965).

W 1920 r. z przyjściem do Krakowa prof. Władysława Szumowskiego (1875-1954), doktora medycyny i doktora filozofii, została powołana na Uniwersytecie Jagiellońskim Katedra Historii i Filozofii Medycyny. Była to pierwsza Katedra Filozofii Medycyny w świecie. Po 1945 r. Katedra Historii i Filozofii Medycyny wznowiła swą działalność. W 1948 r. została zlikwidowana jak wszystkie katedry tego typu w Polsce. Po reaktywacji w 1956 r. podjęła swą działalność jako Katedra Historii Medycyny.

W 1900 r. profesor interny Walery Jaworski (1849-1924) zainicjował założenie Muzeum Wydziału Lekarskiego UJ i w tym celu rozwinął szeroką akcję. Wkrótce też zgromadził liczne zbiory, które napływały drogą darów. Zbiory nie miały jednak stałej ekspozycji. Cudem ocalałe z pożogi wojennej nie były udostępniane publiczności. Dopiero w 1992 r. otwarta została w Domu Towarzystwa Lekarskiego Krakowskiego stała ekspozycja pod nazwą Muzeum Wydziału Lekarskiego UJ¹

Charakterystyka zbiorów

W muzeum w ramach ekspozycji stałej prezentowane są instrumenty oraz narzędzia lekarskie. W ramach ekspozycji stałej wykorzystywane są również starodruki, rękopisy, fotografie i obrazy olejne będące na stanie inwentarza Katedry Historii Medycyny UJ CM.

Opracowanie zbiorów.

Katalog opiera się o tradycyjną księgę inwentarzową oraz o katalog elektroniczny.

Sposób udostępniania.

Muzeum służy przede wszystkim jako miejsce prowadzenia zajęć dydaktycznych dla studentów medycyny UJ CM. Grupy oraz osoby indywidualne mogą zwiedzać nasze muzeum tylko po wcześniejszym uzgodnieniu terminu. Brak stałych godzin otwarcia.

Współpraca z innymi jednostkami

Współpraca przy organizacji wystaw czasowych z Muzeum Uniwersytetu Jagiellońskiego, Muzeum Farmacji UJ, Biblioteką Jagiellońską, Muzeum Inżynierii Miejskiej

Bibliografia

Gajda Zdzisław: Otwarcie Muzeum Wydziału Lekarskiego UJ i AM w Krakowie. Archiwum Historii i Filozofii Medycyny 1992 tom 55 nr 2 s. 239-241

¹ <http://www.uj.edu.pl/universytet/muzea/muzeum-wydzialu-lekarskiego>

Gryglewski Ryszard: „Noc Muzeów”, Kraków, 20 V 2005. *Arch. Hist. Filoz. Med.* 2005 T. 68 nr 4 s. 404-405

Gryglewski Ryszard: Sprawozdanie z sesji naukowej z okazji setnej rocznicy fundowania Muzeum Wydziału Lekarskiego UJ. *Med. Nowożyt.* 2000 T. 7 nr 2 s. 191-192

Gryglewski Ryszard: Stuletnia historia Muzeum Wydziału Lekarskiego w Krakowie. *Nowotwory* 2001 T. 51 nr 3 s. 296-299

Gryglewski Ryszard: Zarys dziejów Muzeum Lekarskiego UJ. *Med. Nowożyt.* 2000 T. 7 nr 2 s. 163-167

Schmidt-Pospuła Maria: Muzeum Wydziału Lekarskiego UJ w nowym pomieszczeniu. *Arch. Hist. Filoz. Med.* 1993 T. 56 nr 3 s. 311-314

MUZEUM FARMACJI UNIwersYTETU JAGIELLOŃSKIEGO

31-019 Kraków, ul. Floriańska 25

tel. (12) 421 92 79

e-mail: mf@mp.pl

Umiejscowienie w strukturze uczelni

Samodzielna jednostka naukowo-dydaktyczna podlegająca Dziekanowi Wydziału Farmaceutycznego

Struktura organizacyjna

dyrektor: prof. dr hab. Zbigniew Bela

sekretariat: Iwona Terkalska

pracownicy: mgr Katarzyna Jaworska, mgr Monika Urbanik, mgr Iwona Dymarczyk, dr Agnieszka Rzepiela, mgr Piotr Trzos

Historia muzeum

Muzeum powstało w 1946 roku z inicjatywy ówczesnego dyrektora administracyjnego Okręgowej Izby Aptekarskiej - dra Stanisława Pronia. Do końca lat 80. mieściło się w zabytkowej kamienicy przy ul. Basztowej 3.

Bibliografia

Bela Zbigniew: Z Muzeum Farmacji Collegium Medicum UJ. *Farm. Pol.* 1994 T. 50 nr 18 s. 872-873
Ekiert Leszek: Jubileusz 50-lecia Muzeum Farmacji Collegium Medicum Uniwersytetu Jagiellońskiego. *Farm. Pol.* 1997 T. 53 nr 3 s. 132

Majewski Jan: Muzea farmacji i zbiory aptekarskie w Polsce. Poznań 2006

**MUZEUM ANATOMII COLLEGIUM MEDICUM
UNIwersYTETU Jagiellońskiego**

31-034 Kraków, ul. Kopernika 12
tel. (12) 422 95 11
e-mail: anatomia@cm-uj.krakow.pl

**MUZEUM KATEDRY Patomorfologii
COLLEGIUM MEDICUM UJ**

31-531 Kraków, ul. Grzegórzecka 16,

Umiejscowienie w strukturze uczelni

Katedra Patomorfologii Collegium Medicum UJ

Struktura organizacyjna

brak odrębnej organizacji i personelu

Historia muzeum

Zaczątki muzeum Zakładu Anatomii patologicznej sięgają roku 1831 gdy zaczął tworzyć je chirurg, prof. Ludwik Bierkowski, nieco później swoje zbiory przekazał Uniwersytetowi. Od tego czasu Muzeum pozostaje w dyspozycji kierownictwa Katedry

Charakterystyka zbiorów

Preparaty makroskopowe ilustrujące zmiany patologiczne

Opracowanie zbiorów

Katalog tradycyjny

Sposób udostępniania

Zbiory w zasadzie nie są dostępne dla publiczności. Są udostępniane studentom medycyny w ramach zajęć, także po uzgodnieniu grupom uczniów szkół ponadpodstawowych, lub innym osobom, np. w czasie „Dni nauki”.

MUZEUM WYDZIAŁU FARMACEUTYCZNEGO UNIwersYTETU MEDYCZNEGO W ŁODZI

91-151 Łódź, ul. Muszyńskiego 1

Struktura organizacyjna

Integralna część Pracowni Historii Farmacji Zakładu Historii Medycyny i Farmacji UM w Łodzi. Jest zapleczem jednostki naukowo – dydaktycznej, pełni też rolę popularyzatorską. Zbiorami opiekuje się dwóch pracowników (dr farm.) jednostki. Muzeum nie ma zatwierdzonej urzędowo nazwy.

Historia muzeum

W okresie międzywojennym jednym z rzeczników muzealnictwa farmaceutycznego w Polsce był łódzki aptekarz, historyk farmacji dr Robert Rembieliński (1894-1975). W latach 1934-1939 pełnił on funkcję przewodniczącego podsekcji muzealnej w Sekcji Naukowej Warszawskiego Towarzystwa Farmaceutycznego i z wielkim zaangażowaniem propagował gromadzenie pamiątek historycznych, dotyczących rozwoju farmacji. Na Zjeździe Delegatów Polskiego Powszechnego Towarzystwa Farmaceutycznego w Krakowie w 1936 r. zgłosił on wniosek o powołanie do życia pierwszego w kraju muzeum farmacji. Podjęte wkrótce prace organizacyjne zostały jednak przerwane wybuchem drugiej wojny światowej.

Po wojnie, niezależnie od tworzącego się w latach 1946-1960 Muzeum Farmacji Wydziału Farmaceutycznego Akademii Medycznej w Krakowie (od 1993 r. Collegium Medicum Uniwersytetu Jagiellońskiego), podjęto próbę zorganizowania podobnej, lecz znacznie mniejszej i skromniejszej placówki przy Wydziale Farmaceutycznym Akademii Medycznej w Łodzi. Zaczątki łódzkich zbiorów sięgają lat 1946-1956, kiedy istniał tu Gabinet Propedeutyki Farmacji oraz Organizacji Ochrony Zdrowia i Służby Farmaceutycznej, a historia farmacji była niezbyt potrzebnym uzupełnieniem wymienionych przedmiotów nauczania. Kierownik tego gabinetu dr farm. Robert Rembieliński, a od 1962 r. pierwszy w Polsce profesor historii farmacji, zbierał naczynia, mózdzierze i inne utensylia apteczne z myślą o przyszłym muzeum. Niestety, jego wysiłki nie przyniosły spodziewanych efektów. Złożyło się na to wiele czynników, a do najważniejszych należały trudności lokalowe Wydziału Farmaceutycznego. Gabinet Historii Farmacji mieścił się początkowo w małym pokoiku przy ul. Lindleya 3, a następnie w podobnym lokalu w gmachu rektoratu przy Alejach Kościuszki 4. Sytuacja ta nie uległa poprawie nawet wówczas, gdy utworzono w Łodzi Zakład Historii Farmacji (1956), a następnie pierwszą w Polsce Katedrę Historii Farmacji (1959). Niemniej, zgromadzone wcześniej eksponaty muzealne i materiały archiwalne, pochodzące z prywatnych zbiorów R. Rembielińskiego były stale uzupełniane i wzbogacane, głównie przez dary od osób prywatnych.

W 1966 roku Katedra Historii Farmacji Akademii Medycznej w Łodzi wraz ze zgromadzonymi w niej eksponatami muzealnymi i księgozbiorem zostały przeniesione do dwóch niewielkich pomieszczeń przy ul. Sterlinga 5, a w 1969 r. do małego pokoiku w nowym gmachu Wydziału Farmaceutycznego przy ul. Narutowicza 120a (obecnie Muszyńskiego 1). W 1967 r. pieczę nad muzealiami przejął dr farm. Henryk Pankiewicz (1917-1977), późniejszy docent (1979) oraz długoletni kierownik Pracowni Historii Farmacji (1970-1987) w Zakładzie, a następnie w Katedrze Historii Medycyny i Farmacji Akademii Medycznej w Łodzi.

Pierwszą ekspozycję muzealną zorganizowano w holu gmachu Wydziału Farmaceutycznego w 1970 r. z okazji 25-lecia Akademii Medycznej w Łodzi. Osiągnięcia uczelni bogato udokumentowano fotografiami, materiałami archiwalnymi, podręcznikami i odpowiednimi eksponatami. Kolejna wystawa, tym razem dotycząca przeszłości łódzkiego aptekarstwa miała miejsce w 1971 r.

W 1973 roku na bazie muzealiów Wydziału Farmaceutycznego zorganizowano dla uczczenia 150 rocznicy Łodzi przemysłowej wystawę „Rola Łodzi w medycynie i farmacji”. W tym samym roku urządzono też niewielką, ale za to stałą (1973-1976) ekspozycję zabytków aptekarstwa łódzkiego w witrynie na parterze gmachu Wydziału.

W 1982 roku w związku z dużym nagromadzeniem eksponatów zaadaptowano na potrzeby muzeum nowe pomieszczenie na terenie Zakładu Farmacji Stosowanej Wydziału Farmaceutycznego. Scenariusz dwóch ekspozycji pod nazwami: „W starej aptece” oraz „Wydział Farmaceutyczny Akademii Medycznej w Łodzi w dokumencie historycznym”. Do wzbogacenia zbiorów przyczyniło się po raz kolejny lokalne środowisko aptekarskie i studenci farmacji, przekazując pamiątki rodzinne i inne dary, oczywiście różnej klasy i wartości.

W 1977 roku funkcję kierownika Pracowni Historii Farmacji wraz ze zbiorami muzealnymi powierzono dr farm. Katarzynie Hanisz, która zaangażowała się w dalszy rozwój tej placówki. W 1990 r. podjęto prace mające na celu uporządkowanie zbiorów. Rok później urządzono nową ekspozycję historyczną o tematyce medycznej i farmaceutycznej, w tym odrębny dział autorstwa dr farm. Jana Hołyńskiego, obrazujący dorobek przemysłu farmaceutycznego w regionie łódzkim. Przygotowano też wystawę prac farmaceutów, parających się różnymi dziedzinami sztuki. Uroczyste otwarcie wystawy odbyło się 17 września 1991 r. Rok później Muzeum Farmacji gościło byłych wychowanków Akademii Medycznej w Łodzi, przybyłych do naszego miasta na Światowe Spotkanie Łódzian 16-19 września 1992 r. W 1995 r. muzeum przeniesiono do nowej, odpowiednio przystosowanej do tego celu, samodzielnej salki. W jej przygotowaniu i wyposażeniu duże zasługi położył prof. dr hab. Marian Zgoda, kierownik Zakładu (obecnie Katedry) Farmacji Stosowanej i miłośnik historii farmacji. Oficjalne otwarcie muzeum w nowej siedzibie połączono z obchodami 50-lecia Wydziału Farmaceutycznego w Łodzi w październiku 1995 r. W tym też czasie częścią eksponatów

ozdobiono salę posiedzeń Rady Wydziału Farmaceutycznego oraz korytarze gmachu Farmacji. Do tej pory stanowią one atrakcyjną „wizytówkę” Uczelni.

Charakterystyka zbiorów

W muzeum odtworzono historyczny wystrój apteki z przełomu XIX i XX wieku. Tworzą go meble apteczne w stylu secesyjnym, naczynia i narzędzia aptekarskie, zabytkowe wagi i odważniki i inne eksponaty z zakresu kultury materialnej aptekarstwa. Wśród nich dużą wartość zabytkową mają: gotycki moździerz spiżowy z 1523 r., wazoniki z fabryk porcelany Ćmielów i Baranówka z początków XIX wieku, drewniane puszkę, ozdobne naczynia ceramiczne ze znakami Delft, kryształowe karafki apteczne oraz słoiczki ze szkła kobaltowego i seledynowego. Warto też zwrócić uwagę na cynowe menzury, komplety norymberskich odważników kubeczkowych z XVII w., holenderską ceramikę kafelkową o tematyce farmaceutycznej z XVIII w. W muzeum zgromadzono też aparaturę laboratoryjną, pochodzącą z XIX i XX w.: apteczne autoklawy, tabletkarkę ręczną, prasy śrubowe, perkolatory, łaźnie wodne, mikroskopy, palniki gazowe i inne narzędzia i przybory używane w pracy aptecznej.

Kolejny dział ekspozycji przedstawia grafikę użytkową farmacji. Należą do niej sygnatury, etykiety i drobne opakowania apteczne.

W muzeum są też zbiory archiwalne i ikonograficzne, które świadczą o aktywnej działalności zawodowej, naukowej i społecznej łódzkich farmaceutów. Inne przedstawiają historyczny rozwój Wydziału Farmaceutycznego w Łodzi oraz osiągnięcia jego kadry naukowo – dydaktycznej. Dokumenty gromadzone są w teczkach tematycznych i personalnych. Cenną pamiątkę stanowi olejny portret prof. Jana Muszyńskiego, twórcy i pierwszego dziekana Wydziału Farmaceutycznego. Uzupełnieniem tego działu kolekcji są zdjęcia kolejnych dziekanów i profesorów, zawieszone na ścianach w sali posiedzeń Rady Wydziału.

W bibliotece przechowywane są farmakopee, w tym również polskie lekospisy. Od wielu lat gromadzona jest prasa farmaceutyczna, specjalistyczne kalendarze, informatory i biuletyny. Najstarszym w kolekcji drukiem i ozdobą zbiorów jest Zielnik Syreniusza z 1613 r.

Eksponaty muzealne pochodzą przede wszystkim z prywatnych zbiorów prof. R. Rembielińskiego (pkt. 3) i darów studentów, łódzkich farmaceutów i ich rodzin.

Opracowanie zbiorów

Zbiory nie są katalogowane

Sposób udostępniania

Wystawa stała

Współpraca z innymi jednostkami

Muzeum Farmacji im. Jana Muszyńskiego w Łodzi
Polskie Towarzystwo Farmaceutyczne. Oddział w Łodzi

Bibliografia

Hanis Katarzyna: Powstanie i rozwój Muzeum Farmacji i Wydziału Farmaceutycznego Akademii Medycznej i Uniwersytetu Medycznego w Łodzi: *Kronikarz* 2003/2004 R. 2 nr 2 s. 219-224
Majewski Jan: Muzea farmacji i zbiory aptekarskie w Polsce. Poznań 2006

MUZEUM UNIWERSYTETU MEDYCZNEGO W ŁODZI

90-643 Łódź, ul. Żeligowskiego 7/9

Umiejscowienie w strukturze uczelni

Zakład Historii Nauk i Medycyny Wojskowej, Oddział Fizjoterapii, Wydział Wojskowo-Lekarski

Historia muzeum

Muzeum powstało w 1972 roku, jako Muzeum Wojskowej Służby Zdrowia, jednak jego początki sięgają 1968 roku, kiedy to z okazji dziesięciolecia Wojskowej Akademii Medycznej zorganizowano wystawę eksponatów związanych z historią uczelni a także z historią wojskowej służby medycznej w Polsce. Na kanwie tych zbiorów kilka lat później powstało Muzeum Wojskowej Służby Zdrowia. W 2002 roku, w związku z połączeniem Wojskowej Akademii Medycznej z cywilną Akademią Medyczną, Muzeum zmieniło nazwę na Muzeum Uniwersytetu medycznego. Od roku 2008 zbiory, dzięki zaangażowaniu studentów uczelni, udostępniane są wszystkim zainteresowanym.

Charakterystyka zbiorów

Starodruki, dokumenty związane z historią wojskowej służby medycznej, sprzęt medyczny, mundury lekarzy wojskowych, pamiątki związane z historią wojskowych uczelni medycznych

Sposób udostępniania

Ekspozycja stała udostępniania wszystkim zainteresowanym przez studentów-wolontariuszy Wydziału Wojskowo-Lekarskiego

Współpraca z innymi jednostkami

Stowarzyszenie historyczne „Strzelcy Kaniowscy”

Bibliografia

- Berger Michał: Udana noc w Muzeum. *Biul. Inf. UM w Łodzi* 2009 Vol. 2 nr 5 s. 23
- Berger Michał: Udana noc w Muzeum Historii Medycyny. *Biul. Inf. UM w Łodzi* 2010 Vol. 3 nr 5 s. 30
- Jeśman Czesław: Muzeum Uniwersytetu Medycznego w Łodzi (dawne Muzeum Polskiej Wojskowej Służby Zdrowia WAM). *Biul. Inf. UM w Łodzi* 2009 tom 2 nr 4 s. 9-14
- Święto Niepodległości w Muzeum UM. *Biul. Inf. UM w Łodzi* 2011 Vol. 4 nr 11 s. 10
- Jeśman Czesław, Kuła Agnieszka: Muzeum Uniwersytetu Medycznego w Łodzi. *Biul. Inf. UM w Łodzi* 2010 Vol. 3 nr 5 s. 27-29
- Jeśman Joanna, Jeśman Czesław: Muzeum Polskiej Wojskowej Służby Zdrowia Wojskowej Akademii Medycznej i Uniwersytetu Medycznego w Łodzi. *Kronikarz* 2003/2004 R. 2 nr 2 s. 225-243
- Tryniszewski Wiesław: Sala Tradycji Wojskowej Akademii Medycznej im. gen. dyw. Bolesława Szareckiego w Łodzi. *Kronikarz* 2003/2004 R. 2 nr 2 s. 244-253

MUZEUM UNIWERSYTETU MEDYCZNEGO IM. KAROLA MARCINKOWSKIEGO W POZNANIU

61-812 Poznań, ul. Bukowska 70

Umiejscowienie w strukturze uczelni

Jednostka ogólnouczelniiana

Struktura organizacyjna

2 osoby – kierownik muzeum i specjalista

Historia muzeum

Historia dzisiejszego Muzeum Uniwersytetu Medycznego rozpoczęła się w okresie międzywojennym. Pomysł jego utworzenia wyszedł od jednego z założycieli Wydziału Lekarskiego Uniwersytetu Poznańskiego i jego pierwszego dziekana, profesora Adama Wrzoska. Muzeum Historii Medycyny zaczęło działać w 1920 roku w ramach kierowanej przez profesora Katedry i Zakładu Historii i Filozofii Medycyny. W skład zbiorów weszły przedmioty ofiarowane przez profesora oraz inne osoby; z racji braku ksiąg inwentarzowych trudno bliżej je opisać. Większość tych przedmiotów nie zachowała się - zostały zniszczone podczas okupacji hitlerowskiej. Po wojnie, w latach czterdziestych i pięćdziesiątych, obiektów muzealnych nie zbierano. Muzeum Historii Medycyny formalnie przestało istnieć w 1950 roku.

Od 1980 roku kontynuacji dzieła profesora Wrzoska podjął się profesor Roman Meissner, kierownik Pracowni Historii Medycyny i Farmacji Akademii Medycznej w Poznaniu (od 1985 Zakładu Historii Nauk Medycznych). W 1985 roku zgodnie z wolą ówczesnego rektora Akademii Medycznej, profesora Jerzego Wójtowicza, zaczęto przygotowania do utworzenia muzeum uczelni. W siedzibie zakładu przy ulicy

Sierocej 10 wygospodarowano stumetrową salę ekspozycyjną. Uroczystego otwarcia muzeum dokonał 9 listopada 1989 roku rektor Akademii Medycznej profesor Antoni Pruszewicz. Do marca 2004 roku muzeum działało jako integralna część Zakładu Historii Nauk Medycznych, a obowiązki kustosa pełnił kierownik zakładu, profesor Roman Meissner.

W marcu 2004 muzeum stało się odrębną jednostką ogólnouczelnianą. Latem 2005 roku zostało przeniesione do nowo wybudowanego Centrum Stomatologii.

Charakterystyka zbiorów

Muzeum gromadzi przedmioty związane z historią poznańskiej uczelni medycznej oraz rozwojem medycyny i farmacji. Ekspozyty są podzielone według dziedzin (chirurgia, interna, laryngologia, okulistyka, anestezjologia i intensywna terapia, radiologia, laboratorium, ginekologia, stomatologia, farmacja) oraz na malarstwo, fotografię, rzeźbę, dokumenty, medale oraz varia. Źródła pozyskiwania: katedry i zakłady uczelni (głównie sprzęt przeznaczony do kasacji) oraz osoby prywatne. Najciekawsze ekspozyty: pamiątki po patronie uczelni Karolu Marcinkowskim, prof. Stanisławie Antonim Juraszu, instrumentarium prof. Heliodora Świącickiego, pamiątki po prof. Janie Roguskim, portret profesora Franciszka Raszei, obraz „Konsylium” przedstawiający prof. Wiktora Dege, pamiątki po prof. Karolu Mayerze, XIX-wieczne narzędzia do ekstrakcji zębów, przedwojenne aparaty do mierzenia ciśnienia i aparaty rentgenowskie, wyposażenie przedwojennego gabinetu stomatologicznego, pamiątki po rektorze uczelni prof. Tadeuszu Kurkiewiczu, komplety koagulatorów i diatermie chirurgiczne z okresu przedwojennego.

Opracowanie zbiorów

Nie ma typowego katalogu muzealnego. Ekspozyty są inwentaryzowane w systemie obejmującym cały majątek uczelni.

Sposób udostępniania

Jest ekspozycja stała, są wystawy czasowe.

Współpraca z innymi jednostkami

Muzeum współpracuje z katedrami i zakładami poznańskiej uczelni oraz Muzeum Gdańskiego Uniwersytetu Medycznego.

MUZEUM HISTORII MEDYCYNY POMORSKIEGO UNIwersytetu MEDYCZNEGO W SZCZECINIE

70-201 Szczecin, ul. Rybacka 1

Umiejscowienie w strukturze uczelni

Muzeum jest częścią Zakładu Historii Medycyny i Etyki Lekarskiej PUM

Struktura organizacyjna

Muzeum nie posiada pracowników, nie ma budżetu itp. Opiekunem jest kierująca Zakładem prof. PUM dr hab. med. Aleksandra Kładna

Historia muzeum

Na podstawie informacji zawartych w publikacjach prof. Tadeusza Brzezińskiego (zm. 2010) i uzyskanych w rozmowach z Nim:

Pierwsza próba powołania do życia muzeum przy Zakładzie Historii Medycyny Akademii Medycznej w Szczecinie miała miejsce w lutym 1960 r.; inicjatywa wyszła od ówczesnego Rektora Akademii, prof. Bolesława Górnickiego (o potrzebie powstania takiego muzeum mówiono również na Zjeździe Polskiego Towarzystwa Historyków Medycyny w Szczecinie w 1959 r.) W 1960 r. w Zakładzie Historii Medycyny rozpoczęto gromadzić archiwalia, starodruki i przedmioty związane z historią nauk medycznych; część z nich stanowiły depozyty od osób prywatnych i instytucji. Pod koniec lat 60-tych Zakład historii Medycyny został pozbawiony własnych pomieszczeń (choć nie został zlikwidowany). W tej sytuacji depozyty wróciły do deponentów, część zbiorów muzealnych zdeponowano w Klinice Ftyzjatrii, zaś starodruki włączono jako depozyt do zbiorów Biblioteki PAM. W 1974 r. stanowisko kierownika Zakładu objął dr hab. Tadeusz Brzeziński. Choć w dalszym ciągu nie było pomieszczenia na utworzenie placówki muzealnej, część zbiorów wróciła wówczas do Zakładu. Do idei organizacji muzeum powrócono w latach 80-tych, gdy prof. Zbigniew Garnuszewski podarował kierowanej przez prof. T. Brzezińskiego Katedrze Historii medycyny i Etyki Lekarskiej PAM znaczną część zbiorów Muzeum Ftyzjatrii w Warszawie (zbiory te były gromadzone przez prof. Garnuszewskiego w latach 1955 – 69, gdy kierował on Katedrą Ftyzjatrii PAM w Szczecinie). Przeniesienie Katedry Historii Medycyny i Etyki Lekarskiej do reprezentacyjnego gmachu Rektoratu PAM przy ul. Rybackiej pozwoliło wreszcie na wygospodarowanie pomieszczenia dla zbiorów muzealnych i zorganizowanie dużej, stałej ekspozycji poświęconej historii gruźlicy i ftyzjatrii, oraz odpowiednie wyeksponowanie tych eksponatów, które są prezentowane studentom podczas zajęć dydaktycznych.

Charakterystyka zbiorów

- ekspozycja poświęcona historii gruźlicy i historii ftyzjatrii (m. in. drewniane stetoskopy; elementy wyposażenia sanatoriów p/gruźliczych; aparaty rtg; sprzęt do wykonywania sztucznych odm opłucnowych, bronchoskopii etc, materiały szkoleniowe dla

lekarzy (np. płytki ilustrujące charakterystyczne zmiany bronchoskopowe), materiały promocyjne (np. kolekcja pudełek od zapalek z hasłami Społecznego Komitetu Walki z Gruźlicą)

- zbiór eksponatów związanych z historią farmacji: m. in. elementy wyposażenia XIX-wiecznej apteki; leksykon preparatów aptecznych dla lekarzy – praktyków z 1929 r. (w formie katalogu – „bazy danych”, zamkniętego w sporych rozmiarów drewnianej skrzynce); kolekcja plakatów reklamujących leki

- kolekcja mikroskopów optycznych z XIX / XX w.

- zbiór eksponatów związanych z historią chirurgii i anestezjologii (m. in. sprzęt chirurgiczny i aparaty do znieczuleń eterowych z czasów Powstania Warszawskiego)

- zbiór eksponatów związanych z historią stomatologii (wierciarki z napędem nożnym / elektrycznym, fotele stomatologiczne)

Eksponaty w ogromnej większości są дарami dla Zakładu od osób prywatnych i instytucji (najczęściej – zakładów i klinik PUM); część zbiorów stanowią depozyty.

Opracowanie zbiorów

Katalog tradycyjny

Sposób udostępniania

Muzeum ma charakter zamknięty, jego działalność jest ściśle związana z programem zajęć dydaktycznych z historii medycyny prowadzonych przez ZHMiEL dla studentów Pomorskiego Uniwersytetu Medycznego. Osoby z zewnątrz mogą bezpłatnie zwiedzić muzeum po uprzednim uzyskaniu zgody Kierownik Zakładu. Ekspozycja stała, dostępna wszystkim odwiedzającym Zakład (mieszcząca się w ogólnodostępnym korytarzu Zakładu) prezentuje historię walki z gruźlicą. Pozostałe zbiory znajdują się w sali dostępnej tylko w obecności pracownika Zakładu. Muzeum nie organizuje wystaw czasowych.

Bibliografia

Brzezińska Jadwiga: Muzeum Historii Medycyny w Szczecinie. *Farm. Pol.* 1994 T. 50 nr 11 s. 512-513

MUZEUM HISTORII MEDYCyny WARSZAWSKIEGO UNIwersYTETU MEDYCZNEGO

02-091 Warszawa, ul. Żwirki i Wigury 63
www.muzeum.wum.edu.pl

Umiejscowienie w strukturze uczelni

Muzeum Historii Medycyny Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego jest ogól-

nouczelnianą jednostką organizacyjną WUM, nie sprawuje osobowości prawnej. Bezpośredni nadzór nad Muzeum posiada Rektor.

Struktura organizacyjna

p.o. dyrektora: prof. dr hab. Edward Towpik
specjalista: mgr Grażyna Jermakowicz
specjalista: mgr Agata Małkowska

Historia muzeum

Muzeum zostało powołane w 2011 r.

Regulacje prawne dot. działalności muzeum.

Regulamin zatwierdzony przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego <http://muzeum.wum.edu.pl/content/regulamin-muzeum>

Charakterystyka zbiorów

Zbiory w trakcie gromadzenia.

Opracowanie zbiorów

Katalog elektroniczny - system muzealny MONA FB

Sposób udostępniania

Wystawy czasowe. Wystawy stałe – w trakcie organizacji

Działalność wydawnicza

Publikacje towarzyszące wystawom, np. „Winienem być dobrym lekarzem. Janusz Korczak – Henryk Goldszmit”

MUZEUM FARMACJI UNIWERSYTETU MEDYCZNEGO IM. PIASTÓW ŚLĄSKICH WE WROCŁAWIU

50 – 103 Wrocław, ul. Kurzy Targ 4

Umiejscowienie w strukturze uczelni

Wydział Farmaceutyczny Akademii Medycznej we Wrocławiu

Struktura organizacyjna

Kierownik + 3 pracowników

Historia muzeum

Muzeum Farmacji we Wrocławiu jest placówką naukowo-oświatową podlegającą pod Wydział Farmaceutyczny Akademii Medycznej. Jest to Muzeum poświęcone historii nauki i rozwojowi wiedzy z zakresu zdrowia i leczenia. Podkreśla to chronologiczny układ ekspozycji. Od prezentowanej w piwnicy pracowni alchemicznej przez wnętrze renesansowej apteki na parterze, wystawę poświęconą lekowi naturalnemu i dawnym narzędziom do produkcji środków leczniczych, po ekspozycję na drugim piętrze, przedstawiającą analityczną aparaturę pomiarową oraz leki syntetyczne i półsyntetyczne.

Warto podkreślić, że kamieniczka, w której obecnie znajduje się Muzeum Farmacji jest jedynym w Polsce zachowanym obiektem architektonicznym utrzymanym w stylu renesansowo-klasycystycznym i jedynym w kraju obiektem, w którym od II poł. XIII w. do początku lat 50. XX w. bez przerwy funkcjonowała apteka, a budynek był własnością aptekarza.

Historia powstania Muzeum Farmacji we Wrocławiu była niezwykle burzliwa i długotrwała. Pomysł stworzenia Muzeum zrodził się już w latach 60. Wtedy to władze miasta proponowały utworzenie go w pochodzących z XIII w. kamieniczkach przy ulicy Kurzy Targ 4 i 5. Niestety wówczas do zrealizowania tego pomysłu nie doszło. W 1981 r. konserwator wojewódzki mgr inż. Józef Cempa proponował Wydziałowi Farmaceutycznemu Akademii Medycznej utworzenie Muzeum Aptekarstwa. Akademia Medyczna zdecydowała się przyjąć tylko jedną z wymienionych wcześniej kamieniczek, ze względu na koszt takiej inwestycji (sfinansowanie 3/4 kosztów remontu) oraz jej unikatowy, zabytkowy charakter.

Od początków swojego powstania w XIII w. (pierwsze wzmianki o aptece pochodzą z ksiąg podatkowych miasta z 1286 r.) do roku 1951 r. kamieniczka była domem aptekarza oraz miejscem, w którym prężnie działała apteka. W 1951 r. upaństwowiono wszystkie apteki. Apteka z Kurzego Targu została wkrótce przeniesiona na róg ul. Kuźniczej i Rynku. Do roku 1981 obiekt ten pełnił różne inne funkcje nie związane z farmacją oraz ulegał stopniowemu niszczeniu. Po 1982 roku, w którym zapadła decyzja dotycząca utworzenia Muzeum Farmacji, podjęto również pierwsze kroki zmierzające do realizacji tego celu.

Wydział Farmaceutyczny w porozumieniu z Rektorem powołał pełnomocników do współpracy z władzami miasta oraz nadzorem budowlanym i konserwatorskim. Dzięki środkom finansowym, pochodzącym z Ministerstwa Kultury

i Sztuki w latach 1982-1991 w kamieniczce odbywały się liczne prace remontowe i konserwatorskie.

W 1991 r. Akademia Medyczna we Wrocławiu została oficjalnym właścicielem kamieniczki co wiązało się z poniesieniem większości kosztów dotyczących rewitalizacji i utrzymania tego zabytku. Przez kolejne 15 lat w wyniku żmudnych prac remontowych wykonano renowację drewnianych stropów, wymieniono pokrycie dachowe budynku, zainstalowano ogrzewanie oraz wstawiono ścianki działowe. Dzięki dokupieniu kawałka terenu znajdującego się za kamieniczką możliwe było wybudowanie ewakuacyjnej klatki schodowej. W czasie tych prac remontowych nie do przecenienia okazało się wsparcie licznych sponsorów m.in. Dolnośląskiej Izby Aptekarskiej, czy Fundacji Współpracy Polsko-Niemieckiej w Warszawie. Niestety rok 2006 przyniósł wstrzymanie prac remontowo-budowlanych ze względu na brak wystarczających środków finansowych.

Od 2009 r. zaczęto ubiegać się o dofinansowanie projektu pt. „Dom Śląskiego Aptekarza” ze środków Unii Europejskiej, dzięki czemu w 2010 r. udało się uzyskać środki finansowe na pokrycie 70% kosztów dalszej inwestycji. Niebagatelna kwota 6,6 mln zł., którą udało się uzyskać pochodziła ze środków Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Dolnośląskiego na lata 2007-2013. Cały projekt zakładał rewitalizację kamieniczki na potrzeby utworzenia w niej sal wystawienniczych Muzeum Farmacji oraz placówki naukowo-dydaktycznej Zakładu Nauk Humanistycznych Wydziału Farmaceutycznego Akademii Medycznej im. Piastów Śląskich we Wrocławiu. Dzięki dofinansowaniu możliwe było zakończenie prac remontowo-budowlanych oraz rozpoczęcie prac o charakterze kulturowo-oświatowym. Jesienią 2011 r. odbyło się uroczyste otwarcie Muzeum Farmacji we Wrocławiu uświetnione obecnością osób wyjątkowo zasłużonych w czasie procesu jego tworzenia.

Regulacje prawne dot. działalności muzeum

Jednostka działa w ramach statutu AM we Wrocławiu

Charakterystyka zbiorów

Zbiory pozyskiwane są od darczyńców – osób prywatnych lub firm

Opracowanie zbiorów

Katalog elektroniczny

Sposób udostępniania

Wystawy stałe, a wkrótce również czasowe

Współpraca z innymi jednostkami

Zakład Humanistycznych Nauk Wydziału Farmaceutycznego AM we Wrocławiu

Muzeum Wsi Opolskiej

Muzeum Geologiczne we Wrocławiu

Muzeum Mineralogiczne we Wrocławiu

Fundacja Humanitas et Scientia

II. Inne muzea

MUZEUM FARMACJI IM. ANTONINY LEŚNIEWSKIEJ W WARSZAWIE

00-265 Warszawa, ul. Piwna 31/33

tel. (22) 831 71 79

e-mail: muzeum.farmacji@mhwp.pl

Umiejscowienie w strukturze jednostki nadrzędnej

Oddział Muzeum Historycznego m.st. Warszawy

Struktura organizacyjna

W skład Muzeum wchodzi Biblioteka

Historia muzeum

Muzeum powstało 17 stycznia 1985 roku z inicjatywy Oddziału Warszawskiego Towarzystwa Farmaceutycznego i dzięki wsparciu Przedsiębiorstwa Zaopatrzenia Farmaceutycznego „Cefarm” w Warszawie. Pierwszą siedzibą Muzeum była kamienica przy ul. Marszałkowskiej 72, gdzie od 1933 roku swoją aptekę prowadziła jego patronka Antonina Leśniewska – jedna z pierwszych na świecie farmaceutek, założycielka Pierwszej Żeńskiej Apteki i Farmaceutycznej Szkoły dla Kobiet w Sankt Petersburgu. Pierwszym kustoszem muzeum został historyk farmacji i główny inicjator powstania muzeum dr Teodor Kikta. Następnym opiekunem Muzeum, od 1992 roku była mgr farm. Grażyna So-

kólska-Młocińska, która w związku z koniecznością zwrócenia kamienicy przy Marszałkowskiej dawnym właścicielom, zmuszona była przenieść Muzeum do gmachu PZF Cefarm na ul. Skierniewicką. Pod tym adresem placówka mieściła się do 2006 roku, kiedy to po perypetiach związanych z prywatyzacją PZF Cefarm, Muzeum, dzięki staraniom nowego opiekuna – dr Iwony Arabas, już jako Oddział Muzeum Historycznego m.st. Warszawy otrzymało nową siedzibę przy ul. Piwnej 31/33.

Regulacje prawne dot. działalności muzeum

Statut Muzeum Historycznego m.st. Warszawy

Charakterystyka zbiorów

Zasób muzealny stanowią przede wszystkim meble apteczne (w tym komplet najstarszych warszawskich mebli aptecznych z przełomu XVIII i XIX wieku), naczynia i przyrządy apteczne, a także dawne opakowania leków. Znajduje się tu również niezwykle cenna kolekcja stanowiąca stałą wystawę „Apteczki i leki japońskich wędrownych aptekarzy”.

Zasób biblioteczny stanowią wydawnictwa zwarte (m.in. starodruki, kalendarze) oraz ciągle (m. in. archiwalne wydania czasopism farmaceutycznych)

Sposób udostępniania

Wystawa stała, wystawy czasowe, oświatowe, lekcje muzealne.

Bibliografia:

Brzezińska Jadwiga: Wczoraj, dziś i jutro muzealnictwa farmaceutycznego. *Farm. Pol.* T. 61 nr 6 s. 272-274

Majewski Jan: Muzea farmacji i zbiory aptekarskie w Polsce. Poznań 2006

Majewski Jan: Muzea farmaceutyczne w Polsce: *Farm. Pol.* 2000 T. 56 nr 2 s. 72-86

Muzeum Farmacji im. magister Antoniny Leśniewskiej w Warszawie. *Panacea* 2004 nr1 s. 26

MUZEUM FARMACJI APTEKI „POD ŁABĘDZIEM” W BYDGOSZCZY

85-005 Bydgoszcz, ul. Gdańska 5

tel. (52) 322 01 87

e-mail: info@aptekapodlabedziem.com.pl

Historia muzeum

Muzeum powstało w 2003 roku z inicjatywy Bartłomieja Wodyńskiego, jednego z właścicieli Apteki „Pod Łabędziem”, której historia sięga 1853 roku.

Regulacje prawne dot. działalności muzeum

Statut Muzeum Farmacji Apteki „Pod Łabędziem”, 2004

Charakterystyka zbiorów

Na szczególną uwagę zasługuje ponad 100-letnie wyposażenie laboratorium galenowego. Ponadto znajdują się tu zabytkowe naczynia i przyrządy apteczne, opakowania po lekach, dokumenty, zdjęcia. Muzeum posiada również bogatą kolekcję książek, w tym starodruki.

Sposób udostępniania

Muzeum czynne jest w godzinach: od poniedziałku do piątku od 8.00 - 20.00, w soboty od 8.00 - 15.00

Wstęp jest bezpłatny

Bibliografia:

Apteka „Pod Łabędziem” w Bydgoszczy – 150 lat. / red. Drygas Aleksander. Bydgoszcz 2003

Majewski Jan: Muzea farmacji i zbiory aptekarskie w Polsce. Poznań 2006

APTEKA - MUZEUM W LUBLINIE

20-112 Lublin, ul. Grodzka 5a

tel. (81) 532 88 20

Historia muzeum

Muzeum zostało utworzone w 1984 z inicjatywy PZF Cefarm oraz mgr. farm. Janusza Kisielewskiego. Zasób muzealny utworzyły kolekcje wchodzące w skład Sali Historii Farmacji Lubelskiej, istniejącej od 1975 roku. Początkowo Muzeum mieściło się w pomieszczeniach obok przy ul. Mieszka I. W 1998 roku Muzeum otrzymało nową aktualną siedzibę.

Charakterystyka zbiorów

Kolekcja obejmuje ponad 1200 eksponatów, w jej skład wchodzi stylowe meble apteczne, naczynia, oraz przyrządy. Ponadto Muzeum zgromadziło bogaty zbiór biblioteczny – znajdziemy tu m.in. farmakopee, czasopisma i kalendarze farmaceutyczne.

Sposób udostępniania

Muzeum czynne jest od wtorku do piątku w godzinach 11.00 - 16.00.

Bibliografia:

Herbet Mariola: 20 lat Apteki Muzeum w Lublinie. *Farm. Pol.* 2004 T. 60 nr 8 s. 377-379
Majewski Jan: Muzea farmacji i zbiory aptekarskie w Polsce. Poznań 2006

Mgr Renata BIRSKA (ur. 1966), bibliotekoznawca, bibliograf, nauczyciel akademicki, starszy kustosz dyplomowany, dyrektor Biblioteki Głównej Akademii Medycznej i Uniwersytetu Medycznego w Lublinie.

Urodziła się 7 marca 1966 w Lublinie. Nazwisko rodowe Buksińska. Mężatka. Ma syna.

Uczęszczała do Szkoły Podstawowej Nr 29 im. Adama Mickiewicza w Lublinie, następnie kontynuowała naukę w klasie humanistycznej z poszerzonym programem języków obcych I Liceum Ogólnokształcącego im. Stanisława Staszica w Lublinie. Maturę zdała w 1984 roku. W latach 1984-1989 studiowała na Wydziale Humanistycznym Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie. Jako kierunek studiów wybrała bibliotekoznawstwo i informację naukową; specjalizacja: dawna książka i kultura. Napisała pracę magisterską: *Działalność historiograficzna Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk*, której promotorem był prof. dr hab. Jerzy Korolec (1989). Podwyższała kwalifikacje zawodowe. Złożyła z wynikiem pozytywnym egzamin na stanowisko bibliotekarza dyplomowanego przed Komisją Egzaminacyjną dla Bibliotekarzy i Dokumentalistów Dyplomowanych przy Ministrze Nauki i Szkolnictwa Wyższego (18 X 2002).

Zajmowane stanowiska i pełnione funkcje. Akademia Medyczna im. prof. Feliksa Skubiszewskiego, następnie po przekształceniu Uczelni, Uniwersytet Medyczny w Lublinie. Biblioteka Główna – młodszy bibliotekarz (4 IX 1989 - 30 IV 2000), starszy bibliotekarz, (1 V 2000-31 X 2003), zastępca dyrektora (1 V 2000 -30 III 2002), p. o. dyrektora (1 IX 2002-30 III 2003), kustosz dyplomowany (1 XI 2003-30 IX 2011), starszy kustosz dyplomowany (1 X 2011 -), dyrektor Biblioteki Głównej (1 IV 2003-).

Po odbyciu rotacji w niemal wszystkich działach biblioteki uczelnianej, w latach 1990-2000 pracowała w Dziale Informacji i Dokumentacji Naukowej, przecierając drogę wdrażania i rozwoju komputeryzacji w Bibliotece. Dyrektorem została już po przeprowadzce do nowego budynku przy ul. Szkolnej 18. Powierzchnia pomieszczeń bibliotecznych wynosiła 2 169 m², zapewniając 114 miejsc dla czytelników. Biblioteka w 2002 r. miała 4 271 zarejestrowanych czytelników i zatrudnionych 38 osób. Zasoby biblioteczne obejmowały 178 507 vol. książek, 40 273 vol. czasopism, 44 999 vol. zbiorów specjalnych. W ciągu 10 lat biblioteka zmieniła model udostępniania źródeł informacji. Zwiększyła się liczba dostępnych baz danych i czasopism elektronicznych

– aktualnie łączna liczba tytułów unikatowych: 14 507. Dane statystyczne za 2012: zbiory 163 125 vol. książek, 69 062 vol. czasopism, 39 053 vol. zbiorów specjalnych. Liczba zarejestrowanych czytelników wynosi 15 200. Warunki lokalowe i stan zatrudnienia pozostały bez zmiany, zwiększyła się liczba stanowisk komputerowych dostępnych w Bibliotece.

Dydaktyką biblioteczną zajmuje się nieprzerwanie od 1995 roku, w zakresie „Przy sposobienia bibliotecznego” studentów I roku oraz „Podstaw informacji naukowej” dla studentów farmacji i analityki medycznej i doktorantów. Od 2007 roku Biblioteka realizuje wszystkie przewidziane w programie studiów szkolenia w trybie online, za których przeprowadzenie jest odpowiedzialna i co roku bierze udział w przygotowywaniu treści merytorycznych.

Należała do zespołu opracowującego 12 roczników Bibliografii publikacji pracowników Akademii Medycznej w Lublinie będąc redaktorem 3 roczników w/w wydawnictwa. Jest współautorką publikacji z zakresu informacji naukowej i dydaktyki bibliotecznego. Uczestniczy również w pracach Senackiej Komisji ds. Zasobów i Budżetu AM / UM (2002 -).

Członek: Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich (2001 -), European Association for Health Information and Libraries (2007 -), Konferencji Dyrektorów Akademickich Szkół Polskich (2003 -) i Konferencji Dyrektorów Akademickich Uczelni Medycznych (2003 -).

Spis publikacji

1990

1. Wykaz publikacji [pracowników AM w Lublinie za rok 1989]. Kronika cz. 2./red. Teresa Adach. W: Kronika Akademii Medycznej w Lublinie za rok akademicki 1988-1989. Akademia Medyczna, Lublin 1990 s. 86-160

Współaut.: Ewa Busse-Turczyńska, ..., Ewa Malicka.

1991

2. Wykaz publikacji [pracowników AM w Lublinie za rok 1990]. Kronika cz. 2./red. Teresa Adach. W: Kronika Akademii Medycznej w Lublinie za rok akademicki 1989-1990. Akademia Medyczna, Lublin 1991 s. 59-126

Współaut.: Ewa Busse-Turczyńska, ..., Ewa Malicka

1994

3. Wykaz publikacji [pracowników AM w Lubli-

nie za rok 1991]. Kronika cz. 2./red. Teresa Adach. [W: Kronika Akademii Medycznej w Lublinie za rok akademicki 1990-1991. Akademia Medyczna, Lublin 1994 s. 62-127

Współaut.: ..., Ewa Busse-Turczyńska, Ewa Malicka, Lucyna Smyk

4. Wykaz publikacji [pracowników AM w Lublinie za rok 1992]. Kronika cz. 2./red. Lucyna Smyk. W: Kronika Akademii Medycznej w Lublinie za rok akademicki 1991-1992. Akademia Medyczna, Lublin 1994 s. 66-234

Współaut.: ..., Ewa Busse-Turczyńska, Gerarda Jodkowska, Renata Łucjan

1997

5. Bibliografia publikacji pracowników AM w Lublinie za rok 1994. Kronika cz. 2. /red. Lucyna Smyk. W: Kronika Akademii Medycznej w Lublinie za rok akademicki 1993/1994. Akademia Me-

dyczna, Lublin 1997 s. 84-280

Współaut.: [oprac.] ..., Ewa Busse-Turczyńska, Gerarda Jodkowska, Danuta Kowalska, Ewa Malicka

1998

6. Bibliografia publikacji pracowników AM w Lublinie za rok 1995. Kronika cz. 2 /red. Lucyna Smyk. W: Kronika Akademii Medycznej w Lublinie za rok akademicki 1994/1995. Akademia Medyczna, Lublin 1998 s. 99-300

Współaut.: ..., Ewa Busse-Turczyńska, Aleksandra Piernikarska, Anastazia Śniechowska, Małgorzata Zajac.

7. Nowa siedziba Biblioteki Głównej AM. *Alma Mater* 1998 R. 8 nr 4 s. 10

2000

8. Badania ankietowe wykorzystania elektronicznego systemu informacyjnego Biblioteki Głównej AM w Lublinie a promocja usług informacyjnych. W: XIX Konferencja Problemowa Bibliotek Medycznych. Wrocław 31.V-2.VI 2000 s. 63-82

Współaut.: Ewa Busse-Turczyńska, ...

9. Bibliografia publikacji pracowników AM w Lublinie za rok 1996. Kronika cz. 2/red. Lucyna Smyk. W: Kronika Akademii Medycznej w Lublinie za rok akademicki 1995-1996. Akademia Medyczna, Lublin 2000 s. 89-336

Współaut.: ..., Ewa Busse-Turczyńska, Barbara Górecka, Małgorzata Zajac

10. Biblioteka Główna AM ma nową siedzibę. *Alma Mater* 2000 R. 10 nr 3 s. 18-23

Współaut.: Lucyna Smyk, ...

11. Internetowa oferta informacyjna polskich bibliotek medycznych dla środowisk lekarskich. W: Internet Medyczny 2000. Materiały zjazdowe V Konferencji Internetu Medycznego. Poznań, 10-11 listopada 2000. [streszcz.] s. 110

Współaut.: Ewa Turczyńska, ...

12. Oferta informacyjna Biblioteki Głównej AM. *Medicus* 2000 nr 10 s. 16

Współaut.: ..., Ewa Busse-Turczyńska, Elżbieta Drożdż

2001

13. Bibliografia publikacji pracowników AM w Lublinie za rok 1997. Kronika Cz. 2 /red. Lucyna Smyk. W: Kronika Akademii Medycznej w Lublinie za rok akademicki 1996-1997. Akademia Medyczna, Lublin 2001 s. 97-421

Współaut.: ..., Ewa Busse-Turczyńska, Barbara Górecka, Małgorzata Zajac

14. Bibliografia publikacji pracowników AM w Lublinie za rok 1998. Kronika Cz. 2 /red. Lucyna Smyk. W: Kronika Akademii Medycznej w Lublinie za rok akademicki 1997-1998. Akademia Medyczna, Lublin 200 s. 97-456

Współaut.: ..., Ewa Busse-Turczyńska, Elżbieta Drożdż, Małgorzata Zajac

15. Kronika. Cz. 1. [oprac.] W: Kronika Akademii Medycznej w Lublinie za rok akademicki 1997-1998. Akademia Medyczna, Lublin 2001 s. 7-96

16. Wybrane problemy wykorzystania mediów elektronicznych w bibliotece medycznej *Biul. GBL* 2001 R. 47 nr 365 s. 95-100

Współaut.: Ewa Busse-Turczyńska, ...

2002

17. Bibliografia publikacji pracowników Akademii Medycznej w Lublinie za rok 1999. /red. Lucyna Smyk. Akademia Medyczna, Lublin 2001 ss. 358

Współaut.: ..., Ewa Busse-Turczyńska, Elżbieta Drożdż, Małgorzata Zajac

18. Bibliografia publikacji pracowników Akademii Medycznej w Lublinie za rok 2000/red. Lucyna Smyk. Akademia Medyczna, Lublin 2001 ss. 300

Współaut.: ..., Ewa Busse-Turczyńska, Elżbieta Drożdż, Małgorzata Zajac

19. Komputerowa bibliografia publikacji naukowych. *Alma Mater* 2002 R. 12 nr 1 s. 44-45

20. Misja biblioteki naukowej a współpraca sieci bibliotek medycznych. W: Współpraca bibliotek naukowych w zakresie obsługi użytkowników. Konferencja Naukowa. Warszawa, 23 - 24 września 2002 r., [b. pag.]

Współaut.: Ewa Busse-Turczyńska, ...

2003

21. Bibliografia publikacji pracowników Akademii Medycznej w Lublinie za rok 2001./red. Lucyna Smyk. Akademia Medyczna, Lublin 2003 ss. 400

Współaut.: ..., Ewa Busse-Turczyńska, Elżbieta Drożdż, Barbara Lipniacka, Małgorzata Zajac

22. Red.: Bibliografia publikacji pracowników Akademii Medycznej w Lublinie za rok 2002. /red. ... Akademia Medyczna, Lublin 2003 ss. 430

Współaut.: Ewa Banach, Ewa Busse-Turczyńska, Elżbieta Drożdż, Barbara Lipniacka, Małgorzata Zajac

23. Misja biblioteki naukowej a współpraca sieci bibliotek medycznych na rzecz użytkownika. W: XXII Konferencja Szkoleniowa Bibliotek Medycznych. Rozwój Zintegrowanych Usług Bibliotecznych. Warszawa, 23-24.06.2003 s. 7-14, bibliogr.

Współaut.: Ewa Busse-Turczyńska, ...

2004

24. Red.: Bibliografia publikacji pracowników Akademii Medycznej w Lublinie za rok 2003. /red. Akademia Medyczna, Lublin 2004 ss. 421

Współaut.: Ewa Banach, Ewa Busse-Turczyńska, Elżbieta Drożdż, Barbara Lipniacka, Małgorzata Zajac.

2005

25. Red.: Bibliografia publikacji pracowników Akademii Medycznej w Lublinie za rok 2004. /red. Akademia Medyczna, Lublin 2005 ss. 443

Współaut.: Ewa Banach, Ewa Busse-Turczyńska, Elżbieta Drożdż, Barbara Lipniacka, Małgorzata Zajac

26. Perspektywy gromadzenia zbiorów i oceny kolekcji w kontekście powszechnego stosowania mediów elektronicznych w bibliotekach medycznych. *EBIB* 2005. Materiały konferencyjne nr 10. XXIII Konferencja Problemowa Bibliotek Medycznych. Polityka gromadzenia i profilowania zbiorów w polskich bibliotekach medycznych w dobie nowoczesnych technologii informatycznych. Gdańsk, 21-22 czerwca 2004 s. 69-83, bibliogr.

Współaut.: Ewa Busse-Turczyńska, ...

27. Wskaźniki liczbowe w Bibliografii Publikacji Pracowników AM w Lublinie. *Alma Mater* 2005 R. 15 nr 1 s. 94-97, bibliogr.

Współaut.: Ewa Busse-Turczyńska, ...

2006

28. 25 lat spotkań bibliotekarzy medycznych: referat jubileuszowy. *EBIB* 2006 Materiały Konferencyjne nr 14. 25. Jubileuszowa Konferencja Problemowa Bibliotek Medycznych. Kształcenie użytkowników naukowej informacji medycznej – koncepcje i doświadczenia. Lublin-Kazimierz Dolny, 12-14 czerwca 2006

Współaut.: ..., Renata Sławińska

29. Analiza ankiety na temat kształcenia użytkowników polskich bibliotek medycznych. *EBIB* 2006 Materiały Konferencyjne nr 14. 25. Jubileuszowa Konferencja Problemowa Bibliotek Medycznych. Kształcenie użytkowników naukowej informacji medycznej – koncepcje i doświadczenia.

Lublin-Kazimierz Dolny, 12-14 czerwca 2006

Współaut.: Ewa Busse-Turczyńska, ...

30. Kształcenie użytkowników naukowej informacji medycznej. Koncepcje i doświadczenia.. *Alma Mater* 2006 R. 16 nr 2 s. 92-95

31. Odeszła mgr Jadwiga Rygiel. *Alma Mater* 2006 R. 16 nr 4 s. 26

32. W czytelniczej służbie. *Alma Mater* 2006 R. 16 nr 3 s. 24-27

Współaut.: ..., Elżbieta Drożdż

2007

33. Medical library website - an instrument of global education. W: Pathways to new roles. The education, training and continuing development of the health library & information workforce. European Association for Health Libraries Workshop. Krakow, 12-15 September 2007. [Abstr.] s. 33

Współaut.: Ewa Busse-Turczyńska, ...

2008

34. Analizy bibliometryczne dla środowiska naukowego generowane na podstawie bazy danych Bibliografia Publikacji Pracowników Uniwersytetu Medycznego w Lublinie. W: 26. Problemowa Konferencja Bibliotek Medycznych. Naukowa informacja medyczna w Polsce. Biblioteki medyczne wobec potrzeb środowisk medycznych oraz perspektywy ich rozwoju w realiach Unii Europejskiej. Bydgoszcz, 15-17 września 2008 r., [b. pag.]

Współaut.: Ewa Busse-Turczyńska, ...

35. Misja biblioteki naukowej a współpraca sieci bibliotek medycznych na rzecz użytkownika. *Forum Bibl. Med.* 2008 R. 1 nr 1 s. 140-149, bibliogr.

Współaut.: Ewa Busse-Turczyńska, ...

36. Perspektywy gromadzenia zbiorów i ocena kolekcji w kontekście powszechnego stosowania mediów elektronicznych w bibliotekach medycznych.. *Forum Bibl. Med.* 2008 R. 1 nr 2 s. 206-217, bibliogr.

Współaut.: Ewa Busse-Turczyńska, ...

2009

37. 25 lat spotkań bibliotekarzy medycznych: referat jubileuszowy. *Forum Bibl. Med.* 2009 R. 2 nr 1 s. 151-163, bibliogr.

Współaut.: ..., Renata Sławińska

38. Aktualna oferta usług bibliotecznych dla środowisk medycznych w Polsce (Library services for the clients from medical universities in Poland).

W: Jakość usług bibliotecznych w społeczeństwie informacyjnym. Warszawa: Wydaw. SBP 2009 s. 145-155

Współaut.: Ewa Busse-Turczyńska, ...

39. Analiza ankiety na temat kształcenia użytkowników polskich bibliotek medycznych. *Forum Bibl. Med.* 2009 R. 2 nr 1 s. 163-176

Współaut.: Ewa Busse-Turczyńska, ...

40. Analizy bibliometryczne dla środowiska naukowego generowane na podstawie bazy danych Bibliografia publikacji pracowników Uniwersytetu Medycznego w Lublinie. *Forum Bibl. Med.* 2009 R. 2 nr 2 s. 523-535, bibliogr.

Współaut.: ..., Ewa Busse-Turczyńska

2010

41. Efektywność szkoleń prowadzonych w formie elektronicznej i on-line. *Forum Bibl. Med.* 2010 R. 3 nr 1 s. 199-207, bibliogr.

Współaut.: ..., Renata Sławińska

2011

42. Bogata w nowe nabytki oferta Biblioteki Głównej. *Alma Mater* 2011 R. 21 nr 3 s. 79-81

43. Kolejna interesująca oferta Biblioteki Głównej. *Alma Mater* 2011 R. 21 nr 4 s. 97-98

2012

44. Amnestia biblioteczna. *Alma Mater* 2012 R. 22 nr 1 s. 5

45. Prof. dr hab. med. Maria Mazurkiewicz (ur.

1952) *Forum Bibl. Med.* 2012 R. 5 nr 2 s. 683-698, portr., bibliogr.

46. Wolny dostęp do zbiorów w bibliotekach uczelni medycznych. *Forum Bibl. Med.* 2012 R. 5 nr 2 s. 85-89

Współaut.: Renata Sławińska, ...

2013

47. Jakim skalpelem przecinać prawno-autorski węzeł gordyjski? Rozwiązywanie problemów z pozyskiwaniem współczesnych utworów do bibliotek cyfrowych na przykładzie Biblioteki Cyfrowej Uniwersytetu Medycznego w Lublinie. *Forum Bibl. Med.* 2013 R. 6 nr 2

Współaut.: Anastazja Śniechowska-Karpińska

Toż. W: XXXI Konferencja Problemowa Bibliotek Medycznych: Wyzwania współczesnego bibliotekarza - gromadzenie zbiorów, nowe technologie, prawo. Katowice, 16-18 września 2013. [Streszcz.], s. 23.

48. Mgr Jadwiga Rygiel (1940-2005). *Forum Bibl. Med.* 2013 R. 6 nr 2

49. Mgr Lucyna Smyk (ur. 1938). *Forum Bibl. Med.* 2013 R. 6 nr 1 s. 520-524, portr., bibliogr.

50. Wykorzystanie platformy Konsorcjum Lubelskich Uczelni w realizacji szkoleń online prowadzonych przez Bibliotekę UM w Lublinie. *Forum Bibl. Med.* 2013 R. 6 nr 2

Współaut.: Małgorzata Zajac, ...

Toż. W: XXXI Konferencja Problemowa Bibliotek Medycznych: Wyzwania współczesnego bibliotekarza - gromadzenie zbiorów, nowe technologie, prawo. Katowice, 16-18 września 2013. [Streszcz.], s. 31.

Nowi dyrektorzy. *Alma Mater* 2003 R. 13 nr 2 s. 18; Ewa Busse-Turczyńska: Kadra kierownicza bibliotek medycznych w Polsce. *Forum Bibl. Med.* 2009 R. 2 nr 1 s. 11, portr.; Ryszard Żmuda: „Leksykon biograficzny uczonych” i „Słownik pracowników bibliotek medycznych” na łamach Forum Bibliotek Medycznych. *Forum Bibl. Med.* 2011 R. 4 nr 2 s. 303, 306, 309, 312; Uniwersytet Medyczny w Lublinie – akta osobowe; Materiały i informacje przekazane przez mgr Renatę Birską autorce hasła biograficznego.

Lucyna Smyk

Mgr Dagmara BUDEK (ur. 1964), bibliotekoznawca, nauczyciel akademicki, starszy kustosz dyplomowany, dyrektor Biblioteki Głównej Pomorskiej Akademii Medycznej i Pomorskiego Uniwersytetu Medycznego w Szczecinie.

Urodziła się 9 października 1964 roku w Grudziądzu. Mężatka, ma syna Bartosza.

Jest absolwentką Uniwersytetu Warszawskiego z 1990 roku, ukończyła bibliotekoznawstwo i informację naukową. W tym samym roku została zatrudniona w Bibliotece Głównej Pomorskiej Akademii Medycznej w Szczecinie (obecnie

Pomorski Uniwersytet Medyczny). Przeszła kolejno wszystkie szczeble kariery bibliotecznej - od stanowiska młodszego bibliotekarza do kustosza. W 2000 roku objęła funkcję zastępcy dyrektora ds. zarządzania zintegrowanym komputerowym systemem bibliotecznym. Złożyła egzamin państwowy na bibliotekarza dyplomowanego (2002), a od października 2003 roku pełni funkcję dyrektora Biblioteki Głównej PAM / PUM.

Od początku pracy w bibliotece zajmowała się informatyzacją procesów bibliotecznych, wdrażaniem komputerowego systemu bibliotecznego SOWA, a później systemu ALEPH. Była również administratorem elektronicznych baz danych udostępnianych w Bibliotece Głównej PUM. W związku z przeniesieniem biblioteki do nowej siedziby opracowała i przeprowadziła zmianę jej struktury. Ścisłe współpracowała także z biurem projektowym przy przygotowywaniu koncepcji adaptacji budynku dawnego klubu studenckiego na potrzeby biblioteki.

Jest współautorką programów dydaktycznych z przysposobienia bibliotecznego i naukowej informacji medycznej, prowadzi zajęcia ze studentami i doktorantami PUM. Jest zwolennikiem wykorzystania nowoczesnych technologii informatycznych w działalności dydaktycznej. Dzięki jej zaangażowaniu od 2008 roku zajęcia z „Przysposobienia bibliotecznego” realizowane są w wersji on-line.

Bierze czynny udział w szkoleniach bibliotekarskich, w ostatnim czasie ukończyła kurs z zakresu tworzenia kursów e-learningowych na platformie Moodle. Uczestniczy w konferencjach bibliotekarskich. W 2011 roku była organizatorem XXIX Konferencji Problemowej Bibliotek Medycznych.

Jest członkiem Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich, aktywnie działającym w środowisku bibliotekarskim regionu. Brała udział w pracach zespołu przygotowującego projekt złożony do Open Society Institute na środowiskowy zakup zintegrowanego systemu bibliotecznego ALEPH, dzięki któremu biblioteki szczecińskie uzyskały dofinansowanie. Jest też koordynatorem z ramienia PUM w Zachodniopomorskiej Bibliotece Cyfrowej. Aktywnie uczestniczy w organizowaniu corocznych obchodów Tygodnia Bibliotek.

Działalność na PUM wykracza daleko poza sferę biblioteki. Od 2004 roku jest redaktorem naczelnym „*Biuletynu Informacyjnego*” Pomorskiego Uniwersytetu Medycznego w Szczecinie, członkiem komitetu redakcyjnego „*Annales Academiae Medicae Stetinensis*” oraz Senackiej Komisji ds. Wydawnictw, a także od 2005 roku uczelnianym administratorem systemu antyplagiatowego. Jest również członkiem redakcji „*Forum Bibliotek Medycznych*”. Autorką publikacji z zakresu bibliotekarstwa i informacji naukowej oraz referatów – wystąpień konferencyjnych.

Została odznaczona „Medalem 60-lecia Pomorskiej Akademii Medycznej w Szczecinie”, medalem „Za zasługi dla Pomorskiej Akademii Medycznej w Szczecinie” i Medalem Srebrnym za Długoletnią Służbę.

Hobby: podróże, pływanie, narty.

Spis publikacji

1999

1. Komunikacja elektroniczna. Z doświadczeń Biblioteki Głównej Pomorskiej Akademii Medycznej. *Biul. GBL* 1999 R. 45 nr 359 s. 47-54, il.

Współaut.: Danuta Jaworska, ..

2001

2. Doświadczenia Biblioteki Głównej PAM w Szczecinie w zakresie pozyskiwania zamawianych dokumentów z bibliotek krajowych i zagranicznych. *Biul. GBL* 2001 nr 365 s. 17-24

Współaut.: Edyta Rogowska, Jadwiga Plichta, ...

3. Nowa jakość w udostępnianiu zbiorów w Bibliotece Głównej PAM w Szczecinie. Digitalizacja dokumentów. *Biul. GBL* 2001 R. 47 nr 365 s. 87-94

Współaut.: ..., Jadwiga Plichta, Tadeusz Widomski

2002

4. Conferences of the Polish Medical Libraries. *News Eur. Health Info Libr.* 2002 nr 58 s. 14-15

Współaut.: ..., Jadwiga Plichta

2004

5. Biblioteka Główna. *Forum Akad.* 2004 nr 7/8 s. 12-13

2005

6. Biblioteka Pomorskiej Akademii Medycznej. W: Stan i perspektywy rozwoju szczecińskich

bibliotek: materiały z Konferencji w Bibliotece Głównej Uniwersytetu Szczecińskiego, 19 listopada 2004 roku/pod red.: Radosława Gazińskiego. Szczecin: Książnica Pomor., 2005 s. 27-33; Seria Bibliotekarza Zachodniopomorskiego, T. 1.

Współaut.: ..., Dominika Popiela, Edyta Rogowska

7. Kalendarium konferencji problemowych bibliotek medycznych 1981-2005. W: Wzorce współpracy bibliotek naukowych w Polsce: materiały z Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej zorganizowanej przez Bibliotekę Główną Uniwersytetu Szczecińskiego 21-23 września 2005 roku/pod red.: Radosława Gazińskiego. Szczecin: Książnica Pomor., 2005 s. 60-62; Seria Bibliotekarza Zachodniopomorskiego, T. 2

2006

8. Ocena kadry Biblioteki Głównej Pomorskiej Akademii Medycznej w Szczecinie. W: Stan kadry w bibliotekach szczecińskich: materiały z seminarium Szczecin 23.03.2006 r. Szczecin: Wydawn. Uczel. PSz, 2006 s. 25-30

Współaut.: ..., Ewa Olbomska

2008

9. Bazy danych w bibliotekach medycznych w Polsce. *Forum Bibl. Med.* 2008 R. 1 nr 1 s. 374-379

Współaut.: ... Edyta Rogowska

10. Biblioteka Główna. W: Powstawanie uczelni medycznej na Pomorzu Zachodnim: historia nauczania dziedzin medycyny w Pomorskiej Akademii Medycznej /pod red. Ireneusza Kojdera. Szczecin: Wydawn. PAM, 2008 s. 17-27; Trylogia 60-lecia Pomorskiej Akademii Medycznej w Szczecinie, T. 2
11. Czy biblioteki w Szwecji i Norwegii są lepsze? *Biul. Inf. PAM* 2008 nr 2 s. 37-40
12. Kronika wydarzeń w bibliotekach medycznych za lata 2002-2008. *Forum Bibl. Med.* 2008 R. 1 nr 1 s. 83-104
13. Punktacja publikacji naukowych w uczelniach medycznych – próba ujednolicenia zasad. *Forum Bibl. Med.* 2008 R. 1 nr 2 s. 21-27
14. Strona WWW biblioteki akademii medycznej jako platforma prezentująca zintegrowane usługi biblioteczne. *Forum Bibl. Med.* 2008 R. 1 nr 1 s. 165-170
Współaut.: Edyta Rogowska, ...
15. Współczesna książka medyczna. W: Dokąd zmierzamy? Książka i jej czytelnik. Materiały z II Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej zorganizowanej przez Bibliotekę Główną Uniwersytetu Szczecińskiego, Międzyzdroje, 20-22 września 2007 r. Pod red. Radosława Gazińskiego. Szczecin: Książnica Pomorska, 2008, s. 342-349 – Seria: Bibliotekarza Zachodniopomorskiego, T. 4.
Współaut.: Marzena Taterczyńska, ..., Edyta Rogowska
- 2009
16. Formy szkolenia użytkowników informacji w Bibliotece Głównej Pomorskiej Akademii Medycznej w Szczecinie. *Forum Bibl. Med.* 2009 R. 2 nr 1 s. 247-253
Współaut.: Edyta Rogowska, ...
17. Zachodniopomorski system informacji regionalnej i naukowej – początek drogi. *Forum Bibl. Med.* 2009 R. 2 nr 2 s. 661-670
- 2010
18. Biblioteka Główna Pomorskiej Akademii Medycznej w Szczecinie. *Forum Bibl. Med.* 2010 R. 3 nr 1 s. 630-638
19. Przystosowanie biblioteczne on-line - 2 lata doświadczeń. *Bibl. Zach.-Pomor.* 2010 R. 51 nr 2/3 s. 81-87
Współaut.: Anna Cymbor, ..., Edyta Rogowska
20. Wolny dostęp do pól jako forma ożywienia księgozbioru. *Forum Bibl. Med.* 2010 R. 3 nr 2 s. 187-191
Współaut.: Agnieszka Tupikowska, ...
- 2011
21. Ocena publikacji naukowych na uczelniach medycznych - raport rozbieżności. *Forum Bibl. Med.* 2011 R. 4 nr 1 s. 449-460
Współaut.: ..., Renata Klimko
- 2012
22. Kronika wydarzeń w bibliotekach medycznych za lata 2009-2012. *Forum Bibl. Med.* 2012 R. 5 nr 2 s. 63-84
23. Prof. dr hab. med. Maria Chosia (ur. 1949). *Forum Bibl. Med.* 2012 R. 5 nr 1 s. 639-659, portr., bibliogr.
24. Organizacja przestrzeni biblioteki a oczekiwania użytkowników biblioteki uczelnianej. *Forum Bibl. Med.* 2012 R. 5 nr 1 s. 309-317
Współaut.: Agnieszka Tupikowska, ...
- 2013
25. Mgr Danuta Jaworska (ur. 1936). *Forum Bibl. Med.* 2013 R. 6 nr 1 s. 474-476, portr., bibliogr.
26. Mgr Weronika Nieznanowska (ur. 1932). *Forum Bibl. Med.* 2013 R. 6 nr 1 s. 493-494, portr., bibliogr.
27. Mgr Jadwiga Plichta (ur. 1938). *Forum Bibl. Med.* 2013 R. 6 nr 2

Od Akademii Lekarskiej w stronę Uniwersytetu Medycznego. Instytucja / pod red. Ireneusza Kojdera. T. 3. Szczecin 2008 s. 110; Ewa Busse-Turczyńska: Kadra kierownicza bibliotek medycznych w Polsce. *Forum Bibl. Med.* 2009 R. 2 nr 1 s. 11, portr.; Ryszard Żmuda: „Leksykon biograficzny uczonych” i „Słownik pracowników bibliotek medycznych” na łamach Forum Bibliotek Medycznych. *Forum Bibl. Med.* 2011 R. 4 nr 2 s. 304-306, 309-311, 313, 315; Pomorska Akademia Medyczna w Szczecinie- akta osobowe; Materiały i informacje przekazane przez mgr Dagmarę Budek autorce hasła biograficznego.

Danuta Jaworska

Mgr Maria BUGNO (1916–1991), romanistka, poliglota, tłumacz, nauczyciel akademicki, starszy kustosz dyplomowany, dyrektor Biblioteki Głównej Akademii Medycznej w Gdańsku.

Urodziła się 6 września 1916 roku w Olszаницy, pow. Tłumacz, woj. Stanisławowskie w rodzinie Władysława Jaworskiego i Marii z domu Jasińska. Miała dwóch młodszych braci: Tadeusza i Stanisława. Mąż inż. Alfred Bugno przed wojną pilot 6 pułku lotniczego we Lwowie w czasie okupacji pracował jako szofer, pracownik fizyczny i strzykasz w Instytucie Tyfusowym prof. Rudolfa Weigla we Lwowie. Ma córkę Joannę (ur. 1938), wnuczkę i dwie prawnuczki.

Do szkoły uczęszczała w Stanisławowie, gdzie w Gimnazjum Humanistycznym Sióstr Urszulanek w 1933 roku złożyła egzamin dojrzałości. W tym samym roku wstąpiła na Wydział Nauk Humanistycznych Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie, kierunek filologia francuska. W 1939 roku uzyskała absolutorium. W sierpniu 1947 roku złożyła egzamin magisterski w Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu. W listopadzie 1963 roku zdała egzamin na stopień bibliotekarza dyplomowanego.

Od początku swojej kariery zawodowej związana była ze środowiskiem uczelnianym. W okresie od 1 I 1938 do 30 VIII 1940 roku pełniła obowiązki młodszego asystenta w Katedrze Filologii Francuskiej Uniwersytetu Jana Kazimierza, a od 1 IX 1940 do 30 VI 1941 r. – obowiązki laboranta. Pozostałe lata okupacji spędziła także we Lwowie, pracując fizycznie w ogrodach miejskich oraz udzielając lekcji języka francuskiego. Po wojnie wróciła na Uniwersytet, najpierw na stanowisko laboranta w Katedrze Filologii Francuskiej (1 VIII– 15 X 1944), a następnie wykładowcy języka francuskiego. Dnia 16 IX 1945 opuściła Lwów by w październiku 1945 roku dotrzeć do Gdańska. Po dłuższej chorobie 6 IX 1946 roku podjęła pracę w Bibliotece Akademii Lekarskiej w Gdańsku.

Rozpoczęła pracę w zawodzie bibliotekarza w trudnych warunkach zniszczonego Gdańska. Jako jedna z pierwszych osób zatrudnionych w bibliotece z wielkim poświęceniem i głębokim poczuciem odpowiedzialności wykonywała pionierskie prace: poszukiwania i scalania uratowanych zbiorów medycznych, przyjmowania i porządkowania spływających zza granicy darów, przede wszystkim czasopism, wreszcie organizowania warsztatu naukowego, jakim była biblioteka w powołanej do życia uczelni medycznej.

Po wstępnych pracach porządkowych, pozwalających na udostępnienie zgromadzonych zbiorów, przystąpiła do zorganizowania od podstaw oddziału czasopism, którego została kierownikiem i któremu patronowała do czasu przejścia na emeryturę. Oddział ten, pełnił jednocześnie funkcję ośrodka informacji naukowej.

Z myślą o poszczególnych odbiorcach, dla osób piszących dysertacje – przeglądała czasopisma medyczne, przygotowywała indywidualne serwisy informacyjne, gromadząc najnowsze piśmiennictwo na poszukiwane tematy. Bardzo często, dzięki doskonałej znajomości kilku języków obcych, wykonywała tłumaczenia i obszerne abstrakty.

Dnia 30 I 1948 roku Ministerstwo Oświaty przyznało Jej status pracownika naukowego w Bibliotece Akademii Lekarskiej. Jesienią 1956 roku objęła funkcję wicedyrektora, następnie

dyrektora Biblioteki Głównej Akademii Medycznej w Gdańsku (1 X 1969-30 IX 1976). Po przejściu na emeryturę nadal była związana z Biblioteką do końca 1985 roku.

W roku 1968 biblioteka została przeniesiona do nowo wybudowanego i nowoczesnego gmachu, gdzie między innymi z inicjatywy mgr Marii Bugno uruchomiono pracownię małej poligrafii, pierwszą w bibliotekach uczelnianych Trójmiasta, placówkę świadczącą usługi poligraficzne dla czytelników, a także pracownię intrologatorską, tak niezbędną dla zapewnienia prawidłowego przechowywania i udostępniania zbiorów.

Pod koniec kadencji dyrektorskiej zbiory Biblioteki wynosiły: druki zwarte - 288 355 wol., czasopisma - 74 808 tyt., zbiory specjalne ogółem - 6 918 jednostek inwentarzowych. Zarejestrowanych czytelników było 2 274, a zatrudnionych w bibliotece było 27 osób. Łącząc pracę organizacyjną i administracyjną z działalnością dydaktyczną przygotowywała program i realizowała przez szereg lat zajęcia z informacji naukowej i przysposobienia bibliograficznego dla kolejnych grup doktorantów. Od 1947 roku była aktywnym członkiem Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich. W latach 1948-1950 prowadziła wykłady i ćwiczenia na kursach dokształcających dla czynnych zawodowo bibliotekarzy Trójmiasta.

W uznaniu zasług, otrzymała m.in. Złoty Krzyż Zasługi (1969), Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski (1976), odznaki „Zasłużony Działacz Kultury” i „Za zasługi dla Gdańska” (1960) oraz „Medal Pamiątkowy XL-lecia AMG” (1975) oraz liczne nagrody rektorskie.

Zmarła 16 grudnia 1991 roku w Gdańsku.

Spis publikacji

1975

1. Dr fil. Adam Bocheński (1897-1974) dyrektor Biblioteki Głównej Akademii Medycznej w Gdańsku w latach 1946-1969. *Ann. Acad. Med. Gedan.* 1975 T. 5 s. 513-517

1980

2. 35 lat Biblioteki Głównej Akademii Medycznej w Gdańsku. *Ann. Acad. Med. Gedan.* 1980 T. 10 s. 373-382
Współaut.: ..., Helena Rataj

Józefa de Laval: Maria Bugno (1916-1991) starszy kustosz dyplomowany, dyrektor Biblioteki Głównej AM w Gdańsku w latach 1969-1976. *Ann. Acad. Med. Gedan.* 1992 T. 22 s. 251-251// Piotr Tomasz Cichocki: Zmarli dyrektorzy, kierownicy i pracownicy bibliotek medycznych (1950-2008). *Forum Bibl. Med.* 2009 R. 2 nr 1 s. 52, portr.; Ryszard Żmuda: „Leksykon biograficzny uczonych” i „Słownik pracowników bibliotek medycznych” na łamach Forum Bibliotek Medycznych. *Forum Bibl. Med.* 2011 R. 4 nr 2 s. 303, 309, 310, 312; Archiwum Gdańskiego Uniwersytetu Medycznego: akta osobowe-sygn. 6187.

Elżbieta Tymińska

Lek. Julian DMITROWICZ (1912–1981), lekarz medycyny, bibliofil, nauczyciel akademicki, starszy kustosz dyplomowany, dyrektor Biblioteki Głównej Akademii Medycznej w Łodzi.

Urodził się 2 sierpnia 1912 roku w Żelubczykach, w powiecie dziśieńskim na Wileńszczyźnie w rodzinie chłopskiej Antoniego i Anny z domu Parafianowicz. Miał siostrę i brata. Wychowywał się na pograniczu trzech kultur: polskiej, litewskiej i białoruskiej, lecz z rodzinnego domu wyniósł kult polskiej książki. Był żonaty z Bronisławą z domu Jasiun, która była urzędniczką, księgową. Ma syna Henryka (ur. 26 X 1945).

Szkolę powszechną ukończył w 1928 roku w Poroliszczach, po czym podjął naukę w gimnazjum humanistycznym w Głębokiem, gdzie w 1933 roku złożył egzamin maturalny. Przez okres jednego roku odbywał obowiązkową służbę wojskową w Szkole Podchorążych Rezerwy Piechoty w Zambrowie i 86 Pułku Piechoty w Małodecznie. Stopień wojskowy podporucznika rezerwy otrzymał w styczniu 1936 roku. Od 1935 r. studiował medycynę, początkowo na Wydziale Lekarskim Uniwersytetu im. Stefana Batorego w Wilnie, a od 1939 r. na Wydziale Lekarskim Uniwersytetu w Kownie. W 1940 r. uzyskał absolutorium, lecz studiów nie dokończył ze względu na represje okupanta i pogarszający się stan zdrowia. Dyplom lekarza otrzymał dopiero w 1952 roku w Akademii Medycznej w Poznaniu.

Działalność zawodową rozpoczął w 1941 roku w Wilnie, jako lekarz w wojskowym sektorze przeciwepidemicznym. W czasie okupacji hitlerowskiej podejmował różne prace, często fizyczne, m.in.: robotnika kolejowego, pracownika składu opałowego, ekspedienta księgarskiego. Po wyzwoleniu miasta, w 1944 roku był zatrudniony jako lekarz II Polikliniki Wileńskiej, a w 1945 roku podczas akcji repatriacyjnej pełnił obowiązki lekarza transportowego Głównego Pełnomocnika PKWN do spraw Ewakuacji Ludności Polskiej z Wilna. Korzystając z nadarzających się możliwości, przewiózł do Polski wiele cennych książek z wileńskich księgozbiorów publicznych i prywatnych. Wzbogaciły one skromne wówczas zasoby łódzkich bibliotek.

Po przybyciu do kraju w 1945 roku i osiedleniu się w Łodzi został zatrudniony w Wydziale Zdrowia Zarządu Centralnego Państwowego Urzędu Repatriacyjnego, gdzie pełnił kolejno kilka urzędniczych funkcji. W latach 1951–1955 pracował w Państwowym Szpitalu Klinicznym nr 1 im. Norberta Barlickiego, początkowo na stanowisku kierownika referatu sanitarnego, a następnie jako asystent (1 I–31 VIII 1953), pomocniczy pracownik naukowy (1 IX 1953–31 VIII 1954) i adiunkt (1 III 1955–31 V 1956) w laboratorium bakteriologicznym Akademii Medycznej w Łodzi.

W 1955 roku został powołany na stanowisko kierownika, p. o. dyrektora (I VII 1956-31 XII 1964) następnie dyrektora Biblioteki Głównej AM w Łodzi.

Złożył egzamin dla kandydatów na stanowiska bibliotekarzy dyplomowanych (VI 1963). W 1965 r. został mianowany kustoszem dyplomowanym, a w 1972 r. starszym kustoszem dyplomowanym. Na emeryturę odszedł w 1978 roku.

Objął stanowisko dyrektora łódzkiej biblioteki medycznej w okresie bardzo trudnym pod względem lokalowym i finansowym, zarówno dla tej ważnej placówki naukowo-dydaktycznej, jak i całej uczelni. Biblioteka mieściła się, na okres przejściowy, w pofabrycznych magazynach przy ul. Kościuszki 10. Lokal ten pod żadnym względem nie odpowiadał wymogom bibliotecznym. Kolejnym problemem było skromne wyposażenie biblioteki oraz niewystarczająca obsada kadrowa. Staraniem dyrektora w 1957 r. uzyskano dodatkowo dwie sale w budynku rektoratu uczelni przy al. Kościuszki 4, w których rok później uruchomiono czytelnię naukową. Ponadto w głównej siedzibie biblioteki wygospodarowano jeszcze jedno pomieszczenie magazynowe, a także przejęto trzy lokale piwniczne w różnych punktach miasta, które przeznaczono na składowanie dubletów i innych mniej potrzebnych materiałów. Oprócz działań doraźnych, usilnie zabiegał o budowę własnego, odrębnego gmachu bibliotecznego. W wyniku jego wieloletnich starań, w 1977 roku oddano do użytku Bibliotekę Główną Akademii Medycznej w Łodzi przy ul. Muszyńskiego 2. Był to obiekt, jak na ówczesne czasy, pomimo pewnych usterek, nowoczesny, estetyczny i funkcjonalny.

Podczas pełnienia funkcji dyrektora, zbiory biblioteki wzrosły o ponad 120 tysięcy woluminów, a jej personel powiększył się z 12 osób w 1955 r. do 32 bibliotekarzy i 11 pracowników obsługi w 1978 roku. Wprowadzono też kilka nowych rozwiązań organizacyjnych; objęto opieką fachową i nadzorem biblioteki klinik i instytutów, utworzono katalog centralny książek i czasopism zagranicznych, rozbudowano dział informacji naukowej. Z jego inicjatywy, w 1962 roku zapoczątkowano opracowywanie i wydawanie bibliografii dorobku piśmienniczego pracowników łódzkiej Akademii Medycznej. Dużym osiągnięciem było też zorganizowanie w Łodzi w 1978 roku konferencji naukowej na temat „Stan i kierunki rozwoju prawodawstwa bibliotecznego w Polsce”.

Brał aktywny udział w pracach Zarządu Okręgu Łódzkiego Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich, kilkakrotnie powierzano mu mandat delegata na krajowe zjazdy tej organizacji. Jako znany bibliofil i kolekcjoner dawnej książki medycznej, był też członkiem założycielem łódzkiego Towarzystwa Przyjaciół Książki, a swoje zamiłowania historyczne realizował w Towarzystwie Historii Medycyny.

Za wyróżniającą się działalność zawodową i społeczną został odznaczony Złotym Krzyżem Zasługi, Odznaką „Za wzorową pracę w Służbie Zdrowia” i Honorową Odznaką m. Łodzi.

Zmarł 18 maja 1981 roku w Łodzi i został pochowany na Cmentarzu Rzymskokatolickim pw. św. Józefa przy ul. Ogrodowej 39.

Spis publikacji

1970

1. Biblioteka Główna. *Ann. AM Lodz.* 1970 T. 13 sup. 6 s. 593-603

[Nekrologi] *Dz. Łódz.* 1981 nr 100 s. 5, nr 102 s. 8; *Głos Rob.* 1981 nr 103 s. 7; Julian Dmitrowicz: Biblioteka Główna. *Ann. AM Lodz.* 1970 T. 13 sup. 6 s. 593-603; Jerzy Supady: Biblioteka Główna. *Ann. AM Lodz.* 1980 T. 21 supl. 19 s. 237; *Ann. AM. Lodz* 1981 T. 22 s. 162-163; Jadwiga Piotrowska: Julian Dmitrowicz (1912-1981). *Biuletyn GBL* 1981 R. 32 nr 339 s. 69-71; I[zabela] N[agórska]. K[rystyna] P[ieńkowska]: Julian Dmitrowicz (1912-1981). W: *Inf. Bibl. Księg.* 1983. Warszawa 1983 s. 222-225; Jadwiga Piotrowska: Biblioteka Główna. *Ann. AM Lodz.* 1985 supl. 26 s. 372, 374, il.; Maria Majzner: Rodowód i historia Łódzkiego Towarzystwa Przyjaciół Książki do 1981 roku. Łódź 1987 s. 147; Ryszard Żmuda: Dmitrowicz Julian (1912-1981). W: *Słownik pracowników książki polskiej*. Supl. 2 /pod red. Hanny Tadeusiewicz z udziałem Bogumiła Karkowskiego/. Warszawa 2000 s. 39, bibliogr.; Ryszard Żmuda: Biblioteka Główna. *Ann. AM Lodz.* 2002 Vol. 43 supl. 30 cz. 1 s. 293; Tenże: Biblioteka Główna. W: *Sześćdziesięciolecie wydziałów medycznych 1945-2005/zainicjowała i oprac. [red.] Teresa Pajszczyk-Kieszkiewicz.* Łódź 2005 s. 941; Toż. *Sześćdziesięciopięciolecie wydziałów medycznych 1945-2010.* Łódź 2010 s. 1047-1049, portr.; Jadwiga Piotrowska: Biblioteka Główna Akademii Medycznej w Łodzi (1950-2002). *Kronikarz.* 2006/2007 R. 5 nr 2 s. 217, 227, il., portr.; Ryszard Żmuda: Biblioteka Główna Uniwersytetu Medycznego w Łodzi (2002-2007). *Kronikarz* 2006/2007 R. 5 nr 2 s. 242, il.; Piotr Tomasz Cichocki: Zmarli dyrektorzy, kierownicy i pracownicy bibliotek medycznych (1950-2008). *Forum Bibl. Med.* 2009 R. 2 nr 1 s. 52, portr.; Ryszard Żmuda: Biblioteka sercem Uczelni. *Biul. Inf. UM w Łodzi* 2009 Vol. 2 nr 10 s. 16-19; Ryszard Żmuda: Biblioteka Główna. W: *Sześćdziesięciopięciolecie wydziałów medycznych 1945-2010/zainicj. i oprac. [red.] Teresa Pajszczyk-Kieszkiewicz.* Łódź 2010 s. 1047-1049, portr.; Barbara Grabińska: Biblioteka Główna Akademii Medycznej w Łodzi (1950-1983). Próba zarysu monograficznego. Kielce 1983 Wyższa Szkoła Pedagogiczna Wydział Humanistyczny. Zakład Bibliotekoznawstwa i Informatyki Naukowej. Praca magisterska. Promotor dr Kazimierz Warda; Ryszard Żmuda: „Leksykon biograficzny uczonych” i „Słownik pracowników bibliotek medycznych” na łamach Forum Bibliotek Medycznych. *Forum Bibl. Med.* 2011 R. 4 nr 2 s. 303, 309, 310, 313; Archiwum Uniwersytetu Medycznego w Łodzi – akta osobowe, sygn. 173/1781.

Katarzyna Hanisz

Mgr Bolesław Marian HOWORKA (ur. 1932), polonista, prawnik, bibliotekoznawca, radca prawny, działacz społeczny, nauczyciel akademicki, starszy kustosz dyplomowany, dyrektor Biblioteki Głównej Akademii Medycznej im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu.

Urodził się 16 lipca 1932 roku w Poznaniu, w rodzinie inteligentnej Michała i Heleny z domu Biegała. Ojciec był adwokatem, działaczem politycznym, żołnierzem podziemia, który został zamordowany w KL Auschwitz 10 III 1942 roku. Matka zmarła w 1999 r. w Poznaniu. Miał troje rodzeństwa: siostrę Barbarę Szubert (1934–1999) lekarza dentystę i magistra teologii oraz dwóch braci: Wiesława (1936–2003) technika budownictwa i Przemysława (1939–1940). Żonaty z Gabriellą Marianną z domu Frąckowiak, magistrem inżynierem rolnictwa, asystentem w Katedrze Uprawy Łąk i Pastwisk Akademii Rolniczej w Poznaniu, projektantem, starszym projektantem i głównym projektantem w Biurze Projektów Melioracji Wodnych w Poznaniu, autorką kilku publikacji naukowych oraz kilkuset ekspertyz i innych opracowań tego typu. Miał syna Michała Bolesława (1959–1980) studenta prawa.

Do Prywatnej Szkoły Podstawowej im. Stanisława Kostki w Poznaniu uczęszczał w roku szkolnym 1938/1939, później do Publicznej Szkoły Powszechnej Nr 118 w Warszawie (1940–1944), następnie kontynuował naukę w Gimnazjum im. Gotthilfa Bergera w Poznaniu (1945–1949) i w Liceum im. Jana Kantego w Poznaniu (1949–1951). Studiował w Uniwersytecie Adama Mickiewicza w Poznaniu 2 kierunki, które ukończył z tytułem zawodowym magistra: filologii polskiej (1955) i prawa (1965). Napisał prace magisterskie na Wydziale Filologicznym: *Zagadnienia paremiograficzne w pracach Biernata z Lublina*, pod kierunkiem prof. dr Jerzego Ziomka oraz na Wydziale Prawa i Administracji: *Stanowisko prawne dyrektora administracyjnego szkoły wyższej*, której promotorem był prof. dr Zbigniew Janowicz. Podwyższył kwalifikacje składając egzamin dla kandydatów na bibliotekarzy dyplomowanych przed Komisją Egzaminacyjną przy Ministrze Nauki, Szkolnictwa Wyższego i Techniki (1981). Jest także radcą prawnym (Lpr-Pz-750/83). Uczestniczył w seminariach i konferencjach naukowych w Wielkiej Brytanii i Republice Federalnej Niemiec.

Zajmowane stanowiska i pełnione funkcje. Publiczna Szkoła Powszechna Nr 44 w Poznaniu (1950/1951) – nauczyciel języka polskiego; Akademia Medyczna im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu – sekretarz Uczelni, asystent JM Rektora (1955–1962); Szpital Kliniczny Nr 4 AM – zastępca dyrektora ds. administracyjno-ekonomicznych (1962–1972); Wydział Zdrowia Urzędu Miasta Poznania – wicedyrektor (1972–1974), następnie Zespołu Opieki Zdrowotnej Poznań-Stare Miasto – wicedyrektor (1974–1977); Akademia Medyczna im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu. Biblioteka Główna, dyrektor 1 X 1977– 30 IV 1998). W latach 1983–2000 dodatkowo pracował na 1/2 etatu, jako radca prawny w różnych zakładach opieki społecznej, ale przede wszystkim w Instytucie Ortopedii i Rehabilitacji AM, późniejsza nazwa: Państwowy Szpital Kliniczny im. Wiktora Degi. Przebywając na emeryturze nadal współpracuje z biblioteką uczelnianą.

Po śmierci ojca, „pracował” od 1942 roku, m. in. rozwoził do kawiarni w Warszawie ciastka wypiekane przez matkę, która musiała utrzymać rodzinę, był także w czasie Powstania Warszawskiego gońcem w placówce RGO-Warszawa-Śródmieście, przy ulicy Hożej, a w latach 1945-1950 pomagał jako sprzedawca w kiosku prowadzonym przez matkę, który otrzymała jako wdowa po zamordowanym więźniu politycznym. W stolicy znalazł się wraz z rodziną po ucieczce przed aresztowaniem ojca. Od października 1944 roku mieszkał w majątku rodzinnym „Marszowiec” pod Krakowem, gmina Zielonki, skąd zostali wysiedleni wiosną 1945 roku, po dokonaniu parcelacji na podstawie dekretu KRN o reformie rolnej. Będąc wicedyrektorem Wydziału Zdrowia Urzędu Miasta Poznania, nadzorował budowę i rozruch Wojewódzkiego Szpitala Zespołowego w Poznaniu, przy ulicy Lutyckiej. Pracując w Szpitalu Klinicznym Nr 4/Instytucie AM, był współorganizatorem zajęć z „autoterapii” (biblioterapii, muzykoterapii), nadzorował jego rozbudowę, a następnie uruchomienie nowego skrzydła Ośrodka Rehabilitacji. Opiekował się wówczas Drużyną Harcerską „Nieprzetartego Szlaku” (drużynowy dr Piotr Janaszek). Był aktywnym działaczem harcerskim. W Gimnazjum wstąpił do Poznańskiej Czarnej Trzynastki. Ostatnią jego funkcją w 1949 roku była zastępcy hufcowego Hufca ZHP Poznań-Grunwald. Późniejsza działalność w harcerstwie to ścisła współpraca z instruktorami drużyn dla dzieci niepełnosprawnych.

Był działaczem spółdzielczości mieszkaniowej, wiceprzewodniczącym Rady Osiedla, przewodniczącym Komisji Rewizyjnej, członkiem Komisji Statutowej Poznańskiej Spółdzielni Mieszkaniowej „Winogrady”, a także delegatem Spółdzielni na Krajowy Zjazd Związku Spółdzielni Mieszkaniowych.

Biblioteką uczelnianą kierował 21 lat, ale już w latach 1957-1962, jako asystent Rektora AM (Sekretarz Uczelni) miał w zakresie swoich obowiązków m.in. prowadzenie Wydawnictwa Uczelni oraz koordynowanie nadzoru władz Uczelni nad Biblioteką Główną. Jako dyrektor Biblioteki Główniej kontynuował działalność swojego poprzednika mgra Jana Walińskiego. W czasie jego pracy zwiększyła się powierzchnia użytkowa Biblioteki z ok. 600 m², przy ul. Sierocej 10 (w 1977 roku) i uzyskała dodatkowe pomieszczenia ok 200 m², przy ul. Łakowej i Nowowiejskiego (do 800 m² w 1979 roku). W latach 80- tych na cele biblioteczne został zaadaptowany dawny Pawilon Polonii Zagranicznej, Powszechnej Wystawy Krajowej przy ul. Parkowej 2, (w latach 60- tych Stołówka Uczelni). W roku przejścia na emeryturę (1998) Biblioteka dysponowała powierzchnią ok. 2 500 m². W tym budynku zostały wdrożone nowe techniki informatyczne, m. in. w 1989 roku została tam jako pierwsza w Polsce (w tym samym dniu także w Bibliotece Główniej Akademii Medycznej w Bydgoszczy) możliwość korzystania ze źródeł informacji na dyskietkach (Current Contents) i CD-ROM (Index Medicus). W następnych latach Biblioteka uzyskała połączenie z siecią internetową, rozbudowano także komputerową sieć wewnętrzną w całym budynku.

Prowadził zajęcia dydaktyczne z „Przysposobienia bibliotecznego” i „Naukowej informacji medycznej”, a także (dla studentów VI roku Wydziału Lekarskiego AM) seminarium z zakresu „Prawa służby zdrowia”. Był także wykładowcą prawa służby zdrowia na licznych kursach doskonalących dla lekarzy i średniego personelu medycznego. Aktywnie uczestniczył wygłaszając liczne referaty na krajowych i zagranicznych konferencjach naukowych, zjazdach delegatów SBP (1990, 1993) oraz prowadząc wykłady i prezentacje w różnych instytucjach. Ostatnio m. in. Bibliotece Uniwersyteckiej im. Jerzego Giedroycia Uniwersytetu w Białymstoku (2013).

Praca naukowa: podejmował problematykę badawczą z zakresu organizacji ochrony zdrowia, prawa, historii medycyny i bibliotekarstwa. Ogłosił drukiem ok. 300 publikacji. W bibliografii podmiotowej zarejestrowano 307 pozycji, w tym książki, 4 monografie wydane przez SBP, liczne artykuły, 10 rozdziałów w pracach zbiorowych (głównie w skryptach dla studentów medycyny) oraz ok. 50 referatów. Był współautorem kilku statutów, w Uczelni, szpitalach, bibliotece oraz Poznańskiej Spółdzielni Mieszkaniowej „Winogrody”, jak też stowarzyszeń i fundacji, głównie charytatywnych, Fundacji Pomocy Humanitarnej „Redemptoris Missio”, a ostatnio dla Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk (2007). Należał do komitetów redakcyjnych czasopism: *Bibliotekarz*, *Biuletyn GBL*, *Biuletyn Informacyjny AM w Poznaniu*, *Nowiny Lekarskie*. Uczestniczył w opracowaniu 2 ustaw o szkolnictwie wyższym (1980/1981), współpracując z zespołem, któremu przewodniczył prof. dr hab. Resich, oraz o bibliotekach (1995/1996). Uchwalona ustawa w zasadniczy sposób odbiega od projektu opracowanego przez Jerzego Maja i Bolesława Howorkę. Jego imponujący dorobek publikacyjny powinien być podstawą do nadania stopnia naukowego doktora. Ilością i jakością opracowań przewyższa kilku doktorów razem wziętych.

Był członkiem: Związku Harcerstwa Polskiego (1944, 1945-1950), Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej (1956-1989), Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich (1977-), Zarządu Głównego (1981-1989), Głównej Komisji Rewizyjnej – przewodniczący (1989-1991), Komisji Statutowej, Komisji Legislacyjnej, Głównego Sądu Koleżeńskiego – przewodniczący (2005-), członek honorowy (2005), Zarządu Okręgu SBP w Poznaniu – wiceprzewodniczący (dwie kadencje), Komisji Koordynacyjnej Bibliotek Medycznych – przewodniczący, Miejskiej Rady Seniorów miasta Poznania (2007-2010), Senatu Akademii Medycznej im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu (1977–1998).

Otrzymał odznaczenia: Srebrny Krzyż Zasługi (1969), Złoty Krzyż Zasługi (1977), Honorową Odznakę m. Poznania i województwa poznańskiego (1980), Odznakę „Zasłużony Działacz Kultury” (1984), Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski (1989), Honorową Odznakę „Za zasługi w Rozwoju Województwa Poznańskiego” (1989), Srebrną Honorową Odznakę Centralnego Związku Budownictwa Mieszkaniowego (1989), Honorową Odznakę SBP (1994, 1999), Krzyż Oficerski Orderu Odrodzenia Polski (1998), Medal Komisji Edukacji Naukowej (1999), Medal „Za Zasługi dla Województwa Wielkopolskiego” (2002), Srebrny Medal „Zasłużony Kulturze Gloria Artis” (2007) oraz nagrody: Ministra Kultury i Sztuki, JM Rektora AM, Marszałka Województwa Wielkopolskiego im. Andrzeja Wojtkowskiego, za wybitne zasługi w zawodzie bibliotekarskim (1999).

Hobby: turystyka, filatelistyka

Spis publikacji

1959

1. Administracja gospodarcza. W: Kronika Akademii Medycznej w Poznaniu: od 1 stycznia 1950 r. do 30 września 1957 r. T. 3 Poznań 1959 s. 233-240

2. Organizacje partyjne, związkowe, młodzieżowe i naukowe. W: Kronika Akademii Medycznej w Poznaniu: od 1 stycznia 1950 r. do 30 września 1957 r. T. 3. Poznań 1959 s. 221-232

3. Państwowe Szpitale Kliniczne. W: Kronika Akademii Medycznej w Poznaniu: od 1 stycznia 1950 r. do 30 września 1957 r. T. 3 Poznań 1959 s. 217-220

4. Red.: Kronika Akademii Medycznej w Poznaniu: od 1 stycznia 1950 r. do 30 września 1957 r. / red. nac. Adam Wrzosek, Janusz Groniowski. T. 1-3. Poznań 1959

Współaut.:

5. Rektorat Akademii Medycznej. W: Kronika Akademii Medycznej w Poznaniu: od 1 stycznia 1950 r. do 30 września 1957 r. T. 1 Poznań 1959 s. 41-42

6. Senat Akademii Medycznej. W: Kronika Akademii Medycznej w Poznaniu: od 1 stycznia 1950 r. do 30 września 1957 r. T. 1 Poznań 1959 s. 43-57

7. Utworzenie Akademii Medycznej w Poznaniu. W: Kronika Akademii Medycznej w Poznaniu: od 1 stycznia 1950 r. do 30 września 1957 r. T. 1 Poznań 1959 s. 33-36

8. Władze rektorskie Akademii Medycznej w Poznaniu: od 1 stycznia 1950 r. do 30 września 1957 r. W: Kronika Akademii Medycznej w Poznaniu: od 1 stycznia 1950 r. do 30 września 1957 r. T. 1 Poznań 1959 s. 37-40

1964

9. O administracji szkoły wyższej. *Życie Szk. Wyz.* 1964 R. 12 nr 6 s. 89-100
Założenia pracy magisterskiej

1968

10. Ekonomiczne i organizacyjne aspekty koncentracji i integracji w kompleksie szpitali przy ul. Lutyckiej w Poznaniu. *Szpit. Pol.* 1968 T. 12 nr 6 s. 272-274

11. [Głos w dyskusji na Sympozjum Oddziału Poznańskiego Polskiego Towarzystwa Szpitalnictwa, Poznań, 17 V 1968 r.]. *Szpit. Pol.* 1968 T. 12 nr 6 s. 283

12. Perspektywy rozwoju nowo budowanego szpitala przy ul. Lutyckiej w Poznaniu na tle dążeń do koncentracji i integracji funkcji. *Szpit. Pol.* 1968 T. 12 nr 6 s. 267-269

Współaut.: Jan Fibak, ..., Henryk Marcinkowski

13. Próba centralizacji funkcji żywienia w szpitalach poznańskich. *Szpit. Pol.* 1968 T. 12 nr 5 s. 215-218, nr 6 s. 267-269

1969

14. Problemy organizacji pracy w szpitalu zintegrowanym. *Szpit. Pol.* 1969 T. 13 nr 5 s. 266-268

1970

15. Aktualne problemy projektowania inwestycji opieki zdrowotnej. *Szpit. Pol.* 1970 T. 14 nr 1 s. 39-40

1971

16. Instytut Ortopedii i Rehabilitacji Akademii Medycznej w Poznaniu. *Szpit. Pol.* 1971 T. 15 nr 5 s. 265-271

17. Zaopatrzenie społeczne inwalidów w świetle obowiązujących przepisów prawnych. *Biul. Woj. Kom. Zw. Zaw.* 1971 R. 10 nr 25/26 s. 87-100

1972

18. Administracja szpitala w opinii jego pracowników. *Szpit. Pol.* 1972 T. 16 z. 5 s. 223-227

19. O administracji szpitala. *Szpit. Pol.* 1972 T. 16 z. 1 s. 10-13

20. Odpowiedzialność za majątek szpitala. *Szpit. Pol.* 1972 T. 16 z. 3 s. 125-128

1974

21. Konferencja organizatorów ochrony zdrowia w dniach 10-12 X 1973 r. w Bratysławie. *Szpit. Pol.* 1974 T. 18 z. 3 s. 147-148

1975

22. Centrum Kliniczno-Dydaktyczne Akademii Medycznej w Łodzi. Ekspertyza ZTE ... [i in.]. Bydgoszcz 1975.- 53 s.

23. Centrum Kliniczno-Dydaktyczne Akademii Medycznej w Łodzi. Projekt organizacji ... [i in.]. Bydgoszcz 1975.- 76 s.

1976

24. Charakterystyka organizacyjna Centrum Kliniczno-Dydaktycznego Akademii Medycznej w Łodzi. W: Założenia metodyczne projektowania. Centrum Kliniczno-Dydaktyczne AM Łódź. [Bydgoszcz 1976] s. 63-89

1978

25. 10 lat ustawy o bibliotekach. *Biul. Inf. AM Pozn.* 1978 R. 3 nr 1/2 s. 60-64, tab.

26. Kierowanie zespołem opieki zdrowotnej. *Org. Met. Tech.* 1978 R. 21 nr 11 s. 26-28

27. Korzystanie z mikroform w bibliotekach zakładowych. *Biul. Inf. AM Pozn.* 1978 R. 3 nr 1/2 s. 58-59

28. Ocena dotychczasowej działalności oraz plany na najbliższe dwa lata Biblioteki Głównej Akademii Medycznej w Poznaniu. *Biul. Inf. AM Pozn.* 1978 R. 3 nr 1/2 s. 49-57

29. Odpowiedzialność majątkowa pracowników za mienie zakładu służby zdrowia. *Szpital. Pol.* 1978 T. 23 z. 5 s. 235-239

30. Profesor Edward Howorka (1914-1978). *Szpital. Pol.* 1978 T. 23 nr 5 s. 251-252

Współaut.: Anna Golenia, ..., Helena Basińska

31. Realizacja funkcji nadzoru w zespole opieki zdrowotnej. *Org. Met. Tech.* 1978 R. 21 nr 7 s. 39-41

1979

32. Administracja w ZOZ. *Służ. Zdr.* 1979 nr 12 s. 4

33. Aktualne potrzeby użytkowników informacji naukowej regionu w naukach medycznych. (Referat wygłoszony na sesji naukowej „Miejsce informacji regionalnej w krajowym systemie informacji naukowej”, Poznań 23 X 1979). Poznań: AM, 1979.- 21 s.

34. Lokale dla Biblioteki Akademii Medycznej w Poznaniu. *Biul. Inf. AM Pozn.* 1979 R. 4 nr 1 s. 66-67

35. Szpital zespolony oraz jego miejsce w systemie zespolonej opieki zdrowotnej. *Szpital. Pol.* 1979 T. 23 z. 6 s. 29-273

36. Wybrane elementy prawa. W: Organizacja ochrony zdrowia : materiały do ćwiczeń dla studentów VI roku Wydziału Lekarskiego i V roku Oddziału Stomatologii : praca zbiorowa / pod red. Eugeniusza Wąsiewicza. Poznań 1979 s. 112-131

1980

37. Naukowa informacja medyczna w systemie działania biblioteki centralnej i bibliotek współdziałających. *Biul. Inf. AM Pozn.* 1980 R. 5 nr 1/2 s. 59-72

38. Odpowiedzialność materialna pracowników biblioteki w świetle przepisów prawnych. *Prz. Bibl.* 1980 R. 48 z. 4 s. 355-362

39. Przyjęcie na leczenie szpitalne jako decyzja administracyjna. *Med. Dydak. Wychow.* 1980 R. 12 nr 1 s. 41-48

1981

40. Wybrane problemy organizacji pracy w bibliotece. *Por. Bibl.* 1981 R. 33 nr 10 s. 235-239, nr 11/12 s. 273-280; 1982 R. 34 nr 1 s. 8-10

41. Wypożyczanie materiałów bibliotecznych w świetle przepisów prawnych. *Bibliotekarz* 1981 R. 48 nr 2 s. 35-36

1982

42. Biblioteki i ich pracownicy w świetle nowej ustawy. *Życie Szk. Wyz.* 1982 R. 30 nr 10 s. 51-57

43. Integracja środowiska zawodowego bibliotekarzy w świetle prawa. *Bibliotekarz* 1982 R. 49 nr 6 s. 129-133

44. Nowy statut Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich. W: Informator Bibliotekarza i Księgarza za rok 1983: praca zbiorowa / pod. red. Ewy Pawlikowskiej. Warszawa 1982 s. 77-83

45. Z problematyki kierowania biblioteką. *Por. Bibl.* 1982 R. 34 nr 4 s. 71-74, nr 5 s. 103-108, nr 6 s. 135-138

1983

46. Akademia medyczna a państwowy szpital kliniczny. *Med. Dydak. Wychow.* 1983 nr 1/2 s. 1-9

47. Informacje o systemie placowym nauczycieli akademickich. *Biul. Inf. AM Pozn.* 1983 R. 8 nr 1 s. 25-30

48. Karta obiegu a zobowiązania wobec biblioteki. *Por. Bibl.* 1983 R. 35 nr 11/12 s. 280-281

49. Samorządna uczelnia i jej statut. *Życie Szk. Wyz.* 1983 R. 31 nr 2 s. 19-25

50. Sytuacja pracowników szkoły wyższej w świetle przepisów ustawy o szkolnictwie wyższym. *Biul. Inf. AM Pozn.* 1983 R. 8 nr 1 s. 10-24

51. Ustawa o szkolnictwie wyższym a działanie systemu biblioteczno-informacyjnego szkoły. *Aktual. Probl. Inf.* 1983 R. 28 nr 5 s. 7-10

52. Wspomnienie pośmiertne o mgr. Janie Walińskim (1911-1983). *Biul. Inf. AM Pozn.* 1983 R. 8 nr 3 s. 36-37

Współaut.: ..., Regina Tobolewska, Aniela Piotrowicz

53. Wypożyczanie bezrewersowe i jego aspekty. *Por. Bibl.* 1983 nr 3 s. 51-52

54. Wypożyczanie i rewers biblieczny. *Prz. Bibl.* 1983 R. 51 z. 1 s. 27-36

55. Zasięg i rozpiętość kierowania a struktura organizacyjna zespołu opieki zdrowotnej. W: Metody oceny stanu zdrowia ludności oraz zarządzanie i kierowanie w ochronie zdrowia: materiały III Zjazdu Naukowego Polskiego Towarzystwa Medycyny Społecznej [Poznań, 16-17 XI 1980] : praca zbiorowa / pod red. Eugeniusza Wąsiewicza [i in.]. Poznań 1983 s. 401-406

1984

56. Bibliotekarze a ustawa czyli słów kilka o dezintegracji środowiska. *Bibliotekarz* 1984 R. 51 nr 8 s. 213-217

57. Biblioterapia. Sesja Naukowo-Szkoleniowa Bibliotekarzy Medycznych. Poznań 21 kwietnia 1983 r. *Biul. GBL* 1984 R. 30 nr 336 s. 3-4

58. Czytelnik w bibliotece a przepisy prawne. *Rocz. Bibl.* 1984 R. 28 nr 1 s. 295-311

59. Jan Waliński. (1911-1983). *Rocz. Bibl.* 1984 R. 28 nr 1/2 s. 485-488

60. Jeszcze o udostępnianiu. *Prz. Bibl.* 1984 R. 52 z. 2 s. 189-193

61. Kilka uwag o samorządności szkół wyższych. W: Materiały z Konferencji nt. Samorząd społeczny w systemie politycznym PRL. [Poznań, 21 III 1983]. *Zesz. Nauk. Pozn.* 1984 Ser. Politol. nr 21 s. 107-108

62. Mgr Jan Waliński (1911-1982). *Bibliotekarz* 1984 R. 51 nr 4 s. 125

Współaut.: ..., Regina Tobolewska, Aniela Piotrowicz

63. Statut biblioteki. *Por. Bibl.* 1984 R. 36 nr 2 s. 189-193, nr 11/12 s. 295-299

64. Ustawa o bibliotekach. *Prz. Bibl.* 1984 R. 52 z. 2 s. 137-146

65. Wykładnia prawa i przepisy płacowe bibliotekarzy. *Bibliotekarz* 1984 R. 51 nr 6/7 s. 197-200
1985

66. Akty normatywne o bibliotekarzach dyplomowanych. *Bibliotekarz* 1985 R. 52 nr 2 s. 25-30

67. Biblioteka Główna Akademii Medycznej im. K. Marcinkowskiego w Poznaniu organizatorem międzynarodowego sympozjum (5-7 XII 1985). *Inf. Bibl. Gł. AM Pozn.* 1985 nr 3 s. 69-72

68. Podstawy prawne informacji naukowej i działalności resortowej sieci naukowej informacji medycznej w Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej. W: Sympozjum „Problemy naukowej informacji medycznej” z okazji X-lecia systemu MEDINFORM. Poznań, 5-7 XII 1983 / pod red. Haliny Dusińskiej, Dariusza Kuźmińskiego. Warszawa 1985 s. 12-13

69. Regulaminy w bibliotece. *Por. Bibl.* 1985 R. 37 nr 3 s. 72-75

70. W czterdziestą rocznicę uchwalenia dekretu o bibliotekach i opiece nad zbiorami bibliotecznymi. *Biul. GBL* 1985 R. 31 nr 338 s. 3-9

71. Ważna dla bibliotekarzy zmiana ustawy: kodeks postępowania cywilnego. *Bibliotekarz* 1985 R. 52 nr 12 s. 18-19

72. Z problematyki zarządzania biblioteką. *Prz. Bibl.* 1985 R. 53 nr 1 s. 5-18

1986

73. Ochrona książki bibliecznej. *Por. Bibl.* 1986 R. 38 nr 7/8 s. 8-10

74. Odpłatność za naukową informację medyczną. *Aktual. Probl. Inf.* 1986 T. 31 nr 6 s. 39-42

75. Rec.: Zarzębski Tadeusz: Polskie prawo biblieczne 1773-1983; Katalog aktów normatywnych polskiego prawa bibliotecznego 1773-1983. Warszawa 1985. - *Bibliotekarz* 1986 R. 53 nr 1/2 s. 16-18

76. Wewnątrzzakładowe akty normatywne. *Nowe Prawo* 1986 R. 42 nr 9 s. 83-91

1987

77. Angielsko-polskie seminarium na temat stosowania nowych technik w działalności biblioteczno-informacyjnej. *Bibliotekarz* 1987 R. 54 nr 12 s. 9-15

78. Bezpłatne pozyskiwanie materiałów bibliotecznych. *Por. Bibl.* 1987 R. 39 nr 3 s. 25-27

79. Integracja bibliotekarstwa i informacji naukowej a nowa ustawa. *Por. Bibl.* 1987 R. 39 nr 7/8 s. 3-7

80. Jeszcze o prenumeracie czasopism z II obszaru płatniczego. *Aktual. Probl. Inform.* 1987 R. 32 nr 1 s. 33-35

81. Jeszcze o sprawie roszczeń biblioteki o zapłatę odszkodowania przez nierzetelnego czytelnika. *Por. Bibl.* 1987 R. 39 nr 10/11 s. 17

82. Mgr Jan Waliński (1911-1983). *Biul. GBL* 1987 R. 33 nr 340 s. 67-70, portr.

Współaut.: ... , A[niela] Piotrowicz, R[egina] Tobolewska

83. Pravovye normy v oblasti naušč informacii i funkcionirovanie vedomstvennoj seti naušč medicinskoj informacii v Pol'skoj Narodnoj Respublike. W: Problemy Naučnoj Medicinskoj Informacii: materiały simposiuma, posvjačennogo desjatiletiju sistemy MEDINFORM. Poznań, 5-7 XII 1985. Varšava 1987 s. 69-81

84. Struktura organizacyjna SINTO a budowa i funkcjonowanie resortowej sieci naukowej informacji medycznej. *Aktual. Probl. Inf.* 1987 R. 32 nr 3 s. 21-26

85. Szpital kliniczny. *Życie Szk. Wyz.* 1987 R. 35 nr 5 s. 61-76

86. Współpraca Głównej Biblioteki Lekarskiej z siecią w zakresie działalności informacyjnej. (koreferat do wystąpienia D. Kuźmińskiego). *Biul. GBL* 1987 R. 33 nr 340 s. 26-30, il.

1988

87. Od dekretu do ustawy i w dwadzieścia lat później. *Bibliotekarz* 1988 R. 55 nr 4/5 s. 3-10

88. Polskie prawo biblioteczne i pożądane kierunki regulacji prawnych w zakresie bibliotekoznawstwa. *Prz. Bibl.* 1988 R. 56 nr 3/4 s. 393-402

89. Sieć biblioteczna resortu zdrowia i opieki społecznej a ustawa o bibliotekach. *Biul. GBL* 1988 R. 34 nr 341/342 s. 37-42

90. Statut i regulamin organizacyjny. *Org. Met. Tech.* 1988 R. 32 nr 3 s. 40-42

1989

91. Niektóre zastosowania nowoczesnej techniki w bibliotekach brytyjskich. (Komunikat). *Biul. GBL* 1989 R. 35 nr 343 s. 141-142

92. O reformie Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich. *Bibliotekarz* 1989 R. 56 nr 6 s. 22-24

93. „Po pierwsze – nie szkodzić”. Głos w dyskusji w sprawie ustawy o informacji naukowej i technicznej. *Bibliotekarz* 1989 R. 56 nr 10-12 s. 12-16

94. Scenariusz wystawy: Akademia Medyczna w Poznaniu 1950-1989 (70-lecie Uniwersytetu Poznańskiego / współautor” Juliusz Podolski; oprac. graf. Jolanta Denel-Kosicka. *Inf. Bibl. Gl. AM Pozn.* 1989 z. 2 s. 54-112

1990

95. Dary zagraniczne dla polskich bibliotek medycznych. *Biul. GBL* 1990 R. 36 nr 344 s. 13-19

96. Elementy prawa dla bibliotekarzy i dokumentalistów. Warszawa: SBP, 1990.- 119 s.

97. Samorząd terytorialny, organy administracji rządowej, biblioteka. *Por. Bibl.* 1990 nr 7/8 s. 3-8

98. Z problematyki kierowania i nadzoru nad bibliotekami zakładowymi w szkole wyższej. *Biul. GBL* 1990 R. 36 nr 344 s. 25-30

1991

99. Autorecenzja. *Por. Bibl.* 1991 R. 43 nr 6 s. 19-21

100. Biblioteka główna szkoły wyższej i jej pracownicy w nowej ustawie o szkolnictwie wyższym. *Bibliotekarz* 1991 R. 58 nr 1 s. 6-9

101. Co dalej po uchyleniu Uchwały nr 35 w sprawie informacji naukowej? *Bibliotekarz* 1991 R. 58 nr 7/8 s. 11-13

102. Jan Waliński (1911-1983), bibliotekarz. W: Szkice do portretów przedstawicieli medycyny poznańskiej 1945-1985 : praca zbiorowa / pod red. Jana Hasika, Romana K. Meissnera. Poznań 1991 s. 308-309

103. Jeszcze o „polityce bibliotecznej” ... i nie tylko. *Bibliotekarz* 1991 R. 58 nr 6 s. 13-17

104. Narada dyrektorów bibliotek szkół wyższych. *Bibliotekarz* 1991 R. 58 nr 7/8 s. 33-34

105. Odpowiedzialność materialna pracowników bibliotek. *Bibl. w Szk.* 1991 s. 1-5
106. Rada biblioteczna – dyrektor biblioteki głównej uczelni. *Bibliotekarz* 1991 R. 58 nr 11/12 s. 22-24
107. Ustawa musi być znowelizowana. *Bibliotekarz* 1991 R. 58 nr 6 s. 25-26
1992
108. Biblioteka wojewódzka i biblioteka miejska... *Por. Bibl.* 1992 R. 44 nr 10 s. 12-13
109. Bibliotekarze i biblioteki uczelniane nowelizacja Ustawy o szkolnictwie wyższym. *Bibliotekarz* 1992 R. 59 nr 4 s. 4-6
110. Biblioteki a ustawa o systemie oświaty. *Por. Bibl.* 1992 R. 44 nr 1 s. 9-10
111. Działalność systemu biblioteczno-informacyjnego Akademii Medycznej im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu w 1991 r. *Biul. Inf. AM Pozn.* 1992 R. 17 nr 2 s. 34-41
112. Jeszcze o bibliotekarzach dyplomowanych... *Bibliotekarz* 1992 R. 59 nr 10 s. 2, 28
113. Jeszcze raz w sprawie ustawy o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej. *Por. Bibl.* 1992 R. 44 nr 11/12 s. 10
114. Ogólnopolska konferencja dyrektorów bibliotek szkół wyższych podlegających Ministerstwu Edukacji Narodowej, 1991.06.07, Gdańsk. *Biul. GBL* 1992 R. 38 nr 346 s. 76-78
115. Starszy kustosz dyplomowany kat. S. *Bibliotekarz* 1992 R. 59 nr 2 s. 6-7
116. Ustawa o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej. *Por. Bibl.* 1992 R. 44 nr 3 s. 1-4
117. Wideokaseta w bibliotece. *Por. Bibl.* 1992 R. 44 nr 5 s. 16-20
118. Wideokaseta w bibliotece szkolnej. *Por. Bibl.* 1992 R. 44 nr 11/12 s. 22-24
1993
119. Aktualne problemy prawne polskiego bibliotekarstwa i informacji naukowej. *Prz. Bibl.* 1993 R. 61 nr 3/4 s. 183-192
120. Biblioteki naukowe w projekcie nowej ustawy o bibliotekach. *Biul. GBL* 1993 T. 39 nr 348 s. 3-9
121. „Biuletyn Głównej Biblioteki Lekarskiej” – organ bibliotekarstwa medycznego – opinie czytelników – analiza zawartości roczników 1983-1991. W: X Konferencja Problemowa Bibliotek Medycznych, Gdańsk, 23-25 VI 1993 : materiały. Gdańsk 1993 s. 45-54. – Toż [w streszcz]: W: Tamże s. 6
122. Czy nowa funkcja biblioteki naukowej? *Med. Dydak. Wychow.* 1993 R. 25 nr 3/4 s. 112-118
123. Czy ustawa o bibliotekach jest potrzebna? *Por. Bibl.* 1993 R. 45 nr 7/8 s. 1-6
124. Dwaj kustosze biblioteczni w uczelni. *Bibliotekarz* 1993 T. 60 nr 12 s. 17
125. X Konferencja Problemowa Bibliotek Medycznych w Gdańsku. *Biul. Inf. AM Pozn.* 1993 R. 18 nr 3 s. 66-68
126. „Jubileuszowa” Konferencja Problemowa Bibliotek Medycznych w Gdańsku. *Bibliotekarz* 1993 T. 60 nr 10 s. 35-36
127. Kaseta video – temat wciąż na czasie. *Por. Bibl.* 1993 R. 45 nr 11 s. 3-4
128. [List do redakcji]. *Bibliotekarz* 1993 T. 60 nr 7/8 s. 2-3, nr 12 s. 17
129. Podstawy prawne funkcjonowania informacji naukowej w Polsce. *Prz. Bibl.* 1993 R. 61 nr 1/2 s. 88-93
130. Problemy prenumeraty zagranicznych czasopism medycznych. *Biul. GBL* 1993 T. 39 nr 348 s. 11-19
Współaut.: Jacek Głębocki, ...
131. Ustawa o szkolnictwie wyższym – temat stale aktualny. *Bibliotekarz* 1993 T. 60 nr 11 s. 3-4
132. Ustawa z dnia ... o bibliotekach. Projekt, wersja III-A. *Bibliotekarz* 1993 T. 60 nr 3 s. 5-10
Współaut.: ..., J[erzy] Maj
133. Zmiany w statucie SBP. *Bibliotekarz* 1993 T. 60 nr 7/8 s. 12-14
1994
134. Biblioteki szkolne i pedagogiczne a projekt nowej ustawy bibliotecznej. *Bibliotekarz* 1994 R. 61 nr 5 s. 7-12
135. O prawach pokrewnych i o czym jeszcze stanowi nowa ustawa o prawie autorskim. *Por. Bibl.* 1994 R. 46 nr 9 s. 10-13

136. Prawa autorskie. *Por. Bibl.* 1994 R. 46 nr 6 s. 1-5 nr 7/8 s. 13-17

137. Program komputerowy jako przedmiot prawa autorskiego. *Biul. Inf. AM Pozn.* 1994 R. 19 nr 6 s. 59-63

138. Przedmiot i podmiot prawa autorskiego w nowej ustawie o prawie autorskim i prawach pokrewnych. *Por. Bibl.* 1994 R. 46 nr 5 s. 1-5

139. Statut Rady Krajowego Systemu Biblioteczno-Informacyjnego. (Projekt) *Biul. Inf. ZG SBP* 1994 nr 2 s. 54-58

Współaut.: ..., J[erzy] Maj

140. Ustawa o bibliotekach (projekt). [wersja V. 5 z 29 VI 1994] *Bibliotekarz* 1994 R. 61 nr 7/8 s. 3-12;

Toż. *Biul. Inf. ZG SBP* 1994 nr 2 s. 47-53

Współaut.: ..., J[erzy] Maj

141. Ustawa z dnia o bibliotekach. Projekt, wersja V, z 23 V 1994 r. *Biul. Inf. ZG SBP* 1994 nr 1 s. 51-60

Współaut.: ..., J[erzy] Maj

142. Wokół projektu ustawy o bibliotekach. *Bibliotekarz* 1994 R. 61 nr 10 s. 5-7

Współaut.: ..., J[erzy] Maj

143. Z wizytą w firmie Swets. *Biul. GBL* 1994 r. 40 nr 349 s. 97-99

1995

144. Artystyczne wykonania, fonogramy i wideogramy w nowym prawie autorskim. *Por. Bibl.* 1995 R. 47 nr 3 s. 18-25

145. Bibliometria – uwagi po roku. *Med. Dydak. Wychow.* 1995 R. 27 nr 1/2 s. 166-170

146. Biblioteka uczelniana i jej pracownicy w ustawach o szkolnictwie wyższym wczoraj – dzisiaj – jutro. W: Biblioteka naukowa – automatyzacja, organizacja, zarządzanie: materiały z konferencji naukowej „Organizacja i zarządzanie bibliotekami naukowymi w procesie automatyzacji”. Poznań, 15-17 XI 1994 r. Warszawa 1995 s. 182-195

147. Bibliotekarz a rachunkowość. *Por. Bibl.* 1995 R. 47 nr 2 s. 4-7

148. Bibliotekarz-twórca jako podmiot prawa autorskiego. *Bibliotekarz* 1995 R. 62 nr 2 s. 6-9

149. Bibliotekarze i ustawa o prawie autorskim. *Bibliotekarz* 1995 R. 62 nr 1 s. 13-18

150. Denominacja w bibliotece. *Por. Bibl.* 1995 R. 47 nr 1 s. 13-15

151. Dysertacja nieopublikowana jako materiał biblioteczny w świetle przepisów ustawy o prawie autorskim. *Bibliotekarz* 1995 R. 62 nr 7/8 s. 33-34

152. Główna Biblioteka Lekarska w Warszawie i Krajowa Sieć Bibliotek Medycznych. *Biul. GBL* 1995 R. 41 nr 351 s. 39-48, il.

153. Komentarz do ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych. *Por. Bibl.* 1995 R. 47 nr 9 s. 8-11

154. Kustosze biblioteczni i starsi bibliotekarze w bibliotece szkoły wyższej – dzisiaj. *Bibliotekarz* 1995 R. 62 nr 4 s. 18-19

155. Prawo autorskie a działalność biblioteczna (na marginesie pewnej opinii prawnej). *Bibliotekarz* 1995 R. 62 nr 6 s. 12-15

156. Program komputerowy jako przedmiot prawa autorskiego. *Bibliotekarz* 1995 R. 62 nr 3 s. 11-14

157. Redakcja czasopisma, autor artykułu i prawo autorskie. *Bibliotekarz* 1995 R. 62 nr 12 s. 18-21

158. Stan prawny zapisu komputerowego w działalności bibliotecznej. *Por. Bibl.* 1995 R. 47 nr 4 s. 11-14

159. Ustawianie czy wywracanie ustawy. *Bibliotekarz* 1995 R. 62 nr 10 s. 5-10

160. Własność intelektualna bibliotekarzy w świetle nowej ustawy o prawie autorskim. *Biul. GBL* 1995 R. 41 nr 352 s. 15-19

1996

161. Aspekty prawne kształcenia bibliotekarzy. W: Kształcenie bibliotekarzy dla przyszłości: materiały z ogólnopolskiej Konferencji Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich. Jachranka k. Warszawy, 22-24 X 1995. II Forum SBP'95. Warszawa 1996 s. 186-193

162. Bibliotekarze medyczni z Polski z wizytą w bibliotekach niemieckich. *Bibliotekarz* 1996 R. 63 nr 10 s. 21-24, il.

163. Dokument nieopublikowany – materiał biblioteczny czy archiwalny? Propozycja rozwiązania problemu udostępniania. *Bibliotekarz* 1996 R. 63 nr 3 s. 14-16

164. List do Przewodniczącego Sejmowej Podkomisji ds. Rozpatrzenia Rządowego Projektu Ustawy o Bibliotekach. *Bibliotekarz* 1996 R. 63 nr 6 s. 2, 29
165. [List do Redakcji]. *Bibliotekarz* 1996 R. 63 nr 2 s. 2, 45
166. O krajowej sieci bibliotek medycznych (w roku 50-lecia Głównej Biblioteki Lekarskiej w Warszawie). *Prz. Bibl.* 1996 R. 64 nr 1 s. 33-40
167. Odpowiedzialność materialna nauczyciela bibliotekarza za zbiory. *Bibl. w Szk.* 1996 R. 6 nr 6 s. 1-3
168. Prawo autorskie a sytuacja pracownika nauki. *Med. Dydak. Wychow.* 1996 R. 28 nr 3/4 s. 103-119
169. Prawo autorskie w bibliotece szkolnej. *Bibl. w Szk.* 1996 R. 6 nr 3 s. 1-3
170. Rozważania o dekrete bibliotecznym. W: Półwiecie dekretu o bibliotekach i opiece nad zbiorami bibliotecznymi : refleksje i opinie bibliotekarzy : materiały ze spotkania „okrągłego stołu. Warszawa, 17 IV 1996. Warszawa 1996 s. 90-91
171. Sprawozdanie z wyjazdu bibliotekarzy medycznych do bibliotek niemieckich. *Biul. Inf. AM Pozn.* 1996 R. 21 nr 3 s. 76-79
Współaut.: ..., Aniela Piotrowicz
172. Twórca i jego prawo do wynagrodzenia. *Bibliotekarz* 1996 R. 63 nr 5 s. 14-15
173. Udostępnianie zbiorów bibliecznych w świetle przepisów nowej ustawy o prawie autorskim. *Biul. GBL* 1996 R. 42 nr 345 s. 27-33
174. Własność intelektualna bibliotekarzy w świetle nowej ustawy o prawie autorskim. *Biul. GBL* 1996 R. 42 nr 352 s. 15-19
175. Z problemów planowania obsady personalnej w bibliotekach akademickich. Uwagi do referatu wygłoszonego na konferencji „Organizacja i zarządzanie bibliotekami naukowymi w procesie automatyzacji. Problemy okresu przejściowego”. Poznań, 17 listopada 1994 r. *Biul. GBL* 1996 R. 42 nr 354 s. 73-78
- 1997
176. Bibliotekarskie prawa nabyte. *Bibliotekarz* 1997 R. 64 nr 6 s. 15-16
177. Karta Bibliotekarza? *Bibliotekarz* 1997 R. 64 nr 5 s. 11-12
178. Licencjat, magisterium... *Bibliotekarz* 1997 R. 64 nr 3 s. 15-16
179. Moim zdaniem. *Bibliotekarz* 1997 R. 64 nr 9 s. 22, 26
180. Normatywne uwarunkowania działalności bibliotekarzy. W: Kreatywność bibliotekarzy: materiały z Ogólnopolskiej Konferencji pt. „Społeczno-kulturalna i zawodowa kreatywność bibliotekarzy”, Miedzeszyn, 13-14 VI 1997. Warszawa 1997 s. 32-46
181. O koordynatorze działalności biblioteczno-informacyjnej. *Bibliotekarz* 1997 R. 64 nr 4 s. 2-4
182. O krajowym Systemie Biblioteczno-Informacyjnym. *Prakt. Teor. Inf.* 1997 nr ½ s. 31-34
183. O projekcie „Programu rozwoju informacji naukowej i technicznej w Polsce (z zadaniami do 2000 r.)”. *Bibliotekarz* 1997 R. 64 nr 2 s. 5-8
184. Otwarcie Konferencji. W: Biblioteki medyczne wobec problemów informacji elektronicznej. Poznań, 20-21 XI 1997 : materiały z Konferencji / red.: Aniela Piotrowicz, Jan Kaczmarek. Poznań 1997 s. 9-10
185. Prawo autorskie. Konwencja berneńska i polska ustawa. *Prz. Bibl.* 1997 T. 65 nr 2/3 s. 175-188
186. Prawo autorskie w działalności bibliotekarskiej. Warszawa : Wydaw. SBP, 1997. – 193 s. – Nauka-Dydaktyka-Praktyka. [T.] 23
187. Profesor Franciszek Raszeja: in memoriam 1896-1942 : refleksje w setną rocznicę urodzin. *Now. Lek.* 1997 R. 66 nr 3 s. 335-342
Współaut.: Andrzej Nowakowski, Franciszek Tobjasz, ...
188. Status prawny bibliotekarza w szkole wyższej. W: Zawód bibliotekarza dziś i jutro: materiały z konferencji, Łódź 15-16 X 1996. Warszawa 1997 s. 75-89
189. Ustawa o bibliotekach – próba analizy. *Por. Bibl.* 1997 R. 49 nr 11 s. 1-7
190. Ustawa o prawie autorskim o dozwolonym użytku chronionych utworów (uwagi ogólne). *Biul. Inf. AM Pozn.* 1997 R. 22 nr 6 s. 76-78
191. Ustawa o prawie autorskim o obowiązkach

redaktorów i wydawców czasopism. *Biul. Inf. AM Pozn.* 1997 R. 22 nr 4 s. 62-64

192. Ustawa z mojego złego snu. *Bibliotekarz* 1997 R. 64 nr 12 s. 3-7

193. Wnioski z Konferencji / oprac. przez komisję ...W: Biblioteki medyczne wobec problemów informacji elektronicznej. Poznań, 20-21 XI 1997: materiały z Konferencji/red.: Aniela Piotrowicz, Jan Kaczmarek. Poznań 1997 s. 135-136

Współaut.: Eugeniusz Janowicz, Józefa de Laval, Edward Pi-goń, ...

1998

194. Normatywne uwarunkowania dydaktycznej funkcji biblioteki głównej szkoły wyższej. W: Materiały z XVII Konferencji Problemowej Bibliotek Medycznych nt.: Dydaktyczne funkcje biblioteki głównej akademii medycznej z uwzględnieniem wykorzystania technik informatycznych. Poznań, 3-5 czerwca 1998 r. Poznań 1998

195. O projekcie ustawy, ważnej dla bibliotekarzy. *Bibliotekarz* 1998 R. 65 nr 4 s. 15-18

196. Państwowy Szpital Kliniczny nr 4 im. Wiktora Degi AM w Poznaniu. W: Księga Pamiątkowa w 85-lecie Ortopedii Poznańskiej 1913-1998. Poznań 1998 s. 96-98

197. Pod drzwiami Unii Europejskiej, czyli o kierunkach zmian w prawie bibliotecznym. W: Biblioteki w reformie administracyjnej: materiały z ogólnopolskiej konferencji dyrektorów WBP nt.: Zmiany w prawie bibliotecznym". Radom 15-16.06.1998 r. Warszawa 1998 s. 24-32

198. Szpital kliniczny: mity czy rzeczywistość. *Śłuż. Zdr.* 1998 nr 47/48 s. 4, 6

199. Ustawa o prawie autorskim o korzystaniu z utworu w zakresie własnego użytku osobistego. *Biul. Inf. AM Pozn.* 1998 R. 23 nr 1 s. 29-30

1999

200. A propos ... pewnego wywiadu. *Biul. Inf. AM Pozn.* 1999 R. 24 nr 3 s. 81-82

201. Biblioteki wobec ustawy o ochronie danych osobowych. *Bibliotekarz* 1999 R. 66 nr 7/8 s. 13-15

202. Konsorcja Bibliotekarskie w Polsce. *Biul. GBL* 1999 nr 359 s. 39-46, il.

203. Kopiowanie – roszczenie bezzasadne? *Bibliotekarz* 1999 R. 66 nr 6 s. 7-9

204. Ochrona zbiorów bibliecznych w świetle przepisów. *Bibliotekarz* 1999 R. 66 nr 3 s. 6-8

205. VI Krajowy Zjazd Radców Prawnych, Warszawa 5-6 listopada 1999 r. *Paragraf Pozn.* 1999 nr 3/4 s. 4-8

206. Szpital kliniczny – wczoraj, dzisiaj i ... ? *Now. Lek.* 1999 nr 5 s. 500-514

207. Szpitale kliniczne po nowelizacji ustawy o zakładach opieki zdrowotnej. *Biul. Inf. AM* 1999 nr 1 s. 29-33

208. Uwagi do projektu ustawy o szkolnictwie wyższym. *Bibliotekarz* 1999 R. 66 nr 11 s. 8-9

2000

209. Biblioteki powiatowe – dzisiaj. *Bibl. Pozn.* 2000 nr 16 s. 15-20

210. Licencje ustawowe – prawa i obowiązki bibliotek. *Bibliotekarz* 2000 R. 67 nr 10 s. 18-20

211. Nad tekstem najnowszego projektu ustawy „Prawo o szkolnictwie wyższym”. *Bibliotekarz* 2000 R. 67 nr 5 s. 2-4

212. Prawo autorskie i medyczna kartoteka haseł wzorcowych. *Biul. GBL* 2000 nr 363 s. 45-48

213. Publiczny zakład opieki zdrowotnej. *Paragraf Pozn.* 2000 nr 4 s. 23-24

214. Sieć biblieczna i biblioteki poza siecią. *Bibliotekarz* 2000 R. 67 nr 4 s. 23-24

215. Wybrane informacje o prawie dla studentów medycyny. W: Zdrowie publiczne i medycyna społeczna: skrypt dla studentów / pod red. Eugeniusza P. Wąsiewicza. Poznań 2000 s. 132-192

2001

216. Europejski Trybunał Praw Człowieka. *Paragraf Pozn.* 2001 nr 2 s. 5-6

217. Jan Waliński 1911-1983. W: Słownik bibliotekarzy wielkopolskich 1918-2000. Poznań 2001 s. 164-167

218. Nowa ustawa o bibliotekach pilnie poszukiwana. Głos w dyskusji – w perspektywie wejścia Polski do Unii Europejskiej. *Bibliotekarz* 2001 R. 68 nr 12 s. 5-8

219. Prawa człowieka w świetle Europejskiej Konwencji Praw Człowieka. *Paragraf Pozn.* 2001 nr 3 s. 5-6

2002

220. Bibliotekarskie potyczki z prawem i urzędnikami, czyli rozważań o demokratycznym państwie prawnym ciąg dalszy. *Bibliotekarz* 2002 R. 69 nr 5 s. 2-5

221. Bibliotekarz w demokratycznym państwie prawnym. *Bibliotekarz* 2002 R. 69 nr 4 s. 3-7, 15

222. Dozwolony użytek chronionych utworów. *Bibliotekarz* 2002 R. 69 nr 9 s. 9-13

223. [Głos w dyskusji]. W: Polskie bibliotekarstwo w perspektywie wejścia do Unii Europejskiej: materiały z ogólnopolskiej konferencji towarzyszącej Krajowemu Zjazdowi Delegatów SBP. Warszawa-Miedzeszyn, 8-9 VI 2002. Warszawa 2002 s. 105-108

224. Listy. Czasopismo specjalistyczne i jego nakład. *Bibliotekarz* 2002 R. 69 nr 10 s. 2

225. Podstawowe akty normatywne polskiego prawa bibliotecznego – w perspektywie członkostwa Polski w Unii Europejskiej. *Bibl. Pozn.* 2002 nr 20 s. 1-11

226. Publikacje i działalność twórcza pracowników Biblioteki Głównej. W: Półwiecie Biblioteki Głównej 1952-2002 / oprac. zbiorowe pod red. Anieli Piotrowicz. Poznań 2002 s. 50-58

227. Refleksje przed Zjazdem. *Bibl. Pozn.* 2002 nr 19 s. 1-6

Współaut.: ..., Franciszek Łozowski

228. „Społeczeństwo informacyjne”. *Bibliotekarz* 2002 R. 69 nr 1 s. 3-10

2003

229. Co nas czeka? Polskie biblioteki w Unii Europejskiej. *Panorama Wielkop. Kult.* 2003 nr 2 s. 11-13

230. O organizacjach bibliotekarskich i o finansowaniu niemieckich bibliotek medycznych (reminiscencje po VIII Konferencji bibliotek medycznych w Kolonii). *Bibliotekarz* 2003 R. 70 nr 1 s. 30-31

231. Prawo a biblioteki szkół wyższych: materiały konferencyjne. W: XXIII Konferencja Szkoleniowa Bibliotek Medycznych nt.: „Rozwój zintegrowanych usług bibliotecznych”. Warszawa, 23-24

czerwca 2003 r. Warszawa 2003 s. 108-113

232. Ustawa o bibliotekach i problem odpłatności za usługi bibliotek. *Bibliotekarz* 2003 R. 70 nr 2 s. 2

233. Ustawa o Krajowym Systemie Biblioteczno-Informacyjnym. *Bibliotekarz* 2003 R. 70 nr 12 s. 3-5

234. Ustawa o ochronie danych osobowych i obowiązki bibliotek uczelnianych. *Bibliotekarz* 2003 R. 70 nr 11 s. 2, 18

235. [Wspomnienia o Prof. Eugeniuszu Piotrze Wąsiewicz]. W: „Pamiętam jak dziś” / pod red. Leszka Bartkowiaka, Tomasza Maksymiuka. Poznań 2003 s. 59-61

236. Zawód bibliotekarza w świetle przepisów prawnych. W: Materiały z ogólnopolskiej konferencji pt.: „Zawód bibliotekarza dziś i jutro”. Nałęczów 18-20 września 2003 r. Warszawa 2003 s. 11-28 – Seria: Nauka-Dydaktyka-Praktyka, nr 64

2004

237. Biblioteka główna centralny uczelniany ośrodek informacji naukowej w świetle projektu ustawy: „Prawo o szkolnictwie wyższym”. *Bibliotekarz* 2004 R. 71 nr 1 s. 3-7

238. Jeszcze raz o zawodzie regulowanym. *Bibliotekarz* 2004 R. 71 nr 9 s. 2, 8

239. Kilka uwag bibliotekarza na marginesie ustawy: „Prawo zamówień publicznych”. *Bibliotekarz* 2004 R. 71 nr 7/8 s. 29-31

240. O statusie prawnym biblioteki – zakładu publicznego. *Bibliotekarz* 2004 R. 71 nr 3 s. 16-19

241. Opłaty od urzędzeń reprograficznych. *Bibliotekarz* 2004 R. 71 nr 2 s. 2

242. Uwagi dotyczące ustawy z dnia 11.03.2004 r. o podatku od towarów i usług. *Bibliotekarz* 2004 R. 71 nr 6 s. 2

243. Użytkownik czyli klient. *Bibliotekarz* 2004 R. 71 nr 9 s. 16-20

2005

244. Bibliotekarze wobec ustawy „Prawo zamówień publicznych”. W: XXIII Konferencja Problematyka Bibliotek Medycznych „Polityka gromadzenia i profilowania zbiorów w polskich bibliotekach medycznych w dobie nowoczesnych technologii

informatycznych". Gdańsk, 21-22 VI 2004. [Warszawa] 2005 s. [1-7] – EBIB Materiały konferencyjne nr 10

245. Biblioteki a sprawa podatku od towarów i usług. *Bibliotekarz* 2005 R. 72 nr 3 s. 15-17

246. Dozwolony użytek chronionych utworów w znowelizowanej ustawie o prawie autorskim i prawach pokrewnych. *Bibliotekarz* 2005 R. 72 nr 2 s. 15-23

247. O odpowiedzialności materialnej nauczyciela bibliotekarza za mienie szkoły. *Bibl. w Szk.* 2005 nr 1 s. 2-5

248. Prawo autorskie w szkole i w bibliotece. *Bibl. w Szk.* 2005 nr 3 s. 2-3

249. Prawo do nieodpłatnego korzystania z utworu w zakresie własnego użytku osobistego. *Bibliotekarz* 2005 R. 72 nr 12 s. 11-18

250. Rozważania o ustawach bibliotecznych. W: Wokół bibliotek i bibliotekarstwa: księga Jubileuszowa dedykowana Janowi Wołoszowi. Warszawa 2005 s. 104-112

251. Status bibliotekarza w bibliotece naukowej. W: Biblioteki naukowe w kulturze i cywilizacji: działania i codzienność: materiały konferencyjne, Poznań 15-17 VI 2005 / pod red. Haliny Ganińskiej. T. 1. Poznań 2005 s. 279-290

252. Ustawa o prawie autorskim w praktyce bibliotecznej. W: Ogólnopolska konferencja „Biblioteki publiczne w otoczeniu prawnym”. Opole-Turawa, 26-28 IV 2005. [Opole 2005] s. [1-12] – Wersja na CD-ROM

253. Zakupy książek do bibliotek – na marginesie opinii Urzędu Zamówień Publicznych. *Bibliotekarz* 2005 R. 72 nr 7/8 s. 22-24

2006

254. Biblioteka cyfrowa i prawo autorskie. *Bibliotekarz* 2006 nr 10 s. 7-11

255. Co wolno bibliotece? O art. 28 ustawy o prawach autorskich i prawach pokrewnych. *Bibliotekarz* 2006 R. 73 nr 3 s. 12-16

256. Copyright and delivery of documents in Poland. W: 2. deutsch-polnischer bibliotekarischen Workshop “Full-text Services: print + digital”. 23-24 October, Hannover. [B.m.wyd. 2006] s. 1-12 – wersja na CD-ROM

257. Nowa ustawa – nowa sytuacja biblioteki uczelnianej. W: 25 Jubileuszowa Konferencja Problemowa Bibliotek Medycznych „Kształcenie użytkowników naukowej informacji medycznej – koncepcje i doświadczenia”. Lublin – Kazimierz Dolny, 12-14 czerwca 2006 r. [B.m.wyd. 2006] s. 49-66

Toż: Warszawa: Stow. Bibl. Pol., KWE, Red. „Elektronicznej biblioteki” EBIB 2006 s. 1-12

258. Prawa autorskie do artykułu w czasopiśmie naukowym. *Bibliotekarz* 2006 R. 73 nr 5 s. 14-17

259. Prawo i standardy w bibliotekach szkół wyższych. W: Standardy i normy prawne w bibliotekach uczelnianych: stan obecny i przyszłość: VIII Konferencja Bibliotek Szkół Wyższych Niepaństwowych, Warszawa 22-24 czerwca 2006. [Warszawa 2006] s. 1-12, bibliogr., Streszcz.

260. Rozprawy pod opieką. *Forum Akad.* 2006 nr 1 s. 30-32

2007

261. Biblioteka główna uczelni i ustawy o szkołach wyższych. *Bibliotekarz* 2007 R. 74 nr 2 s. 7-10

262. Ustawa „Prawo o szkolnictwie wyższym” o bibliotekach i bibliotekarzach. *Bibliotekarz* 2007 R. 74 nr 3 s. 2-6, bibliogr.

2008

263. Bibliotekarze wobec ustawy „Prawo zamówień publicznych”. *Forum Bibl. Med.* 2008 R. 1 nr 2 s. 218-227

264. Biblioteki naukowe wobec ustawy o prawie autorskim po implementacji przepisów UE. W: 26 Konferencja Problemowa Bibliotek Medycznych „Naukowa informacja medyczna w Polsce. Biblioteki medyczne wobec potrzeb środowisk medycznych oraz perspektywy ich rozwoju w realiach Unii Europejskiej”. Bydgoszcz 15-17 IX 2008. [Bydgoszcz 2008] s. 7

265. Jedna ustawa o bibliotekach, czy też kilka aktów normatywnych? *Bibliotekarz* 2008 R. 75 nr 4 s. 10-12

266. Krajowa Rada Biblioteczna – wczoraj, dzisiaj i ... propozycje na jutro. *Bibliotekarz* 2008 R. 75 nr 3 s. 6-10

267. Miejsce biblioteki głównej – uczelnianego ośrodka informacji naukowej w projekcie ustawy

„Prawo o szkolnictwie wyższym”. *Forum Bibl. Med.* 2008 R. 1 nr 1 s. 350-360

268. O statucie Biblioteki ... i nie tylko. *Bibliotekarz* 2008 R. 75 nr 7/8 s. 13-16

269. Prawne uwarunkowania systemu doc@med w kraju i za granicą. *Forum Bibl. Med.* 2008 R. 1 nr 2 s. 388-396

270. Prawo a biblioteki szkół wyższych. *Forum Bibl. Med.* 2008 R. 1 nr 1 s. 254-261

2009

271. Bezpłatne korzystanie z utworu. *Forum Akad.* 2009 nr 5 s. 28-30

272. Biblioteki naukowe wobec ustawy o prawie autorskim po implementacji przepisów Unii Europejskiej. *Forum Bibl. Med.* 2009 R. 2 nr 2 s. 384-411

273. Czy ochrona praw nabytych nie obejmuje wszystkich obywateli? *Bibliotekarz* 2009 R. 76 nr 9 s. 11-12

274. Nowa ustawa – nowa sytuacja biblioteki uczelnianej. *Forum Bibl. Med.* 2009 R. 2 nr 1 s. 192-208

275. Prawa autorskie pracownika szkoły wyższej. *Forum Akad.* 2009 nr 3 s. 21-23

276. Problem łączenia bibliotek w świetle prawa. *Por. Bibl.* 2009 nr 9 s. 13-16

277. Stowarzyszenie bibliotek. *Bibliotekarz* 2009 nr 6 s. 14-15

278. Udostępnianie w bibliotece cyfrowej. *Forum Akad.* 2009 nr 7/8 s. 44-46

279. Ustawa o bibliotekach i zawód bibliotekarza. *Bibliotekarz* 2009 nr 5 s. 15-19

2010

280. Bibliotekarz i prawo: podstawowe informacje o prawie dla pracowników bibliotek. Warszawa: Wydaw. SBP, 2010. – 233, [11] s.: bibliogr.

281. Biblioteki uczelni oraz ich pracownicy wobec prawa autorskiego. *Bibliotekarz* 2010 nr 9 s. 7-10

282. Biblioteki wobec prawa autorskiego w procesie digitalizacji zbiorów i tworzenia bibliotek cyfrowych. *Forum Bibl. Med.* 2010 R. 3 nr 2 s. 252-264

283. Jak kształtowała się współpraca dyrektorów bibliotek głównych akademii medycznych. *Forum Bibl. Med.* 2010 R. 3 nr 1 s. 695-196, portr.

284. Refleksje emerytowanego dyrektora. *Forum Bibl. Med.* 2010 R. 3 nr 1 s. 80

285. Sytuacja prawna użytkownika w bibliotece uczelnianej. *Forum Bibl. Med.* 2010 R. 3 nr 1 s. 81-99

286. Ustawa - bibliotekarz dyplomowany - biblioteka uczelni. *Forum. Akad.* 2010 nr 7 s. 80-81

2011

287. Aspekty prawne twórczości bibliotekarzy-pracowników bibliotek medycznych. *Forum Bibl. Med.* 2011 R. 4 nr 1 s. 412-427

288. Autorskie prawa osobiste i cytowanie czyli o plagiacie i cytacie. *Forum Bibl. Med.* 2011 R. 4 nr 2 s. ...

289. Biblioteki wobec znowelizowanych przepisów o podatku od towarów i usług. *Bibliotekarz* 2011 nr 6 s. 33

290. Dyrektor biblioteki uczelni – funkcja i stanowisko. *Bibliotekarz* 2011 R. 4 nr 5 s. 31-32

291. Jestem przeciwnikiem ustawy o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej. *Bibliotekarz* 2011 nr 4 s. 3-7

292. Komentarz do listów Ewy Dobrzyńskiej-Lankosz i Lucjana Bilińskiego opublikowanych w numerze 4/2011 „Bibliotekarza”. *Bibliotekarz* 2011 nr 6 s. 2-3

293. Prawo autorskie o dozwolonym użytku chronionych utworów. *Forum Bibl. Med.* 2011 R. 4 nr 1 s. 63-80

294. Usługa biblioteczna i „usługa pocztowa”. *Bibliotekarz* 2011 nr 5 s. 33-34

295. Ustawa o bibliotekach: nieuporządkowane przemyślenia starego bibliotekarza. *Bibliotekarz* 2011 nr 7/8 s. 11-15, bibliogr.

2012

296. Autorskie prawa osobiste i cytowanie czyli o plagiacie i cytacie. *Forum Bibl. Med.* 2012 R. 45 nr 1 s. 9

297. Biblioteki naukowe i dozwolony użytek chronionych utworów. *Forum Bibl. Med.* 2012 R. 5 nr 1 s. 508-520

298. Dyplomowani bibliotekarze. Rozważań starego bibliotekarza o zawodzie – ciąg dalszy. *Bibliotekarz* 2012 nr 9 s. 9-13

299. O regulowanym zawodzie bibliotekarza. *Bibliotekarz* 2012 nr 6 s. 13-18

300. Prawo autorskie w pracy bibliotekarza: Warszawa: Wyd. Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich. Nauka-Dydaktyka-Praktyka, 2012. – 375 s., portr., okł. IV, bibliogr.; ISBN 978-83-61464-73-0

301. Przesyłanie zdigitalizowanych artykułów na prośbę użytkownika za pośrednictwem Internetu. *Bibliotekarz* 2012 nr 4 s. 11-16

2013

302. Czy nowe zadanie dla bibliotekarzy dyplomowanych? *Forum Bibl. Med.* 2013 R. 6 nr 2

303. Mgr Jan Waliński (1911-1983). *Forum Bibl. Med.* 2013 R. 6 nr 1 s. 533-536, portr., bibliogr.

304. O deregulacji i zawodzie bibliotekarza. *Bibliotekarz* 2013 nr 10 s. 39-44

305. O uchwałę Sądu Najwyższego. *Bibliotekarz* 2013 nr 9 s. 45-47

306. Skanowanie zbiorów bibliotecznych. *Bibliotekarz* 2013 nr 11 s. 46-47

307. Udostępnianie skopiowanego utworu. *Bibliotekarz* 2013 nr 12 s. 45-46

Prace redakcyjne czasopism

1. *Biuletyn Informacyjny Akademii Medycznej w Poznaniu*. Poznań

Od roku ... Biuletyn Informacyjny Akademii Medycznej im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu

2. *Bibliotekarz*. Miesięcznik Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich i Biblioteki Publicznej m. st. Warszawy. Warszawa

Członek kom. red. *Bibliotekarz* w latach 1985-2009

3. *Biuletyn Głównej Biblioteki Lekarskiej* / red. nac. Janusz Kapuścik. Warszawa

Członek kom. red.(1978-1998)

4. *Nowiny Lekarskie*. Medical News / red. nac. Jan Hasik. Poznań

Członek kom. red. (1994-1997)

Edward Muszalski: Howorka Michał (1900-1942). W: *Polski słownik biograficzny* / red. nac. Kazimierz Lepszy T. 10. Wrocław; Kraków; Warszawa 1962-1964 s. 37-38; Zygmunt Kaczmarek: Howorka Michał (1900-1942), adwokat, działacz polityczny. W: *Wielkopolski słownik biograficzny* / przew. kom. red. Antoni Gąsiorowski, Jerzy Topolski. Warszawa; Poznań 1981 s. 258-259; <http://pl.wikipedia.org/wiki/MichałHoworka>; Who's Who in the World. Ed. 12. New Providence, NJ 1995 s. 629; Who is who in Poland. Wyd. 8. uzup. Zug. 2010; Aniela Piotowicz: Bolesław Howorka wieloletni dyrektor Biblioteki Głównej Akademii Medycznej im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu. *Biul. GBL* 1999 nr 360 s. 81-92, portr., bibliogr.; Kronika Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich 1917-2000: praca zbiorowa / pod red. Andrzeja Kempy. Warszawa 2001.- Toż. 1917-2007. Warszawa 2007; Bolesław Howorka: Publikacje i działalność twórcza pracowników Biblioteki Głównej. W: *Półwiecze Biblioteki Głównej 1952-2002: oprac. zbiorowe* / pod red. Anieli Piotrowicz. Poznań 2002 s. 50-59, portr. s. 7; Ewa Grzędzilewska, Dorota Hepner: Referaty prezentowane na konferencjach naukowych. W: *Tamże* s. 59-64; Elżbieta Kraszewska: Emerytowani dyrektorzy i kierownicy bibliotek medycznych. *Forum Bibl. Med.* 2009 R. 2 nr 1 s. 31, portr.; Rafał Sierchuła: Michał Howorka (1900-1941). W: *Lista strat działaczy obozu narodowego w latach 1939-1455: słownik biograficzny*. T. 1. Warszawa 2010 s. 144-145, portr., bibliogr.; Franciszek Łozowski: Wniosek o nadanie godności członka honorowego SBP Bolesławowi Howorce [z 20 IX 2004 roku]. s. 1-3; Ryszard Żmuda: „Leksykon biograficzny uczonych” i „Słownik pracowników bibliotek medycznych” na łamach *Forum Bibliotek Medycznych*. *Forum Bibl. Med.* 2011 R. 4 nr 2 s. 303, 307, 309, 310, 313, 314, 317, 318; Serwis fotograficzny (ilustracje, portrety). *Forum Bibl. Med.* 2008 R. 1 nr 1 s. 122, 132, nr 2 s. 98-100, 108, 109, 288, 297; 2009 R. 2 nr 1 s. 31, 120, 124, nr 2 s. 129, 132, 146; 2010 R. 3 nr 1 s. 695, 717, 724, 735, 758, 763, nr 2 s. 570, 572, 594, 604, il.; 2011 R. 4 nr 1 s. 606, 607, 616, 627, 637, 647, 649, 653, 657, 663, 665- 666, 669, 670-672, il.; 2012 R. 5 nr 1 s. 699, 700-701, 706, 711, 723, 724, 727, il. – (Toż wersja online (<http://www.bg.umed.lodz.pl>); Archiwum Uniwersytetu Medycznego im. Karola Marcinkowskiego w poznanu – akta osobowe; Materiały i informacje przekazane przez mgr Bolesława Howorkę autorowi hasła biograficznego.

Ryszard Żmuda

Mgr Zofia JASIŃSKA (1929-2013), bibliotekoznawca, nauczyciel akademicki, starszy kustosz dyplomowany, dyrektor Biblioteki Głównej Akademii Medycznej w Lublinie.

Urodziła się 22 sierpnia 1929 roku w Kielcach.

Ukończyła w 1952 roku studia wyższe I° w zakresie historii, ze specjalizacją bibliotekarską, na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim. W 1961 roku otrzymała dyplom studiów wyższych II° ze specjalizacją z historii na Uniwersytecie Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie. Podwyższała kwalifikacje zawodowe na licznych kursach i szkoleniach. W latach 1962-1964 odbyła kurs bibliograficzny zorganizowany przez Państwowy Ośrodek Kształcenia Korespondencyjnego Bibliotekarzy przy Ministerstwie Kultury i Sztuki, zakończony egzaminem (7 VII 1964), 25 lipca 1969 r. zakończyła kurs podstawowy z zakresu informacji naukowo-technicznej i ekonomicznej zorganizowany przez Centralny Instytut Informacji Naukowo-Technicznej i Ekonomicznej w Warszawie. W 1970 r. przed Komisją Egzaminacyjną dla Bibliotekarzy Dyplomowanych przy Ministrze Oświaty i Szkolnictwa Wyższego zdała egzamin uprawniający do ubiegania się o stanowiska bibliotekarzy dyplomowanych. W latach 1970-1971 odbyła dwuletni kurs dokumentacji i informacji naukowej zorganizowany przez Ośrodek Dokumentacji i Informacji Polskiej Akademii Nauk. W 1972 roku ukończyła półtoraroczny Zaoczny Kurs Doskonalący w zakresie informacji naukowo-technicznej i ekonomicznej zorganizowany przez Instytut Informacji Naukowej, Technicznej i Ekonomicznej w Warszawie. W latach 1974-1976 odbyła kolejne kursy w Centrum Medycznym Kształcenia Podyplomowego: „Nowoczesne systemy medycznej informacji naukowej” oraz „Postępy w metodach pracy w informacji naukowej”. W 1977 roku wzięła udział w kursie w Instytucie Podwyższania Kwalifikacji Pracowników Informacji Naukowej (IPKIR) w Moskwie. W 1978 roku ukończyła szkolenie dla pracowników prowadzących zajęcia dydaktyczne z informacji naukowej zorganizowany przez Bibliotekę Uniwersytecką w Poznaniu i Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich, następnie rok później kurs „Szkoła letnia”, zorganizowany przez Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich w Jarocinie. Wzięła ponadto udział w kursie doskonalącym w zakresie Uniwersalnej Klasyfikacji Dziesiętnej zorganizowanym przez Centralny Instytut Informacji Naukowej, Technicznej i Ekonomicznej (1980) oraz w kursie Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich i Biblioteki Politechniki Krakowskiej: „Analiza systemów bibliotek” (1981).

Rozpoczęła pracę w Bibliotece Akademii Medycznej w Lublinie w dniu 1 I 1955 r. Pracowała tam kolejno na stanowiskach: asystenta (1 I 1955 – 31 V 1956), bibliote-

karza (1 VI 1956 – 31 VII 1959), starszego bibliotekarza (1 VIII 1959 – 31 XII 1964) i kustosa służby bibliotecznej (1 I 1965 – 30 IX 1967). Pełniła funkcję kierownika Działu Wydawniczego.

Od 1 X 1967 r. do 30 VI 1973 roku była pracownikiem Biblioteki Głównej Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie. Do końca 1970 r. zatrudniona tam była na stanowisku kustosa służby bibliotecznej. 1 stycznia 1971 r. została nauczycielem akademickim. W latach 1970 – 1971 obejmowała stanowisko adiunkta bibliotecznego, a do końca czerwca 1973 r. – kustosa dyplomowanego. W Bibliotece UMCS pełniła funkcję kierownika Działu Bibliotek Zakładowych i Importu Książek oraz Działu Informacji Naukowej z Podsekcją Informacji Patentowej.

Dnia 1 VII 1973 roku powróciła do Biblioteki Głównej Akademii Medycznej w Lublinie. Pracowała jako kustosz dyplomowany (do 31 stycznia 1980 r.), następnie jako starszy kustosz dyplomowany. Od 1 VII 1973 r. do 31 XII 1973 r. była zastępcą dyrektora Biblioteki. Od 1 I do 31 III 1974 zajmowała stanowisko p. o. dyrektora. Od początku kwietnia 1974 r. do końca sierpnia 1984 r. Pełniła funkcję dyrektora Biblioteki Głównej Akademii Medycznej w Lublinie. Od 1 IV 1986 r. do 30 VI 1991 r. zajmowała się prowadzeniem Biblioteki Instytutu Stomatologii.

Będąc pracownikiem Biblioteki Uniwersytetu Marii Curie Skłodowskiej zorganizowała Sekcję Informacji Patentowej. Była współautorem i edytorem trzech roczników wydawnictwa: „Sprawozdanie z działalności UMCS za rok akademicki 1966/67” oraz za lata: 1967/68 i 1968/1969. Ponadto redagowała Wydawnictwo Biblioteki pt. „*Buletyn Biblioteki Głównej UMCS*”. Prowadziła również „Przysposobienie biblioteczne” dla studentów roku oraz wygłaszała referaty na szkoleniach wewnątrzbibliotecznych.

W Bibliotece Akademii Medycznej w Lublinie zorganizowała i prowadziła Dział Medycznych Filmów Naukowych. Zajmowała się prowadzeniem Działu Wydawniczego Uczelni, redakcją i pracami edytorskimi wydawnictw Akademii, w tym „*Kroniki Akademii Medycznej*” za lata 1956/60 – 1965/66 oraz skryptów uczelnianych. Zorganizowała Czytelnię Czasopism Bieżących, Pracownię Kserograficzną oraz opracowała adaptację pomieszczeń niskiego parteru w Domu Studenckim nr 4 na Filię Biblioteki z czytelnią dla studentów Wydziału Lekarskiego i Farmaceutycznego. Prowadziła wykłady z „Naukowej informacji medycznej” oraz ćwiczenia dla słuchaczy Studium Doktoranckiego Akademii Medycznej.

Na dorobek publikacyjny składa się ponad 40 pozycji, w tym kilka recenzji oraz opracowań bibliograficznych i prac edytorskich.

Od 1955 roku należała do Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich. W latach 1958-1976 działała w Zarządzie Okręgu w Lublinie, a od 1976 roku do czerwca 1981 r. – w Komisji Rewizyjnej Zarządu Głównego. Od 4 listopada 1981 r. była członkiem założycielem Lubelskiego Oddziału Polskiego Towarzystwa Historii Medycyny i Farmacji. Lata 1981-1985 to okres jej aktywności w Komisji Rewizyjnej Zarządu Okręgu.

Długoletnia praca i liczne osiągnięcia w rozwijaniu działalności bibliotek lubelskich zostały docenione przez organizacje oświatowe i bibliotekarskie. W 1962 r., z okazji Dni Oświaty, Książki i Prasy, Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w Lublinie przyznało Zofii Jasińskiej dyplom za wytrwałą i ofiarną pracę w upowszechnianiu oświaty i kultury. W kolejnym roku z okazji „Dnia Działacza Kultury” otrzymała od ww. Prezydium nagrodę pieniężną i podziękowanie za owocną i twórczą pracę w rozwijaniu życia kulturalnego i oświatowego. W 1967 roku przyznano jej Odznakę Tyśiąclecia Państwa Polskiego, a w 1975 r. Dyplom Honorowy Ministra Kultury i Sztuki za osiągnięcia w upowszechnianiu kultury. W 1979 r. otrzymała Srebrny Krzyż Zasługi i Odznakę „Zasłużonemu dla miasta Lublin”. W 1981 roku przyznano jej Honorową Odznakę Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich, a w 1987 roku umieszczono biogram Zofii Jasińskiej w informatorze: „Kto jest kim w informacji naukowej i bibliotekarstwie”. Dwa lata później otrzymała Dyplom uznania Zarządu Okręgu Lubelskiego Polskiego Towarzystwa Stomatologicznego. Podczas swojej działalności bibliotekarskiej otrzymała kilka nagród II ° Rektorów Akademii Medycznej (ostatnia w 1984 r.). Była Członkiem Komitetu Organizacyjnego Gabinetu Historii Akademii Medycznej w Lublinie oraz Członkiem Komitetu Organizacyjnego XV Krajowego Zjazdu Polskiego Towarzystwa Historii Medycyny i Farmacji w Lublinie, który odbył się w dniach 22-24 września 1988 roku.

Zmarła 15 maja w 2013 roku w Lublinie. Została pochowana na Cmentarzu przy ul. Lipowej w Lublinie.

Spis publikacji

1961

1. Red.: Wykaz publikacji pracowników naukowych za rok kalendarzowy, 1960-1966. W: „Kronika Akademii Medycznej w Lublinie za rok akad. ...” 1959/60 -1965/66

Współaut.: ... i in.

2. Wykaz publikacji pracowników naukowych Wydziałów Lekarskiego i Farmaceutycznego za lata 1944-1959. Lublin: Akad. Med. 1961 ss. 165

Współaut.: Alicja Jabłońska, ..., Stanisław Kowalczyk

1963

3. Ludzie Lubelszczyzny. Fakty charakteryzujący ludzi. (dr Witold Chodźko). *Kamena* 1963 nr 2 s. 6

1964

4. Indeks nazwisk. W: Akademia Medyczna w Lublinie w XX-Lecie Polski Ludowej 1944-1964

Lublin 1964 s.

5. Wystawa dorobku naukowego Akademii Medycznej w Lublinie. *Kultura i Życie* 1964 R 13 nr 40 s. 2.

Tyg. dod. do czas. Sztandar Ludu 1964 r. 20 nr 247

1968

6. Sprawozdanie z działalności Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej za rok akadem. 1966/67. Lublin 1968, ss. 109

Współaut.: T. Smółka, Mieczysław Adrianek, ...

Toż za rok akad.1967/68. Lublin 1969, 119 s.

Toż za rok akad.1968/69. Lublin 1970, 126 s.

1969

7. Polonica pracowników naukowych Akademii Medycznej w Lublinie (ogłoszone w latach 1944-1964). *Biul. GBL* 1969 R. 18 nr 6 s. 475-479

Współaut.: Stanisław Kowalczyk, Ludwik Zmigrodzki, ...

1972

8. Jakub Cynberg (1864-1939). W.: Słownik Pracowników książki polskiej / pod red. Ireny Treichel. Warszawa 1972 s. 134, bibliogr.

9. „Radziecka książka naukowa”. Wystawa w Lublinie 4-10 XI 1971. *Księgarz* 1972 16 nr 1 s. 41-42, il.

1973

10. „Mikołaj Kopernik 1473-1973”. Katalog Wystawy. Scenariusz: Lublin 1973, 16°, ss. 31, nlb. 1, tab.2

Współaut.: Jan Gurba, ...

11. Rec.: Bibliographie zur Geschichte der Stadt Leipzig. Sonderband 4: Das Buch. Bibliographie zur Geschdrucks, des Buchhandels und der Bibliotheken. Bearb. Von Edith Rothe und Hildegard Heilemann. Leipzig 1967.- Wszystko o książce lipskiej. *Księgarz* 1973 T. 17 nr 4 s. 83-85

1974

12. „Aerozole w nowoczesnej dermatologii”. *Służba Zdr.* 1974 nr 44 s. 8

13. Biblioteka w życiu Uczelni. W: Dzieje Akademii Medycznej w Lublinie 1944-1974 s. 323-333

Współaut.: Stanisław Kowalczyk, ...

14. Dr Ignacy Modrzewski. *Pol. Tyg. Lek.* 1974 R. 29 nr 17/ 18 s. 753-755

15. Katalog Czasopism Lubelskich. Stan na dzień 31 XII 1972 Lublin 1974.-, 145, [1] s., tabl. 8

Współaut.: Halina Wolska, Maria Gawarecka, ..., przy współud. zespołu red.. Witold Nowodworski

16. „Lubelskie Towarzystwo Lekarskie 1874-1974”. Katalog wystawy. Scenariusz Lublin 1974.- 16 s. 14, 2.

Współaut.: ..., Jan Gurba

17. Odnalezione dokumenty do historii Lubelskiego Towarzystwa Lekarskiego. *Biul. GBL* 1974 R. 23 nr 9/10 s. 547-551

1975

18. Lubelskie Towarzystwo Lekarskie 1874-1974. W setną rocznicę założenia. *Arch. Hist. Med.* 1975 T. 38 nr 3/4 s. 249-262

19. Rec.: Dzieje Akademii Medycznej w Lublinie 1944-1974. / red. nac. Leon Jabłoński. Lublin 1974.- *Życie Szk. Wyzsz.* 1975 R. 23 nr 1 s. 148-150

20. Rec.: Heinz David: Wissenschaftsinformation als Ausdruck der Wissenschaftsentwicklung in Biologie und Medizin. 30 Jahre biologische Ultrastrukturforschung 1940-1970. Berlin 1974.- *Biul. GBL* 1975 nr 11/12 s. 569-571

1976

21. Biblioteki naukowe Lublina. Zarys informacyjny. Red. Halina Wolska. Kom. red.: Maria Gawarecka, ..., Jadwiga Olczakowa. Lublin 1976.- 55 s.

Tekst także w jęz. ang., franc., niem., ros.

22. Red.: Kłoda Maria Katalog czasopism (Biblioteki Głównej Akademii Medycznej w Lublinie). Stan na dzień 31.XII 1972 / red. ... Lublin 1977.-193 [5] s.

23. Red.: Polska bibliografia pielęgniarska 1944-1965. Lublin 1976.- 98 s.

Współaut.: Wiesława Komorowska, M. Warszawska

24. Udział Biblioteki Akademii Medycznej w Lublinie w obchodach setnej rocznicy założenia Lubelskiego Towarzystwa Lekarskiego. *Biul. GBL* 1974 R. 23 nr 6 s. 367-371

25. Uwagi o „Polskiej Bibliografii Lekarskiej za rok 1972”. *Biul. GBL* 1975 R. 24 nr 5/6, s. 209-215

26. W sprawie książki Aleksander Tulczyński „Polskie lekarskie kodeksy deontologiczne”. *Arch. Hist. Med.* 1976 T. 39 z. 3 s. 375

27. Władysław Biegański (1857-1917). *Biul. GBL* 1975 R. 24, nr 11/12 s. 555-562.

1978

28. Władysław Biegański (1857-1917). Spis prac w układzie chronologicznym. *Ann. UMCS Sect. D* 1978 Vol. 33 s. 15-27

Współaut.: ..., Wiesława Komorowska

1985

29. Władysław Biegański: Bibliografia przedmiotowa za lata 1885-1980. *Ann. UMCS Sect. D* Vol. 40, 1985 s. 315-329

Współaut.: ..., W. Komorowska, W. Biegański

30. Biblioteka Główna. W: Rubinowy jubileusz. Dzieje Akademii Medycznej w Lublinie. Lublin 1985 s. 38-40

31. Dyplom doctoris medicinae universae. *Ann. UMCS Sect. D* 1985 Vol. 40 s. 331-334

Współaut.: Teresa Piaseczyńska, ...

32. Indeks nazwisk W: Rubinowy Jubileusz. Dzieje Akademii Medycznej w Lublinie. Lublin 1985 s. 214-221

1986

33. Polonica pracowników naukowych Akademii Medycznej w Lublinie ogłoszone w latach 1979-1983. Cz. 1, 2. *Ann. UMCS Sect. D* 1986 Vol 41 s. 87-116

1988

34. Kasa im. dr Józefa Mianowskiego w latach

1881-1900 i jej zasługi dla medycyny. W: Rola towarzystw naukowych w rozwoju medycyny i farmacji w Polsce. Materiały XV Krajowego Zjazdu Polskiego Towarzystwa Historii Medycyny i Farmacji, Lublin, 22-24 września 1988 r., Warszawa 1988 s. 22-35

35. Maria Bilińska, I^o voto Barańska (1894-1988) zasłużony pracownik Biblioteki Naukowej Akademii Medycznej w Lublinie. *Ann. UMCS Sect. D* 1988 Vol. 43 s. 11-13

Prace redakcyjne

1. Akademia Medyczna w Lublinie w XX-lecie Polskiej Ludowej 1944-1964. (kom. red. m.in. ...). Lublin 1964 ss. 230. Akademia Medyczna w Lublinie

2. Kronika Akademii Medycznej w Lublinie. 7 roczników za lata akad. 1959/60 – 1965/66. Lublin

Toż. Kronika Akademii Medycznej w Lublinie za rok akad. 1972/73 – 1983/84

3. Skład osobowy na lata akademickie 1975/76 – 1977/78; Kom. red.: A. Niedzielski, ..., T. Płużańska Józef Staszyc. Lublin 1976, 16°, ss. 85. Akademia Medyczna w Lublinie

Toż. 1984/85 – 1986/87

Elżbieta Kraszewska: Emerytowani dyrektorzy i kierownicy bibliotek medycznych. *Forum Bibl. Med.* 2009 R. 2 nr 1 s. 32, portr.; Ryszard Żmuda: „Leksykon biograficzny uczonych” i „Słownik pracowników bibliotek medycznych” na łamach Forum Bibliotek Medycznych. *Forum Bibl. Med.* 2011 R. 4 nr 2 s. 303, 309, 310, 312; Zofia Lipniacka: Pożegnaliśmy Magister Zofię Jasińską. *Alma Mater* 2013 R. 23 nr 2 s. 150-151; Archiwum Uniwersytetu Medycznego w Lublinie – akta osobowe.

Zofia Lipniacka

Mgr Danuta JAWORSKA (ur. 1936), bibliotekoznawca, bibliograf, nauczyciel akademicki, starszy kustosz dyplomowany, dyrektor Biblioteki Głównej Pomorskiej Akademii Medycznej w Szczecinie.

Urodziła się 16 października 1936 roku w Bydgoszczy w rodzinie inteligenckiej. Ma córkę Magdalenę i wnuki Mateusza i Małgorzatę.

Szkolę średnią ukończyła w 1954 roku w Szczecinie.

Dnia 1 IX 1955 roku rozpoczęła pracę w Bibliotece Głównej Pomorskiej Akademii Medycznej w Szczecinie zdobywając jednocześnie kwalifikacje zawodowe na Państwowym Korespondencyjnym Kursie dla Bibliotek Powszechnych, który ukończyła w 1957 roku. W związku ze zmianą stanu cywilnego zamieszkała od 1957 roku w Olsztynie i podjęła pracę w Dziale Gromadzenia i Opracowania Zbiorów Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej w Olsztynie, w której pracowała do roku 1967 w na stanowisku starszego bibliotekarza. Oprócz stałego zakresu czynności brała też udział w pracach Działu Instrukcyjno-Metodycznego przy skontrum księgozbiorów oraz w pracy kulturalno-oświatowej na terenie województwa olsztyńskiego. W latach 1964–1967 prowadziła zajęcia z bibliotekarstwa z uczestnikami kursów POKKB.

W 1962 roku rozpoczęła studia bibliotekoznawcze na Wydziale Filologicznym Uniwersytetu Wrocławskiego, które ukończyła w styczniu 1969 roku uzyskując dyplom magistra bibliotekoznawstwa. Napisała pracę maderską: „*Księgozbiór Michała Kajki*”, której promotorem był prof. dr Antoni Knot.

W maju 1967 roku w związku z przeniesieniem służbowym męża do Szczecina ponownie podjęła pracę w Bibliotece Głównej Pomorskiej Akademii Medycznej w Szczecinie, przechodząc wszystkie szczeble kariery zawodowej od starszego bibliotekarza, kustosa (1973) do starszego kustosa (1983). W tych latach pełniła funkcje: kierownika Wypożyczalni, kierownika Działu Gromadzenia i Opracowania Zbiorów i zastępcy dyrektora Biblioteki Głównej (1979). W 1973 r. odbyła szkolenie na kursie prowadzonym przez Centrum Medyczne Kształcenia Podyplomowego na temat „Metodyka szkolenia użytkowników informacji naukowej”, a w 1974 roku na kursie prowadzonym przez ODIN PAN na temat: „Działalność i wydawnictwa Instytutu Informacji Naukowej w Filadelfii”. W 1978 roku w ramach doskonalenia opracowania zbiorów uczestniczyła w pracach zespołu (mgr Maria Krogulska, mgr Danuta Grad, mgr Józefa Marcinkiewicz), którego celem było wdrożenie angloamerykańskich przepisów katalogowania w bibliotece PAM.

Była także kierownikiem praktyk studenckich dla studentów bibliotekoznawstwa z różnych ośrodków w kraju. Od roku 1975 prowadziła zajęcia dydaktyczne z „Przysposobienia bibliotecznego” ze studentami I roku Wydziału Lekarskiego PAM.

W roku 1993 po zdaniu państwowego egzaminu dla kandydatów na bibliotekarzy dyplomowanych objęła funkcję dyrektora Biblioteki Głównej, którą pełniła do września 2003 roku.

W tym czasie biblioteka zmieniała swoje oblicze: wprowadzono komputery, elektroniczne bazy danych, dostęp do Internetu, system biblioteczny SOWA, a w 2000 roku zintegrowany

system biblioteczny ALEPH. Skomputeryzowane zostały wszystkie czynności biblioteczne, od gromadzenia i opracowania zbiorów do elektronicznej rejestracji udostępniania.

Jej otwartość na świat i ludzi sprawiła, że biblioteka odnosiła niemałe sukcesy zarówno na gruncie lokalnym, jak i ogólnopolskim i była postrzegana jako jedna z nowocześniejszych i prężnie działających księżnic.

Była członkiem związków zawodowych: w PAM – Związku Zawodowego Pracowników Służby Zdrowia, NSZZ „Solidarność” (1980-1981), a w okresie zatrudnienia w Wojewódzkiej i Miejskiej Bibliotece Publicznej w Olsztynie: Związku Zawodowego Pracowników Kultury, Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich – sekretarz Komisji Rewizyjnej Zarządu Okręgu, sekretarzem Rektorskiej Komisji do spraw Biblioteki Pomorskiej Akademii Medycznej (1981-1984). Rady Wykonawczej Konferencji Dyrektorów Bibliotek Szkół Wyższych (1997-2003).

Za osiągnięcia w pracy zawodowej została odznaczona: medalem 30-lecia Pomorskiej Akademii Medycznej (1983), Odznaką Honorową Gryfa Pomorskiego (1985), Złotym Krzyżem Zasługi (1988), Medalem 50-lecia Pomorskiej Akademii Medycznej (1998) oraz Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski (1998).

Zawsze bardzo aktywna i pełna życia, gotowa do pomocy potrzebującym, nie zostawiła nikogo bez wsparcia. Jej wielkimi życiowymi pasjami są pływanie, nurkowanie oraz jazda na nartach. Uwielbia operę - jest częstym gościem Opery Berlińskiej oraz podróże - zwiedziła większość krajów europejskich, Egipt, Maroko, a także Chiny.

Spis publikacji

1985

1. W sprawie statusu dyplomowanych bibliotekarzy i pracowników dokumentacji naukowej w szkołach wyższych. *Życie Szk. Wýższ.* 1985 R. 33 nr 11 s. 107-120

Współaut.: ..., Stefan Leszek Jaworski

1986

2. Przegląd dorobku naukowego katedr, zakładów, klinik i studiów Pomorskiej Akademii Medycznej za 1985 r. *Ann. AM Stetin.* 1986 R. 32 s. 267-363

Współaut.: Danuta Grad, ...

1987

3. Bibliografia dorobku naukowego Pomorskiej Akademii Medycznej w Szczecinie za lata 1959-1968/pod red. Eugeniusza Miętkiewskiego. Warszawa: Państwowy Zakład Wydawnictw Lekarskich; 1987, 201 s. *Ann. AM Stetin.* supl. 23

Współaut.: Danuta Grad, ...

4. Przegląd dorobku naukowego katedr, zakładów, klinik i studiów Pomorskiej Akademii Me-

dycznej za 1986 r. *Ann. AM Stetin.* 1987 R. 33 s. 261-382, 465-470

Współaut.: Danuta Grad, ...

1988

5. Przegląd dorobku naukowego katedr, zakładów, klinik i studiów Pomorskiej Akademii Medycznej za 1987 r. *Ann. AM Stetin.* 1988 R. 34 s. 259-269

Współaut.: Danuta Grad, ...

1989

6. Przegląd dorobku naukowego katedr, zakładów, klinik i studiów Pomorskiej Akademii Medycznej za 1988 r. *Ann. AM Stetin.* 1989 R. 35 s. 189-300, 377-382

Współaut.: Danuta Grad, ...

1990

7. Przegląd dorobku naukowego katedr, zakładów, klinik i studiów Pomorskiej Akademii Medycznej za 1989 r. *Ann. AM Stetin.* 1990 R. 36 s. 195-275, 321-326

Współaut.: Danuta Grad, ...

1991

8. Przegląd dorobku naukowego katedr, zakładów, klinik i studiów Pomorskiej Akademii Medycznej za 1990 r. *Ann. AM Stetin*. 1991 R. 37 s. 203-288

Współaut.: Danuta Grad, ...

1993

9. Bibliografia dorobku naukowego Pomorskiej Akademii Medycznej w Szczecinie za lata 1974-1978/pod red. Eugeniusza Miętkiewskiego. Szczecin: PAM, 1993.- 568 s. *Ann. AM Stetin*. supl. 27

Współaut.: Danuta Grad, ...

1996

10. Bibliografia dorobku naukowego Pomorskiej Akademii Medycznej w Szczecinie za lata 1984-1988/pod red. Eugeniusza Miętkiewskiego. Szczecin: PAM, 1996.- 386 s. *Ann. AM Stetin*. supl. 35. ISBN 83-86342-27-7

Współaut.: Danuta Grad, ...

1997

11. Maria Krogulska 1915-1992. *Bibl. Zach.-Pom*. 1997 R. 38 nr 1/2 s. 51-52

Współaut.: Danuta Grad, ...

12. Konferencja dyrektorów bibliotek szkół wyższych. *Bibl. Zach.-Pom*. 1997 R. 38 nr 3 s.11-12

1998

13. Album pięćdziesięciolecia Pomorskiej Akademii Medycznej. Nauczyciele i wychowankowie. Szczecin 1948-1998/pod red. Eugeniusza Miętkiewskiego. Szczecin: Wydawnictwo PAM 1998,- 295 s. ISBN 83-86342-44-7

Współaut.: Irena Gałwa, ...

14. Bibliografia dorobku naukowego Pomorskiej Akademii Medycznej w Szczecinie za lata 1989-1993/pod red. Eugeniusza Miętkiewskiego. Szczecin: PAM, 1998.- 449 s. *Ann. AM Stetin*. supl. 45. ISBN 83-86342-39-0

Współaut.: Danuta Grad, ...

15. Biblioteka Główna PAM. W: V Dziesięciolecie Pomorskiej Akademii Medycznej w Szczecinie 1988-1998/red. Eugeniusz Miętkiewski. Warszawa: Wydaw. Lek. PZWL, 1998.- s. 475-478. *Ann. AM Stetin*. supl. 44

1999

16. Biblioteka Główna Pomorskiej Akademii Medycznej. W: Encyklopedia Szczecina / red. Tadeusz Białecki T. 1. Szczecin: Uniw. Szczec. Inst. Hist. Zakł. Hist. Pom. Zach. 1999 s. 9

17. Komunikacja elektroniczna. Z doświadczeń Biblioteki Głównej Pomorskiej Akademii Medycznej. *Biul. GBL* 1999 R. 45 nr 359 s. 47-53

Współaut.: ..., Dagmara Budek

2008

18. Wspomnienie o śp. mgr Danucie Grad. *Biul. Inf.* 2008 nr 4 s. 47-48

Jan Burakowski: Przypadek ze skutkiem dożywotnim. Wspomnienia bibliotekarza z lat 1956-2002. Olsztyn 2002 s. 14; Od Akademii Lekarskiej w stronę Uniwersytetu Medycznego. Instytucja / pod red. Ireneusza Kojdera. T. 3. Szczecin 2008 s. 110; Dagmara Budek: Biblioteka Główna. W: Powstanie uczelni medycznej na Pomorzu Zachodnim: historia nauczania dziedzin medycyny w Pomorskiej Akademii Medycznej / pod red. Ireneusza Kojdera. Szczecin 2008 s. 17,24; -Trylogia 60-lecia Pomorskiej Akademii Medycznej w Szczecinie, T. 2.; Elżbieta Kraszevska: Emerytowani dyrektorzy i kierownicy bibliotek medycznych. *Forum Bibl. Med.* 2009 R. 2 nr 1 s. 32; Ryszard Żmuda: „Leksykon biograficzny uczonych” i „Słownik pracowników bibliotek medycznych” na łamach Forum Bibliotek Medycznych. *Forum Bibl. Med.* 2011 R. 4 nr 2 s. 304, 307, 309-311, 313; Archiwum Pomorskiego Uniwersytetu Medycznego – akta osobowe; Materiały i informacje przekazane przez mgr Danutę Jaworską autorce hasła osobowego.

Dagmara Budek

Mgr Samuel KLARREICH (1902–1976), anglista, pedagog, poliglota, nauczyciel akademicki, starszy kustosz dyplomowany, dyrektor Biblioteki Głównej Akademii Medycznej w Warszawie.

Urodził się 30 września 1902 roku w Stanisławowie w rodzinie Chaskela, który zajmował się ogrodnictwem i drobnym handlem, i Chany z domu Streifer (rozstrzelana przez Niemców w 1941 roku). Trzykrotnie żonaty z Morin, z Goldą Robinsohn i Klaudią Emilianową z domu Turska, lekarzem dentystą.

Po ukończeniu 4-klasowej szkoły ludowej im. Adama Mickiewicza w Stanisławowie, kontynuował naukę w tamtejszym państwowym gimnazjum klasycznym, gdzie uzyskał świadectwo dojrzałości (31 V 1921). Następnie pracował jako nauczyciel (1921 – IX 1939) w szkołach powszechnych i gimnazjach w Białymstoku, Krakowie, Grodnie, i ponownie w Krakowie. Ukończył Studium Pedagogiczne na Uniwersytecie Jagiellońskim (1927) i Państwowy Wyższy Kurs Nauczycielski (1928). Po zdaniu wymaganego regulaminem egzaminu, został uznany przez Państwową Komisję Egzaminacyjną Nauczycieli Szkół Powszechnych w Krakowie za „bardzo dobrze uzdolnionego do samodzielnego sprawowania urzędu nauczycielskiego w szkołach powszechnych z językiem wykładowym polskim” i otrzymał stosowny patent. Studiował na Wydziale Filozoficznym Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie (1930–1934), uzyskując tytuł magistra filozofii ze specjalnością filologii angielskiej (6 XII 1934). Napisał pracę magisterską: „*Milton and the Zohar*”.

Podczas drugiej wojny światowej przebywał w ZSRR. Pracował najpierw jako starszy wykładowca języka angielskiego w Instytucie Pedagogicznym Języków Obcych w Kremieńczugu, następnie ewakuowany w głąb Rosji, do Tobolska, był pracownikiem fizycznym w elektrowni, stacji nasion i księgowym w kołchozie. Od VII 1944 – IX 1945 był docentem katedry języków obcych w Instytucie Pedagogicznym w Tiumieniu. Tam też, z ramienia Związku Patriotów Polskich, sprawował stanowisko dyrektora Polskiej Szkoły (X 1945 – III 1946), do chwili repatriacji. Po powrocie do kraju pracował w Szczecinie na stanowiskach: dyrektora Gimnazjum i Liceum dla Dorosłych, szkoły TPD, lektora na Politechnice Szczecińskiej i kierownika Okręgowego Ośrodka Dydaktyczno-Naukowego Języków Obcych (VI 1946 – I 1951). Od 1 II 1951 był kierownikiem Biblioteki Głównej Akademii Medycznej w Warszawie, przy ul. W. Oczki 1. Następnie dyrektorem (VI 1956 – 31 XII 1972). Państwowa Komisja Egzaminacyjna dla Bibliotekarzy Dyplomowanych przyznała mu tytuł bibliotekarza dyplomowanego (30 VI 1962), został też mianowany starszym kustoszem dyplomowanym (1 I 1963). Na emeryturę przeszedł 1 I 1973 roku.

Jako dyrektor i przewodniczący Senackiej Komisji Bibliotecznej skoncentrował swoją działalność na rozbudowie sieci bibliotecznej AM, powołał do życia poszczególne filie Biblioteki Głównej przy klinikach i zakładach. Wprowadził centralne zaopatrywanie sieci bibliotecznej w książki i czasopisma, głównie zagraniczne. Z jego inicjatywy został zorganizowany centralny katalog zagranicznych książek znajdujących się w bibliotekach klinik i zakładów. Rozpoczęto też regularnie publikować (w nakładzie 100 egz.) wykazy nabytków i rozsyłać je klinikom i zakładom warszawskiej Uczelni oraz bibliotekom akademii medycznych w kraju. Zainicjował

wydanie „Wykazu prac publikowanych przez pracowników naukowych Akademii Medycznej w Warszawie 1945-1960” (wyd. 1970).

Dzięki jego staraniom dla Biblioteki Głównej, znajdującej się w bardzo trudnych warunkach lokalowych, uzyskał dodatkową powierzchnię, zagospodarowując lokale i korytarze zwolnione przez Zakład Medycyny Sądowej i Wydział Farmacji. Pozwoliło to na zwiększenie powierzchni magazynów oraz zorganizowanie na odpowiednim poziomie Czytelni Głównej i Czasopism.

Na jego wniosek w 1957 roku w Akademii Medycznej w Warszawie, jako jednej z pierwszych w Polsce, wprowadzono jako nadobowiązkowe, a od 1960 r. jako obowiązkowe „Przysposobienie biblioteczne” pierwszego stopnia dla studentów I roku wszystkich wydziałów, a przysposobienie drugiego stopnia dla studentów III roku Wydziału Lekarskiego i V roku Wydziału Farmaceutycznego. Dyrektor osobiście prowadził tę działalność dydaktyczną Biblioteki.

Jako wyraz uznania osiągnięć zawodowych, organizacyjnych i dydaktycznych otrzymał odznaczenia państwowe: Brązowy Medal – za „długoletnią służbę” w zawodzie nauczycielskim (1938), „Medal 10-lecia Polski Ludowej” (1955) i „Odznakę Tysiąclecia Państwa Polskiego” (1966) oraz dyplomy uznania i nagrody pieniężne przyznawane przez kolejnych rektorów AM.

Był poliglotą: znał biegle w mowie i piśmie siedem języków, a trzy tylko w piśmie.

Związany z lewicą: należał do Międzynarodowej Organizacji Pomocy Rewolucjonistom (1924–1939), za co kilkakrotnie grożono mu wywózką do obozu w Berezie Kartuskiej, aktywny działacz Związku Patriotów Polskich (1944–1946), członek PPR i PZPR (1946–1976).

Oszczędności i bogatą bibliotekę zapisał w testamencie na cele Towarzystwa Przyjaciół Dzieci, a swoje ciało, podobnie jak zmarłej wcześniej żony Klaudii Emilianowej Turskiej, przekazał Zakładowi Anatomii Prawidłowej Warszawskiej Akademii Medycznej na cele nauki.

W pamięci współpracujących z nim pozostał jako człowiek skromny i taktowny, obiektywny w sądach, ufający pracownikom i starający się pomagać wszystkim, którzy tego potrzebowali. Jako doświadczony pedagog i bibliotekarz, o bardzo bezpośrednim sposobie bycia, cenił pracę i tego uczył swoich pracowników.

Zmarł bezpotomnie 7 kwietnia 1976 roku w Warszawie.

Dzieje uczelni medycznych w Warszawie w latach 1944-1960/red. Jerzy Manicki. Warszawa 1968 s. 122, 123, 209, 463, 464; Janusz Kapuścik: Samuel Klarreich (1902-1976). *Rocz. Bibl.* 1976 R. 20 z. 3/4 s. 997-999, il.; Halina Dusińska: Mgr Samuel Klarreich (w rocznicę śmierci). *Med. Dydak. Wychow.* 1977 R. 9 nr 2 s. 162-163, il.; Janusz Kapuścik: Samuel Klarreich. W: *Informator Bibliotekarza i Księgarza* na rok 1978. Warszawa 1977 s. 218-220; Tenże: Klarreich Samuel (1902-1976). W: *Słownik pracowników książki polskiej*. / pod red. Hanny Tadeusiewicz. Supl. 2 Warszawa 2000 s. 77-78; Piotr Tomasz Cichocki: Zmarli dyrektorzy, kierownicy i pracownicy bibliotek medycznych (1950-2008). *Forum Bibl. Med.* 2009 R. 2 nr 1 s. 53, portr.; Irmina Utrata: Tak się właśnie zaczęło. Przeszłość, teraźniejszość i przyszłość Biblioteki Głównej Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego. *Forum Bibl. Med.* 2010 R. 3 nr 1 s. 643,- Toż. *Med. Dydak. Wychow.* 2012 Vol. 44 nr 2 s. 20; Ryszard Żmuda: „Leksykon biograficzny uczonych” i „Słownik pracowników bibliotek medycznych” na łamach Forum Bibliotek Medycznych. *Forum Bibl. Med.* 2011 R. 4 nr 2 s. 304, 309, 310, 313; Archiwum Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego – akta osobowe, sygn. 197/44/113/24/113.

Halina Dusińska

Mgr Krystyna KUBALA (ur. 1931), romanistka, bibliotekoznawca, nauczyciel akademicki, starszy kustosz dyplomowany, dyrektor Biblioteki Głównej Akademii Medycznej w Białymstoku.

Urodziła się 5 września 1931 roku w Wilnie w rodzinie inteligenckiej Witolda Pawlikowskiego i Ireny Anieli z domu Ambroszkiewicz. Ojciec był prawnikiem, sędzią sądu okręgowego, następnie adwokatem, a matka doktorem medycyny, okulistką. Siostra Anna Pawlikowska –Scott – lekarz medycyny –okulista. Mąż Jerzy Kubala – lekarz medycyny, radiolog. Ma dwóch synów: Stanisława (ur. 1956) i Jana (ur. 1960).

Do 1945 roku mieszkała w Wilnie, gdzie program szkoły powszechnej przerabiała na tajnych kompletach. W końcu 1944 roku ojciec jako pracownik delegatury rządu polskiego na uchodźctwie, po procesie w Moskwie został wywieziony do łagrów w ZSRR, skąd po 12-tu latach wrócił do Polski w 1956 roku. Matka obawiając się aresztowania, wraz z córkami wyjechała z Wilna do Białegostoku, pociągami towarowym, w zaplombowanym wagonie z sianem (6 I 1945).

W Białymstoku po egzaminie zostaje przyjęta do drugiej klasy Gimnazjum i Liceum im. Anny z Sapiehów Jabłonowskiej, po kilku miesiącach szkoła zmieniła nazwę na Gimnazjum i Liceum Żeńskie Nr 2. Po maturze (1950) – jako uczennica klasy humanistycznej planowała studia prawnicze, ale nie otrzymuje z Liceum wymaganego wówczas skierowania na prawo, tylko na polonistykę. Uzasadnienie brzmi: „, nie jest członkiem ZMP, należy do Sodalicii Mariańskiej, ma ojca więźnia politycznego, nie powinna pracować w systemie prawnym PRL”. Po dobrze zdanym egzaminie na Wydział Humanistyczny Uniwersytetu Warszawskiego dowiaduje się, że nie powinna studiować polonistyki. Końcowy fragment uzasadnienia brzmi: kandydatka o powyższych referencjach nie może uczyć młodzieży języka i kultury polskiej”. Musiała wybrać filologię obcą. Zdecydowała się na romanistykę. Studia w latach 1949-54 były dwustopniowe- 3 lata zawodowe i 2 lata magisterskie. Nie dostała się – mimo dobrych wyników w nauce- na drugi stopień studiów (brak przynależności organizacyjnej do ZMP).

Pracę w Bibliotece Głównej Akademii Medycznej w Białymstoku podjęła we wrześniu 1953 roku, na stanowisku młodszego bibliotekarza, następnie asystenta. W 1958 roku jako starszy bibliotekarz została kierownikiem Oddziału Czasopism. W 1960 roku broni pracę magisterską (prom. Prof. Helena Więckowska) na zaocznym wydziale bibliotekoznawstwa Uniwersytetu Łódzkiego. W 1971 roku , jako kustosz dyplomowany objęła stanowisko wicedyrektora Biblioteki. W 1977 roku została mianowana starszym

kustoszem dyplomowanym. Od 1982 roku była dyrektorem Biblioteki Głównej Akademii Medycznej w Białymstoku. Na emeryturę przeszła w 1991 roku.

W latach 1958 -1982 była organizatorem „Przysposobienia bibliotecznego” dla kolejnych roczników studentów I roku. Przez szereg lat prowadziła kursy z zakresu Informacji naukowej w medycynie dla słuchaczy studium doktoranckiego, dla lekarzy- kandydatów na pierwszy i drugi stopień specjalizacji, dla członków studenckich kół naukowych. Sporządzała zestawienia literatury medycznej na zamówienie katedr i poszczególnych pracowników naukowych Uczelni.

Zredagowała „Centralny katalog czasopism z krajów kapitalistycznych w bibliotekach podległych Ministerstwu Zdrowia i Opieki Społecznej za lata 1975-1983, wydany w 1985 roku.

W 1990 roku wyposażyła Bibliotekę w pierwszy komputer i bazę MEDLINE.

Stale pogłębiała wiedzę z zakresu informacji naukowej na szeregu kursach, organizowanych przez Centrum Informacji Naukowej, Technicznej i Ekonomicznej w Warszawie oraz przez Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich. Odbyła dwa zagraniczne staże zawodowe w Paryżu (1965) i Moskwie (1976).

Została odznaczona Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski (1983) i licznymi innymi odznaczeniami za zasługi dla Polski, regionu, uczelni i środowiska bibliotekarskiego.

Od 1974 do 1979 r. była przewodniczącą Zarządu Okręgowego Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich Województwa Białostockiego. Z jej inicjatywy odbyło się wiele imprez integrujących środowisko bibliotekarskie. Wycieczki do bibliotek krajowych i zagranicznych (Budapeszt, Praga, Wilno, Kowno, Leningrad, Moskwa) cieszyły się wielkim powodzeniem wśród bibliotekarzy regionu.

Niezwykły talent organizatorski oraz otwartość, koleżeńskość i życzliwość to cechy, które charakteryzują Krystynę Pawlikowską- Kubalę jako dyrektora i człowieka.

Biblioteka Główna. W: Pół wieku Akademii Medycznej w Białymstoku 1950-2000 / oprac. i wybór materiałów Krzysztof Worowski. Wyd. 2 Białystok 2000 s. 257, portr.; Elżbieta Kraszevska: Emerytowani dyrektorzy i kierownicy bibliotek medycznych. *Forum Bibl. Med.* 2009 R. 2 nr 1 s. 32, portr.; Ryszard Żmuda: „Leksykon biograficzny uczonych” i „Słownik pracowników bibliotek medycznych” na łamach Forum Bibliotek Medycznych. *Forum Bibl. Med.* 2011 R. 4 nr 2 s. 303; Archiwum Uniwersytetu Medycznego w Białymstoku – akta osobowe; Materiały i informacje przekazane przez mgr Krystynę Kubalową autorce hasła biograficznego.

Danuta Dąbrowska-Charytoniuk

Mgr Józefa de LAVAL (ur. 1937), polonista, bibliotekoznawca, redaktor, nauczyciel akademicki, starszy kustosz dyplomowany, dyrektor Biblioteki Głównej Akademii Medycznej w Gdańsku.

Urodziła się 11 lutego 1937 roku w Gdańsku w rodzinie inteligenckiej Brunona i Marii Hewelt z domu Weiss. Zawarła związek małżeński z Andrzejem de Laval w 1958 roku. Ma dwóch synów – Włodzimierza (ur. 1960) oraz Piotra (ur. 1963).

W latach 1945–1952 uczęszczała do szkoły podstawowej, a rozpoczęła w 1952 roku naukę w Liceum Ogólnokształcącym im. Bolesława Bieruta w Gdyni-Orłowie ukończyła, zdając egzamin maturalny w 1955 roku. Edukację kontynuowała na Wydziale Filologicznym Uniwersytetu Adama Mickiewicza w Poznaniu (1955–1960). Kończąc studia napisała i obroniła (1961) pracę magisterską: *„Teatry poznańskie w świetle miejscowej krytyki teatralnej w latach 1931 i 1932 na łamach „Dziennika Poznańskiego”*, której promotorem był prof. dr Stefan Vrtel-Wierczyński.

W 1962 roku ukończyła korespondencyjny kurs dla Pracowników Bibliotek Powszechnych, a w 1966 roku złożyła egzamin bibliotekarski dla kandydatów na stanowiska bibliotekarzy dyplomowanych.

Zajmowane stanowiska i pełnione funkcje. Miejska Biblioteka Publiczna w Gdyni – techniczny pracownik biblioteczny (1 XII 1960 – 30 IV 1961), a w związku z ukończeniem studiów – młodszy bibliotekarz (1 V 1961–31 X 1962); w Bibliotece Naukowej Wyższej Szkoły Marynarki Wojennej w Gdyni (2 XI 1962 – 15 XII 1967) – bibliotekarz, starszy bibliotekarz; w Bibliotece Głównej Wyższej Szkoły Ekonomicznej, późniejszej Bibliotece Głównej Uniwersytetu Gdańskiego w Oddziale Informacji Naukowej (16 XII 1967 – 30 IX 1981) – starszy bibliotekarz, kustosz, kustosz dyplomowany, starszy kustosz dyplomowany (1 VIII 1980), kierownik Oddziału Informacji Naukowej (1968 – 31 IX 1981); Biblioteka Główna Akademii Medycznej w Gdańsku – starszy kustosz dyplomowany i dyrektor (1 X 1981 – 31 XII 2002).

Głównym obszarem zainteresowań były dla niej zagadnienia związane z informacją naukową, działalnością bibliograficzną, redakcyjną oraz dydaktyczną. Współpracując z Zakładem Nauki o Książce Uniwersytetu Gdańskiego (1973–1989), wykladała zagadnienia związane z informacją naukową na studiach stacjonarnych, zaocznych i podyplomowych. Prowadziła również zajęcia dydaktyczne w Centrum Ustawicznego Kształcenia Bibliotekarzy w Warszawie (1984) oraz na kursie kwalifikacyjnym dla bibliotekarzy organizowanym przez CUKB (1984–1985). Dała się poznać jako wytrawny dydaktyk, cieszący się uznaniem zarówno studentów, jak i współpracowników oraz przełożonych.

W okresie pracy w Bibliotece Głównej Akademii Medycznej w Gdańsku była członkiem Senackiej Komisji Wydawnictw oraz redakcji *Biuletynu GBL* (1983–2001) oraz *Annales Academiae Medicae Gedanensis* (2006–2010), zastępcą redaktora naczelnego *Gazety AMG* (1991–2010), przewodniczącą Rady Bibliotecznej. Kontynuowała prace swoich poprzedników, redagując kolejne roczniki *Bibliografii Publikacji Pracowników AMG*. W latach 90. koordynowała dystrybucję przychodzących z zagranicy darów książkowych z zakresu medycyny zarówno w regionie, jak i w skali kraju. Jest redaktorem 17 książek powstałych we współpracy z pracownikami naukowymi AMG. Aktywnie działała na polu współpracy polskich bibliotek medycznych. Organizatorka pierwszego spotkania dyrektorów bibliotek uczelni medycznych (1981) oraz Konferencji Problemowych Bibliotek Medycznych (1993).

Gdy obejmowała pracę w AMG, Biblioteka Główna miała swoją siedzibę w budynku przy ul. Dębinki 1, w którym mieści się do dzisiaj. Powierzchnia całkowita wynosi 3 979 m², w tym powierzchnia magazynów 1 381,4 m². W 1999 roku, dzięki staraniom dyrektora, pozyskano środki finansowe z Fundacji na Rzecz Nauki Polskiej i przeprowadzono gruntowny remont Biblioteki. Zbiory Biblioteki wzrosły z 392 291 do 551 806 jednostek, liczba zarejestrowanych czytelników z 2 767 do 5 178 osób. Rozpoczęła prace związane z komputeryzacją Biblioteki, początkowo nadzorując wdrożenie systemu bibliotecznego SOWA (1991), a później VTLS VIRTUA (2001).

Wyrazem uznania dla efektów pracy są liczne odznaczenia. Srebrny Krzyż Zasługi (1980), Złoty Krzyż Zasługi (1984), Medal Zasłużony Działacz Kultury (1980), Medal Komisji Edukacji Narodowej (2001), Zasłużonemu Akademii Medycznej w Gdańsku (1995), Za zasługi dla Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich (1993, 1995), Medal 50-lecia AMG (1995), Srebrny Medal 50-lecia AMG (1999), W służbie książki – Stowarzyszenie Księgarzy Polskich (1986) oraz liczne nagrody JM Rektora AMG.

Spis publikacji

1973

1. Rec.: G. Schmoll: Wortschatz der Information und Dokumentation. 2 überarbeitete Auflage. Leipzig 1971, VEB Bibliographisches Institut, 24 cm, 162 s. *Rocz. Bibl.* 1973 R. 17 z. 1/2 s. 496-497

1974

2. Wykaz czasopism zagranicznych państw kapitalistycznych za rok 1973 znajdujących się w bibliotekach Trójmiasta, Bibliotece Gdańskiej PAN oraz niektórych placówkach PAN Trójmiasta. Gdańsk: Uniw. Gdański, 1974.- [2], VI, 303 s.

Współaut.: Teresa Kozłowska, Elżbieta Bodasiuk, Helena Drozd

1976

3. Biblioteki politechniczne. W: Encyklopedia współczesnego bibliotekarstwa polskiego/red. Karol Głombiowski, Bolesław Świdorski, Helena Więckowska. Wrocław 1976.- 68 s.

4. Biblioteki techniczne. W: Encyklopedia współczesnego bibliotekarstwa polskiego/red. Karol Głombiowski, Bolesław Świdorski, Helena Więckowska. Wrocław 1976 s. 77

5. Informator o wybranych ośrodkach informacji naukowej, technicznej i ekonomicznej Trójmiasta. Gdańsk: Uniw. Gdań., 1976

Współaut.: Teresa Kozłowska, Maria Radecka, Anna Świderska

1980

6. Zagraniczna książka morską: katalog wystawy. Gdańsk: Ratusz Głównego Miasta, 1980, 63 s.
Współaut.: Maria Radecka

1982

7. Wykaz czasopism zagranicznych państw kapitalistycznych za rok 1971 i 1972 znajdujących się w bibliotekach Trójmiasta, Bibliotece Gdańskiej PAN. Gdańsk: Uniw. Gdań., 1982, [6], 303 s.

Współaut.: Teresa Kozłowska, Elżbieta Bodasiuk, Helena Drozd

8. Wykaz czasopism zagranicznych państw kapitalistycznych za rok 1981 znajdujących się w bibliotekach Trójmiasta. Gdańsk: Uniw. Gdań., 1982.- [8], 149 s.

Współaut.: Teresa Kozłowska, Elżbieta Bodasiuk, Helena Drozd

9. Red.: Bibliografia publikacji pracowników naukowych Uniwersytetu Gdańskiego za lata akademickie 1970/1971 - 1979/1980. Cz. 2: Wydział Ekonomiki Produkcji. Gdańsk: Uniw. Gdań., 1982.- IX, 106 s.

1983

10. Wykaz czasopism zagranicznych państw kapitalistycznych za rok 1982 znajdujących się w bibliotekach Trójmiasta. Gdańsk: Uniw. Gdań., 1983.- VIII, 114 s.

11. Red.: Bibliografia publikacji pracowników naukowych Uniwersytetu Gdańskiego za lata akademickie 1970/1971 - 1979/1980. Cz. 1: Wydział Biologii i Nauk o Ziemi. Gdańsk: Uniw. Gdań., 1983.- IX, 90 s.

12. Red.: Bibliografia publikacji pracowników naukowych Uniwersytetu Gdańskiego za lata akademickie 1970/1971 - 1979/1980. Cz. 3: Wydział Ekonomiki Transportu. Gdańsk: Uniw. Gdań., 1983.- IX, 140 s.

13. Red.: Bibliografia publikacji pracowników naukowych Uniwersytetu Gdańskiego za lata akademickie 1970/1971 - 1979/1980. Cz. 4: Wydział Humanistyczny. Gdańsk: Uniw. Gdań., 1983.- XVI, 454 s.

14. Red.: Bibliografia publikacji pracowników naukowych Uniwersytetu Gdańskiego za lata akademickie 1970/1971 - 1979/1980. Cz. 5: Wydział

Matematyki, Fizyki i Chemii. Gdańsk: Uniw. Gdań., 1983.- XI, 161 s.

15. Red.: Bibliografia publikacji pracowników naukowych Uniwersytetu Gdańskiego za lata akademickie 1970/1971 - 1979/1980. Cz. 6: Wydział Prawa i Administracji. Gdańsk: Uniw. Gdań., 1983.- VIII, 62 s.

1986

16. Wybór polskiego piśmiennictwa z zakresu meteorologii morskiej za lata 1970-1982. [W:] Meteorologia morska. [Cz.] 3. Gdańsk 1986 s. 215-240. Studia i Materiały Oceanologiczne nr 50

Współaut.: Aniela Juśkiewicz, Stanisława Ewa Kosal

1987

17. Nowoczesne formy informacji księgarskiej. W kręgu książki 1987 s. 47-54

1991

18. „Blżej świata” w medycznej informacji naukowej: MEDLINE w Bibliotece Głównej. *Gazeta AMG* 1991 R.1 nr 7 s. 9-10

19. Informacje o czasopismach zachodnich w zbiorach Biblioteki Głównej. *Gazeta AMG* 1991 R. 1 nr 30 s. 4-7

1992

20. Wspomnienie o śp. mgr Marii Bugno. *Gazeta AMG* 1992 R. 2, nr 2 s. 8-10

21. Maria Bugno 1916-1991. *Ann. Acad. Med. Gedan.* 1992 nr 22 s. 251-252

1993

22. Gdańsk po raz drugi. Zamierzenia i dokonania współpracujących bibliotek medycznych. [W:] X Konferencja Problemowa Bibliotek Medycznych, Gdańsk, 23-25.06.1993 r.: materiały. [Gdańsk] 1993 s. 7-16

Współaut.: Danuta Gołębiowska

23. Kolejny dar Fundacji Charytatywnej Kongresu Polonii Amerykańskiej. *Gazeta AMG* 1993 R. 3 nr 4 s. 16

24. Oprac.: X Konferencja Problemowa Bibliotek Medycznych, Gdańsk, 23-25.06.1993 r.: materiały. [Gdańsk: Akad. Med. 1993].- 80 s.

Współaut.: Danuta Gołębiowska

1995

25. Biblioteka Główna. *Ann. Acad. Med. Gedan.*,

1995 Vol. 25, suppl. 3 s. 247-265

Współaut.: E. Michałowska

26. Red.: Sieńkowski E.: Dzieje Akademii Medycznej w Gdańsku 1945-1995. Gdańsk: Akad. Med. 1995, 292 s.

1997

27. Zakupy dla bibliotek zakładowych. *Gazeta AMG* 1997 R. 7 s. 5, 13

28. Red.: Wajda Zdzisław : Vivat Academia Medica Gedanensis: jubileuszowe refleksje. Gdańsk: Akademia Medyczna, 1997.- 119 s.

39. Red.: Żydowo Mariusz M., Kamiński Zbigniew: Obrazki ze wspomnień pierwszego powojennego rocznika studentów medycyny w Gdańsku studia w latach 1945-1950. Gdańsk: Akademia Medyczna, 1997.- 41 s.

1998

30. Dar Polonii Amerykańskiej dla bibliotek akademii medycznych w Polsce. *Gazeta AMG* 1998 R. 8 s. 1, 3

31. Spis prac prof. dr. hab. Jerzego Morawieckiego. *Ann. Acad. Med. Gedan.* 1998 Vol. 28 s. 267-272

Współaut.: Elżbieta Tymińska

32. Spis prac prof. dr. hab. Wojciecha Gacyka. *Ann. Acad. Med. Gedan.* 1998 Vol. 28 s. 307-318

Współaut.: Elżbieta Tymińska

33. Spis prac prof. Józefa Szczekota. *Ann. Acad. Med. Gedan.*, 1998 Vol. 28 s. 285-290

Współaut.: Elżbieta Tymińska

1999

34. Red.: Makarewicz W: Akademia Medyczna w Gdańsku: informator. Gdańsk: Akademia Medyczna 1999.- 124 s.

35. Spis prac prof. dr. hab. med. Jana Ruszla. *Ann. Acad. Med. Gedan.* 1999 Vol. 29 s. 224-230

Współaut.: Elżbieta Tymińska

2000

36. Red.: Żydowo M. M., Birn L. : Pierwszy powojenny rocznik studentów medycyny w Gdańsku 1945-1950. Gdańsk: Akademia Medyczna 2000.- 297 s.

37. Spis prac prof. dr. Kazimierza Szawłowskiego. *Ann. Acad. Med. Gedan.* 2000 Vol. 30 s. 353-362

Współaut.: Elżbieta Tymińska

38. Spis prac prof. dr. Witolda Zegarskiego. *Ann. Acad. Med. Gedan.* 2000 Vol. 30 s. 342-349

Współaut.: Hanna Gąsior

2001

39. 20 lat współpracy bibliotek medycznych: refleksje jubileuszowe. *Biul. GBL* 2001 nr 365 s. 3-12

40. Red.: Makarewicz W. : Akademia Medyczna w Gdańsku: informator. Wyd. 3 zmien. Gdańsk: Akademia Medyczna 2001.- 137 s.

41. Spis prac doc. dr. Wacławy Wróblowej. *Ann. Acad. Med. Gedan.*, 2001 Vol. 31 s. 280-282

Współaut.: Elżbieta Tymińska

42. Spis prac doc. dr. Tadeusza Dyka. *Ann. Acad. Med. Gedan.* 2001 Vol. 31 s. 256-261

Współaut.: Elżbieta Tymińska

43. Spis prac prof. dr. Ignacego Adamczewskiego. *Ann. Acad. Med. Gedan.* 2001 Vol. 31 s. 270-277

Współaut.: Elżbieta Tymińska

44. Spis prac prof. dr. Józefa Sawlewicza. *Ann. Acad. Med. Gedan.* 2001 Vol. 31 s. 285-291

Współaut.: Elżbieta Tymińska

45. Spis prac prof. dr. Władysława Kubika. *Ann. Acad. Med. Gedan.* 2001 Vol. 31 s. 265-267

Współaut.: Elżbieta Tymińska

2002

46. Red.: Z. Wajda: Absolwenci Wydziału Lekarskiego Akademii Medycznej w Gdańsku: rocznik 1947-1952. Gdańsk: Akad. Med. 2002.- 247 s.

47. Spis prac prof. dr. Albiny Żółtowskiej. *Ann. Acad. Med. Gedan.*, 2002 Vol. 32 s. 519-533

Współaut.: Elżbieta Tymińska

2003

48. Spis prac prof. dr. Andrzeja Bomirskiego. *Ann. Acad. Med. Gedan.* 2003 Vol. 33 s. 375-378

Współaut.: Elżbieta Tymińska

49. Spis prac prof. dr. Romualda Sztaby. *Ann. Acad. Med. Gedan.* 2003 Vol. 33 s. 381-387

Współaut.: Elżbieta Tymińska

50. Śp. mgr Mieczysława Bara 1924-2003. *Gazeta AMG* 2003 R. 13 nr 3 s. 17

2004

51. Red.: Wajda Z.: Zdzisław Aleksander Kieturakis 1904-1971: w stulecie urodzin. Gdańsk: Akad. Med. 2004.- 151 s.

52. Red.: Józef Jordan: Księga pamiątkowa absolwentów Wydziału Lekarskiego Akademii Medycznej w Gdańsku: rocznik 1949-1954. Gdańsk: Akad. Med. 2004.- 263 s.

53. Spis prac prof. dr. Mieczysława Bieleckiego. *Ann. Acad. Med. Gedan.* 2004 Vol. 34 s. 445-452
Współaut.: Elżbieta Tymińska

2005

54. Spis prac prof. dr. Jerzego Mieszczerskiego. *Ann. Acad. Med. Gedan.* 2005 Vol. 35 s. 355-359
Współaut.: Elżbieta Tymińska

55. Spis prac prof. dr. Kazimierza Adamkiewicza. *Ann. Acad. Med. Gedan.* 2005 Vol. 35 s. 345-349
Współaut.: Elżbieta Tymińska

2006

56. Red.: Wajda Zdzisław: Z dziejów gdańskiej chirurgii akademickiej i dyscyplin zabiegowych oraz anestezjologii w 60-leciu Akademii Medycznej w Gdańsku 1945-2005. Pelplin-Gdańsk: Wydaw. „Bernardinum” 2006.-214 s.

57. Spis prac prof. dr. Jadwigi Pawlak. *Ann. Acad. Med. Gedan.* 2006 Vol. 36 s. 333-338
Współaut.: Elżbieta Tymińska

58. Spis prac prof. dr. Marii Kamińskiej. *Ann. Acad. Med. Gedan.* 2006 Vol. 36 s. 322-329
Współaut.: Bartłomiej Siek

2007

59. Red.: Informator: Akademia Medyczna w Gdańsku = Guide: Medical University of Gdańsk. Gdynia: Wydaw. GRAFICA, 2007.- 174 s.

60. Red.: Jordan Eugenia, Kruszewska Elżbieta: Z dziejów gdyńskiej onkologii. Gdynia: Polski Komitet Zwalczania Raka, 2007.- 123 s.

61. Spis prac prof. dr. Anny Jadwigi Podhajskiej. *Ann. Acad. Med. Gedan.* 2007 Vol. 37 s. 260-265
Współaut.: Bartłomiej Siek

62. Spis prac prof. dr. Leokadii Dobrzyńskiej. *Ann. Acad. Med. Gedan.* 2007 Vol. 37 s. 243-248
Współaut.: Elżbieta Tymińska

63. Spis prac prof. dr. Józefa Terleckiego. *Ann. Acad. Med. Gedan.* 2007 Vol. 37 s. 282-295
Współaut.: Elżbieta Tymińska

2008

64. Pamięci magister Bożeny Zaorskiej. *Gazeta AMG* 2008 R.18 nr 2 s. 31

65. Red.: Stoba C., Willital G. H., Sołtysiak P. K.: Atlas chirurgii dziecięcej. Pelplin: Wydaw. „Bernardinum”, 2008.- XII, 676 s.

66. Spis prac prof. dr. Adama Bilikiewicza. *Ann. Acad. Med. Gedan.* 2008 Vol. 38 s. 156-174
Współaut.: Elżbieta Tymińska

67. Spis prac prof. dr. Jacka Petruszewicza. *Ann. Acad. Med. Gedan.* 2008 Vol. 38 s. 179-189
Współaut.: Bartłomiej Siek

2009

68. Pamięci Dyrektora Heleny Rataj. *Gazeta AMG* 2009 R. 19 s. 2, 18

69. Red.: Z. Wajda: Pro memoria. Pelplin: Wydaw. „Bernardinum”, 2009.- XII, 371 s.

2010

70. Red.: Księga pamiątkowa absolwentów Wydziału Lekarskiego i Oddziału Stomatologicznego Akademii Medycznej w Gdańsku: rocznik 1954-1960. Pelplin: Wydaw. „Bernardinum” 2010.- 278 s.

71. Subiektywne spojrzenie na 20 lat „Gazety AMG”. *Gazeta AMG* 2010 R. 20, s. 11-14

Prace redakcyjne

1. *Gazeta AMG*. Gdańsk: AM / GUMed, 1991-2010

Elżbieta Kraszewska: Emerytowani dyrektorzy i kierownicy bibliotek medycznych. *Forum Bibl. Med.* 2009 R. 2 nr 1 s. 33; Ryszard Żmuda: „Leksykon biograficzny uczonych” i „Słownik pracowników bibliotek medycznych” na łamach Forum Bibliotek Medycznych. *Forum Bibl. Med.* 2011 R. 4 nr 2 s. 303, 307, 309, 310, 312; Archiwum Gdańskiego Uniwersytetu Medycznego – akta osobowe; Materiały i informacje przekazane przez mgr Józefę de Laval autorce hasła biograficznego.

Anna Grygorowicz

Mgr inż. Stanisław LECZYCKI (ur. 1938), elektronik, rzeczoznawca, konstruktor, kierownik Biblioteki i Ośrodka Informacji Naukowo-Technicznej i Instytutu Telekomunikacji i Akustyki Politechniki Wrocławskiej, nauczyciel akademicki, starszy dokumentalista dyplomowany, dyrektor Biblioteki Głównej Akademii Medycznej im. Piastów Śląskich we Wrocławiu.

Urodził się 5 stycznia 1938 roku w miejscowości Nowy Pohost, pow. Brasławski, woj. Wileńskie, w rodzinie inteligentnej Wincentego i Bronisławy z domu Mońska. Ojciec był urzędnikiem i rolnikiem, pracownikiem PZUW w Brasławiu i właścicielem gospodarstwa rolnego w Zajnowie i Dziegciarach, a matka zajmowała się prowadzeniem domu i wychowywaniem dziecka. Jest żonaty. Ma córkę Agatę (ur. 10 VII 1970). W czasie II wojny światowej rodzina Leczyckich wraz z pięcioletnim synem została wywieziona w 1943 roku przez Niemców do obozu pracy przymusowej w Gross Augezd (Sudettenland), gdzie pracowali do 1945 roku. W maju 1945 r. powrócili do kraju. Nie mając możliwości powrotu w rodzinne strony, które zajęte przez ZSRR, nie znalazły się w powojennej Polsce, osiedlili się w Zgorzelicach, które później zmieniły nazwę na Zgorzelec, gdzie ojciec – początkowo jako wolontariusz – został zatrudniony w Państwowym Urzędzie Repatriacyjnym.

Do Szkoły Podstawowej (1 IX 1945-), następnie Liceum Ogólnokształcącego, uczęszczał w Zgorzelcu, gdzie w 1955 roku uzyskał świadectwo dojrzałości. Zaraz po maturze rozpoczął studia na Wydziale Łączności Politechniki Wrocławskiej. Dnia 1 III 1962 roku uzyskał dyplom magistra inżyniera łączności. Napisał pracę magisterską na temat generatorów pola magnetycznego, której promotorem był prof. dr hab. Wilhelm Rodkiewicz. Podwyższał kwalifikacje w zakresie dokumentacji i informacji naukowej na kursie Doskonalącym z Informacji Naukowej PAN w Warszawie (1974-1975). Ukończył Studium Podyplomowe Prognozowania Technicznego przy Instytucie Organizacji i Zarządzania Politechniki Wrocławskiej (1976). Zdał egzamin przed Komisją Egzaminacyjną dla Dyplomowanych Pracowników Dokumentacji Naukowej, działającą przy Polskiej Akademii Nauk (31 III 1976).

Zajmowane stanowiska i pełnione funkcje: Politechnika Wrocławska. Katedra Techniki Odbiorczej – asystent stażysta (1 X 1962 -), starszy inżynier, specjalista konstruktor; Instytut Telekomunikacji i Akustyki. Ośrodek Informacji Naukowo-Technicznej, kierownik (1 IX 1975 -), następnie Biblioteki i w/w Ośrodka (1 II 1991-31 I 1992); Akademia Medyczna im. Piastów Śląskich we Wrocławiu. Biblioteka Główna – starszy dokumentalista dyplomowany (15 I 1992-15 I 1995), dyrektor (1 II 1992-31 III 1994); Politechnika Wrocławska. Wrocławskie Centrum Sieciowo-Superkomputerowe

- starszy dokumentalista dyplomowany i zastępca dyrektora ds. administracyjno-ekonomicznych (16 I 1995 -), kierownik ds. administracyjnych (do 28 II 2004). Od 1 III 2004 roku przeszedł na emeryturę, po 42 latach pracy zajmując się sprawami rodzinnymi i codziennym życiem, które jeszcze pozostało.

Działalność dydaktyczną i pracę naukowo-badawczą prowadził równolegle z wykonywaniem innych czynności. Przez pierwsze dziesięć lat wykonywał prace o charakterze inżynieryjno-technicznym oraz związane z doskonaleniem warsztatu dydaktycznego (laboratoria, ćwiczenia, wykłady z układów elektronicznych). Uprawnienia rzeczoznawcy ds. jakości tele- i radioodbiorników sprzętu elektroakustycznego i osprzętu radiotechnicznego uzyskane w 1996 roku, pozwoliły mu na prace zlecone przez PZU i Sądy Rejonowe. Uczestniczył w realizacji zleceń przemysłu i instytutów naukowych prowadzonych przez w/w katedrę, a następnie Zakład Radiotechniki. Później zajął się informatyką i informacją naukowo-techniczną. Na wniosek dyrektora Instytutu Telekomunikacji i akustyki zorganizował w roku 1971 Ośrodek Informacji Naukowo-Technicznej, niezależny od funkcjonujących bibliotek. Brał udział w realizacji zleceń powierzonych przez Instytut Łączności w dziedzinie metod projektowania układów pomiarowych, zakłóceń radioelektrycznych i komputerowego opracowania wyników. Ogłosił drukiem 10 publikacji. W bibliografii podmiotowej zarejestrowano 6 pozycji.

Będąc z wykształcenia inżynierem i mając wieloletnie doświadczenie dydaktyczne (10) i praktyczne (20) doskonale i perspektywicznie rozumiał pilne potrzeby przyspieszenia niezbędnej komputeryzacji w bibliotekach uczelnianych. W Akademii Medycznej we Wrocławiu dążył do szybkiego i taniego wdrożenia techniki komputerowej. W nowym środowisku nie znalazł większego zrozumienia, aby przeprowadzić planowane zmiany. Otrzymał do dyspozycji tylko minimalne środki finansowe, spotkał pracowników z nawykami do tradycyjnych form pracy i problemy osobowe. W piśmie do JM Rektora z dnia 21 II 1992 roku sygnalizował zastaną sytuację. Informował władze Uczelni: o niepokojącym stanie technicznym budynku Biblioteki przy ulicy Parkowej 1, dużych trudnościach lokalowych, o bibliotekach zakładowych, niewłaściwym magazynowaniu historycznych księgozbiorów niemieckich oraz przywiezionych ze Lwowa z Biblioteki im. Jana Kazimierza. Również w piśmie z 9 III 1994 roku przedstawił końcowe efekty swojej 2 letniej działalności, informując o częściowym wdrożeniu informatyzacji, położeniu okablowania sieci (LAN, Novell) zakupach sprzętu, usprawnieniu funkcjonowania Oddziałów: Czasopism, Informacji Naukowej, Bibliotek Zakładowych, Gromadzenia Zbiorów – Sekcji Darów, innych osiągnięciach i podjętych dalszych pracach.

Niestety utrudnienia niektórych procesów biblioteczno-informatycznych w bibliotece medycznej w oparciu o doświadczenia uczelni technicznej nie powiodły się. Rada Biblioteczna AM na posiedzeniu w dniu 21 III 1994 roku zajęła negatywne stanowisko

odnośnie dyrektora, podając w sprawozdaniu ogólnikowe sformułowania. Efekt tego był taki, że zmuszony został, po wykorzystaniu urlopu dla poratowania zdrowia (3 X 1994-2 I 1995), do powrotu „na tarczy”, jeszcze na 9 lat, w poprzednie miejsce pracy, do uczelni, której był absolwentem. W prężnej i nowoczesnej Politechnice Wrocławskiej, komputeryzacja była zawsze i jest obecnie widoczna na bardzo wysokim poziomie w każdej jednostce organizacyjnej Uczelni.

Członek: Zrzeszenia Studentów Polskich (1955-1965), Polskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawcze (1964 -), Związku Nauczycielstwa Polskiego (1965-1980, 1982-1991), Niezależnego Samorządnego Związku Zawodowego „Solidarność” (1980-1981), Polskiego Towarzystwa Elektroniki Teoretycznej i Stosowanej (1966 -).

Otrzymał odznaczenia: Złotą Odznakę Politechniki Wrocławskiej i Srebrny Krzyż Zasługi.

Spis publikacji

1963

1. Generator pola magnetycznego na zakres częstotliwości od 0,15 do 25 MHz. Prz. Techn. 1963 R. 36 nr 12 s. 349-351

Współaut.: Wilhelm Rotkiewicz, ...

2. Survey and questionnaire with regard to method for input arrangements for magnetic aeriels. W: Comments of the Polish National Committee on Document 12A. (Secretariat) 49. International Electric Commission, Venice, May 1963. Venice 1963 s. 5, il.

Współaut.: ... , Wilhelm Rotkiewicz

1975

3. Głośniki, obudowy i zespoły głośnikowe – zestawienie bibliograficzne. Kom. Inst. Telekom. PWr. 1975 nr 42 - 226 s. (raporty serii PRE)

1976

4. Informacja o możliwościach wykorzystania filmu dydaktycznego i naukowotechnicznego w Instytucie Telekomunikacji i Akustyki PWr. Kom. Inst. Telekom. PWr. 1976 nr 35 - 66 s.

1980

5. Red.: Opracowania powiązane z planowymi pracami naukowo-badawczymi realizowanymi w Instytucie Telekomunikacji i Akustyki Politechniki Wrocławskiej zdokumentowane w 1979 r. Raporty Inst. Telekom. PWr. 1980 nr U-007/80-46 s.

1981

6. Red.: Opracowania powiązane z planowymi pracami naukowo-badawczymi realizowanymi w Instytucie Telekomunikacji i Akustyki Politechniki Wrocławskiej zdokumentowane w 1980 r. Raporty Inst. Telekom. PWr. 1980 nr U-002/81-45 s.

Zofia Strożecka-Tichy, Leszek Barg: Biblioteka Akademii Medycznej. W: Akademia Medyczna we Wrocławiu 1991-1995/przew. kom. red. Andrzej Steciwko. Wrocław 1995 s. 395-397; Leszek Barg, Zofia Strożecka-Tichy, Renata Sławińska: Biblioteka. W: Academiae Medicae Wratislaviensis 1950-2000 / przew. kom. red. Leszek Paradowski. Wrocław 2000 s. 341, 349; Elżbieta Kraszewska: Emerytowani dyrektorzy i kierownicy bibliotek medycznych. *Forum Bibl. Med.* 2009 R. 2 nr 1 s. 33, portr., Ryszard Żmuda: Mgr inż. Stanisław Leczycki dyrektor Biblioteki Głównej AM [we Wrocławiu] w latach 1992-1994. *Gazeta Uczelniana* 2011 R. 17 nr 6 s. 22-23, portr., il.; Tenże: „Leksykon biograficzny uczonych” i „Słownik pracowników bibliotek medycznych” na łamach Forum Bibliotek Medycznych. *Forum Bibl. Med.* 2011 R. 4 nr 2 s. 304, 314; //Archiwum Politechniki Wrocławskiej – akta osob. sygn. 1743/161; Archiwum Uniwersytetu Medycznego im. Piastów Śląskich we Wrocławiu – sygn. arch. 248; Pisma dyrektora Biblioteki do JM Rektora AM we Wrocławiu z 21 II 1992 (L.dz. 197/92) i z 9 III 1994 (L.dz. 307/94); Materiały i informacje przekazane przez mgr inż. Stanisława Leczyckiego autorowi hasła biograficznego.

Ryszard Żmuda

Mgr Mirosława MÜLDNER-KURPETA (ur. 1943), bibliotekoznawca, bibliograf, nauczyciel akademicki, kustosz dyplomowany, dyrektor Biblioteki Głównej Akademii Medycznej w Warszawie.

Urodziła się 8 listopada 1943 roku w Rychtalu w rodzinie inteligenckiej Stanisława Kasprzaka i Genowefy z domu Kalisz. Rodzice byli żołnierzami Armii Krajowej. Ojciec zginął w 1944 roku w obozie Auschwitz. Matka pracowała w Radzie Narodowej. Syn Jan jest fizykiem, pracownikiem naukowym Uniwersytetu Warszawskiego. Mąż Piotr, lekarz, pisarz, językoznawca, jest profesorem Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie.

Uczęszczała do Szkoły Podstawowej w Rychtalu i Kępnie. Maturę uzyskała w Liceum Ogólnokształcącym w Kępnie (1961). Studiowała bibliotekoznawstwo na Wydziale Filologicznym Uniwersytetu Warszawskiego. Pracę magisterską opracowaną pod kierunkiem Ksawerego Świerkowskiego *Franciszek Salezy Lewental – wydawca warszawski* obroniła 23 XI 1967 roku. W czasie studiów pracowała w Bibliotece Biura Historycznego Centralnej Rady Związków Zawodowych. Etatową pracę zawodową rozpoczęła w 1967 roku w Bibliotece Towarzystwa Naukowego Organizacji i Kierownictwa (1 VI – 31 X 1967), następnie była zatrudniona w Bibliotece Ministerstwa Budownictwa i Bibliotece Centrali Turystycznej „Orbis”. Przez 27 lat pracowała w Bibliotece Akademii Medycznej w Warszawie, poczynając od stanowiska młodszego bibliotekarza w dziale czasopism. Następnie była kierownikiem Oddziału Informacji Naukowej, zastępcą dyrektora (1984–1998), starszym kustoszem dyplomowanym i dyrektorem (1998–2007).

Przez 18 lat brała udział w opracowywaniu i przygotowywaniu do druku roczników „Bibliografii publikacji pracowników naukowych Akademii Medycznej w Warszawie za rok...”. W 1986 r. na konferencji bibliotek medycznych wygłosiła referat „Polskie czasopisma medyczne 1945–1985”. Jest współautorką „Księgi jubileuszowej absolwentów rocznika 1934–1939 Wydziału Lekarskiego Uniwersytetu Józefa Piłsudskiego w Warszawie z okazji 50-lecia ukończenia studiów”.

Była jednym z redaktorów biuletynu „Z Życia Akademii Medycznej w Warszawie” (1991–2002), przekształconego w miesięcznik „Medycyna. Dydaktyka. Wychowanie”, w którym pełniła funkcję zastępcy redaktora naczelnego (2003–2006).

Organizowała wiele wystaw, między innymi z okazji 200-lecia nauczania medycyny w Warszawie (1989) oraz wystaw tematycznych towarzyszących międzynarodowym konferencjom naukowym organizowanym przez Akademię Medyczną.

Uczestniczyła w licznych konferencjach i sympozjach naukowych. W 2003 r. zorganizowała w Warszawie konferencję „Rozwój zintegrowanych usług bibliotecznych”.

Działalność dydaktyczną rozpoczęła w Policealnym Studium Informacji, Archiwistyki i Księgarstwa, w którym w latach 1976–2003 była nauczycielką bibliotekarstwa, a przez kilka lat również bibliografii. Wielu absolwentów Studium znalazło pracę w Bibliotece Akademii Medycznej i ukończyło studia wyższe. Przez wiele lat szkoliła studentów Akademii Medycznej w zakresie przysposobienia bibliotecznego. Opracowywała i aktualizowała programy nauczania przedmiotu „Podstawy naukowej informacji medycznej i farmaceutycznej” dla studentów III roku Wydziału Farmaceutycznego, z którymi prowadziła zajęcia w latach 1989–2006.

Wprowadzała w bibliotece nowe narzędzia i technologie, między innym dostęp do Internetu, medycznych baz danych, czasopism on-line. W 1997 r. uzyskała w Komitecie Badań Naukowych w ramach projektu LAN-97 dotację na rozbudowę lokalnej sieci komputerowej wypożyczalni studenckiej. W 1998 r. opracowała wniosek na konkurs „Internet dla lekarzy”, organizowany przez Fundację Stefana Batorego. W ramach tego projektu w ciągu 3 lat przeprowadzono 150 wykładów i ćwiczeń z zakresu korzystania z sieci rozległych dla bibliotekarzy warszawskich, studentów i pracowników Akademii Medycznej oraz lekarzy Mazowsza. Dotacja pozwoliła na rozszerzenie działalności biblioteki o nową multimedialną czytelnię internetową z dziesięcioma stanowiskami komputerowymi. W 2005 r. opracowała „Dane do projektu programu użytkowego nowego gmachu Centrum Informacji Naukowej – Biblioteki Akademii Medycznej”.

W ciągu 27 lat pracy w Akademii Medycznej uczestniczyła w życiu społeczności akademickiej. Wielokrotnie była członkiem komisji senackich i rektorskich, między innymi pracowała w senackiej komisji do spraw informacji naukowej i wydawnictw, rektorskiej komisji do spraw informatyki, uczelnianej komisji wyborczej. Była członkiem Społecznego Komitetu Budowy Biblioteki AM. Od 1994 r. wielokrotnie zbierała pieniądze na budowę nowej siedziby biblioteki wśród uczestników zjazdów, konferencji naukowych i innych imprez.

Otrzymała Medal „Za Zasługi dla Akademii Medycznej w Warszawie” (2007).

Spis publikacji

1985

1. Bibliografia publikacji pracowników naukowych Warszawskiej Akademii Medycznej za rok 1983. Warszawa: AM, 1985.- XIV, 333 s.; 20 cm

Współaut.: Irena Komasa, ..., Anna Moździoń, Nina Szewczuk-Wilczyńska

1986

2. Bibliografia publikacji pracowników naukowych Warszawskiej Akademii Medycznej za rok 1984. Warszawa.-Warszawa AM, 1986.- XIV, 231 s., 21 cm.

Współaut.: Irena Komasa, ..., Anna Możdżonek, Nina Szewczuk-Wilczyńska

1987

3. Bibliografia publikacji pracowników naukowych Warszawskiej Akademii Medycznej za rok 1985. Warszawa, AM 1987.- 12, 218 s., 20 cm

Współaut.: Hanna Bojczuk, ..., Anna Możdżonek

1988

4. Bibliografia publikacji pracowników naukowych Warszawskiej Akademii Medycznej za rok 1986. Warszawa: AM, 1988.- X, 217 s., 20 cm.

Współaut.: Irena Komasa, ..., Anna Możdżonek

1989

5. Bibliografia publikacji pracowników naukowych Warszawskiej Akademii Medycznej za lata 1961-1965. T. 1-2. Warszawa: AM 1989.- XVIII, 318 s., 319-708; 20 cm.

Współaut.: Halina Dusińska, Janusz Kapuścik, ..., Halina Nowak, Nina Szewczuk-Wilczyńska

6. Polskie czasopisma medyczne w latach 1945-1985. *Biul. GBL*. 1989 R. 35 nr 343 s.14-20, bibliogr.

1990

7. Bibliografia publikacji pracowników naukowych Warszawskiej Akademii Medycznej za rok 1987. Warszawa: AM, 1990.- XI, [1], 274 s., 20 cm.

Współaut.: Anna Ciubak, Irena Komasa, ..., Anna Możdżonek, Małgorzata Sobieraj

1991

8. Bibliografia publikacji pracowników naukowych Warszawskiej Akademii Medycznej za rok 1988. Warszawa: AM, 1991.- XI, 248 s., 21 cm.

Współaut.: Anna Ciubak, Irena Komasa, ..., Anna Możdżonek

1992

9. Aktualne problemy i możliwości współpracy bibliotek medycznych w zakresie udostępniania zbiorów dokumentów i informacji naukowej. *Biul. GBL* 1992 R. 38 nr 346 s. 41-46, bibliogr.

1996

10. Bibliografia publikacji pracowników naukowych Akademii Medycznej za rok 1990. Warszawa: AM, 1996.- XV, [1], 244 s., 20 cm.

Współaut.: Irena Komasa, ..., Anna Możdżonek

1997

11. Bibliografia publikacji pracowników naukowych Akademii Medycznej za rok 1991. Warszawa: AM, 1997.- XV, 275 s., 21 cm.

Współaut.: Irena Komasa, ..., Anna Możdżonek

1998

12. Bibliografia publikacji pracowników naukowych Akademii Medycznej za rok 1992. Warszawa: AM, 1998.- XIV, 313 s., 20 cm.

Współaut.: Irena Komasa, ..., Anna Możdżonek, Beata Rodak

1999

13. Bazy danych Biblioteki Głównej Akademii Medycznej w Warszawie. W: Infobazy '99. Bazy danych dla nauki. Gdańsk 1999 s. 130-134 Materiały z konferencji organizowanej pod patronatem Komitetu Badań Naukowych. Gdańsk 30 sierpnia - 1 września 1999

Współaut.: ..., Jarosław Kosiaty

14. Bibliografia publikacji pracowników naukowych Akademii Medycznej za rok 1993. Warszawa: AM, 1999.- X 308 s., 20 cm.

Współaut.: Irena Komasa, ..., Beata Rodak, Danuta Szustakowska

2000

15. Bibliografia publikacji pracowników naukowych Akademii Medycznej za rok 1994. Warszawa: AM, 2000.- XIV, 262 s., 21 cm.

Współaut.: Irena Komasa, ..., Beata Rodak

2001

16. IX Spotkanie Redaktorów Gazet Akademickich - Kraków 2001. *Z Życia AM Warszaw.* 2001 R. 10 nr 10 s. 34-35

17. Profesor Witold Rudowski - in memoriam. *Z Życia AM Warszaw.* 2001 R. 10 nr 11 s. 34

2002

18. Red.: Bibliografia publikacji pracowników naukowych Akademii Medycznej za rok 1996. Warszawa: AM, 2002.- XII 258 s.

Współred. ..., Anna Możdżonek, Zofia Torchalska

2003

19. Red.: Bibliografia publikacji pracowników naukowych Akademii Medycznej za rok 1997. Warszawa: AM, 2003.- XIV, 246 s.

Współred.: ..., Danuta Krajewska, Mariola Moch

2004

20. Red.: Bibliografia publikacji pracowników naukowych Akademii Medycznej za rok 1998.

Warszawa: AM, 2004.- XIV, 251 s.

Współred.: ..., Danuta Krajewska, Anna Możdżonek

21. Lekarski Poradnik Językowy - serwis dla le-

karzy i studentów. *Med. Dyakt. Wychow.* 2006 R. 38 nr 2 s. 34-36

2006

22. Lekarski Poradnik Językowy – serwis dla lekarzy i studentów. *Med. Dyakt. Wychow.* 2006 Vol. 38 z. 2 s. 34-36

Elżbieta Kraszewska: Emerytowani dyrektorzy i kierownicy bibliotek medycznych. *Forum Bibl. Med.* 2009 R. 2 nr 1 s. 33, portr.; Irmina Utrata: Tak to się właśnie zaczęło. Przeszłość, terażniejszość i przyszłość Biblioteki Głównej Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego. *Forum Bibl. Med.* 2010 R. 3 nr 1 s. 646; Toż. *Med. Dyakt. Wychow.* 2012 Vol. 44 nr 2 s. 23, 24, il., portr. Ryszard Żmuda: „Leksykon biograficzny uczonych” i „Słownik pracowników bibliotek medycznych” na łamach Forum Bibliotek Medycznych. *Forum Bibl. Med.* 2011 R. 4 nr 2 s. 304, 309-311, 314; Archiwum Uniwersytetu Medycznego w Warszawie – akta osobowe, sygn. 177/24/144; Materiały i informacje przekazane przez mgr Mirosławę Müldner-Kurpetę autorce hasła biograficznego.

Irmina Utrata

Mgr Weronika NIEZNANOWSKA (ur. 1932), polonista, nauczyciel akademicki, starszy kustosz dyplomowany, dyrektor Biblioteki Głównej Pomorskiej Akademii Medycznej w Szczecinie.

Urodziła się 12 stycznia 1932 roku w Lidzie, woj. nowogródzkie w rodzinie Edwarda Moskaluńca i Marii z domu Rodziejewicz. Ma brata Jerzego. Zamężna z Stefanem Nieznanowskim. Ma syna Jerzego. Dnia 13 IV 1940 r. rodzinę wywieziono do Kazachstanu (ojciec, jako policjant został aresztowany przez NKWD w 1939 r.). Do Polski wróciła w 1946 r. Po ukończeniu szkoły średniej z uwagi na pochodzenie i deportacyjną przeszłość nie mogła studiować na państwowych uniwersytetach. Studia rozpoczęła na Wydziale

Nauk Humanistycznych Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego uzyskując w roku 1957 dyplom magistra. W latach 1957-1959 pracowała na stanowisku korektorki w Wydawnictwie św. Krzyża w Opolu. W roku 1959 rozpoczęła pracę w Wojewódzkiej i Miejskiej Bibliotece Publicznej w Szczecinie na stanowisku kierownika Działu Informacyjno-Bibliograficznego, a od 1974 roku kierownika Pracowni Bibliograficznej. W latach 1959-1962 pracowała równolegle w szkole średniej w Szczecinie jako nauczyciel języka polskiego. W 1960 roku zdobyła kwalifikacje bibliotekarskie na kursie w Państwowym Ośrodku Kształcenia Korespondencyjnego Bibliotekarzy w Warszawie oraz bibliograficzne w 1964 roku. Zdała egzamin w 1974 roku na bibliotekarza dyplomowanego. W latach 1975-2003 prowadziła zajęcia dydaktyczne ze źródeł informacji w szczecińskiej filii Zaocznego Policealnego Studium Bibliotekarskiego w Warszawie. Jest współautorem kilku tomów Bibliografii Pomorza Zachodniego, fundamentalnej pozycji do badań nad regionem zachodniopomorskim. Przez kilka lat była również członkiem komitetu redakcyjnego *Bibliotekarza Zachodniopomorskiego*. Pracowała społecznie w Zarządzie Okręgu Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich w Szczecinie. W latach 1984-1992 pełniła funkcję dyrektora Biblioteki Głównej Pomorskiej Akademii Medycznej w Szczecinie. W tym czasie biblioteka pozyskała dodatkową powierzchnię, windę towarową, nowe wyposażenie oraz pierwszy komputer umożliwiający korzystanie z bazy światowego piśmiennictwa medycznego Medline. Wielu pracowników biblioteki uzupełniło wykształcenie zawodowe na poziomie pomaturalnym i podyplomowym. Zorganizowała również nowoczesną bazę reprograficzną. Po przejściu na emeryturę rozpoczęła pracę społeczną w Związku Sybiraków oraz spotkania z młodzieżą Gimnazjum Nr 7 w Szczecinie przekazując wiedzę o Golgocie Wschodu.

Za osiągnięcia w pracy zawodowej została odznaczona: Odznaką Honorową Gryfa Pomorskiego (1975), Odznaką Zasłużony Działacz Kultury (1977), Medalem Komisji Edukacji Narodowej (1993) i Krzyżem Zesłańców Syberyjskich (2005).

Spis publikacji

1962

Bibl.Zach-Pom. 1962 nr 3-4 s. 78-85

1. Moskaluniec Weronika: Praca Działu Informacyjno-Bibliograficznego WiMBP w Szczecinie.

1963

2. Bibliografia Pomorza Zachodniego T.4: 1960.

Szczecin: Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna w Szczecinie, Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna w Koszalinie, 1963

Współaut.: Cecylia Gałczyńska, ...

1964

3. Bibliografia Pomorza Zachodniego T.5: 1961-1962. Szczecin: Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna w Szczecinie, Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna w Koszalinie, 1964

Współaut.: Cecylia Gałczyńska, ...

1965

4. Bibliografia Pomorza Zachodniego T.3: 1957-1959. Szczecin: Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna w Szczecinie, Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna w Koszalinie, 1965

Współaut.: Cecylia Gałczyńska, ...

1967

5. Bibliografia Pomorza Zachodniego T.6: 1963-1964. Oprac. Cecylia Gałczyńska, Weronika Nieznanowska. Szczecin: Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna w Szczecinie, Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna w Koszalinie, 1967

1969

6. Bibliografia Pomorza Zachodniego T.2: 1951-1956. Oprac. Cecylia Gałczyńska, Weronika Nieznanowska. Szczecin: Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna w Szczecinie, Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna w Koszalinie, 1969

Współaut.: Cecylia Gałczyńska, ...

1970

7. Bibliografia Pomorza Zachodniego T.7: 1965-1966. Szczecin: Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna w Szczecinie, Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna w Koszalinie, 1970

Współaut.: Cecylia Gałczyńska, ...

1971

8. Bibliografia Pomorza Zachodniego T.1: 1945-1950. Szczecin: Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna w Szczecinie, Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna w Koszalinie, 1971

Współaut.: Cecylia Gałczyńska, Ewa Gos...

1975

9. Bibliografia Pomorza Zachodniego T.8: 1967-1968. Szczecin: Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna w Szczecinie, Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna w Koszalinie, 1975

1980

10. Państwowa Biblioteka dziedzictwa Kultury Pruskiej w Berlinie Zach. *Bibl.Zach-Pom.* 1980 R. 21 nr 2 s. 28-31

1982

11. Bibliografia Pomorza Zachodniego T.10: 1971-1972. Oprac. Ewa Gos, Weronika Nieznanowska. Szczecin: Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna w Szczecinie, Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna w Koszalinie, Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna w Słupsku, 1982

Współaut.: Ewa Gos, ...

12. Encyklopedie ogólne w bibliotekach naukowych Szczecina. Szczecin: Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna w Szczecinie, 1982

1988

13. Biblioteka Główna. W: IV Dziesięciolecie Pomorskiej Akademii Medycznej w Szczecinie 1978-1988 / red. Eugeniusz Miętkiewski Warszawa 1988 s. 401-403. *Ann. Acad. Med. Stetin.* supl.25

Album pięćdziesięciolecia Pomorskiej Akademii Medycznej. Nauczyciele i wychowankowie. Szczecin 1948-1998 / pod red. Eugeniusza Miętkiewskiego. Szczecin 1998 s.154-155; Lidia Milewska; Nieznanowska Weronika. W: Encyklopedia Szczecina T.1. Szczecin 1999 s. 660; Od Akademii Lekarskiej w stronę Uniwersytetu Medycznego. Instytucja / pod red. Ireneusza Kojdera. T. 3. Szczecin 2008 s. 110; Elżbieta Kraszewska; Emerytowani dyrektorzy i kierownicy bibliotek medycznych. *Forum Bibl. Med.* 2009 R. 2 nr 1 s. 34, portr.; Ryszard Żmuda: Leksykon biograficzny uczonych i Słownik pracowników bibliotek medycznych na łamach Forum Bibliotek Medycznych. *Forum Bibl. Med.* 2011 R. 4 nr 2 s. 304, 309, 310; Archiwum Pomorskiego Uniwersytetu Medycznego w Szczecinie – akta osobowe; Materiały i informacje przekazane przez mgr Weronikę Nieznanowską autorce hasła biograficznego.

Dagmara Budek

Mgr inż. Leokadia PATYRA (1930-2013), zootechnik, nauczyciel akademicki, starszy kustosz dyplomowany, dyrektor Biblioteki Głównej Akademii Medycznej w Lublinie.

Urodziła się 22 października 1930 roku w Barcinie, powiat Szubin (województwo bydgoskie) w rodzinie Walentego Lisa i Anny.

Studia wyższe drugiego stopnia odbyła w latach 1954-1955 na Wydziale Zootechnicznym Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie.

Przebieg jej kariery zawodowej związany był nieodłącznie z Lublinem. Pracę rozpoczęła 2 XI 1957 roku w Bibliotece Głównej Wyższej Szkoły Rolniczej, gdzie na stanowisku bibliotekarza zatrudniona była do 15 XII 1961 roku. Następnie pracowała jako inspektor w Wojewódzkim Związku Kółek Rolniczych, aby z dniem 1 IX 1962 roku wrócić do zawodu bibliotekarza, tym razem w Bibliotece Głównej Akademii Medycznej, gdzie do 31 X 1963 roku była zatrudniona na stanowisku starszego bibliotekarza, a 1 XI 1963-10 I 1975 pracowała w Bibliotece Głównej Akademii Rolniczej. W lutym 1966 r. zdała egzamin na bibliotekarza dyplomowanego. W ciągu kolejnych lat zajmowała się działalnością informacyjną w Wojewódzkim Ośrodku Informacji Naukowej: jako kierownik Pracowni Bibliografii (11 I 1975-30 IX 1975), następnie w okresie 1 X 1975-30 IX 1976 jako kierownik Ośrodka, zaś od 1 X 1976 jako dyrektor Ośrodka Doskonalenia Kadr i Postępu Technicznego OW NOT, gdzie oprócz działalności informacyjnej realizowała także szkolenia kadr technicznych. Z dniem 1 X 1978 roku ponownie podjęła pracę w Bibliotece Głównej Akademii Medycznej w Lublinie jako kierownik Oddziału Informacji Naukowej na stanowisku kustosza dyplomowanego. W 1981 roku uzyskała awans na starszego kustosza dyplomowanego. Dnia 1 IX 1984 roku objęła stanowisko dyrektora biblioteki uczelnianej. Na emeryturę odeszła 31 III 1991 roku.

Była organizatorką odbywającej się w dniach 25-26 września ogólnopolskiej VI Konferencji Problemowej Bibliotek Medycznych: „Biblioteka centralna i biblioteki współpracujące w dziedzinie medycyny. Szkolenie biblioteczne studentów w bibliotekach akademii medycznych w Polsce”. Dbała o rozwój zasobów bibliotecznych, co w realiach lat osiemdziesiątych ubiegłego wieku było zadaniem bardzo trudnym. Z jej inicjatywy rozpoczęła się komputeryzacja Biblioteki. Środowisko pracowników naukowych Uczelni zawdzięcza jej dostęp do pierwszej bibliograficznej bazy danych Medline, zakupionej w 1991 roku i wykorzystywanej w początkowym okresie na płytach CD-ROM.

Zmarła 4 maja 2013 roku w Lublinie.

Spis publikacji

1980

1. Wykaz publikacji [pracowników AM w Lublinie za rok 1979]. W: Kronika Akademii Medycznej w Lublinie za rok akademicki 1978-1979. Red. Zofia Jasińska. Lublin 1980 Akad. Med. w Lublinie, s. 93-192

Współaut.: Maria T. Kłoda

1982

2. Wykaz publikacji [pracowników AM w Lublinie za rok 1981]. W: Kronika Akademii Medycznej w Lublinie za rok akademicki 1980-1981. Red. Zofia Jasińska. Lublin 1982 Akad. Med. w Lublinie s. 85-151

Współaut.: Teresa Adach, Alicja Jabłońska, Maria T. Kłoda, Wiesława L. Komorowska, Krystyna Małysiak, Teresa Piaseczyńska, Jadwiga Rygiel, Lucyna Smyk

1984

3. Wykaz publikacji [pracowników AM w Lublinie za rok 1983]. W: Kronika Akademii Medycznej w Lublinie za rok akademicki 1982-1983. Red. Zofia Jasińska. Lublin 1984, Akad. Med. w Lublinie, s. 73-138

Współaut.: Teresa Adach, Barbara Górecka, Alicja Jabłońska, Gerarda Jodkowska, Maria T. Kłoda, Wiesława L. Komorowska, Teresa Piaseczyńska, Jadwiga Rygiel, Lucyna Smyk

Elżbieta Kraszewska: Emerytowani dyrektorzy i kierownicy bibliotek medycznych. *Forum Bibl. Med.* 2009 R. 2 nr 1 s. 34, portr.; Ryszard Żmuda: „Leksykon biograficzny uczonych” i „Słownik pracowników bibliotek medycznych” na łamach Forum Bibliotek Medycznych. *Forum Bibl. Med.* 2011 R. 4 nr 2 s. 303, 309, 310, 312; Renata Bircka: Odeszła Magister Leokadia Patyra. *Alma Mater* 2013 R. 23 nr 2 s. 152-153; Archiwum Uniwersytetu Medycznego w Lublinie – akta osobowe.

Renata Bircka

Mgr Aniela PIOTROWICZ (ur. 1947), polonista, bibliotekoznawca, bibliograf, redaktor, nauczyciel akademicki, starszy kustosz dyplomowany, dyrektor Biblioteki Głównej Akademii Medycznej i Uniwersytetu Medycznego im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu.

Urodziła się 1 stycznia 1947 roku we Włoszczowie, woj. świętokrzyskie, w wielodzietnej rodzinie robotniczej Stanisława i Anny Bratek z domu Dragan. Ojciec był kolejarzem – zawiadowcą stacji, a matka zajmowała się domem i dziećmi. Miała pięcioro rodzeństwa: siostrę mgr Elżbietę (ur. 1945) ekonomistkę oraz czterech braci: mgr inż. Andrzeja (ur. 1949) mechanika, inż. Zdzisława (ur. 1950), mechanika, Jerzego (1954-1999) i mgr Wojciecha (ur. 1959) muzyka i dyrygenta. Zamężna z mgr Wiesławem Piotrowiczem (1947–2001) prawnikiem. Ma córkę Magdalenę (ur. 1972), która jako magister prawa, ukończyła także podyplomowe studia z informacji naukowej i bibliotekoznawstwa.

Do Szkoły Podstawowej we Włoszczowie uczęszczała w latach 1953–1960, następnie kontynuowała naukę w miejscowym Liceum Ogólnokształcącym (1960-1964), gdzie zdała maturę i otrzymała świadectwo dojrzałości. Studiowała polonistykę (1964–1969) na Wydziale Filologicznym Uniwersytetu Adama Mickiewicza w Poznaniu. Napisała pracę magisterską: *Archaizacja w 1 części „Bolesława Chrobrego” Antoniego Gołubiewa*, której promotorem był doc. dr Karol Zierhoffer. Ukończyła również dwuletnie Międzywydziałowe Studium Bibliotekoznawstwa UAM (1968–1969). Podwyższyła kwalifikacje w 1973 roku, zdając egzamin dla kandydatów na bibliotekarzy dyplomowanych.

Zajmowane stanowiska i pełnione funkcje. Akademia Medyczna im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu, od 2007 Uniwersytet Medyczny. Biblioteka Główna – młodszy bibliotekarz (1 VI 1969 - 2 VI 1971), bibliotekarz (3 VI 1971 - 31 XII 1973), adiunkt biblioteczny (1 I 1974 - 30 IX 1979), kustosz dyplomowany (1 X 1979 - 30 IX 1983) i starszy kustosz dyplomowany (1 X 1983 -). Zorganizowała I filię Biblioteki Głównej w Szpitalu Klinicznym Nr 1 – kierownik (1970-1979), następnie Oddziału Informacji Naukowej Biblioteki Głównej (1979-1983), wicedyrektor (1983–1998) i dyrektor (1 VI 1998 -).

Znakomicie kontynuuje działalność swojego wybitnego poprzednika, dyrektora mgr Bolesława Howorki, doprowadzając do perfekcji funkcjonowanie najnowocześniejszej medycznej ksiąźnicy uczelnianej w Polsce.

Podjęmuje pracę naukowo-badawczą z zakresu bibliografii, bibliotekoznawstwa, informacji naukowej, biografistyki, czasopiśmiennictwa, dydaktyki, automatyzacji, komputeryzacji, klasyfikacji piśmiennictwa, statystyki, bibliometrii, standaryzacji. Ma

znaczny udział jako współautor i redaktor w pracach bibliograficzno-dokumentacyjnych. Ogłosiła drukiem 137 pozycji, w tym bibliografie zespołów osobowych, katalog czasopism zagranicznych Autorka licznych referatów na konferencjach problemowych bibliotek medycznych, wielu opracowań edytorskich, redaktor prac zbiorowych, członkini komitetów redakcyjnych czasopism: *Nowiny Lekarskie* (2001 –), *Polski Przegląd Nauk o Zdrowiu* (2000–2005), *Medicus Mundi Polonia* (2001 –), *Biuletynu Głównej Biblioteki Lekarskiej* (1998–2002), *Forum Bibliotek Medycznych* (2008 –).

Działalność dydaktyczną wprowadziła na najwyższy poziom. Przystosowanie biblioteczne dla studentów I roku realizuje metodą online. Znacznie poszerzyła zajęcia z Informacji naukowej. Wprowadziła szkolenia podyplomowe, najpierw w ramach kursów organizowanych wspólnie z Wielkopolską Izbą Lekarską, później dla lekarzy na kursach podstawowych do specjalizacji oraz na studiach doktoranckich. Bierze czynny udział w konferencjach STN. Na zjazdach naukowych bibliotekarzy medycznych przedstawiła propozycję 3 stopniowego kształcenia różnych grup użytkowników. Opracowała kilka pozycji wartościowych materiałów dydaktycznych. Zainicjowała również nową formę edukacji użytkowników – prezentacje i wykłady otwarte. Aktywnie uczestniczy z referatami w licznych konferencjach i warsztatach krajowych i zagranicznych, w tym organizowanych przez EAHIL -Tartu- Estonia (1999), Kolonia-Niemcy (2002), Santander (2004), oraz przez biblioteki naukowe: Praga-Czechy (2005), Hanower-Niemcy (2006). Rozwija współpracę międzynarodową oraz środowiska naukowego miasta Poznania i regionu Wielkopolski. Zaangażowała się w komputeryzację biblioteki. Była współorganizatorem elektronicznego systemu informacji naukowej, zajmowała się wdrażaniem bibliograficznych baz danych, zainicjowała automatyzację prac dokumentacyjno-bibliograficznych, Jest współautorem wielu ogólnopolskich inicjatyw realizowanych przez uczelniane biblioteki medyczne: centralny katalog zagranicznych czasopism medycznych, MeSH w wersji polsko-angielskiej, elektronicznej kartoteki haseł medycznych, systemu elektronicznej dystrybucji kopii dokumentów medycznych, systemu doc@med.

Biblioteka Główna od 1985 roku mieściła się przy ulicy Parkowej 2, w historycznym obiekcie, byłym pawilonie wystawowym, w sąsiedztwie Międzynarodowych Targów Poznańskich, która po adaptacji i rozbudowie dysponowała powierzchnią ok. 1700 m². W latach 2000-2001 uzyskała dodatkowo ok. 250 m² powierzchni magazynowej. Na prośbę władz Uczelni opracowała program użytkowy, a następnie uczestniczyła w dostosowaniu do potrzeb bibliotecznych projektu architektonicznego. Biblioteka Główna znalazła się w Centrum Naukowej Informacji Medycznej, wybudowanym na kampusie uniwersyteckim, w którym sąsiaduje z Centrum Kongresowo-Dydaktycznym. Biblioteka rozpoczęła działalność w nowym obiekcie 20 września 2010 roku. Uzyskała w nim na 3 kondygnacjach 6 086,37 m² powierzchni na działalność biblioteczną oraz na poziomie parteru 1 158,24 m² powierzchni wspólnej z Centrum Kongresowo-Dydak-

tycznym (sala wystawowa, hol ekspozycyjny, szatnie, sanitariaty, stanowisko ochrony obiektu, itd.).

Gdy w 1998 roku objęła funkcję dyrektora stan zatrudnienia wynosił 37 osób, w tym 32 w Bibliotece Głównej i dopiero po przeprowadzce księżnicy do nowego gmachu, przy ulicy Przybyszewskiego 37a, planowany jest wzrost zatrudnienia o 8 etatów. Początkowo księgozbiór liczył 321 776 vol., w tym 246 576 druków zwartych, 20 792 skryptów, 45 549 czasopism oraz 8 859 zbiorów specjalnych. Po selekcjach zdezaktualizowanych materiałów dydaktycznych – stan księgozbiorów na 30 IX 2010 roku – przedstawiał się następująco: wydawnictwa zwarte – 279 737, czasopisma – 55 955, zbiory specjalne – 10 731. Wzrosła ilość baz komputerowych (głównie bibliograficznych) z 7 do 27, zorganizowano dostęp do ponad 10 000 pełnotekstowych czasopism elektronicznych. W 1998 roku w Wypożyczalni zarejestrowanych było 3 856 czytelników, którym wypożyczono 27 506 vol. i odnotowano 21 409 odwiedzin. Obecnie baza czytelników liczy 9 856 osób, którzy w roku akademickim 2009/2010 dokonali 82 829 operacji wypożyczeń i zwrotów. Znacznie zwiększyły się statystyki korzystania z księgozbiorów podręcznych w czytelniach i kolekcji wolnodostępnych. Wydłużono godziny pracy biblioteki, która jest czynna od poniedziałku do piątku (8⁰⁰-22⁰⁰) i w soboty (8⁰⁰-15⁰⁰). Ponadto Biblioteka prowadzi wydłużone dyżury od poniedziałku do piątku (godz. 22⁰⁰-24⁰⁰), oraz w soboty i niedziele (9⁰⁰-16⁰⁰), podczas których udostępniane są studentom sale do nauki grupowej. Biblioteka dysponuje najnowocześniejszym wyposażeniem technicznym z radiowym systemem Arfido, usprawniającym proces wypożyczeń i zwrotów materiałów bibliotecznych.

Jest członkiem Senatu AM/UM (1998 –), Senackiej Komisji ds. Wydawnictw (1983 –), Senackiej Komisji ds. Nauki (2002 –), Rektorskiej Komisji ds. Rozwoju Informatyki (2004 –), Środowiskowego zespołu przygotowującego projekt automatyzacji bibliotek naukowych miasta Poznania (1994–1995), Poznańskiej Fundacji Bibliotek Naukowych (1996 –), sekretarz Rady 1995 –), Kolegium Programowego Wielkopolskiej Biblioteki Cyfrowej (2002 –), Zespołu Wykonawczego Konferencji Dyrektorów Bibliotek Uczelni Medycznych (1998–, przewodnicząca 2001–2010), Rady Wykonawczej Konferencji Dyrektorów Bibliotek Akademickich Szkół Polskich (2003–2006), Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich (1979 –), European Association of Health Information and Libraries - EAHIL (1999 –).

Otrzymała odznaczenia: Odznakę Honorową „Za Zasługi w Rozwoju Województwa Poznańskiego” (1980), Medal 40-lecia Polski Ludowej (1984), Honorową Odznakę SBP (2000), Odznakę Honorową za Zasługi dla Województwa Wielkopolskiego (2002), Medal „W dowód uznania za zasługi dla bibliotekarstwa oraz Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich” (2004), Złoty Krzyż Zasługi (2013) oraz Nagrodę im. Andrzeja Wojtkowskiego (2007) i wielokrotne nagrody indywidualne JM Rektora AM/UM za pracę naukowo-dydaktyczną.

Spis publikacji

1971

1. Bibliografia prac naukowych Akademii Medycznej w Poznaniu opublikowanych w 1969 roku. Skorowidz przedmiotowy bibliografii. *Rocz. AM Pozn.* 1971 T. 5 s. 201-291

Współaut.: Helena Basińska, ...

1972

2. Bibliografia prac autorskich oraz materiałów redakcyjnych „Medycyny Praktycznej”. R. 1: 1927 – R. 13:1939. W: Bibliografia zawartości poznańskich wydawnictw medycznych okresu międzywojennego 1919-1939 / kom. red.: Olech Szczepski [i in.]. Cz. 2. Warszawa Poznań 1972 s. 22-40

3. Bibliografia prac autorskich oraz materiałów redakcyjnych „Orędownika Zdrowia”. R. 1:1926 – R. 3: 1928. W: Bibliografia zawartości poznańskich wydawnictw medycznych okresu międzywojennego 1919-1939 / kom. red.: Olech Szczepski [i in.]. Cz. 2. Warszawa; Poznań 1972 s. 54-60

4. Skorowidz przedmiotowy. Tematyka utworów oraz materiałów informacyjnych czasopism lekarskich: Medycyny Praktycznej, Nowin Psychiatrycznych, Orędownika Zdrowia oraz Patologii. W: Bibliografia zawartości poznańskich wydawnictw medycznych okresu międzywojennego 1919-1939 / kom. red.: Olech Szczepski [i in.]. Cz. 2. Warszawa; Poznań 1972 s. 65-94

Współaut.: Krystyna Karwowska, ...

5. Skorowidz przedmiotowy. Tematyka utworów oraz materiałów informacyjnych „Wychowania Fizycznego” R. 1: 1920 – R. 12: 1931. W: Bibliografia zawartości poznańskich wydawnictw medycznych okresu międzywojennego 1919-1939 / kom. red.: Olech Szczepski [i in.]. Cz. 2. Warszawa; Poznań 1972 s. 132-152

6. Zestawienie opracowanych roczników w układzie chronologicznym. W: Bibliografia zawartości poznańskich wydawnictw medycznych okresu międzywojennego 1919-1939 / kom. red.: Olech Szczepski [i in.]. Cz. 2. Warszawa; Poznań 1972 s. 19-20, tabl. 6.

Współaut.: Krystyna Karwowska, ...

1979

7. Indeks przedmiotowy. W: Wydział Lekarski i Oddział Farmaceutyczny Uniwersytetu Poznańskiego 1919-1939 / pod red. Krystyny Karwowskiej. T. 3. Poznań 1979 s. 566-655

Współaut.: Krystyna Karwowska, ..., Renata Tomaszkie-wicz

8. Klinika Chirurgiczna. Bibliografia publikacji. W: Wydział Lekarski i Oddział Farmaceutyczny Uniwersytetu Poznańskiego 1919-1939 / pod red. Krystyny Karwowskiej. T. 2. Poznań 1979 s. 277-297

9. Klinika Chorób Wewnętrznych (Diagnostyczna). Bibliografia publikacji. W: Wydział Lekarski i Oddział Farmaceutyczny Uniwersytetu Poznańskiego 1919-1939 / pod red. Krystyny Karwowskiej. T. 2. Poznań 1979 s. 323-331

10. Klinika Chorób Wewnętrznych (Terapeutyczna). Bibliografia publikacji. W: Wydział Lekarski i Oddział Farmaceutyczny Uniwersytetu Poznańskiego 1919-1939 / pod red. Krystyny Karwowskiej. T. 2. Poznań 1979 s. 335-355

11. Klinika Okulistyczna. Bibliografia publikacji. W: Wydział Lekarski i Oddział Farmaceutyczny Uniwersytetu Poznańskiego 1919-1939 / pod red. Krystyny Karwowskiej. T. 2. Poznań 1979 s. 388-404

12. Studium Wychowania Fizycznego. Bibliografia publikacji. W: Wydział Lekarski i Oddział Farmaceutyczny Uniwersytetu Poznańskiego 1919-1939 / pod red. Krystyny Karwowskiej. T. 1. Poznań 1979 s. 243-273

Współaut.: ..., Bronisława Wolnikowa

13. Zakład Antropologii. Bibliografia publikacji. W: Wydział Lekarski i Oddział Farmaceutyczny Uniwersytetu Poznańskiego 1919-1939 / pod red. Krystyny Karwowskiej. T. 1. Poznań 1979 s. 77-95

1980

14. Różnorodne potrzeby użytkowników i sposoby ich zaspokajania w warunkach zakładowej biblioteki medycznej. *Biul. Inf. AM Pozn.* 1980 R. 5 nr 3/4 s. 51-58

1981

15. Bibliografia prac Akademii Medycznej im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu opublikowanych w roku 1977 / pod. red. Janiny Brzostowicz. Poznań: AM, 1981 148 s.

Współaut.: Janina Brzostowicz, Halina Potyrałowa, ..., Małgorzata Duczmal-Charyna

16. Red.: Informator. Biblioteka Główna Akademii Medycznej w Poznaniu Poznań: AM, 1981 nr

...

Współred.: ..., Renata Tomasziewicz, Roma Skiba

1983

17. Biblioteka Główna Akademii Medycznej w Poznaniu. W: Biblioteki Wielkopolski/ red. nauk. Stanisław Kubiak. Poznań: SBP, 1983 s. 72-81

18. Bibliografia prac Akademii Medycznej im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu opublikowanych w roku 1978 / pod. red. Poznań: AM, 1983.- 155 s.

Współaut.: Halina Potyrałowa, ..., Janina Zawierucha, Małgorzata Duczmal-Charyna, Włodzimierz Kruszona

19. Bibliografia prac Akademii Medycznej im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu opublikowanych w roku 1979 / pod. red. Poznań: AM, 1983.- 228 s.

Współaut.: Elżbieta Kluszevska, ..., Janina Zawierucha

20. Wspomnienie pośmiertne o mgr Janie Walińskim (1911-1983). *Biul. Inf. AM Pozn.* 1983 R. 8 nr 3/23 s. 36-37

Współaut.: Bolesław Howorka, ..., Regina Tobolewska

1984

21. Bibliografia prac Akademii Medycznej im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu opublikowanych w roku 1980 / pod. red.: Poznań: AM, 1984.- 201 s.

Współaut.: Elżbieta Kluszevska, ..., Renata Tomasziewicz, Janina Zawierucha

22. Mgr Jan Waliński (1911-1983). *Bibliotekarz* 1984 R. 51 nr 4 s. 125

Współaut.: Bolesław Howorka, ..., Regina Tobolewska

1985

23. Bibliografia prac Akademii Medycznej im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu opublikowanych w roku 1981 / pod red.: Poznań: AM, 1985.- 227 s.

Współaut.: Elżbieta Kluszevska, ..., Renata Tomasziewicz, Janina Zawierucha

24. Bibliografia publikacji pracowników Biblioteki Główniej Akademii Medycznej im. K. Marcinkowskiego w Poznaniu (1954-1984). *Inf. Bibl. Gł. AM Pozn.* 1985 nr 1 s. 4-31

Współaut.: Elżbieta Kluszevska, ...

25. „Problemy naukowej informacji medycznej”: Sympozjum z okazji X-lecia systemu MEDINFORM. *Biul. Inf. AM Pozn.* 1985 R. 10 nr 2-4 s. 39-40

1986

26. Bibliografia prac Akademii Medycznej im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu opublikowanych w roku 1982 / pod red.: Poznań: AM, 1986.- 144 s.

Współaut.: Elżbieta Kluszevska, ..., Renata Tomasziewicz, Janina Zawierucha

1987

27. Bibliografia prac Akademii Medycznej im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu opublikowanych w roku 1983 / pod red.: Poznań: AM, 1987.- 297 s.

Współaut.: Elżbieta Kluszevska, ..., Renata Tomasziewicz, Janina Zawierucha

28. Mgr Jan Waliński (1911-1983). *Biul. GBL* 1987 R. 33 nr 340 s. 67-70

Współaut.: Bolesław Howorka, ..., Regina Tobolewska

1989

29. Bibliografia prac Akademii Medycznej im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu opublikowanych w roku 1984 / pod red. Poznań: AM, 1989.- 356 s.

Współaut.: Elżbieta Kluszevska, ..., Renata Tomasziewicz, Janina Zawierucha

1991

30. Bibliografia prac Akademii Medycznej im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu opublikowanych w roku 1985 / pod red.: Poznań: AM, 1991.- 225 s.

Współaut.: Elżbieta Kluszevska, ..., Renata Tomasziewicz

31. System informacji naukowej dla wielkopolskiego środowiska medycznego. *Biul. Inf. WIL* 1991 nr 10 s. 7-8

1992

32. Bibliografia prac Akademii Medycznej im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu opublikowanych w roku 1986 / pod red.: Poznań : AM, 1992.- 305 s.

Współaut.: Elżbieta Kluszevska, ..., Renata Tomasziewicz, Leon Drobnik

33. Centralny katalog czasopism zagranicznych w polskich bibliotekach medycznych 1990-1991. Poznań: *Bibl. Gl. AM*, 1992.- 144 s.

34. Jak zrobiliśmy „library holdings” w Bibliotece Głównej AM im. K. Marcinkowskiego w Poznaniu? W: Materiały z seminarium „Najnowsze metody udostępniania naukowej informacji medycznej w technologii CD-ROM”. Poznań, 26-27 listopada 1992. Poznań: AM, 1992 s. 38-44

Współaut.: Jacek Głębocki, ...

35. Materiały z Seminarium „Najnowsze metody udostępniania naukowej informacji medycznej w technologii CD-ROM”. Poznań 26 i 27 listopada 1992 / red.: ..., Jan Kaczmarek. Poznań: AM, 1992.- 45 s.

1993

36. Bibliografia prac Akademii Medycznej im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu opublikowanych w roku 1987 / pod red. Poznań: AM, 1993.- 336 s.

Współaut.: Barbara Maćkowska, ..., Renata Tomasziewicz

37. Centralny katalog czasopism zagranicznych w polskich bibliotekach medycznych 1992. Poznań: AM, 1993.- 113 s.

Współaut.: ..., Alicja Strzelecka

1994

38. Bibliografia prac Akademii Medycznej im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu opublikowanych w roku 1988 / pod red.: Poznań: AM, 1994.- 351 s.

Współaut.: Barbara Maćkowska, ..., Renata Tomasziewicz

39. Bibliografia prac Akademii Medycznej im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu opublikowanych w roku 1989 / pod red.: Poznań: AM, 1994.- 355 s.

Współaut.: Barbara Maćkowska, ..., Renata Tomasziewicz

40. Doświadczenia Biblioteki Głównej Akademii Medycznej w Poznaniu w udostępnianiu baz danych na CD-ROM w sieci lokalnej. W: Udostępnianie baz danych w technologii CD-ROM w sieciach komputerowych. Poznań, 22-23 IX 1994: [streszczenie referatów]. Poznań: Akad. Rol., 1994.- s. [11] s.

1995

41. Bibliografia prac Akademii Medycznej im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu opublikowanych w roku 1990 / pod red. Poznań: Wydaw. Ucz. AM im. K. Marcinkowskiego, 1995.- 327 s.

Współaut.: ..., Renata Tomasziewicz

42. Centralny katalog czasopism zagranicznych z zakresu medycyny i nauk pokrewnych w medycznych bibliotekach naukowych 1993. Warszawa: GBL, 1995.- 298 s.

Współaut.: ..., Alicja Strzelecka, Magdalena Kotlarek-Naskręt

1996

43. Bibliografia prac Akademii Medycznej im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu opublikowanych w roku 1991 / pod red. Poznań: AM, 1996.- 365 s.

Współaut.: ..., Renata Tomasziewicz

44. Charakterystyka wybranych komputerowych baz bibliograficznych. *Biul. Inf. AM Pozn.* 1996 R. 21 nr 2 s. 85-88

45. Dostęp do światowego piśmiennictwa. Przewodnik dla użytkowników naukowej informacji medycznej. Poznań: AM, 1996.- 56 s.

46. Sprawozdanie z wyjazdu bibliotekarzy medycznych do bibliotek niemieckich. *Biul. Inf. AM Pozn.* 1996 R. 21 nr 3 s. 76-79

Współaut.: Bolesław Howorka, ...

47. Udostępnianie zbiorów w bibliotekach uczelni medycznych. *Biul. GBL* 1996 R. 42 nr 354 s. 49-63

XII Konferencja Problemowa Bibliotek Medycznych. Łódź 1995 r.

1997

48. Bibliografia prac Akademii Medycznej im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu opublikowanych w roku 1992 / pod red. Poznań: AM, 1997.- 440 s..

Współaut.: ..., Renata Tomasziewicz

49. Bibliografia prac Akademii Medycznej im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu opublikowanych w roku 1993 / pod red. Poznań: AM, 1997.- 401 s.

Współaut.: Maria Haremza, ..., Renata Tomasziewicz

50. Biblioteki medyczne wobec problemów informacji elektronicznej: materiały z Konferencji. Poznań, 20-21 listopada 1997 / red.: ..., Jan Kaczmarek. Poznań: AM, 1997.- 136 s.

51. Klinika Chirurgiczna: bibliografia publikacji. W: Wydział Lekarski i Oddział Farmaceutyczny Uniwersytetu Poznańskiego 1919-1939: Bibliografia publikacji: materiały biograficzne: praca zbior. / pod red. Krystyny Karwowskiej, Poznań : AM, 1997 s. 343-362
52. Klinika Chorób Wewnętrznych (Diagnostyczna): bibliografia publikacji. W: Wydział Lekarski i Oddział Farmaceutyczny Uniwersytetu Poznańskiego 1919-1939: bibliografia publikacji „ materiały biograficzne: praca zbior. / pod red.: Krystyny Karwowskiej, Poznań : AM, 1997 s. 391-398
53. Klinika Chorób Wewnętrznych (Terapeutyczna): bibliografia publikacji. W: Wydział Lekarski i Oddział Farmaceutyczny Uniwersytetu Poznańskiego 1919-1939: bibliografia publikacji: materiały biograficzne: praca zbior. / pod red. Krystyny Karwowskiej, Poznań: AM, 1997 s. 405-423
54. Klinika Okulistyczna: bibliografia publikacji. W: Wydział Lekarski i Oddział Farmaceutyczny Uniwersytetu Poznańskiego 1919-1939: bibliografia publikacji: materiały biograficzne: praca zbior. / pod red. Krystyny Karwowskiej, Poznań: AM, 1997 s. 463-477
55. Rola biblioteki w środowisku medycznym. W: Biblioteki medyczne wobec problemów informacji elektronicznej. Poznań, 20-21 XI 1997: materiały z Konferencji. Poznań: AM, 1997 s. 13-22
56. Studium Wychowania Fizycznego: bibliografia publikacji. W: Wydział Lekarski i Oddział Farmaceutyczny Uniwersytetu Poznańskiego 1919-1939: bibliografia publikacji: materiały biograficzne: praca zbior. / pod red. Krystyny Karwowskiej, Poznań: AM, 1997 s. 307-333
Współaut.: ..., Bronisława Wolnikowa
57. Wydział Lekarski i Oddział Farmaceutyczny Uniwersytetu Poznańskiego 1919-1939: bibliografia publikacji: materiały biograficzne: praca zbiorowa/ pod red. Krystyny Karwowskiej, Poznań: Wydaw. Ucz. AM, 1997.- 733 s. - Biblioteka Prac Historycznych Akademii Medycznej im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu. T. 2.
58. Zakład Antropologii: bibliografia publikacji. W: Wydział Lekarski i Oddział Farmaceutyczny Uniwersytetu Poznańskiego 1919-1939: bibliografia publikacji: materiały biograficzne: praca zbior. / pod red.: Krystyny Karwowskiej, Poznań: AM, 1997 s. 119-135
- 1998
59. Bibliografia prac Akademii Medycznej im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu opublikowanych w roku 1994 / pod red. Poznań: Wydaw. Ucz. AM im. K. Marcinkowskiego, 1998.- 467 s.
Współaut.: Maria Haremza, ..., Renata Tomaszewicz
60. Bibliografia prac Akademii Medycznej im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu opublikowanych w roku 1995 / pod red. Poznań: Wydaw. Ucz. AM im. K. Marcinkowskiego, 1998.- 529 s.
Współaut.: Ewa Grzędzielewska, Maria Haremza, Dorota Hepner, ...
61. Konferencja Problemowa Bibliotek Medycznych. [Poznań, 3-5 VI 1998]. *Biul. GBL* 1998 R. 44 nr 358 s. 118-122
62. XVII Konferencja Problemowa Bibliotek Medycznych „Dydaktyczne funkcje biblioteki głównej akademii medycznej z uwzględnieniem wykorzystania technik informatycznych”: materiały z Konferencji. Poznań, 3-5 VI 1998. Poznań: AM, 1998 109 s.
63. Pożegnanie Dyrektora Biblioteki. *Biul. Inf. AM Pozn.* 1998 R. 23 nr 2 s. 10-11
64. Problemy informacji elektronicznej. [Sprawozdanie z Konferencji. Poznań, 20-21 XI 1997]. *Biul. GBL* 1998 R. 44 nr 358 s. 110-113
65. Zróżnicowanie propozycji programowych w zakresie dydaktyki prowadzonej przez biblioteki uczelni medycznych dla różnych grup użytkowników. W: XVII Konferencja Problemowa Bibliotek Medycznych „Dydaktyczne funkcje biblioteki głównej akademii medycznej z uwzględnieniem wykorzystania technik informatycznych” Poznań, 3-5 VI 1998: materiały z Konferencji. Poznań AM, 1998 s. 65-78
Współaut.: ..., Ewa Grzędzielewska
- 1999
66. Bibliografia prac Akademii Medycznej im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu opublikowanych w roku 1996 / pod red. Poznań: AM, 1999.- 595 s.
Współaut.: Ewa Grzędzielewska, Maria Haremza, Dorota Hepner, ...

67. Bibliografia prac Akademii Medycznej im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu opublikowanych w roku 1997 / pod red. Poznań: AM, 1999.- 603 s.

Współaut.: Ewa Grzędzielewska, Maria Haremza, Dorota Hepner, ...

68. Bolesław Howorka, wieloletni dyrektor Biblioteki Głównej Akademii Medycznej im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu. *Biul. GBL* 1999 R. 45 nr 360 s. 79-92, portr., bibliogr.

69. Nowe możliwości wykorzystania bazy MEDLINE z serwera Biblioteki Głównej AM w Poznaniu. *Biul. Inf. WIL* 1999 nr 62 s. 5-7

Współaut.: Piotr Krzyżaniak, ...

70. „W przeddzień 80-lecia nauk medycznych w Poznaniu”. Przegląd najważniejszych wydarzeń i osiągnięć Wydziału Lekarskiego i Oddziału Farmaceutycznego UP oraz Akademii Medycznej w Poznaniu. Scenariusz wystawy (w ramach Poznańskich Dni Nauki i Sztuki - 15-17 X 1998). *Inf. BG AM Pozn.* 1999 nr 1 s. 5-24

71. Wirtualna informacja o lokalizacji czasopism w nowym Library Holdings systemu ERL 4.0. *Biul. GBL* 1999 R. 45 nr 360 s. 3-8 il. bibliogr.

Współaut.: Piotr Krzyżaniak, ...

72. Wykorzystanie nowych możliwości systemu ERL 4.0 w Bibliotece Głównej AM w Poznaniu. *Biul. GBL* 1999 R. 45 nr 361 s. 124-127, il., bibliogr.

Współaut.: Piotr Krzyżaniak, ...

(XVIII Konferencja Problemowa Bibliotek Medycznych „Możliwości współpracy bibliotek i świadczenia usług w rozległych sieciach komputerowych”. Kraków, 26-28 V 1999. - Toż na CD-ROM, Kraków 1999).

2000

73. Warsztaty European Association for Health Information and Libraries – Tartu'99. *Biul. GBL* 2000 R. 46 nr 362 s. 103-107

Współaut.: ..., Barbara Torlińska

74. Współpraca Biblioteki Głównej Akademii Medycznej w Poznaniu z Wielkopolską Izbą Lekarską w zakresie dydaktyki podyplomowej. W: Internet medyczny 2000: materiały Zjazdowe V Konferencji Internetu Medycznego. Poznań, 10-11 listopada 2000. [Poznań 2000] s. 83-84

Współaut.: ..., Piotr Krzyżaniak

75. Zastosowanie kartoteki haseł wzorcowych MeSH do klasyfikacji przedmiotowej w zintegrowanym systemie HORIZON. *Biul. GBL*. 2000 R. 46 nr 363 s. 31-44, il., bibliogr.

Toż: W: XIX Konferencja Problemowa Bibliotek Medycznych „Perspektywy współpracy bibliotek medycznych w dobie elektronicznych technologii” Wrocław, 31 V-2 VI 2000: materiały. Wrocław 2000 s. 24

Współaut.: ..., Piotr Krzyżaniak

76. Zbiór informacji o „portalach” medycznych na stronie internetowej biblioteki akademickiej. W: Internet medyczny 2000: materiały Zjazdowe V Konferencji Internetu Medycznego Poznań, 10-11 listopada 2000. [Poznań 2000] s. 83

2001

77. Bibliografia prac Akademii Medycznej im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu opublikowanych w roku 1998 / pod red. Poznań: Wydaw. Ucz. AM im. K. Marcinkowskiego, 2001 675 s.

Współaut.: Ewa Grzędzielewska, Maria Haremza, Dorota Hepner, ...

78. Biblioteka Akademii Medycznej im. K. Marcinkowskiego w Poznaniu w latach dziewięćdziesiątych. W: 5 lat Poznańskiej Fundacji Bibliotek Naukowych. Poznań 2001 s. 19-23

79. Dar dla Biblioteki Uniwersytetu Medycznego w Grodnie. *Fakty AM* 2001 nr 2 s. 6

80. Historia systemu Horizon w Poznaniu i powstania Poznańskiej Fundacji Bibliotek Naukowych (PFBN). *Biul. Inf. AM Pozn.* 2001 R. 26 nr 2 s. 39-42

81. Internet Medyczny 2000 XI 10-11, Poznań *Biul. GBL* 2001 R. 47 nr 364 s. 139-140

82. Koncepcja krajowego systemu elektro-nicznej dystrybucji kopii dokumentów dla środowiska medycznego. *Biul. GBL* 2001 R. 47 nr 365 s. 73-85, il. - Toż: W: XX Jubileuszowa Konferencja Problemowa Bibliotek Medycznych. Szczecin - Międzyzdroje, 6-8 VI 2001: materiały Konferencyjne. Szczecin 2001 s. 52-61

Współaut.: ..., Ewa Grzędzielewska, Piotr Krzyżaniak

83. Księga pamiątkowa: w 80-lecie Uniwersyteckiego Wydziału Lekarskiego w Poznaniu: studia i materiały / red.: Roman K. Meissner, Elżbieta Marciniak, ..., Janina S. Rogalińska. Poznań: AM, 2001 534 s. - Biblioteka Prac Historycznych Akademii Medycznej im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu. Ser. A. T. 4

84. Pracownicy nauki Wydziału Lekarskiego UP i Akademii Medycznej w liczbach. W: Księga pamiątkowa: w 80-lecie Uniwersyteckiego Wydziału Lekarskiego w Poznaniu: studia i materiały. Poznań: AM, 2001 s. 364-365

85. Rola biblioteki głównej akademii medycznej we wspomaganiu problemowego uczenia się studentów. W: Ku problemowemu uczeniu się w akademii medycznej: materiały konferencji / red. nauk. Zygmunt Adamski. Poznań: AM, 2001 s. 91-99, bibliogr.

86. Studenci Wydziału Lekarskiego UP i Akademii Medycznej w liczbach. W: Księga pamiątkowa: w 80-lecie Uniwersyteckiego Wydziału Lekarskiego w Poznaniu: studia i materiały. Poznań: AM, 2001 s. 305-307, tab.

87. Współpraca Biblioteki Głównej Akademii Medycznej w Poznaniu z Wielkopolską Izbą Lekarską w zakresie dydaktyki podyplomowej. *Biul. GBL* 2001 R. 47 nr 364 s. 79-83

Współaut.: ..., Piotr Krzyżaniak

88. Wykaz doktorów honoris causa Wydziału Lekarskiego Uniwersytetu Poznańskiego i Akademii Medycznej w Poznaniu. W: Księga pamiątkowa: w 80-lecie Uniwersyteckiego Wydziału Lekarskiego w Poznaniu: studia i materiały. Poznań: AM, 2001 s. 381-383

89. Wykaz samodzielnych pracowników nauki Wydziału Lekarskiego UP i Wydziałów Lekarskich AM im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu od 25 IV 1920 r. do 30 VI 2000 r. W: Księga pamiątkowa: w 80-lecie Uniwersyteckiego Wydziału Lekarskiego w Poznaniu: studia i materiały. Poznań: AM, 2001 s. 366-380

90. Zbiór informacji o portalach medycznych na stronie internetowej biblioteki medycznej. *Biul. GBL* 2001 R. 47 nr 364 s. 39-45

2002

91. Automatyczna aktualizacja danych bibliometrycznych AM w Poznaniu prezentowanych w Internecie przy współpracy z programem Expertus. W: XXI Konferencja Problemowa Bibliotek Medycznych „Biblioteki medyczne wobec problemu bibliometrycznej oceny dorobku naukowego uczelni” Poznań, 28-29 XI 2002. Poznań 2002 s. 45-47

Współaut.: Piotr Krzyżaniak, ...

92. Bibliografia prac Akademii Medycznej im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu opublikowanych w roku 1999 / pod red. Poznań: AM, 2002.- 671 s.

Współaut.: Ewa Grządzielewska, Maria Haremza, Dorota Hepner, ...

93. Bibliometria jako element oceny parametrycznej uczelni - doświadczenia Biblioteki Głównej AM w Poznaniu. W: XXI Konferencja Problemowa Bibliotek Medycznych „Biblioteki medyczne wobec problemu bibliometrycznej oceny dorobku naukowego uczelni” Poznań, 28-29 XI 2002. Poznań 2002 s. 25-30

Współaut.: ..., Ewa Grządzielewska, Maria Haremza

94. Cooperation between medical academic libraries in Poland. W: 8th European Conference of Medical and Health Libraries “Thinking globally - Acting locally. Medical libraries at turn of an era” Cologne, September 16-21, 2002: proceedings and abstracts: computer file, Internet - URL <http://www.zbmed.de/eahil2002/proceedings/torlinska-proc.pdf> [s. 1-10] - Toż [streszcz.] W: 8th European Conference of Medical and Health Libraries “Thinking globally - Acting locally. Medical libraries at turn of an era” Cologne, September 16-21, 2002: abstracts and posters. Köln 2002 s. 27

Współaut.: ..., Ewa Grządzielewska, Barbara Torlińska

95. Dokumentacja i opracowanie bibliograficzne opublikowanego dorobku naukowego pracowników naukowo-dydaktycznych Akademii. W: Półwiecze Biblioteki Głównej 1952-2002. Poznań: AM, 2002 s. 65-69

96. Kartoteka haseł wzorcowych Medical Subject Headings (MeSH) w wersji polsko-angielskiej. Koncepcja integracji wielośrodkowej i wielodyscyplinarnej pracy nad bazą w oparciu o system zunifikowanego słownictwa medycznego (Unified Medical Language System - Metathesaurus UMLS). W: Materiały Konferencji INFOBAZY '02 Bazy Danych dla Nauki. Gdańsk-Sobieszewo, 24-26 VI 2002. [Gdańsk 2002] s. 145-150

Współaut.: Anna Uryga, ...

97. Komputeryzacja Biblioteki Głównej. W: Półwiecze Biblioteki Głównej 1952-2002: oprac. zbiorowe / pod red. Poznań: AM, 2002 s. 14-17

98. Krajowy system elektronicznej dystrybucji

kopii dokumentów dla środowiska medycznego. Bibliotekarz 2002 nr 6 s. 4-8

Współaut.: ..., Ewa Grządzielewska

99. Powstanie Biblioteki Głównej Akademii Medycznej i jej struktura organizacyjna w latach 1952-2002. W: Półwiecze Biblioteki Głównej 1952-2002: oprac. zbiorowe / pod red. Poznań: AM, 2002 s. 9-11

100. Red.: Półwiecze Biblioteki Głównej 1952 - 2002: Oprac. zbiorowe / pod red. Poznań: AM, 2002. - 99 s.

101. Spotkanie bibliotekarzy. Konferencja Bibliotek Medycznych w Kolonii. *Fakty AM* 2002 R. 3 nr 11/12 s. 6

102. Sprawozdanie z sesji jubileuszowej z okazji 50-lecia Biblioteki Głównej Akademii Medycznej im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu. *Biul. Inf. AM Pozn.* 2002 R. 27 nr 5 s. 5-7

103. Sprawozdanie z 8th European Conference of Medical and Health Libraries. Cologne, September 16-21, 2002. *Biul. GBL* 2002 R. 48 nr 366 s. 117-119

Współaut.: ..., Ewa Grządzielewska, Barbara Torlińska

104. Sprawozdanie z XXI Konferencji Problemowej „Biblioteki medyczne wobec problemu bibliometrycznej oceny dorobku naukowego uczelni”. *Biul. Inf. AM Pozn.* 2002 R. 27 nr 5/117 s. 8-9

105. System elektronicznej dystrybucji kopii dokumentów doc@med. W: Udział bibliotek akademickich w kształtowaniu społeczeństwa informacyjnego w Polsce - potencjał, możliwości, potrzeby: materiały z konferencji naukowej Akademii Techniczno-Rolniczej im. Jana i Jędrzeja Śniadeckich, Bydgoszcz-Klonowo, 15-17 V 2002. Bydgoszcz 2002 s. 211-220

106. Wkład Biblioteki Głównej w automatyzację polskich bibliotek medycznych. W: Półwiecze Biblioteki Głównej 1952-2002 / oprac. zbior. pod red. Poznań: AM, 2002 s. 75-80

107. Współpraca akademickich bibliotek medycznych w Polsce. W: Konferencja nt. Współpraca bibliotek naukowych w zakresie obsługi użytkowników Warszawa, 23-24 IX 2002. [Warszawa 2002] s. 1-12

Współaut.: ..., Ewa Grządzielewska, Barbara Torlińska

108. Historia systemu Horizon w Poznaniu i powstania Poznańskiej Fundacji Bibliotek Naukowych. *Fakty AM* 2003 R. 4 nr 3/4 s. 18-19

2003

109. Polska wersja języka haseł przedmiotowych MeSH. *Fakty AM* 2003 R. 4 nr 5/6 s. 18-19

110. Standaryzacja usług bibliotecznych. W: XXII Konferencja Szkoleniowa Bibliotek Medycznych „Rozwój zintegrowanych usług bibliotecznych” Warszawa, 23-24 VI 2003: materiały konferencyjne. [Warszawa 2003] s. 1-6

111. Die Zusammenarbeit der akademischen Bibliotheken in Polen. W: Medizinbibliotheken: Wandeln durch Handeln. Jahrestagung 2003 Dresden, 23-24 IX 2003: Abstracts der Vorträge. Dresden 2003 s. [25]

Współaut.: ..., Ewa Grządzielewska, Barbara Torlińska

2004

112. Bibliografia prac Akademii Medycznej im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu opublikowanych w roku 2000 / pod red. Poznań: Wydaw. Nauk. AM im. K. Marcinkowskiego, 2004 534 s.

Współaut.: Ewa Grządzielewska, Maria Haremza, Dorota Hepner, ...

113. Biblioteka Główna AM w Poznaniu. Ośrodek makroregionalny. *Forum Akad.* 2004 nr 2 s. 12

114. 9. Europejska Konferencja Bibliotek Medycznych Od Altamira do współczesności: drogi transferu informacji, Santander, 20-25 wrzesień 2004. *Fakty AM* 2004 R. 5 nr 11/12 s. 19 il.

Współaut.: Ewa Grządzielewska, ..., Barbara Torlińska

115. Parazytologia medyczna w Internecie. W: Parazytologia kliniczna w ujęciu wielodyscyplinarnym / pod red. Zbigniewa S. Pawłowskiego, Jerzego Stefaniaka. Warszawa: PZWL, 2004 s. 70-76

116. Traditional and electronic bibliographic documentation. W: 9th European Conference of Medical and Health Libraries “From Altamira until now: Information Transference ways” Santander, Spain, 20-25, September, 2004: abstracts and posters. Santander 2004 s. 111

Współaut.: ..., Ewa Grządzielewska, Barbara Torlińska

117. Die Zusammenarbeit der akademischen Bibliotheken in Polen. *GMS Med. Bibl. Inf.* 2004

Vol. 4 nr 1 s. 42-45 - (Schwerpunktthema: „AGM-B-Jahrestagung Dresden 2003”)

Współaut.: ..., Ewa Grzędzielewska, Barbara Torlińska

2005

118. Bibliografia prac pracowników Akademii Medycznej w Poznaniu opublikowanych w roku 2001 / pod red. Poznań: AM, 2005 620 s.

Współaut.: Ewa Grzędzielewska, Maria Haremza, Dorota Hepner, ...

119. Prezentacja systemu doc@med i oferta dla bibliotek zagranicznych. W: XXIV Konferencja Problemowa Bibliotek Medycznych „Międzynarodowa współpraca bibliotek w dobie zmieniających się potrzeb użytkowników” Białystok-Białowieża, 7-9 IX 2005: materiały konferencyjne. Białystok 2005 s. 89-101

120. Sprawozdanie z konferencji „INFORUM 2005” Praga 23-26 maja 2005 r. *Fakty AM* 2005 R. 6 nr 4 s. 14-15

Współaut.: ..., Barbara Rosińska

2006

121. Presentation of the doc@med system. W: 2. deutsch-polnischer bibliothekarischer Workshop „Full-text Services: print + digital”. 23-24 Oktober, Hannover. [B.m.wyd., 2006] s. [1-14]

122. Działalność dydaktyczna prowadzona przez Bibliotekę Akademii Medycznej w Poznaniu. W: 25 Jubileuszowa Konferencja Problemowa Bibliotek Medycznych „Kształcenie użytkowników naukowej informacji medycznej - koncepcje i doświadczenia” Lublin - Kazimierz Dolny, 12-14 VI 2006. [B.m.wyd., 2006] s. 109-115 - Toż w: 25 Jubileuszowa Konferencja Problemowa Bibliotek Medycznych „Kształcenie użytkowników naukowej informacji medycznej - koncepcje i doświadczenia” Lublin-Kazimierz Dolny, 12-14 VI 2006 roku. [Warszawa]: Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich, KWE, Red. „Elektronicznej Biblioteki”, 2006 s. [1-5] - EBIB Materiały konferencyjne, nr 14

Współaut.: Ewa Grzędzielewska, Roma Hajduk, Iwona Stebner, ...

2007

123. Forms of the users education at the Main Library of Poznań University of Medical Sciences. W: European Association for Health Information

and Libraries Workshop 2007: pathways to New Roles the Education, Training and Continuing Development of the Health Library and Information Workforce. Krakow, Poland, 12-15 September 2007. [Kraków 2007] s. 42

Współaut.: Ewa Grzędzielewska, Roma Hajduk, Iwona Stebner, ...

2008

124. Deepening of information competencies. The course on “The rudiments of scientific information with Evidence Based Medicine elements” for students of the Faculty of Medicine. W: The 11th European Conference of Medical and Health Libraries “Towards a new information space - innovations and renovations” 23rd-28th June 2008, Helsinki, Finland. Abstracts. [B.m.wyd., 2008] s. 45

Współaut.: Ewa Grzędzielewska, ...

125. Standaryzacja usług bibliotecznych. *Forum Bibl. Med.* 2008 R. 1 nr 1 s. 133-139

126. Prezentacja systemu doc@med i oferta skierowana do bibliotek zagranicznych. *Forum Bibl. Med.* 2008 R. 1 nr 2 s. 376-387

2009

127. Działalność dydaktyczna prowadzona przez Bibliotekę Akademii Medycznej w Poznaniu. *Forum Bibl. Med.* 2009 R. 2 nr 1 s. 242-246

Współaut.: Ewa Grzędzielewska, Roma Hajduk, Iwona Stebner, ...

2010

128. Naukowa informacja medyczna dla doktorantów i lekarzy. *Forum Bibl. Med.* 2010 R. 3 nr 1 s. 194-198

129. Nowy wizerunek Biblioteki Głównej Uniwersytetu Medycznego w Poznaniu. *Forum Bibl. Med.* 2010 R. 3 nr 2 s. 70-84, il., portr.

130. System biblioteczno-informacyjny Uniwersytetu Medycznego im. Karola Marcinko-wskiego w Poznaniu. *Forum Bibl. Med.* 2010 R. 3 nr 1 s. 614-629

131. Zasoby medyczne w Wielkopolskiej Bibliotece Cyfrowej. W: XXVIII Konferencja Problemowa Bibliotek Medycznych „Zasoby biblioteczne na wyciągnięcie ręki – model własnościowy a model otwarty”. Wrocław, 9-11.06.2010 - [CD-ROM]

Toż: *Forum Bibl. Med.* 2010 R. 3 nr 2 s. 247-251, il., portr.

2011

132. Bibliotekarz, bibliograf, bibliometra. Fakty UMP 2011 R. 12 nr 4-5 s. 23, il.

Współaut.: Maria Kuczkowska, Ewa Grzędzielewska, Maria Haremba, ...

133. Nowa siedziba Biblioteki Głównej Uniwersytetu Medycznego w Poznaniu. *Bibl. Nostra* 2011 nr 2 s. 75-81, Sum.

134. Poszukiwania literaturowe. W: Redagowanie prac dyplomowych w uczelniach medycznych / pod red. Leszka Bartkowiaka. Poznań: Wydaw. Nauk. Uniw. Med. im. K. Marcinkowskiego 2011 s. 78-85

2012

135. Nowy rozdział w historii Biblioteki. W: Uniwersytet Medyczny im. Karola Marcinkow-

skiego w Poznaniu. 60- lecie Biblioteki Głównej 1952-2012 / oprac. pod red. Anieli Piotrowicz. Poznań 2012 s. 5-16, il.

136. Przeobrażenia w bibliotekach uczelni medycznych efektem ścisłej współpracy i wymiany doświadczeń. *Forum Bibl. Med.* 2012 R. 5 nr 1 s. 257 – 268, il., bibliogr., Sum.

Red.: Uniwersytet Medyczny im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu. 60 -lecie Biblioteki Głównej 1952-2012 / oprac. pod red. Poznań : UM 2012.- 170 s., il., bibliogr.

2013

137. Mgr Krystyna Karwowska (1913-1993). *Forum Bibl. Med.* 2013 R. 6 nr 2

Prace redakcyjne

1. *Informator*. Biblioteka Główna Akademii Medycznej w Poznaniu. Niereg., Kart., Roczn./ pod red. Poznań: Akad. Med. 1981- [2002]

Od 1983 roku AM im. Karola Marcinkowskiego, a od 2007 roku Uniwersytet Medyczny im. Karola Marcinkowskiego

Toż. 1981, współred.: ..., Renata Tomaszekiewicz, Roma Skiba, nr 1/2.- 40 s., nr 3 [wyd. 1983].- 46 s.

Toż. 1982, ..., 1-4 [wyd. 1983].- 99 s.

Toż. 1983, ..., nr 1-4 [wyd. 1984].- 190 s.

Toż. 1984, ..., nr 1-4.- 190 s.

Toż. 1985, ..., nr 1.- 38 s., nr 2.- 36 s., nr 3 [wyd. 1986].- 72 s.

Toż. 1986, ..., nr 1.- 56 s., nr 2 [wyd. 1987].- 50 s.

Toż. 1987, ..., nr 1.- 34 s.

Toż. 1988, ..., nr 1.- 38 s.

Toż. 1989, współred.: ..., Renata Tomaszekiewicz, nr 1.- 83 s., nr 2.- 112 s.

Toż. 1990, ..., nr 1.- 105 s.

Toż. 1991, ..., nr 1.- 92 s.

Toż. 1992, ..., nr 1.- 92 s.

Toż. 1993, ..., nr 1.- 114 s.

Toż. 1994, współred.: ..., Renata Tomaszekiewicz, Agnieszka Wdowicka, nr 1.-78 s.

Toż. 1995, współred.:..., Renata Tomaszekiewicz, Maria zabowska, nr 1.- 86 s.

Toż. 1996, współred.:..., Alicja Strzelecka, renata Tomaszekiewicz, nr 1.- 95 s.....

Toż. 1997, nr 1.- 93 s.

Toż. 1998, nr 1.- 107 s.

Toż. 1999, nr 1.- 87 s.

Toż. 2000, nr 1.- 104 s.

Toż. 2001, nr 1.- 64 s.

Toż. 2002, nr 1.- 59 s.

Toż. 2003, nr 1.- 95 s.

Toż. 2004, współred.: ..., Alicja Strzelecka, Magdalena Kotlarek-Naskręt

Toż. 2005, ... - 59 s.

Toż. 2006, ... - 75 s.

Toż. 2007, ... - 64 s.

Toż. 2008, ... - 63 s.

Toż. 2009/2010, współred.: ..., Alicja Strzelecka-Żyromska, Magdalena Kotlarek-Naskręt.- 93 s.

Toż. 2011 ... 57 s.

Toż. 2012 ... 95 s.

2. *Medicus Mundi Polonia*. Kwartalnik wyd. Medicus Mundi Poland. Red. Zbigniew Pawłowski. Zastępca red. nacz. Anita Magowska. Rada red.: [m. in.] ..., Jerzy Stefaniak, przewodniczący. Poznań: Fundacja Pomocy Humanitarnej „Redemptoris Missio”- Medicus Mundi Poland, 2001-2012 R. 12

3. *Nowiny Lekarskie*. Dwumiesięcznik naukowy Uniwersytetu Medycznego im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu. Red. nac.: Marian Grzysławski. Sekr.: [m.in.] Włodzimierz Szczepaniak. Kom. red.: [m.in.] Maria Borysewicz-Lewicka, Grzegorz H. Bręborowicz, Magdalena Czarnecka-Operacz, Leon Drobnik, Janusz Gadzinowski, Wojciech Golusiński, Jacek Juszczyk, Ryszard

Koczorowski, Tomasz Kościński, Krzysztof Linke, Roman K. Meissner, Michał Musielak, ..., Antoni Prusiewicz, Kazimierz Rzymiski, Krzysztof Słowiński, Andrzej Szkaradkiewicz, Jacek Szmeja, Roman Szulc, Krzysztof Wiktorowicz, Witold Woźniak, Poznań: Wydaw. Nauk. Uniw. Med. im. K. Marcinkowskiego 2011 R. 80 nr 1.- 73 s., il., tab., bibliogr., Streszcz., Sum., 30 cm

Who is who w Polsce. Zug 2002 s. 1544; Nagrody im. Andrzeja Wojtkowskiego 2007. – *Panorama Wielk. Kult.* 2007 nr 9/10 s. 20-21; // Ewa Busse-Turczyńska: Kadra kierownicza bibliotek medycznych w Polsce. *Forum Bibl. Med.* 2009 R. 2 nr 1 s. 12; Ryszard Żmuda: „Leksykon biograficzny uczonych” i „Słownik pracowników bibliotek medycznych” na łamach Forum Bibliotek Medycznych. *Forum Bibl. Med.* 2011 R. 4 nr 2 s. 303, 307, 309, 310, 313, 318; Uniwersytet Medyczny im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu. 60 - lecie Biblioteki Głównej 1952-2012 / oprac. pod red. Anieli Piotrowicz. Poznań 2012 s. 107-129, bibliogr.; Uniwersytet Medyczny im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu – akta osobowe; Materiały i informacje przekazane przez mgr Anielę Piotrowicz autorowi hasła biograficznego.

Ryszard Żmuda

Mgr Jadwiga PIOTROWSKA (ur. 1928), polonista, bibliotekoznawca, bibliograf, nauczyciel akademicki, starszy kustosz dyplomowany, dyrektor Biblioteki Głównej Akademii Medycznej w Łodzi.

Urodziła się 11 września 1928 roku w Kolonii Olsza (gmina Mroga, pow. Brzeziny, woj. Łódź), w rodzinie robotniczej Wawrzyńca Lewandowskiego i Julii z domu Dziezdianowicz. Dwojga imion Jadwiga Danuta, ale drugiego nie używa. Znak zodiaku Panna, a w chińskim horoskopie Smok. Miała troje rodzeństwa – braci: Jerzego, oficera Wojska Polskiego i Kazimierza, inżyniera elektryka oraz siostrę Mirosławę. Mąż Jerzy Zbigniew Piotrowski jest inżynierem elektrykiem. Ma syna Marka Jerzego (ur. 8 IX 1955) inżyniera budownictwa lądowego i wnuka Konrada (ur. 1987), który zginął w 2011 roku.

Szkołę Podstawową w Rogowie ukończyła w 1942, następnie kontynuowała naukę w Gimnazjum Heleny Miklaszewskiej w Łodzi (kilka miesięcy w 1942 roku), później w Gimnazjum i Liceum Społecznym (1942 – 1947). W czasie II wojny światowej, podczas okupacji hitlerowskiej, uczestniczyła w tajnych kompletach gimnazjalnych, pracując jednocześnie przymusowo przy budowie lotniska niemieckiego. Świadectwo dojrzałości otrzymała w 1947 roku. Studiowała (1947 – 1952) – absolutorium (VI 1951), dyplom i stopień magistra filozofii w zakresie filologii polskiej (14 VI 1952) na Wydziale Humanistycznym Uniwersytetu Łódzkiego, przez pierwsze dwa lata polonistykę, a dwa następne specjalizowała się w bibliotekoznawstwie. Ze względu na trudne warunki materialne w czasie studiów podjęła pracę zarobkową. Po wybraniu specjalizacji otrzymała stypendium Naczelnej Dyrekcji Bibliotek, które umożliwiło jej ukończenie studiów. Napisała pracę magisterską: *Łódzkie biblioteki naukowe po II wojnie światowej*, której promotorem był prof. dr Jan Muszkowski.

Zajmowane stanowiska i pełnione funkcje. Centralny Zarząd Przemysłu Włókienniczego. Dyrekcja Przemysłu Bawełnianego – referent ds. inwestycji (VII 1948 – 16 VII 1949); Akademia Medyczna w Łodzi. Biblioteka Główna – bibliotekarz (1 X 1951 – 31 VIII 1953), p. o. pomocniczy pracownik naukowy asystent biblioteczny (1 IX 1953 – 31 VIII 1954), starszy asystent (1 IX 1954 – 31 V 1956), starszy bibliotekarz (1 VI 1956 – 30 VI 1962), kierownik Czytelni Naukowej (1959 – 1977), adiunkt biblioteczny (1 VII 1962 – 31 XII 1968), kustosz dyplomowany (1 I 1969 – 31 VIII 1982), kierownik Oddziału Udostępniania Zbiorów (1977 – 1979), zastępca dyrektora Biblioteki Głównej (1 XII 1979 – 22 XII 1982), starszy kustosz dyplomowany (1 IX 1982 – 17 XII 1990), p. o. dyrektora (23 XII 1982 – 17 XII 1984), dyrektor Biblioteki

Głównej (18 XII 1984 – 1990), po przejściu na emeryturę była jeszcze zatrudniona na 1/2 etatu, później na 1/4 (1 X 1995 – 16 III 1997) w Bibliotece Katedry Onkologii AM (1 II 1991 – 30 IX 1995 – 16 III 1997), którą zorganizowała i kierowała.

Działalność dydaktyczna – prowadziła wykłady i ćwiczenia z „Podstaw naukowej informacji medycznej” dla młodej kadry naukowej i z „Przysposobienia bibliotecznego” dla studentów I roku wszystkich kierunków studiów, wakacyjne praktyki studentów bibliotekoznawstwa różnych uczelni w naszym kraju oraz praktyki zawodowe pracowników bibliotek naukowych. Organizowała również informację zbiorową, w tym wystawy okolicznościowe, nowych nabytków i darów wydawnictw zwartych i ciągłych oraz zbiorów specjalnych, oprowadzała wycieczki po bibliotece uczelnianej. Uczestniczyła aktywnie w spotkaniach dyrektorów bibliotek resortu zdrowia i opieki społecznej, łódzkich bibliotek naukowych, ogólnopolskich konferencjach problemowych bibliotek medycznych. III KPBM zorganizowała w dniach 15-16 IX 1983 roku w Łodzi, a na XXVII w 2009 roku, będąc już ok. 20 lat na emeryturze wygłosiła referat.

Praca naukowa – podejmowała problematykę badawczą z zakresu bibliotekarstwa, bibliografii i biografistyki. Była inicjatorem, autorem i współautorem wielu tomów bibliografii zespołów osobowych, macierzystej Uczelni oraz kilku spisów publikacji poszczególnych osób. Ogłosiła drukiem 30 pozycji.

Była aktywnym członkiem organizacji społecznych i politycznych: Związków Zawodowych Pracowników Przemysłu Włókienniczego (1948–1949), Związków Zawodowych Pracowników Służby Zdrowia (7 XII 1951–), w tym Mężem zaufania przez kilka lat (1951), Rady Kobiet (1951–), Związku Bibliotekarzy i Archiwistów Polskich (1948–), Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej (1951–), Egzekutywy PO PAM, Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich, Senatu AM (1982–1990), Senackiej Komisji Badań Naukowych i Współpracy z Zagranicą.

Otrzymała odznaczenia: Srebrny Krzyż Zasługi (25 II 1969), Odznakę Za Wzorową Pracę w Służbie Zdrowia (7 IV 1973), Złoty Krzyż Zasługi (4 X 1974), Medal Komisji Edukacji Narodowej (29 IX 1981), Medal 40-lecia PRL (22 VII 1984), Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski (4 IX 1985), Medal Pamiątkowy Akademii Medycznej w Łodzi (1990) oraz nagrody JM Rektora AM – indywidualne dydaktyczne – III° (1985), I^o (1989) – naukowe (1987) i inne.

Hobby: uprawianie sportu (łyżwiarstwo, narciarstwo, pływanie), umiślanie przyrody (kwiaty, krzewy, koty i psy), praca na działce.

Warunki pracy biblioteki uczelnianej, która początkowo mieściła się w hali pofabrycznej budynku przy Al. Tadeusza Kościuszki 10, a później w gmachu Rektoratu AM (al. T. Kościuszki 4) były bardzo trudne. Dopiero od 1977 roku sytuacja lokalowa uległa radykalnej poprawie, gdy Biblioteka otrzymała samodzielny dwupiętrowy gmach, o kubaturze 17 697 m² i powierzchni użytkowej 4 271 m², przy ulicy Jana Muszyńskiego 2, który doczekał się w 2012 roku termomodernizacji.

Według mojej opinii mgr Jadwiga Piotrowska, z którą miałem zaszczyt współpracować, była najznakomitszym bibliotekoznawcą w dziejach Akademii Medycznej w Łodzi. Stosując tradycyjne metody pracy zorganizowała w Bibliotece Głównej warsztat pracy na bardzo wysokim poziomie. Będąc już na emeryturze nadal pragnęła pracować dla dobra Uczelni. Wówczas spowodowałem powołanie Biblioteki Katedry Onkologii AM. Odznaczała się gruntowną wiedzą fachową, niezwykłą pracowitością, i chęcią podejmowania nowych inicjatyw dla społeczności akademickiej, dobra Uczelni i zamięłowaniem do nauki. Jest zasłużonym pracownikiem książki. Zna języki obce: angielski, francuski, niemiecki i rosyjski. Dużo zawdzięczam Pani Dyrektor. Kontynuuje jej dzieło w zakresie działalności naukowej, dydaktycznej i organizacyjnej. Przeglądając akta osobowe spotkałem m.in. następujące opinie napisane przy okazji awansu zawodowego i przedłużenia zatrudnienia w bibliotece zakładowej – w Ankiecie kwalifikacyjnej bibliotekarza dyplomowanego oraz dyplomowanego pracownika dokumentacji naukowej – dyrektor Biblioteki Głównej AM dr Jerzy Supady w dniu 4 VI 1982 roku napisał: „Pani dyrektor, kustosz dyplomowany, mgr Jadwiga Piotrowska jest doskonałym, w pełnym tego słowa znaczeniu pracownikiem, bardzo pracowitym, systematycznym, dokładnym i całkowicie kompetentnym w zakresie pełnionych obowiązków. Można na Niej polegać jak na Zawiszy. Człowiek z wyjątkowym rzadkim w naszych czasach morale.” A w latach 90- tych XX wieku: „Była pracownikiem o najwyższych kwalifikacjach zawodowych. Posiadała gruntowną wiedzę specjalistyczną oraz 45-letnią praktykę zawodową.”

Spis publikacji

1962

1. Materiały do bibliografii [Akademii Medycznej w Łodzi] 1945-1960 / oprac. zespół: Cecylia Dunin-Horkawicz, Wiesława Gądek, Elżbieta Jankowska, Andrzej Kempa..., Irena Skłodowska/pod kier. Urszuli Pelińskiej. Łódź: AM 1962.- 286 s.

1972

2. Elżbieta Jankowska [1922-1972]. *Bibliotekarz* 1972 R. 39 nr 10 s. 320

1973

3. Centralny katalog czasopism zagranicznych w bibliotekach łódzkich za lata 1955-1970 / oprac. ... z udziałem Jadwigi Bogusławskiej i Krystyny Boskiej. T. 1-2. Łódź: UŁ, 1973.- 843 s. - Wydawnictwa Bibliograficzne Biblioteki Uniwersyteckiej w Łodzi, 16.

1974

4. Bibliografia dorobku piśmienniczego pracowników Akademii Medycznej w Łodzi za rok 1973. Łódź: AM, 1974.- 97 s.

Współaut.: Andrzej Kempa, ...

1975

5. Bibliografia dorobku piśmienniczego pracowników Akademii Medycznej w Łodzi za rok 1974. Łódź: AM, 1975.- 123 s.

Współaut.: Andrzej Kempa, ...

1976

6. Bibliografia dorobku piśmienniczego pracowników Akademii Medycznej w Łodzi za rok 1975. Łódź: AM, 1976.- 92 s.

Współaut.: Andrzej Kempa, ...

1977

7. Bibliografia dorobku piśmienniczego pracowników Akademii Medycznej w Łodzi za rok 1976. Łódź: AM, 1977.- 113 s.

Współaut.: Andrzej Kempa, ...

1978

8. Bibliografia dorobku piśmienniczego pracowników Akademii Medycznej w Łodzi za lata 1971-1972. Łódź: AM, 1978.- 255 s.

Współaut.: Andrzej Kempa, ...

9. Bibliografia dorobku piśmienniczego pracowników Akademii Medycznej w Łodzi za rok 1977. Łódź: AM, 1978.- 157 s.

Współaut.: Andrzej Kempa, ...

1979

10. Bibliografia dorobku piśmienniczego pracowników Akademii Medycznej w Łodzi za lata 1969-1970. T. 1: 1961-1962. Łódź: AM, 1979.- 210 s.

Współaut.: Andrzej Kempa, ...

1981

11. Bibliografia dorobku piśmienniczego pracowników Akademii Medycznej w Łodzi za rok 1978 / red. Wielisława Zatorska, Łódź: AM, 1981.- XV, 221 s.

12. Urszula Pelka-Pelińska (1904-1980). *Bibliotekarz* 1981 R. 48 nr 2 s. 51

1982

13. Spis publikacji profesora Franciszka Venuleta. *Arch. Hist. Med.* 1982 T. 4 z. 1/4 s. 34-38

1984

14. Bibliografia dorobku piśmienniczego pracowników Akademii Medycznej w Łodzi za rok 1979 / red. Wielisława Zatorska. Łódź: AM, 1984.- XVIII, 208 s.

15. Biblioteki zakładowe w systemie biblioteczno-informacyjnym wyższych uczelni medycznych. Robocza konferencja bibliotek akademii medycznych. Łódź, 15-16 września 1983 r. *Biul. GBL* 1984 R. 30 nr 336 s. 91-92

1985

16. Bibliografia dorobku piśmienniczego pracowników Akademii Medycznej w Łodzi za rok 1980 / red. Wielisława Zatorska. Łódź: AM, 1985.-

XVII, 187 s.

17. [Wykaz publikacji profesora Stanisława Cwynara]. *Psychiat. Pol.* 1985 T. 19 nr 5 s. 409-415

1986

18. Bibliografia dorobku piśmienniczego pracowników Akademii Medycznej w Łodzi za rok 1981. Łódź: AM, 1986.- XVI, 149 s.

19. Bibliografia dorobku piśmienniczego pracowników Akademii Medycznej w Łodzi za rok 1982. Łódź: AM, 1986.- XVI, 113 s.

Współaut.: ..., Ryszard Żmuda

20. Julian Dmitrowicz (1912-1981). *Biul. GBL* 1986 R. 32 nr 339 s. 69-71, portr.

1987

21. Bibliografia dorobku piśmienniczego pracowników Akademii Medycznej w Łodzi za rok 1983. Łódź: AM, 1987.- XX, 238 s.

1988

22. Bibliografia dorobku piśmienniczego pracowników Akademii Medycznej w Łodzi za rok 1984. Łódź: AM, 1988.- XX, 225 s.

23. Bibliografia dorobku piśmienniczego pracowników Akademii Medycznej w Łodzi za rok 1985. Łódź: AM, 1988.- XX, 231 s.

Współaut.: ..., Ryszard Żmuda

24. Bibliografia publikacji pracowników Akademii Medycznej [w Łodzi] za lata 1961-1970. Łódź: AM, 1988.- XV, 506 s.

Współaut.: Andrzej Kempa, ...

1989

25. Bibliografia dorobku piśmienniczego pracowników Akademii Medycznej w Łodzi za rok 1986. Łódź: AM, 1989.- XXIV, 282 s.

1990

26. Bibliografia dorobku piśmienniczego pracowników Akademii Medycznej w Łodzi za rok 1988. Łódź: AM, 1990.- XXV, 275 s.

27. Biblioteka Główna. W: 40-lecie Akademii Medycznej w Łodzi. *Ann. AM Lodz.* 1990 suppl. 26 s. 372-378, il., portr.

28. Bibliografia dorobku piśmienniczego pracowników Akademii Medycznej w Łodzi za rok 1990. Łódź: AM, 1990

2007

29. Biblioteka Główna Akademii Medycznej w Łodzi (1950-2002). *Kronikarz* 2006/2007 R. 5 nr 2 s. 209-277, il., portr., bibliogr.

2010

30. Biblioteka Główna Akademii Medycznej

w Łodzi – ze wspomnień emerytki. *Forum Bibl. Med.* 2010 R. 3 nr 1 s. 560-564, il. 727, 733

2013

31. Mgr Urszula Pełka-Pelińska (1904-1980). *Forum Bibl. Med.* 2013 R. 6 nr 2

Skład osobowy i spis wykładów Akademii Medycznej w Łodzi za rok akad. 1952 – 1989/1990.- Łódź 1953– 1990; Julian Dmitrowicz: Biblioteka Główna. *Ann. Acad. Med. Lodz.* 1970 T. 13 supl. 6 s. 593-603, il.; Jerzy Supady: Biblioteka Główna. *Ann. Acad. Med. Lodz.* 1980 T. 21 supl. 19 s. 237-240, il.; Jadwiga Piotrowska: Biblioteka Główna. *Ann. Acad. Med. Lodz.* 1984/1985 T. 25/26 supl. 26 s. 272-278, il., tab.; Andrzej Kempa, Jadwiga Piotrowska: Bibliografia publikacji pracowników Akademii Medycznej w Łodzi za lata 1961-1970. Łódź 1988; Ryszard Żmuda : Jadwiga Piotrowska. *Biul. GBL.* 1991 R. 37 nr 354 s. 97-102, portr., bibliogr.; Tenże: Dyrektor Jadwiga Piotrowska. *Por. Bibl.* 1993 nr 6 s. 39-41, portr.; Jadwiga Piotrowska, Ryszard Żmuda: Bibliografia publikacji pracowników Akademii Medycznej w Łodzi za lata 1971-1990. Łódź 2000; Ryszard Żmuda: Biblioteka Główna. W: Pięćdziesięciolecie wydziałów medycznych Uniwersytetu Łódzkiego i Akademii Medycznej w Łodzi (1945-1995)/ pod red. Ryszarda Żmudy. *Ann. Acad. Med. Lodz.* 2002 Vol. 43 supl. 30 cz. 1 s. 293-299, il., tab.; Tenże: Biblioteka Główna. W: 60 Sześćdziesięciolecie wydziałów medycznych 1945-2005/[red.] zainic. i oprac. Teresa Pajszczyk-Kieszkiewicz. Łódź 2005 s. 941-942, 948, 952, 962, il., tab.; Jadwiga Piotrowska: Biblioteka Główna Akademii Medycznej w Łodzi (1950-2002). *Kronikarz* 2006/2007 R. 5 nr 2 s. 209-227, il., portr., tab., bibliogr.; Elżbieta Kraszevska: Emerytowani dyrektorzy i kierownicy bibliotek medycznych. *Forum Bibl. Med.* 2009 R. 2 nr 1 s. 35, portr.; Ryszard Żmuda: Biblioteka sercem Uczelni. *Biul. Inf. UM w Łodzi* 2009 Vol. 2 nr 10 s. 16-19, il., portr.; Tenże: Biblioteka Główna. W: 65 Sześćdziesięciolecie wydziałów medycznych 1945-2010/[red.] zainic. i oprac. Teresa Pajszczyk-Kieszkiewicz. Łódź 2010 s. 1047-1049, 1058, 1067, il., portr.; Jadwiga Piotrowska: Biblioteka Główna Akademii Medycznej w Łodzi – ze wspomnień emerytki. *Forum Bibl. Med.* 2010 R. 3 nr 1 s. 560-564, il. 733; Ryszard Żmuda: „Leksykon biograficzny uczonych” i „Słownik pracowników bibliotek medycznych” na łamach Forum Bibliotek Medycznych. *Forum Bibl. Med.* 2011 R. 4 nr 2 s. 303, 307, 309, 310, 313, 317; Barbara Grabińska: Biblioteka Główna Akademii Medycznej w Łodzi (1950-1983). Kielce: WSP, 1983 Praca magisterska Promotor dr Kazimierz Warda; Biblioteka Uniwersytetu Medycznego w Łodzi – sygn. D-41641; Archiwum Uniwersytetu Medycznego w Łodzi – akta osobowe sygn. 173/1371; Materiały i informacje przekazane przez mgr Jadwigę Piotrowską autorowi hasła biograficznego.

Ryszard Żmuda

Mgr Helena RATAJ (1918-2008), filolog klasyczny, bibliograf, nauczyciel akademicki, starszy kustosz dyplomowany, dyrektor Biblioteki Głównej Akademii Medycznej w Gdańsku.

Urodziła się 4 lutego 1918 roku w Kwebedowie w rodzinie Tomasza Podczaskiego i Michaliny z domu Podniesińska. Dnia 28 IX 1939 roku w Równem na Wołyniu zawarła związek małżeński z Januszem Ratajem, późniejszym profesorem, kierownikiem Katedry Materiałów Budowlanych Politechniki Gdańskiej. Miała dwie córki – Danutę (ur.

1942) i Grażynę (ur. 1947).

W 1936 roku ukończyła Państwowe Gimnazjum im. Romualda Traugutta w Lipnie i podjęła studia na Wydziale Humanistycznym Uniwersytetu Warszawskiego. Wybuch II wojny światowej zmusił ją do przerwania nauki. Studia ukończyła w 1946 roku. Napisała pracę magisterską: *„Postać króla Edypa według Sofoklesa”*. Uzyskała tytuł magistra filologii klasycznej. Po wojnie musiała opuścić Warszawę i znalazła się wraz z rodziną w Gdańsku. W 1950 roku ukończyła kurs dla bibliotekarzy technicznych bibliotek naukowych i aspirantów na bibliotekarzy naukowych organizowany przez Związek Bibliotekarzy i Archiwistów Polskich w Gdańsku. Jako kursantka odbyła trzymiesięczną praktykę w Bibliotece Centralnej Akademii Medycznej w Gdańsku. W listopadzie 1963 roku złożyła egzamin dla kandydatów na stanowiska bibliotekarzy dyplomowanych przed Komisją Egzaminacyjną dla Bibliotekarzy Dyplomowanych przy Ministrze Szkolnictwa Wyższego. To dało jej uprawnienia nauczyciela akademickiego.

Od 15 X 1950 roku związana była z Biblioteką Główną Akademii Medycznej w Gdańsku jako młodszy asystent biblioteczny. Pracę rozpoczęła od Oddziału Gromadzenia i Opracowania Zbiorów. Od października 1952 roku zajmowała się Bibliotekami Klinik i Zakładów AMG. W roku 1957 objęła kierownictwo Oddziału Udostępniania Zbiorów. Z początkiem roku 1964 otrzymała stanowisko adiunkta bibliotecznego, po czterech latach kustosza dyplomowanego, a w 1973 roku starszego kustosza dyplomowanego. Dnia 1 X 1969 roku została zastępcą dyrektora, a od 1 X 1976 roku pełniła funkcję dyrektora Biblioteki Głównej Akademii Medycznej w Gdańsku. Na emeryturę przeszła 30 IX 1981 roku. Z biblioteką związana była do końca 1993 roku.

W momencie objęcia stanowiska zbiory biblioteki liczyły blisko 300 000 druków zwartych oraz ok. 75 000 woluminów czasopism. Swemu następcy zostawiła zbiory powiększone o 40 000 jednostek bibliecznych. W wypożyczalni zarejestrowanych było wówczas ok 3 000 czytelników (1981).

Kontynuowała działalność swego poprzednika redagując kolejne roczniki „Bibliografii Publikacji Pracowników AMG”. Pod jej redakcją ukazały się spisy publikacji pracowników za lata 1945-1964 oraz 1971-1991. Nad bibliografią pracowała wiele lat, nie zarzucając jej po przejściu na emeryturę, aż do 1993 roku.

W uznaniu zasług otrzymała odznaczenia: Odznakę „Za zasługi dla Gdańska” (1973), Złoty Krzyż Zasługi (1974), Medal Zasłużonemu Akademii Medycznej w Gdańsku (1978), Odznakę „Za wzorową pracę w służbie zdrowia” (1978), Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski (1984), Medal 40-lecia Polski Ludowej (1984), Pamiątkowy 40-lecia Akademii Medycznej w Gdańsku (1985).

Zmarła 28 czerwca 2008 roku w Gdańsku.

Spis publikacji

1967

1. Bibliografia publikacji pracowników Akademii Medycznej w Gdańsku za lata 1945-1964. Gdańsk: Gd. Tow. Nauk. 1967 [1] 474 s.

Współaut.: Adam Bocheński, ..., Anna Bocheńska

1974

2. Red.: Bibliografia publikacji pracowników Akademii Medycznej w Gdańsku za rok 1971. Gdańsk: Akademia Medyczna 1974 IX [2] 259 s.

Współred.: ..., Maria Babnis

1975

3. Red.: Bibliografia publikacji pracowników Akademii Medycznej w Gdańsku za rok 1972. Gdańsk: Akademia Medyczna 1975 [6] X 253 s.

Współred.: ..., Maria Babnis

1976

4. Red.: Bibliografia publikacji pracowników Akademii Medycznej w Gdańsku za rok 1973. Gdańsk: Akademia Medyczna 1976 [8] XI 304 s.

Współred.: ..., Mieczysława Bara

1977

5. Red.: Bibliografia publikacji pracowników Akademii Medycznej w Gdańsku za rok 1974. Gdańsk: Akademia Medyczna 1977 [2] XVI 335 s.

Współred.: ..., Mieczysława Bara

1978

6. Red.: Bibliografia publikacji pracowników

Akademii Medycznej w Gdańsku za rok 1975. Gdańsk: Akademia Medyczna 1978 XVIII 373 s.

Współred.: ..., Mieczysława Bara

1979

7. Red.: Bibliografia publikacji pracowników Akademii Medycznej w Gdańsku za rok 1976. Gdańsk: Akademia Medyczna 1979 XVII 421 s.

Współred.: ..., Mieczysława Bara

1980

8. Red.: Bibliografia publikacji pracowników Akademii Medycznej w Gdańsku za rok 1977. Gdańsk: Akademia Medyczna 1980 XV 369 s.

Współred.: ..., Mieczysława Bara

9. 35 lat Biblioteki Głównej Akademii Medycznej w Gdańsku. *Ann. Acad. Med. Gedan.* 1980 t. 10 s. 373-382

Współaut.: Maria Bugno, ...

1981

10. Red.: Bibliografia publikacji pracowników Akademii Medycznej w Gdańsku za rok 1978. Gdańsk: Akademia Medyczna 1981 XVI 439 s.

Współred.: ..., Mieczysława Bara

1983

11. Red.: Bibliografia publikacji pracowników Akademii Medycznej w Gdańsku za rok 1979. Gdańsk: Akademia Medyczna 1983 XV 249 s.

Współred.: ..., Mieczysława Bara

1984

12. Red.: Bibliografia publikacji pracowników Akademii Medycznej w Gdańsku za rok 1980. Gdańsk: Akademia Medyczna 1984 XIV 337 s.
Współred.: ..., Mieczysława Bara

1985

13. Red.: Bibliografia publikacji pracowników Akademii Medycznej w Gdańsku za lata 1981-1982. Gdańsk: Akademia Medyczna 1985 XVIII 423 s.
Współred.: ..., Mieczysława Bara

1986

14. Red.: Bibliografia publikacji pracowników Akademii Medycznej w Gdańsku za rok 1983. Gdańsk: Akademia Medyczna 1986 XIV 322 s.
Współred.: ..., Mieczysława Bara

1987

15. Red.: Bibliografia publikacji pracowników Akademii Medycznej w Gdańsku za rok 1984. Gdańsk: Akademia Medyczna 1987 XIII 326 s.
Współred.: ..., Mieczysława Bara

1988

16. Red.: Bibliografia publikacji pracowników Akademii Medycznej w Gdańsku za rok 1985. Gdańsk: Akademia Medyczna 1988 XI 319 s.
Współred.: ..., Mieczysława Bara

1989

17. Red.: Bibliografia publikacji pracowników Akademii Medycznej w Gdańsku za rok 1986. Gdańsk: Akademia Medyczna 1989 208 s.
Współred.: ..., Mieczysława Bara

1990

18. Red.: Bibliografia publikacji pracowników Akademii Medycznej w Gdańsku za rok 1987. Gdańsk: Akademia Medyczna 1990 X 277 s.

1991

19. Bibliografia publikacji pracowników Akademii Medycznej w Gdańsku za rok 1988. Gdańsk: Akademia Medyczna 1991 IX 246 s.
Współaut.: Danuta Baczkowska, ..., Elżbieta Tymińska

1992

20. Bibliografia publikacji pracowników Akademii Medycznej w Gdańsku za rok 1989. Gdańsk: Akademia Medyczna 1992 X 325 s.
Współaut.: D. Baczkowska, ..., Elżbieta Tymińska

1994

21. Bibliografia publikacji pracowników Akademii Medycznej w Gdańsku za rok 1990-1991. Gdańsk: Akademia Medyczna 1994 XIV 335 s.
Współaut.: D. Baczkowska, ..., Elżbieta Tymińska

22. Spis prac prof. dr Klementyny Świcowej. *Ann. Acad. Med. Gedan.* 1994 t. 24 s. 281-286
Współaut.: ..., Elżbieta Tymińska

Józefa de Laval: Pamięci Dyrektora Heleny Rataj. *Gazeta AMG* 2009 nr 2 s. 18; Adam Bocheński: Bibliografia publikacji pracowników Akademii Medycznej w Gdańsku za lata od 1965 do 1967. Gdańsk; Bibliografia Gdańskiego Uniwersytetu Medycznego; Piotr Tomasz Cichocki: Zmarli dyrektorzy, kierownicy i pracownicy bibliotek medycznych (1950-2008). *Forum Bibl. Med.* 2009 R. 2 nr 1 s. 55; Ryszard Żmuda: „Leksykon biograficzny uczonych” i „Słownik pracowników bibliotek medycznych” na łamach Forum Bibliotek Medycznych. *Forum Bibl. Med.* 2011 R. 4 nr s. 303, 309, 310, 312; Archiwum Gdańskiego Uniwersytetu Medycznego – akta osobowe – sygn. 751.

Katarzyna Dorocińska

Mgr Zdzisław SŁOMIŃSKI (1915-1989), socjolog, filozof, politolog, bibliotekoznawca, nauczyciel akademicki, wykładowca filozofii marksistowskiej w 6 krakowskich uczelniach, starszy kustosz dyplomowany, bibliofil, menadżer, działacz polityczny i społeczny, kierownik Katedry i Zakładu Podstaw Marksizmu-Leninizmu i prorektor Wyższej Państwowej Szkoły Pedagogicznej w Krakowie, dyrektor Biblioteki Głównej Akademii Medycznej im. Tadeusza Kościuszki w Krakowie.

Urodził się 1 stycznia 1915 roku w Krakowie w rodzinie robotniczej Franciszka (zm. 1924) i Bronisławy z domu Reichert. Ojciec był pracownikiem kolejowym, a matka prasowaczką w pralni. Żonaty od 1950 roku z Krystyną z domu Wilkosz. Ma syna Wojciecha (ur. 26 V 1953).

Do Szkoły Podstawowej - typu humanistycznego - i Gimnazjum Ogólnokształcącego uczęszczał we Lwowie. Po maturze, którą uzyskał w 1933 roku, rozpoczął studia na Politechnice Lwowskiej, ale przerwał z powodu konieczności podjęcia pracy zarobkowej. Następnie podjęte studia prawnicze uniemożliwił wybuch drugiej wojny światowej. Studiował (1946-1950) na Wydziale Humanistycznym Uniwersytetu Jagiellońskiego, gdzie uzyskał stopień magistra filozofii w zakresie socjologii (30 VI 1950). Napisał pracę magisterską: *Studia nad recepcją marksizmu w Polsce do 1907 roku*. Komisja Egzaminacyjna dla Bibliotekarzy Dyplomowanych przy Ministrze Oświaty i Szkolnictwa Wyższego przyznała mu uprawnienia dla bibliotekarzy dyplomowanych bez egzaminu (28 X 1968).

Zajmowane stanowiska i pełnione funkcje: Zakład Ubezpieczeń od Wypadków we Lwowie – referent (1834 – III 1935), Zakład Ubezpieczeń Społecznych w Krakowie (IV 1935 – 1943), Spółdzielni „Samopomoc” – kierownik i „Zdrowie” w Krakowie – członek zarządu (1943), Spółdzielnia „Spółnota” Oddział terenowy w Białej k. Makowa Podhalańskiego - zastępca kierownika (VIII 1943 – I 1945), Wojewódzki Urząd Informacji i Propagandy w Krakowie – kierownik Wydziału Polityczno-Wychowawczego, następnie zastępca kierownika wydziału (II 1945 – V 1946), Polskie Radio-Kraków – zastępca dyrektora okręgowego (VI 1946 – VI 1947), Polskie Radio-Warszawa – wicedyrektor programowy (VII 1947 – II 1948), Uniwersytet Jagielloński w Krakowie. Studium Nauki o Polsce i Świecie Współczesnym – asystent (III 1948 – X 1950), starszy asystent (XI 1950-VIII 1955), Państwowa Wyższa Szkoła Pedagogiczna w Krakowie – kontraktowy profesor nadzwyczajny i kierownik Katedry i Zakładu Podstaw Marksizmu-Leninizmu, prorektor (1 XI 1954 – 31 VIII 1954), Uniwersytet Jagielloński. Katedra Podstaw Marksizmu - Leninizmu – samodzielny pracownik nauki, następnie zastępca profesora (1 IX 1954 – 30 X 1958), egzaminator komisji eg-

zaminacyjnej UJ prowadzącej egzaminy kandydackie z materializmu dialektycznego i historycznego (II 1956- I III 1958), Akademia Medyczna w Krakowie (3 XII 1958 – 1980), wykładowca, dyrektor Biblioteki Głównej (I V 1960 – 1980), starszy bibliotekarz, kustosz dyplomowany (I I 1969 – 31 III 1971), starszy kustosz dyplomowany (I IV 1971 – 1980). Przeszedł na emeryturę w 1980 roku.

W czasie pracy w Polskim Radio, zainicjował, zorganizował i prowadził Radiowy Uniwersytet Ludowy. Działał też w Zarządzie Wojewódzkim Towarzystwa Uniwersytetów Robotniczych, – sekretarz Zarządu Wojewódzkiego TPPR (1945 –). Przed objęciem drogą konkursu funkcji dyrektora Biblioteki Głównej AM, którą kierował przez 20 lat, zdobył doświadczenie bibliotekarskie m.in. jako bibliotekarz w „Osiedlu Robotniczym” w Krakowie (1939-1943) i organizując w Białej k. Makowa Podhalańskiego, ośrodek zdrowia i bibliotekę, którą prowadził (1943–1945) oraz opiekując się Biblioteką Główną i Biblioteką Katedry Podstaw Marksizmu-Leninizmu WSP w Krakowie. Przy okazji awansów zawodowych był wysoko oceniany przez PZPR i władze Uczelni. Podkreślano jego doświadczenie dydaktyczne i pełnione funkcje kierownicze w kilku ośrodkach akademickich, usprawnienie funkcjonowania biblioteki uczelnianej (zmianę struktury organizacyjnej, usprawnienie udostępniania i informacji, powiększenie zasobów oraz podjęte plany budowy nowego gmachu dla Biblioteki Głównej AM, które sfinalizowano w 1984 roku za jego następcy dyrektora mgr Władysława Szota, który go we wszystkich zastępował podczas nieobecności w ksiąźnicy.

Prowadził aktywną działalność dydaktyczną: początkowo z zakresu problematyki partyjnej i społecznej w Wojewódzkiej Szkole Partyjnej Polskiej Partii Robotniczej (1945, 1946) a następnie PZPR (1954, 1955, 1958-1960) oraz na kursach OKZZ, później ORZZ (1945-1950), w Centralnej Szkole Spółdzielczej ZWM (Zakopane 1945, 1946, 1948), w DOW dla oficerów, w ZSch, w harcerstwie i innych ośrodkach. Uczestniczył również w akcjach propagandowych PZPR (Chrzanów, Jaworzno, Okocim, Zakopane i inne miejscowości), później w ośrodkach akademickich z filozofii i socjologii – na etacie, a następnie na godzinach zleconych – w pięciu krakowskich uczelniach. Wykładał następujące przedmioty: „Nauka o Polsce i świecie współczesnym” (Wyższa Szkoła Ekonomiczna III 1948 – X 1950), Historia myśli społecznej (Uniwersytet Jagielloński i Wyższa Szkoła Nauk Społecznych X 1949 – X 1952), „Podstawy marksizmu-leninizmu” (WSP XI 1950 – VIII 1955), „Materializm dialektyczny i historyczny” (UJ IX 1954 – X 1958), „Główne zasady filozofii marksistowskiej i teorii rozwoju społecznego”, „Zagadnienia i kierunki filozofii (Akademia Medyczna 3 XII 1958 – Akademia Górniczo-Hutnicza 1 X 1964 –), z socjologii (Instytut Nauk Społecznych II 1958 –).

Był członkiem Legionu Młodych (1933–1939), Stronnictwa Demokratycznego (1939), Polskiej Partii Robotniczej (5 II 1945), Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej (15 XII 1948 – 1989), rad nadzorczych spółdzielni „Czytelnik”, „Spółnota”, „Zdrowie”, „Straż”, „Zagroda”, Senatu WSP i AM. Należał do Egzekutywy POP WSP.

Konsultant z materializmu dialektycznego przy Studium Zaocznym z ramienia Centralnej Szkoły Partyjnej, Sekretarz OOP zakładów teoretycznych Akademii Medycznej.

Otrzymał odznaczenia państwowe i medale: Medal 10-lecia Polski Ludowej (1955), Medal 500-letniej rocznicy urodzin Mikołaja Kopernika, Order Odrodzenia Polski – 5 klasy oraz nagrody dydaktyczno-wychowawczo-organizacyjne JM Rektora AM - III° (1972, 1973, 1976, 1977).

Zmarł 11 czerwca 1989 roku w Krakowie.

Spis publikacji

1. Uniterm, jeden z systemów wyszukiwania informacji. Zag. Inf. Nauk. 1973 nr 1 s. 55-69, tab.

Akademia Medyczna w Krakowie. Skład osobowy w roku akad. 1958/59 ... [-1964/65] oraz Program wykładów (i ćwiczeń). Kraków 1959-1965; *Academia Medica Cracoviensis. Przewodnik*. Kraków [1960] s. 69-70; Władysław Król: *Academia Medica Cracoviensis. Przewodnik*. Kraków 1964 s. 69-70; Piotr Tomasz Cichocki: Zmarli dyrektorzy, kierownicy i pracownicy bibliotek medycznych (1950-2008). *Forum Bibl. Med.* 2009 R. 2 nr 1 s. 55, portr.; Ryszard Żmuda: „Leksykon biograficzny uczonych” i „Słownik pracowników bibliotek medycznych” na łamach Forum Bibliotek Medycznych. *Forum Bibl. Med.* 2011 R. 4 nr 2 s. 303, 309, 310, 312; Uniwersytet Jagielloński. Collegium Medicum. Biblioteka Medyczna (<http://www.bm.cm-uj.krakow.pl/LibraryHistory.aset>; Toż. Directors; Archiwum Uniwersytetu Jagiellońskiego Oddział Collegium Medicum (Kraków ul. Śniadeckich 16) akta osobowe (dokumenty urzędowe, życiorysy (22 II 1967 i 14 III 1960), wpis z protokołu posiedzenia Senatu AM w dniu 1 VII 1966 roku wniosek o powołanie mgra Zdzisława Słomińskiego kustosa dyplomowanego i dyrektora Biblioteki Głównej AM. DSP AM 13.

Ryszard Żmuda

Mgr Lucyna SMYK (ur. 1938) bibliotekoznawca, bibliograf, nauczyciel akademicki, starszy kustosz dyplomowany, dyrektor Biblioteki Głównej Akademii Medycznej im. Feliksa Skubiszewskiego w Lublinie.

Urodziła się 11 kwietnia 1938 roku we Lwowie, w rodzinie Antoniego Gąska i Marii. Mężatka. Ma dwoje dzieci: córkę i syna. W 1945 roku wraz z rodziną została wysiedlona z rodzinnego miasta na teren Ziemi Odzyskanych. Po kilkutygodniowym pobycie w Katowicach, rodzina zamieszkała w Bytomiu. W tym mieście ukończyła 7-letnią szkołę podstawową, następnie kontynuowała naukę w Liceum Ogólnokształcącym. Na początku dziesiątej klasy (numeracja klas była wówczas kontynuacją szkoły podstawowej), zmieniła szkołę na Liceum Pedagogiczne w Gliwicach, gdzie po roku nauki zdała „małą maturę”. Oparła się wówczas pokusie rozpoczęcia pracy w szkole podstawowej i szybkiego usamodzielnienia się. Zamiast tego wyjechała do Wrocławia, gdzie kontynuowała naukę w liceum ogólnokształcącym, w którym zdała maturę w 1955 roku. Nie dostawszy się na filologię polską, podjęła pracę w Wojewódzkiej i Miejskiej Bibliotece Publicznej we Wrocławiu. Pracowała tam od 1 X 1955 do 21 II 1957 roku. Pomimo satysfakcji z bezpośredniego kontaktu z czytelnikami, podjęła decyzję o poszukiwaniu lepiej płatnej pracy i przez ponad rok, od 25 II 1957 do 25 VI 1958 roku pracowała w sklepie spożywczym. Praca ta była jednak ciężka i niewdzięczna, dlatego zrezygnowała z niej, poszukując zajęcia zgodnego z jej pedagogicznym wykształceniem. W Szkole Podstawowej nr 43 we Wrocławiu pracowała w charakterze bibliotekarki od 1 IX 1958 do 31 VIII 1963 roku. W tym czasie ukończyła korespondencyjny kurs bibliotekarski. Kolejnym etapem był wyjazd do Płocka, gdzie po rocznej przerwie pracowała w bibliotekach szkolnych: od 1 IX 1964 do 31 VIII 1966 w Szkole Podstawowej Nr 5, a od 1 IX 1966 do 31 VIII 1969 w Szkole Podstawowej nr 10.

We wrześniu 1969 roku razem z mężem i dwójką dzieci przeniosła się w rodzinne strony męża - do Lublina. Z dniem 1 X podjęła pracę w charakterze bibliotekarki w Szkole Podstawowej nr 36, do której uczęszczały jej dzieci. Pomimo osiągnięć zawodowych i zadowolenia z pracy z dziećmi, po namowach ówczesnego dyrektora, dr Stanisława Kowalczyka, zdecydowała się przejść do Biblioteki Akademii Medycznej w Lublinie. Pracę w Akademii Medycznej rozpoczęła 1 IX 1971 roku. Aby sprostać wysokim wymaganiom biblioteki uczelnianej, podjęła decyzję o uzupełnieniu wykształcenia. Odbyła zaoczne studia bibliotekoznawcze na Uniwersytecie Wrocławskim, które ukończyła w 1977 roku obroną pracy magisterskiej na temat działalności bibliofilskiej dr Stefana Wojciechowskiego, prezesa Lubelskiego Towarzystwa Miłośników Książ-

ki. W Bibliotece Akademii Medycznej, w ramach powierzonych obowiązków służbowych, od podstaw zorganizowała bibliotekę Wydziału Pielęgniarskiego (1971-1976), następnie pracowała w Dziale Opracowania Wydawnictw Zwartych. W latach 1982-1983 prowadziła Wypożyczalnię Międzybiblioteczną, a od 1984 roku pełniła funkcję kierownika Działu Czasopism. W 1982 roku otrzymała awans na stanowisko kustosza. Z dniem 18 III 1991 roku, po odejściu na emeryturę mgr inż. Leokadii Patyrowej, władze Uczelni powierzyły jej obowiązki dyrektora Biblioteki Głównej Akademii Medycznej w Lublinie. Fakt ten zmotywował ją do przystąpienia do egzaminu dla kandydatów na bibliotekarzy dyplomowanych, który zdała 27 IV 1993 roku i z dniem 1 IX została minowana pracownikiem naukowo-dydaktycznym na stanowisku kustosza dyplomowanego. Po kilku latach owocnej pracy, przy bardzo pozytywnej rekomendacji dyrektora Głównej Biblioteki Lekarskiej, prof. Janusza Kapuścika, otrzymała awans na starszego kustosza dyplomowanego.

Jako bardzo szczególny i ważny okres swojego życia wspomina początki „Solidarności”. Była członkiem Komitetu Założycielskiego, a następnie członkiem Komisji Zakładowej NSZZ „Solidarność” w Akademii Medycznej w Lublinie.

Dzięki jej staraniom o polepszenie warunków lokalowych kierowanej przez nią jednostki, władze Uczelni w 1994 roku zakupiły budynek przy ul. Szkolnej 18, w którym dawniej mieściła się fabryka obuwia. Został on zaadaptowany i wyremontowany na potrzeby Biblioteki Głównej, dobudowano też jedną kondygnację z przeznaczeniem na pomieszczenia służbowe i działalność dydaktyczną uczelnianych zakładów humanistycznych. Oficjalne otwarcie nowej siedziby miało miejsce 27 IX 2000 roku.

Do najważniejszych osiągnięć należy również zaliczyć wieloletnie opracowywanie *Kroniki Akademii Medycznej w Lublinie* i redagowanie bibliografii publikacji pracowników AM, a także osiągnięcia organizacyjne w przełomowym okresie komputeryzacji bibliotek i wdrażania nowych technologii informatycznych. Walczyła o utrzymanie i zakup zbiorów drukowanych, w pełni jednak doceniając wartość i znaczenie najnowszych technologii. Pod jej kierunkiem została stworzona pierwsza sieć komputerowa, złożona z 15 stacji roboczych przeznaczonych dla pracowników oraz kadry naukowej i studentów, a w zasobach bibliotecznych pojawiły się kolejne bazy bibliograficzne. Został zakupiony i wdrożony zintegrowany system biblioteczny Prolib, dzięki któremu nastąpiła automatyzacja opracowania i udostępniania zbiorów. Wyprzedzając zapotrzebowanie na elektroniczne źródła informacji, Biblioteka uczelniana szybko stała się członkiem ogólnopolskich konsorcjów dostarczających pełne teksty czasopism naukowych. Powstała pierwsza strona WWW Biblioteki.

Jako przełożona blisko czterdziestoosobowego zespołu, zawsze dbała o podległych sobie pracowników i ich awanse, motywując do samokształcenia i rozwoju zawodowego, ale też utrzymując dobrą, sprzyjającą efektywnej pracy atmosferę.

Na emeryturę odeszła z dniem 31 VIII 2002 roku. Przez ostatnie lata niezmiennie pozostaje w stałym i bliskim kontakcie ze swoim zespołem.

Spis publikacji

1980

1. Dr Stefan Wojciechowski – naukowiec, bibliofil, społecznik. *Rocz. Bibl.* 1980 R. 24 z. 1 s. 497-507

1982

2. Kronika Akademii Medycznej w Lublinie za rok akademicki 1980-1981/ pod red. Zofii Jasińskiej. Wykaz publikacji Lublin 1982, Akad. Med., ss. 151

Współaut.: Teresa Adach, Alicja Jabłońska, Maria Teresa Kłoda, Wiesława L. Komorowska, Krystyna Małysiak, Leokadia Patyra, Teresa Piaseczyńska, Jadwiga Rygiel, ...

3. Wykaz publikacji [pracowników AM w Lublinie za rok 1981]. *Kronika Cz. 2/red. Zofia Jasińska. W: Kronika Akademii Medycznej w Lublinie za rok akademicki 1980-198.* Lublin 1982 s. 85-151

Współaut.: Teresa Adach, Alicja Jabłońska, Maria Teresa Kłoda, Wiesława L. Komorowska, Krystyna Małysiak, Leokadia Patyra, Teresa Piaseczyńska, Jadwiga Rygiel, ...

1983

4. Wykaz publikacji [pracowników AM w Lublinie za rok 1983]. *Kronika Cz. 2/red. Zofia Jasińska... W: Kronika Akademii Medycznej w Lublinie za rok akademicki 1982-1983.* Lublin 1984 s. 73-138

Współaut.: Teresa Adach, Barbara Górecka, Alicja Jabłońska, Gerarda Jodkowska, Maria Teresa Kłoda, Wiesława L. Komorowska, Teresa Piaseczyńska, Leokadia Patyra, Jadwiga Rygiel, ...

1985

5. Wykaz publikacji [pracowników AM w Lublinie za rok 1984]. *Kronika Cz. 2/red. Wiesława L. Komorowska. W: Kronika Akademii Medycznej w Lublinie za rok akademicki 1983-1984.* Lublin 1985 s. 83-157

Współaut.: Teresa Adach, Alina Godlewska, Gerarda Jodkowska, Maria Teresa Kłoda, Teresa Piaseczyńska, Jadwiga Rygiel, ...

1986

6. Wykaz publikacji [pracowników AM w Lu-

blinie za rok 1985]. *Kronika Cz. 2/red. Wiesława L. Komorowska. W: Kronika Akademii Medycznej w Lublinie za rok akademicki 1984-1985.* Lublin 1986 s. 101-176

Współaut.: Alina Godlewska, Teresa Piaseczyńska, ...

1987

7. Wykaz publikacji [pracowników AM w Lublinie za rok 1986]. *Kronika Cz. 2/red. Wiesława L. Komorowska. W: Kronika Akademii Medycznej w Lublinie za rok akademicki 1985-1986.* Lublin 1987 s. 105-196

Współaut.: Ewa Busse-Turczyńska, Maria Teresa Kłoda, Bartłomiej Ogrodniczuk, ...

1988

8. Katalog zagranicznych czasopism i wydawnictw ciągłych otrzymywanych w latach 1984-87. Lublin: Akad. Med., 1988.- 60 s.

1994

9. Biblioteka Główna Akademii Medycznej. *Biul. Inf. Lub. Tow. Nauk.* 1994 nr 10/11 s. 5

Chyląc czoła. [Wspomnienie pośmiertne o dr Stanisławie Kowalczyku]. *Alma Mater* 1994 R. 4 nr 2/3 s. 27

10. *Kronika Cz.1. [Oprac.] ... W: Kronika Akademii Medycznej w Lublinie za rok akademicki 1991/1992* Lublin 1994 s. 7-63

11. Necrologie. [Wspomnienie pośmiertne o dr Stanisławie Kowalczyku]. *Ann. UMCS Sect. D* 1994 Vol. 49 s. VII-IX

12. Wykaz publikacji [pracowników AM w Lublinie za rok 1991]. *Kronika Cz. 2/red. Teresa Adach. W: Kronika Akademii Medycznej w Lublinie za rok akademicki 1990-1991.* Lublin 1994 s. 62-127

Współaut.: Renata Birska, Ewa Busse-Turczyńska, Ewa Malicka, ...

13. Wykaz publikacji [pracowników AM w Lublinie za rok 1992]. *Kronika Cz. 2/red. ... W: Kronika Akademii Medycznej w Lublinie za rok akademicki 1991-1992*. Lublin 1994 s. 66-234

Współaut.: Renata Buksińska-Birska, Ewa Busse-Turczyńska, Gerarda Jodkowska, Renata Lucjan

1995

14. Dr Stanisław Kowalczyk (1898-1994) *Biul. GBL* 1995 R. 41 nr 35 s. 109-111

1996

15. Bibliografia publikacji pracowników AM w Lublinie za rok 1993. *Kronika Cz. 2/red. ... W: Kronika Akademii Medycznej w Lublinie za rok akademicki 1992/1993*. Lublin 1996 s. 76-289

Współaut.: Ewa Busse-Turczyńska, Gerarda Jodkowska, Danuta Kowalska, Ewa Malicka, Małgorzata Zajac

16. *Kronika. Cz. 1. W: Kronika Akademii Medycznej w Lublinie za rok akademicki 1992/1993*. Lublin 1996 s. 9-73

1997

17. Bibliografia publikacji pracowników AM w Lublinie za rok 1994. *Kronika Cz. 2/red. ... W: Kronika Akademii Medycznej w Lublinie za rok akademicki 1993/1994*. Lublin 1997 s. 84-280

Współaut.: Renata Birska, Ewa Busse-Turczyńska, Gerarda Jodkowska, Danuta Kowalska, Ewa Malicka.

18. Biblioteka Główna Akademii Medycznej w Lublinie. *Informator/red., Małgorzata Zajac, Henryk Lipniacki*. Lublin: Akad. Med. 1996

19. Rozwój systemu informacyjnego Biblioteki AM w Lublinie a potrzeby informacyjne użytkowników. *W: Materiały z konferencji Biblioteki medyczne wobec problemów informacji elektronicznej. Poznań 20-21 listopada 1997* Poznań 1997 s. 58-64, bibliogr.

Współaut.: ..., Ewa Busse-Turczyńska

20. Zjazd Bibliotekarzy Resortu Zdrowia w Nałęczowie. *Alma Mater* 1997 R. 7 nr 3 s. 64-66

1998

21. Bibliografia publikacji pracowników AM w Lublinie za rok 1995 [Kronika cz. 2]/red. W: *Kronika Akademii Medycznej w Lublinie za rok akademicki 1994/1995*. Lublin 1998 s. 99-300

Współaut.: Renata Birska, Ewa Busse-Turczyńska, Aleksandra Piekniarska, Anastazja Śniechowska, Małgorzata Zajac

22. *Kronika. Cz. 1 [Oprac.] ... W: Kronika Akademii Medycznej w Lublinie za rok akademicki 1994/1995*. Lublin 1998 s. 9-95

23. XIII Konferencja Problemowa Bibliotek Medycznych. *Biul. GBL* 1998 nr 357 s. 127-128

2000

24. Bibliografia publikacji pracowników AM w Lublinie za rok 1996 [Kronika cz. 2] /red. W: *Kronika Akademii Medycznej w Lublinie za rok akademicki 1995-1996*. Lublin 2000 s. 89-336

Współaut.: Renata Birska, Ewa Busse-Turczyńska, Barbara Górecka, Małgorzata Zajac

25. Biblioteka Główna AM ma nową siedzibę. *Renata Birska. Alma Mater* 2000 R. 10 nr 3 s. 18-23

Współaut.: ..., Renata Birska

26. *Kronika Cz. 1. W: Kronika Akademii Medycznej w Lublinie za rok akademicki 1995-1996*. Lublin 2000 s. 3-88

27. Zielone światło dla Biblioteki Akademii Medycznej w Lublinie. *Biul. GBL* 2000 R. 46 nr 362 s. 75-83

2001

28. Bibliografia publikacji pracowników AM w Lublinie za rok 1997. *Kronika Cz. 2/red. ... W: Kronika Akademii Medycznej w Lublinie za rok akademicki 1996-1997* Lublin 2001 s. 97-421

Współaut.: Renata Birska, Ewa Busse-Turczyńska, Barbara Górecka, Małgorzata Zajac

29. Bibliografia publikacji pracowników AM w Lublinie za rok 1998. *Kronika Cz. 2/red. ... W: Kronika Akademii Medycznej w Lublinie za rok akademicki 1997-1998*. Lublin 2001 s. 97-456

Współaut.: Renata Birska, Ewa Busse-Turczyńska, Elżbieta Drożdż, Małgorzata Zajac

2002

30. Bibliografia publikacji pracowników Akademii Medycznej w Lublinie za rok 1999/red. Lublin: Akad. Med. 2002. - 358 s.

Współaut.: Renata Birska, Ewa Busse-Turczyńska, Elżbieta Drożdż, Małgorzata Zajac

31. Bibliografia publikacji pracowników Akademii Medycznej w Lublinie za rok 2000/red. Lublin: Akad. Med. 2002. - 300 s.

Współaut.: Renata Birska, Ewa Busse-Turczyńska, Elżbieta Drożdż, Małgorzata Zajac

2003

32. Bibliografia publikacji pracowników Akademii Medycznej w Lublinie za rok 2001/red. ...,

Lublin: Akad. Med. 2003.- 400 s.

Współaut.: Renata Birska, Ewa Busse-Turczyńska, Elżbieta Drożdż, Barbara Lipniacka, Małgorzata Zając

Elżbieta Kraszewska: Emerytowani dyrektorzy i kierownicy bibliotek medycznych. *Forum Bibl. Med.* 2009 R. 2 nr 1 s. 35, portr.; Ryszard Żmuda: „Leksykon biograficzny uczonych” i „Słownik pracowników bibliotek medycznych” na łamach Forum Bibliotek Medycznych. *Forum Bibl. Med.* 2011 R. 4 nr 2 s. 303, 308, 309, 310, 312; Archiwum Uniwersytetu Medycznego w Lublinie – akta osobowe; Materiały i informacje przekazane przez mgr Lucynę Smyk autorce hasła biograficznego.

Renata Birska

Mgr Władysław Antoni SZOT (ur. 1926), polonista, muzykolog, księgarz, bibliotekoznawca, nauczyciel akademicki, starszy kustosz dyplomowany, dyrektor Biblioteki Głównej Akademii Medycznej im. Mikołaja Kopernika, następnie Biblioteki Medycznej Collegium Medicum Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie.

Urodził się 7 maja 1926 roku w Nawsiu Kołaczyckim, powiat Jasło, województwo Rzeszów, na Podkarpaciu w rodzinie chłopskiej Józefa Szota i Apolonii z domu Włodarczyk.

Do Szkoły Powszechnej w Kołaczycach uczęszczał w latach 1932-1939, następnie został przyjęty do Państwowego Gimnazjum i Liceum w Jasle (1939). Wybuch II wojny światowej spowodował przerwanie edukacji, którą podjął podczas okupacji niemieckiej w Państwowej Szkole Handlowej w Jasle (1941- 22 XI 1942). Z powodu masowego wywozu uczniów przez hitlerowców do III Rzeszy zmuszony był do ucieczki. Uczył się prywatnie i na tajnych kompletach. Dnia 18 III 1943 roku zaliczył I klasę gimnazjalną przed tajną komisją egzaminacyjną z Gorlic. W 1945 roku rozpoczął naukę w III klasie Gimnazjum w Kołaczycach, a po jego ukończeniu, następnie kontynuował naukę w miejscowym Liceum Ogólnokształcącym typu matematyczno-fizycznego, uzyskując 30 VI 1947 roku świadectwo dojrzałości. Po maturze studiował w Krakowie dwa kierunki: filologię polską (1947-1952) i muzykę (1949-1952). Jest absolwentem Wydziału Filologicznego Uniwersytetu Jagiellońskiego, gdzie w 1952 roku napisał pracę magisterską pt.: *Jan Aleksander Fredro – komediopisarz*, której promotorem był prof. dr Stanisław Pigoń i uzyskał dyplom i stopień magistra filozofii. Równocześnie przez trzy lata studiował w Państwowej Szkole Muzycznej w Krakowie. Podwyższył kwalifikacje zawodowe zdając 15 XII 1964 roku prestiżowy egzamin dla kandydatów na bibliotekarzy dyplomowanych przed Komisją przy Ministrze Szkolnictwa Wyższego.

Zajmowane stanowiska i pełnione funkcje: Biblioteka Publiczna w Krakowie (1 I 1952 – 31 VIII 1953) – prace zlecone (1 I – 31 XII 1952), bibliotekarz, kierownik Biblioteki Dzielnicowej (1 I – 31 VIII 1953); Państwowe Przedsiębiorstwo „Dom Książki” w Krakowie (1 IX 1953 – 30 IX 1955); Państwowy Instytut Geologiczny – Karpacka Stacja Terenowa w Krakowie. Biblioteka Naukowa (1 X 1955 – 30 XI 1958); Akademia Medyczna im. Mikołaja Kopernika w Krakowie Biblioteka Główna (16 XI 1958 – 1993) – starszy bibliotekarz (16 XI 1958 – 31 VII 1962), kierownik Oddziału Czasopism (1 VII 1962 – 31 III 1966), następnie Oddziału Gromadzenia (1 III 1966 – I 1980), adiunkt biblioteczny (1 IV 1966 – 31 XII 1970), kustosz dyplomowany (1 I 1971 – 31 I 1982), p. o. dyrektora Biblioteki Głównej (1 II 1980 – 30 VI 1981),

dyrektor (1 VIII 1981 – 30 IX 1991), starszy kustosz dyplomowany (1 II 1982 – 31 I 1996), po osiągnięciu wieku emerytalnego (30 IX 1991) nadal był zatrudniony jako p. o. dyrektor w wymiarze 9/10 etatu (1 X 1991 – 30 IX 1995), następnie na 1/2 etatu (1 X 1995 – 30 IX 1996); Uniwersytet Jagielloński. Collegium Medicum. Biblioteka Medyczna (1993 – 30 IX 1996).

Przed objęciem funkcji dyrektora biblioteki uczelnianej miał sposobność zdobyć znaczne doświadczenie praktyczne w poprzednich księżnicach naukowych i księgarni ogólnosortymentowej. W bibliotece dzielnicowej, oddziałach czasopism i gromadzenia oraz Bibliotece Głównej AM i Bibliotece Medycznej CM UJ, sprawnie kierował powierzonymi mu zespołami osobowymi. W bibliotece naukowej PIG zajmował się inwentarzami księgozbiorów, katalogami alfabetycznym i rzeczowym. Natomiast w księżnicy akademickiej zorganizował wartościowy warsztat pracy. W jego zakresie obowiązków był całokształt spraw związanych z czasopismami (prenumerata, akcesja, opracowanie). Zabiegał o powiększenie księgozbioru m.in. o wydawnictwa zagraniczne. Nabyta wiedza teoretyczna ułatwiła mu pogodzenie tradycyjnych form pracy z nadchodzącą komputeryzacją. W królewskim Krakowie wybrano biblioteczny system komputerowy VTLS. Zaczęły pojawiać się nowe bazy danych i czasopisma elektroniczne. Ogromnym osiągnięciem i ułatwieniem w prawidłowym funkcjonowaniu systemu biblioteczno-informacyjnego Uczelni, było oddanie do użytku w 1984 roku, nowego, dwupiętrowego, samodzielnego gmachu Biblioteki Głównej AM, bliźniaczo podobnej do analogicznego obiektu, który w 1977 roku wybudowano w Łodzi. Dane statystyczne przedstawiają się następująco: kiedy obejmował w 1981 roku funkcję dyrektora warunki lokalowe były trudne. Biblioteka mieściła się w 2 budynkach (przy ul. Św. Anny 3 i ul. Jagiellońskiej 10). Dopiero od 1984 roku nastąpiła radykalna poprawa, gdy księżnicę przeniesiono do nowego gmachu przy ul. Medycznej 7. Jednym z minusów jest odległość obiektu od Prokocimia do Śródmieścia. Miał wpływ na końcowy etap budowy, wyposażenie, przeprowadzkę, zagospodarowanie obiektu i organizację pracy. Wykazał się zmysłem dobrego menadżera. Minister Zdrowia i Opieki Społecznej – Tadeusz Szlachowski – skierował w tej sprawie odpowiednie pismo do Rektora AM (1984).

Prowadził zajęcia dydaktyczne z zakresu bibliotekarstwa, bibliotekoznawstwa i informacji naukowej ze studentami Wydziału Pielęgniarstwa i Wydziału Stomatologicznego oraz na Studium Doktoranckim (1975–1981). Kierował praktykami zawodowymi studentów z innych uczelni. Uczestniczył w zjazdach naukowych, a VIII Konferencję Problemową Bibliotek Medycznych, poświęconą czasopismom, zorganizował w dniach 23-25 IX 1987 roku w Krakowie. Ogłosił drukiem 7 artykułów oraz inne prace redakcyjne.

Był członkiem Senatu AM (1981-1996) i Senackiej Komisji Badań Naukowych i Współpracy z Zagranicą (1981-). Uczestniczył w corocznych Konferencjach Proble-

mowych Bibliotek Medycznych, a VII-ą zorganizował w Krakowie (1987) oraz innych bibliotek naukowych. Przez 2 kadencje pełnił funkcję przewodniczącego Komisji Rewizyjnej Związkowej Rady Uczelnianej ZZOSZ Akademii Medycznej (1972-1980). Bezpartyjny. Należał do Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich (1962-1996). Wchodził w skład kolegium redakcyjnego *Biuletynu Główniej Biblioteki Lekarskiej* (do 1996).

Otrzymał odznaczenia państwowe oraz inne wyróżnienia: Złoty Krzyż Zasługi (1979), Złotą Odznakę „Za pracę społeczną dla miasta Krakowa” (1988), Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski (1989), Medal „Za zasługi dla Główniej Biblioteki Lekarskiej w Warszawie” (1997), dyplom uznania – „Za szczególne zaangażowanie w sprawy związku i aktywny udział w poprawie warunków pracy i życia społecznego służby zdrowia” (1976), „Za pracę nad rozpowszechnianiem czytelnictwa i książki w Krakowie”, „Za długoletni udział w zespole Pieśni i Tańca „Krakowiacy” oraz nagrody JM Rektora AM/UJ – w zakresie działalności dydaktyczno-wychowawczej i organizacyjnej III° (1974, 1975, 1976, 1977, 1983), II° (1988), I^o (1989, 1992, 1996).

Przy okazji awansów podkreślano jego walory intelektualne, pracowitość, fachowe przygotowanie praktyczne i teoretyczne, rzetelność wypełniania obowiązków zawodowych i dydaktycznych i znakomitą znajomość całokształtu pracy biblioteki podczas zastępowania poprzednika. Według mojej opinii dyrektor Władysław Szot należy do zasłużonych znawców i miłośników książki. Przepracował 44 lata. Jego wicedyrektorem była mgr Maria Radwańska. W środowisku bibliotekarskim jest ważną osobistością. Z usposobienia łagodny, skromny, towarzyski, z humorem góralskim. Szkoda, że wielu tak wspaniałych ludzi zakończyło już aktywność zawodową, a inni młodzi pracownicy nie są w stanie ich zastąpić.

Spis publikacji

1979

1. Zasady zbierania i opracowywania piśmiennictwa. W: Jędrzychowski Wiesław: Wprowadzenie do metodyki badań naukowych w medycynie. Kraków 1979 s. 136-144

1983

2. Metodyka poszukiwania i zbierania piśmiennictwa. W: Jędrzychowski Wiesław: Wprowadzenie do metodyki badań naukowych w medycynie. Wyd. 2. Kraków 1983
Rozdział 17

1988

3. Problematyka czasopism w bibliotekach me-

dycznych. *Biul. GBL* 1988 R. 34 nr 341/342 s. 121-122

Współaut.: Anna Jachimowicz-Janaszek,
Toż. *Prz. Bibl.* 1988 R. 56 nr 2 s. 205-207

4. Wprowadzenie do naukowej informacji o leku. Skrypt dla studentów Wydziału Farmaceutycznego/ oprac. przez zespół Kraków 1988.- 120

Współaut.:

1989

5. VII Konferencja Problemowa Bibliotek Medycznych, Kraków 1987. *Biul. GBL* 1989 R. 35 nr 343 s. 3-66

1991

6. Zautomatyzowana naukowa informacja medyczna w Bibliotece Głównej Akademii Medycznej. *Kron. AM Krak.* 1991 z. 2

1994

7. Informacja o komputerowym systemie udostępniania piśmiennictwa. *Kron. CM UJ* 1994 z. 11

Prace redakcyjne

1959

1. Red.: Spis czasopism i wydawnictw ciągłych otrzymywanych przez Bibliotekę Główną. Kraków 1959-1975

1983

2. Red.: *Przegląd Dokumentacyjny* (1982-1984) Kraków 1983-1991

1985

3. Współred.: Centralny Katalog Czasopism Medycznych za lata 1975-1983. Białystok 1986
Toż. Za lata 1984-1986.

4. Czł. kom. red. *Biuletynu Głównej Biblioteki Lekarskiej*. Warszawa do 1996

Akademia Medyczna w Krakowie. Skład osobowy w roku szkolnym 1959/60 – [1964/65] oraz Program wykładów (i ćwiczeń)... 1960/61 – [1964/65]. Kraków 1961-[1965]; Bibliografia publikacji pracowników AM/UJ Problematyka czasopism w bibliotekach medycznych. VII Konferencja Problemowa Bibliotek Medycznych (Kraków, 23-24 września 1987 r.). *Prz. Bibl.* 1988 R. 56 nr 2 s. 205-207; VII Konferencja Problemowa Bibliotek Medycznych, Kraków 1987. *Biul. GBL* 1989 R. 35 nr 343 s. 3-66; Elżbieta Niedojadło: Mgr Władysław Szot i jego zasługi współpracownicy. *Biul. GBL* 1998 nr 358 s. 69-73; Jadwiga Plichta: Kalendarium konferencji problemowych bibliotek medycznych. *Biul. GBL* 2001 nr 365 s. 13-15; Renata Birska, Renata Sławińska: 25 lat spotkań bibliotekarzy medycznych: referat jubileuszowy. W: 25. Jubileuszowa Konferencja Problemowa Bibliotek Medycznych i Kształcenia użytkowników naukowej informacji medycznej – koncepcja i doświadczenia. Lublin – Kazimierz Dolny, 12-14 czerwca 2006. Lublin; Toż. *Forum Bibl. Med.* 2009 R. 2 nr 1 s. 154, 158, 163; Toż. <http://www.ebib.info/publikacje/matkonf/25pbm/birska-slawniska.php>; Anna Strumiłło: Kalendarium konferencji, sympozjów, seminariów, warsztatów i zjazdów naukowych bibliotek medycznych (1981-2008). *Forum Bibl. Med.* 2009 R. 1 nr 15 s. 106; Elżbieta Kraszewska: Emerytowani dyrektorzy i kierownicy bibliotek medycznych. *Forum Bibl. Med.* 2009 R. 2 nr 1 s. 36, portr.; Plakat. Wykaz Konferencji Problemowych Bibliotek Medycznych (1981-2009). *Forum Bibl. Med.* 2010 R. 3 nr 1 s. 69; // Uniwersytet Jagielloński. Collegium Medicum Biblioteka Medyczna (<http://www.bm.cm-uj.krakow.pl/LibraryHistory.aset>); Toż. Directors; Ryszard Żmuda: „Leksykon biograficzny uczonych” i „Słownik pracowników bibliotek medycznych” na łamach Forum Bibliotek Medycznych. *Forum Bibl. Med.* 2011 R. 4 nr 2 s. 303, 309, 311, 312; Archiwum Uniwersytetu Jagiellońskiego Oddział Collegium Medicum (Kraków ul. Śniadeckich 16) akta osobowe, sygn. DSP AM 13; Materiały i informacje przekazane przez mgr Władysława Szota, autorowi hasła biograficznego.

Ryszard Żmuda

Mgr Irmina UTRATA (ur. 1959) bibliotekoznawca, dokumentalista, nauczyciel akademicki, kustosz dyplomowany, dyrektor Biblioteki Głównej Akademii Medycznej i Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego.

Urodziła się 27 stycznia 1959 roku w Warszawie. Nazwisko rodowe Krawczyk. Ojciec Ryszard, a matka Hanna. Mężatka. Ma dwie córki – Martę, absolwentkę Wydziału Prawa Uniwersytetu Warszawskiego i Ewę, absolwentkę Wydziału Archeologii Uniwersytetu Warszawskiego.

Do szkoły Podstawowej Nr 258 w Warszawie uczęszczała w latach (1966 – 1974), następnie kontynuowała naukę (1974 – 1978) w Liceum Ogólnokształcącym im. Ruy Barbosa Nr 50 w Warszawie. Ukończyła Policealne Studium Ekonomiczne Nr 2 w Warszawie (1978 -1980) – uzyskując dyplom technika dokumentalisty w zakresie dokumentacji i informacji naukowej, technicznej i ekonomicznej. Studiowała (1983-1987), dyplom i tytuł zawodowy magistra bibliotekoznawstwa i informacji naukowej (11 V 1987) na Wydziale Filologicznym Uniwersytetu Łódzkiego. Napisała pracę maderską: *Problematyka bibliotek w planach i działaniu Komisji Edukacji Narodowej*, której promotorem był doc. dr hab. Jerzy Włodarczyk. Podwyższała kwalifikacje zawodowe i naukowe. Ukończyła Podyplomowe Studia na Wyższej Szkole Ekonomii i Innowacji w Lublinie, w zakresie – menadżer promocji nauki (2012). Uczestniczyła w licznych kursach, szkoleniach, warsztatach i seminariach, m.in.: – kurs e-learningowy nt. Profesjonalne zarządzanie i organizacja biblioteką, Warszawa (2012) Studium Prawa Europejskiego, Kurs Internetowy BIBWEB moduł 1,2 – Podstawy Internetu (2004), Systematyczne wyszukiwanie informacji w Internecie (2005); szkolenie nt. Rozwiązywanie konfliktów interpersonalnych w pracy bibliotekarza, Warszawa (2013) Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich, szkolenie nt. Projekty digitalizacyjne w instytucji kultury Warszawa (2009) Biblioteka Narodowa, szkolenie nt. Czas pracy, Warszawa (2006) Centrum Edukacji INFOR Training, szkolenie nt. Prawo autorskie w praktyce bibliotek , Kraków (2005) Instytut Doradztwa Regionalnego i Europejskiego, szkolenie nt. Internet w rękach lekarza praktyka, Warszawa(2002) Akademia Medyczna, szkolenie w zakresie obsługi sieci komputerowych, Warszawa (1997) Zakład Informatyki Medycznej AM; warsztaty nt. Informacja strategicznym zasobem – pozyskiwanie, analiza i wykorzystanie, Warszawa (2008) Centrum Promocji Informatyki, EAHIL Workshop (European Association for Health Information and Libraries), Kraków (2007) Uniwersytet Jagielloński, warsztaty nt. Infobroker –Informacje z sieci – Narzędzia informatyczne w pracy brokera informacji, Warszawa (2006)Centrum Promocji Informatyki, warsztaty nt. Projektowanie i planowanie budynków bibliotecznych – aspekty techniczne i funkcjonalne, Warszawa (2003) Uniwersytet Warszawski; seminarium nt. Ochrony i pielęgnacji zbiorów bibliotecznych i archiwalnych, Warszawa (2013) Alto-Projekt Pracownia Konserwacji Zbiorów bibliotecznych i archiwalnych, seminarium nt. Infrastruktura informatyczna nauki – Organizacja pracy naukowej w środowisku cyfrowym – uwarunkowania technologiczne i prawne, Warszawa (2011) Centrum Promocji Informatyki, seminarium nt. Aspekty prawne digitalizacji i wirtualizacji zbiorów muzealnych, galerii, archiwów i innych instytucji kultury, Warszawa (2009) Centrum Promocji Informatyki, seminarium nt. Informa-

cje strategicznym zasobem – pozyskiwanie, analiza, wykorzystanie, Warszawa (2008) Centrum Promocji Informatyki. Uczestniczyła w kilkunastu konferencjach naukowych, na 11 wygłosiła referaty i prezentacje: Poznań (2012), Radziejowice (2012); Warszawa (2011), Rawicz (2010), Wrocław (2010); Łódź (2009); Lublin (2006); Białystok (2005); Warszawa (2003); Szczecin (2001); Łódź (1995)

Zajmowane stanowiska i pełnione funkcje: młodszy bibliotekarz (1980 – 1983), bibliotekarz (1983 – 1994), starszy bibliotekarz (1995 -1997), kustosz (IV 1997 – X 2008), kustosz dyplomowany (XI 2008); Oddział Bibliotek Zakładowych (1980 – 1985), samodzielne stanowisko ds. melioracji katalogu alfabetycznego i przedmiotowego (1992 – 1993), Oddział Gromadzenia Zbiorów (1993 – 1994), Oddział Udostępniania Zbiorów (1994 – 2008), Kierownik Udostępniania Zbiorów (1997 – 2007), zastępca dyrektora Biblioteki Głównej (2001 – 2007), p. o. dyrektora Biblioteki (2007 – 2008), dyrektor Biblioteki (od 2008 –).

Działalność dydaktyczna AM/WUM– prowadzi wykłady i ćwiczenia z „Przysposobienia bibliotecznego” oraz zajęcia z „Naukowej informacji medycznej” i „Podstaw naukowej informacji medycznej i farmaceutycznej”. Przygotowała i wprowadziła wersję online „Przysposobienia bibliotecznego”. Prowadziła nadzór merytoryczny nad przygotowaniem wersji online „Naukowej informacji medycznej” i „Podstaw naukowej informacji medycznej i farmaceutycznej”.

Działalność organizacyjna: planowanie i nadzór nad pracami przeniesienia Biblioteki Głównej z gmachu przy ul. Oczuki 1 do nowej lokalizacji przy ul. Żwirki i Wigury 63 – budynek Centrum Biblioteczno-Informacyjnego (2012). Pomysłodawca wystaw tematycznych w Rektoracie Uczelni oraz okolicznościowych – w Bibliotece Głównej; inicjator wirtualnych wystaw - ekspozycji prezentowanych w Rektoracie; współautor filmu informacyjno-promującego Bibliotekę Główną (2012). Prowadziła nadzór nad wdrożeniem zintegrowanego systemu zarządzania biblioteką Aleph (2012). Koordynator powstania platformy Skrypty online, umożliwiającej dostęp do wersji cyfrowych wydawnictw publikowanych przez Oficynę Wydawniczą WUM (2012). Była odpowiedzialna za prace dotyczące uruchomienia strony www biblioteki oraz szkolenia z „Przysposobienia bibliotecznego” w języku angielskim.

Członek: Senatu, Rady Bibliotecznej, Senackiej Komisji ds. Informacji Naukowej i Wydawnictw, Rektorskiej Komisji ds. Oceny i Wyboru Składców Majątku Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego o Charakterze Historycznym, Konferencji Dyrektorów Bibliotek Akademickich Uczelni Medycznych, Konferencji Dyrektorów Bibliotek Akademickich Szkół Polskich, Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich, zespołu redakcyjnego *Forum Bibliotek Medycznych*.

Hobby: podróże, sport (fitness, pływanie, narty), ogrodnictwo.

Spis publikacji

1996

1. Komputeryzacja wypożyczalni studenckiej Biblioteki Głównej Akademii Medycznej w Warszawie. *Biul. GBL* 1996 nr 354 s. 107

2001

2. Krajowa i zagraniczna wymiana dokumentów w Bibliotece AM w Warszawie. *Biul. GBL* 2001 nr 365 s. 29 – 32

2005

3. Wybrane zagadnienia międzynarodowej współpracy bibliotek akademickich. Materiały konferencyjne, Białystok 2005 s. 25 – 38

2006

4. Edukacja biblioteczno-informacyjna użytkowników bibliotek akademickich. *EBIB* Materiały Konferencyjne 2006 nr 14

5. Henryk Fryderyk Hoyer – twórca pierwszego polskiego podręcznika histologii. *Med. Dyd. Wych.* 2006 R. 38 nr 3 s. 31- 34

6. Oferta usług Biblioteki Głównej AM w Warszawie. Kierunki rozwoju. *Bibliotekarz* 2006 nr 7/8 s. 30 – 34

2009

7. Edukacja biblioteczno-informacyjna użytkowników bibliotek akademickich. *Forum Bibl. Med.* 2009 R. 2 nr 1 s. 177 – 187, bibliogr.

2010

8. Tak się właśnie zaczęło! Przeszłość, terażniejszość i przyszłość Biblioteki Głównej Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego. *Forum Bibl. Med.* 2010 R.3 nr 1 s.639 -658, il., bibliogr.

9. Rec.: Zawód lekarza na ziemiach polskich w XIX i XX wieku / pod red. Bożeny Urbanek. Warszawa 2009.- *Med. Nowożyt.* 2009/2010 T. 16 z. 1/2 s. 253 -256

10. Zbiory Głównej Biblioteki Lekarskiej dawniej i dziś. *Forum Bibl. Med.* 2010 R. 3 nr 2 s. 56 -69, il., portr.

2011

11. Lekarze diagności w Polskiej Bibliografii Lekarskiej XIX wieku (1801 – 1900) Stanisława Konopki, w *Zawody diagnosty laboratoryjnego i felczera na ziemiach polskich w XIX i XX wieku*, z serii *Zawody medyczne na ziemiach polskich w XIX i XX wieku*, pod red. Bożeny Urbanek. Śląski Uniwersytet Medyczny, Instytut Historii Nauki PAN, Warszawa 2011 s. 183 - 195

2012

12. Ratownictwo – pierwsza pomoc w XIX wieku wg Polskiej Bibliografii Lekarskiej Stanisława Konopki, w *Zawód ratownika medycznego na ziemiach polskich w XIX i XX wieku*, z serii *Zawody medyczne na ziemiach polskich w XIX i XX wieku*, pod red. Bożeny Urbanek, Śląski Uniwersytet Medyczny, Instytut Historii Nauki PAN, Warszawa 2012 s. 103 – 114

13. Nowy rozdział w historii Biblioteki Głównej Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego. *Forum Bibl. Med.* 2012 R.5 nr 2 s. 150 – 157

14. Prof. dr hab. med. Leszek Bablok (ur. 1940) *Forum Bibl. Med.* 2012 R. 5 nr 1 s. 625-638, portr., bibliogr.

2013

Mgr Irena Kozarska (1913-1981). *Forum Bibl. Med.* 2013 R. 6 nr 2

Ewa Busse-Turczyńska: Kadra kierownicza bibliotek medycznych w Polsce. *Forum Bibl. Med.* 2009 R. 2 nr 1 s. 13, portr.; Irmina Utrata: Tak to się właśnie zaczęło. Przeszłość, terażniejszość i przyszłość Biblioteki Głównej Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego. *Forum Bibl. Med.* 2010 R. 3 nr 1 s. 646; Toż. *Med. Dydakt. Wychow.* 2012 Vol. 42 nr 2 s. 23, 24, il., portr.; Ryszard Żmuda: „Leksykon biograficzny uczonych” i „Słownik pracowników bibliotek medycznych” na łamach Forum Bibliotek Medycznych. *Forum Bibl. Med.* 2011 R. 4 nr 2 s. 304, 305, 308, 309, 311, 314, 315; Warszawski Uniwersytet Medyczny – akta osobowe; Materiały i informacje przekazane przez mgr Irminę Utratę autorce hasła biograficznego.

Agnieszka Czarnecka

Mgr Jan WALIŃSKI (1911-1983), polonista, bibliograf, działacz społeczny, nauczyciel akademicki, kustosz dyplomowany, dyrektor Biblioteki Głównej Akademii Medycznej w Poznaniu

Urodził się 25 grudnia 1911 roku w Białopiątkowie, koło Miłosławia w powiecie wrzesińskim w rodzinie inteligentnej Adama i Franciszki z domu Wojciechowska. Ojciec był drogomistrzem, a matka prowadziła gospodarstwo domowe. Jego żoną od 1951 roku była Ludmiła z domu Frąckowiak. Miał dwóch synów: Zygmunta (ur. 1952) leśniczego i Jacka (ur. 1957) inżyniera mechanika.

Uczęszczał najpierw do publicznej szkoły powszechnej w Miłosławiu, a po jej ukończeniu podjął naukę w ośmioklasowym gimnazjum klasycznym w Bydgoszczy. Po maturze, zdanej w 1931 roku, został powołany do odbycia obowiązkowej służby wojskowej. Ukończył Szkołę Podchorążych w Biedrusku koło Poznania. Był alumnem Arcybiskupiego Seminarium Duchownego w Gnieźnie, jednakże po dwóch latach przerwał naukę w Seminarium i rozpoczął studia na Wydziale Humanistycznym Uniwersytetu Poznańskiego (na kierunku filologia polska). W 1939 roku uzyskał absolutorium, ale zamiast przystąpić do egzaminu magisterskiego, pod koniec sierpnia został zmobilizowany. Aktywnie uczestniczył w kampanii wrześniowej, m.in. walczył w obronie Warszawy – był wojskowym komendantem stacji Warszawa Gdańska. Po wzięciu do niewoli przebywał w kilku obozach jenieckich, m.in. w oflagach w Osterode k. Harzu, w Prenzlau, Arnswalde, a najdłużej w Gross Born. W tym obozie prowadził bibliotekę dla jeńców. Koniec II wojny światowej zastał go w oflagu w Sandborstel (Bremewelte).

Do Polski wrócił w 1945 roku. Podjął pracę zawodową w Gimnazjum i Liceum Ogólnokształcącym we Wrześni (II 1946-1948). Był tam nauczycielem języka polskiego oraz bibliotekarzem szkolnym. Następnie przeszedł do podobnej pracy w Technikum Przemysłu Mleczarskiego we Wrześni (1948). W 1949 roku po przeniesieniu się do Poznania, gdzie pracował w Liceum Ogólnokształcącym Nr 2 (1949-1950). Był zatrudniony w Zarządzie Okręgu Poznańskiego Związku Nauczycielstwa Polskiego. W 1950 roku ukończył studia polonistyczne, zdał egzamin magisterski i uzyskał dyplom magistra filozofii w zakresie filologii polskiej.

Dnia 1 X 1952 roku objął kierownictwo Biblioteki Głównej Akademii Medycznej w Poznaniu. Zorganizował tę placówkę od podstaw. Już po kilku miesiącach rozpoczęła swoją działalność w pomieszczeniach na I piętrze zabytkowego budynku przy ul. Sierociej 10. Dawna hala manipulacyjna poznańskiego lombardu miejskiego, po

adaptacjach, przez 32 lata (do końca 1984 roku) była siedzibą Biblioteki Głównej. W Uczelni działało również kilka filii bibliotecznych oraz kilkanaście bibliotek zakładowych, których działalność organizował i koordynował dyrektor Biblioteki Głównej.

Biblioteka Główna Akademii Medycznej w Poznaniu powstała na bazie księgozbioru dawnej Biblioteki Wydziału Lekarskiego Uniwersytetu Poznańskiego i początkowo miała w swoich zbiorach ok. 5000 woluminów. Z upływem czasu zasoby Biblioteki rosły, tak, że była ona zdolna zaspokajać podstawowe potrzeby nie tylko studentów i nauczycieli akademickich Uczelni, ale także pracowników służby zdrowia z terenu całej Wielkopolski i Ziemi Lubuskiej. W roku przejścia na emeryturę, w ćwierćwiecze działalności Biblioteki Głównej Uczelni, w magazynach Biblioteki i jej filii oraz w bibliotekach zakładowych było prawie 250 000 woluminów.

Działał także jako nauczyciel akademicki. Prowadził w Bibliotece zajęcia z „Przysposobienia bibliotecznego”, był opiekunem praktyk studenckich. Członek kolegów redakcyjnych: „*Roczników Akademii Medycznej w Poznaniu*”, „*Roczników Bibliotecznych*” oraz „*Biuletynu Głównej Biblioteki Lekarskiej*”. Aktywnie uczestniczył w pracach Uczelnianej Komisji ds. Wydawnictw, Informacji Naukowej i Bibliotek.

Kierowana przez niego Biblioteka prowadziła ożywiona działalność wydawniczą. Opracowane zostały cenne wydawnictwa bibliograficzne: „*Bibliografia publikacji z lat 1945 – 1955 pracowników Wydziału Lekarskiego Uniwersytetu Poznańskiego oraz Akademii Medycznej w Poznaniu*”, bibliografie zamieszczane w kolejnych wydania „*Kroniki Akademii Medycznej w Poznaniu*”, a następnie, od 1965 roku, bibliografie publikacji naukowych Uczelni, zamieszczane w bieżących wydawnictwach Akademii. Pod jego kierownictwem i przy aktywnym współudziale opracowane zostały rozdziały „*Kroniki Uniwersytetu Poznańskiego za lata 1945 – 1954/55*” (wyd. w 1958 r.) traktujące o działalności Wydziału Lekarskiego i Wydziału Farmaceutycznego Uniwersytetu w latach 1945 – 1949. W latach 1952 – 1977 pracownicy Biblioteki opublikowali ponad 130 pozycji. Ogłosił drukiem 14 publikacji, które odnosiły się przede wszystkim do historii Biblioteki i Uczelni. Był także współredaktorem wydawnictw związanych z kolejnymi jubileuszami Uczelni, m.in. publikacji: „*W 50-lecie rozwoju nauk medycznych w Poznaniu 1920 – 1970*”. W podręczniku wydanym pod redakcją prof. Kazimierzy Milanowskiej pt.: „*Terapia zajęciowa*” zamieszczony został rozdział jego autorstwa: „*Bibliotekarstwo*”.

Szczególnym zainteresowaniem dyrektora cieszyła się postać Józefa Chociszewskiego. Zebrane materiały, mówiące o życiu i działalności tego popularyzatora kultury polskiej miał zamiar opracować i przygotować dysertację na stopień naukowy doktora. Zamierzenia tego nie zrealizował, nie pozwolił na to jego stale pogarszający się stan zdrowia. Należy jednak wskazać, że częściowo opracowane materiały przedstawił na posiedzeniu Wydziału Filologicznego Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk,

a streszczenie tego referatu zostało zamieszczone w „Sprawozdaniach Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk” (1965).

Był członkiem Polskiej Partii Socjalistycznej (1947-), a później PZPR. Działał aktywnie w Stowarzyszeniu Bibliotekarzy Polskich, zarówno w instancjach wojewódzkich jak i centralnych. Z ramienia Stowarzyszenia był członkiem Państwowej Komisji Egzaminacyjnej dla Bibliotekarzy Dyplomowanych.

Otrzymał odznaczenia: Medale „Zwycięstwa i Wolności” i Medal „Za Warszawę”, Odznakę Grunwaldu, Medal 10-lecia PRL, Złoty Krzyż Zasługi, Odznakę Honorową Miasta Poznania, Medal 50-lecia Akademii Medycznej w Poznaniu oraz nagrody Ministra Nauki, Techniki i Szkolnictwa Wyższego.

Zmarł 15 grudnia 1983 roku w Poznaniu po długiej i ciężkiej chorobie i został pochowany na Cmentarzu Komunalnym na Junikowie w Poznaniu.

Spis publikacji

1956

1. Biblioteka naukowa Akademii Medycznej. W: Biblioteki województwa poznańskiego w latach 1954-1954. Warszawa 1965 s. 160-166

1958

2. Wydział Lekarski. W: Kronika Uniwersytetu Poznańskiego za lata akademickie 1945-1954/55. Poznań 1958 s. 205-320

3. Wydział Farmaceutyczny. W: Kronika Uniwersytetu Poznańskiego za lata akademickie 1945-1954/55. Poznań 1958 s. 627-649

4. Red.: Bibliografia publikacji z lat 1945-1955. Dziesięciolecie pracy naukowej Wydziału Lekarskiego i Farmaceutycznego Uniwersytetu Poznańskiego oraz Akademii Medycznej w Poznaniu / oprac. pod kier. ..., Poznań: AM, 1958.-268 s.

Współaut.: Zofia Konoppówna, Krystyna Karwowska, Zofia Brzostowicz, Maria Jakoweńko, Wiesław Urbański

1963

5. W dziesięciolecie Biblioteki Głównej Akademii Medycznej w Poznaniu. *Biul. Bibl. AM Pozn.* 1963 R. 8 nr 15 s. 56-62, il.

1965

6. Bibliotekarstwo. W: Terapia zajęciowa / pod red. Kazimiery Milanowskiej. Warszawa 1965 s. 411-458, il., bibliogr.

1966

7. Drogi popularyzacji idei słowiańskich Cho-

ciszewskiego. Spraw. TTPN 1965 nr 1 s. 64-65

1967

8. Red.: Kronika i bibliografia dorobku naukowego Akademii Medycznej w Poznaniu 1957/58-1963/64 / red. nac. Adam Jankowski, red. [m.in] Krystyna Karwowska, ..., Bronisława Wolniakowa. Część bibliograficzna. poznań: PWN, 1967.- 745 [5] s., [4] k., tabl., il., 24 cm

Współaut.: Maria Dudzińska, Aleksandra Fliegerowa, Anna Górka, Marta Kroemke, maria de Mezer, Janina Mierniczakowa, Maria Poprawska, Halina Potyrałowa

1969

9. Czytelnictwo w mieście Poznaniu. *Zesz. Nauk. UAM Bibl.* 1969 z. 8 s. 67-94

Współaut.: Kazimierz Erwicz, ...

Toż. Sesja Naukowa Bibliotekarzy Poznania i woj. poznańskiego. 50-ta Rocznicza Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich, Poznań, 4-5 IV 1968, Poznań 1968.- 18 k.

10. Biblioteka Główna AM w okresie 15-lecia. *Rocz. AM Pozn.* 1969 T. 2/3 s. 365-371, tab.

11. Red.: W 50-lecie rozwoju nauk medycznych w Poznaniu 1920-1970 / kom. red. m. in. ..., Bronisława Wolniakowa. Poznań 1969.- 179 s., il., tab., wykr., 25 cm

1970

12. Biblioteka Główna AM. *Zesz. Nauk. UAM Bibl.* 1970 z. 9 s. 120-124

13. Red.: Bibliografia zawartości poznańskich wydawnictw medycznych okresu międzywojenne-

go 1919-1939./ przew. kom. red. Olech Szczepski; czł. m. in.: Krystyna Karwowska, ..., Bronisława Wolnikowa. Cz. 1-2. Poznań: PWN, 1970-1971.- 24 cm

Toż. Cz. 1: Wybrane wydawnictwa związane z Wydziałem Lekarskim Uniwersytetu Poznańskiego: oprac. zbiorowe / pod kier. K[rystyny] Karwowskiej. 1970.- 20 s. [8]s., tab. [3] k., tab., il.

Toż. Cz. 2: Czasopisma specjalistyczne. 1971.-165., tab.

1974

14. Biblioteka Główna. W: 25 lat Akademii Medycznej w Poznaniu / przew. kol. red. Roman Góral. Poznań 1974 s. 276-279, il.

Współaut.: ..., bronisława Wolnikowa

15. Wydawnictwa uczelniane. W: 25 lat Akademii Medycznej w Poznaniu / przew. kol. red. Roman Góral. Poznań 1974 s. 184-188, il.

Prace redakcyjne

1. *Roczniki Akademii Medycznej w Poznaniu*/ red. Adam Jankowiak, czł. kom. red. ..., T. 1: 1964/65- T. 10: 1976. Poznań: PWN, 1968 - 1976; 24 cm

Toż. T. 1: [1964/65]. Kom. red. Adam Jankowiak, M. Stański, czł. [m. in.] Krystyna Karwowska, ..., Bronisława Wolnikowa. 1968.- 300 s., il.

Toż. T. 2/3 [1965/66-1966/67]. 1969.-392 s., il., tab.

Toż. 4: (1970).- 1970. - 282 s., il., tab.

Toż. 5: (1971).- 1971.- 324 s., il., tab.

Toż. 6: (1972).- 1972.- 436 s., il., tab.

Toż. 7: (1973).- 1972.- 423 s., il., tab., bibliogr., Rez., Sum.

Toż. 8: (1974).- 1972.- 404 s., il., tab., wykr., bibliogr., Rez., Sum.

Toż. 9: (1975).- 1975.- 470 s., il., tab., bibliogr., Rez., Sum

Toż. 10 (1976).- 1976.- 396 s., il., tab., bibliogr., Rez., Sum

2. Red.: *Roczniki Biblioteczne*. Red. nac. Antoni Knot; kom. red. m. in. ... Wrocław: PWN 1970 R. 13 - 1983 R. 23; 25 cm

Toż. 1970 R. 13 z. 1-4.- 818 s.

Toż. 1971 R. 14 z. 1/2.- 483 s., z. 3/4 - 1073 s.

Toż. 1972 R. 15

Toż. 1973 R. 16

Toż. 1974 R. 17

Toż. 1975 R. 18

Toż. 1976 R. 19

Toż. 1977 R. 20

Toż. 1978 R. 21

Toż. 1979 R. 22

Toż. 1980 R. 23

Toż. 1981 R. 24

3. Red.: *Biuletyn Główniej Biblioteki Lekarskiej* – Centrum Naukowej Informacji Medycznej. Czasopismo poświęcone metodyce i organizacji medycznej dokumentacji / red. nac. Feliks Widwirski, kol. red. m. in. ... Warszawa: GBL, 1973 R. 22 - 1979 R. 28; 25 cm

Toż. 1973 R. 22 nr 1-12

Toż. 1974 R. 23 nr 1-12

Toż. 1975 R. 24 nr 1-12

Toż. 1976 R. 25 nr 1-12

Toż. 1977 R. 26 nr 1-12

Toż. 1978 R. 27 nr 1-12

Toż. 1979 R. 28 nr 1-12

Bolesław Howorka, Regina Tobolewska Aniela Piotrowicz: Wspomnienie pośmiertne o mgr Janie Walińskim (1911-1983). *Biul. Inf. AM Pozn.* 1983 R. 8 nr 3 s. 36-37; Bolesław Howorka: Jan Waliński (1911-1983). *Rocz. Bibl.* 1984 R. 28 nr 1/2 s. 485-488; B[olesław] Howorka, A[niela] Piotrowicz, R[egina] Tobolewska: Mgr Jan Waliński (1911-1983). *Biul. GBL* 1987 R. 33 nr 340 s. 67-70, il.; Bolesław Howorka: Jan Waliński (1911-1983) bibliotekarz. W: Szkice do portretów przedstawicieli medycyny poznańskiej 1945-1985: praca zbiorowa / pod red. Jana Hasika, Romana K. Meissnera. Poznań 1991 s. 308-309.; Jan Waliński (1911-1983). W: Słownik bibliotekarzy wielkopolskich 1918-2000 / pod red. Franciszka Łozowskiego. Poznań [2001] s. 164 -167, portr., bibliogr.; Piotr Tomasz Cichocki: Zmarli dyrektorzy, kierownicy i pracownicy bibliotek medycznych (1950-2008). *Forum Bibl. Med.* 2009 R. 2 nr 1 s. 57, portr.; Ryszard Żmuda: „Leksykon biograficzny uczonych” i „Słownik pracowników bibliotek medycznych” na łamach Forum Bibliotek Medycznych. *Forum Bibl. Med.* 2011 R. 4 nr 2 s. 303, 309, 311, 313; Uniwersytet Medyczny im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu. 60- lecie Biblioteki Głównej 1952-2012 / oprac. pod red. Anieli Piotrowicz. Poznań 2012 s. 159-164, bibliogr.; Archiwum Uniwersytetu Medycznego im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu - akta osobowe, sygn. 5794; Wspomnienia i refleksje autora hasła biograficznego.

Bolesław Howorka

BIBLIOGRAFIE

Mgr Piotr Tomasz Cichocki
Łódź – UM

BIBLIOGRAFIA ZAWARTOŚCI *KRONIKARZA* (2002/2003-2011/2012)

Abstract

The Journal of the Medical University of Lodz celebrated its 10- year –anniversary. Therefore, we present the bibliographic documentation of this informative periodical. There are 657 records. Collected publications for the years 2002/2003- 2011/2012 inform about activities of the Medical University of Lodz.

Streszczenie

Czasopismo Uniwersytetu Medycznego w Łodzi pt. *Kronikarz* obchodziło Jubileusz 10- lecia istnienia. W związku z tym faktem prezentujemy dokumentację bibliograficzną periodyku uczelnianego o profilu informacyjnym. W bibliografii zarejestrowano 657 pozycji. Zgromadzone materiały za lata 2002/2003 – 2011/2012 informują o działalności łódzkiej uczelni medycznej.

Wstęp

Minęło dziesięć lat od przekształcenia łódzkich uczelni medycznych w pierwszy w Polsce uniwersytet medyczny. Po roku działalności dał się zauważyć brak platformy informacyjnej i dokumentującej bieżące wydarzenia w funkcjonowaniu nowopowstałej Uczelni i życiu jej społeczności akademickiej. W roku akademickim 2003/2004 władze Uniwersytetu powołały więc do życia nowy periodyk *Kronikarz*: semestralny biuletyn informacyjny Uniwersytetu Medycznego w Łodzi. Funkcję organizatora i redaktora naczelnego powierzono dyrektorowi Biblioteki Głównej dr Ryszardowi Żmudzie. Powołano też Radę Programową pod przewodnictwem przewodniczących Rady Bibliotecznej, organu opiniodawczo-doradczego JM Rektora: prof. dr hab. Michała Karaska (2003-2009), prof. dr hab. Jacka Bartkowiaka (2009-2012), prof. dr hab. Marka Mirowskiego (2011-2016). Komitet Redakcyjny składał się przede wszystkim

z pracowników Biblioteki Głównej. Prace techniczne, skład komputerowy i dystrybucja czasopisma wykonywana była przez pracowników biblioteki. Projekt okładki opracowała lic. Agnieszka Gwoździńska, która wygrała konkurs na logotyp Konferencji Rektorów Uczelni Medycznych. Druk leżał w gestii Działu Wydawnictw i Poligrafii Uniwersytetu Medycznego, a od 2008 roku Działu Promocji i Wydawnictw UM.

Kronikarz ukazujący się jako półrocznik w nakładzie 500 egzemplarzy oraz tłoczonych na CD był udostępniany on-line ze strony Biblioteki Głównej Uniwersytetu Medycznego w Łodzi (<http://www.bg.umed.lodz.pl>). Czasopismo spotkało się z aprobatą i żywym przyjęciem społeczności akademickiej. W 2008 roku nowe władze Uczelni postanowiły uzupełnić ofertę wydawniczą o miesięcznik *Biuletyn Informacyjny Uniwersytetu Medycznego w Łodzi*. Wówczas zmieniono częstotliwość i nakład *Kronikarza*, który zmniejszono się do 300 egzemplarzy i zrezygnowano z tłoczenia na płycie kompaktowej.

Periodyk miał charakter pisma informacyjnego, prezentującego wystąpienia Władz Uczelni, misję i strategię funkcjonowania Uniwersytetu, jego strukturę organizacyjną, działalność poszczególnych jednostek organizacyjnych, w tym dydaktyczną, naukowo-badawczą i społeczną oraz dokumentowanie uroczystości i wydarzeń z życia studentów i pracowników Uniwersytetu Medycznego w Łodzi.

Pierwsza „Bibliografia zawartości *Kronikarza*” jako instrument informacyjno-wyszukiwawczy materiałów zamieszczonych w czasopiśmie, ukazała się tylko do wersji elektronicznej w numerze 1/2 (11/12) z roku akademickiego 2007/2008 na stronicach 489-520. Prezentowana obecnie „Bibliografia...” obejmuje 10-lecie ukazywania się czasopisma (2002/2003 - 2011/2012). Układ 657 zarejestrowanych pozycji bibliograficznych, nie licząc wszystkich kumulacji, przedstawia się następująco: wydawnictwa informacyjne i inne opracowania (foldery, informatory, czasopisma, książki, podręczniki i skrypty, bibliografie, dysertacje, ikonografia, spisy treści, streszczenia, informacje o redakcji, skorowidze), przedmowy władz Uczelni, wprowadzenie redaktora naczelnego, akty prawne (ustawy, statuty, uchwały Senatu, zarządzenia Rektorów), łódzkie uczelnie medyczne (wydziały medyczne Uniwersytetu Łódzkiego, Akademia Medyczna w Łodzi, Wojskowa Akademia Medyczna im. gen. dyw. prof. Bolesława Szareckiego), Uniwersytet Medyczny w Łodzi, (wybory, władze, Senat, komisje senackie, sprawy osobowe), struktura organizacyjna (opracowania ogólne, administracja, jednostki międzyuczelniane, jednostki ogólnouczelniane, archiwum, biblioteka, Centrum Nauczania Języków Obcych, Dział Wydawnictw i Poligrafii, muzeum, Studium Edukacji Obronnej, Studium Wychowania Fizycznego i Sportu, wydziały (opracowania ogólne, poszczególne wydziały, dziekanaty), zamiejscowe ośrodki dydaktyczne (Piotrków Trybunalski, Sieradz), uniwersyteckie szpitale kliniczne (opracowania ogólne, poszczególne szpitale), związki zawodowe, dzieje i działalność Uczelni (opracowania ogólne, uroczystości okolicznościowe, inauguracje roku akademickiego, środowisko-

wa, ogólnouczelniane, wydziałowe), doktoraty *honoris causa* (opracowania ogólne, wykłady i wystąpienia laureatów, sylwetki uczonych), jubileusze Uczelni i pracowników, dyplomy ukończenia studiów wyższych, dyplomy habilitacyjne i doktorskie, działalność dydaktyczna (opracowania ogólne, indywidualny tok studiów, studia anglojęzyczne, studia podyplomowe, studenci, organizacje studenckie, stowarzyszenia, studenckie towarzystwa i koła naukowe, stypendia, opieka zdrowotna, sport i rekreacja, chór – oczko w głowie JM Rektorów UM, kluby „Medyk” i „Synapsa”, uroczystości studenckie (juwenalia, medykalia, wampiriada, połowinki, wybory miss, dzień podchorążego), obozy studenckie, akademiki, absolwenci, doktoranci, praca naukowo-badawcza (opracowania ogólne, konferencje, sympozja, zjazdy naukowe), warsztaty (opracowania ogólne, poszczególne konferencje), varia, biografistyka (doktorzy *honoris causa*, opracowania ogólne, poszczególne osoby), władze Uczelni (rektorzy, prorektorzy, kanclerze /dyrektorzy administracyjni, dziekani, prodziekani, dyrektorzy uniwersyteckich szpitali klinicznych), wspomnienia i refleksje o zmarłych pracownikach AM, WAM, UM (opracowania ogólne, poszczególne osoby).

W obrębie działów zastosowano układ chronologiczny dla aktów prawnych, uroczystości akademickich i warsztatu informacyjnego czasopisma, autorski dla artykułów omawiających funkcjonowanie i strukturę Uczelni oraz przedmiotowy dla materiałów biograficznych. Indeks osobowy ułatwi korzystanie ze spisu bibliograficznego.

Wykaz skrótów

AM – Akademia Medyczna	n. – nauk
bibliogr. – bibliografia	nr – numer
chem. – chemii	OH – Ordo Hospitalarius Sancti
doc. – docent	oprac. – opracował
dr – doktor	plk – pułkownik
ds. – do spraw	ppłk – podpułkownik
dyw. – dywizji	portr. – portret
farm. – farmacji	poz. – pozycja
fot. – fotografie	prof. – profesor
gen. – generał	R. – rocznik
hab. – habilitowany	s. – stronica
il. – ilustracje	SAC – Societas Apostolatus Catholici
im. – imienia	tab. – tabele
ISSN – International Standard Serial Number	UŁ – Uniwersytet Łódzki
JM – Jego Magnificencja	UM – Uniwersytet Medyczny
kard. – kardynał	WAM – Wojskowa Akademia Medyczna
kolor. – kolorowe	zob. – zobacz
med. – medycyny	zw. – zwyczajny
mgr – magister	

BIBLIOGRAFIA

Wydawnictwa informacyjne i inne opracowania

Foldery

1. FOLDER Uczelniany. - 2003/2004 R. 1 nr 1/2 s. 9-11, il.; - 2004/2005 R. 3 nr 1/2 s. 9-22, il.
2. MEDICAL University of Łódź. - 2006/2007 R. 5 nr 1 s. 9-12, il.

Informatory

3. BASIC Information for Foreign Students 2009/2010. - 2009/2010 R. 8 nr 14 s. 150-157, il.
4. INFORMATOR dla studentów na rok akademicki 2006/2007. - 2006/2007 R. 5 nr 1 s. 13-37, il.
5. INFORMATOR Uniwersytetu Medycznego w Łodzi dla kandydatów na studia w roku akademickim 2009/2010- 2009/2010 R. 8 nr 14 s. 120-149, il.
6. INFORMATOR Uniwersytetu Medycznego w Łodzi dla kandydatów na studia w roku akademickim 2010/2011. - 2010/2011 R. 9 nr 15 s. 211-226
7. STUDENT guide 4-year, 6-year MD Program 2006/2007. - 2006/2007 R. 5 nr 1 s. 38-43, il.
8. STUDENT guide 5-year DMD Program 2006/2007. - 2006/2007 R. 5 nr 1 s. 44-51, il.
9. STUDENT guide 5-year MSc Pharmacy Program 2006/2007. - 2006/2007 R. 5 nr 1 s. 52-61, il.
10. STUDENT Guide: learning / adventure / friendship Academic Year 2010/2011. - 2010/2011 R. 9 nr 15 s. 227-280, il.

Bibliografie zawartości czasopism

11. CICHOCKI Piotr Tomasz: Bibliografia zawartości *Kronikarza* (2002/2003-2007/2008). - 2007/2008 R. nr 1/2 s. 489- 544, portr.
12. CICHOCKI Piotr Tomasz: Bibliografia zawartości *Kronikarza* (2002/2003 - 2011/2012). - 2011/2012 R. 10 nr 16 s. 454- 489j

Katalogi dysertacji

13. BREKER Krystyna: Katalog dysertacji Uniwersytetu Medycznego w Łodzi (1 X 2004 - 30 IX 2005). - 2004/2005 R. 3 nr 1/2 s. 207-216, il., portr.
14. LESZCZYŃSKA Renata: Katalog dysertacji Uniwersytetu Medycznego w Łodzi (1 X 2007 - 30 IX 2008). - 2007/2008 R. 6 Nr 1/2 s. 226-241, portr.
15. MIKULSKA Barbara: Katalog dysertacji Uniwersytetu Medycznego w Łodzi (1 X 2008 - 30 IX 2009). - 2008/2009 R. 7 nr 13 s. 227-241, portr.
16. MIKULSKA Barbara: Katalog dysertacji Uniwersytetu Medycznego w Łodzi (1 X 2010 - 30 IX 2011). - 2010/2011 R. 9 nr 15 s. 499-510, portr.
17. MIŁKOWSKA Narcyza: Katalog dysertacji Uniwersytetu Medycznego w Łodzi (1 X 2006 - 30 IX 2007). - 2006/2007 R. 5 nr 2 s. 146-157, portr.
18. STASIAK Jolanta: Rozprawy doktorskie i prace magisterskie o łódzkich uczelniach medycznych. - 2005/2006 R. 4 nr 2 s. 165-169, portr.
19. WIĘCEK-PALMOWSKA Małgorzata: Katalog dysertacji Uniwersytetu Medycznego w Łodzi (1 X 2009 - 30 IX 2010). - 2009/2010 R. 8 nr 14 s. 268-277, portr.
20. WIĘCEK-PALMOWSKA Małgorzata: Katalog dysertacji Uniwersytetu Medycznego w Łodzi (1 X 2011 - 30 IX 2012). - 2011/2012 R. 10 nr 16 s. 320-330
21. WIKTOROWSKI Krzysztof: Katalog dysertacji Uniwersytetu Medycznego w Łodzi (1 X 2005-30 IX 2006). - 2005/2006 R. 4 nr 2 s. 156-164, portr.
22. ŻMUDA Ryszard: Katalog dysertacji Uniwersytetu Medycznego w Łodzi (1 X 2002 - 30 IX 2004). - 2002/2003 R. 1nr 1/2 s. 84-95, il., tab.; - 2003/2004 R. 2 nr 2 s. 159-170

Czasopisma

23. GARBACKI Jakub: Od „Naszych Spraw” do „Asklepiosa” - tradycje ogólnouczelnianych pism studenckich w Uniwersytecie Medycznym w Łodzi, - 2005/2006 R. 4 nr 1 s. 149-156, il., portr.

24. KOBOS Józef: *Annales Academiae / Universitatis Medicae Lodzensis*. - 2005/2006 R. 4 nr 2 s. 223-227, il., portr.

25. KUPIS Agnieszka: Czasopisma elektroniczne dostępne w bibliotekach medycznych w Polsce. - 2005/2006 R. 4 nr 2 s. 235-238, il., portr., bibl.

26. NOWAKOWSKA Izabela: Czasopisma uczelni medycznych i instytutów naukowo-badawczych resortu zdrowia za lata 2002-2006. - 2005/2006 R. 4 nr 2 s. 239-246, il., portr.

27. OKOŃSKI Piotr: *Clinical and Experimental Medical Letters*. - 2005/2006 R. 4 nr 2 s. 228-234, portr., il.

28. WIĘCEK-PALMOWSKA Małgorzata: Czasopisma redagowane przez pracowników i studentów UM w Łodzi. - 2003/2004 R. 2 s. 213-218, il., portr.

29. ŻMUDA Ryszard: *Biuletyn Informacyjny Uniwersytetu Medycznego w Łodzi* (2008-). - 2008/2009 R. 7. nr 13 s. 252-254

Książki

30. PRZEWIEŚ Urszula: Wystawy, kiermasze, zakupy krajowych i zagranicznych książek naukowych. - 2005/2006 R. 4 nr 2 s. 219-222, il., portr.

31. STRUMIŁŁO Anna: Twórczość literacka i hobbystyczna nauczycieli akademickich łódzkich

uczelni. - 2005/2006 R. 4 nr 2 s. 182-210, il., portr., bibl.

32. STRUMIŁŁO Anna: Książki pracowników Uniwersytetu Medycznego w Łodzi. - 2003/2004 R. 2 s. 202-212, il., portr.

Podręczniki i skrypty

33. FOTYGA Paulina: Księgozbiór studencki biblioteki uczelnianej. - 2005/2006 R. 4 nr 1 s. 329-340, il., portr.

34. FOTYGA Paulina: Podręczniki i skrypty w języku polskim. - 2010/2011 R. 9 nr 15 s. 381-407, portr.

35. LESSEN Monika: Podręczniki i skrypty w języku polskim. - 2005/2006 R. 4 nr 1 s. 308-

323, il., portr.,

36. MITORAJ Małgorzata: Podręczniki i skrypty w języku angielskim. - 2005/2006 R. 4 nr 1 s. 324-328, portr., bibl.

37. PAWLIKOWSKA Ewelina: Podręczniki i skrypty w języku angielskim. - 2010/2011 R. 9 nr 15 s. 408-413, il., portr.

Spisy treści

38. CONTENTS - 2002/2003 R. 1 nr 1 / 2 s. 152; 2003/2004 R. 2 nr 1 s. 209-210, nr 2 s. 319-320; 2004/2005 R. 3 nr 1 / 2 s. 379-380; 2005/2006 R. 4 nr 1 s. 342, nr 2 s. 377-378; 2006/2007 R. 5 nr 1 s. 314, nr 2 s. 437-438; 2007/2008 R. 6 nr 1 / 2 s. 487-488; 2008/2009 R. 7 nr 13 s. 407-408; 2009/2010 R. 8 nr 14 s. 493-494; 2010/2011 R. 9 nr 15 s. 761-764; 2011/2012 R. 10 nr 16 s. 491-492

39. SPIS treści - 2002/2003 R. 1 nr 1 / 2 s. 2; 2003/2004 R. 2 nr 1 s. 1-2, nr 2 s. 3-4; 2004/2005 R. 3 nr 1 / 2 s. 3-4; 2005/2006 R. 4 nr 1 s. 3, nr 2 s. 3-4; 2006/2007 R. 5 nr 1 s. 3, nr 2 s. 3-4; 2007/2008 R. 6 nr 1 / 2 s. 3-4; 2008/2009 R. 7 nr 13 s. 3-4; 2009/2010 R. 8 nr 14 s. 3-4; 2010/2011 R. 9 nr 15 s. 3-6; 2011/2012 R. 10 nr 16 s. 3-4

Streszczenia

40. SUMMARY of the *Kronikarz* oprac. Kinga Studzińska-Pasieka . - 2002/2003 R. 1 nr 1/2 s. 150, portr.; oprac. Anna Wiśniewska - 2003/2004 R. 2 nr 1 s. 208, portr.; 2006/2007 R. 5 nr 2 s. 436, portr.; oprac. Barbara Skalska - 2003/2004 R. 2 nr 2 s. 317-318, portr.; oprac. Urszula Zauder - 2004/2005 R. 3 nr 1/2 s. 378, portr.; oprac. Barbara Grala - 2005/2006 R. 4 nr 1 s. 341, portr.; oprac. Bogumiła Bruc - 2005/2006 R. 4 nr 2 s. 375-376, portr.;

oprac. Witold Kozakiewicz - 2006/2007 R. 5 nr 1 s. 313, portr.; oprac. Elżbieta Magdalena Plewińska - 2007/2008 R. 6 nr 1/2 s. 486, portr.; oprac. Bogumiła Bruc - 2008/2009 R. 7 nr 13 s. 405; oprac. Barbara Skalska - 2009/2010 R. 8 nr 14 s. 492; oprac. Urszula Zauder - 2010/2011 R. 9 nr 15 s. 759-760, portr.; oprac. Anna Wiśniewska - 2011/2012 R. 10 nr 16 s. 490

Informacje o Redakcji czasopisma

41. STOPKI redakcyjne – 2002/2003 R. 1 nr 1 s. nr 1 / 2 s. 2; 2008/2009 R. 7 nr 13 s.2; 2009/2010 R. 8 nr 14 s.2; 2010/2011 R. 9 nr 15 s. 2; 2011/2012 R. 10 nr 16 s. 2
- 2; 2003/2004 R. 2 nr 1 s. 2, nr 2 s. 2; 2004/2005 R. 3 nr 1 / 2 s. 2; 2005/2006 R. 4 nr 1 s. 2, nr 2 s. 2; 2006/2007 R. 5 nr 1 s. 2, nr 2 s. 2; 2007/2008 R. 6

Skorowidze

42. INDEKS osobowy i nazw geograficznych / oprac. Tomasz Ostrowski - 2002/2003 R. 1 nr 1/2 s. 153-166, portr.; 2003/2004 R. 2 nr 1 s. 211-223, portr.; 2003/2004 R. 2 nr 2 s. 321-337, portr.; oprac. Wiesław Wolski - 2004/2005 R. 3 nr 1/2 s. 381-402, portr.; oprac. Monika Opióła - 2005/2006 R. 4 nr 1 s. 343-365, portr. – 2007/2008 R. 6 nr 1/2 s. 521-544; oprac. Konrad Żurek - 2005/2006 R. 4 nr 2 s. 379-395, portr.; oprac. Renata Leszczyńska – 2006/2007 R. 5 nr 1 s. 315-329, portr.; oprac. Agnieszka Gwoździńska – 2006/2007 R. 5 nr 2 s. 439-459, portr.; oprac. Joanna Krzewińska – 2008/2009 R. 7 nr 13 s. 409-440, portr. (do wersji elektronicznej: CD-ROM i on-line)

Ikonografia

43. SERWIS fotograficzny. - 2002/2003 R. 1 nr 1/2 s. 49-56, fot. kolor., portr.; - 2003/2004 R. 2 nr 1 s. 97-104, fot. kolor.; - 2003/2004), R. 2 nr 2 s. 77-84, fot. kolor., portr.; - 2004/2005 R. 3 nr 1/2 s. 77-88, fot. kolor.; – 2005/2006 R. 4 nr 1 s. 99-106, fot. kolor.; – 2005/2006 R. 4 nr 2 s. 137-144, fot. kolor.; – 2006/2007 R. 5 nr 1 s.151-160, fot. kolor.; – 2006/2007 R. 5 nr 2 s. 201-208, fot. kolor.; – 2007/2008 R. 6 nr 1/2 s. 173-180, fot. kolor.
- M. in.: inauguracje roku akademickiego, doktorzy honoris causa, władze Uczelni, studenci, absolwenci, doktoranci, chór, sportowcy, laureaci, różne uroczystości.

Przedmowy władz Uczelni

44. BŁASZCZYK Jan: Przedmowa Dziekana Wydziału Wojskowo-Lekarskiego. - 2006/2007 R. 5 nr 2 s. 5, il., portr.
45. DZIKI Adam: Przedmowa Prorektora ds. Klinicznych i Kształcenia Podyplomowego. - 2004/2005 R. 3 nr 1/2 s. 5, il., portr.
46. GLINKA Ryszard: Przedmowa Prorektora ds. Budżetu i Finansów. - 2005/2006 R. 4 nr 2 s. 5, il., portr.
47. GÓRSKI Paweł: Przedmowa Rektora Uniwersytetu Medycznego w Łodzi. – 2008/2009 R. 7 nr 13 s. 5 portr.
48. JEGIER Anna: Przedmowa Prorektora ds. Dydaktyki i Wychowania. - 2010/2011 R. 9 nr 15 s.7-9, portr.
49. JĘDRZEJEWSKI Kazimierz: Przedmowa Dziekana Wydziału Lekarskiego. - 2006/2007 R. 5 nr 1 s. 5 il., portr.
50. KARASEK Michał: Wypowiedź Przewodniczącego Rady Programowej. - 2002/2003 R. 1 nr 1/2 s. 4, il., portr.
51. KORDEK Radzisław: Przedmowa Prorektora ds. Nauki i Współpracy z Zagranicą. – 2009/2010 R. 8 nr 14 s. 5, portr.
52. LEWIŃSKI Andrzej: Słowo wstępne Rektora Uniwersytetu Medycznego w Łodzi. - 2002/2003 R. 1 nr 1/2 s. 3, portr.
53. LIBERSKI Paweł Piotr: Przedmowa Prorektora ds. Nauki i Współpracy z Zagranicą. - 2003/2004 R. 2 nr 1 s. 5, il., portr.
54. NOWAK Dariusz: Przedmowa Prorektora ds. Rozwoju Uczelni. - 2011/2012 R. 10 nr 16 s. 5
55. ORSZULAK-MICHALAK Daria: Przedmowa Prorektora ds. Nauczania i Wychowania. - 2005/2006 R. 4 nr 1 s. 5 il., portr.
56. PAPIERZ Wielisław: Przedmowa Dziekana Wydziału Lekarsko-Dentystycznego. - 2007/2008 R. 6 nr 1 / 2 s. 5, il.,portr.
57. ZEMAN Krzysztof: Przedmowa Prorektora ds. Rozwoju Uczelni. - 2003/2004 R. 2 nr 2 s. 5, il., portr.

Wprowadzenie redaktora naczelnego

58. ŻMUDA Ryszard: Redaktor o *Kronikarzu*. - 2002/2003 R. 1 nr 1/2 s. 5-6, , il., portr.; Tenże: Drugi rocznik *Kronikarza*. - 2003/2004 R. 2 nr 1 s. 6-8, il., portr.; Tenże: Czwarty numer *Kronikarza*. - 2003/2004 R. 2, nr 2 s. 6-7, il., portr.; Tenże: Trzeci rocznik *Kronikarza*. - 2004/2005 R. 3 nr 1/2 s. 6-8, il., portr.; Tenże: Siódmy numer *Kronikarza*. - 2005/2006 R. 4 nr 1 s. 6, il., portr.; Tenże: Czwarty rocznik *Kronikarza*. - 2005/2006 R. 4 nr 2 s. 6, portr.; Tenże: Jubileuszowy piąty rocznik *Kronikarza*. - 2006/2007 R. 5 nr 1 s. 6-8, il., portr.; Tenże: Dziesiąty numer *Kronikarza*. - 2006/2007 R. 5 nr 2 s. 6-7, il., portr.; Tenże: Szósty rocznik *Kronikarza*. - 2007/2008 R. 6 nr 1 / 2 s. 6, portr.; Tenże: Redaktor o *Kronikarzu*. - 2008/2009 R. 7 nr 13 s. 6, il., portr.; Tenże: Czternasty numer *Kronikarza*. - 2009/2010 R. 8 nr 14 s. 6, il., portr.; Tenże: Piętnasty numer *Kronikarza*. - 2010/2011 R. 9 nr 15 s.10, portr.; Tenże: Jubileuszowy dziesiąty rocznik *Kronikarza*. - 2011/2012 R. 10 nr 16 s. 6-14, il., portr.

Akty prawne

Ustawy

59. DECYZJA Ministra Zdrowia z dnia 20 września 2002 roku w sprawie nadania Statutu Uniwersytetowi Medycznemu w Łodzi. - 2002/2003 R. 1 nr 1/2 s. 30-31
60. USTAWA z dnia 27 lipca 2002 roku o utworzeniu Uniwersytetu Medycznego w Łodzi. - 2002/2003 R. 1 nr 1/2 s. 28-29.

Statuty

61. STATUT Uniwersytetu Medycznego w Łodzi. (z 1 VII 2004 r.) - 2003/2004 R. 2 nr 1 s. 12, il.
62. STATUT Uniwersytetu Medycznego w Łodzi uchwalony w dniu 29 czerwca 2006 roku przez Senat Uniwersytetu Medycznego w Łodzi. - 2006/2007 R. 5 nr 1 s.62-63, il.

Uchwały Senatu

63. ILJIN Teresa: Wykaz uchwał Senatu Uniwersytetu Medycznego w Łodzi [1 X 2002 – 31 VIII 2008]. - 2002/2003 R. 1 nr 1/2 s. 138-140, portr.; - 2003/2004 R. 2 nr 2 s. 304-307, portr.; - 2004/2005 R. 3 nr 1/2 s. 367-370, portr.; - 2005/2006 R. 4 nr 2 s. 359-362, portr.; - 2006/2007 R. 5 nr 2 s. 421-423, portr.; - 2007/2008 R. 6 nr 1/2 s. 476-478, portr.
64. OSIŃSKA Monika: Wykaz uchwał Senatu (1 IX 2008 – 31 VIII 2009). - 2008/2009 R. 7 nr 13 s. 385-387, portr.; - 2009/2010 R. 8 nr 14 s. 482-483, portr.;
65. SKOMOROWSKA Anna: Wykaz uchwał Senatu (1 IX 2010 - 31 VIII 2011) - 2010/2011 R. 9 nr 15 s. 746-749, portr.; - 2011/2012 R. 10 nr 16 s. 443-446, portr.

Zarządzenia Rektorów

66. SKOMOROWSKA Anna: Spis zarządzeń Rektora Uniwersytetu Medycznego w Łodzi prof. dr. hab. med. Andrzeja Lewińskiego [1 X 2002 – 31 VIII 2008]. - 2002/2003 R. 1 nr 1/2 s. 141-143, portr.; - 2003/2004 R.2 nr 2 s. 308-309; - 2004/2005 R. 3 nr 1/2 s. 371, portr.; - 2005/2006 R. 4 nr 2 s. 363-364, portr.; - 2006/2007 R. 5 nr 2 s.424-425, portr.; - 2007/2008 R. 6 nr 1/2s. 476-478, portr.
67. SKOMOROWSKA Anna: Spis zarządzeń Rektora Uniwersytetu Medycznego w Łodzi prof. dr. hab. med. Pawła Górskiego (1 IX 2008 – 31 VIII 2010). - 2008/2009R.7 nr 13 s. 388-392, portr.; - 2009/2010 R.8 nr 14 s. 484-487, portr.;
68. ORŁOWSKA Joanna: Spis zarządzeń Rektora Uniwersytetu Medycznego w Łodzi prof. dr. hab. med. Pawła Górskiego (1 IX 2010 - 31 VIII 2011). - 2010/2011 R. 9 nr 15 s. 750-753, portr.; - 2011/2012 R. 10 nr 16 s. 447-451, portr.

Łódzkie uczelnie medyczne

Wydziały medyczne Uniwersytetu Łódzkiego

69. BERNER Jan: Akademska droga łódzkiej medycyny. – 2011/2012 R. 10 nr 16 s. 141-190, il., portr., bibliogr.

70. SUPADY Jerzy: Powstanie wyższego szkolnictwa medycznego w Łodzi : Uniwersytet – Akademia – Uniwersytet. – 2002/2003 R. 1 nr 1/2 s. 7-19, portr., tab., bibliogr.

71. SUPADY Jerzy: Trudne początki i rozwój

wyższego szkolnictwa medycznego w Łodzi od chwili powstania do 2010 roku. – 2009/2010 R. 8 nr 14 s. 45-61, il., portr.

72. SUPADY Jerzy: Z dziejów Uniwersytetu Łódzkiego i Akademii Medycznej w Łodzi. – 2004/2005 R. 3 nr 1/2 s. 294-298, il., bibliogr.

Sesja historyczna „60 lat nauczania medycyny w Łodzi” s. 294-312

Akademia Medyczna w Łodzi

73. DANOWSKI Jacek: Otwarcie Izby Pamięci Akademii Medycznej w Łodzi. – 2006/2007 R. 5 nr 2 s. 195-200, il., portr.

74. HANISZ Katarzyna: Powstanie i rozwój Muzeum Farmacji i Wydziału Farmaceutycznego AM i UM w Łodzi. – 2003/2004 R. 2 nr 2 s. 219-224, il., portr.

75. JĘDRZEJEWSKI Kazimierz: Tysięczne posiedzenie Rady Wydziału Lekarskiego Uniwersytetu Medycznego w Łodzi [30 marca 2004 r.]. – 2003/2004 R. 2 nr 1 s. 168-173, il., portr.

Przemówienie JM Rektora prof. dr hab. Andrzeja Lewińskiego s. 169-172

Referat prof. dr hab. med. Jerzego Supadego: Jubileusz Wydziału Lekarskiego. s. 174-180.

Wspomnienia Dziekana Wydziału Lekarskiego Akademii Medycznej prof. dr hab. Andrzeja Kurnatowskiego. s. 181-184

Wypowiedź Przedstawiciela Dziekanów Wydziału Lekarskiego prof. dr hab. Jana Bernera. s. 185-186

Wystąpienia końcowe Dziekana Wydziału Lekarskiego prof. dr hab. Kazimierza Jędrzejewskiego. s. 187-188

76. KURNATOWSKI Andrzej: Wpływ Ustawy o szkolnictwie wyższym i pracownikach nauki z dnia 15 XII 1952 roku na rozwój kadry naukowej na Wydziale Lekarskim Akademii Medycznej w Łodzi. – 2011/2012 R. 10 nr 16 s. 196-199, portr.

77. KURNATOWSKI Andrzej: Uroczyste wręczenie dyplomów absolwentom Akademii Medycznej w Łodzi - jak to kiedyś bywało? - 2010/2011 R. 9 nr 15 s. 428-432, il., portr.

78. KURNATOWSKI Andrzej: Wspomnienia Dziekana Wydziału Lekarskiego Akademii Medycznej. – 2003/2004 R. 2 nr 1 s. 181-189, il., portr.

79. SUPADY Jerzy: Jubileusz Wydziału Lekarskiego. – 2003/2004 R. 2 nr 1 s. 174-180, il., portr.

80. WIECZOREK Ewa: Udział uczelni medycznych w Festiwalach Nauki, Techniki i Sztuki w Łodzi. – 2003/2004 R. 2 nr 2 s. 190-201, il., portr.

81. WOŹNIAK Leszek: Izba Pamięci Akademii Medycznej w Łodzi. – 2005/2006 R. 4 nr 2 s. 102-110, il., portr.

Wojskowa Akademia Medyczna im. gen. dyw. prof. Bolesława Szareckiego

82. BREKER Krystyna: Biblioteka Główna Wojskowej Akademii Medycznej im. gen. dyw. Bolesława Szareckiego w Łodzi (1956 – 2002). – 2006/2007 R. 5 nr 2 s. 228-240, il., portr., bibliogr.

83. JEŚMAN Czesław: Droga Wojskowej Akademii Medycznej im. gen. dyw. prof. Bolesława Szareckiego do Uniwersytetu Medycznego w Łodzi. – 2002/2003 R. 1 nr 1/2 s. 19-27, il., portr., tab., bibliogr.

84. JEŚMAN Czesław: Nauczanie medycyny

w Wojskowej Akademii Medycznej im. gen. dyw. prof. Bolesława Szareckiego w Łodzi. – 2004/2005 R. 3 nr 1/2 s. 299-312, il., bibliogr.

Sesja historyczna „60 lat nauczania medycyny w Łodzi” s. 294-312

85. JEŚMAN Czesław: Nauczanie medycyny wojskowej w Wojskowej Akademii Medycznej im. gen. dyw. prof. Bolesława Szareckiego w Łodzi. – 2010/2011 R. 9 nr 15 s. 106-129, il., portr., tabl.

86. JEŚMAN Joanna, JEŚMAN Czesław: Mu-

zeum Polskiej Wojskowej Służby Zdrowia Wojskowej Akademii Medycznej i Uniwersytetu Medycznego w Łodzi. - 2003/2004 R. 2 nr 2 s. 225-243, il., portr.

87. MARMURA Czesław: Jesteśmy także częścią tradycji naszego Uniwersytetu. - 2007/2008 R. 6 nr 1/2 s. 354-365, il., portr.

88. MARMURA Czesław: Pogląd na kształcenie lekarzy wojskowych z perspektywy jubileuszu 90-lecia wyższego szkolnictwa medycznego w Wojsku Polskim. - 2011/2012 R. 10 nr 16 s. 202-204, portr.

89. MARMURA Czesław: Wydarzyło się w Ło-

dzi. - 2011/2012 R. 10 nr 16 s. 200-201, il., portr.

90. SŁOWIŃSKI Andrzej M.: Historia Instytutu Medycyny Wojskowej, Wojskowej Akademii Medycznej im. gen. dyw. Bolesława Szareckiego. - 2007/2008 R. 6 nr 1/2 s. 366-389, il., portr.

91. TRYNISZEWSKI Wiesław: Sala Tradycji Wojskowej Akademii Medycznej im. gen. dyw. Bolesława Szareckiego w Łodzi. - 2003/2004 R. 2 nr 2 s. 244-253, il., portr.

92. WDOWCZYK Mirosław: Uroczystość pożegnania sztandaru Wojskowej Akademii Medycznej im. gen. dyw. prof. Bolesława Szareckiego. - 2002/2003 R. 1 nr 1/2 s. 135-137, il.

Uniwersytet Medyczny w Łodzi

Wybory

93. DANILEWICZ Marian: Wybory organów jednoosobowych i kolegialnych Uniwersytetu Medycznego na kadencje w latach 2002 – 2006 i 2006

– 2008: zarys procedur wyborczych. - 2006/2007 R. 5 nr 1 s. 296-298, portr.

Władze

94. WŁADZE Uczelni. - 2002/2003 R. 1, nr 1/2 s. 36-37; - 2003/2004 R. 2, nr 1 s.18-21; 2006/2007

R. 5 nr 1 s. 69-70, il.; - 2006/2007 R. 5 nr 1 s. 154-159, portr.; 2011/2012 R. 10 nr 16 s. 191-195, portr.

Senat

95. SKŁAD Senatu. - 2002/2003 R. 1 nr 1/2 s.

38-39; - 2003/2004 R. 2 nr 1 s. 24; - 2006/2007 R. 5 nr 1 s.71-72, il.

Komisje senackie

96. SENACKIE Komisje - 2002/2003 R. 1 nr 1/2

s. 40; - 2003/2004 R. 2 nr 1 s. 25; - 2006/2007 R. 5 nr 1 s. 73

Sprawy osobowe

97. KOMOROWSKA-MICHAŁEK Agnieszka: Ordery, odznaczenia, nominacje, emerytury - 2008. – 2008/2009 R.7 nr 13 s. 398, portr.; ... w 2009 i 2010 roku. - 2009/2010 R. 8 nr 14 s. 301-314, il., portr.; w 2011 roku. - 2010/2011 R. 9 nr 15 s. 560, portr.;w 2012 roku.-2011/2012 R.10 nr 16 s. 371-377, il., portr.

98. SEPSKA Małgorzata: Ordery, odznaczenia, medale, nominacje, emerytury. - 2002/2003 R. 1 nr 1/2 s. 110-111, il., portr.; - 2003/2004 R. 2 nr 1 s. 190-191, il., portr.; - 2004/2005 R. 3 nr 1/2 s. 323-328, il., portr.; - 2005/2006 R. 4 nr 2 s. 264-266, il., portr.; - 2006/2007 R. 5 nr 2 s. 279, portr.

Struktura organizacyjna

Opracowania ogólne

99. STRUKTURA organizacyjna. - 2002/ 2003 R. 1 nr 1/2 s. 32-35; - 2003/2004 R. 2 nr 1 s. 13-17;

- 2006/2007 R. 5 nr 1 s.64-68

Administracja

100. BARAŃSKA Elżbieta: Dział Finansowy. - 2003/2004 R. 2 nr 2 s. 23-24, il., portr.
101. DUDEK Jacek: Dział Informacji i Promocji. - 2003/2004 R. 2 nr 2 s. 46-48, il., portr.
102. DZIĘDZIELA Małgorzata: Sekretariat Dyrektora Administracyjnego. - 2003/2004 R. 2 nr 1 s. 30-31, il., portr.
103. FRONCZAK Adam: Kanclerz. - 2003 / 2004 R. 2 nr 2 s. 8-10, il., portr., bibliogr.
104. GABRYŚ Edward, SIERADZKI Bogdan: Administracja Uniwersytetu Medycznego w Łodzi. - 2003/2004 R. 2 nr 2 s. 15-19, il., portr., tab.
105. GOŁEMBIEWSKA Anna: Dział Płac i Zasiłków Chorobowych. - 2003/2004 R. 2 nr 2 s. 25-26, il., portr.
106. GRZYWACZEWSKA Jadwiga: Zespół Radców Prawnych. - 2003/2004 R. 2 nr 2 s. 59, portr.
107. ILJIN Teresa: Sekretariat Rektora i Prorektorów. - 2003/2004 R. 2 nr 1 s. 26-27, il., portr.
108. KACZMAREK Jan: Dział Teleinformatyczny. - 2003/2004 R. 2 nr 2 s. 74-75, il., portr.
109. KOWALEWSKA Wiesława: Dział ds. Bytowych Studentów. - 2003/2004 R. 2 nr 2 s. 54-58, il., portr., tab.
110. KRUHŁY Grzegorz: Zarząd Inwestycji. 2003/2004 R. 2 nr 2 s. 60-63, il., portr.
111. KUBIAK Mikołaj: Dział Nadzoru Technicznego. - 2003/2004 R. 2 nr 2 s. 66-68, il., portr.
112. KUCZAMER Paweł: Samodzielna Sekcja ds. Obronnych. - 2003/2004 R. 2 nr 2 s. 72-73, portr.
113. KUPISZ Anita: Sekcja Spraw Socjalnych -2003/2004 R. 2 nr 2 s. 27-28, il., portr.
114. LEWANDOWSKI Wiesław: Dział Kontroli Wewnętrznej.- 2003/2004 R. 2 nr 2 s. 40-41, il., portr.
115. MATUSIAK Grażyna: Dział Księgowości. - 2003/2004 R. 2 nr 2 s. 2, il., portr.
116. MICHALAK Jacek: Dział ds. Integracji z Unią Europejską. - 2003/2004 R. 2 nr 2 s. 51-53, il., portr.
117. MUKAJ Wioletta: Dział Administracyjno-Gospodarczy. - 2003/2004 R. 2 nr 2 s. 64-65, il., portr.
118. OCHMAN Małgorzata: Kwestura. - 2003/2004 R. 2 nr 2 s. 20-21, il., portr.
119. PASZOTTA-OSTROWSKA Janina: Sekretariat Stowarzyszenia Absolwentów Akademii Medycznej i Uniwersytetu Medycznego w Łodzi. - 2005/2006 R. 4. nr 2 s. 91-92
120. PIETRAS Katarzyna: Sekretariat Kancelarii. - 2003/2004 R. 2 nr 1 s. 28-29, il., portr.
121. PŁUSA Grażyna: Dział Obsługi Zamówień Publicznych. - 2003/2004 R. 2 nr 2 s. 49-50, il., portr.
122. POTERAJ Danuta: Dział Nauki i Współpracy z Zagranicą. - 2003/2004 R. 2 nr 2 s. 38-39, il., portr.
123. SARZAŁA Krystyna: Kancelaria Główna. - 2003/2004 R. 2 nr 2 s. 76, il., portr.
124. SEPSKA Małgorzata: Dział Organizacji Zatrudnienia. - 2003/2004 R. 2 nr 2 s. 30-31, il., portr.
125. SKOMOROWSKA Anna: Dział Organizacji. - 2003/2004 R. 2 nr 2 s. 32-35, il., portr.
126. SZCZECIŃSKA Lucyna: Audyt wewnętrzny - 2003/2004 R. 2 nr 2 s. 13-14, il. portr.
127. WADOWCZYK Mirosław: Rzecznik prasowy. - 2003/2004 R. 2 nr 2 s. 11-12, il., portr.
128. WEJCHERT Małgorzata: Dział Nauczania i Wychowania. - 2003/2004 R. 2 nr 2 s. 36-37, il., portr.
129. WĘGRZYŃSKA Iwona: Dział Ewidencji Majątku i Inwentaryzacji. - 2003/2004 R. 2 nr 2 s. 29, il., portr.
130. WÓJTOWICZ Julian: Inspektorat BHP i P. Poż. - 2003/2004 R. 2 nr 2 s. 69-71, il., portr.

Jednostki międzyuczelniane

131. GAŁUSZKA Mieczysław, PĘDZIWIATR Maria: Międzyuczelniana Katedra Nauk Humanistycznych. - 2007/2008 R. 6 nr 1/2 s. 193- 205, il., portr.

Jednostki ogólnouczelniiane

Biblioteka

132. BRUC Bogumiła, KOZAKIEWICZ Witold: „Zaprzyjaźnij się z biblioteką” - nowe formy

doskonalenia użytkowników naukowej informacji medycznej Uniwersytetu Medycznego w Łodzi. - 2010/2011 R. 9 nr 15 s.147-151, il., portr.

133. GRAMS-KASPERSKA Beata: Sekretariat Biblioteki Głównej. - 2003/2004 R. 2 nr 1 s. 48-49, il., portr.

134. PIOTROWSKA Jadwiga: Biblioteka Główna Akademii Medycznej w Łodzi (1950 – 2002). - 2006/2007 R. 5 nr 2 s. 209-227, il., portr., tab., bibliogr.

135. STRUMIŁŁO Anna: Wystawy w Bibliotece Głównej Akademii Medycznej i Uniwersytetu Medycznego w Łodzi (1995-2011). - 2010/2011 R. 9 nr 15 s. 152–164, il., portr.

136. ŻMUDA Ryszard: Biblioteka Główna Uniwersytetu Medycznego w Łodzi (2002–2007). - 2006/2007 R. 5 nr 2 s. 241-274, il., portr., tab., bibliogr.

137. ŻMUDA Ryszard: Biblioteka sercem Uczelni. - 2008/2009 R. 7 nr 13 s.148-154, portr.

137 a. ŻMUDA Ryszard : Rada Biblioteczna Akademii Medycznej i Uniwersytetu Medycznego w Łodzi (1983-2016).- 2011/2012 R. 10 nr 16 s. 221-223, il., portr.

137 b. ŻMUDA Ryszard: Biblioteka Uniwersytetu Medycznego w Łodzi po termomodernizacji w 2012 roku. - 2011/ 2012 R. 10 nr 16 s. 231-234, il., portr.

Centralne Laboratorium

138. PAWŁOWSKA Zofia: Centralne Laboratorium Uniwersytetu Medycznego w Łodzi. -

2009/2010 R. 8 nr 14 s. 80-83, il., portr.

Centrum Nauczania Języków Obcych

139. STOLAREK Joanna: Sekretariat Centrum Nauczania Języków Obcych. - 2003/2004 R. 2 nr 1 s. 50, il., portr.

140. STUDZIŃSKA-PASIEKA Kinga: Centrum Nauczania Języków Obcych Uniwersytetu Medycznego w Łodzi. - 2004/2005 R. 3 nr 1/2 s. 101-106, il., portr.

Dział Wydawnictw i Poligrafii

141. TRZCIŃSKI Lechosław: Dział Wydawnictw i Poligrafii Uniwersytetu Medycznego w Ło-

dzi. - 2006/2007 R. 5 nr 2 s. 275-278, il., portr.

Muzeum

142. JEŚMAN Czesław, KULA Agnieszka: Muzeum Uniwersytetu Medycznego w Łodzi. -

2011/2012 R.10 nr 16 s. 205-209, il. portr.

Studium Edukacji Obronnej

143. LESZCZYŃSKI Włodzimierz, BORKOWSKI Lech, KUMOREK Jan: Studium Edukacji

Obronnej. - 2003/2004 R. 2 nr 1 s. 119-121, il., portr.

Studium Wychowania Fizycznego i Sportu

144. BORTNIK Józef: Studium Wychowania Fizycznego i Sportu Uniwersytetu Medycznego

w Łodzi. - 2004/2005 R. 3 nr 1/2 s. 107-110, il., portr., bibliogr.

Wydziały

Opracowania ogólne

145. RADY Wydziałów [kadencja 2006-2008]. - 2006/2007 R. 5 nr 1 s. 74-77, tab.

Poszczególne wydziały

146. ANTCHAK Adam: Wydział Lekarski. -2008/2009 R. 7 nr 13 s. 104- 105, portr.

147. BAJ Zbigniew: Wydział Wojskowo-Lekarski. -2008/2009 R. 7 nr 13 s. 106-108, portr.
148. BEDNAREK Andrzej: Wydział Nauk Biomedycznych i Kształcenia Podyplomowego. -2008/2009 R. 7 nr 13 s. 129-130, portr.
149. BEDNAREK Andrzej, NOWAK Dariusz: Wydział Nauk Biomedycznych i Kształcenia Podyplomowego. - 2007/2008 R. 6 nr 1/2 s. 327-328, portr.
150. BŁASZCZYK Jan: Czy Wydział Wojskowo-Lekarski jest potrzebny?. - 2007/2008 R. 6 nr 1/2 s. 295-298, portr., tab.
151. DUDKIEWICZ Zbigniew: Wydział Fizjoterapii. - 2008/2009 R. 7 nr 13 s. 118-122, portr.
152. JEGIER Anna: Wydział Nauk o Zdrowiu. 2007/2008 R. 6 nr 1/2 s. 309-318, portr., tab.
153. JĘDRZEJEWSKI Kazimierz: Wydział Lekarski. - 2007/2008 R. 6 nr 1/2 s. 291-294, portr., tab.
154. KOSTKA Tomasz: Wydział Nauk o Zdrowiu. - 2008/2009 R. 7 nr 13 s. 123- 125, portr.
155. LOBA Jerzy: Wydział Pielęgniarstwa i Położnictwa. - 2008/2009 R. 7 nr 13 s. 126-128, portr.
156. MIKICIUK-OLASIK Elżbieta: Wydział Farmaceutyczny. - 2008/2009 R. 7 nr 13 s. 113-117, portr.
157. OLSZEWSKI Jurek: Współpraca zagra-niczna Wydziału Fizjoterapii Uniwersytetu Medycznego w Łodzi z Wydziałem Medycznym Uniwersytetu w Belgradzie. - 2003/2004 R. 2, nr 1 s. 156-160, il., portr.
158. OLSZEWSKI Jurek: Wydział Fizjoterapii. - 2007/2008 R. 6 nr 1/2 s. 302-308, il., portr., tab.
159. PAPIERZ Wielisław: Wydział Lekarsko-Dentystyczny. - 2007/2008 R. 6 nr 1/2 s. 299, portr.
160. SOKOŁOWSKI Jerzy: Wydział Lekarsko-Dentystyczny. - 2008/2009 R. 7 nr 13 s. 109-112, portr.
161. STAŃCZYK Jerzy: Wydział Pielęgniarstwa i Położnictwa. - 2007/2008 R. 6 nr 1/2 s. 319-326, il., portr.
162. SZYMAŃSKA Jadwiga: Wydział Farmaceutyczny. - 2007/2008 R. 6 nr 1/2 s. 300-301, portr.
152. ZYSK Małgorzata: Dziekanat Wydziału Nauk o Zdrowiu. - 2003/2004 R. 2 nr 1 s. 65-66, il., portr., tab.

Dziekanaty

163. BŁASZCZYK Ewa: Dziekanat Oddziału Fizjoterapii. - 2010/2011 R. 9 nr 15 s. 187-191, il., portr.
164. DOMAŃSKA Aneta: Dziekanat Oddziału Pielęgniarstwa i Położnictwa. - 2010/2011 R. 9 nr 15 s. 182-183, il., portr.
165. JANICKA Renata: Dziekanat Wydziału Wojskowo-Lekarskiego. - 2003/2004 R. 2 nr 1 s. 55-56, il., portr.
166. ŁAWKIEDRAJ Julita: Dziekanat Wydziału Lekarskiego- 2010/2011 R. 9 nr 15 s. 168-171, il., portr.
167. MACJON Magdalena: Dziekanat Wydziału Wojskowo-Lekarskiego. - 2010/2011 R. 9 nr 15 s. 184-186, il., portr.
168. MILBRANDT Barbara: Dziekanat Wydziału Lekarskiego. - 2003/2004 R. 2 nr 1 s. 53-54, il., portr., tab.
169. MILBRANDT Katarzyna: Dziekanat Wydziału Nauk Biomedycznych i Kształcenia Podyplomowego. - 2010/2011 R. 9 nr 15 s. 174-178, il., portr.
170. MIROWSKA-MAJTCZAK Elżbieta: Sekretariat Stacjonarnego Studium Doktoranckiego – 2003/2004 R. 2 nr 1 s. 51-52, il., portr., tab.
171. SEWERYN-SOBOLA Marianna: Sekretariat Prodziekana ds. Studiów w Języku Angielskim Wydziału Wojskowo-Lekarskiego. - 2003/2004 R. 2 nr 1 s. 57-58, il., portr.
172. SOSIŃSKA-PAJĄK Anna: Dziekanat Wydziału Pielęgniarstwa i Położnictwa. - 2003/2004 R. 2 nr 1 s. 67, il., portr., tab.
173. WRĘŻEL Alicja: Dziekanat Wydziału Farmaceutycznego. - 2003/2004 R. 2 nr 1 s. 61-62, il., portr.; - 2010/2011 R. 9 nr 15 s. 165-167, il., portr.
174. ZADUMIŃSKA Gabryela: Dziekanat Wydziału Kształcenia Podyplomowego. - 2003/2004 R. 2 nr 1 s. 68-69, il., portr.
175. ZBRZEZNA Barbara: Dziekanat Wydziału Fizjoterapii.- 2003/2004 R. 2 nr 1 s. 63-64, il., portr., tab.

176. ZIELIŃSKA Urszula: Dziekanat Oddziału Stomatologicznego. - 2010/2011 R. 9 nr 15 s. 172-173, il., portr.

177. ZIELIŃSKA Urszula: Dziekanat Wydziału Lekarsko-Dentystycznego. - 2003/2004 R. 2 nr 1 s. 59-60, il., portr.

178. ZYSK Małgorzata: Dziekanat Wydziału Nauk o Zdrowiu. - 2003/2004 R. 2 nr 1 s. 65-66, il., portr., tab.; - 2010/2011 R. 9 nr 15 s. 179-181, il., portr.

Zamiejscowe Ośrodki Dydaktyczne

179. BUJAK Monika: VII Targi Pracy „Piotrkowski Dzień Kariery 2007”. - 2006/2007 R.5 nr 2 s. 24-26, il., portr.

180. BUJAK Monika: Inauguracja roku akademickiego 2006/2007 w Zamiejscowym Ośrodku Dydaktycznym w Piotrkowie Trybunalskim. - 2006/2007 R. 5 nr 1 s. 116-127, il., portr.

- Przemówienie inauguracyjne JM Rektora – prof. dr. hab. Andrzeja Lewińskiego s. 120-123, il.

181. BUJAK Monika: Inauguracja roku akademickiego 2007/2008 w Zamiejscowym Ośrodku Dydaktycznym w Piotrkowie Trybunalskim. - 2007/2008 R. 6 nr 1/2 s. 44-50, il., portr.

- Przemówienie inauguracyjne JM Rektora – prof. dr. hab. Andrzeja Lewińskiego s. 47-49, il.

182. BUJAK Monika: Inauguracja roku akademickiego 2008/2009 w Z[amiejscowym] O[środku] D[ydaktycznym] w Piotrkowie Trybunalskim. - 2008/2009 R. 7 nr 13 s. 39-40, il., portr.

183. INAUGURACJA roku akademickiego 2004/2005 w Zamiejscowym Ośrodku Dydaktycznym w Piotrkowie Trybunalskim - 2004/2005 R. 3 nr 1 / 2 s. 40-52, il.

- Otwarcie uroczystości i powitanie gości przez Prorektora ds. Nauczania i Wychowania - prof. dr. hab. Dariusz Orszulak-Michalak s. 41-42, il.

- Przemówienie inauguracyjne JM Rektora prof. dr. hab. Andrzeja Lewińskiego - s. 44-48, il.

- Wystąpienie Kanclerza Uniwersytetu Medycznego dr. Adama Fronczaka s. 49-50, il.

184. MATUSIAK Leszek: Uroczyste wręcze-

nie indeksów studentom I roku Wydziału Pielęgniarstwa i Położnictwa Zamiejscowego Ośrodka Dydaktycznego w Piotrkowie Trybunalskim. - 2005/2006 R. 4 nr 1 s. 69-73, il., portr.

185. MATUSIAK Leszek: Zamiejscowy Ośrodek Dydaktyczny Uniwersytetu Medycznego w Piotrkowie Trybunalskim. - 2004/2005 R. 3 nr 1/2 s. 111-113, il., portr.

186. MATUSIAK Leszek: Zamiejscowy Ośrodek Dydaktyczny Uniwersytetu Medycznego w Piotrkowie Trybunalskim. - 2007/2008 R. 6 nr 1/2 s. 329-330, portr.

187. SADURA Joanna: IX Targi Edukacyjne dla Maturzystów „Żak” 2007. - 2006/2007 R.5 nr 2 s. 22-23, il., portr.

188. SZCZEŚNIAK Agnieszka: Uroczyste otwarcie auli i nadanie imienia dr Mariana Wygrywańskiego w Zamiejscowym Ośrodku Dydaktycznym Uniwersytetu Medycznego w Piotrkowie Trybunalskim. - 2006/2007 R. 5 nr 2 s. 11-21, il., portr.

Przemówienie okolicznościowe JM Rektora UM w Łodzi prof. dr. hab. Andrzeja Lewińskiego s. 16-17

189. TOMASZEWSKI Witold: Inauguracja roku akademickiego 2006/2007 w Zamiejscowym Ośrodku Dydaktycznym w Sieradzu - 2006/2007 R. 5 nr 1 s. 128-138, il., portr.

- Przemówienie inauguracyjne JM Rektora – prof. dr. hab. Andrzeja Lewińskiego s. 133-135, il.

Uniwersyteckie szpitale kliniczne

Opracowania ogólne

190. BRYKAŁSKI Dariusz: Baza kliniczna Uniwersytetu Medycznego w Łodzi. - 2002/2003 R. 1 nr 1/2 s. 103-109, portr., tab.

191. DZIKI Adam: Uniwersyteckie szpitale kliniczne i kształcenie dyplomowe. - 2007/2008 R.

6 nr 1/2 s. 282-287, il., portr., tab.

192. MARKIEWICZ Andrzej, PONIATOWSKI Jacek: Dział ds. Nadzoru i Kontroli Szpitali Klinicznych. - 2003/2004 R. 2 nr 2 s. 42-45 il., portr.

Poszczególne szpitale

193. ANTONIEWSKI Wojciech: Uniwersytecki

Szpital Kliniczny nr 3 im. dr Seweryna Sterlinga

Uniwersytetu Medycznego w Łodzi. - 2004/2005 R. 3 nr 1/2 s. 249-252, il., portr., bibliogr.

194. BIENKIEWICZ Wojciech: Centralny Szpital Kliniczny Uniwersytetu Medycznego w Łodzi. - 2004/2005 R. 3 nr 1/2 s. 227-230, il., portr., bibliogr.

195. CESARZ Joanna: Sekretariat Uniwersyteckiego Szpitala Klinicznego nr 6 Instytut Stomatologii Uniwersytetu Medycznego w Łodzi. - 2003/2004 R. 2 nr 1 s. 46-47, il., portr.

196. DOMARECKA Monika: Uniwersytecki Szpital Kliniczny Nr 6 Instytut Stomatologii Uniwersytetu Medycznego w Łodzi. - 2008/2009 R. 7 nr 13 s. 143-145, portr.

197. DROŻDŻ Jarosław: Jubileusz 60 lat kardiologii w Szpitalu im. dr Seweryna Sterlinga oraz 120-lecie Szpitala. - 2009/2010 R. 8 nr 14 s. 100-106, il., portr.

198. GAŚSIOROWSKA Kamila: Sekretariat Uniwersyteckiego Szpitala Klinicznego nr 1 im. Norberta Barlickiego w Łodzi. - 2003/2004 R. nr 1 s. 35-36, il., portr.

199. KOWALSKA Ilona: Sekretariat Uniwersyteckiego Szpitala Klinicznego nr 5 im. gen. dyw. Bolesława Szareckiego w Łodzi. - 2003/2004 R. 2 nr 1 s. 44-45, il., portr.

200. KUNA Piotr: Uniwersytecki Szpital Kliniczny nr 1 im. Norberta Barlickiego Uniwersytetu Medycznego w Łodzi. - 2004/2005 R. 3 nr 1/2 s. 231-235, il., portr., bibliogr.

201. KUNA Piotr: Uniwersytecki Szpital Kliniczny Nr 1 im. Norberta Barlickiego Uniwersytetu Medycznego w Łodzi. - 2008/2009 R. 7 nr 13 s. 132-135, il., portr.

202. MARDOFEL Anna: Sekretariat Szpitala Klinicznego nr 2 im. Wojskowej Akademii Medycznej w Łodzi. - 2003/2004 R. 2 s. 37-38, il., portr.

203. MARKUSZEWSKI Leszek: Uniwersytecki Szpital Kliniczny nr 2 im. Wojskowej Akademii Medycznej Uniwersytetu Medycznego w Łodzi - Centralny Szpital Weteranów. - 2004/2005 R. 3 nr 1/2 s. 236-248, il., portr., tab.

204. NOWAK Janusz Eugeniusz: Uniwersytecki Szpital Kliniczny nr 5 im. gen. dyw. Bolesława Szareckiego Uniwersytetu Medycznego w Łodzi. - 2004/2005 R. 3 nr 1/2 s. 261-270, il., portr., bibliogr.

205. OKOŃSKI Piotr: Uniwersytecki Szpital Kliniczny nr 6 – Instytut Stomatologii Uniwersytetu Medycznego w Łodzi. - 2004/2005 R. 3 nr 1/2 s. 271-275, il., portr., bibliogr.

206. PRYCH Ewa: Sekretariat Centralnego Szpitala Klinicznego Uniwersytetu Medycznego w Łodzi. - 2003/2004 R. 2 nr 1 s. 32-34, il., portr.

207. RYSZ Jacek: Uniwersytecki Szpital Kliniczny im. Wojskowej Akademii Medycznej - Centralny Szpital Weteranów Uniwersytetu Medycznego w Łodzi. - 2008/2009 R. 7 nr 13 s. 136-138, il., portr.

208. RYSZ Jacek: Szpital im. WAM - na drodze ku doskonałości. - 2009/2010 R. 8 nr 14 s. 107-109, il., portr.

209. SEKRETARIAT Uniwersyteckiego Szpitala Klinicznego nr 3 im. dr Seweryna Sterlinga w Łodzi. - 2003/2004 R. 2 nr 1 s. 39, il.

210. STAŃCZYK Jerzy : Uniwersytecki Szpital Kliniczny nr 4 im. Marii Konopnickiej Uniwersytetu Medycznego w Łodzi. - 2004/2005 R. 3 nr 1/2 s. 253-260, portr., il. bibliogr.

211. STAŃCZYK Jerzy: Uniwersytecki Szpital Kliniczny Nr 4 im. Marii Konopnickiej Uniwersytetu Medycznego w Łodzi (1959 - 2009)- 2008/2009 R. 7 nr 13 s. 139-142, il., portr.

212. STAŃCZYK Jerzy: Uniwersytecki Szpital Kliniczny Nr 4 im. Marii Konopnickiej Uniwersytetu Medycznego w Łodzi- 2009/2010 R. 8 nr 14 s. 110-116, il., portr.

213. SZENFELD Katarzyna: Sekretariat Uniwersyteckiego Szpitala Klinicznego nr 4 im. Marii Konopnickiej w Łodzi. - 2003/2004 R. 2 nr 1 s. 40-43, il., portr.

214. WŁODARCZYK Marcin: Centralny Szpital Kliniczny Uniwersytetu Medycznego w Łodzi. - 2008/2009 R. 7 nr 13 s. 146-147, portr.

Związki zawodowe

215. SPILIT Wojciech: Związek Zawodowy Pracowników Uniwersytetu Medycznego i Uniwersyteckich Szpitali Klinicznych. - 2005/2006 R. 4 nr 2 s. 247-429, il., portr.

216. SURMA Marian: Uczelniana Komisja Koordynacyjna Niezależnego Samodzielnego Związku Zawodowego "Solidarność" - 2005/2006 R. 4 nr 2 s. 250-256, il., portr., bibliogr.

217. SZATKOWSKI Edward: Związki Zawodowe w WAM – Niezależny Samorządny Związek Zawodowy Pracowników Wojska Uniwersytetu Medycznego w Łodzi. - 2005/2006 R. 4 nr 2 s. 257-261, il., portr.

218. ŻEBROWSKI Michał: Ogólnopolski Związek Zawodowy Lekarzy - Oddział Terenowy Uniwersytetu Medycznego w Łodzi. - 2005/2006 R. 4 nr 2 s. 262-263, il., portr.

Dzieje i działalność Uczelni Opracowania ogólne

219. ANDRZEJAK Przemysław: Innowacyjna przedsiębiorczość akademicka – podsumowanie projektu „Animator Innowacji i Przedsiębiorczości w Uniwersytecie Medycznym w Łodzi - ANIMA”. - 2010/2011 R. 9 nr 15 s. 51-52, portr.

220. ANDRZEJAK Przemysław, BARTOSIAK Tomasz: Promocja Uczelni - podsumowanie i plany na przyszłość. - 2008/2009 R. 7 nr 13 s. 155-157, portr.

221. BROCKI Marian: Działalność kliniczna w Uniwersytecie Medycznym w Łodzi -2008/2009 R. 7 nr 13 s. 102-103, portr.

222. DNI zdrowia na Uniwersytecie Medycznym w Łodzi „Zdrowie – trendy”. - 2006/2007 R. 5 nr 2 s. 35-40, il.

223. DUDEK Jacek: Obraz Uniwersytetu Medycznego w Łodzi w świetle artykułów zamieszczonych w prasie lokalnej oraz materiałów archiwalnych strony internetowej Uczelni. - 2004/2005 R. 3 nr 1/2 s. 329-348, portr.; - 2007/2008 R. 6 nr 1/2 s. 331-353, portr.

224. GLINKA Ryszard: Budżet i finanse. - 2007/2008 R. 6 nr 1/2 s. 290, il., portr.

225. JAKUBOWSKA Maria: „Pola Nadziei” w Uniwersytecie Medycznym w Łodzi 2009/2010. - 2009/2010 R. 8 nr 14 s. 88-99, il., portr.

226. JAKUBOWSKA Maria: Wolontariat pracowniczy w Uniwersytecie Medycznym w Łodzi. -2010/2011 R. 9 nr 15 s. 53-62, il., portr.

227. JAKUBOWSKA Maria: Medyczne i pozamedyczne aspekty opieki paliatywnej – publiczna debata. - 2010/2011 R. 9 nr 15 s. 535-536, il., portr.

228. JAKUBOWSKA Maria: Jesienna edycja kampanii „Pola Nadziei” 2011/2012 w Uniwersytecie Medycznym w Łodzi. - 2011/2012 R. 10 nr 16 s. 210-215, il., portr.

229. JEGIER Anna: Kształcenie w Uniwersytecie Medycznym w Łodzi (wrzesień - listopad 2008 rok) - 2008/2009 R. 7 nr 13 s. 95-101, portr.

230. JEGIER Anna: Kształcenie w Uniwersytecie Medycznym w Łodzi. - 2010/2011 R. 9 nr 15 s. 63-67, il., portr.

231. KORDEK Radzisław: Działalność naukowa a struktury Uniwersytetu Medycznego w Łodzi. - 2008/2009 R. 7 nr 13 s.78-89, il., portr.

232. KORDEK Radzisław: Uczelnia wobec zmieniających się warunków zewnętrznych. - 2009/2010 R. 8 nr 14 s. 62- 64, portr.

233. LEWIŃSKI Andrzej: Uniwersytet Medyczny w Łodzi w latach akademickich 2002/2003 – 2007/2008. - 2007/2008 R. 6 nr 1/2 s. 267-272, il., portr.

234. LIBERSKI Paweł Piotr: Dwie refleksje o nauce w Uniwersytecie Medycznym w Łodzi. - 2007/2008 R. 6 nr 1/2 s. 273-274, portr., tab.

235. NOWAK Dariusz: Restrukturyzacja Uczelni - 2008/2009 R. 7 nr 13 - 2008/2009 R. 7 nr 13 s. 90-94, il., portr.

236. NOWAK Dariusz: Opóźnione narodziny Centralnego Laboratorium, czyli lepiej późno niż wcale - 2009/2010 R. 8 nr 14 s.75–79, portr.

237. NOWAK Dariusz: Centrum Dydaktyczne Uniwersytetu Medycznego w Łodzi - co sami zaczynamy, szybko i rzetelnie realizujemy.- 2010/2011 R. 9 nr 15 s. 192-199, il., portr.

238. ORSZULAK-MICHALAK Daria: Działalność dydaktyczno-wychowawcza. - 2007/2008 R. 6 nr 1/2 s. 275-281, il., portr., tab.

239. PŁACEK Dominik, ZAJDEL Radosław: Uczelnia XP - opis systemu. - 2008/2009 R. 7 nr 13 s. 158-176, il., portr.

240. PŁACEK Dominik: E-indeks. - 2010/2011 R. 9 nr 15 s. 209-210, il., portr.

241. RYKIERT Anna: Udział Uniwersytetu Medycznego w Łodzi w Festiwalach Nauki, Techniki i Sztuki w latach 2006–2010. - 2009/2010 R. 8 nr 14 s. 238-247, il., portr.

242. STRATEGIA Uniwersytetu Medycznego w Łodzi na lata 2010-2020: wersja robocza. -

2009/2010 R. 8 nr 14 s. 65-74, il.

243. ZEMAN Krzysztof: Rozwój Uczelni. –

2007/2008 R. 6 nr 1/2 s. 288-289, il., portr.

Uroczystości okolicznościowe

Inauguracje roku akademickiego

Środowiskowe

244. INAUGURACJA roku akademickiego 2002/2003. - 2002/2003 R. 1 nr 1/2 s. 41-48, portr.

Centralna inauguracja roku akademickiego 2002/2003 uczelni medycznych w Polsce, Łódź 2 X 2002 r.

Wystąpienia:

Premiera Rządu Rzeczypospolitej Polskiej Leszka Millera, s. 42-43,

Ministra Zdrowia prof. dr hab. Mariusza Łapińskiego, s. 43-44,

Arcybiskupa Archidiecezji Łódzkiej dr Władysława Ziółka, s. 44,

Jego Magnificencji Rektora prof. dr hab. Andrzeja Lewińskiego, s. 41-42, 44-46, portr.

Przewodniczącego Konfederacji Rektorów Uczelni Medycznych w Polsce prof. dr hab. Macieja Łatańskiego, s. 46-47,

Przewodniczącej Sejmowej Komisji Zdrowia prof. dr hab. Barbary Błońskiej-Fajfrowskiej, s. 47-48,

Przewodniczącego Samorządu Studentów Rafała Purpurowicza, s. 48.

245. INAUGURACJA roku akademickiego 2007/2008. – 2007/2008 R. 6 nr 1/2 s. 7-13, il., portr.

- Przemówienie Przewodniczącego Konferencji Rektorów Publicznych Uczelni Łodzi prof. dr. hab. Jana: Krysińskiego na środowiskowym otwarciu roku akademickiego 2007/2008. s. 10-13

Ogólnouczelniane

246. INAUGURACJA roku akademickiego 2003/2004. - 2003/2004 R. 2 nr 1 s. 70-87, il.

Przemówienie Jego Magnificencji Rektora prof. dr hab. Andrzeja Lewińskiego, s. 71-72, 73-78

Sekretarza Stanu Ministerstwie Zdrowia Ewy Kralkowskiej, s. 78

Przewodniczącego Samorządu Studenckiego Michała Dybka, s. 80,

Wykład inauguracyjny prof. dr hab. Bożydara Łatkowskiego, s. 81-87

247. INAUGURACJA roku akademickiego 2004/2005 Łódź. - 2004/2005 R. 3 nr 1/2 s. 23-39, il.

Przemówienie Jego Magnificencji Rektora - prof. dr hab. Andrzeja Lewińskiego, s. 29-36, il.

Głos przewodniczącego Samorządu Studentów - Marcina Olczyka s. 37, il.

248. INAUGURACJA roku akademickiego 2005/2006. – 2005/2006 R. 4 nr 1 s. 51-64, il.

Otwarcie uroczystości i powitanie gości - prof. dr hab. Andrzej Lewiński s. 52-53

Przemówienie Jego Magnificencji Rektora - prof. dr hab. Andrzeja Lewińskiego s. 54-60, il.

Wystąpienie Przewodniczącego Samorządu Studentów – Tomasza Dutkowskiego s. 61-62, il.

249. INAUGURACJA roku akademickiego 2006/2007. – 2006/2007 R. 5 nr 1 s. 78-91, il.

Otwarcie uroczystości i powitanie gości - prof. dr hab. Andrzej Lewiński s. 79-80

Przemówienie JM Rektora - prof. dr hab. Andrzeja Lewińskiego s. 82-88, il.

Wystąpienie przedstawiciela studentów – Tomasza Dutkowskiego s. 91, il.

Wykład inauguracyjny Jego Ekscelencji Arcybiskupa dra Władysława Ziółka: Życie jako wartość s. 92-95, il., portr., bibliogr.

250. INAUGURACJA roku akademickiego 2007/2008. – 2007/2008 R. 6 nr 1/2 s. 7- 13, il., portr.

- Przemówienie JM Rektora – prof. dr. hab. Andrzeja Lewińskiego s. 19-25

251. INAUGURACJA roku akademickiego 2008/2009. - 2008/2009 R. 7 nr 13 s. 27- 38, il.

- Wystąpienie Rektora Uniwersytetu Medycznego w Łodzi – prof. dr. hab. Pawła Górskiego s. 28-32, il.

252. INAUGURACJA roku akademickiego 2009/2010 z udziałem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Lecha Kaczyńskiego. - 2009/2010 R. 8 nr 14 s. 7–36, il.

- Przemówienie inauguracyjne JM Rektora prof. dr. hab. Pawła Górskiego. s. 7-11, il.

- Wystąpienie Prezydenta RP Lecha Kaczyńskiego. s. 12-19, il., portr.

- Wykład inauguracyjny prof. dr. hab. Zbigniewa Dudkiewicza: Wyższe medyczne szkolnictwo wojskowe w świetle współczesnych wyzwań. s. 20-35, il., portr., tabl.

- Głos Przewodniczącego Samorządu Studentów Miłosza Kuświka. s. 36, portr.

253. INAUGURACJA roku akademickiego 2010/2011. - 2010/2011 R. 9 nr 15 s. 11-50, il.

- Przemówienie inauguracyjne JM Rektora prof. dr. hab. Pawła Górskiego. s. 12–30, il.

- Wykład inauguracyjny prof. dr. hab. Tadeusza Robaka: Przeszczepianie komórek krwiotwórczych – nadzieje i rzeczywistość. s. 31-50, il., portr.

254. INAUGURACJA roku akademickiego 2011/2012. - 2011/2012 R. 10 nr 16 s. 15-30, il.

- Przemówienie inauguracyjne JM Rektora prof. dr. hab. Pawła Górskiego. s. 16-20, il.

- Wykład inauguracyjny prof. dr. hab. Wojciecha Drygasa: Refleksje o nauce i sztuce zapobiegania chorobom. s. 32-41, il., portr., tab., bibliogr.

- Głos Przewodniczącego Samorządu Studentów Miłosza Kuświka s. 31, portr.

Wydziałowe

255. BŁASZCZYK Jan: Inauguracja roku akademickiego 2007/2008 na Wydziale Wojskowo-Lekarskim. - 2007/2008 R. 6 nr 1/2 s. 37-41, il., portr.

- Przemówienie JM Rektora - prof. dr. hab. Andrzeja Lewińskiego s. 40-41, il.

256. OLSZEWSKI Jurek: Inauguracja roku akademickiego 2005/2006 na Wydziale Fizjoterapii. - 2005/2006 R. 4 nr 1 s. 65-68, il., portr.

- Otwarcie uroczystości i przemówienie Dziekana Wydziału Fizjoterapii prof. dr. hab. Jurka Olszewskiego s. 65-68, il., portr.

257. OLSZEWSKI Jurek: Inauguracja roku aka-

demickiego 2006/2007 na Wydziale Fizjoterapii. - 2006/2007 R. 5 nr 1 s. 97-115, il., portr.

- Przemówienie Dziekana Wydziału Fizjoterapii prof. dr. hab. Jurka Olszewskiego s. 98, il., portr.

- Wykład inauguracyjny prof. dr. hab. Lucyny A. Woźniak: DNA Molekuła życia, s. 104-115, il., bibliogr.

258. OLSZEWSKI Jurek: Inauguracja roku akademickiego 2007/2008 na Wydziale Fizjoterapii. - 2007/2008 R. 6 nr 1/2 s. 30-36, il., portr.

- Sprawozdanie Dziekana Wydziału Fizjoterapii prof. dr. hab. Jurka Olszewskiego s. 31-32, il.

- Wykład inauguracyjny prof. dr. hab. Czesława Jeśmana: Uniwersytet Medyczny w Łodzi w pierwszych latach działalności, s. 34-36

Doktoraty *honoris causa*

Opracowania ogólne

259. [INFORMACJE zamieszczają programy poszczególnych uroczystości]. - 2002/2003 R. 1 nr 1/2 s. 41; 2003/2004 R. 2 nr 1 s. 70; 2004/2005 R. 3 nr 1/2 s. 23; 2005/2006 R. 4 nr 1 s. 51; 2006/2007

R. 5 nr 1 s. 78, 161, 174, 183; 2007/2008 R. 6 nr 1/2 s. 87-88; 2008/2009 R. 7 nr 13 s. 41-77; 2011/2012 R. 10 nr 16 s. 81, 105

Wykłady i wystąpienia laureatów

260. GEMBICKI Maciej: Przemówienie na uroczystości nadania tytułu *honoris causa* Uniwersytetu Medycznego w Łodzi. - 2006/2007 R. 5 nr 1 s. 215-219, il., portr.

261. KURNATOWSKI Andrzej: Wykład laureata. - 2008/2009 R. 7 nr 13 s. 59-77, il., portr.

262. TOŁŁOCZKO Tadeusz: „*Per scientiam ad salutem aegroti*”. - 2006/2007 R. 5 nr 1 s. 262-269

263. TARKOWSKI Andrzej Krzysztof: „*Omne virum ex ovo*: tak, ale...”: wykład laureata. - 2004/2005 R. 3 nr 1/2 s. 72-76, il., portr.

Jubileusze Uczelni i pracowników

264. 60 lat łódzkich uczelni akademickich. - 2004/2005 R. 3 nr 1/2 s. 282-287, il., portr.

„Jubileusz 60-lecia łódzkich uczelni akademickich” 24 maja 2005 r. Filharmonia Łódzka. Przemówienie JM Rektora Uniwersytetu Medycznego w Łodzi - prof. dr. hab. Andrzeja Lewińskiego s. 285-287, il.

265. SESJA historyczna „60 lat nauczania medycyny w Łodzi” - 2004/2005 R. 3 nr 1/2 s. 294-312

Referat prof. dr. hab. Jerzego Supadego: Z dziejów Uniwersytetu Łódzkiego i Akademii Medycznej w Łodzi. s. 294-298, il., bibliogr.

Referat prof. dr. hab. Czesława Jeśmana: Nauczanie medycyny w Wojskowej Akademii Medycznej im gen. dyw. prof. Bolesława Szareckiego w Łodzi. s. 299-312, il., bibliogr.

266. CICHONSKA Dominika, PAWLAK Barbara: Propozycja zmian systemu ochrony zdrowia według obywatelskiego projektu ustawy „O finan-

sowaniu świadczeń opieki zdrowotnej”: wizyta senatora Zbigniewa Religi w Uniwersytecie Medycznym w Łodzi [14 marca 2005 r.]. - 2004/2005 R. 3 nr 1/2 s. 318-322, il., portr.,

267. KAJDOS Zdzisław: 60 lat minęło. - 2004/2005 R. 3 nr 1/2 s. 288-289, il., portr.

268. OSIŃSKA Monika: Posiedzenie Konferencji Rektorów Akademickich Uczelni Medycznych w Łodzi - 2009/2010 R. 8 nr 14 s. 37-38, il., portr.

Jubileusz 65-lecia Łodzi Akademickiej i Wyższego Szkolnictwa Medycznego w Łodzi

269. MIŚKIEWICZ Marta: 65-lecie Łodzi akademickiej. - 2009/2010 R. 8 nr 14 s. 39-44, il., portr.

270. BARTEL Hieronim: Uroczystość jubile-

uszu 80-lecia urodzin płk prof. dr. hab. n. med. **Tadeusza Brzezińskiego**. - 2009/2010 R. 8 nr 14 s. 416-421, il., portr.

271. CHUDZIK Wiesław: Jubileusz generała brygady profesora **Henryka Chmielewskiego**. - 2005/2006 R. 4 nr 2 s. 267-275, il., portr.

272. STAŃCZYK Jerzy: Jubileusz 85-lecia urodzin prof. dr. hab. med. **Barbary Dębic**. - 2006/2007 R. 5 nr 2 s. 292-300, il., portr.

273. DROŻDŻ Jarosław, KURPESA Małgorzata: Jubileusz 40-lecia pracy zawodowej prof. dr. hab. med. **Marii Krzemińskiej-Pakuly**. - 2005/2006 R. 4 nr 2 s. 276-278, il., portr.

274. LATKOWSKI Bożydar: Moja metamorfoza. - 2006/2007 R. 5 nr 2 s. 349-372, il., portr., bibliogr.

275. LIBERSKI Paweł Piotr: Osiągnięcia naukowe: struktury tubulopęcherzykowe i neuropatologia. - 2007/2008 R. 6 nr 1 / 2 s. 407-416, il., portr.

276. BRYKAŁSKI Dariusz, JANKOWSKI Jerzy, KUŚMIEREK Jacek: 50 lat działalności zawodowej prof. dr. hab. med. **Juliana Linieckiego**. - 2005/2006 R. 4 nr 2 s. 279-284, il., portr.

277. BUCZYŃSKI Andrzej: Jubileusz 80-lecia urodzin płk. prof. dr. hab. med. **Tadeusza Mosinia-ka**. - 2006/2007 R. 5 nr 2 s. 301- 307, il., portr.

278. ŻMUDA Ryszard: **Eleonora Olek** – kie-

rownik Sekretariatu organizacji studenckich. - 2010/2011 R. 9 nr 15 s. 697-700, il., portr.

279. HAREZGA Barbara: Skarb. - 2010/2011 R. 9 nr 15 s. 701, portr.

280. STĘPIEŃ Henryk: Gratulacje JM Rektora AM. - 2010/2011 R. 9 nr 15 s. 702, portr.

281. ORSZULAK-MICHALAK Daria: Podziękowanie Dziekana Wydziału Farmaceutycznego AM. - 2010/2011 R. 9 nr 15 s. 703-710, il., portr.

282. KOMOROWSKI Wojciech: Uroczyste spotkanie Jubilatki z władzami Uczelni. - 2010/2011 R. 9 nr 15 s. 711, portr.

283. KUŚWIK Miłosz: Benefis **Eleonory Olek** w klubie studenckim „Medyk”. - 2010/2011 R. 9 nr 15 s. 712-716, il., portr.

284. HAREZGA Barbara: Wiersze ku czci Eli - „Olkowa”, „Twój portret”. - 2010/2011 R. 9 nr 15 s. 717-718, portr.

285. DUTKOWSKI Cezary: „Królowa. - 2010/2011 R. 9 nr 15 s. 719, portr.

286. DĄBROWSKA Maria: „Wzór człowieka. - 2010/2011 R. 9 nr 15 s. 719-724, portr.

287. DZIEDZIC Barbara: Jubileusz 80-lecia urodzin prof. dr. hab. med. **Władysława Zygmunta Traczyka**. - 2006/2007 R. 5 nr 2 s. 308-348, il., portr., bibliogr.

288. WIELKA Janina: Akupunktura i refleksoterapia. - 2006/2007 R. 5 nr 2 s. 373-376, il., portr.

Dyplomy ukończenia studiów

2002/2003

289. FIGIEL Łukasz: Absolwenci Wydziału Farmaceutycznego, Nauk o Zdrowiu i Lekarskiego Akademii Medycznej w Łodzi. - 2002/2003 R. 1 nr 1/2 s. 71-77, il., portr., tab.

Przemówienia:

- JM Rektora prof. dr. hab. Andrzeja Lewińskiego s. 72-73
- Dziekana Wydziału Farmaceutycznego prof. dr. hab. Darii Orszulak-Michalak s. 73
- Dziekana Wydziału Nauk o Zdrowiu prof. dr. hab. Wojciecha Drygasa s. 73

Głos starosty roku Wydziału Lekarskiego Łukasza Figla s. 75-76

290. SYRYJCZYK Donata: Dyplomy magisterskie zdrowia publicznego Wydziału Wojskowo-Lekarskiego w roku akademickim 2002/2003. - 2003/2004 R. 2 nr 1 s. 143-149, il., portr., tab.

- Przemówienie Prorektora ds. Nauki i Współpracy z Zagranicą prof. dr. hab. Pawła Piotra Liberskiego s. 145, il.

- Wystąpienie Dziekana Wydziału Wojskowo-Lekarskiego prof. dr. hab. Jana Błaszczyka s. 146, il.
- Głos przedstawiciela absolwentów mgr Donaty Syryjczyk s. 147-148, il.

291. WDOWCZYK Mirosław: Dyplomy i promocja absolwentów Wydziału Wojskowo-Lekarskiego Uniwersytetu Medycznego w Łodzi. - 2002/2003 R. 1 nr 1/2 s. 78-83, il., portr.

Przemówienie JM Rektora UM w Łodzi prof. dr. hab. Andrzeja Lewińskiego s. 79

292. LORENC Anna: Dyplomy magisterskie zdrowia publicznego, farmacji i analityki medycznej oraz licencjackie kosmetologii Wydziałów: Nauk o Zdrowiu i Farmaceutycznego w roku akademickim 2002/2003. - 2003/2004 R. 2 nr 1 s. 132-142, il., portr.

- Powitanie gości i uczestników przez Prorektora ds. Nauczania i Wychowania prof. dr. hab. Darię Orszulak-Michalak, s. 133, il.

- Przemówienie JM Rektora – prof. dr. hab. Andrzeja Lewińskiego s. 134-136, il.
- Głos przedstawiciela absolwentów – mgr Anny Lorenc s. 139-140, il.

293. ZIELENIOWICZ Katarzyna Monika: Dyplomy lekarskie medycyny i stomatologii oraz magisterskie pielęgniarstwa Wydziałów: Lekarskiego i Lekarsko-Dentystycznego w roku akademickim

2002/2003. - 2003/2004 R. 2 nr 1 s. 124-131, il., portr., tab.

- Przemówienie JM Rektora prof. dr. hab. Andrzeja Lewińskiego s. 125-127,
- Wystąpienie Dziekana Wydziału Lekarskiego prof. dr. hab. Kazimierza Jędrzejewskiego s. 128,
- Głos przedstawiciela absolwentów Anny Kierus-Gudaj s. 129-130, il.

2003/2004

294. KULKA Paweł Krzysztof OH: Dyplomy magisterskie i licencjackie Wydziału Nauk o Zdrowiu oraz Pielęgniarstwa i Położnictwa w roku akademickim 2003/2004. - 2003/2004 R. 2 nr 2 s. 136-148, il., portr., tab.

- Przemówienie Prorektora ds. Nauczania i Wychowania - prof. dr. hab. Darii Orszulak Michalak s. 136
- Wystąpienie Dziekana Wydziału Nauk o Zdrowiu – prof. dr. hab. Anny Jegier s. 138
- Wystąpienie Dziekana Wydziału Pielęgniarstwa i Położnictwa – prof. dr. hab. Jerzego Stańczyka s. 139
- Głosy absolwentów: lic. Katarzyny Sobiś s. 141, mgr Marzeny Glinki s. 142, br. lic. Krzysztofa Kulki OH s. 143.

295. SKAWINA Ireneusz: Dyplomy magisterskie i licencjackie zdrowia publicznego Wydziału Wojskowo-Lekarskiego w roku akademickim 2003/2004. - 2003/2004 R. 2 nr 2 s. 113-124, il., portr., tab.

- Przemówienie JM Rektora prof. dr. hab. Andrzeja Lewińskiego s. 114-115,
- Wystąpienie Dziekana Wydziału Wojskowo-Lekarskiego prof. dr. hab. Jana Błaszczyka s. 116.
- Głos absolwenta - mgr. Ireneusza Skawiny s. 118.

296. SMORAĞ Ireneusz: Dyplomy magisterskie medycyny laboratoryjnej i licencjackie kosmetologii Wydziału Farmaceutycznego w roku akademickim 2003/2004. - 2003/2004 R. 2 nr 2 s. 125-134, il., portr., tab.

- Otwarcie uroczystości i powitanie gości przez Prorektora ds. Nauczania i Wychowania prof. dr. hab. Dariusza Orszulak Michalak s. 126,
- Przemówienie JM Rektora prof. dr. hab. Andrzeja Lewińskiego s. 128-129.
- Głos absolwenta - mgr. Ireneusza Smorąga s. 132.

297. SREBRZYŃSKI Adam: Dyplomy lekarskie z medycyny i stomatologii Wydziału Lekarskiego, Wojskowo-Lekarskiego i Lekarsko-Dentystycznego w roku akademickim 2003/2004. - 2003/2004 R. 2 nr 2 s. 85-100, il., portr., tab.

- Wystąpienie Prorektor ds. Nauczania i Wychowania prof. dr. hab. Darii Orszulak Michalak s. 86-87
- Przemówienie JM Rektora prof. dr. hab. Andrzeja Lewińskiego s. 88-90
- Wystąpienie Dziekana Wydziału Lekarskiego prof. dr. hab. Kazimierza Jędrzejewskiego s. 94
- Wystąpienie Dziekana Wydziału Wojskowo-Lekarskiego prof. dr. hab. Jana Błaszczyka s. 94
- Wystąpienie Dziekana Wydziału Lekarsko-Dentystycznego prof. dr. hab. Wiesława Papierza s. 94-95
- Głos absolwenta – lek. Adama Srebrzyńskiego s. 96-97

298. WOŹNY Adrian: Dyplomy magisterskie i licencjackie Wydziału Fizjoterapii w roku akademickim 2003/2004. - 2003/2004 R. 2 nr 2 s. 101-112, il., portr., tab.

- Przemówienie JM Rektora prof. dr. hab. Andrzeja Lewińskiego s. 102-104
- Wystąpienie Dziekana Wydziału Fizjoterapii prof. dr. hab. Jurka Olszewskiego s. 104-105
- Głosy absolwentów: por. lek. med. mgr. fizjot. Adama Miecznika s. 105-106, mgr Ewy Czapskiej s. 106, lic. Adriana Woźnego s. 106-107

* * * *

299. GARBACKI Jakub: Promocja oficerska absolwentów Wydziału Wojskowo-Lekarskiego w roku akademickim 2003/2004. - 2003/2004 R. 2 nr 2 s. 140-158, il.

2004/2005

300. GIERYŃ Piotr Andrzej: Dyplomy absolwentów Wydziału Farmaceutycznego (Oddziałów Medycyny Laboratoryjnej i Kosmetologii) oraz Wydziału Pielęgniarstwa i Położnictwa w roku akademickim 2004/2005. - 2004/2005 R. 3 nr 1/2 s. 166-180, il., portr., tab.

- Przemówienie JM Rektora prof. dr. hab. Andrzeja Lewińskiego s. 168-169, il.
- Głosy przedstawicieli absolwentów: mgr Małgorzaty Kmiec s. 172, Rafała Nikodema Wlazła s. 173, il. i lic. Piotra Andrzeja Gierynia s. 174.

301. NOWICKA Anna: Dyplomy absolwentów Wydziału Fizjoterapii w roku akademickim

2004/2005. – 2004/2005 R. 3 nr 1/2 s. 181-197, il., portr., tab.

- Przemówienie Prorektora ds. Rozwoju Uczelni – prof. dr. hab. Krzysztofa Zemana s. 184, il.
- Wystąpienie Dziekana Wydziału Fizjoterapii – prof. dr. hab. Jurka Olszewskiego s. 185, il.
- Głosy przedstawicieli absolwentów: lek. med. i mgr. fizjot. Marcina Repetowskiego s. 194-195 i lic. Sławomira Noskiewicza s. 195-196, il.

302. OLCZYK Marcin: Dyplomy absolwentów Wydziału Farmaceutycznego w roku akademickim 2004/2005. – 2004/2005 R. 3 nr 1/2 s. 114-124, il., portr., tab.

- Przemówienie JM Rektora prof. dr. hab. Andrzeja Lewińskiego s. 117-119, il.
- Głos przedstawiciela absolwentów Marcina Olczyka s. 120, il.

303. SOPOLIŃSKA Emilia: Dyplomy absolwentów Wydziałów: Lekarskiego, Wojskowo-Lekarskiego i Lekarsko-Dentystycznego. w roku akademickim 2004/2005. – 2004/2005 R. 3 nr 1/2 s. 125-154, il., portr., tab.

- Przemówienie JM Rektora prof. dr. hab. Andrzeja Lewińskiego s. 130-131, il.
- Głos przedstawiciela absolwentów Łukasza Jaska s. 152, portr.

304. WDOWCZYK Mirosław: Promocja oficerska absolwentów Wydziału Wojskowo-Lekarskiego UM w Łodzi – podchorążych kursu oficerskiego Centrum Szkolenia Wojskowych Służb Medycznych. – 2004/2005 R. 3 nr 1/2 s. 198-205, il., portr.

Przemówienie Prorektora ds. Rozwoju Uczelni prof. dr. hab. Krzysztofa Zemana s.205-206, il.

305. ŻMUDZIŃSKA Małgorzata: Dyplomy absolwentów Wydziału Nauk o Zdrowiu w roku akademickim 2004/2005. – 2004/2005 R. 3 nr 1/2 s. 155-165, il., portr., tab.

- Przemówienie Prorektor ds. Nauczania i Wychowania - prof. dr hab. Darii Orszulak Michalak s. 156-157, il.
- Wystąpienie Dziekana Wydziału Nauk o Zdrowiu – prof. dr hab. Anny Jegier s. 158, il.
- Głos absolwenta Tomasza Sikorskiego s. 163, il.

2005/2006

306. DUDEK Katarzyna: Dyplomy absolwentów Wydziału Fizjoterapii w roku akademickim 2005/2006. – 2005/2006 R. 4 nr 2 s. 63-90, il., portr., tab.

- Wystąpienie Dziekana Wydziału Fizjoterapii prof. dr. hab. Jurka Olszewskiego s. 64-65
- Przemówienie Prorektora ds. Rozwoju Uczelni – prof. dr. hab. Krzysztofa Zemana s. 65
- Głosy przedstawicieli absolwentów mgr Katarzyny Dudek s. 67-68 i lic. Magdaleny Terpiłowskiej s. 68-69

307. DRAŻKIEWICZ Paulina: Dyplomy absolwentów Wydziału Farmaceutycznego w roku akademickim 2005/2006. – 2005/2006 R. 4 nr 2 s. 7-16, il., portr., tab.

Przemówienie prof. dr hab. Darii Orszulak Michalak, Prorektora ds. Nauczania i Wychowania UM w Łodzi s. 9-10.

308. GREK Martyna: Dyplomy absolwentów Oddziału Medycyny Laboratoryjnej i Oddziału Kosmetologii Wydziału Farmaceutycznego w roku akademickim 2005/2006. – 2005/2006 R. 4 nr 2 s. 17-25, il., portr., tab.

Przemówienie JM Rektora prof. dr. hab. Andrzeja Lewińskiego s. 18-19, il.

Głos absolwentek – mgr Martyny Grek i lic. Joanny Fedaczyńskiej s. 21.

309. KULKA Krzysztof: Dyplomy absolwentów Wydziału Pielęgniarstwa i Położnictwa w roku akademickim 2005/2006. – 2005/2006 R. 4 nr 2 s. 50-62, il., portr., tab.

- Przemówienie JM Rektora prof. dr. hab. Andrzeja Lewińskiego s. 53-54, il.
- Wystąpienie Dziekana Wydziału Pielęgniarstwa i Położnictwa - prof. dr. hab. Jerzego Stańczyka s. 55, il.
- Głos absolwenta – br. mgr. Krzysztofa Kulki OH s. 56
- Głos absolwenta – lic. Ewa Jatczak s. 57

310. PRUSZCZYŃSKI Błażej: Dyplomy absolwentów Wydziałów: Lekarskiego i Lekarsko-Dentystycznego w roku akademickim 2005/2006. – 2005/2006 R. 4 nr 2 s. 26-40, il., portr., tab.

- Przemówienie JM Rektora prof. dr. hab. Andrzeja Lewińskiego s. 30-32, il.
- Wystąpienie przedstawiciela absolwentów lek. Błażeja Pruszczyńskiego s. 37, il.

311. ZATOŃ Maria: Dyplomy absolwentów Wydziału Nauk o Zdrowiu w roku akademickim 2005/2006. – 2005/2006 R. 4 nr 2 s. 41-49, il., portr., tab.

- Przemówienie Dziekana Wydziału Nauk o Zdrowiu – prof. dr hab. Anny Jegier s. 42-43, il.
- Wystąpienie przedstawiciela absolwentów mgr Marii Zatoń s. 47.

2006/2007

312. BATOR Rafał: Dyplomy absolwentów Wydziału Lekarskiego i Lekarsko-Dentystycznego w roku akademickim 2006/2007. - 2006/2007 R. 5 nr 2 s. 80-97, il., portr., tab.

- Przemówienie JM Rektora UM prof. dr. hab. Andrzeja Lewińskiego s. 83-84, il.
- Głos przedstawiciela absolwentów lek. med. Michała Matyaszczyka s. 89, il.

313. KMIOTEK Lucyna: Dyplomy absolwentów Wydziału Farmaceutycznego (Oddziałów Analizy Medycznej i Kosmetologii) w roku akademickim 2006/2007. - 2006/2007 R. 5 nr 2 s. 67-79, il., portr., tab.

Głos przedstawicieli absolwentów: mgr Anny Mielczarek s. 72 i mgr Małgorzaty Kmieć s. 73

314. OLSZEWSKI Jurek: Dyplomy absolwentów Wydziału Fizjoterapii w roku akademickim 2006/2007. - 2006/2007 r. 5 nr 2 s. 98-113, il., portr., tab.

- Wystąpienie Dziekana Wydziału Fizjoterapii - prof. dr. hab. Jurka Olszewskiego s. 101-103, il.
- Głos przedstawicieli absolwentów - mgr Urszuli Góreckiej s. 107-108 i lic. Magdaleny Parki s. 109-110

315. PIĄTKOWSKA Karolina: Dyplomy absolwentów Wydziału Farmaceutycznego w roku akademickim 2006/2007. - 2006/2007 R. 5 nr 2 s. 54-66, il., portr., tab.

Głos przedstawicielki absolwentów - mgr Karoliny Piątkowskiej

316. SIEWRUK Barbara Anna: Dyplomy absolwentów Wydziału Pielęgniarstwa i Położnictwa w roku akademickim 2006/2007. - 2006/2007 r. 5 nr 2 s. 114-131, il., portr., tab.

- Przemówienie JM Rektora prof. dr. hab. Andrzeja Lewińskiego s. 117-119, il.
- Wystąpienie Dziekana Wydz. Pielęgniarstwa i Położnictwa prof. dr. hab. Jerzego Stańczyka s. 120, il.
- Głos przedstawicieli absolwentów - mgr Marzeny Wawrzyniak s. 127-128, il. i lic. Anny Radomskiej s. 128, il.

317. WILCZYŃSKI Jan: Dyplomy absolwentów Oddziału Studiów w Języku Angielskim Wydziału Wojskowo-Lekarskiego w roku akademickim 2006/2007. - 2006/2007 R. 5 nr 2 s. 41-53, il., portr., tab.

- Przemówienie JM Rektora prof. dr. hab. Andrzeja Lewińskiego s. 42-44
- Wystąpienie Prodziekana ds. Studiów w Języku Angielskim - prof. dr. hab. Jana Wilczyńskiego s. 46-47, il.
- Wystąpienie Proroktora ds. Jakości Kształcenia Społecznej Wyższej Szkoły Przedsiębiorczości i Zarządzania Clark University - prof. dr. hab. Łukasza Sułkowskiego s. 48, il.
- Głos przedstawiciela absolwentów - lek. med. Liu, Che Wei s. 51

2007/2008

318. JAKÓBCZYK Joanna: Dyplomy absolwentów Wydziału Farmaceutycznego w roku akademickim 2007/2008. - 2007/2008 R. 6 nr 1/2 s. 206-209, il., portr.

Wystąpienie Prezesa Okręgowej Rady Aptekarskiej mgr Elżbiety Piotrowskiej-Rutkowskiej s. 207-208, il.

319. WILCZYŃSKI Jan: Dyplomy absolwentów Oddziału Studiów w Języku Angielskim Wydzia-

łu Wojskowo-Lekarskiego w roku akademickim 2007/2008. - 2007/2008 R. 6 nr 1/2 s. 210-225, il., portr., tab.

- Przemówienie JM Rektora prof. dr. hab. Andrzeja Lewińskiego s. 212-213, il.
- Wystąpienie Prodziekana ds. Studiów w Języku Angielskim - prof. dr. hab. Jana Wilczyńskiego s. 214-215
- Głos przedstawicielki absolwentów Gia'c T. Nguyen s. 221-225, il. portr., tab.

2008/2009 – 2009/2010

320. BUDNY Dawid: Dyplomy ukończenia studiów anglojęzycznych na Wydziale Wojskowo-Lekarskim w roku akademickim 2009/2010. - 2009/2010 R. 8 nr 14 s. 220-233, il., portr.

321. KARPIŃSKI Przemysław: Dyplomy absolwentów Wydziałów: Lekarskiego, Wojskowo-Lekarskiego i Lekarsko-Dentystycznego. - 2008/2009 R. 7 nr 13 s. 202-210, il., portr.

322. MACIEJEWSKA Karolina: Dyplomy

ukończenia studiów na Wydziałach: Lekarskim, Wojskowo-Lekarskim i Lekarsko-Dentystycznego. - 2009/2010 R. 8 nr 14 s. 196-207, il., portr.

323. SONIEWIECKA Maria: Dyplomy ukończenia studiów anglojęzycznych na Wydziale Wojskowo-Lekarskim w roku akademickim 2008/2009. - 2009/2010 R. 8 nr 14 s. 171-182, il., portr.

324. WESOŁA Ewa: Dyplomy ukończenia studiów na Wydziale Farmaceutycznym w roku aka-

demickim 2009/2010. - 2009/2010 R. 8 nr 14 s. 208-219, il., portr.

325 WOJTASIK Aleksandra: Dyplomy ukończe-

nia studiów na Wydziale Farmaceutycznym w roku akademickim 2008/2009. - 2009/2010 R. 8 nr 14 s. 183-195, il., portr.

2010/2011

326. AUGUSTYNIAK Aleksandra: Dyplomy ukończenia studiów na Wydziale Farmaceutycznym w roku akademickim 2010/2011. - 2010/2011 R. 9 nr 15 s. 447-456, il., portr.

327. JURECKA Małgorzata: Dyplomy absolwentów Wydziałów: Lekarskiego z Oddziałem Stomatologicznym i Wojskowo-Lekarskiego w roku akademickim 2010/2011. - 2010/2011 R. 9 nr 15 s. 433-440, il., portr.

- Wystąpienie absolwenta Wydziału Lekarskiego lek. Jakuba Jakubiaka. - 2010/2011 R. 9 nr 15 s. 441-442, portr.

- Wystąpienie absolwenta Wydziału Wojskowo-Lekarskiego lek. Łukasza Janasa. - 2010/2011 R. 9 nr 15 s. 442-446, il., portr.

328. MUCHOWIECKA Maria: Dyplomy ukończenia studiów anglojęzycznych na Wydziale Wojskowo-Lekarskim w roku akademickim 2010/2011-2010/2011 R. 9 nr 15 s. 457-466, il., portr.

2011/2012

329. BUDNY Dawid: Dyplomy ukończenia studiów anglojęzycznych na Wydziale Wojskowo-Lekarskim w roku akademickim 2011/2012. - 2011/2012 R. 10 nr 16 s. 295-303, il., portr.

330. KOSIELSKI Piotr: Dyplomy ukończenia studiów na Wydziale Lekarskim z Oddziałem Stomatologicznym w roku akademickim 2011/2012. - 2011/2012 R. 10 nr 16 s. 268-282, il., portr.

331. STAŃCZYK Marta: Dyplomy ukończenia studiów na Wydziale Farmaceutycznym w roku akademickim 2011/2012. - 2011/2012 R. 10 nr 16 s. 283-294, il., portr

332. STOBIECKA Anna: Dyplomy absolwentów Wydziału Wojskowo-Lekarskiego i Oddziału Fizjoterapii. - 2011/2012 R. 10 nr 16 s. 251-267, il., portr.

Dyplomy habilitacyjne i doktorskie

333. ANTOSZEWSKI Bogusław: Dyplomy doktorskie i habilitacyjne. - 2010/2011 R. 9 nr 15 s. 489-498, il., portr.

334. BERNER Włodzimierz: Dyplomy habilitacyjne i doktorskie. - 2005/2006 R. 4 nr 2 s. 145 - 155, il., portr.

335. DUDKIEWICZ Mariusz: Dyplomy doktorskie i habilitacyjne. - 2008/2009 R. 7 nr 13 s. 224-226, il., portr.

336. FIJĄLEK Andrzej: Dyplomy habilitacyjne

i doktorskie. 2006/2007 R. 5 nr 2 s. 132-145, il., portr., tab.

337. LEŁONEK Małgorzata: Dyplomy doktorskie i habilitacyjne. - 2009/2010 R. 8 nr 14 s. 260-267, il., portr.

338. STRZELCZYK Janusz: Dyplomy habilitacyjne i doktorskie [z lat 2002/2003 i 2003/2004]. - 2003/2004 R. 2 nr 2 s. 171-182, il., portr., tab.

339. TRYNISZEWSKI Wiesław: Dyplomy doktorskie i habilitacyjne. - 2011/2012 R. 10 nr 16 s. 304- 319, il., portr.

Działalność dydaktyczna Opracowania ogólne

340. KOBOS Józef: Proces Boloński - podstawa zmian w szkolnictwie wyższym. - 2009/2010 R. 8 nr 14 s. 117-119, portr.

341. KOBOS Józef: Efekty kształcenia - jedno z głównych komponentów reformy Europejskiego Obszaru Szkolnictwa Wyższego. - 2010/2011 R. 9

nr 15 s. 68-70, portr., tabl.

342. KOBOS Józef: Wewnętrzny System Oceny Jakości Kształcenia w ramach Procesu Bolońskiego. - 2010/2011 R. 9 nr 15 s. 71-74, portr.

343. KURCZEWSKA Urszula, ORSZULAK-MICHALAK Daria: Rola kształcenia w sprawowa-

niu opieki farmaceutycznej. - 2007/2008 R. 6 nr 1/2 s. 189-192, portr.

344. MIKICIUK-OLASIK Elżbieta: Realizacja projektu „Opracowanie i wdrożenie programów kształcenia z zakresu medycyny i farmacji metodą e-learningu na Uniwersytecie Medycznym w Łodzi. - 2010/2011 R. 9 nr 15 s. 130- 131, portr.

345. ORKISZ Stanisław: Lekarski Egzamin Państwowy- stan obecny i przyszłość. – 2006/2007 R. 5 nr 1 s. 148-150, portr., tab.

346. POMORSKI Lech: Stacjonarne studium doktoranckie. - 2003/2004 R. 2 nr 1 s. 122-123, il., portr., tab.

347. SALAGIERSKI Maciej: Sprawozdanie uczelnianego koordynatora programu LPP ERA-SMUS. - 2010/2011 R. 9 nr 15 s. 104-105, portr.

347a. SUPADY Jerzy: Podzwonne dla Katedry i Zakładu Historii Medycyny i Farmacji Uniwersytetu Medycznego w Łodzi.- 2011/2012 R. 10 nr 16 s.

235-242, il., portr., tab.

348. WEJCHERT Małgorzata: Działalność dydaktyczna. - 2005/2006 R. 4 nr 1 s. 107-135 il., portr., tab.

349. WOŹNIAČKA Anna: Studia doktoranckie [Studium Doktoranckie UM w Łodzi]. - 2010/2011 R. 9 nr 15 s. 477-488, il., portr., tabl.

350. UCHWAŁA Senatu w sprawie utworzenia i wdrażania Uczelnianego Systemu Zapewnienia Jakości Kształcenia w Uniwersytecie Medycznym w Łodzi. 2010/2011 R. 9 nr 15 s. 75–101

351. ZIELIŃSKA Marzena: Operacja Sukces - unikatowy model kształcenia na Wydziale Lekarskim Uniwersytetu Medycznego w Łodzi odpowiedź na potrzeby gospodarki opartej na wiedzy. - 2010/2011 R. 9 nr 15 s. 102- 103, portr.

352. ŻMUDA Ryszard: Warsztaty elektroniczne nauczania w Uniwersytecie Medycznym w Łodzi. - 2010/2011 R. 9 nr 15 s. 132–146, il., portr.

Indywidualny Tok Studiów

353. GESING Adam, KARASEK Michał, LEWIŃSKI Andrzej. Studia indywidualne w Akademii Medycznej i Uniwersytecie Medycznym w Łodzi: 30-letni pakiet doświadczeń.- 2003/2004 R. 2 nr 1 s. 105-113, portr, tab.

354. RUSIECKA Ewa: Indywidualny Tok Studiów, czyli jak wykorzystać swoją szansę? - 2005/2006 R. 4 nr 1 s. 136-137, il., portr.

Studia anglojęzyczne

355. LEWANDOWSKI Krzysztof, MUCHOWIECKA Maria, SEWERYN-SOBOŁA Marianna, WILCZYŃSKI Jan: Studia anglojęzyczne Uniwersytetu Medycznego w Łodzi. - 2003/2004 R. 2 nr 1 s. 114-117, portr., tab.

356. OCHĘDALSKI Tomasz, MUCHOWIECKA Maria: Rekrutacja studentów anglojęzycznych. - 2009/2010 R. 8 nr 14 s. 161- 162, portr.

Studia podyplomowe

357. ORSZULAK-MICHALAK Daria: Edukacyjne drogi dorosłych – studia podyplomowe „Far-

macja medyczna” na Uniwersytecie Medycznym w Łodzi. – 2006/2007 R. 5 nr 2 s.8-10, il., portr., bibliogr.

Studenci

358. DYBEK Michał: Studenci Uniwersytetu Medycznego w Łodzi. - 2003/2004 R. 2 nr 1 s. 114-117, portr, tab.

359. OLSZEWSKI Witold: Prostudencka Uczelnia. - 2011/2012 R. 10 nr 16 s. 250, il., portr.

360. PACHOLCZYK Jacek: Rekrutacja na Wydział Wojskowo-Lekarski na rok akademicki

2010/2011- 2010/2011 R. 9 nr 15 s. 200-201, il., portr.

361. PURPUROWICZ Rafał: Studenci Uniwersytetu Medycznego w Łodzi. - 2002/2003 R. 1 nr 1/2 s. 67-70, il., portr., tab.,

362. SADZYŃSKA Anna: Studenci Uniwersytetu Medycznego w Łodzi – 2008/2009 R.7 nr 13

s. 177-201, il., portr., tabl.; -2009/2010 R. 8 nr 14 s. 163-170, il., portr., tabl.; - 2010/2011 R. 9 nr 15 s. 202-208, portr., tabl.; - 2011/2012 R. 10 nr 16 s. 243-249, il., tab.

363. SOBCZAK Michał: Rekrutacja na rok akademicki 2009/2010- 2009/2010 R. 8 nr 14 s. 158-160, port., tabl.

Organizacje studenckie. Stowarzyszenia

365. FURMANEK-KOSTULSKA Agata: Rada Uczelniana Zrzeszenia Studentów Polskich. - 2005/2006 R. 4 nr 1 s. 165-167, il., port.

366. HADUCH Izabela: Międzynarodowe Stowarzyszenie Studentów Medycyny IFMSA-Poland – mamy już 50 lat!!! - 2005/2006 R. 4 nr 1 s. 168-173, portr.,

367. KAWIŃSKA Anna: Studencki Nobel 2011 - gala regionalna. - 2010/2011 R. 9 nr 15 s. 372-373, il., portr.

368. KLIMCZAK Anna Agnieszka: Międzynarodowy program praktyk studenckich – IAESTE. - 2010/2011 R. 9 nr 15 s. 374-352, il., portr.

369. MUNDZIK Ewelina: Sekcja Studencka

364. WEJCHERT Małgorzata: Studenci Uniwersytetu Medycznego w Łodzi. - 2004/2005 R. 3 nr 1/2 s. 88-100, il., portr., tab.; – 2006/2007 R. 5 nr 1 s. 139-147, il., portr., tab.; – 2007/2008 R. 6 nr 1/2 s. 181-188, il., portr., tab.

Polskiego Towarzystwa Farmaceutycznego „Młoda Farmacja” – Łódź. - 2010/2011 R. 9 nr 15 s. 307-318, il., portr.

370. OLSZEWSKI Witold: Parlament Studentów Rzeczypospolitej Polskiej. - 2010/2011 R. 9 nr 15 s. 281-282, portr.

371. STAROSTA Katarzyna: Sekretariat organizacji studenckich. - 2005/2006 R. 4 nr 1 s. 163-164, il., port.

372. SUDOWSKA Joanna: „Młoda Farmacja”. - 2005/2006 R. 4 nr 1 s. 215-220, il., portr.

373. SYSKA Anna: Forum dyskusyjne „Strategia rozwoju młodego farmaceuty. - 2005/2006 R. 4 nr 1 s. 221-225, il., portr.

Studenckie towarzystwa i koła naukowe

374. GWOZDOWSKI Kamil: I Ogólnopolska Konferencja Studentów Dietetyki. - 2010/2011 R. 9 nr 15 s. 323-324, il., portr.

375. KACPRZAK Marta, WĘGLIŃSKA Marta: Polskie Towarzystwo Studentów Stomatologii - Oddział w Łodzi. - 2010/2011 R. 9 nr 15 s. 305-306, il., portr.

376. KAŻMIERCZAK Patrycja, PRZYMEĆKA Marcelina: Konferencja Studenckiego Koła Naukowego przy Klinice Chirurgii Onkologicznej „Nowe trendy w świecie onkologii”. - 2010/2011 R. 9 nr 15 s. 325, portr.

377. SEWERYNEK Ewa, PELCZAR Michał: Studenckie koła naukowe Uniwersytetu Medycznego w Łodzi - rola Studenckiego Towarzystwa Naukowego. - 2010/2011 R. 9 nr 15 s. 326-341, il., portr.

378. SEWERYNEK Ewa, STUSS Michał, KAWIŃSKA Anna: Studenckie Towarzystwo Nauko-

we - Jubileuszowa 50. Ogólnopolska Konferencja. - 2010/2011 R. 9 nr 15 s. 293-304, il., portr.

379. STUSS Michał, SEWERYNEK Ewa: Studenckie Towarzystwa Naukowe – wspomnienia i refleksje. - 2005/2006 R. 4 nr 1 s. 189-204, il., portr., tab.

380. SZYBURSKA Justyna: Koło Bioetyki Kulturowej w Zakładzie Etyki i Filozofii Medycyny Międzyuczelnianej Katedry Nauk Humanistycznych. - 2005/2006 R. 4 nr 1 s. 212-214, il., portr.

381. WIECZORKOWSKA Magdalena: Konferencje Koła Naukowego „Panopticum” studentów socjologii Uniwersytetu Medycznego w Łodzi. - 2010/2011 R. 9 nr 15 s. 319-322, il., portr.

382. WOJCIECHOWSKA Katarzyna, LEWIŃSKI Andrzej: Studenckie Koła Naukowe Uniwersytetu Medycznego w Łodzi. - 2005/2006 R. 4 nr 1 s. 176-187, il., portr., tab.

Stypendia

383. BUKSAKOWSKA Irena: SCORE – wakacyjna wymiana naukowa. - 2005/2006 R. 4 nr 1 s. 174-175, il., port.
384. PRUSZCZYŃSKI Błażej: Naukowa przystopnia – stypendium Erasmus/Socrates, Lyon – Francja. - 2005/2006 R. 4 nr 1 s. 138-143, il., portr.
385. RUSIECKA Ewa: Stypendia Ministra Zdrowia – wyróżnienie dla najlepszych. - 2005/ 2006 R. 4 nr 1 s. 144-148, il., portr., tab.

Opieka zdrowotna

386. MURAS Zbigniew: Opieka zdrowotna studentów Uniwersytetu Medycznego w Łodzi. - 2005/2006 R. 4 nr 1 s. 161-162, il., portr.

Sport i rekreacja

387. KUNZMAN Wojciech: Akademicki Związek Sportowy w latach 2009-2011. - 2010/2011 R. 9 nr 15 s. 283-292, il., portr.
388. SŁOMIŃSKI Lech: Osiągnięcia sportowe studentów Uniwersytetu Medycznego w Łodzi. - 2006/2007 R. 5 nr 2 s. 32-34, il., portr.
389. SŁOMKA vel SŁOMIŃSKI Lech: Osiągnięcia sportowe studentów Uniwersytetu Medycznego w Łodzi. - 2005/2006 R. 4 nr 1 s. 263-268, il., portr.

Chór

390. BIGOS Ewelina: Chór Uniwersytetu Medycznego w Łodzi. - 2005/2006 nr 1 s. 157-160, il., portr.
391. BIGOS Ewelina: Srebrne medale Chóru Uniwersytetu Medycznego w Łodzi. - 2006/2007 R. 5 nr 2 s. 27-31, il., portr. - 2005/2006 R. 4 nr 1 s. 237-239, il., portr.,
392. DŁUBEK Justyna: Występy Chóru Uniwersytetu Medycznego w Łodzi. - 2010/2011 R. 9 nr 15 s. 357-360, il., portr.

Kluby „Medyk” i „Synapsa”

393. BIAŁEK Katarzyna: Klub studencki „Medyk”. - 2005/2006 R. 4 nr 1 s. 231-236, portr., il.
394. WINTER Michał: Klub studencki „Synapsa”. - 2005/2006 R. 4 nr 1 s. 237-239, il., portr.
395. KOSAKOWSKI Wojciech: Klub studencki „Medyk”. - 2010/2011 R. 9 nr 15 s. 378-380, il., portr.

Uroczystości studenckie

Juwenalia

396. BIEGA Natalia: Juwenalia. - 2010/2011 R. 9 nr 15 s. 342-346, il., portr.
397. FORYSIŃSKI Karol, BATOR Rafał: Juwenalia. - 2005/2006 R. 4 nr 1 s. 243-249, il., portr.

Medykalia

398. CZARNOTA Kamila: Medykalia. - 2005/2006 R. 4 nr 1 s. 250-254, il., portr.
399. DUTKOWSKA Anna: Medykalia. - 2010/2011 R. 9 nr 15 s. 347-352, il., portr.

Wampiriada

400. BĄBEL Emilia: Wampiriada. - 2010/2011 R. 9 nr 15 s. 353-356, il., portr.
401. KULA Katarzyna: Wampiriada. - 2005/2006 R. 4 nr 1 s. 255-257, il., portr.

Półowinki

402. FORYSIŃSKI Karol: Półowinki: 2005/ 2006 R. 4 nr 1 s. 240-242, il., portr.

Wybory Miss

403. KOMOROWSKI Wojciech: Wybory Miss R. 9 nr 15 s. 361-368, il., portr.
Uniwersytetu Medycznego w Łodzi. - 2010/2011

Dzień Podchorążego

404. ŻYCHLIŃSKI Michał, WIATR Mateusz: 369-371, il., portr.
Dzień Podchorążego. - 2010/2011 R. 9 nr 15 s.

Obozy studenckie

405. FORYSIŃSKI Karol, BATOR Rafał: Sportowy obóz narciarski w Rajecká Lesná (Słowacja): - 2005/2006 R. 4 nr 1 s. 277-282, il., portr.
406. KASIELSKA Anna, BOGUSIAK Katarzyna: Obóz studencki w Polańczyku. - 2005/2006 R. 4 nr 1 s. 269-276, il., portr.
407. NOWAKOWSKA Joanna: Camp America – praca i wakacje w USA. - 2005/2006 R. 4 nr 1 s. 258-262, il., portr.
408. OLSZEWSKI Jurek: Studencki obóz zimowy w Łądku Zdroju. - 2005/2006 R. 4 nr 1 s. 283-286, il., portr.

Akademiki

409. BIENIEK Jan: II Dom Studenta. - 2005/2006 R. 4 nr 1 s. 298-301, il., portr.; - 2010/ 2011 R. 9 nr 15 s. 418-422, il., portr.
410. OJRZANOWSKI Marcin: Życie w akademiku – spojrzenie mieszkańca. - 2005/2006 R. 4 nr 1 s. 287-293, il., portr.
411. WALAS Małgorzata: III Dom Studenta. - 2005/2006 R. 4 nr 1 s. 302-304, il., portr.
412. WALCZAK Danuta: I Dom Studenta - 2005/2006 R. 4 nr 1 s. 294-297, il., portr.; - 2010/2011 R. 9 nr 15 s. 414-417, il., portr.
413. WDOWIAK Jerzy Marek: IV Dom Studenta. - 2005/2006 R. 4 nr 1 s. 305-307, il., portr.; - 2010/2011 R. 9 nr 15 s. 425-427, il., portr.
414. ZAKRZEWSKA Gabriela: III Dom Studenta. - 2010/2011 R. 9 nr 15 s. 423-424, il., portr.

Absolwenci

415. GREGER Janusz: Zjazd absolwentów rocznika 1955. - 2005/2006 R. 4 nr 2 s. 95-96, il., portr.
416. LEWIŃSKI Andrzej: Przemówienie Rektora Uniwersytetu Medycznego w Łodzi z okazji 50-lecia ukończenia studiów rocznika 1955 w Akademii Medycznej w Łodzi. - 2005/2006 R. 4 nr 2 s. 97-101, il., portr.
417. OKRASA Michał: Akademickie Biuro Karier - monitorowanie losów absolwentów Uniwersytetu Medycznego w Łodzi- 2009/2010 R. 8 nr 14 s. 234-235, portr.
418. OKRASA Michał: Badanie „Losy absolwentów UM w Łodzi”. Promocja i budowanie świadomości wśród młodzieży akademickiej. - 2010/2011 R. 9 nr 15 s. 467-476, portr.
419. PAJSZCZYK-KIESZKIEWICZ Teresa: X Jubileuszowy Zjazd Absolwentów Wydziału Lekarskiego AM. - 2002/2003 R. 1 nr 1/2 s. 134, il., portr.
420. PAWLIKOWSKI Marek: Czterdzieści lat Unii Polskich Pisarzy Lekarzy. - 2005/2006 R. 4 nr 2 s. 211-218, il., portr.
421. TORZECKA Wiesława: Zarys dziejów Stowarzyszenia Absolwentów Akademii Medycznej i Uniwersytetu Medycznego w Łodzi. - 2005/2006 R. 4 nr 2 s. 93-94, il., portr.

Praca naukowo-badawcza

Opracowania ogólne

422. POTERAJ Danuta: Komisja Bioetyki Akademii Medycznej i Uniwersytetu Medycznego w Łodzi (1986-2009). - 2009/2010 R. 8 nr 14 s. 84-87, portr., tabl.

423. POTERAJ Danuta: Nagrody, granty, stypendia, publikacje, współpraca naukowa. - 2002/2003 R. 1 nr 1/2 s. 96-99, portr., tab.; - 2003/2004 R. 2 nr 1 s. 150-155, il., portr., tab.; - 2003/2004 R. 2 nr 2 s. 183-184, il., portr.; - 2004/2005 R. 3 nr 1/2 s. 217-222, il., portr., tab.; - 2005/2006 R. 4 nr 2 s. 170-176, il., portr., tab.

424. WŁODARCZYK Joanna: Nagrody, granty, stypendia, publikacje, współpraca naukowa - 2006. - 2006/2007 R. 5 nr 2 s. 188-194, il., portr., tab.; - 2007/2008 R. 6 nr 1/2 s. 256-266, portr., tab.; - 2008. - 2008/2009 R. 7 nr 13 s. 211-223, il., tabl.; - 2009/2010. - 2009/2010 R. 8 nr 14 s. 248-259, portr., tabl.; - 2010/2011. - 2010/2011 R. 9 nr 15 s. 511-520, portr., tabl.; - 2011/2012. - 2011/2012 R. 10 nr 16 s. ...

Konferencje, sympozja, zjazdy naukowe, warsztaty

Opracowania ogólne

425. JAKUBOWSKA Maria: Wykaz konferencji w roku akademickim 2004/2005 [- 2007/2008]. - 2004/2005 R. 3 nr 1/2 s. 223-226, il., portr., tab.; - 2005/2006 R. 4 nr 2 s. 177-181, il., portr., tab.; - 2006/2007 R. 5 nr 2 s. 158-163, portr., tab.; - 2007/2008 R. 6 nr 1/2 s. 242-245, il., portr., tab.; - 2008/2009 R. 7 nr 13 s. 241-245, portr., tabl.; - 2009/2010 R. 8 nr 14 s. 278-282, portr.; - 2010/2011 R. 9 nr 15 s. 521-524, portr., tabl.

426. ŁUKASIEWICZ Grażyna: Konferencje, posiedzenia, seminaria, sympozja, warsztaty zorganizowane przez jednostki organizacyjne Uniwersytetu Medycznego w Łodzi. - 2002/2003 R. 1 nr 1/2 s. 100-102, portr.; - 2003/2004 R. 2 nr 2 s. 185-189, portr.

427. NOWAKOWSKA Izabela: Wykaz konferencji w 2012 roku. - 2011/2012 R. 10 nr 16 s. 350-354, portr., tab.

Poszczególne konferencje

428. ANDRZEJAK Przemysław, ORŁOWSKA Joanna: „Heal the World” - 16. edycja szkoły letniej Fundacji ASEF na Uniwersytecie Medycznym w Łodzi. - 2010/2011 R. 9 nr 15 s. 551-555, il., portr.

429. BERNER Włodzimierz: Jubileuszowy XX Krajowy Zjazd Polskiego Towarzystwa Historii Medycyny Pracy i Farmacji. - 2006/2007 R. 5 nr 2 s. 164-166, il., portr., bibliogr.

430. BERNER Włodzimierz: XXI Krajowy Zjazd Polskiego Towarzystwa Historii Medycyny Pracy i Farmacji. - 2006/2007 R. 5 nr 2 s. 167-172, il., portr.

431. BERNER Włodzimierz: Sesja naukowa „Dżuma, ospa, cholera”, zorganizowana w trzech-setną rocznicę wielkiej epidemii dżumy w Gdańsku w 1709 r. - 2008/2009 R. 7 nr 13 s. 246-247, il.

432. BIAŁAS Maciej, PIĄTEK Barbara, SZMYT Piotr: III Łódzka Konferencja Nauk Zabiegowych. - 2007/2008 R. 6 nr 1/2 s. 246-255, il., portr.

433. BŁASZKOWSKA Joanna: 50. Dzień Kliniczny Parazytologii Lekarskiej- 2010/2011 R. 9 nr 15 s. 547-548, il., portr.

434. CHMIELEWSKI Henryk: Historia współpracy między 21. WSUR Busko-Zdrój a Szpitalem Klinicznym WAM w Łodzi. - 2011/2012 R. 10 nr 16 s. 357-370, il., portr.

435. DROŻDŻ Jarosław: Jubileusz echokardiografii. - 2003/2004 R. 2 nr 1 s. 161-164, portr.

436. DZIKI Adam Dziki: II Konferencja naukowa „Chirurgia 2011 - co nowego? - 2010/2011 R. 9 nr 15 s. 527-528, il., portr.

437. FILIPIAK Krzysztof J.: Sprawozdanie z X Łódzkiej Konferencji Kardiologicznej. - 2003/2004 R. 2 nr 1 s. 166-167, portr.

438. GWORYS Kamila: Sprawozdanie z VI Międzynarodowego Kongresu Polskiego Towarzystwa Rehabilitacji. - 2006/2007 R. 5 nr 2 s. 173-181, il., portr.

439. JAKUBOWSKA Maria: Wolontariat w łódzkiej opiece hospicyjnej. - 2006/2007 R. 5 nr 2 s. 182-184, il., portr.
Konferencja Naukowo-Szkoleniowa „XV – leczenie Opieki Paliatywnej na Ziemi Łódzkiej” Łódź 12–14 X 2007
440. KARDAS Przemysław: Międzynarodowa konferencja inauguracyjna projekt badawczy ABC. - 2009/2010 R. 8 nr 14 s. 283-286, il., portr.
441. KASPRZAK Jarosław D., CHRZANOWSKI Łukasz: Sprawozdanie z przebiegu 73. Wiosennej Konferencji Polskiego Towarzystwa Kardiologicznego - II Konferencji Kardiologii Polskiej. - 2009/2010 R. 8 nr 14 s. 289-290, portr.
442. KASPRZAK Jarosław D., CHRZANOWSKI Łukasz: Sprawozdanie z XVI Łódzkiej Konferencji Kardiologicznej. - 2009/2010 R. 8 nr 14 s. 290-291
443. KASPRZAK Jarosław D.: Sprawozdanie z XVII Łódzkiej Konferencji Kardiologicznej. - 2010/2011 R. 9 nr 15 s. 532-534, il., portr.
444. KUJAWA Jolanta: VII Międzynarodowy Kongres Polskiego Towarzystwa Rehabilitacji zakończył się sukcesem. - 2009/2010 R. 8 nr 14 s. 292-294, il., portr.
445. LEWANDOWSKI Krzysztof, MUCHOWIECKA Maria, SEWERYN-SOBOŁA Marianna, NOWAK Jerzy Z.: Melatonin – time in a bottle. Tribute to professor Josephine Arendt. – 2006/2007 R. 5 nr 1 s. 178-182, il., portr.
Międzynarodowa konferencja naukowa z 18 maja 2007 r. po uroczystym posiedzeniu Senatu UM w Łodzi poświęconemu nadaniu prof. Josephine Arendt i prof. Andrzejowi Bartke tytułów doctora honoris causa.
446. LIPIEC Piotr: II Forum Kardiologii Obrazowej w Łodzi. - 2010/2011 R. 9 nr 15 s. 525-526, il., portr.
447. MARMURA Czesław: I Ogólnopolska Konferencja Naukowo-Szkoleniowa. - 2009/2010 R. 8 nr 14 s. 287-288, il., portr.
- 447a. NOWAKOWSKA Izabela: Komunikacja społeczna w opiece paliatywnej. Wolontariat w opiece paliatywno-hospicyjnej i opiece u kresu życia. - 2011/2012 R. 10 nr 16 s. 216-220, il., portr.
- 447b. NOWAKOWSKA Izabela: Sobota dla Hospicjum „Pod znakiem nadziei”. - 2010/2011 R. 9 nr 15 s. 537-541, il., portr.
448. OGRACZYK Alicja: Sympozjum Forum Młodych Polskiego Towarzystwa Dermatologicznego. - 2010/2011 R. 9 nr 15 s. 545-546, il., portr.
449. OSIŃSKA Monika: Studenci zagraniczni w Polsce. - 2010/2011 R. 9 nr 15 s. 529-531, il., portr.
450. PAWLAK Barbara, WIKTOROWICZ Karolina, ZYGIER Magdalena: Wybrane problemy zdrowia publicznego w referatach studentów Uniwersytetu Medycznego w Łodzi prezentowane na XLIV Ogólnopolskiej i II Międzynarodowej Konferencji Studentów Towarzystw Naukowych. - 2005/2006 R. 4 nr 1 s. 205-211, il., portr.
451. POTEMSKI Piotr: 9. Łódzka Konferencja Onkologiczna. - 2010/2011 R. 9 nr 15 s. 542-544, il., portr.
452. RESPONDEK-LIBERSKA Maria: 5th International Conference on Birth Defects & Disabilities in the developing world. (Łódź, 24-27 IX 2011). - 2011/2012 R. 10 nr 16 s. 355-356, il., portr.
453. RYBARCZYK Anna, STASZEWSKA Anna: Świadomość zagrożenia chorobami cywilizacyjnymi wśród ludzi młodych na przykładzie alergii, cukrzycy i otyłości. - 2008/2009 R. 7 nr 13 s. 248-251, il., portr.
454. STRUMIŁŁO Justyna: Polsko-Niemieckie Forum Wymiany Naukowej w zakresie nauk medycznych. - 2005/2006 R. 4 nr 1 s. 95-98, il., portr.
455. SUDOWSKA Joanna: Konferencja „Młodej Farmacji”. - 2005/2006 R. 4 nr 1 s. 226-230, il., portr.
456. SUPADY Jerzy: Sprawozdanie z Międzynarodowej Konferencji „Lekarze polscy na Syberii od XVIII do XX wieku” zorganizowanej dzięki finansowej pomocy Urzędu Miasta Łodzi. - 2006/2007 R. 5 nr 2 s. 185-187, il., portr.
457. SUPADY Jerzy: XXII Krajowy Zjazd Polskiego Towarzystwa Historii Medycyny i Farmacji. - 2009/2010 R. 8 nr 14 s. 295-297, il., portr.
458. WILCZYŃSKI Jan: I Międzynarodowe Warsztaty Edukacyjne w Uniwersytecie Medycznym w Łodzi. - 2003/2004 R. 2 nr 1 s. 161-164, il., portr.
459. WOŹNIACKA Anna, KOBOS Józef: Seminarium „Wewnętrzny system oceny jakości kształcenia na studiach doktoranckich. - 2010/2011 R. 9 nr 15 s. 549-550, il., portr.

460. ZALEWSKA-JANOWSKA Anna: I Międzynarodowe Sympozjum „Człowiek współczesny w obliczu stresu środowiskowego”. - 2009/2010 R. 8 nr 14 s. 298–300, il., portr.

461. ŻMUDA Ryszard: Ogólnopolska konferencja o działalności dydaktycznej medycznych bibliotek uczelnianych w Polsce. - 2010/2011 R. 9 nr 15 s. 556–559, il., portr.

Varia

462. CICHOCKI Piotr: Obchody 70 rocznicy zbrodni katyńskiej - katastrofa smoleńska. - 2009/2010 R. 8 nr 14 s. 422–436, il., portr.

463. KEMPA Andrzej: Lekarze patronami łódzkich ulic. - 2007/2008 R. 6 nr 1/2 s. 421–432, portr.

464. KEMPA Andrzej, ZAWADZKA Marta: Tablice i napisy pamiątkowe poświęcone instytucjom i pracownikom służby zdrowia. - 2006/2007 R. 5 nr 2 s. 404–420, il., portr.

465. KLIČKA Karol: Vsetky cesty vedu do knižnice. Životopisne spomienky v telegrafickej skratke. - 2007/2008 R. 6 nr 1/2 s. 417–420, portr., bibliogr.

466. KLIM Dagmara: Spotkanie z Jego Eminencją kardynałem Javierem Lozano Barragánem w Instytucie Centrum Zdrowia Matki Polki w Łodzi. - 2007/2008 R. 6 nr 1 / 2 s. 390–406, il., portr.

467. WIECZOREK Ewa, ZAUDER Urszula: Wirtualna Biblioteka Nauki- 2009/2010 R. 8 nr 14 s. 236–237, portr.

Biografistyka

Doktorzy *honoris causa*

Opracowania ogólne

468. BREKER Krystyna: Poczet doktorów *honoris causa* Akademii Medycznej i Wojskowej Akademii Medycznej. - 2002/2003 R. 1 nr 1/2 s. 57–60, portr., bibliogr.

469. ŻMUDA Ryszard: Poczet doktorów *honoris causa* Uniwersytetu Medycznego w Łodzi (2003 –

2008). - 2007/2008 R. 6 nr 1/2 s. 51–86, il., portr., bibliogr.

470. ŻMUDA Ryszard: Poczet doktorów *honoris causa* Uniwersytetu Medycznego w Łodzi (2002–2012). - 2011/2012 R. 10 nr 16 s. 42–80, portr., tab.

Poszczególne osoby

471. ZAWILSKA Jolanta B.: Profesor Josephine **Arendt**. - 2006/2007 R. 5 nr 1 s. 188–193, il., portr.

472. KARASEK Michał: Profesor Andrzej **Bartke**. - 2006/2007 R. 5 nr 1 s. 195–203, il., portr.

473. SUPADY Jerzy: Prof. dr hab. med. Jan **Berner** doktorem *honoris causa* Uniwersytetu Claude Bernard w Lyonie – Francia (1997). - 2006/2007 R. 5 nr 1 s. 275–284, il., portr.

474. LIBERSKI Paweł Piotr: Profesor doktor medycyny Herbert **Budka**, neurolog, psychiatra, neuropatolog, neurobiolog, dyrektor Instytutu Neurologii Uniwersytetu Wiedeńskiego. - 2004/2005 R. 3 nr 1/2 s. 53–57, il., portr.

475. LEWIŃSKI Andrzej: Profesor Filipe Frezjo **Casanueva**. - 2007/2008 R. 6 nr 1/2 s. 89–103, il., portr.

476. CHMIELEWSKI Henryk: Plk. prof. dr hab.

med. Teofan Maria **Domżał** - doctor *honoris causa* Uniwersytetu Medycznego w Łodzi. - 2007/2008 R. 6 nr 1/2 s. 104–114, il., portr.

477. LIBERSKI Paweł Piotr: Doktor Marek **Edelman**. - 2007/2008 R. 6 nr 1/2 s. 115–124, il., portr.

478. DZIKI Adam: Profesor doktor medycyny Victor Warren **Fazio**. - 2003/2004 R. 2 nr 1 s. 88–89, il., portr.

479. LEWIŃSKI Andrzej: Profesor Peter G. **Fedor-Freybergh**. - 2006/2007 R. 5 nr 1 s. 204–209, il., portr.

480. CHOJNACKI Jan: Prof. zw. dr hab. med. Antoni **Gabrylewicz**. - 2003/2004 R. 2 nr 1 s. 90–93, il., portr., bibliogr.

481. LEWIŃSKI Andrzej: Profesor Maciej **Gembicki**. - 2006/2007 R. 5 nr 1 s. 210–215, il., portr.

482. DRZEWOSKI Józef: Profesor Ryszard Je-

rzy **Gryglewski** z Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie – Laudacja wygłoszona w związku z nadaniem tytułu doktora *honoris causa* Uniwersytetu Medycznego w Łodzi. - 2005/2006 R. 4 nr 1 s. 74-80, il., portr.

483. LEWIŃSKI Andrzej: Profesor Ilpo **Huhtaniemi**. - 2006/2007 R. 5 nr 1 s. 220-223, il., portr.

Wystąpienie prof. dr. hab. Mariana Zębali s. 130-132

484. KRZEMIŃSKA-PAKUŁA Maria: Profesor Robert H. **Jones**. - 2007/2008 R. 6 nr 1/2 s. 125-137, il., portr.

485. WYRZYKOWSKI Zygmunt: Prof. dr hab. med. Michał **Karasek** – doktor *honoris causa* Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie, Polska (2001). - 2006/2007 R. 5 nr 1 s. 285-292, il., portr.

486. LIBERSKI Paweł Piotr: Profesor Michael **Katz**. - 2008/2009 R. 7 nr 13 s. 41-46, il., portr.

487. WILCZYŃSKI Jan: Profesor Miriam **Katz** deputy dean for academic Affairs, Faculty of Health Sciences, Ben Gurion University of the Negev – Beer Sheva, Izrael – Laureatka tytułu doktora *honoris causa* Uniwersytetu Medycznego w Łodzi. - 2005/2006 R. 4 nr 1 s. 81-85, il., portr.

488. LIBERSKI Paweł Piotr: Profesor Paul **Kleihues** neuropatolog, dyrektor Comprehensive Cancer Center Uniwersytetu we Freiburgu, Niemcy. - 2005/2006 R. 4 nr 1 s. 86-92, il., portr.

489. LEWIŃSKI Andrzej: Profesor doktor habilitowany medycyny Franciszek Józef **Kokot**, kierownik Katedry i Kliniki Nefrologii, Endokrynologii i Chorób Przemiany Materii Śląskiej Akademii Medycznej w Katowicach. - 2004/2005 R. 3 nr 1/2 s. 58-65, il., portr., bibliogr.

490. CHOJNACKI Jan: Profesor Stanisław Jan **Konturek**. - 2007/2008 R. 6 nr 1/2 s. 138-149, il., portr.

491. PAPIERZ Wielisław: Profesor Andrzej **Kurnatowski**. - 2008/2009 R. 7 nr 13 s. 47-58, il., portr.

492. CHMIELWSKI Henryk: Profesor Karel **Lewit**. - 2006/2007 R. 5 nr 1 s. 224-230, il., portr.

493. SUZIN Jacek: Prof. dr hab. n. med. Longin **Marianowski**, ginekolog, kierownik I Kliniki Położnictwa i Ginekologii II Wydziału Lekarskiego Akademii Medycznej w Warszawie. - 2002/2003 R. 1 nr 1/2 s. 64-66, portr.

494. KULA Krzysztof: Profesor Eberhard **Nie-**

schlag. - 2006/2007 R. 5 nr 1 s. 231-234, il., portr.

495. LEWIŃSKI Andrzej: Profesor Marek **Pawlikowski**. - 2006/2007 R. 5 nr 1 s. 235-247, il., portr.

496. KOKOT Franciszek: Profesor Marek **Pawlikowski** – doktorem *honoris causa* Śląskiego Uniwersytetu Medycznego. - 2007/2008 R. 6 nr 1/2 s. 158-163, il., portr.

497. CIERNIEWSKI Czesław S: Profesor Edward F. **Płow**. - 2006/2007 R. 5 nr 1 s. 248- 252, il., portr.

498. ROBAK Tadeusz: Prof. dr med. Aaron **Polliack**, hematolog, kierownik Kliniki Białaczek i Chłoniaków Uniwersytetu Hadassah w Jerozolimie. - 2002/2003 R. 1 nr 1/2 s. 61-63, portr.

499. ZAWIRSKI Marek: Prof. dr. hab. med. Antoni **Prusiński** – doktor *honoris causa* Akademii Medycznej w Łodzi. - 2006/2007 R. 5 nr 2 s. 288-291, il., portr., bibliogr.

500. MIROWSKI Marek: Profesor Thomas Joseph **Slaga**. - 2011/2012 R. 10 nr 16 s. 82-83, il., portr.

Rekomendacja Rady Wydziału Farmaceutycznego s. 84-86, il.
Recenzje: prof. dr hab. Wanda Baer-Dubowska s. 87-89; prof. dr hab. Mieczysław Choraży s. 90-91; prof. dr hab. Tadeusz Robak s. 92-94

Wykład prof. Thomas Jozepha Slagi s. 95-99, il.

Fotografie z uroczystości doktoratu *honoris causa* s. 100-104

501. KOWALSKI Marek Leszek: Prof. dr. hab. med. Andrzej **Szczeklik** – lekarz i humanista. - 2003/2004 R. 2 nr 1 s. 94-96, il., portr., bibliogr.

502. BARTEL Hieronim: Laudacja z okazji nadania prof. dr hab. Andrzejowi Krzysztofowi **Tarkowskiemu** z Uniwersytetu Warszawskiego godności doktora *honoris causa* Uniwersytetu Medycznego w Łodzi. - 2004/2005 R. 3 nr 1/2 s. 68-71, il., portr.

503. GLINKA Ryszard: Profesor doktor chemii Hendrik **Timmerman**, chemik, farmakolog, kierownik Zakładu Farmakochemii Uniwersytetu Vrije w Amsterdamie. - 2004/2005 R. 3 nr 1/2 s. 66-67, il., portr.

504. JEŚMAN Czesław: Płk prof. dr hab. med. Władysław **Tkaczewski** doktor *honoris causa* Wojskowej Akademii Medycznej w Leningradzie (1988) i Łodzi (1998). - 2006/2007 R. 5 nr 1 s. 293-295, il., portr., bibliogr.

505. LEWIŃSKI Andrzej: Profesor Tadeusz **Tolloczko**. - 2006/2007 R. 5 nr 1 s. 253- 274, il., portr.

506. NOWAK Jerzy Z.: Profesor Jerzy A. G. **Veltulani**. - 2007/2008 R. 6 nr 1/2 s. 150-157, il., portr.

507. GÓRSKI Paweł: Profesor Szewach **Weiss**. - 2011/2012 R. 10 nr 16 s. 106-107, portr.

Recenzje: prof. dr hab. Włodzimierz Nykiel s. 108-110; prof. dr hab. Stanisław Liszewski s. 111-113; prof. dr hab. Jan Berner s. 114-116, il.

Wystąpienie Podsekretarza Stanu w Ministerstwie Zdrowia dr Adama Fronczaka s. 117, il.

Fotografie z uroczystości doktoratu honoris causa s. 118-126

508. BERNER Jan: Prof. dr hab. med. Leszek Włodzimierz **Woźniak** – doctor *honoris causa* Akademii Medycznej w Łodzi. - 2006/2007 R. 5 nr 2 s. 280-287, il., portr., bibliogr.

Władze Uczelni

Rektorzy

509. ŻMUDA Ryszard: Prof. dr hab. Paweł Górski, rektor Uniwersytetu Medycznego w Łodzi. - 2008/2009 R. 7 nr 13 s. 255-280, il., portr., bibliogr.;

510. OSIŃSKA Monika: Wizyty, spotkania, rozmowy JM Rektora prof. dr hab. Pawła **Górskiego** (1 X 2008 - 31 VIII 2009). - 2008/2009 R. 7 nr 13 s. 393-397, portr.; (1 X 2009 - 31 VIII 2010). - 2009/2010 R. 8 nr 14 s. 488-491, portr.; (1 X 2010 - 31 IX 2011). - 2010/2011 R. 9 nr 15 s. 754-758, portr.; (1 X 2011- 31 VIII 2012). - 2011/2012 R. 10 nr 16 s. ...

511. ŻMUDA Ryszard: Prof. dr hab. med. An-

drzej **Lewiński**, rektor Uniwersytetu Medycznego w Łodzi. - 2002/2003 R. 1 nr 1/2 s. 112-113, il., portr., bibliogr.

512. ILJIN Teresa: Wizyty, spotkania, rozmowy – JM Rektora prof. dr hab. Andrzeja **Lewińskiego** [2002/2003 – 2007/2008]. - 2002/2003 R. 1 nr 1/2 s. 144-147; - 2003/2004 R. 2 nr 2 s. 310-314, fot.; - 2004/2005 R. 3 nr 1/2 s. 372, il.; - 2005/2006 R. 4 nr 2 s. 365-371; - 2006/2007 R. 5 nr 2 s. 426-432; - 2007/2008 R. 6 nr 1/2 s. 481-485, il.

513. WDOWCZYK Mirosław: Profesor Andrzej **Lewiński** podpułkownikiem. - 2007/2008 R. 6 nr 1/2 s. 164-172, il., portr.

Prorektorzy

514. ŻMUDA Ryszard: Prof. dr hab. Marian Brocki, prorektor ds. Klinicznych i Kształcenia Podyplomowego. - 2008/2009 R. 7 nr 13 s. 281-289, il.,

515. ŻMUDA Ryszard: Prof. dr hab. med. Adam Janusz **Dziki**, prorektor ds. Klinicznych i Kształcenia Podyplomowego. - 2002/2003 R. 1 nr 1/2 s. 114-115, il., portr., bibliogr.

516. ŻMUDA Ryszard: Prof. dr hab. farm. Ryszard **Glinka**, prorektor ds. Budżetu i Finansów. - 2003/2004 R. 2 nr 1 s. 192-193, il., portr., bibliogr.

517. ŻMUDA Ryszard: Prof. dr hab. Anna **Jegier**, prorektor ds. Nauczania i Wychowania. - 2008/2009 R. 7 nr 13 s. 290-298, il., portr., bibliogr.

518. ŻMUDA Ryszard: Prof. dr hab. med. Andrzej **Joss**, prorektor ds. Nauczania i Wychowania. - 2002/2003 R. 1 nr 1/2 s. 116-117, il., portr., bibliogr.

519. ŻMUDA Ryszard: Prof. dr hab. Radzisław **Kordek**, prorektor ds. Nauki i Współpracy z Zagranicą. - 2008/2009 R. 7 nr 13 s. 299-314, il., portr., bibliogr.

520. ŻMUDA Ryszard: Prof. dr hab. med. Paweł Piotr **Liberski**, prorektor ds. Nauki. - 2002/2003 R. 1 nr 1/2 s. 118-119, il., portr., bibliogr.

521. ŻMUDA Ryszard: Prof. dr hab. Dariusz **Nowak**, prorektor ds. Rozwoju Uczelni. - 2008/2009 R. 7 nr 13 s. 315-330, il., portr., bibliogr.

522. ŻMUDA Ryszard: Prof. dr hab. farm. Daria **Orszulak-Michalak**, prorektor ds. Nauczania i Wychowania. - 2003/2004 R. 2 nr s. 194-195, il., portr., bibliogr.

523. ŻMUDA Ryszard: Prof. dr hab. med. Krzysztof **Zeman**, prorektor ds. Rozwoju Uczelni. - 2002/2003 R. 1 nr 1/2 s. 120-121, il., portr., bibliogr.

Kancelarz / Dyrektor administracyjny

524. ŻMUDA Ryszard: Dr med. Adam Edmund **Fronczak**, kancelarz. - 2003/2004 R. 2 nr 1 s. 196-197, il., portr., bibliogr.

525. ŻMUDA Ryszard: Mgr Stanisław **Zagdański**, dyrektor administracyjny. - 2003/2004 R. 2 nr 1 s. 206-207, il., portr., bibliogr.

Dziekani

526. ŻMUDA Ryszard: Prof. dr hab. Adam **Antczak**, dziekan Wydziału Lekarskiego. - 2008/2009 R. 7 nr 13 s. 331-336, portr., bibliogr.

527. ŻMUDA Ryszard: Prof. dr hab. Zbigniew Kazimierz **Baj**, dziekan Wydziału Wojskowo-Lekarskiego. - 2008/2009 R. 7 nr 13 s. 337-343, portr., bibliogr.

528. ŻMUDA Ryszard: Prof. dr hab. Andrzej Kazimierz **Bednarek**, dziekan Wydziału Nauk Biomedycznych i Kształcenia Podyplomowego. - 2008/2009 R. 7 nr 13 s. 344-348, portr., bibliogr.

529. ŻMUDA Ryszard: Prof. dr hab. med. Jan Józef **Błaszczyk**, dziekan Wydziału Wojskowo-Lekarskiego. - 2002/2003 R. 1 nr 1/2 s. 122-123, il., portr., bibliogr.

530. ŻMUDA Ryszard: Prof. dr hab. med. Wojciech Kazimierz **Drygas**, dziekan Wydziału Nauk o Zdrowiu. - 2002/2003 R. 1 nr 1/2 s. 124-125, il., portr., bibliogr.

531. ŻMUDA Ryszard: Prof. dr hab. Zbigniew **Dudkiewicz**, dziekan Wydziału Fizjoterapii. - 2008/2009 R. 7 nr 13 s. 349-355, portr., bibliogr.

532. ŻMUDA Ryszard: Prof. dr hab. med. Anna **Jegier**, dziekan Wydziału Nauk o Zdrowiu. - 2003/2004 R. 2 nr 1 s. 198-199, il., portr., bibliogr.

533. ŻMUDA Ryszard: Prof. dr hab. med. Kazimierz Stefan **Jędrzejewski**, dziekan Wydziału Lekarskiego. - 2002/2003 R. 1 nr 1/2 s. 126-127, il., portr., bibliogr.

534. ŻMUDA Ryszard: Prof. dr hab. Tomasz Jan **Kostka**, dziekan Wydziału Nauk o Zdrowiu. - 2008/2009 R. 7 nr 13 s. 356-361, portr., bibliogr.

535. ŻMUDA Ryszard: Prof. dr hab. Jerzy **Loba**, dziekan Wydziału Pielęgniarstwa i Położnictwa. -

2008/2009 R. 7 nr 13 s. 362-373, portr., bibliogr.

536. ŻMUDA Ryszard: Prof. dr hab. Elżbieta Wiesława **Mikiciuk-Olasik**, dziekan Wydziału Farmaceutycznego. - 2008/2009 R. 7 nr 13 s. 374-378, portr., bibliogr.

537. ŻMUDA Ryszard: Prof. dr hab. med. Dariusz Paweł **Nowak**, dziekan Wydziału Kształcenia Podyplomowego. - 2003/2004 R. 2 nr 1 s. 200-201, il., portr., bibliogr.

538. ŻMUDA Ryszard: Prof. dr hab. med. Jurek **Olszewski**, dziekan Wydziału Fizjoterapii. - 2002/2003 R. 1 nr 1/2 s. 128-129, il., portr., bibliogr.

539. ŻMUDA Ryszard: Prof. dr hab. farm. Daria **Orszulak-Michalak**, dziekan Wydziału Farmaceutycznego. - 2002/2003 R. 1 nr 1/2 s. 130-131, il., portr., bibliogr.

540. ŻMUDA Ryszard: Prof. dr hab. med. Wiesław **Papierz**, dziekan Wydziału Lekarsko-Dentystycznego. - 2002/2003 R. 1 nr 1/2 s. 132-133, il., portr., bibliogr.

541. ŻMUDA Ryszard: Prof. dr hab. Jerzy **Sokołowski**, dziekan Wydziału Lekarsko-Dentystycznego. - 2008/2009 R. 7 nr 13 s. 379-384, portr., bibliogr.

542. ŻMUDA Ryszard: Prof. dr hab. med. Jerzy **Stańczyk**, dziekan Wydziału Pielęgniarstwa i Położnictwa. - 2003/2004 R. 2 nr 1 s. 202-203, portr., bibliogr.

543. ŻMUDA Ryszard: Prof. dr hab. farm. Jadwiga **Szymańska**, dziekan Wydziału Farmaceutycznego. - 2003/2004 R. 2 nr 1 s. 204-205, il., portr., bibliogr.

Prodziekani

544. ŻMUDA Ryszard: Prof. dr hab. med. Adam **Antczak**, prodziekan ds. Nauki Wydziału Lekarskiego. - 2006/2007 R. 5 nr 1 s. 299-300, il., portr., bibliogr.

545. ŻMUDA Ryszard: Prof. dr hab. med. Zbigniew

Kazimierz **Baj**, prodziekan ds. nauki Wydziału Wojskowo-Lekarskiego. - 2003/2004 R. 2 nr 2 s. 254-255, portr., bibliogr.

546. ŻMUDA Ryszard: Dr hab. med. Andrzej Kazimierz **Bednarek**, prodziekan ds. nauki Wy-

działu Kształcenia Podyplomowego. - 2003/2004 R. 2 nr 2 s. 256-257, portr., bibliogr.

547. ŻMUDA Ryszard: Prof. dr hab. farm. Elżbieta **Brzezińska**, prodziekan ds. dydaktyki Wydziału Farmaceutycznego. - 2003/2004 R. 2 nr 2 s. 258-259, portr., bibliogr.

548. ŻMUDA Ryszard: Prof. dr hab. med. Jan Zbigniew **Brzeziński**, prodziekan ds. dydaktyki Wydziału Lekarskiego. - 2003/2004 R. 2 nr 2 s. 260-261, portr., bibliogr.

549. ŻMUDA Ryszard: Prof. dr hab. med. Krzysztof **Chojnowski**, prodziekan ds. Programu Studiów i Ewaluacji Wydziału Lekarskiego. - 2006/2007 R. 5 nr 1 s. 301-302, il., portr., bibliogr.

550. ŻMUDA Ryszard: Prof. dr hab. Jan **Czernecki**, prodziekan ds. programowo-organizacyjnych Wydziału Fizjoterapii. - 2011/2012 R.10 nr 16 s. 278-387, portr., bibliogr.

551. ŻMUDA Ryszard: Prof. dr hab. med. Andrzej **Denys**, prodziekan ds. Dydaktyki Wydziału Wojskowo-Lekarskiego. - 2006/2007 R. 5 nr 1 s. 303-304, il., portr., bibliogr.

552. ŻMUDA Ryszard: Prof. dr hab. med. Krystyna **Fabianowska-Majewska**, prodziekan ds. dydaktyki Wydziału Nauk o Zdrowiu. - 2010/2011 R. 9 nr 15 s. 561-568, portr., bibliogr.

553. ŻMUDA Ryszard: Prof. dr hab. med. Tomasz **Ferenc**, prodziekan ds. dydaktyki Wydziału Fizjoterapii. - 2003/2004 R. 2 nr 2 s. 262-263, portr., bibliogr.

554. ŻMUDA Ryszard: Prof. dr hab. Mieczysław **Galuszka**, prodziekan ds. kierunków humanistycznych Wydziału Nauk o Zdrowiu. - 2011/2012 R.10 nr 16 s. 388-394, il., portr., bibliogr.

555. ŻMUDA Ryszard: Prof. dr hab. med. Wojciech Piotr **Gaszyński**, prodziekan ds. Medycyny Ratunkowej Wydziału Nauk o Zdrowiu. - 2003/2004 R. 2 nr 2 s. 264-265, portr., bibliogr.

556. ŻMUDA Ryszard: Prof. dr hab. Andrzej Roman **Głabiński**, prodziekan ds. kształcenia podyplomowego Wydziału Nauk Biomedycznych i Kształcenia Podyplomowego. - 2010/2011 R. 9 nr 15 s. 569-577, portr., bibliogr.

557. ŻMUDA Ryszard: Prof. dr hab. med. Roman **Goś**, prodziekan ds. nauki Wydziału Wojskowo-Lekarskiego. - 2009/2010 R. 8 nr 14 s. 315-323, portr., bibliogr.

558. ŻMUDA Ryszard: Prof. dr hab. med. Woj-

ciech Kazimierz **Gruszczyński**, prodziekan ds. dydaktyki Wydziału Fizjoterapii. - 2003/2004 R. 2 nr 2 s. 266-267, portr., bibliogr.

559. ŻMUDA Ryszard: Prof. dr hab. Janina Łucja **Grzegorzczuk**, prodziekan ds. Oddziału Medycyny Laboratoryjnej Wydziału Farmaceutycznego. - 2011/2012 R.10 nr 16 s. 395-410, il. portr., bibliogr.

560. ŻMUDA Ryszard: Prof. dr hab. med. Grażyna Elżbieta **Grzesiak-Janás**, prodziekan ds. nauki Wydziału Lekarsko-Dentystycznego. - 2009/2010 R. 8 nr 14 s. 324-336, portr., bibliogr.

561. ŻMUDA Ryszard: Prof. dr hab. med. Józef Wieńczysław **Kobos**, prodziekan ds. dydaktyki Wydziału Pielęgniarstwa i Położnictwa. - 2003/2004 R. 2 nr 2 s. 268-269, portr., bibliogr.

562. ŻMUDA Ryszard: Prof. dr hab. med. Jan Maciej **Komorowski**, prodziekan ds. nauki Wydziału Pielęgniarstwa i Położnictwa. - 2003/2004 R. 2 nr 2 s. 270-271, portr., bibliogr.

563. ŻMUDA Ryszard: Prof. dr hab. med. Radosław **Kordek**, prodziekan ds. nauki Wydziału Lekarskiego. - 2003/2004 R. 2 nr 2 s. 272-273, portr., bibliogr.

564. ŻMUDA Ryszard: Prof. dr hab. Anna Barbara **Korycka-Wolowiec**, prodziekan ds. programów, studiów i ewaluacji Wydziału Lekarskiego. - 2010/2011 R. 9 nr 15 s. 578-585, portr., bibliogr.

565. ŻMUDA Ryszard: Prof. dr hab. farm. Barbara Bożena **Kostka**, prodziekan ds. Oddziału Medycyny Laboratoryjnej Wydziału Farmaceutycznego. - 2003/2004 R. 2 nr 2 s. 274-275, portr., bibliogr.

566. ŻMUDA Ryszard: Prof. dr hab. med. Tomasz Jan **Kostka**, prodziekan ds. dydaktyki Wydziału Nauk o Zdrowiu. - 2003/2004 R. 2 nr 2 s. 276-277, portr., bibliogr.

567. ŻMUDA Ryszard: Prof. dr hab. med. Grzegorz **Krasomski**, prodziekan ds. Położnictwa Wydziału Pielęgniarstwa i Położnictwa. - 2006/2007 R. 5 nr 1 s. 305-306, il., portr., bibliogr.

568. ŻMUDA Ryszard: Prof. dr hab. Grzegorz **Krasomski**, prodziekan ds. położnictwa Wydziału Pielęgniarstwa i Położnictwa s. - 2011/2012 R.10 nr 16 s. 411-417, il., portr., bibliogr.

569. ŻMUDA Ryszard: Prof. dr hab. med. Jolanta **Kujawa**, prodziekan ds. Dydaktyki Wydziału Fizjoterapii. - 2006/2007 R. 5 nr 1 s. 307-308 il., portr., bibliogr.

570. ŻMUDA Ryszard: Prof. dr hab. med. Krzysztof **Kuzdak**, prodziekan ds. dydaktyki Wydziału Lekarskiego. - 2003/2004 R. 2 nr 2 s. 278-279, portr., bibliogr.
571. ŻMUDA Ryszard: Dr hab. med. Agnieszka Lilla **Lachowicz-Ochędalska**, prodziekan ds. dydaktyki Wydziału Kształcenia Podyplomowego. - 2003/2004 R. 2 nr 2 s. 280-281, portr., bibliogr.
572. ŻMUDA Ryszard: Prof. dr hab. Andrzej **Lu-biński**, prodziekan ds. studiów w języku angielskim Wydziału Wojskowo-Lekarskiego. - 2010/2011 R. 9 nr 15 s. 586-614, portr., bibliogr.
573. ŻMUDA Ryszard: Prof. dr hab. med. Marek **Luciak**, prodziekan ds. dydaktyki Wydziału Wojskowo-Lekarskiego. - 2003/2004 R. 2 nr 2 s. 282-283, portr., bibliogr.
574. ŻMUDA Ryszard: Prof. dr hab. farm. Elżbieta Wiesława **Mikiciuk-Olasik**, prodziekan ds. kształcenia podyplomowego Wydziału Farmaceutycznego. - 2003/2004 R. 2 nr 2 s. 284-285, portr., bibliogr.
575. ŻMUDA Ryszard: Prof. dr hab. farm. Marek **Mirowski**, prodziekan ds. nauki Wydziału Farmaceutycznego. - 2003/2004 R. 2 nr 2 s. 286-287, portr., bibliogr.
576. ŻMUDA Ryszard: Prof. dr hab. med. Dariusz Kazimierz **Moczulski**, prodziekan ds. dydaktyki Wydziału Wojskowo-Lekarskiego. - 2010/2011 R. 9 nr 15 s. 615-627, portr., bibliogr.
577. ŻMUDA Ryszard: Prof. dr hab. med. Alina **Morawiec-Sztandera**, prodziekan ds. nauki Wydziału Fizjoterapii. - 2009/2010 R. 8 nr 14 s. 337-351, portr., bibliogr.
578. ŻMUDA Ryszard: Dr hab. Jolanta Maria **Niewiarowska**, prodziekan ds. nauki Wydziału Nauk o Zdrowiu. - 2003/2004 R. 2 nr 2 s. 288-289, portr., bibliogr.
579. ŻMUDA Ryszard: Prof. dr hab. farm. Justyn **Ochocki**, prodziekan ds. nauki Wydziału Farmaceutycznego. - 2009/2010 R. 8 nr 14 s. 352-365, portr., bibliogr.
580. ŻMUDA Ryszard: Prof. dr hab. med. Halina Zenona **Pawlicka**, prodziekan ds. dydaktyki Wydziału Lekarsko-Dentystycznego. - 2003/2004 R. 2 nr 2 s. 290-291, portr., bibliogr.
581. ŻMUDA Ryszard: Prof. dr hab. med. Lucjan Stefan **Pawlicki**, prodziekan ds. nauki Wydziału Fizjoterapii. - 2003/2004 R. 2 nr 2 s. 292-293, portr., bibliogr.
582. ŻMUDA Ryszard: Prof. dr hab. med. Rafał Tomasz **Pawliczak**, prodziekan ds. nauki Wydziału Nauk Biomedycznych i Kształcenia Podyplomowego. - 2009/2010 R. 8 nr 14 s. 366-377, portr., bibliogr.
583. ŻMUDA Ryszard: Prof. dr hab. med. Janusz Henryk **Piekarski**, prodziekan ds. nauki Wydziału Lekarskiego. - 2009/2010 R. 8 nr 14 s. 378-390, portr., bibliogr.
584. ŻMUDA Ryszard: Prof. dr hab. Lech **Pomorski**, prodziekan ds. Studiów Doktoranckich, Wydziału Kształcenia Podyplomowego. - 2003/2004 R. 2 nr 2 s. 294-295, portr., bibliogr.
585. ŻMUDA Ryszard: Prof. dr hab. Elżbieta **Poziomska-Piątkowska**, prodziekan ds. dydaktyki Wydziału Fizjoterapii. - 2010/2011 R. 9 nr 15 s. 628-638, portr., bibliogr.
586. ŻMUDA Ryszard: Prof. dr hab. med. Waldemar **Różański**, prodziekan ds. dydaktyki Wydziału Wojskowo-Lekarskiego. - 2003/2004 R. 2 nr 2 s. 296-297, portr., bibliogr.
587. ŻMUDA Ryszard: Prof. dr hab. Piotr Paweł **Smolewski**, prodziekan ds. dydaktyki Wydziału Pielęgniarstwa i Położnictwa. - 2010/2011 R. 9 nr 15 s. 639-654, portr., bibliogr.
588. ŻMUDA Ryszard: Prof. dr hab. med. Marek Jan **Sosnowski**, prodziekan ds. dydaktyki Wydziału Lekarskiego. - 2003/2004 R. 2 nr 2 s. 298-299, portr., bibliogr.
589. ŻMUDA Ryszard: Prof. dr hab. Ludomir **Stefańczyk**, prodziekan ds. dydaktyki Wydziału Lekarskiego. - 2010/2011 R. 9 nr 15 s. 655-670, portr., bibliogr.
590. ŻMUDA Ryszard: Prof. dr hab. med. Janusz Maciej **Strzelczyk**, prodziekan ds. nauki Wydziału Pielęgniarstwa i Położnictwa. 2009/2010 R. 8 nr 14 s. 391-400, portr., bibliogr.
591. ŻMUDA Ryszard: Prof. dr hab. Joanna **Szczepańska**, prodziekan ds. dydaktyki Wydziału Lekarsko-Dentystycznego. - 2010/2011 R. 9 nr 15 s. 671-679, portr., bibliogr.
592. ŻMUDA Ryszard: Prof. dr hab. Eligia Maria **Szewczyk**, prodziekan ds. Oddziału Kształcenia Podyplomowego Wydziału Farmaceutycznego. - 2010/2011 R. 9 nr 15 s. 680-688, portr., bibliogr.
593. ŻMUDA Ryszard: Dr hab. farm. Krzysztof **Walczyński**, prodziekan ds. Oddziału Kosmetolo-

gii Wydziału Farmaceutycznego. - 2006/ 2007 R. 5 nr 1 s. 309-310, il., portr., bibliogr.

594. ŻMUDA Ryszard: Prof. dr hab. Krzysztof **Walczyński**, prodziekan ds. Oddziału Kosmetologii Wydziału Farmaceutycznego. - 2011/2012 R. 10 nr 16 s. 418-422, il., portr., bibliogr.

595. ŻMUDA Ryszard: Prof. dr hab. med. Małgorzata Helena **Wągrowska-Danilewicz**, prodziekan ds. nauki Wydziału Nauk o Zdrowiu. - 2009/2010 R. 8 nr 14 s. 401-415, portr., bibliogr.

596. ŻMUDA Ryszard: Prof. dr hab. Jan Szczepny **Wilczyński**, prodziekan ds. Studiów w Języku Angielskim Wydziału Wojskowo-Lekarskiego. - 2003/2004 R. 2 nr 2 s. 300-301, portr., bibliogr.

597. ŻMUDA Ryszard: Prof. dr hab. med. Magdalena **Wochna-Sobańska**, prodziekan ds. nauki

Wydziału Lekarsko-Dentystycznego. - 2003/2004 R. 2 nr 2 s. 302-303, portr., bibliogr.

598. ŻMUDA Ryszard: Prof. dr hab. med. Lucyna **Woźniak**, prodziekan ds. Programowo-Organizacyjnych Wydziału Fizjoterapii. - 2006/2007 R. 5 nr 1 s. 311-312, il., portr., bibliogr.

599. ŻMUDA Ryszard: Prof. dr hab. Andrzej Edward **Wróblewski**, prodziekan ds. dydaktyki Wydziału Farmaceutycznego. - 2010/2011 R. 9 nr 15 s. 689-696, portr., bibliogr.

600. ŻMUDA Ryszard: Prof. dr hab. Andrzej **Zieliński**, prodziekan ds. pielęgniarstwa Oddziału Pielęgniarstwa i Położnictwa Wydziału Pielęgniarstwa i Położnictwa. - 2011/2012 R. 10 nr 16 s. 423-429, il., portr.

Dyrektorzy uniwersyteckich szpitali klinicznych

601. ŻMUDA Ryszard: Dr med. Wojciech **Antoniewski**, dyrektor Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej Uniwersyteckiego Szpitala Klinicznego nr 3 im. dr Seweryna Sterlinga. - 2004/2005 R. 3 nr 1/2 s. 349-350, il., portr., bibliogr.

602. ŻMUDA Ryszard: Lek. med. Jan Wojciech **Bieńkiewicz**, dyrektor Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej, Centralnego Szpitala Klinicznego. - 2004/2005 R. 3 nr 1/2 s. 351-352, il., portr., bibliogr.

603. ŻMUDA Ryszard: Prof. dr hab. med. Dariusz **Brykalski**, dyrektor Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej Uniwersyteckiego Szpitala Klinicznego nr 6, Instytut Stomatologii. - 2004/2005 R. 3 nr 1/2 s. 353-354, il., portr., bibliogr.

604. ŻMUDA Ryszard: Prof. dr hab. med. Piotr **Kuna**, dyrektor Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej Uniwersyteckiego Szpitala Klinicznego nr 1 im. Norberta Barlickiego. - 2004/2005 R. 3 nr 1/2 s. 355-357, il., portr., bibliogr.

605. ŻMUDA Ryszard: Dr med. Leszek **Markuszewski**, dyrektor Uniwersyteckiego Szpitala Klinicznego nr 2 im. Wojskowej Akademii Medycznej. - 2004/2005 R. 3 nr 1/2 s. 358-359, il., portr., bibliogr.

606. ŻMUDA Ryszard: Dr med. Janusz Eugeniusz **Nowak**, dyrektor Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej Uniwersyteckiego Szpitala Klinicznego nr 5 im. gen. dyw. Bolesława Szareckiego. - 2004/2005 R. 3 nr 1/2 s. 360-361, il., portr., bibliogr.

607. ŻMUDA Ryszard: Dr med. Piotr Krzysztof **Okoński**, dyrektor Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej Uniwersyteckiego Szpitala Klinicznego nr 6, Instytut Stomatologii. - 2004/2005 R. 3 nr 1/2 s. 362-363, il., portr., bibliogr.

608. ŻMUDA Ryszard: Prof. dr hab. med. Jerzy **Stańczyk**, dyrektor naczelny Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej Uniwersyteckiego Szpitala Klinicznego nr 4 im. Marii Konopnickiej. - 2004/2005 R. 3 nr 1/2 s. 364-366, il., portr., bibliogr.

Wspomnienia i refleksje o zmarłych pracownikach (AM, WAM, UM)

Opracowania ogólne

Pro memoria

609. ZMARLI w latach 2002 – [2007] / oprac. Barbara Grala - 2002/2003 R. 1 nr 1/2 s. 148-150,

portr.; - 2003/2004 R. 2 nr 2 s. 315-316, portr.;
oprac. Bogumiła Wiktorowska - 2004/2005 R.

- 3 nr 1/2 s. 376-377, portr.; oprac. Piotr Cichocki. – 2005/2006 R. 4 nr 2 s. 372-374, portr.; oprac. Małgorzata Strzelczyk – 2006/2007 R. 5 nr 2 s. 433-435, portr.; oprac. Anna Andrzejewska: Zmarli w latach (2008 - 2009). – 2008/2009 R. 7 nr 13 s. 402-405, il., portr.; oprac. Anna Andrzejewska: Zmarli w roku akademickim 2009/2010. – 2009/2010 R. 8 nr 14 s. 479-481, il., portr.; oprac. Bożena Wcisło: Zmarli w 2011 roku. – 2010/2011 R. 9 nr 15 s. 743-745, il., portr.; oprac. Bożena Wcisło: Zmarli w 2012 roku. – 2011/2012 R. 10 nr 16 s. 440-442, portr. .
610. WOCHNA-SOBAŃSKA Magdalena, SZCZEPAŃSKA Joanna: Prof. dr hab. med. Krystyna **Badzian-Kobos** (1921 – 2000) [m. in. wiersze]. – 2006/2007 R. 5 nr 2 s. 377-386, il., portr.
611. WYSOKIŃSKA Halina, ŚWIĄTEK Lucjan: Prof. dr med. Bolesław **Broda** (1910-2010). – 2009/2010 R. 8 nr 14 s. 442-444, il., portr.
612. FLECHNER Andrzej: Plk prof. dr hab. Tadeusz **Brzeziński** (1929-2010). – 2010/2011 R. 9 nr 15 s. 725-729, il., portr.
613. JANUS Jolanta: Prof. dr hab. farm. Ryszard **Dąbrowski** (1934–2002). – 2005/2006 R. 4 nr 2 s. 285-289, il., portr.
614. JACHIMIAK Anna: Prof. dr hab. med. Jan **Dobek**. – 2007/2008 R. 6 nr 1/2 s. 433-436, il., portr., bibliogr.
615. MARMURA Czesław: Plk prof. dr hab. med. Ryszard **Fidelski** (1916–2004). – 2005/2006 R. 4 nr 2 s. 290-292, il., portr., bibliogr.
616. ZIELIŃSKI Andrzej: Prof. zw. dr hab. med. Waldemar **Fortak** (1929-2008). – 2011/2012 R. 10 nr 16 s. 430-433, il., portr.
617. DUDKIEWICZ Mariusz: Kalendarium życia i działalności gen. bryg. prof. zw. dr hab. med. Mariana Mieczysława **Garlickiego** (1908 – 2002). – 2007/2008 R. 6 nr 1/2 s. 437-442, portr.
618. SZMIGIERO Leszek: Prof. Marek **Gniazdowski** (1935–2006). – 2005/2006 R. 4 nr 2 s. 293-295, portr., il.
619. ZIELIŃSKI Andrzej: Dr hab. med. Andrzej **Godlewski** (1944–2004). – 2005/2006 R. 4 nr 2 s. 296-297, portr., il.
620. CHMIEL Aleksander, GRUDZIŃSKA Zofia: Prof. dr hab. Stefan **Grudziński** (1924–2001). – 2005/2006 R. 4 nr 2 s. 298-302, il., portr.
621. JUSZCZAK Marlena: Prof. Jan Wojciech **Guzek** (1924–2003). – 2005/2006 R. 4 nr 2 s. 303-310, portr., il., bibliogr.
622. BODALSKI Jerzy: Prof. dr hab. med. Jadwiga **Jankowska** (1927–2003). – 2007/2008 R. 6 nr 1/2 s. 443-449, portr., bibliogr.
623. ADAMIAK Grażyna, SZYMAŃSKA-ŚWIĘCICKA Ewa: Prof. dr hab. med. Marek **Jaros** (1928–2005). – 2005/2006 R. 4 nr 2 s. 311-312, il., portr.
624. MIKICIUK-OLASIK Elżbieta: Prof. dr hab. farm. Zofia **Jerzmanowska**. – 2007/2008 R. 6 nr 1/2 s. 450-452, il., portr.
625. DZIKI Adam: Prof. dr hab. med. Andrzej **Joss** (1939–2005). – 2005/2006 R. 4 nr 2 s. 313-314, il., portr.
626. ZAUDER Urszula: Prof. Włodzimierz Kajan **Józefowicz** (1932–1993). – 2005/2006 R. 4 nr 2 s. 315-317, il., portr.
627. TRZCIŃSKA Krystyna: Prof. dr hab. med. Luba **Judkiewicz** (1921–2002). – 2005/2006 R. 4 nr 2 s. 318-319, il., portr.
628. LATAWIEC Piotr: Mniej znane oblicze prof. dr hab. Lecha **Kaczyńskiego**, Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej (1949-2010). – 2009/2010 R. 8 nr 14 s. 437-441, il., portr.
629. MARMURA Czesław: Pplk lek. med. Kazimierz **Kapszewicz** (1924-2010). – 2009/2010 R. 8 nr 14 s. 445-446, il., portr.
630. ŻMUDA Ryszard: Prof. dr hab. Janusz **Kapuścik** (1932-1999). – 2010/2011 R. 9 nr 15 s. 730-740, il., portr.
631. ŻMUDA Ryszard: Prof. dr hab. med. Michał Andrzej **Karasek** (1937-2009). – 2009/2010 R. 8 nr 14 s. 447-461, il., portr.
632. ŻMUDA Ryszard: Mgr Władysław Andrzej **Kempa** (1936-2009). – 2009/2010 R. 8 nr 14 s. 462-470, il., portr.
633. MARMURA Czesław: Pożegnanie plk. dr. n. med. Krzysztofa **Kijewskiego** (1948-2011). – 2010/2011 R. 9 nr 15 s. 741-742, il.
634. KUBIAK Hanna: Prof. dr hab. med. Bogumił Leon **Kmieć** (1944–2004). – 2005/2006 R. 4 nr 2 s. 320-322, il., portr., bibliogr.
635. STEMPEL Andrzej, ZIENTEK Krystyna: Jadwiga **Kornaszewska** (1915–2008). – 2007/2008 R. 6 nr 1/2 s. 453-455, il., portr.
636. OCHOCKI Justyn: Prof. dr hab. Krzysztof **Kostka** (1930–1997). – 2005/2006 R. 4 nr 2 s. 333-324, portr., il., bibliogr.

637. MOŹDŹAN Marcin: Prof. dr hab. farm. Antoni **Kotelko** (1921–1982). - 2006/2007 R. 5 nr 2 s. 387-391, il., portr., bibliogr.
638. WĘDZISZ Anna: Prof. dr hab. farm. Wanda **Lasota** (1925–2003). - 2005/2006 R. 4 nr 2 s. 325-327, il., portr., bibliogr.
639. CHUDZIK Wiesław: Prof. dr hab. med. Marek **Luciak** (1947–2006). - 2005/2006 R. 4 nr 2 s. 328-330, il., portr.
640. JEŚMAN Czesław: Gen. bryg. prof. dr hab. med. Wiesław **Łasiński** (1915-2010). - 2009/2010 R. 8 nr 14 s. 471-472, il., portr.
641. PAJSZCZYK-KIESZKIEWICZ Teresa: Dr med. Alina **Margolis-Edelman**. - 2007/2008 R. 6 nr 1/2 s.456-457, portr.
642. WĘDZISZ Anna: Prof. dr hab. farm. Henryk **Młodecki** (1918 – 1998). - 2007/2008 R. 6 nr 1/2 s.458-462, il., portr.
643. HANISZ Katarzyna: Prof. dr farm. Jan **Muszyński** (1884–1957). – 2006/2007 R. 5 nr 2 s. 392-400, il., portr., bibliogr.
644. KOWALSKA-KOPREK Urszula: Prof. zw. dr hab. med. Teresa **Pajszczyk-Kieszkiewicz** (1930-2012). - 2011/2012 R. 10 nr 16 s. 434-439, il., portr.
645. STOLAREK Joanna: Mgr Zdzisław **Pałatyński** (1924–2006). - 2007/2008 R. 6 nr 1/2 s. 463-464, portr.
646. HANISZ Katarzyna: Doc. dr hab. Henryk **Pankiewicz** (1917–1997). - 2005/2006 R. 4 nr 2 s. 331-339, il., portr., bibliogr.
647. SAPOTA Andrzej: Prof. dr hab. farm. Jerzy Kazimierz **Piotrowski** (1926–2004). - 2005/2006 R. 4 nr 2 s. 340-342, il., portr.
648. PIOTROWSKI Dariusz: Płk dr med. Adam **Rasmus** (1949–2006). - 2007/2008 R. 6 nr 1/2 s. 465-467, il., portr.
649. HANISZ Katarzyna: Prof. dr farm. Robert **Rembieliński** (1894–1975). - 2007/2008 R. 6 nr 1/2 s.468-473, il., portr., bibliogr.
650. KASZUBA Andrzej: Płk prof. dr hab. med. Zdzisław **Ruszczyk** (1924–2004). - 2005/2006 R. 4 nr 2 s. 343-348, il., portr.
651. ŻMUDA Ryszard: Ks. pplk Marek **Strzelecki** SAC (1952 –2006). - 2007/2008 R. 6 nr 1/2 s.474-475, portr.
652. CZARNECKA Elżbieta: Prof. dr hab. med. Anna **Szadowska** (1926–2005). - 2005/2006 R. 4 nr 2 s. 349-352, il., portr.
653. MOSINIAK Tadeusz, STEMPEL Andrzej: Płk dr farm. Wiesław Zdzisław **Świtek** (1937–2007). – 2006/2007 R. 5 nr 2 s. 401-403, portr.
654. CHOJNACKI Jan: Gen. bryg. prof. dr hab. med. Władysław **Tkaczewski** (1925–2006). - 2005/2006 R. 4 nr 2 s. 353-355, il., portr.
655. KLENIEWSKA Paulina: Prof. dr hab. med. Władysław Zygmunt **Traczyk** (1928-2009) - 2009/2010 R. 8 nr 14 s. 473-478, il., portr.
656. KOROŚCIK Wiktor: Lechosław **Trzeźniński** (1943-2008), kierownik Działu Wydawnictw i Poligrafii AM/UM) – 2008/2009 R.7 nr 13 s. 399-401, il., portr.
657. ORSZULAK – MICHALAK Daria: Prof. dr hab. med. Andrzej **Żebrowski** (1941–2002). - 2005/2006 R. 4 nr 2 s. 356-358, il., portr.

Indeks osobowy

W skorowidzu liczby po hasłach osobowych, które obejmują nazwiska z opisów bibliograficznych i adnotacji, odsyłają do numeru pozycji zrzębu głównego „Bibliografii zawartości *Kronikarza* (2002/2003 - 2011/2012)”.

Adamiak Grażyna 623
Andrzejak Przemysław 219, 220, 428
Andrzejewska Anna 609
Antczak Adam 146, 526, 544
Antoniewski Wojciech 193, 601
Antoszewski Bogusław 333
Arendt Josephine 445, 471
Augustyniak Aleksandra 326

Badzian-Kobos Krystyna 610
Baer-Dubowska Wanda 500
Baj Zbigniew 147, 527, 545
Barańska Elżbieta 100
Bartel Hieronim 270, 502
Bartke Andrzej 444, 473
Bartosiak Tomasz 220
Bator Rafał 312, 397, 405

- Bąbel Emilia 400
 Bednarek Andrzej Kazimierz 148, 149 528,
 546
 Berner Jan 69, 75, 473, 507, 508
 Berner Włodzimierz 334, 429-431
 Białas Maciej 432
 Białek Katarzyna 393
 Biega Natalia 396
 Bieniek Jan 409
 Bieńkiewicz Jan Wojciech 194, 602
 Bigos Ewelina 390, 391
 Błaszczyk Ewa 163
 Błaszczyk Jan 44, 150, 255, 290, 295, 297
 Błaszczyk Józef 530
 Błaszowska Joanna 432
 Błońska-Fajfrowska Barbara 244
 Bodalski Jerzy 622
 Bogusiak Katarzyna 406
 Borkowski Lechosław 143
 Bortnik Józef 144
 Breker Krystyna 13, 82, 468
 Brocki Marian 221, 514
 Broda Bolesław 611
 Bruc Bogumiła 40, 132
 Brykalski Dariusz 190, 276, 603
 Brzezinska Elżbieta 547
 Brzeziński Jan Zbigniew 548
 Brzeziński Tadeusz 270, 612
 Buczyński Andrzej 277
 Budka Herbert 474
 Budny Dawid 320, 329
 Bujak Monika 179-182
 Buksakowska Irena 383
 Casanueva Filipe Frezjo 475
 Cesarz Joanna 195
 Che-Wei Liu 317
 Chmiel Aleksander 620
 Chmielewski Henryk 271, 433, 477, 493
 Chojnacki Jan 480, 491, 654
 Chojnowski Krzysztof 549
 Chorąży Mieczysław 500
 Chrzanowski Łukasz 441-442
 Chudzik Wiesław 271, 639
 Cichocki Piotr Cichocki Piotr Tomasz 11, 12,
 422, 462, 609
 Cichońska Dominika 266
 Cierniewski Czesław 497
 Czapka Ewa 298
 Czarnecka Elżbieta 652
 Czarnota Kamila 398
 Czernicki Jan 550
 Danilewicz Marian 93
 Danowski Jacek 73
 Dąbrowska Maria 286
 Dąbrowski Ryszard 613
 Denys Andrzej 551
 Dębiec Barbara 272
 Dłubek Justyna 391
 Dobek Jan 614
 Domańska Aneta 164
 Domarecka Monika 196
 Domżał Teofan Maria 476
 Drażkiewicz Paulina 307
 Drożdż Jarosław 197, 273, 435
 Drygas Wojciech Kazimierz 254, 289, 530
 Drzewoski Józef 482
 Dudek Jacek 101, 223
 Dudek Katarzyna 306
 Dudkiewicz Mariusz 335, 617
 Dudkiewicz Zbigniew 151, 252, 531
 Dutkowska Anna 399
 Dutkowski Cezary 285
 Dutkowski Tomasz 248, 249
 Dybek Michał 246, 358
 Dziedzic Barbara 287
 Dziędziela Małgorzata 102
 Dziaki Adam Janusz 45, 191, 435, 478, 515,
 625
 Edelman Marek 477
 Fabianowska-Majewska Krystyna 552
 Fazio Victor Warren 478
 Fedaczyńska Joanna 308
 Fedor-Freybergh Peter 479
 Ferenc Tomasz 553
 Fidelski Ryszard 615
 Figiel Łukasz 289
 Fijałek Andrzej 336
 Filipiak Krzysztof 437
 Flechner Andrzej 612
 Forsyński Karol 397, 402, 405
 Fotyga Paulina 33, 34
 Fronczak Adam 103, 183, 507, 524
 Furmanek-Kostulska Agata 365
 Gabryelewicz Antoni 480
 Gabryś Edward 104

- Gałuszka Mieczysław 131, 554
 Garbacki Jakub 23, 299
 Garlicki Marian Mieczysław 617
 Gąszyński Wojciech Piotr 555
 Gąsiorowska Kamila 198
 Gembicki Maciej 260, 481
 Gesing Adam 353
 Gieryń Piotr Andrzej 300
 Glinka Marzena 294
 Glinka Ryszard 46, 224, 503, 516
 Głabiński Andrzej Roman 556
 Gniazdowski Marek 618
 Godlewski Andrzej 619
 Gołmbiewska Anna 105
 Goś Roman 557
 Górecka Urszula 314
 Górski Paweł 47, 67, 68, 251-254, 507, 509, 510
 Grala Barbara 40, 609
 Grams-Kasperska Beata 133
 Greger Janusz 415
 Grek Martyna 308
 Grudzińska Zofia 620
 Grudziński Stefan 620
 Gruszczyński Wojciech Kazimierz 558
 Gryglewski Jerzy 482
 Grzegorzczak Janina Łucja 559
 Grzesiak-Janina Grażyna Elżbieta 560
 Grzywaczewska Anna 106
 Guzek Jan Wojciech 621
 Gworys Kamila 438
 Gwozdowski Kamil 374
 Gwoździńska Agnieszka 42
Haduch Izabela 366
 Hanisz Katarzyna 74, 643, 646, 649
 Harezga Barbara 279, 284
 Huhtaniemi Ilpo 483
Iljin Teresa 63, 107, 512
Jachimak Anna 614
 Jakóbczyk Joanna 318
 Jakubiak Jakub 327
 Jakubowska Maria 225-228, 425, 439
 Janas Łukasz 327
 Janicka Renata 165
 Jankowska Jadwiga 622
 Jankowski Jerzy 276
 Janus Jolanta 613
 Jarosz Marek 623
 Jask Łukasz 303
 Jatczak Ewa 309
 Jegier Anna 48, 152, 229, 230, 294, 305, 311, 517, 532
 Jerzmanowska Zofia 624
 Jeśman Czesław 83-86, 142, 258, 265, 505, 641
 Jeśman Joanna 86
 Jędrzejewski Kazimierz Stefan 49, 75, 153, 293, 297, 533
 Jones Robert H. 484
 Joss Andrzej 518, 625
 Józefowicz Włodzimierz Kajetan 626
 Judkiewicz Luba 627
 Jurecka Małgorzata 327
 Juszcak Marlena 621
Kacprzak Marta 375
 Kaczmarek Jan 108
 Kaczyński Lech 252, 628
 Kajdos Zdzisław 267
 Kapszewicz Kazimierz 629
 Kapuścik Janusz 630
 Karasek Michał Andrzej 50, 353, 473, 485, 631
 Kardas Przemysław 440
 Karpiński Przemysław 321
 Kasielska Anna 406
 Kasprzak Jarosław 441-443
 Kaszuba Andrzej 650
 Katz Michael 486
 Katz Miriam 487
 Kawińska Anna 367, 378
 Kaźmierczak Patrycja 376
 Kempa Władysław Andrzej 463, 464, 632
 Kierus-Gudaj Anna 293
 Kijewski Krzysztof 633
 Kleihues Paul 488
 Kleniewska Paulina 655
 Klička Karol 465
 Klim Dagmara 466
 Klimczak Anna 368
 Kmiec Bogumił Leon 634
 Kmiec Małgorzata 300, 313
 Kmiotek Lucyna 313
 Kobos Józef Wienczyśław 24, 340-342, 459, 561
 Kokot Franciszek Józef 489, 496

- Komorowska-Michalek Agnieszka 97
 Komorowski Jan Maciej 562
 Komorowski Wojciech 282, 403
 Konturek Jan 490
 Kordek Radzisław 51, 231, 232, 519, 563
 Kornaszewska Jadwiga 635
 Korościk Wiktor 656
 Korycka-Wołowiec Anna Barbara 564
 Kosakowski Wojciech 395
 Kosielski Piotr 330
 Kostka Barbara Bożena 565
 Kostka Krzysztof 636
 Kostka Tomasz Jan 154, 534, 566
 Kotelko Antoni 637
 Kowalewska Wiesława 109
 Kowalska Ilona 199
 Kowalski Marek Leszek 501
 Kozakiewicz Witold 40, 132
 Kralkowska Ewa 246
 Krasomski Grzegorz 567, 568
 Kruhły Grzegorz 110
 Krysiński Jan 245
 Krzemińska-Pakuła Maria 273, 484
 Krzewińska Joanna 42
 Kubiak Hanna 634
 Kubiak Mikołaj 111
 Kuczamer Paweł 112
 Kujawa Jolanta 444, 569
 Kula Agnieszka 142
 Kula Katarzyna 401
 Kula Krzysztof 494
 Kulka Paweł Krzysztof 294, 309
 Kumorek Jan 143
 Kuna Piotr 200, 201, 604
 Kupis Agnieszka 25
 Kupisz Anita 113
 Kurczewska Urszula 343
 Kurnatowski Andrzej 75-78, 261, 491
 Kurpesa Małgorzata 273
 Kuśmierk Jacek 276
 Kuświk Miłosz 252, 254, 283
 Kuzdak Krzysztof 570
 Kunzman Wojciech 387
 Lachowicz-Ochędalska Agnieszka Lilla 571
 Lasota Wanda 638
 Latański Maciej 244
 Latawiec Piotr 628
 Latkowski Bożydar 246, 274
 Lelonek Małgorzata 337
 Lessen Monika 35
 Leszczyńska Renata 14, 42
 Leszczyński Włodzimierz 143
 Lewandowski Krzysztof 355, 445
 Lewandowski Wiesław 114
 Lewiński Andrzej 52, 66, 75, 180, 181, 183, 188, 189, 233, 244, 246-250, 255, 264, 289, 291-293, 295-298, 300, 302, 303, 308-310, 312, 316, 317, 319, 353, 382, 416, 475, 479, 481, 483, 489, 495, 505, 511-513
 Lewit Karel 492
 Liberski Paweł Piotr 53, 234, 27, 290, 474, 477, 486, 488, 520
 Liniecki Julian 276
 Lipiec Piotr 445
 Liszewski Stanisław 507
 Loba Jerzy 155, 535
 Lorenc Anna 292
 Lozano Barragan Javier 466
 Lubiński Andrzej 572
 Luciak Marek 573, 639
 Łapiński Mariusz 244
 Łasiński Wiesław 640
 Ławkiedraj Julita 166
 Łukasiewicz Grażyna 426
 Maciejewska Karolina 322
 Macjon Magdalena 167
 Mardofel Anna 202
 Margolis-Edelman Alina 641
 Marianowski Longin 493
 Markiewicz Andrzej 192
 Markuszewski Leszek 203, 605
 Marmura Czesław 87-89, 447, 615, 629, 633
 Matusiak Grażyna 115
 Matusiak Leszek 184-186
 Matyaszczyk Michał 312
 Michalak Jacek 116
 Miecznik Adam 298
 Mielczarek Anna 313
 Mikiciuk-Olasik Elżbieta Wiesława 156, 344, 536, 574, 624
 Mikulska Barbara 15, 16
 Milbrandt Barbara 168
 Milbrandt Katarzyna 169
 Miller Leszek 244
 Miłkowska Narcyza 17
 Mirowska-Majtczak Elżbieta 170

- Mirowski Marek 500, 575
 Miśkiewicz Marta 269
 Mitoraj Małgorzata 36
 Młodecki Henryk 642
 Moczuński Dariusz Kazimierz 576
 Morawiec-Sztandera Alina 577
 Mosiniak Tadeusz 277, 653
 Możdżan Marcin 637
 Muchowiecka Maria 328, 355, 356, 445
 Mukaj Wioletta 117
 Mundzik Ewelina 369
 Muras Zbigniew 386
 Muszyński Jan 643
 Nguyen Gia'c 319
 Nieschlag Eberhard 494
 Niewiarowska Jolanta Maria 578
 Noskiewicz Sławomir 301
 Nowak Jerzy 445, 506
 Nowak Dariusz Paweł 54, 148, 235-237, 521, 537
 Nowak Janusz Eugeniusz 204, 606
 Nowakowska Izabela 26, 426, 447a, 447b
 Nowakowska Joanna 407
 Nowicka Anna 301
 Nykiel Włodzimierz 507
 Ochędalski Tomasz 356
 Ochman Małgorzata 118
 Ochocki Justyn 579, 636
 Ograczyk Alicja 448
 Ojrzanowski Marcin 410
 Okoński Piotr Krzysztof 27, 205, 607
 Okrasa Michał 417, 418
 Olczyk Marcin 247, 302
 Olczyk Marcin 302
 Olek Eleonora 278-286
 Olszewski Jurek 157, 158, 256-258, 298, 301, 306, 314, 408, 538
 Olszewski Witold 359, 370
 Opiola Monika 42
 Orkisz Stanisław 345
 Orłowska Joanna 68, 428
 Orszulak-Michalak Daria 55, 183, 238, 280, 281, 289, 294, 296, 297, 305, 307, 343, 357, 522, 539, 657
 Osńska Monika 64, 268, 449, 510
 Ostrowski Tomasz 42
 Pacholczyk Jacek 360
 Pajszczyk-Kieszkiewicz Teresa 419, 644
 Pałatyński Zdzisław 645
 Pankiewicz Henryk 646
 Papierz Wielisław 56, 159, 297, 491, 540
 Parka Magdalena 314
 Paszotta-Ostrowska Janina 119
 Pawlak Barbara 266, 450
 Pawlicka Halina Zenona 580
 Pawlicki Lucjan Stefan 581
 Pawliczak Rafał Tomasz 582
 Pawlikowska Ewelina 37
 Pawlikowski Marek 420, 495, 496
 Pawłowska Zofia 138
 Pelczar Michał 377
 Piątek Barbara 432
 Piątkowska Karolina 315
 Piekarski Janusz Henryk 583
 Pietras Katarzyna 120
 Piotrowska Jadwiga 134
 Piotrowska-Rutkowska Elżbieta 318
 Piotrowski Dariusz 648
 Piotrowski Jerzy Kazimierz 647
 Plewińska Elżbieta Magdalena 40
 Plow Edward F. 497
 Płacek Dominik 239, 240
 Płusa Grażyna 121
 Polliack Aaron 498
 Pomorski Lech 346, 584
 Poniatowski Jacek 192
 Potemski Piotr 452
 Poteraj Danuta 122, 422, 423
 Poziomska-Piątkowska Elżbieta 585
 Prusiński Antoni 499
 Pruszczyński Błażej 310, 384
 Prycz Ewa 206
 Przewieś Urszula 30
 Przymęcka Marcelina 376
 Purpurowicz Rafał 244, 361
 Radomska Anna 316
 Rasmus Adam 648
 Religa Zbigniew 266
 Rembieliński Robert 649
 Repetowski Marcin 301
 Respondek-Liberska Maria 452
 Robak Tadeusz 253, 498, 500
 Różański Waldemar 586
 Rusiecka Ewa 354, 385
 Ruszczak Zdzisław 650

- Rybarczyk Anna 453
 Rykiert Anna 241
 Rysz Jacek 207, 208
 Sadura Joanna 187
 Sadzyńska Anna 362
 Salagierski Maciej 347
 Sapota Andrzej 647
 Sarzała Krystyna 123
 Sepska Małgorzata 98, 124
 Sewerynek Ewa 377-379
 Seweryn-Sobola Marianna 171, 355, 445
 Sieradzki Bogdan 104
 Siewruk Barbara 316
 Sikorski Tomasz 305
 Skalska Barbara 40
 Skawina Ireneusz 295
 Skomorowska Anna 65-67, 125
 Slaga Thomas Joseph 500
 Słomiński Lech 388
 Słomka Vel Słomiński Lech 389
 Słowiński Andrzej 90
 Smolewski Piotr Paweł 587
 Smorąg Ireneusz 296
 Sobczak Michał 363
 Sobiś Katarzyna 294
 Sokołowski Jerzy 160, 541
 Soniewiecka Maria 323
 Sopolińska Emilia 303
 Sosińska-Pająk Anna 172
 Sosnowski Marek Jan 588
 Spilit Wojciech 215
 Srebrzyński Adam 297
 Stańczyk Jerzy 161, 210-212, 272, 294, 309, 316, 542, 608
 Stańczyk Marta 331
 Starosta Katarzyna 371
 Stasiak Jolanta 18
 Staszewska Anna 453
 Stefańczyk Ludomir 589
 Stempel Andrzej 635, 653
 Stępień Henryk 280
 Stobiecka Anna 332
 Stolarek Joanna 139, 645
 Strumiłło Anna 31, 32, 135
 Strumiłło Justyna 454
 Strzelczyk Janusz Maciej 338, 590
 Strzelczyk Małgorzata 609
 Strzelecki Marek 651
 Studzińska-Pasieka Kinga 40, 140
 Stuss Michał 378, 379
 Sudowska Joanna 372, 455
 Sułkowski Łukasz 317
 Supady Jerzy 70-72, 75, 79, 265, 347a, 456, 457, 473
 Surma Marian 216
 Suzin Jacek 493
 Syryjczyk Donata 290
 Syska Anna 373
 Szadowska Anna 652
 Szatkowski Edward 217
 Szczecińska Lucyna 126
 Szczeklik Andrzej 501
 Szczepańska Joanna 591, 610
 Szczesniak Agnieszka 188
 Szenfeld Katarzyna 213
 Szewczyk Eligia Maria 592
 Szmigiero Leszek 618
 Szmyt Piotr 432
 Szyburska Justyna 380
 Szymańska Jadwiga 162, 543
 Szymańska-Święcicka Ewa 623
 Świątek Lucjan 611
 Świtek Wiesław Zdzisław 653
 Tarkowski Andrzej Krzysztof 263, 502
 Terpiłowska Magdalena 306
 Timmerman Hendrik 503
 Tkaczewski Władysław 504, 654
 Tołłoczko Tadeusz 262, 505
 Tomaszewski Witold 189
 Torzecka Wiesława 421
 Traczyk Władysław Zygmunt 287, 655
 Tryniszewski Wiesław 91, 339
 Trzcińska Krystyna 627
 Trzciński Lechosław 141, 656
 Veltulani Jerzy 506
 Walas Małgorzata 411
 Walczak Danuta 412
 Walczyński Krzysztof 593, 594
 Wawrzyniak Marzena 316
 Wągrowska-Danilewicz Małgorzata Helena 595
 Weisło Bożena 609
 Wdowczyk Mirosław 92, 127, 291, 304, 513
 Wdowiak Jerzy 413
 Weiss Szewach 507

- Wejchert Małgorzata 128, 348, 364
Wesoła Ewa 324
Wędzisz Anna 638, 642
Węglińska Marta 375
Węgrzyńska Iwona 129
Wiatr Mateusz 404
Wieczorek Ewa 80, 467
Wieczorkowska Magdalena 381
Wielka Janina 288
Więcek-Palmowska Małgorzata 19, 20, 28
Wiktorowicz Karolina 450
Wiktorowska Bogumiła 609
Wiktorowski Krzysztof 21
Wilczyński Jan 317, 319, 355, 458, 487, 596
Winter Michał 394
Wiśniewska Anna 40
Włazeł Rafał Nikodem 300
Włodarczyk Joanna 424
Włodarczyk Marcin 214
Wochna-Sobańska Magdalena 597, 610
Wojciechowska Katarzyna 382
Wojtasik Aleksandra 325
Wolski Wiesław 42
Woźniacka Anna 349, 459
Woźniak Leszek Włodzimierz 81, 508
Woźniak Lucyna 257, 598
Woźny Adrian 298
Wójtowicz Julian 130
Wręzel Alicja 173
Wróblewski Andrzej Edward 599
Wygrzywalski Marian 188
Wyrzykowski Zygmunt 485
Wysokińska Halina 611
Zabrzezna Barbara 175
Zadumińska Gabryela 174
Zagdański Stanisław 525
Zajdel Radosław 239
Zakrzewska Gabriela 414
Zalewska-Janowska Anna 460
Zatoń Maria 311
Zauder Urszula 40, 467, 626
Zawadzka Marta 464
Zawilska Jolanta 471
Zawirski Marek 499
Zeman Krzysztof 57, 243, 301, 304, 306, 523
Zębala Marianna 483
Zielenkiewicz Katarzyna Monika 293
Zielińska Marzena 351
Zielińska Urszula 176, 177
Zieliński Andrzej 600, 616
Zientek Krystyna 635
Ziółek Władysław 244, 249
Zygier Magdalena 450
Zysk Małgorzata 178
Żebrowski Andrzej 657
Żebrowski Michał 218
Żmuda Ryszard 22, 29, 58, 136, 137, 137a, 137b, 278, 352, 461, 469, 470, 509, 511, 514-608, 630-632, 651
Żmudzińska Małgorzata 305
Żurek Konrad 42
Żychliński Michał 404

RECENZJA

Prof dr hab. Jadwiga Sadowska
Białystok – UwB

RECENZJA *FORUM BIBLIOTEK MEDYCZNYCH* 2013 R. 6 NR 1 (11)

Jedenasty numer *Forum Bibliotek Medycznych* otwiera przedmowa kierownika Katedry Historii Nowożytnej w Instytucie Nauk Historycznych na Wydziale Nauk Historycznych i Społecznych UKSW w Warszawie księdza profesora Józefa Mańdzuka oraz prezentacja aktualnego zeszytu dokonana przez redaktora naczelnego doktora Ryszarda Żmudę. Artykuły zostały pogrupowane w kilka działów tematycznych: Uczelnie; Bibliotekarze; Internet; Czasopisma; Biblioteki; Archiwa; Muzea; Sprawozdania; Informatory; Słownik pracowników bibliotek medycznych; Bibliografie.

Część merytoryczną zeszytu rozpoczyna obszerny, kilkudziesięciostronicowy artykuł profesora Jana Bernera (*Akademicka droga łódzkiej medycyny*) poświęcony historii obecnego Uniwersytetu Medycznego w Łodzi powstałego z połączenia dwóch uczelni - Akademii Medycznej i Wojskowej Akademii Medycznej. Jest to historia kształcenia medycznego w Łodzi formalnie rozpoczynająca się od roku 1945, tj. od powołania Wydziału Medycznego na Uniwersytecie Łódzkim. Jednakże jej źródła są znacznie wcześniejsze, sięgające co najmniej drugiej połowy XIX wieku, a nawet wcześniej. Autor przedstawia całą plejadę osób – rektorów, dziekanów, profesorów, którzy pracowali w AM i WAM, budując prestiż łódzkiego szkolnictwa medycznego. Artykuł stanowi rodzaj opracowania monograficznego, a jednocześnie informatora, ale przede wszystkim jest dokumentacją rozwoju medycyny akademickiej w Łodzi, bogato ilustrowaną zdjęciami osób związanych z obu uczelniami. Wypadałoby zachęcić inne ośrodki akademickiego kształcenia medycznego w Polsce, aby takie opracowania o swoich uczelniach przygotowały i zamieściły na łamach *FBM*.

W dziale Bibliotekarze są dwa artykuły. Pierwszy, autorstwa dr Danuty Koniecznej pt. *Informowanie społeczeństwa powinnością bibliotekarza i pracownika infor-*

macji naukowej. Na marginesie poglądów Abrahama Flexnera przedstawia sylwetkę amerykańskiego pedagoga i reformatora szkolnictwa medycznego w Stanach Zjednoczonych, autora publikacji o szkolnictwie medycznym w Ameryce i Europie, którego prace miały istotny wpływ na organizację szkolnictwa medycznego oraz kształcenie lekarzy i innych pracowników służby zdrowia. Warto podkreślić, że Flexner określił cechy zawodów społecznych, do których należy zawód lekarza, ale również bibliotekarza. Według Flexnera zawody te wymagają stałego doksztalcania się, są bardziej praktyczne niż teoretyczne, a motywacją do ich uprawiania jest altruizm i praca dla dobra społecznego. Zwróćmy uwagę na jeszcze jeden pogląd wyrażony przez Flexnera: „proces kształcenia wymaga małych klas, szczególnej uwagi personelu oraz interaktywnych relacji między nauczycielem i uczniem”. Od sformułowania tych poglądów mija prawie 100 lat, a nie straciły one swojej aktualności.

Drugi artykuł w tym dziale, autorstwa Mirosława Ziółka i Marka Dubińskiego o pt. *Bibliotekarze dyplomowani Politechniki Wrocławskiej – ich pozycja i status w środowisku bibliotekarskim* dotyczy działalności tej grupy zawodowej w bibliotece akademickiej. Artykuł jest głosem w dyskusji nad statusem bibliotekarzy dyplomowanych w związku z przeprowadzoną w 2012 roku przez ministra sprawiedliwości deregulacją zawodów. Na przykładzie bibliotekarzy dyplomowanych pracujących w Bibliotece Głównej i Ośrodku Informacji Naukowo-Technicznej Politechniki Wrocławskiej autorzy omówili działalność tej grupy pracowniczej, oczekiwania dyrekcji wobec niej, przedstawili kryteria oceny, zarysowali przyszłe kierunki rozwoju w kontekście nowych zadań Środowiskowej Biblioteki Nauk Ścisłych i Technicznych na potrzeby programu Innowacyjna Gospodarka, która ma wspierać współpracę nauki z przemysłem.

Kolejne trzy artykuły, umieszczone w dziale Internet, dotyczą nowych technologii. W pierwszym z nich, Agata Trojanowska (*Informacja medyczna w Internecie*) prezentuje internetowe źródła informacji medycznej. Jest ich wiele, zarówno w kraju, jak i za granicą. Autorka wybrała, jej zdaniem, najbardziej przydatne. Są to portale i strony internetowe organizacji polskich: Ministerstwa Zdrowia; Polskiego Towarzystwa Kardiologicznego; Portalu Farmaceutyczno-Medycznego i organizacji zagranicznych oraz międzynarodowych: World Health Organization; SLACK Incorporated; The Health On the Net Foundation; brytyjski National Health Service.

Drugi artykuł dotyczy wpływu Internetu na sport, autorstwa Grażyny Prokurat. Autorka dowodzi, że rynek sportu jest rozwojowy, jego globalna wartość konsumpcyjna rośnie, a przyczynia się do tego m.in. Internet. Starła się odpowiedzieć na pytanie, w jaki sposób Internet, jako nowe medium wpływa na szeroko rozumianą dziedzinę sportu.

Trzeci artykuł, czworga autorów: Tuulevi Ovaska (Finlandia), Marie Källberg (Szwecja), Witolda Kozakiewicza i Bogumiły Bruc (*The success story*

of the menu – how health libraries shared an innovative marketing tool), opublikowany w języku angielskim dotyczy sposobu przekazywania informacji w Internecie przez biblioteki medyczne. Autorzy odwołują się do doświadczeń bibliotek fińskich, szwedzkich i polskich, zwracając uwagę na popularyzację bibliotek w środowisku przez dobre sterowanie informacją w Internecie.

W dziale Archiwa zamieszczony jest bardzo wartościowy z informacyjnego i merytorycznego punktu widzenia artykuł Anny K o z y dotyczący państwowych archiwów centralnych, tj. Archiwum Głównego Akt Dawnych, Archiwum Akt Nowych oraz Narodowego Archiwum Cyfrowego. Zasób archiwów centralnych stanowią materiały wytworzone przez naczelne i centralne organy władzy i administracji rządowej, centralne jednostki organizacyjne, osobistości życia politycznego i kulturalnego. Archiwum Głównie Akt Dawnych gromadzi dokumentację wytworzoną do roku 1918, Archiwum Akt Nowych przechowuje i udostępnia akta powstałe po roku 1918, natomiast Narodowe Archiwum Cyfrowe specjalizuje się w gromadzeniu i przetwarzaniu dokumentacji audiowizualnej z XIX i XX wieku (głównie fotografii) oraz materiałów elektronicznych. Autorka charakteryzuje te instytucje przedstawiając ich historię, typy gromadzonych materiałów oraz dostęp do nich.

Biblioteki, to najbardziej rozbudowany dział w prezentowanym numerze. Zamieszczono tu 9 artykułów dotyczących bibliotek, w tym 4 bibliotek medycznych (w Gdańsku, Szczecinie, Warszawie, Krakowie) oraz 5 innych (Gliwice, Olsztyn, Łódź, Lublin, Malbork). Wydaje się, że lepsza byłaby inna kolejność tekstów, może w podziale właśnie na biblioteki medyczne i inne. W tej ostatniej grupie obok siebie powinny się znaleźć artykuły o kulturze organizacyjnej (Ewy R u d n i c k i e j) i zarządzaniu (Tomasza P i e s t r z y Ń s k i e g o).

Piotr K r a j e w s k i (*Zeskanowaliśmy, zdigitalizowaliśmy i opublikowaliśmy czyli cenne zbiory Biblioteki Głównej Gdańskiego Uniwersytetu Medycznego na jedno kliknięcie*) charakteryzuje Pomorską Bibliotekę Cyfrową, utworzoną w 2010 roku. W ramach projektu udostępniono ponad 800 pozycji. Autor podał przykłady publikacji z zakresu medycyny zasługujących na szczególną uwagę ze względu na treść, unikatowość lub znaczenie dla historii medycyny (np. z 1591 roku *Nauka o morowym powietrzu na czwory xięgi rozłożona* Piotra Umiastowskiego lub pochodzący z XVII wieku *Zielnik* Szymona Syreńskiego – lekarza, botanika, profesora Akademii Krakowskiej). Artykuł powinien zainteresować zwłaszcza badaczy historii nauk medycznych.

Kolejne trzy artykuły dotyczą kolekcji starych druków. Trzeba też dodać, że wszystkie artykuły zawierają ilustracje. Piotr K u ł a k, w artykule *Nie tylko wartość merytoryczna – o walorach artystycznych starych druków medycznych w Bibliotece Głównej Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego* skupia się na unikalnych starych drukach znajdujących się w zbiorach tej biblioteki, które są cenne ze względów edytorskich i typograficznych. Autor zamieścił i omówił przykładowe strony tytułowe, typy opraw oraz różne formy ilustracji.

Podobnym aspektem zbiorów bibliotecznych zajmuje się Aleksandra Siuciak (*Biblioteka Muzeum Zamkowego w Malborku*). Autorka przedstawia historię księżnicy, jej działalność oraz księgozbiór, eksponując najcenniejsze egzemplarze. Szczególne miejsce w księgozbiorze biblioteki zajmują tzw. *marienburgensia*, zawierające książki pozostałe z dawnych, przedwojennych zbiorów znajdujących się na zamku w Malborku.

I trzeci tekst, interesujący artykuł Aleksandry Kojder dotyczący starych księgozbiorów Pomorskiego Uniwersytetu Medycznego (*Starodruki w zbiorach Biblioteki Głównej Pomorskiego Uniwersytetu Medycznego w Szczecinie*). Tu także mamy przykłady cennych i unikalnych książek, w tym kompendiów medycznych, z których najstarsze polskie zostało wydane w 1767 roku w drukarni na Jasnej Górze w Częstochowie. Jest to dzieło *Compendium medicum auctum. To jest krotkie zebraniey opisanie chorob, ich różności, przyczyn, znaków, sposobow do leczenia...*

Artykuł Ewy Dąbrowskiej *Miejsce Biblioteki Collegium Medicum UJ w sieci biblioteczno-informacyjnej Uniwersytetu Jagiellońskiego i jej współpracy z Biblioteką Jagiellońską* daje charakterystykę tej, w przeszłości samodzielnej, akademickiej biblioteki medycznej, a od 20 lat biblioteki pozawydziałowej, współpracującej z Biblioteką Jagiellońską i współtworzącej razem z ponad 40 bibliotekami wydziałowymi i instytutowymi system biblioteczno-informacyjny UJ.

Dyrektor Krzysztof Zióło (*Biblioteka Główna Politechniki Śląskiej w Gliwicach*) przedstawia Bibliotekę, eksponując zwłaszcza jej budynek oraz najnowsze wyposażenie techniczne. Podobny charakter ma artykuł dyrektora Mariana Butkiewicza (*Biblioteka Główna Uniwersytetu Przyrodniczego w Lublinie*). Oba artykuły są bogato ilustrowane zdjęciami.

Odrębny charakter mają artykuły dotyczące organizacji i zarządzania w bibliotece oraz kultury organizacyjnej. Tomasz Piestrzyński na przykładzie Biblioteki Uniwersytetu Łódzkiego zajmuje się sprawami kontroli zarządczej i zarządzania ryzykiem w bibliotekach akademickich. Jest to zagadnienie prawno-organizacyjne, które ma ułatwiać kadrze kierowniczej zarządzanie biblioteką i osiągnięcie zamierzonych celów.

Ewa Rudnicka w artykule zatytułowanym *Zmiany kultury organizacyjnej biblioteki na przykładzie Biblioteki Uniwersyteckiej Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie* odwołując się do literatury, pokazuje przemiany kultury organizacyjnej Biblioteki zachodzące w systemie informacyjno-bibliotecznym po otwarciu nowego gmachu. Autorka pokazuje też zmiany wizerunku bibliotekarzy, ich kompetencji zawodowych i postaw jako cenną część kapitału firmy.

W dziale Muzea zamieszczono 5 bardzo interesujących tekstów z zakresu historii muzealnictwa farmaceutycznego i medycznego. Wszystkie artykuły wzbogacone są ilustracjami wyposażenia wnętrza aptecznych, mebli, przyrządów medycznych i utensyliów farmaceutycznych. Są to muzea farmacji: Uniwersytetu Jagiellońskiego (Zbi-

gniew B e l a), Akademii Medycznej i Uniwersytetu Medycznego w Łodzi (Katarzyna H a n i s z), Muzeum Polskiej Wojskowej Służby Zdrowia Wojskowej Akademii Medycznej w Łodzi (Czesław J e ś m a n), Uniwersytetu Medycznego w Poznaniu (Anna P o n i e d z i a ł e k), Muzeum Farmacji im. mgr Antoniny Leśniewskiej - Oddział Muzeum Historycznego m.st. Warszawy (Iwona A r a b a s , Magdalena C i e p ł o w s k a). Teksty dotyczące muzealnictwa medycznego, to nie tylko losy instytucji, ale również historia ludzi organizujących je, historia eksponatów, a także aktualnie prowadzona działalność naukowa, popularyzatorska i oświatowa, co autorzy tekstów starali się opisać.

Materiały tego działu uzupełnia obszerny artykuł Anny A j d u k i e w i c z - T a r k o w s k i e j Informator o muzeach medycznych i farmaceutycznych w Polsce zamieszczony w dziale Informatory.

Ponad 200 stron zajmują biogramy Słownika pracowników bibliotek medycznych. Jest to inicjatywa niezwykle cenna i godna naśladowania. Zamieszczone w *FBM* zdjęcia, życiorysy oraz bibliografie publikacji pozwalają poznać osoby żyjące i nie zapomnieć o tych, którzy odeszli. To ważna działalność dokumentacyjna Redakcji.

Dokumentacyjny charakter jedenastego rocznika *FBM* widoczny jest także w dziale Czasopisma, w którym dr Ryszard Ż m u d a przedstawia popularnonaukowe, informacyjne czasopismo Uniwersytetu Medycznego w Łodzi *Kronikarz za okres 2002-2012*. Artykuł ilustrowany jest zdjęciami redaktorów i współpracowników pisma, a także zdjęciami okładek. Numer *FBM* zamyka obszerna i starannie wykonana bibliografia zawartości „*Kronikarza*” w opracowaniu Piotra Tomasza C i c h o c k i e g o .

Podsumowując, trzeba podkreślić, że przedstawiony numer „*Forum Bibliotek Medycznych*” zawiera wiele interesujących materiałów, skierowanych zwłaszcza do osób interesujących się historią nauk medycznych, historycznymi zbiorami muzealnymi i bibliotecznymi.

W przedmowie do omawianego numeru książdz profesor Józef M a n d z i u k napisał „Każde czasopismo naukowe przyczynia się do rozwoju kultury, która jest własnością człowieka. [...] Od 2008 r. na polskim rynku wydawniczym ukazuje się systematycznie czasopismo „*Forum Bibliotek Medycznych*”, na łamach którego podejmowana tematyka powinna być inspiracją dla pracowników bibliotek naukowych innych typów. Artykuły opracowywane w aspekcie historycznym oraz informujące o bieżącej działalności wielu instytucji, m.in. archiwów, bibliotek, muzeów są cennym źródłem informacji dla Czytelników. Ponadto materiały bibliograficzne, biograficzne, dydaktyczne, informacyjne i konferencyjne stanowią ważną dokumentację aktywności środowiska medycznego”.

Słowa te dokładnie odpowiadają zawartości jedenastego numeru czasopisma.

SUMMARY

Mgr Anna Wiśniewska
Łódź – UM

SUMMARY OF THE *MEDICAL LIBRARY FORUM*

Medical Library Forum, no. ISSN 1899-5829, is a reviewed semi-annual nationwide periodical. It has been set up on the initiative of the Directors of the Polish Medical University Libraries and has been edited since 2008 by the Medical University of Lodz. Each edition is printed in 300 copies and is available on-line in the electronic version (<http://www.bg.umed.lodz.pl>; <http://cybra.lodz.pl/dlibra>). The periodical has been granted scores since 2010 by the Ministry of Science and Higher Education.

Prof. Marek Mirowski, MPharm, PhD is the Chairman of the Programme Council and Dr Ryszard Żmuda, MA, PhD, the Director of the Medical University of Lodz Library, is the Editor-in-chief of the periodical.

In 2013, *Medical Library Forum* was supported by the Ministry of Science and Higher Education.

The articles concerning the activities of medical libraries, scientific information departments and related subjects have been published in the periodical. *Medical Library Forum* also includes current and historical issues. Moreover, teaching materials, bibliographic information, biographies, as well as reviews and conference reports are presented. The preface to the first issue of the sixth annual has been written by Rev. Prof. Józef Mańdzuk, MA, PhD, Head of the Chair of Modern History, Institute of History, Faculty of History and Social Sciences at the Cardinal Stefan Wyszyński University in Warsaw. This edition presents the articles on the following topics: the history of medical schools in Lodz, i.e. the University of Lodz, Medical Academy, Military Medical Academy and Medical University of Lodz (Prof. Jan Berner, MD, PhD); Abraham Flexner's views on libraries and employees of the scientific information departments (Dr Danuta Konieczna, MA, PhD); certified librarians of the Technical

University of Wrocław (Marek Dubiński, MA, Mirosław Ziółek, MA); Internet access (Bogumiła Bruc, MA, Marie Källberg, Witold Kozakiewicz, MEng, Tuulevi Ovaska, Grażyna Prokurent, MA, Agata Trojanowska, MA); University periodicals (Tomasz Piotr Cichocki, MA, Dr Ryszard Żmuda, MA, PhD); archives (Anna Kozłowska, MA); libraries (Dr Marian Butkiewicz, MA, PhD, Ewa Dąbrowska, MA, Aleksandra Kojder, MA, Piotr Krajewski, MA, Piotr Kułak, MA, Tomasz Piestrzyński, MA, Ewa Rudnicka, MA, Aleksandra Siuciak, MA, Dr Krzysztof Zióło, MEng, PhD); and museums (Anna Ajdukiewicz-Tarkowska, MA, Prof. Iwona Arabas, MPharm, PhD, Prof. Zbigniew Bęla, MPharm, PhD, Magdalena Cieplowska, MA, Dr Katarzyna Hanisz, Prof. Czesław Jeśman, MD, PhD, Joanna Jeśman, MA, Anna Poniedziałek, MA).

Thirty biographical entries devoted to certified librarians have been worked out to be included in the "Dictionary of Medical Library Employees".

The review of Issue 1 (11) 2013 of the 6th annual of *Medical Library Forum* has been written by Prof. Jadwiga Sadowska, MA, PhD, Head of the Chair of Library Science and Scientific Information Department at the University of Białystok.